A

New ENGLISH-WELSH DICTIONARY:

CONTAINING

All Words neceſſary for Reading an *Engliſh* Author;

WHEREIN

Not only the Correſponding *Britiſh* is given to the *Engliſh*, and the various Significations properly ranged;

BUT ALSO

Every *Engliſh* Word is accented to prevent a bad Pronunciation,

The Part of Speech added to which each Word reſpectively belongs,

And proper Authorities ſubjoined where neceſſary.

The Whole carefully Compiled from the moſt approved Authors in both Languages.

By WILLIAM EVANS.

ECCL. xxxiii. 17.

Κατανοήσατε ὅτι οὐκ ἐμοὶ μόνῳ ἐκοπίασα, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς ζητοῦσι παιδείαν.

——*antiquam exquirite matrem.* VIRGIL.

CARMARTHEN,
Printed for JOHN ROSS, and RICHARD RHYDERO:
AND SOLD BY
Mr. RAIKES, Gloceſter; Mr. D. LEWIS, Lewin's Mead, Briſtol; Mr. JONES, Brecon; Mr. BEADLES, Pont-y-pool; Mr. D. MORGAN, Neath; Mr. D. EVANS, Swanſea; Mr. SAMUEL EVANS, Lanwenog; Mr. J. JAMES, Aberyſtwith; Mr. W. JONES, Bala; and Mr. ALLEN, Haverfordweſt.

M, DCC, LXXI.

302. s. 19.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

SUBSCRIBERS NAMES.

B.

John Browne, Eſq; Langennach.
Rev. Tho. Beynon.
David John Beynon.
Jenkin Beynon, Llaethliw, 2
Mr. Beadles, Pontypool, 12

C.

William Charles, Trefgaenowen, Pemb. 24
John Clement, Langevelach, Glam.
Thomas Clement, Do.

D.

Wm. David, Whitchurch, Pemb.
Rev. Mr. Davies, Baſely, Glam.
Mr. Davies, Eglwys-Cummin
Mr. Davies, Trelech.
Mr. Davies, Llan y Bre.
Tho. Davies, Haverfordweſt.
Benj. Davies, Parkethin, Landeilo
Joſhua Davis, Brecknockſhire.
John Davis, Glyn, Llangeitho.
Rowland David, Llanbrin mair.
Philip David, Lanarthney.

E.

Wm. Benſon Earle, Eſq; Saliſbury.
Rev. Mr. Evans, Lowhaden, 2
Mr. Evans, Landwror.
Mr. Evans, Caerlleon.
Mr. Evans, Aberduar.
Thomas Edwards, Redwaſt, Monm.
Samuel Evans, Lanwenog, 6.
David Evan, Henllan am Goed, 6
David Evan, New Church.
Abel Evan, Gelly gwenyn, Silian.
Evan Evans, Brecknockſhire.
Mr. Joſhua Edowes, Salop.

G.

Richard Garnons, Eſq.
Rev. John Vaughan Garnons, A.M.
John Griffith, Landwr.
Rector of Llandinywilin.
John Garnons, Rywgoch.
Griffith Garnon.
William Giles, Baſlech.

H

Eſſex Harries, Mathry.
Jer. Harris, Carmarthen.

J

Richard James, M. D.
Rev. Mr. J. Jenkins, Carmarthen.
David Jones, Llanddwr, Aberarth, Cardiganſhire.
Mr. John Jones, Courthenllyſg.
Wm. Jenkin, Lanegwad.
John Jenkin, Smith, Lampeter.
David Jones, Llanllwni.
Morgan Jenkin, Lanarthney.
Tho. James, Trelech.
Rev. Edward Jacobs, Glam.
Philip Jones, Llwyn.
Tho. Jones, Pen y Bank.
Mr. Jones, Vicar of Lanybyther.
John Jones, Lampeter.
David Jones, Lanwrda.
David Jones.
Richard John, Langeler.
William Jones, of Bala, 100
John Jones, Carnarvon, 50

L

Rev. Mr. Lloyd, Brynllevrith.
Iſrael Llewelyn, Ringwood.
Mr. Tho. Lewis, Exeter
John Lloyd, Abergwily.
John Lloyd, Vagorgoch.
Benj. Lewis, Lanvihangel Bedyw.
Rees Lewis, Langennin.
Arthur Lloyd, Student, 4
George Lloyd, Marlol.
David Lewis, Merchant, Briſtol, 6
Morgan Lewelin, Neath.

M

Rev. John Mathews, Rector of St. Lawrence, Pembroke.
Mr. Morgans, Henllan.
Benj. Martin, Landwror.
Mr. Morris, Student.
John Morgan, Tally.
Mr. Matthews, Gortref.
John Morris, Kilwen.
Fr. Morris, Carmarthen.
Wm. Moſes, Abergwily.
Mr. Morſe, Rinaſton.
Wm. Morris, Ruppera.
David Morgan, Currier, Neath, 5.

Thomas

SUBSCRIBERS NAMES.

Thomas Maurice, Bookbinder. 12

O

Jer. Owen, Carmarthen.

P

Philip Phillips, Eſq; Lampeter.
Rev. Mr. Prichard, Trelech.
John Popkin.
John Popkin, jun. Trehcirn, 2.
D. Prytherch, Brechfa.
Tho. Price, Henllan.
F. Parry, Llanabar.

R

Rev. Joſiah Rees, 50
Owen Rees, 50
Thomas Rees, 25
David Rees, 25
Mary Rice.
Harry Rees, Lanvihangel Bedyw.
Thomas Rees, Lanelly.
James Ruſſel, Carmarthen, 6
Wm. Richard, Langeitho.

S

Rowland Smith, Student.
Joſua Stephen, Lanwenog.

T

Rev. John Thomas, Blaen-Porth.

V

Wm. Vaughan, Eſq; Nanny.
Evan Lloyd Vaughan, Eſq; Bodiru

W

Wm. Williams, Eſq; Kilſant.
Rev. Jn. Williams, Pant y Blodau.
Mr. Williams, Llanynyr.
Mr. Watkins, Pwll.
Mr. P. Williams, Landeveylog. 3
Lewis William, Merthyr Tydfil. 50
Edward William, Llanedyn.
John Williams, Court, Pen Brory.
Thomas Williams, Allt Goch.
John Watkins, Lanwenarth.
David Walters, Carmarthen.
David Williams, Do.

Many Perſons who have taken Subſcriptions for this Work, not having ſent in the Names, ſuch, we hope, will excuſe their not being inſerted in this Liſt of Subſcribers.

THE

THE

PREFACE.

THE mutual intercourſe between the natives of this Principality and their neighbours the Engliſh, has rendered the ſtudy of the Engliſh Tongue neceſſary to every one in this Country, whoſe views are raiſed above the plowman and the labourer; and the great number of Engliſh publications continually circulated among us, make an Undertaking of this kind, not only uſeful, but neceſſary; eſpecially for all ſuch as are deſirous of reading Engliſh Authors, but have not a competent knowledge of the Language.—It may alſo be of great ſervice to young Divines, who are obliged to officiate in the Welſh language, but have had their education at the Univerſities, or other Seminaries of learning, where only the Engliſh and learned languages are ſtudied. ----The tradeſman likewiſe muſt find a work of this kind extremely ſerviceable, as all commerce is carried on in Engliſh, which muſt at firſt be difficult to a Cambro-Briton, without the aſſiſtance of an Engliſh-Welſh Dictionary.

Conſidering therefore, that this work would be of great utility (if well executed) to men of all ranks in this Country, I have, in order to render it as cheap as poſſible, ſo that all may be able to purchaſe it, given but few phraſes; nor, indeed, did I conceive it would be of any great uſe where the idiom of both languages agree; but where otherwiſe, or it appeared neceſſary to aſcertain the meaning of an obſcure word either in Welſh or in Engliſh, I have not neglected it.----In the firſt part of this

this work there is given a ſhort account of ſome religious ſects, and the etymologies of ſome words, particularly Greek and Hebrew ones made uſe of in Scripture; but finding that this would ſwell the Book to ſuch a ſize, as would render the publiſhers unable to ſell it for the price propoſed, I was obliged to deſiſt from my purpoſe.

For the ſake of ſuch of my Countrymen as are unacquainted with the Engliſh pronunciation, I have placed the accent upon every Engliſh word, which is a mark thus (´) over a vowel, denoting that the voice is to be raiſed on that vowel. The part of ſpeech is likewiſe placed immediately after every word. See the Table of abbreviations. I have in various places given the Engliſh words as they are pronounced, as for inſtance, the word *ache* is always pronounced *ake*; *calves* pronounced *eaves*; *cough* pronounced *coff*, &c. &c.

When an Engliſh word bears two, three or more ſenſes, I have diſtinguiſhed the ſignifications in the Welſh part, when they greatly differ, thus [.—] with a daſh between each acceptation; but where the ſenſes vary but a little, I have put only a ſemicolon, and ſometimes a colon; and where the word bears but one obvious ſenſe, I have only placed a comma after each of the words correſponding to the Engliſh, as the learned and judicious Dr. *Thomas Williams* has done in his Latin-Welſh Dictionary.

I think proper to caution the Reader not to expect that word always placed firſt, which may appear moſt familiar to him, ſince it is well known, that what is very well underſtood, and familiar in one part of the principality, is not ſo in another: therefore, I flatter myſelf the candid and judicious will be perfectly ſatisfied, if among three, four, or five words, they are not diſappointed in finding one or more, which they fully underſtand; nor will ſuch condemn as uſeleſs thoſe words they may not be ſo well acquainted with, for the reaſon before given.

For the authority of the Engliſh part of the work, I have conſulted Ainſworth's Engliſh-Latin Dictionary, Fenning, Entick, and other Authors of eſtabliſhed reputation; and I hope that my Countrymen, and other Gentlemen whoſe curioſity may lead them to peruſe this little work, will not, if they think I have given a wrong

wrong definition of ſome words, or inſerted others which may appear to them to be obſolete, be precipitate in their judgment, and paſs cenſure upon it, till they conſult ſome of the Authors above mentioned, eſpecially Mr. Fenning who has given quotations from the moſt eminent Engliſh Authors, as an authority for ſuch words as are not commonly made uſe of, and for the different ſignifications of ſome others.——It is with pleaſure I own myſelf indebted chiefly to the labours of that great, learned, and judicious critic Dr. Davies in the Welſh part of this work, without whoſe friendly aid I had ſcarcely ventured on ſuch a laborious taſk.——I have likewiſe received ſome aſſiſtance from Mr. Llwyd, Mr. Richards, and Others.

I do not expect this work to eſcape cenſure; neither have I the ambition to think it free from imperfection; but let it be conſidered, that it is much eaſier to improve a work than to compoſe it, and that as this is in a manner the firſt attempt of this kind, ſome words might eſcape me, which may occur to others; and as other ſtudies required my application, (my leiſure hours only being allotted for the compiling of this work) this conſideration will plead an excuſe for any little omiſſions, eſpecially as this work was printed as faſt as I could compoſe it, and conſequently could not avail myſelf of the advantages of a reviſal. Yet upon the whole, I think, I have given a true definition of the Engliſh words. If ſome ſhould differ from me in opinion, I ſhall not be angry: and, I hope, it will in ſome meaſure defend me from cenſure, that I am willing to give to others, the ſame liberty which I deſire to have myſelf, that is, a liberty to follow their own judgement. I ſhall therefore conclude in Horace's words,

——Si quid noviſti rectius iſtis,
Candidus imperti: ſi non, his utere mecum.

ABBREVIATIONS

Made uſe of in the following WORK.

(ſ.) (ſub.) Subſtantive.	(interj.) Interjection.
(adj.) Adjective.	(Fig.) Figuratively.
(pron.) Pronoun, *and ſometimes* Pronounced.	(plu.) Plural.
(v.) Verb.	(act.) Actively.
(v. a.) Verb active.	(paſſ.) Paſſive.
(v. n.) Verb neuter.	(neut.) Neuterly.
(part.) Participle.	(Abbrev.) Abbreviation.
(adv.) Adverb.	(Gr.) Greek.
(conj.) Conjunction.	(Heb.) Hebrew.
(prep.) Prepoſition.	(Lat.) Latin.
	(Edr.) Edrych.

Scripture Abbreviations are ſo well known we need not inſert them here.

† Prefixed denotes the Engliſh Word obſolete.

The following Miſtakes eſcaped the Notice of the Corrector of the Preſs, and poſſibly there may be ſome others, which it is hoped the candid Reader will look upon as Typographical Errors, and ſo will kindly correct them, and generouſly pardon the Compiler.

Under the Word Belial, 1ſt. line 2d. Col. *for* Εξηλθοβαν, *read* Εξηλθοσαν. —*Under* Beware, *for* lio, *read* gwylio. —*Under* Bib, *dele* taloithig.—*Under* Bubble, *for* Huddas, *read* ſuddas. —— *Under* Burganet, *for* pedwiſg, *read* penwiſg.—*Under* Burleſque, *for* tuchan, *read* dychan. ——*Under* Buſy, *for* (ſ.) *read* (adj.)——*Under* Demon, line 12. col. 2. *for* Στομερος *read* Στυγιερος. —— *After* Diſſyllable, *the following Words are omitted,*

DISTAFF, (ſ.) cogail.

To DISTAIN, (v.) amliwio; halogi, diwyno.—dirmygu, diyſtyru.

DISTANCE, (ſ.) pellder, pellennigrwydd, y cyfrwng rhwng un lle a'r llall.—gwahaniaeth.

DISTANT, (adj.) pell.—gwahanedig, didoledig.

DISTÁSTE, (ſub.) diflaſrwydd, caſineb.

DISTÉMPER, (ſub.) anardymmer, anhwyl, amhwynt, clefyd.

Under Effect, *for* effeithiolaf, *read* effeithiolaeth. —— *Under* Glut, *after* draſlyngcir *dele* ;

A NEW

A NEW
ENGLISH-WELSH
DICTIONARY.

A, *Before a Noun*, o flaen enw peth ſydd yn arwyddo UN, rhyw beth neillduol; *as, a man*, dyn, heb enwi pwy.

A. D. *Anno Domini*, yn y flwyddyn o oed ein Harglwydd.

A. M. *Anno Mundi*, yn y flwyddyn o oed y byd.

A. M. *Artium Magiſter*, athraw yn y celfyddydau.

A'ARON, (Heb. *a mountaineer, if from* Har, *a mountain*; *but if from* Jarah, *he taught, it ſignifies a teacher*, mynyddwr, neu ddyſgawdr) arch-offeiriad cyntaf yr Iuddewon.

ABA'DDON, (ſ.) dinyſtrydd, *Dat.* ix. 11. anrheithiwr, difrodwr.

ABA'FT, (adv. *behind*, yn ôl; *but uſed as a* ſub.) llyw, llyw'r llong, pen ôl y llong.

ABA'ISANCE, (ſ.) goſtyngedigaeth, ymgrymmiad, cyfarchiad.

To ABA'LIENATE, (v.a.) *in Civil Law*, arallu, gwneuthur yn eiddo arall, yr hyn oedd ein heiddo ni o'r blaen; ſymmud o feddiant y naill i feddiant y llall. — ymddieithro, ymeſtroneiddio; eithr anfynych yr arferir, yn breſennol, yn yr yſtyr yma.

ABALIENA'TION, (ſ.) aralliad, ſymmudiad eiddo un i un arall.

To ABA'NDON, (v. a.) rhoi i fynu, gadael heibio, gadaw, gwrthod, bwrw ymaith.—ymroddi.

ABA'NDONED, (par.) wedi ei adaw, gwrthodedig, wedi ei wrthod, wedi ei roddi i fynu.

ABA'NDONED, (adj.) anfad, dyrras, yſgeler, echryſlon.

ABA'NDONING, } (ſ.) ymadawiad,
ABA'NDONMENT, } ymwrthodiad.

To ABA'RNARE, (v. a.) *in law*, datguddio dirgel fai, neu garedd, dadanhuddo.

To ABA'SE, (v.a.) iſelu, dwyn yn iſel, goſtwng, daroſtwng, goriſelu.

ABA'SEMENT, (ſ.) goſtyngiad, daroſtyngiad, goriſeliad, dygiad i lawr.

To ABA'SH, (v. a.) cywilyddio, peri i un gywilyddio.

AB'ASHMENT, (ſ.) cywilydd, gŵyledd: ſynnedigaeth, braw, cythrudd.

To ABA'TE, (v. n.) treio, lleihau, myned yn llai, prinhau.— (active) cwympo mewn pris, colli, goſtwng mewn pris.

ABA'TEMENT, (ſ.) lleihâd, cwymp, tawl, toliant.

A'BBA, (ſ.) *Syriac*, tad, *Rhuf.* viii. 15.

A'BBACY, (ſ.) abadaeth.

A'BBESS, *or* } abades, neu lywod-
A'BBATESS, } raethes mynachlog.

A'BBEY, (ſ.) abadty, mynachlog, mynachdy.

A'BBOT, *or* } (ſ.) abad, llywydd, neu
A'BBAT, } reolwr mynachlog.

To ABBRE'VIATE, (v. a.) byrrhau, cwttogi, talfyrru, dyfyrru.

ABBREVIA'TION, (ſ.) byrrhad, cwttogiad, talfyrriad, crynodeb.

ABBREVIA'TOR, (ſ.) talfyrrwr, byrrhawr, cwttogwr.

To A'BDICATE, (v.a.) ymwrthod, ymadael, rhoi i fynu, llyfu, gadaw.

ABDICA'TION, (ſ.) gwrthodiad, llyfiant. - ymadawiad, rhoddiad i fynu.

† *To* ABDU'CE, (v. a.) dwyn ymaith, tywyſo ymaith.

† ABECE'DARY, (adj.) yn perthyn i'r egwyddor, neu reſtr y llythyrennau.

ABE'D, (adv.) mewn gwely.

ABERRA'TION, (ſ.) cyfeiliorn, didro, cyfrgoll, crwydr, disberod.

To ABE'TT, (v. a.) cefnogi, annog, cymmell, attegu, cyffroi.—cynnal i fynu, dal i fynu.—cynnorthwyo, nerthu, bod o blaid un.

ABE'TTOR, (ſ.) annogwr. — cynhaliwr.—cynnorthwywr, cefnogwr.

ABE'YANCE, (ſ.) *in law*, etifeddiaeth mewn gobaith; peth mewn gobaith, neu ddiſgwyliad; neu i ddyfod i feddiant un ar ol un arall; ond nid yn breſennol yn ei feddiant.

To ABHO'R, (v.a.) ffieiddio, dygngaſhau, llwyrgaſhau.

ABHO'RRENCE, } (ſ.) atgaſrwydd,
ABHO'RRENCY, } dygaſedd, ffieiddra, dygngas, gwrthwynebiad, ffieiddiad.

ABHO'RRENT, (adj.) ffiaidd, atgas, dygas, ffieiddgas.

To ABI'DE, (v.n.) aros, trigo, aneddu, ymaros, preſwylio, pryſeddu. — dioddef.

ABI'DER, (ſ.) trigiannydd, preſwylydd, pryſeddwr, cyfanneddwr, preſwyliwr.

ABI'DING, (ſ.) preſwyliad, arhoſiad, trigiad, cyfanneddiad.—goddefiad, ymaros, 1 *Cron.* xxix. 15. *fel cyſgod yw ein dyddiau ni ar y ddaear, ac nid oes* ymaros.

To ABJE'CT, (v. a.) diyſtyru, dibriſio, bwrw heibio.

ABJE'CT, (adj.) diyſtyr, diſtadl, dirmygus, gwael, dibris, wedi ei fwrw heibio.

ABJE'CT, (ſ.) adyn, adlaw.

ABJE'CTLY, (adv.) yn ddiyſtyr, yn ddibris.

ABJE'CTION, } (ſ.) falwedd, dial-
ABJE'CTNESS, } wedd, goſtyngiad, gwacledd, gwendid meddwl.

ABI'LITY, (ſ.) nerth, cadernid, gallu, *Mat.* xxv. 15. *yn ol ei* allu *ei hun.*—golud, cyfoeth, dâ.—medruſrwydd gwybodaeth.

ABINTE'STATE, (ſ.) *in Civil Law* etifedd un a fu farw'n ddiewyllys

ABJURA'TION, (ſ.) diofryd, ymwrthodiad, ymwadiad, ymwad trwy lw ymadawiad â pheth, rhoddiad i fynu.—Anudon, *medd Dr.* Dafis, eith anfynych yr arferir yn yr yſtyr hyny.

To ABJU'RE, (v. a.) diofrydu, gwadu trwy lw, ymwrthod â pheth, rho i fynu.

To be A'BLE, (v. n.) bod yn alluog dichon, medru.

A'BLE, (adj.) abl, addichyn.—gallog, nerthol, cryf.—cyfoethog, goludog.

A'BLENESS, (ſ.) abledd, cadernid galluogrwydd.— cryfder, glewder grym.—medr.

† A'BLEPSY, (ſ.) dallineb, dallni.

ABLU'TION, (ſ.) golchiad, ymolchiad, golchiad ymaith.

ABNEGA'TION, (ſ.) gwâd, naccâd gommeddiad, ymwadiad, nâg, pall

ABNO'RMOUS, (adj.) afreolaidd, an llywodraethus, heb reol.

To go ABO'ARD, (v. a.) myned a ſwrdd llong, dringo, eſgyn ar fwrdd llong.

ABO'ARD, (adv.) ar fwrdd llong mewn llong.

† *To* ABO'DE, (v. a.) rhagddewinio rhagddywedyd peth a ddigwyddo darogan. *This tempeſt* aboded *a ſud den breach.* Shakeſpeare's Hen. VIII

ABO'DE, (ſ.) cartref, trigle, preſwylfod, annedd, pryſeddfod, cyfanedd, cyfanneddle.

To ABO'LISH, (v. a.) diny ſtrio, diſtrywio, diddymmu, dileu, dirymmu, dodi allan o rym.

ABO'LISHABLE, (adj.) diſtrywadwy, a ellir ei ddileu, neu ei ddiddymmu, hygraf.

ABO'LISHING, } (ſ.) diddymmiad
ABOLI'TION, } dilead, dirymmiad, diny ſtriad.

ABO'MINABLE, (adj.) ffiaidd, ffieiddgas, erchyll, atgas.

ABO'MINABLY, (adv.) yn ffiaidd, yn atgas, yn erchyll.

To ABO'MINATE, (v. a.) ffieiddio, dygngashau.

ABOMINA'TION, (ſ.) ffieidd-dra, atgaſrwydd, dygaſedd.

ABO'RTION, } (ſ.) erthyliad, y
ABO'RTIVENESS, } peth a eſgorir cyn tymp.

ABO'RTIVE *Birth*, (ſ.) erthyl, un a enir cyn ei amſer.

ABO'RTIVE, (adj.) annhymmig.—*figuratively*, methedig, ſeithug, aflwyddiannus, anffodiog, annhyceiannus.

ABO'RTIVELY, (adv.) yn annhymmig, yn erthylaidd. — *fig.* yn annedwydd, yn aflwyddiannus, yn anffodiog, yn anffynnadwy.

ABO'VE, (prep.) uwch, uwch law, uwch ben, mwy nâ, oddi ar, goruwch.

ABO'VE-BOARD, (adv.) ar gyhoedd, yn agored, yn ddiduedd, yn ddiddichell.

ABO'VE *all Things*, anad, yn anad dim.

To ABO'UND, (v. n.) amlhau, cael digon, cael ei wala, bod â digonedd, a helaethrwydd gantho, bod ar ddigon.

ABO'UT, (prep.) ynghylch, amgylch, wrth, am, o amgylch, o gylch, o bob parth, amgyred.

To ABRA'DE, (v. a.) crafu ymaith, eillio ymaith, rhaſglio.

ABRE'AST, (adv.) ochr yn ochr.

†ABRENU'NCIATION, (ſ.) ymwrthodiad, ymwad.

A'BRICOT, (ſ.) math ar afal.

To ABRI'DGE, (v. a.) byrrhau, cwttogi, dyfyrru, talfyrru, 2*Macc.* ii. 23. *Ni a brofwn eu* talfyrru *meſon un llyfr.*

ABRI'DGEMENT, (ſ.) byrrhâd, cynhwyſiad, cwttogiad, talfyrriad, crynodeb.

ABRO'AD, (adv.) allan, ar lêd, oddi allan—oddi cartref, allan o'r wlad.

To A'BROGATE, (v. a.) diddymmu, dileu, dirymmu.

ABROGA'TION, (ſ.) diddymmiad, dirymmiad, dilead.

To ſit ABRO'OD, (v. n.) eiſtedd ar wyau.

ABRU'PT, (adj.) candryll, torredig, drylliedig.—diſymmwth.

ABRU'PTLY, (adv.) yn anghyſſon, yn yngwrth, yn ddiſymmwth.

A'BSCESS, (ſ.) pwnga, cornwyd, anafod.

†ABSCI'SSION, (ſ.) torriad ymaith, rhwyg, trwch.

To ABSCO'ND, (v. n.) ymguddio, ymddirgelu, murnio.

ABSCO'NDING, (ſ.) ymguddiad, ymorchuddiad, ymachludd.

A'BSENCE, (ſ.) abſen, abſennoldeb.

To ABSE'NT, (v. n.) abſennu.

A'BSENT, (adj.) abſennol, amrhêſennol, allan o wydd.

To ABSO'LVE, (v. a.) gollwng, gwaredu, rhyddhau, maddeu, pardynu.

A'BSOLUTE, (adj.) cwbl, perffaith, hollol, cyflawn, wedi ei orphen.—pendant.— diammodol, anymddibynnol, anorchfygol.

A'BSOLUTELY, (adv.) yn berffaith, yn llwyr-gwbl, yn hollawl.

A'BSOLUTENESS, (ſ.) perffeith, rwydd, cwblhâd.

A'BSOLUTENESS *in government*, arglwyddiaeth, llywodraeth, pendefigaeth, unbennaeth.

ABSOLU'TION, (ſ.) maddeuant, gollyngdod, rhyddhâd.

A'BSONANT, } (adj.) anghywir, ang-
A'BSONOUS, } hyſſon, anghyttun.

To ABSO'RB, (v. a.) llyngcu, traflyngcu.

ABSTA'IN, (v. n.) ymgadw, ymattal, ymbeidio, dirweſtu.

ABSTA'INING, } (ſ.) ymattaliad, ym-
A'BSTINENCE, } arbed, dirweſt, arbedrwydd.

ABSTE'MIOUS, (adj.) ſobr, diwin, difrwyſg, diwair, cymmhedrol.

ABSTE'MIOUSNESS, (ſ.) ardymmer, cymmhedrolder, cymmeſurwydd, diweirdeb.

A'BSTENCY, edr. *Abſtaining*.

To ABSTE'RGE, (v. a.) ſychu ymaith, glanhau, golchi ymaith.

To ABSTRA'CT (v. a.) tynnu ymaith, tynnu oddi wrth, didoli—byrrhau, cwttogi, talfyrru.

A'BSTRACT, (ſ.) byrr draethawd, cynnhwyſiad, crynodeb.

ABSTRU'SE, (adj.) dirgel, cuddiedig, anhawdd ei ddeall.

ABSTRU'SENESS, } (ſ.) anhawſder,
ABSTRU'SITY, } caddug, tywyllni.

ABSTRU'SELY, (adv.) yn dywyll, yn guddiedig, yn ddirgel, yn annyalladwy.

ABSU'RD, (adj.) anghymmwys, anaddas, ffol, ynfyd, anghymmesur, ofer, diresŵm, gwrthwyneb i resŵm.

ABSU'RDITY, (s.) anghymmwysdra, ynfydrwydd, ffoledd, afresymmoldeb, peth gwrthwyneb i resŵm.

ABU'NDANCE, (s.) digonedd, amledd, amlder, helaethrwydd, *Mat.* xii. 34. digonoldeb, lliosowgrwydd, cyflawnder.

ABU'NDANT, (adj.) helaethlawn, llawn, digonol, gorllawn, aml, ffŵch, cyflawn.

To ABU'SE, (v. a.) gwaradwyddo, 1 *Sam.* xxxi. 4. camarfer, drwg arferu, arfer peth yn amgen nag y gweddai, gwneuthur ammarch, enllibio.

ABU'SE, (s.) cam-arfer, camwri, drwg arfer, drygfri, ammarch, trosedd.

ABU'SER, (s.) cam-arferwr, halogwr, gwawdiwr, enllibiwr.

ABU'SIVE, (adj.) ammharchus, drwg foesol, rhyfygus, rhodresus, enllibus, edliwgar.

ABU'SIVENESS, (s.) enllib, edliwiant. Edr. *Abuse.*

To ABU'T, } (v. n.) cyffinio, ter-
ABUTT, } fynu.

AB'UTMENT, (s.) cyffinydd, amhiniog.

ABY'SS, (s.) anoddyn, cadduglyn, pwll diwaelod.

A C

ACADE'MICAL, (adj.) yn perthyn i'r brif-ysgol, neu'r brif-athrofa.

ACA'DEMY, (s.) prif-ysgol, mamysgol, prif-athrofa. Felly y gelwid lle y dysgai Plato yn Athen.

To ACCE'DE, (v. n.) cyrchu at, nesau, myned at, neu ddyfod at.

To ACCE'LERATE, (v. a.) brysio, prysuro, dyfrysio, ffrystio, anhwanegu cyflymdra.

ACCELERA'TION, (s.) ffrwst, brys, cyflymdra, ychwanegiad brys, neu gyflymdra, dyfrŷs, prysurdeb.

A'CCENT, (s.) accen, orddigan, tôn, codiad neu ostyngiad llais, adgen.

To ACCE'NT, (v. a.) accennu.

To ACCE'PT, (v. a.) cymmeryd, derbyn, arffolli, dilysu, croesawu.

A'CCEPTABLE, (adj.) derbyniol, dilysiant, cymmeradwy, croesawus, boddlawn.

ACCE'PTANCE, } (s.) cymmeriad,
ACCEPTA'TION, } derbyniad, croesawiad, cymmeradwyaeth.

ACCE'PTER, (s.) derbyniwr.

ACCE'SS, (s.) dyfodiad at, dyfodfa, nesâd, dynesâd.

To have ACCE'SS (v. n.) cael dyfodfa, *Rhuf.* v. 2. *Trwy'r hwn hefyd y cawsom* ddyfodfa.

ACCE'SSIBLE, (adj.) hygyrch, a ellir dyfod atto.

A'CCESSARY, } (s.) affeithiol, cyfran-
A'CCESSORY, } nog, o fai, cyfrannogwr, affeithiwr.

A'CCIDENT, (s.) digwyddiad, damwain, siawns, damchwain.

ACCIDE'NTAL, (adj.) damweiniol.

ACCIDE'NTALLY, (adv.) yn ddamweiniol, ar ddamwain.

ACCI'DIOUS, (adj.) diog, swrth, mewydus.

ACCI'DITY, (s.) diogi, mewyd, syrthni.

ACCLAMA'TION, (s.) crechwen o lawenydd, gorfoledd, bloddest, 2 *Sam.* vi. 15. *Trwy* floddest, *a sain udgorn.*

ACCLI'VITY, (s.) goriwfynu, llechwedd, tyle, lechweddiad.

To ACCO'MMODATE, (v. a.) cymmedroli, cymhwyso, addasu, cyfaddasu, cymmesuro, priodoli. — diwallu.

ACCOMMODA'TION, (s.) addasiad, cymmhwyster, cymmesurad.

To ACCO'MPANY, (v. a.) cyd-ymdeithio, cyd-gerdded, hebrwng, canymdaith, canymdoi.

ACCO'MPLICE, (s.) cyfrinachwr, neu un o'r gyfrinach. Edr. *Accessary.*

To ACCO'MPLISH, (v. a.) diweddu, perffeithio, cwblhau, cyflawni, gorphen, dibennu.

ACCO'MPLISHMENT, (s.) cwblhâd, perffeithiad, gorphenniad, dibeniad, cyflawniad.

To ACCO'MPT, (v. a.) cyfrif, rhifo.

ACCO'MPT, (s.) cyfrif, rhif.

To ACCO'RD, (v.) uno, cyttuno, cydgordio, cydfod, cynghaneddu.
ACCO'RD, (ſ.) undeb, cyttundeb, cydgordiad, cynghordiad, cydfod, cyfundeb, cymmodlonedd.
ACCO'RDANCE, (ſ.) cydſyniad. Edr. *Accord.*
ACCO'RDING, (pre.) yn ol, yn gyffelyb, megis.
To ACCO'ST, (v. a.) neſau, dyfod at —gofod ar un, cyrchu, rhuthro— llafaru wrth un, cynanu, cyfarch.
To ACCOU'NT, (v. a.) cyfrif, rhifo. —prifio, yſtyrio.
ACCOU'NT, (ſ.) cyfrif, rhif.—— bri, cymmeriad, parch. — mynegaeth, hyſpyſiad.
ACCOU'NTABLE, (adj.) cyfrifol, attebol.
To ACCO'UPLE, (v. a.) cwplu, cyſylltu.
To ACCOU'TRE, (v. a.) gwiſgo, trwſiadu, darparu, tacclu, addurno.
ACCOU'TREMENTS, (ſ.) addurn, arfau, tacclau, offer, darmerth, trecc.
ACCRE'TION (ſ.) cynnydd.
To ACCRU'E, (v. n.) cynnyddu, chwanegu, mwyhau, deilliaw oddi wrth.
† ACCUBA'TION, (ſ.) eiſteddiad.
To ACCU'MULATE, (v. a.) tyrru, pentyrru, cludeirio.
ACCUMULA'TION, (ſ.) pentyrriad, cynhulliad, angwanegiad, cludair.
A'CCURACY, A'CCURATENESS, (ſ.) cywreinrwydd, medrusrwydd, iawnder, aſtudrwydd.
A'CCURATE, (adj.) cywraint, celfyddgar, hylaw, dichlyn, gofalus.
A'CCURATELY, (adv.) yn gywraint, yn ddichlyn, yn ofalus.
To ACCU'RSE, (v. a.) rhegu, melldithio, melltigo.
ACCU'RSED, (adj.) melldigedig.
ACCU'SABLE, (adj.) beius, camgylus.
To ACCU'SE, (v. a.) cyhyddo, achwyn, beio, athrodi.
ACCU'SER (ſ.) achwynwr, cyhuddwr.
ACCUSA'TION, (ſ.) cwyn, achwyniad, cyhuddiad.
To ACCU'STOM, (v.) cynnefino, arferu.
ACCU'STOMING, (ſ.) cynnefinad, arferiad.
ACCU'STOMABLE, (adj.) cynnefinol, arferol.
ACCU'STOMABLY, ACCU'STOMARILY, (adv.) yn ol yr arfer, ſel y mae'r arfer.
ACCU'STOMARY, (adj.) arferol, defodol, cynnefin.
ACE'RB, (adj.) anaddfed, chwerw, ſur.—ſarrug.
ACE'RBITY, (ſ.) chwerwder, ſurni, gerwindeb.
To ACE'RVATE, (v. a.) tyrru, pentyrru, cludeirio.
ACERVA'TION, (ſ.) pentyrriad.
ACE'TOUS, (adj.) ſûr.
A'CHE, *pronounced* AKE, (ſ.) dolur, poen, cyſtudd, gwŷn.
To A'CHE, (v. n.) gwynegu, gwynio, bod mewn poen.
TOO'TH-ACHE, (ſ.) y ddannoedd, dolur o ddannedd.
To ACHIE'VE, (v. a.) cwblhau, cyflawni, dwyn i ben, gorphen.
ACHIE'VEMENT, (ſ.) y cyflawniad o ryw weithred hynod, cwblhad.
A'CID, (adj.) ſur, egr, chwibl.
ACI'DITY, (ſ.) llymder, ſurni.
To ACKNOWLEDGE, (v.a.) cydnabod, addef, cyfaddef, cyffeſu.
ACKNO'WLEDGING, (ſ.) cydnabyddiad, cyfaddefiad, cyffeſiad.
ACKNO'WLEDGMENT, (ſ.) cydnabyddiaeth. Edr. *Acknowledging.*
A'CORN, (ſ.) meſen.
To ACQUAI'NT, (v. a.) gwneuthur yn gydnabyddus, hyſpyſu, mynegi, dwyn ar gof — cynnefino.
ACQUAI'NTANCE, (ſ.) câr, cydymmaith, cyfaill.—cydnabod, cydnabyddiaeth.— cynnefindra.
ACQUA'INTED, (adj.) cydnabyddus, — cynnefin, arferedig.
To ACQUIE'SCE, (v. n.) ymfoddloni, ymlonyddu, ymeſmwytho, ymhyfrydu mewn rhyw beth.
ACQUIE'SCENCE, ACQUIE'SCENCY, (ſ.) ymfoddlonrwydd, cymmodlonedd, cydſynniad.
ACQUI'RABLE, (adj.) cyrhaeddadwy, ynnilladwy,
To ACQUI'RE, (v. a.) ynnill, maelio, cyrrhaeddyd, caffael.
ACQUI'REMENT, (ſ.) caffaeliad, yr hyn ynnillwyd neu gyrrhaeddwyd.
ACQUISI'TION, (ſ.) ynnilliad, cyrrhaeddiad, y peth a ynnillwyd.

To ACQUI'T, (v. a.) gollwng yn rhydd, rhyddhau, maddeu, pardynu, gwaredu, digaethiwo.

ACQUI'TTAL, } (ſ.) rhyddhâd,
ACQUI'TMENT, } gollyngdod.

ACQUI'TTANCE, (ſ.) rhyddhâd tan law un, gweithred tan law un, cyfaddefiad taledigaeth.

A'CRE, *pronounced* AKUR, (ſ.) cyfair, erw, yſtang, egyr.

A'CRID, } (adj.) ſur, egr,
ACRIMO'NIOUS, } llym, ſarrug, creulon.

A'CRIMONY, (ſ.) llymder, toſter, ffraethder, ſarrugrwydd.

ACRO'SS, (adv.) ar ŵyr, ar oſgo, ar draws.

A'CT, (ſ.) gweithred.

A'CT, (ſ.) *(decree)* ordinhâd, yſtatut.

To A'CT, (v. a.) gwneud, gwneuthur.

A'CTION, (ſ.) gweithred, gwaith, digoniant, cwyn, dadl, amarfar — cynghawſedd.

A'CTIVE, (adj.) bywiog, eſgud, chwimwth, cyflym.

ACTI'VELY, (adv.) yn heinyf, yn gyflym, yn llafurus.

A'CTIVITY, (ſ.) bywiogrwydd, eſgudrwydd, cyflymder.

A'CTOR, (ſ.) gweithredwr.—chwareydd.

A'CTUAL, (adj.) gweithredol — yn bod.

A'CTUALLY, (adv.) yn ddioer, yn ddiau.

A'CTUARY, (ſ.) 'ſgrifennedydd.

To A'CTUATE, (v. a.) cynhyrfu, cyffroi, rhoi arial, rhoi ynni.

ACU'LEATE, (adj.) pigog.

ACU'LEATED, (adj.) pigog, llym.

ACU'MINATED (adj.) llym, blaenfain.

ACU'MEN, (ſ.) llymder, yſtryw.

To ACU'MINATE, (v. a.) hogi, blaenllymmu, minio, pigfeinio, blaenio.

ACU'TE, (adj.) craff ei ddyall, cyfrwys, dichellgar.

ACU'TENESS, (ſ.) llymder, cyflymder deall, ſynhwyroldeb, parodrwydd rheſwm, dichellgarwch, cyfrwyſder.

A'DAGE, (ſ.) diharеb.

A'DAMANT, (ſ.) diemwnt, adamant, maen tynnu.

To ADA'PT, (v. a.) cymmhwyſo, cymmeſuro, addaſu, cyfaddaſu.

ADA'PTION, } (ſ.) addaſiad, cyfa-
ADA'PTING, } ddaſiad, cymmhwyſiad.

To A'DCORPORATE, (v. a.) corpholaethu, cydgorphi.

To ADD, (v. a.) angwanegu, dodi at, dodi wrth.

A'DDER, (ſ.) gwiber, neidr, aſp, *Gen.* xlix. 19. Neidr *ar y llwybr*. *Sal.* xci. 13. *Ar* aſp *y cerddi*.

A'DDICE, (ſ.) neddyf.

To ADDI'CT, (v. a.) ymroi i ryw beth, ymroddi.

ADDI'CTING, } (ſ.) ymroddiad i
ADDI'CTEDNESS, } ryw beth.

ADDI'TION, (ſ.) 'chwanegiad, angwanegiad, cyſylltiad, 1 *Bren.* vii. 30. *Ar gyfer pob* cyſylltiad—gwellhânt.

ADDI'TIONAL, (adj.) angwanegol.

A'DDLE, (adj.) gwag, diffrwyth, gorllyd, braenllyd, clwc.

A'DDLE-HEADED, } (adj.) ynfyd,
A'DDLE-PATED, } ffol, diſynwyr, penwan.

ADDRE'SS, (ſ.) ymddywediad, cyfarchiad, cyfeiriad.

To ADDRE'SS, (v. a.) darparu, arlwyo, parottoi, darmerthu, addurno.

To ADDRE'SS, (v. a.) cyfeirio, wynebu at, llafaru wrth, cyfarch.

ADE'LING, (ſ.) edling, tywyſog ieuange.

ADE'PT, (ſ.) un yn berffaith gyfarwydd yn ei gelfyddyd.

A'DEQUATE, (adj.) cyfardal, cymmwys, cymmheſurol, cyflawn, perffaith.

To ADHE'RE, (v. a.) glynu wrth, ymlynu, ymludio.

ADHE'RENCE, } (ſ.) glŷn, ymludiad,
ADHE'SION, } ymgyſylltiad.

ADHE'RENT, (adj.) ynglyn wrth.

ADJA'CENT, (adj.) cyffinydd, yn gorwedd neu'n ſefyll yn agos i beth.

A'DJECTIVE, (ſ.) enw gwan, gair yn arwyddoccâu moeſau, neu gynneddfau peth.

ADI'EU, (adv.) bydd iach, bydd lawen, bydd wych.

To ADJO'IN, (v. a.) cyſſylltu wrth, dodi wrth.

To AD[illegible] (v. a.) oedi, gohirio, dodi [illegible] for arall.

ADJO'URNMENT, (ſ.) oediad, gohiriad, dodiad heibio hyd ddydd neu odfa arall.

A'DIPOUS, (adj.) bras, tew, ſaimlyd.

A'DIT, (ſ.) rhodfa, cyntedd, dyfodfa.

ADI'TION, (ſ.) mynediad, neu ddyfodiad yn agos at.

To ADJU'DGE, (v. a.) barnu i un, rhoddi dedfryd.

To ADJU'DICATE, (v.a.) edr. *Adjudge*.

ADJUDICA'TION, (ſ.) ſefydliad barn ar beth, pennodiad, neu cyfranniad i un trwy farnol ddedfryd.

A'DJUMENT, (ſ.) porth, cymmorth, cynnorthwy.

ADJU'NCT, (ſ.) cyſſylltiad, peth cyſſylltedig.

ADJURA'TION, (ſ.) tynghediad.

To ADJU'RE, (v. a.) tynghedu.

To ADJU'ST, (v. a.) cyfaddaſu, cymmhwyſo, trefnu, cymmodi, goſod mewn trefn.

ADJU'STMENT, (ſ.) trefniad, cyfaddafiad, cymmhwyſiad, cydweddiad.

ADJU'TANT, (ſ.) cynnorthwywr, cyſnerthwr, helpwr.

ADJU'TORY, (adj.) cynnorthwyol, a gynnorthwyo, neu helpio.

ADMEA'SUREMENT, } (ſ.) meſurad.
ADMEASURA'TION, }

ADMI'NICLE, (ſ.) cymmorth, atteg.

To ADMI'NISTER, (v. a.) gweinyddu, gwaſanaethu, llywodraethu, gweini, trîn.

ADMINISTRA'TION, (ſ.) gweinidogaeth, triniad.

ADMINISTRA'TOR, (ſ.) gweinydd, neu trinwr achos arall, dyn i ofal pa un y rhoddwyd meddiannau un a fu farw yn ddiewyllys.

ADMINISTRA'TRIX, (ſ.) benyw i ofal pa un y rhoddwyd meddiannau un a fu farw heb wneud ei lythyr cummun, neu ewyllys ddiweddaf.

A'DMIRABLE, (adj.) rhyfeddol, rhyfedd, aruthr, ardderchog, hoff.

A'DMIRABLY, (adv.) yn rhyfeddol, yn rhagorol, yn odidawg.

To ADMI'RE, (v. a.) rhyfeddu, aruthro, ſerchu, hoffi yn fawr, rhoi bri ar beth, mawrygu.

A'DMIRAL, (ſ.) llyngeſwr, penllywydd y llu môr.

A'DMIRALSHIP, (ſ.) ſwydd llyngeſwr.

To ADMI'T, (v. a.) caniattau, cynnwys, gollwng i mewn, goddef.

ADMI'SSION, (ſ.) caniattad, cynnwys, cynnhwyſiad, trwydded, goddefiad, derbyniad, dyfodiad i mewn.

ADMI'TTANCE, (ſ.) Edr. *Admiſſion*.

To ADMI'X, (v. a.) cymmyſgu, cydgymmyſgu.

ADMI'XION, (ſ.) cymmyſgedd.

To ADMO'NISH, (v. a.) rhybuddio, rhoi rhybudd, cynghori, 2 *Theſ.* v. 15. cynghorwch *ef fel brawd*; annog, dwyn ar gof.

ADMONI'SHMENT, } (ſ.) cynghor,
ADMONI'TION, } annogaeth, rhybudd, 1 *Cor.* x. 11. *Yn* rhybudd *i ninnau*.

ADMO'NITORY, (adj.) rhybuddiol, annogaethol.

To ADMO'VE, (v. a.) ſymmud at, mudo at, ymmod.

To ADNI'HILATE, (v. a.) dielwi, diddymmu.

ADO'E, (ſ.) terfyſg, trafferth, trallod, cynnwrf, *Marc* v. 37. *Pa ham y gwnewch* gynnwrf.

MUCH ADO'E, (adv.) o'r braidd, braidd, yn brin.

Without any more ADO'E, yn ddioed, yn ddiattreg, yn y man.

ADOLE'SCENCY, } (ſ.) ieuengctid,
ADOLE'SCENCE, } mabolaeth, mebyd.

To ADO'PT, (v. a.) cymmeryd yn fab, mabwyſio, mabwyſiadu.

ADO'PTED SON, (ſ.) anſoddfab, mab dewis.

ADO'PTION, (ſ.) mabwyſiad, mabwys, mabgynnwys.

ADO'PTIVE, (adj.) mabwyſiadol, a gymmerir yn lle mab.

ADO'RABLE, (adj.) addoladwy, neu i'w addoli, i'w anrhydeddu, i'w berchi, teilwng o addoliad.

ADORA'TION, (ſ.) addoliant, addoliad, anrhydedd, parch.

To ADO'RE, (v. a.) addoli, anrhydeddu, perchi.

ADO'RER, (ſ.) addolwr, anrhydeddwr.

To ADO'RN, (v. a.) harddu, addurno, prydferthu.

ADO'RNMENT, (ſ.) addurn, harddwch, trwſiad.

ADRO'IT, (adj.) ſynhwyrol, call, doeth, yſtrywgar, cyfrwys, dichlyn, cyfarwydd.

ADRO'ITNESS, (ſ.) ſynhwyroldeb, yſtryw, cyfrwyſder.

ADRY', (adj.) yn ſychedig.

To ADVA'NCE, (v. a.) arddêrchafu, mawrygu, urddaſu, codi, dyrchafu.—goſod ger bron, cynnyg.—myned rhagddo, myned ym mlaen.

ADVA'NCEMENT, } (ſ.) archafiad,
ADVA'NCE, } codiad, arddêrchafiad.—cynnydd, mynediad ym mlaen.

ADVA'NTAGE, (ſ.) budd, mantais, lles, llesâd, elw, mael, ynnill.—goruchafiaeth.

To ADVA'NTAGE, (v.) lleſu, buddio, manteiſio, maelio, elwa, tyccio.

ADVANTA'GEOUS, (adj.) buddiol, lleſol, manteiſiol.

ADVANTA'GEOUSNESS, (ſ.) manteiſrwydd, cymmhwyſdra.

To ADVE'NE, (v.a.) dyfod at, dyneſu.

A'DVENT, (ſ.) Adfent, pedair wythnos o flaen Nadolig, dynesâd.

ADVENTI'TIOUS, (adj.) dyfodol, damweiniol, a fo gan ûn oddi wrth arall.

To ADVE'NTURE, (v.) beiddio, anturio, llyfaſu, rhedeg y perygl, ymroddi, *nad* ymroddai *eſe i fyned i'r erſedd, Act.* xix. 31. profi, *Ni* phrofodd *oſod gwadn ei throed ar y ddaear, Deut.* xxviii. 56.

ADVE'NTUROUS, (adj.) hŷ, hyderus, anturiol, eofn.

ADVE'NTURESOME, (adj.) anturiol.

ADVE'NTURE, (ſ.) antur, anturiaeth, pŷd, damwain, digwydd.

A'DVERB, (ſ.) rhagferf, gorair, arorair.

ADVE'RBIAL, (adj.) a arferir megis rhagferf, goraíraidd.

ADVE'RBIALLY, (adv.) megis rhagferf, neu orair.

ADVERSA'RIA, (ſ.) nodlyfr.

A'DVERSARY, (ſ.) gwrthwynebwr, gelyn, gwrthblaid.

A'DVERSE, (adj.) y peth a fo gyferbyn, neu ar gyfer, gwrthwynebus, aflwyddiannus.

A'DVERSELY, (adv.) yn wrthwynebus, yn aflwyddiannus.

ADVE'RSITY, (ſ.) adfyd, blinfyd, gwrthwyneb, aflwydd, trychineb, trueni.

To ADVE'RT, (v.n.) dal ſulw, yſtyried.

ADVE'RTENCE, } (ſ.) gofal, pwyll,
ADVE'RTENCY, } yſtyriaeth, aſtudrwydd.

To ADVERTI'SE, (v. a.) rhoddi gwybodaeth, hyſpyſu, rhybuddio, rhoi rhybudd.

ADVE'RTISEMENT, (ſ.) rhybudd, hyſpyſrwydd, hyſpyſiad, cynghor, hyfforddiad.

ADVERTI'SER, (ſ.) rhybuddiwr, hyſpyſwr.

ADVI'CE, (ſ.) cyngor, barn, cyſſul. —mynag. — newyddion.

ADVI'SABLE, (adj.) call, doeth.

ADVI'SABLENESS, (ſ.) cymmhwyſder, addaſrwydd.

ADVI'SEDLY, (adv.) yn ochelgar, yn bwyllog.

ADVI'SEDNESS, (ſ.) cyfarchwyl, pwylledd, callineb, gocheliad.

To ADVI'SE, (v. a.) cynghori, rhoddi cyngor.

ADVI'SEMENT, (ſ.) ſtyriaeth, craffder, pwyll, myfyrdod, cymmeriad cyngor.

ADULA'TION, (ſ.) gweniaith, ymolaith.

ADULA'TORY, (adj.) mewn modd gwenieithus.

ADU'LT, (ſ.) yr hwn ſydd yn ei gyflawn oedran, wedi cael ei dwf.

To ADU'LTERATE, (v.a.) godinebu.—llygru, ffugio, diwyno, cymmyſgu.

ADU'LTERATE, (adj.) godinebus. ffugiol, cymmyſgedig.

ADULTERA'TION, (ſ.) llygriad trwy gymmyſgu.

ADU'LTERER, (ſ.) godinebwr, gordderchwr, torrwr priodas, putteiniwr, hoccrellwr.

ADU'LTERESS, (ſ.) godineb wraig, puttain wraig.

ADU'LTERINE, (ſ.) baſtardd, gordderchfab.

ADU'LTEROUS, (adj.) godinebus, putteiniaidd.

ADU'LTERY, godineb, putteindra.

To commit ADU'LTERY, (v. a.) godinebu, gordderchu, torri priodas.

To ADU'MBRATE, (v.a.) cyſgodi.

ADUM-

ADUMBRA'TION, (ſ.) cyſgodiad.

A'DVOCATE, (ſ.) eiriolwr, dadleuwr, ymddiffynnwr dadl, ſiſtiwr, tafodiog.

ADVOCA'TION, (ſ.) tafodogaeth, ſwydd eiriolwr.

ADVO'UTRY, (ſ.) godineb.

To ADVO'W, (v. a.) taeru, haeru, gwirio, ſicrhau, cadarnhau.

ADVOWEE', (ſ.) un a iawn ganddo i roddi perſoniaeth.

ADVO'WSON, (ſ.) iawn, neu awdurdod roi bywiolaeth, neu berſoniaeth.

To ADU'RE, (v. n.) lloſgi, deifio, goddeithio, goloſgi, poethi.

ADU'ST, (par. & adj.) wedi ei oloſgi, neu ddeifio, goloſgedig.

ADU'STION, (ſ.) deifiad, goddeithiad, goloſgiad.

A E

Æ'DILE, (ſ.) math ar ſwyddog ym mhlith y Rhufeiniaid.

Æ'RA, (ſ.) amſer nodedig, oddiwrth ba un y cyfrifir blynyddoedd.

AE'RIAL, *or* AE'RY. (adj.) o'r awyr, yn perthyn i'r awyr, wybrol.

Æ'STIVAL, (adj.) hafaidd.

Æ'STUARY, (ſ.) caingc o fôr, morgamlas, morgerwyn, mornant, pwllmygydarth.

Æ'THER, (ſ.) yr elfen dân, yr awyr, yr wybr.

ÆTHE'RIAL, (adj.) wybrol, yn perthyn i'r wybr.

A F

AFA'R, (adv.) ymmhell, pell, o bell.

AFFABI'LITY, A'FFABLENESS, (ſ.) mwynder, tiriondeb, hynawſedd, mwyneidd-dra, llarieiddra, cyweithaſrwydd.

A'FFABLE, (adj.) mwyn, hawdd ymddiddan ag ef, llariaidd, hynaws, mwynaidd, adrawddfwyn, cyweithas.

AFFA'IR, (ſ.) neges, trafferth, matter, trebyſtod, y peth.

To AFFE'CT, (v.) effeithio, gweithredu ar, cyffroi, cynhyrfu. — taerymgais, hoffi, ſerchu, rhoi ſerch ar, *Gal.* iv. 17. *Fel y rhoddoch fawr ſerch arnynt hwy.* — ffuantu.

AFFECTA'TION, (ſ.) gwagymddangoſiad, rhagrithiol gymmeriad ar un i fod yn amgen nag yw, gauymddangoſiad, murſendod.

AFFE'CTION, (ſ.) cariad, hoffder, ſerch, tuedd meddwl, chwannogrwydd, affaith, awyddſryd meddwl, dihewyd.

AFFE'CTIONATE, (adj.) chwannog, ſerchog, mwynaidd, hynaws, hoff, cariadus, caredigol, caredig, *Rhuf.* xii. 10. *Byddwch* garedig, &c.

To AFFE'RE, (v. a. *in law*) ſicrhau.

AFFE'RERS, AFFE'RORS, (ſ.) trethwyr, ceryddwyr, ſennwyr.

To AFFI'ANCE, (v. a.) dyweddio, rhoi crêd priodas, addaw priodi, ymgredu, ymddiried.

AFFI'ANCE, (ſ.) ymddiried, goglud, hyder, coel, gobaith, gofynag, ymgred, crêd priodas, dyweddi.

AFFI'ANCING, (ſ.) dyweddiad, dyweddi.

AFFIDA'VIT, (ſ.) tyſtiolaeth trwy lw, llw.

AFFILIA'TION, (ſ.) mabwyſiad.

AFFI'ED, *or* AFFI'NED, (part.) ymgyfathrachedig, 1 *Bren.* iii. 1. *A Salomon a* ymgyfathrachodd *â Pharao.*

AFFI'NITY, (ſ.) cyfathrach, cyſtlwn, cyſtlyncdd. — tebygoliaeth, cyffelybrwydd.

To AFFI'RM, (v. a.) taeru, gwirio, ſicrhau, haeru, cadarnhau.

AFFI'RMABLE, (adj.) a ellir ei wirio, neu gadarnhau.

AFFI'RMANCE, (ſ.) cadarnhâd.

AFFI'RMANT, (ſ.) cadarnhawr, ſicrhawr, haerwr.

AFFIRMA'TION, (ſ.) gwiriad, ſicrhâd, honniad, haeriad.

AFFI'RMATIVE, (adj.) cadarnhaol.

To AFFI'X, (v. a.) cyſſylltu.

AFFLA'TION, (ſ.) chwythiad ar, yſprydoliaeth.

To AFFLI'CT, (v. a.) trallodi, blino, gorthrymmu, cyſtuddio.

AFFLI'CTER, (ſ.) cyſtuddiwr, trallodwr, gorthrymwr.

AFFLI'CTION, (ſ.) blinder, trallod, gorthrymder, helbul, cyſtudd.

AFFLI'CTIVE, (adj.) trallodus, gorthrymmus, gofidus, cyſtuddiol.

A'FFLUENCE, (ſ.) llawnder, digonedd, helaethrwydd, amlder.

A'FFLUENT, (par.) helaethlawn, gorllawn, diamdlawd, fflwch.
A'FFLUX, (ſ.) gofeiriad, llifeiriad at.
To AFFO'RD, (v. a.) rhoi, gweini.—gallel gwerthu yn ddigolled.
To AFFRANCHI'SE, (v. a.) rhyddhau, gwneuthur yn rhydd.
AFFRA'Y, } (ſ.) ymladd, ym-
AFFRA'YMENT, } drech, cynnen, brwydr.
To AFFRA'Y, (v. a.) dychrynu.
AFFRI'CTION, (ſ.) Edr. *Friction*.
To AFFRI'GHT, (v. a.) dychrynu, ofni, peri ofn.
AFFRI'GHT, (ſ.) dychryn, braw.
To AFFRO'NT, (v. a.) cyffroi, cynhyrfu, ammharchu, rhoi drwg-foes, ſarhau.
AFFRO'NT, (ſ.) ſarhaad, ammarch, drwg-foes, diyſtyrwch, drygfri.
AFFRO'NTIVE, (adj.) enllibus, ammharchus, ſarhaus, drwgfoeſol, edliwgar.
AFFU'SION, (ſ.) gorddinead, tywalltiad un peth ar y llall.
To AFFY', (v.) Edr. *To affiance*.
AFLO'AT, (adv.) ar wyneb y dwfr, yn nofio.
AFO'OT, (adv.) ar draed, *Marc* vi. 33. *A redaſant yno ar* draed.
AFO'RE, (prep.) o'r blaen. *Eph.* iii. 3. *Megis yr yſgrifenais* o'r blaen.
AFO'REHAND, (adv.) ymmlaenllaw.
AFO'RESAID, (part.) rhagddywededig.
AFO'RETIME, (adv.) o'r blaen, *Rhuf.* xv. 4. *a'ſgrifenwyd* o'r blaen.
AFRA'ID, (part.) ofnus, ofnog, brawychus.
AFRE'SH (adv.) o'r newydd, drachefn, ail, *Heb.* vi. 6. ail *groes-hoelio*.
AFRO'NT, (adv.) yn y tu blaen.
A'FTER, (adv.) gwedi, wedi, yn ol, ar ol, wit.
A'FTERNOON, (ſ.) diwedydd, prydnhawn, echwydd.
A'FTERWARD, (adv.) gwedi hynny, *Diar.* xxiv. 27. *a* gwedi hynny *u-deilada dy dŷ*.

A G

AGA'IN, (adv.) drachefn, eilwaith, eilchwyl, etto, eiloes.
AGA'INST, (prep.) cyferydig.—yn erbyn, *Mat.* xii. 30. *ſydd* yn *ſy* erbyn. *Act.* xxviii. 22. *dywedyd* yn *ei* herbyn.
To be AGA'INST, (v.) bod yn erbyn, gwrthwynebu, gwrthymryſon, gwrthymdrech.
AGA'ST, (adv.) yn ſynnedig, yn ſynn, yn frawychus, yn ſyfrdan.
A'GATE, (ſ.) muchudd, maen muchudd.
AGA'ZED, (part.) ſynnedig, wedi hurtio.
AGE, (ſ.) oed, oedran, einioes.
A'GED, (adj.) henaidd, oedrannus.
A'GENCY, (ſ.) gweithred, gweithrediad.
A'GENT, (ſ.) gweithredydd, gwneuthurwr, goruchwyliwr.
A'GENT, (adj.) gweithredol.
To A'GGERATE, (v. a.) tyrru, pentyrru, carneddu.
To AGGLO'MERATE, (v. a.) pentyrru, pellennu, (neut.) ymdyrru, ymſypio, ymfyddino, ymddirwyn ynghyd.
To AGGLU'TINATE, (v. a.) yſgrawlingo, cydio, cyſſylltu, gludio wrth, gludio ynghyd.
To AGGRANDI'ZE, (v. a.) dyrchafu, ardderchafu, urddaſu, ardderchogi, mawrhau.
A'GGRANDIZEMENT, (ſ.) dyrchafiad, urddaſiad.
To A'GGRAVATE, (v.) trymhau, amdrymmu, mwyhau, helaethu, gwaethu, anghwanegu bai neu euogrwydd.
AGGRAVA'TION, (ſ.) ychwanegiad, helaethiad, y weithred o wneud peth yn waeth, anghwanegiad euogrwydd.
To A'GGREGATE, (v. a.) caſglu ynghyd, cynnull, crynoi.
A'GGREGATE, } (ſ.) caſgliad
AGGREGA'TION, } ynghyd, cynnulliad, crynodeb, neu gaſgliad o amryw rannau yn un ſwm.
To AGGRE'SS, (v. a.) goſod ar, dwyn lluchynt, cychwyn peth, cyrchu at.
AGGRE'SSION, (ſ.) cyrch, lluchynt, diebyd, ymoſodiad.
AGGRE'SSOR, (ſ.) cyrchwr, ymoſodwr, dygwr lluchynt, cychwynwr.
AGGRIE'VANCE, (ſ.) gofid, gormes, poen,

poen, cyſteg, trymfryd, alaeth, triſtwch, dygnedd.

To AGGRIE'VE, (v.a.) blino, dygnu, aflonyddu, trallodi, gofidio, triſthau.

AGHA'ST, (adv.) Edr. *Agaſt*.

A'GILE, (adj.) cyflym, buan, eſgyd.

A'GILENESS, } (ſ.) cyflymder, bywAGI'LITY, } iogrwydd, brys.

To A'GITATE, (v. a.) cynhyrfu, cyffroi, terfyſgu, cythryblu.

AGITA'TION, (ſ.) cychwyfan, cynnhyrfiad, chwyfiad, cyffroad, cynnwrf.

A'GITABLE, (adj.) a ellir ei dreiglo, cynhyrfol, hydreigl.

A'GNAIL, (ſ.) corn ar droed.

AGNA'TI, } (ſ.) carennydd o AGNA'TION, } du'r tad.

AGNI'TION, (ſ.) cydnabyddiaeth, gwybyddiaeth, adnabyddiaeth.

To AGNI'ZE, (v. a.) cydnabod, cyfaddef.

AGO', (adv.) cyn hyn, o flaen hyn.

AGO'G, (adv.) yn chwannog, yn awyddus, mewn hiraeth am gael mwynhau rhyw beth.

AGO'NE, (adv.) Edr. *Ago*.

A'GONIST, (ſ.) ymorcheſtwr, ymdrechwr, rhyſwr.

To AGONI'ZE, (v.) poeni, dirboeni, gofidio, dygnflino, arteithio.

A'GONY, (ſ.) ing, gloes, cyfyngder, cyni, cyffini, cyſtudd.

To AGRE'E, (v.a.) cyttuno, cydſynio, cydgordio, bod yn gymmodlon, dyrnaw.

AGREE'ABLE, (adj.) cymmwys, cyfaddas, cymmheſur, a fo yn cyngweddu, hyfryd, llon.

AGREE'ABLENESS, (ſ.) cydgordiad, cyſſondeb, addaſrwydd, cyffelybrwydd.—hyfrydwch, gorawen.

AGREE'MENT, (ſ.) cyttundeb, cydſyniad, cydgordiad—cyfammod—cymmod, cymmodlonedd, atgyfiliad, dyndwyd.

AGRE'STICAL, (adj.) trwſgl, diwybod, anhyddyſg, tauogaidd, gwyllt, gwladaidd.

AGRICULTURE, (ſ.) amaethad, llafurwriaeth, arddwriaeth.

AGRO'UND, (adv.) ar lawr, ar draeth.

A'GUE, (ſ.) y ddyrton, cryd, clefydgryd.

A H

AH, (interj.) och, wb, oh, *Eſa.* i. 4. Oh *genhedlaeth bechadurus*.

A'HA, (interj.) twt, aha, ha ha, *Sal.* xxxv. 21. ha ha *gwelodd ein llygaid*.

AHE'IGHT, (adv.) yn uchel.

A I

To AID, (v. a.) cymmorth, helpu, cynnorthwyo, nerthu.

AID, (ſ.) help, cymmorth, cynnorthwy, porthwy.

AI'DER, (ſ.) cyfnerthwr, cynnorthwywr.

AI'DLESS, (adj.) digynnorthwy, diborth.

AIL, *or* } (ſ.) anhwyl, dolur,
AI'LMENT, } clefyd.

To AIL, (v.a.) dolurio, gofidio, cynhyrfu.

AIM, (ſ.) bwriad, amcan.

To AIM, (v. a.) cyfeirio'r nod, wynebu at, bwriadu, amcanu.

AIR, (ſ.) awyr, un o'r pedair elfen. —prŷd.

AIRS, (ſ.) irllonedd, ffromder, drwg-anwydau, gwynaſrwydd.

AI'RY, (adj.) yn perthyn i'r awyr, oer.—yſgafn.—diſylfaen.

A K

To AKE, (v.) gofidio, dolurio, gwynio.

AKI'N, (adv.) yn perthynu, yn gyffelyb.

A'KING, (ſ.) dolur, poen, gŵyn, gwayw.

A L

A'LABASTER, (ſ.) maen mynor.

ALA'CK, } (interj.) gwae fi,
ALA'CKADAY, } och fi.

ALA'CRITY, (ſ.) llonder, llawenydd, hoywder, hoen, gorawen, gorhoen.

ALA-MO'DE, (adv.) yn ol y ddull, neu'r arfer.

ALAMO'DE, (ſ.) math ar ſidan tenau.

ALA'RM, (ſ.) dychryn, dychryndod, arſwyd.— cyffroad.—orlais i ddeffroi un o'i gwſg, alarwm, *Num.* x. 5, 9. *Pan ganoch* alarwm.

To ALA'RM, (v. a.) cydfloeddio, dolefain, cyhoeddi, canu alarwm, neu gorn rhybudd.—dychrynu, cyffroi arſwydo. — galw i arfau.

ALA's, (interj.) och, gwae fi, och fi.

ALA'TE, (adv.) yn ddiweddar.

ALB, (ſ.) gwiſg laes hyd y trae'd heb na dulliau na chrychiad ynddi.—gwiſg a arferiff offeiriadau Rhufain. —ffringrys.

ALBE'IT, (adv.) er, erhyn, pe rhon, cyd bai.

A'LCORAN, (ſ.) llyfr cyfraith Mahomet; neu Feibl y Twrc.

ALCO'VE, (ſ.) lloches, yſtafell neilldu ol, neu ddirgel.

A'LCYON, (ſ.) math ar aderyn.

A'LDER-TREE, (ſ.) gwernen.

A'LDERMAN, (ſ.) ſeneddwr, henuriad, henefydd, henydd.

A'LE, (ſ.) cwrw, heiddgwrw, heiddlyn, diod.

A'LE-HOUSE, (ſ.) tŷ cwrw, tafarn, diowtty.

A'LE-BREWER, (ſ.) cyrfydd, darllawydd, darllawr, macſwr, gwallawſwr.

A'LE-HOUSE-KEE'PER, (ſ.) tafarnwr.

ALE'NGTH, (adv.) yn ei hŷd, yn yſtynedig ar y llawr.

ALE'RT, (adj.) calonnog, bywiog, heinyf, llonn, llawen, ewyllyſgar, parawd, gwych, grymmus.

ALE'RTNESS, (ſ.) bywiogrwydd, gorawen, hoywder, gwychder, diwydrwydd.

ALEXIPHA'RMIC, (ſ.) ymwared, neu feddyginiaeth rhag gwenwyn.

A'LGID, (adj.) rhynllyd, fferllyd, oerllyd.

ALGI'DITY, (ſ.) oerni, fferdod, rhyn, anwyd.

A'LIBLE, (adj.) hyfaeth, ymborthadwy.

A'LIEN, (ſ.) alltud, eſtron, dieithr.

A'LIEN, (adj.) dieithr, dieithriol, eſtronol.—anhebyg, gwrthwyneb.

To A'LIEN, (v. a.) edr. *To alienate.*

A'LIENABLE, (adj.) a ellir ei wneuthur yn eiddo i arall, a ellir ei roddi i arall, aralladwy.

To A'LIENATE, (v. a.) gwneuthur yn eiddo i arall, rhoddi i arall, troſglwyddo i arall, — arallu; dieithrio, eſtronciddio.

A'LIENATE, (adj.) edr. *Alien.*

ALIENA'TION, (ſ.) aralliad, dieithriad.—rhoddiad i arall, troſglwyddiad i arall.

To ALI'GHT, (v. n.) diſgyn oddi ar geffyl, diſgyn.

ALI'KE, (adv.) yn debyg, yn gyffelyb, unſud, unfaint, cydradd, gogyfyrdd.

A'LIMENT, (ſ.) ymborth, lluniaeth, porthiant, maeth, magwriaeth.

ALIME'NTAL, } (adj.) goſym-
ALIM'ENTARY, } ddeithig, maetholol, ymborthiannol, yn perthyn i borthiant.

A'LIMONY, (ſ.) cynhaliaeth.—dogn a all gwraig ei fynnu trwy'r gyfraith os try ei gwr hi ymaith heb achos cyfreithlon.

ALI'VE, (adj.) byw, bywiol, bywiog, ir, iraidd.

ALL, (adj.) y cwbl oll, i gyd oll, pob peth, pob dim, y cyfan, gwll.

ALL ABOUT, (adv.) o bob parth, o bob lle, o amgylch, o gylch.

ALL ALONE, (adv.) wrtho ei hun.

To ALLA'Y, (v. a.) llonyddu, llarieiddio, lliniaru, eſmwytho, tangnefeddu, meddalhau—cymmyſgu.

ALLA'Y, *or* } (ſ.) llarieiddiad, llin-
ALLA'YING, } iarwch, lleihad, eſmwythâd—cymmyſgiad, cymmyſg, tymmheriad.

ALLA'YER, (ſ.) tangnefeddwr, meddalhawr, tymmherwr, cymmyſgwr

ALLECTA'TION, (ſ.) deniad, hudiad, tynniad trwy deg.

To ALLE'DGE, (v. a.) ſicrhau, haeru, taeru, datgan, cadarnhau.

ALLEGA'TION, (ſ.) cadarnhad, ymnhedd.

ALLE'GIANCE, (ſ.) ufudd-dod i'r brenhin.

ALLEGO'RICAL, } (adj.) cyffelyb-
ALLEGO'RIC, } iaethol, cydmariaethol, dammegol.

To ALLEGORI'ZE, (v. a.) cyffelybu, arallegu, dammegu, ymadroddi, neu leſaru yn ddammegol, neu yn gyffelybiaethol.

A'LLEGORY, (ſ.) cyffelybiaeth, ymadrodd tywyll, aralleg.

ALLELU'JAH, (ſ.) Heb. *Hallelujah, from Hallelu, praiſe ye,* molwch; *and Jah, Lord,* Arglwydd; molwch yr Arglwydd.

To ALLE'VIATE, (v. a.) yſgafnhau, eſmwythau.

ALLE-

ALLEVIA'TION, (ſ.) eſmwythâd, yſgafnhâd, haws-hâd.
A'LLEY, (ſ.) rhodfa, ala, talwrn, llannerch i rodio.
ALLI'ANCE, (ſ.) cyweithas, cyfathrach, cyſtlwn, cyſtlynedd, cyngrair.
ALLI'CIENCY, (ſ.) tynniad, tynnedigaeth.
ALLI'ED, (a.) cyſſylltedig, cyfathrachol, pleidiol, dyun.
ALLI'ES, (ſ.) llywodraethau, brenhinoedd, neu dywyſogion mewn cyngrair.
To A'LLIGATE, (v.a.) rhwymo wrth, cylymmu ynghyd.
ALLIGA'TION, (ſ.) rhwymiad wrth, cylymmiad wrth, cylymmiad ynghyd.
ALLO'DIAL, (adj.) anymddibynnol, a fo gan un yn berffaith gwhl yn ei feddiant ei hun.
To ALLO'T, (v.a.) goſod, appwyntio, pennodi, doſparthu wrth goelbren, cyfrannu.
ALLO'TMENT, (ſ.) dewiſiad wrth goelbren, bwriad coelbrenni, pennodiad.—ſwydd, galwad, neu ryw beth arall a bennodwyd i un.
To ALLO'W, (v. a.) lwfio, caniattau, goddef.
ALLO'WABLE, (adj.) lwfaſus, caniattaol, goddefol, cyfreithlawn.
ALLO'WANCE, (ſ.) dogn, llwfiedigaeth, yſgar, caniattâd, goddefiad.
To ALLU'DE, (v.n.) cyffelybu at beth.
To ALLU'RE, (v. a.) denu, hudo, tynnu drwy deg, llithio.
ALLU'REMENT, (ſ.) hûd, deniad, llithiad.
ALLU'RER, (ſ.) hudwr, llithiwr.
ALLU'SION, (ſ.) ymgyfattebiad, perthynas i ryw beth.
ALLU'VION, (ſ.) lliſeiriant, rhyferthwy.
ALLY', (ſ.) cyfaill, cydymmaith, cyfathrachwr.
To ALLY', (v. a.) cyfathrachu.
A'LMANAC, (ſ.) cyfrif-lyfr, calendar.
ALMI'GHTINESS, (ſ.) hollalluogrwydd.
ALMI'GHTY, (adj.) ollalluog, ollgyfoethog.
A'LMOND, (ſ.) almon, *Preg.* xii. 5. *Ac y blodeua 'r pren* almon.
A'LMONER, (ſ.) eluſennwr, amnerydd.
ALMO'ST, (adv.) agos, oddi eithr ychydig, hayach.
ALMS, (ſ.) eluſen, cardawd.
A'LMS-HOUSE, (ſ.) eluſen-dy, yſpytty.
A'LOES, (ſ.) aloes, *Sal.* xlv. 8. *Arogl, myrr,* aloes *a chaſia ſydd ar dy holl wiſgoedd.*
ALO'FT, (adv.) yn uchel, yn ddyrchafedig.
ALO'NE, (adj.) unig, ei hun, wrtho ei hun. (adv.) yn unig.
ALO'NG, (adv.) ar hŷd. — rhagddo, *Joſ.* xv. 3, 10. *Yn myned* rhagddo *i Zin. Jer.* xli. 6. *Gan gerdded* rhagddo.
ALO'OF, (adv.) o bell, o hirbell.
ALO'UD, (adv.) yn uchel.
A'LPHA, (ſ.) y llythyren gyntaf yn y Groeg.
A'LPHABET, (ſ.) egwyddor, agwyddor, rheſtr y llythyrennau.
ALPHABE'TICAL, (adj.) egwyddorol, goſodedig, neu wedi ei oſod mewn trefn fel rheſtr y llythyrennau.
ALRE'ADY, (adv.) eiſoes, o'r blaen, o flaen hyn, yn barod.
A'LSO, (adv.) hefyd, felly, a hefyd, ymmhellach, heblaw hyn, gyd â hyn.
A'LTAR, (ſ.) allor.
To A'LTER, (v. a.) arallu, newid, amgenu, newidio.
A'LTERABLE, (adj.) newidiol, cyfnewidiol, anwadal, anwaſtad.
ALTERA'TION, (ſ.) newidiad, cyfnewidiad.
To A'LTERCATE, (v. n.) ymſerthu, ymryſon, ymeirio, ymddadleu.
ALTERCA'TION, (ſ.) ymrafael, ymddadl, ymreſymmiad.
ALTE'RN, *or* ALTE'RNATE, ALTE'RNATIVE, (adj.) y peth a wneler argylch, y naill ar ol y llall, bob yn ail.
ALTE'RNATELY, ALTE'RNATIVELY, (adv.) argylch, ol yn ol.
ALTERNA'TION, (ſ.) cyfnewidiad ol yn ol, dyfodiad yn lle un arall, dilyniad, cylch cyfnewidiad.
ALTE'RNITY, (ſ.) cylch gyfnewid, dyfodiad bob yn ail.
ALTHO'UGH, *pron.* altho, th *ſoft, as* dd *in Welſh,* (adv.) pe rhon, er, er hynny.

Altitude, [illegible] uchelder, uchelfa.

Altogether, adv. yn hollawl, yn gwbl, yn llwyr, oll, i gyd.

Always, [illegible] yn wastad, gwastadol.

Alum, [illegible]

Alumish, adj. [illegible] cyffelyb i alum.

Always, adv. bob amser, yn wastad, o hyd, o amser i amser, yn ddibaid, yn ddiorphwys.

A M

Am, v. sub. ydwyf, wyf.

Ama'in, adv. yn erbyn, yn eginiol.

Amaritude, f. chwerwder, trigiennydd yr hyn a chwerwir gan arall; trig. n.; trigiennydd talfyriadol.

To ama'ss, v. a. casglu, pentyrru.

Ama'ssment, } f. pentwr.
Ama'ssus, }

To ama'ze, v. a. synnu, brawychu, cychryn.

Ama'zement, } f. syndod, braw,
Ama'zedness, } dychryn, arswyd, ofn, ofnfeddwl.

Ama'zing, par.; ofnedig, ofnfedd, arswydol.

Amba'gi, f. amwyfdra, cylchymairoldd, cwmpaffiadl, amgylchddyweddiad.

Amba'ssador, (f.) cennad, negeswr.

Amba'ssage, f.; cennadwri, swydd prif-gennad.

A'mber, (f.) gwêr, ambr, ysfor coeth, elydr.

A'mbergreece, } (f.) ambyr.
A'mbergris, }

Ambide'xter, (f.) deheuig o bob llaw.—un dauwynebog.

A'mbient, (adj.) yn cylchynu, yn amgylchu, neu a fo yn amgylchynu.

Ambigu'ity, (f.) amheuaeth, petrusder, annilysrwydd, amwysedd.

Ambi'guous, (adj.) amheus petrus, anwadal, annilys, amwys.

A'mbit, (f.) amgylchiad, amgylch, cylchyniad, cwmpas.

Ambi'tion, (f.) swyddymgais, traha, gormod chwant i godiad, taer-ymgais, taer-erlyn ar ol urdduniant neu glod.

Ambi'tious, adj.) uchelgais, traha, gormod chwant i swyddau.

To a'mble, v. n.) rhygyngu, ymdeithio yn wiwiad.

A'mble, } f.) rhygyng,
Amblingpace, } ymdeithwastad.

A'mbler, f. rhygyngwr.

A'mblingly, adv.) ar rygyng, yn rhes-gwrs.

Ambro'sia, f. ymborth a fwyttai duwiau'r cenhedloedd i'w cynnal yn anfarwol, fel ag y mae'r beirdd yn dychymygu. *fig.* pob math ar fwydydd pêr.

Ambro'sial, (adj.) pêr, peraidd, hyfryd.

A'mbry, f. bwyty.

Ambula'tion, f. rhodiad, teithiad, ymdeithiad.

Ambula'tory, (adj.) hyfud, peth i'w symmud.

Ambusca'de, } (f.) cynllwyn, di-
A'mbush, } chellion i ddal heb wybod; y lle ym mha un y mae rhai yn cynllwyn.

Ame'n, (adv.) yn wir, felly bo, boed, bydded.

Ame'nable, (adj.) attebol.

To ame'nd, (v.) atgyweirio, adnewyddu, cywreirio, gwellhau, diwygio, difeio.

Amen'dment, (f.) gwellad, diwygiad, difeiad.

Ame'nds, (f.) iawn, tal pwyth, boddlondeb.

Ame'nity, (f.) hyfrydwch, difyrrwch, diddanwch, tiriondeb, digrifwch.

To ame'rce, (v. a.) dirwyio, ffinio, camlyru.

Ame'rcement, (f.) ffin, dirwy, camlwrw, fforffed, camgwl.

A'miable, (adj.) hawddgar, caruaidd, hygar, caredig.

A'miableness, (f.) hawddgarwch, caruaiddwch, prŷd.

A'micable, (adj.) cyfeillgar, cydymeithgar, cariadus.

A'micableness, (f.) caredigrwydd.

A'midst, (adv.) ynghanol.

Ami'ss, (adj.) beius, drygionus, anwir, a fo ar y bai.

Ami'ss, (adv.) yn ddrwg, yn feius, trawsdres.

To

To do AMISS, (v.) gwneuthur ar fai, camweddu.

A'MITY, (ſ.) caredigrwydd, cyfeillach, cariad, carennydd, cydundeb.

AMMUNI'TION, (ſ.) darmerth milwraidd, rhyfelgar arlwy.

AM'NESTY, (ſ.) angof, ebargofiad troſeddiadau.

AMO'NG, (prep.) rhwng, ymmyſg, ymmhlith, yn.

AMO'NGST, (prep.) edr. *Among*.

A'MORIST, (ſ.) cariad merch, un mewn cariad â merch, ſerchawgddyn.

A'MOROUS, (adj.) ſerchog, caredigol, mewn cariad.

AMO'RT, (adv.) marw, yn ddiyſpryd.

To AMO'VE, (v. a.) ſymmud, ſymmud ymaith, tynnu oddi wrth, diſwyddo.

AMO'UNT, (ſ.) ſumm, ſwmp, y cyfan, caſgliad o bethau.

To AMO'UNT, (v. a.) dringo, eſgyn, derchafu.

AMO'UR, (ſ.) cariad.

AMPHIBI'OUS, (adj.) a fyddo byw yn y dwfr yn gyſtal ag ar dir.

AMPHIBO'LOGY, (ſ.) gair mwys, mwys air, gair amwys, a dau ddyall ynddo, ymadrodd annilys.

AMPHITHE'ATRE, (ſ.) chwareufa gron-gwmpas.

A'MPLE, (adj.) ehang, ehelaeth, mawr, rhwth, llydan.

To A'MPLIATE, (v.) mwyhau, ehengu, helaethu.

To AMPLI'FICATE, (v. a.) amlhau, helaethu, 'chwanegu.

AMPLIFICA'TION, (ſ.) amlhâd, chwanegiad, helaethiad.

A'MPLIFIER, (ſ.) helaethwr, chwanegwr.

To A'MPLIFY, (v. a.) chwanegu, helaethu, ehengu, mwyhau, amlhau.

A'MPLITUDE, (ſ.) ehangder, helaethrwydd, maint.

A'MPLY, (adv.) yn helaeth, yn ehang.

To A'MPUTATE, (v. a.) torri ymaith, amdorri.

AMPUTA'TION. (ſ.) torriad ymaith.

To AMU'SE, (v. a.) difyrru, yſbleddach.

AMU'SEMENT, (ſ.) difyrrwch, digrifwch, yſbleddach.

A N

ANABA'PTIST, (ſ.) *from the Greek, ανα again* drachefn, *and βαπτιζω to baptize* bedyddio, ailfedyddiwr, enw a roddir (gan rai) i'r cyfryw ag ydynt yn dal na ddylid bedyddio plant hyd oni ddelont i'r ymarferiad o'u rheſwm; ac o herwydd hynny ydynt yn bedyddio rhai, ag oeddynt yn ol barn eraill wedi eu bedyddio yn barod.

A'NAGRAM, (ſ.) llythyrennau enw wedi eu goſod o'u lle mewn trefn arall.

ANALO'GICAL, } (adj.) tebyg, cyffANA'LOGOUS, } elyb, yn dwyn rhyw debygoliaeth, neu gyffelybrwydd i ryw beth arall, mewn rhai pethau.

ANA'LOGY, (ſ.) cyfladdiad, tebygoliaeth, y cyffelybrwydd y mae'r naill beth yn ei ddwyn i'r llall.

ANA'LYSIS, (ſ.) ymddattodiad, doſparthiad, eglurhâd.

To ANALY'ZE, (v. a.) dattod, doſparthu.

ANA'RCHIAL, (adj.) heb lywodraeth, dilywodraeth.

A'NARCHY, (ſ.) afly wodraeth, dibennaethiaeth.

ANA'THEMA, (ſ.) yſgymmun-beth, diofryd-beth, *Joſ.* vi. 17. *margin* melldigedig.

To ANATHEMATI'ZE, (v. a.) ymddiofrydu, eſgymmuno.

ANA'TOMY, (ſ.) torriad yn rhannau, difyniad y corph fel y gwna'r phyſygwyr er mwyn gweled ei oſodiad, eſgyrn gwlm, yſgerbwd.

To ANA'TOMIZE, (v. a.) difynio corph er mwyn cael gweled ei oſodiad.

A'NCESTORS, (ſ.) hynafiaid, rhieni, hên dadau, cynryw.

A'NCESTRY, (ſ.) cenedl, tadogaeth, gwelygordd, gwehelyth, âch, cyff âch.

A'NCHOR, (ſ.) angor.

A'NCHORET, } (ſ.) meudwy, titriA'NCHORITE, } wr, didryfwr, ancr.

ANCHO'VIES, (ſ.) brwynaid.

A'NCIENT, (adj.) hen, henaidd, oedrannus, oediog.

A'NCIENTLY,

A'NCIENTLY, (adv.) gynt, gynt oll, er ys talm, er cynt, o'r cynfyd.

A'NCIENTNESS, (ſ.) henafiaeth, henciddrwydd, henaduriaeth.

A'NCLE, (ſ.) edr. *Ankle*.

AND, (conj.) a, ac.

A'NDIRON, (ſ.) brigwn, gobed.

ANE'CDOTE, (ſ.) erthygl yn perthyn i ryw neges, neu weithred ddirgel, dirgel hanes.

ANE'W, (adv.) o newydd.

A'NGEL, (ſ.) angel, cennad.

ANGE'LICAL, } (adj.) angylaidd.
ANGE'LICK, }

To A'NGER, (v. a.) cyffroi, cynhyrfu, cynneu dig, ennyn llid, digio, llidio.

A'NGER, (ſ.) dig, digter, digofaint, llidiowgrwydd, bâr, digllonedd.

To A'NGLE, (v. a.) genweirio, bachu pyſgod, pyſgotta.

A'NGLE, (ſ.) ongl, congl, cilfach, cornel, ebach.

A'NGLER, (ſ.) genweiriwr, pyſgottwr.

A'NGLICISM, (ſ.) dull o ymadrodd, yn neillduol i'r iaith Saeſoneg.

A'NGRY, (adj.) gŵthlawn, digllon, cyffrous, anfoddog.

A'NGUISH, (ſ.) ing, poen, cyfyngder, cyni.

A'NGULAR, } (adj.) onglog, cor-
A'NGULOUS, } nelog.

A'NGUST, (adj.) cyfyng, cul.

ANHELA'TION, (ſ.) dyhead, byrdra anadl.

ANHE'LITUS, (ſ.) dyhead.

ANI'GHTS, (adv.) yn y nos, liw nos, o hyd nos, bob nos.

ANI'LITY, (ſ.) gwracheiddrwydd, gwracheidd-dra.

ANIMADVE'RSION, (ſ.) yſtyriaeth.—cerydd, coſpedigaeth, barnedigaeth.

To ANIMADVERT, (v. n.) yſtyried, gwiliaw, ſynnied ar, dal ſulw, edrych ar.—coſpi, ceryddu.

A'NIMAL, (ſ.) mil, peth eneidiol, perchen bywyd, anifail.

ANIMA'LCLE, } (ſ.) milyn.
ANIMA'LCULE, }

A'NIMATE, (adj.) eneidiol, bywiol.

To A'NIMATE, (v. a.) cyffuro, rhoi calon, rhoi arial.

ANIMA'TION, (ſ.) rhoddiad arial, rhoddiad bywyd, neu ddygiad i fywyd.—mwynhâd bywyd.

ANIMO'SE, (adj.) calonnog, hŷ, hyderus.

ANIMO'SITY, (ſ.) anghymmod, ſorriant, annyſgymmod.

A'NKER, (ſ.) tynnellig, baril.

A'NKLE, (ſ.) migwrn, meilwn.

A'NNALS, (ſ.) cronicl, llyfrau blynyddawl.

A'NNATES, } (ſ.) blaen-ffrwyth, cyn-
A'NNATS, } ffrwyth y blwyddyn, cynnwyn, blaen gnwd.

To ANNE'X, (v. a.) dodi wrth, rhwymo wrth, cyſſylltu, chwanegu at.

ANNEXA'TION, } (ſ.) cylymmiad
ANNE'XION, } wrth, rhwymiad wrth, cyſſylltiad, chwanegiad.

To ANNI'HILATE, (v. a.) dielwi, diddymmu.

ANNIHILA'TION, (ſ.) dielwiad, diddymmiad, dilead.

ANNIVE'RSARY, (adj.) blynyddol, a wneler o flwyddyn i flwyddyn.

ANNIVE'RSARY, (ſ.) cylchwyl.

ANNOTA'TION, (ſ.) ſulwiad, nôd, eſponiad, eglurhad.

ANNOTA'TOR, (ſ.) nodwr, eſponiwr, eglurhawr peth.

To ANNO'UNCE, (v. a.) cyhoeddi, datgan yn gyhoeddus.—dedfrydu, rhoddi dedfryd.

To ANNO'Y, (v. a.) blino, gormeſu, niweidio, argyweddu, gwneuthur ſarhâd, peri afles, gwneuthur anghymmwynas.

ANNO'Y, } (ſ.) gormes, niweid,
ANNO'YANCE, } argywedd, afles, anghymmwynas, ſarhâd.

A'NNUAL (adj.) blynyddawl.

A'NNUALLY, (adv.) yn flynyddawl, bob blwyddyn.

ANNU'ITY, (ſ.) tâl blynyddawl, cyllid blynyddawl, lwfiedigaeth blynyddawl.

To ANNU'L, (v. a.) diddymmu, gwneuthur yn ofer, yn ddiles, neu yn ddifudd, dileu, diffrwytho, dielwi.

To ANNU'MERATE, (v. a.) cyfrif a bwrw at y cyfrif.

To

To ANNÚNCIATE, (v. a.) mynegi, datcan, dwyn cennadwri, dangos.
To ANÓINT, (v. a.) enneinio, iro, elio, ireiddio.
ANÓINTED, (part.) enneiniog, wedi ei enneinio.
ANÓINTER, (ſ.) enneiniwr.
ANÓMALOUS, } (adj.) afreolus, di-
ANÓMALAR, } reol.
ANÓMALY, (ſ.) anghyfartaledd, anghyfraith, afreolaeth.
ANÓN, (adj.) yn y man, ar frys, heb attreg, allan o law, yn ddiannod, ar fyrr.
ANÓNYMOUS, (adv.) dienw.
ANÓTHER, (adj.) arall, yr arall, un arall, all.
A'NSWER, (ſ.) atteb, gwrtheb.
To ÁNSWER, (v. a.) atteb, ymatteb, goheb, cyfatteb, gwrtheb.
A'NSWERABLE, (adj.) attebol, cyfattebol.
ANT, (ſ.) mywionyn, morgrugyn, grugionyn.
ANTÁGONIST, (ſ.) gwrthwynebwr, gwrthymdrechwr, gwrth-blaid.
ANTÁRCTIC, (adj.) deheuberthig.
To ANTECÉDE, (v. a.) blaenori, rhagori, myned o'r blaen.
ANTECÉDENCE, (ſ.) blaenoriaeth.
ANTECÉDENT, (adj.) blaenorol.---(Sub.) y blaenor, y rhagflaenor.
ANTECHÁMBER, (ſ.) yſtafell flaenaf.
ANTEDILÚVIAN, (adj.) a oedd o flaen y diluw. (ſ.) un a oedd o flaen y diluw.
To ÁNTEDATE, (v.) rhagroddi, rhagoſod, rhagbennodi amſer.
A'NTHEM, (ſ.) gwrthgân.
A'NTICHRIST, (ſ.) Gwrth-Griſt, Anghriſt.
To ANTÍCIPATE, (v.) rhag-achub, rhag-flaenu, ymachub, achub y blaen.
ANTICÍPATION, (ſ.) rhagdderbyniad, rhagcymmeriad, rhagfeddiant.
A'NTICK, } (ſ.) chwareydd, llam-
A'NTIC, } hidydd, yſgentyn, gwatworwr.
ANTÍDOTE, (ſ.) cyfaredd yn erbyn gwenwyn, meddygiaeth rhag gwenwyn.
A'NTIMONY, (ſ.) carreg wen a geir mewn mwyn-glawdd arian.

ANTINÓMIANS, (ſ.) *(from* αντι, *againſt*, yn erbyn, νομος, *law*, cyfraith) enw a roddir i'r cyfryw ag ydynt yn ymorphwys ar ffydd, neu grediniaeth noeth yn unig; gan ddal nad yw cyflawni dyledſwyddau moeſol ond peth anfuddiol.
ANTÍPATHY, (ſ.) gwrthnaws, gwrthwynebedd cynneddfau, annhuedd, gwrthwynebiad.
ANTÍPODES, (ſ.) y rhai ſy wrthdroed i ni, gwrthdroediaid, annwn, *D.*
A'NTIQUARY, (ſ.) un yn myfyrio pethau er y cynfyd, un yn aſtudio henaduriaeth.
To A'NTIQUATE, (v. a.) henu, digofhau, diddymmu, dileu, dirymmu.
A'NTIQUE, (adj.) hen, henaidd.
ANTÍQUITY, (ſ.) hynafiaeth, henciddrwydd, henaduriaeth.
ANTÍSTROPHE, (ſ.) gwrthdro, ymdro.
ANTÍTHESIS, (ſ.) traws-lythyr, traws-ddodiad, gwrth-oſodiad.
A'NTITYPE, (ſ.) eilun.
A'NVIL, (ſ.) eingion, einion gôf.
ANXÍETY, (ſ.) cyfyngder, helbul, gofal, pryder, ingder, trymfryd.
A'NXIOUS, (adj.) aflonydd, trymdriſt, pryderus, aneſmwyth mewn meddwl.
A'NY, (adj.) neb un, rhyw un, y neb a fynnoch, neb rhyw.
A'NY THING, (ſ.) rhyw beth,
A'NY WHERE, (ſ.) rhyw le.
A'NY ONE, (ſ.) rhyw un.

A O.

AÓRIST, (ſ.) (Greek tenſe) amſer annherfynedig.

A P.

APÁCE, (adv.) ar frys, yn fuan, yn gyflym, ar ffrwſt.
APÁRT, (adv.) o'r neilldu.
APÁRTMENT, (ſ.) yſtafell.
A'PATHY, (ſ.) *from Gr.* α, neg. di, and παθος, *paſſion*, or *feeling*, dioddefaint, neu deimlad. — Rhyddhâd oddi wrth bob cythrwfl; cyflwr o annheimladrwydd.
APE, (ſ.) eppa, ab.
To APE, (v. a.) dynwared, elfyddu, cyffelybu.

Apértion, } (ſ.) egoriad, mynedApérture, } iad, rhodfa, adwy.
Apértly, (adv.) yn egored.
A'pex, (ſ.) coppa, topp.
Aphórism, (ſ.) ymadrodd profedig, prif reſwm, rheol ferr mewn rhyw gelfyddyd.
A'piary, (ſ.) gwenynlle, gwenynog.
Apócalypse, (ſ.) datguddiad, arddamlewychiad, ymatgudd.
Apócrypha, (*from* απο, Gr. *from*, oddi wrth, *and* Κρυπτω, Gr. *to hide*, cuddio) yn ei yſtyr gwreiddiol, rhyw beth ag ſydd yn guddiedig. Pan roddir yr enw hwn i lyfrau, mae'n dal allan nad ydys yn gwybod yn ſicr pwy yw eu hawdwyr, ac anſicrwydd o'u bod o ddwyfol awdurdod.
Apócryphal, (adj.) amheus, cuddiedig, annilys.
Apodíctical, (adj.) dangoſawl, a ddangoſir.
Apólogist, (ſ.) amddiffynnwr, amddiffynnydd.
To apólogize, (v. a.) amddiffyn, eſguſodi, gwneuthur eſguſod.
A'pologue, (ſ.) chwedl gwneuthur.
Apólogy, (ſ.) eſgus, eſguſod, amddiffyniad, diffyniad, atteb i eſguſodi ac i ddihauro.
Apóphthegm, (ſ.) cymmhenair, doeth-air.
A'poplexy, (ſ.) y parlys mud.
Apóstacy, } (ſ.) gwrthgwymp,
Apóstasy, } ymadawiad, gwrthgiliad, ymwrthodiad.
Apóstate, (ſ.) ymadawr, ymwadwr, gwrthgiliwr.
To apóstatize, (v. n.) gwrthgilio, torri proffes, ymadaw ac ymwrthod â 'i grefydd, cilio oddi wrth ei grefydd.
Apósteme, } (ſ.) cornwyd, crûg,
Apóstume, } poſtwm, anafad.
Apóstle, (ſ.) apoſtol, cennad.
Apóstleship, (ſ.) apoſtoliaeth.
Apóstrophe, (ſ.) nod ymſathr.
Apóthecary, (ſ.) apothecari, a wertho feddyginiaeth.
Apóthegm, (ſ.) See *Apophthegm*.
A'pozem, (ſ.) trwyth, godrwyth, *iſgell.*

To appáll, (v. a.) dychrynu, brawychu, ſynnu, digalonni, peri arſwyd.
Appálment, (ſ.) echryn, dychryn, braw, ſynnedigaeth, arſwyd.
Apparátus, (ſ.) offer, darmerth, arlwy.
To appárel, (v. a.) ymwiſgo, dilladu, harddu, gwychu, addurno, ymdrwſio.
Appárel, (ſ.) gwiſg, trwſiad, dillad, archennad, addurn.
Appárent, (adj.) amlwg, eglur, diargel, hyſpys.
Appárently, (adv.) yn amlwg, yn hyſpys, yn eglur.
Appárentness, (ſ.) eglurder, amlygrwydd.
Apparítion, (ſ.) gweledigaeth, drychiolaeth, ellyll, tremyniad, lledrith.
Appáritor, (ſ.) dyfynnwr, rhingyll, gwyſiwr.
To appéach, (v. a.) cyhuddo, achwyn.
Appéachment, (ſ.) cwyn, cyhudd, achwyniad.
To appéal, (v. n.) appelio, galw yn dyſt, galw.
Appéal, (ſ.) appêl, galwad, appeliad, cyrch am frawd at ynad a fo goruwch.
To appéar, (v. n.) ymddangos, bod yn weledig, bod yn breſennol, tywynnu.
Appéarance, (ſ.) golygiad, ymddangoſiad.—tebygoliaeth.
Appéasable, (adj.) hawdd ei ddihuddo a'i lonyddu, hynaws, rhywiog.
To appéase, (v. a.) dyhuddio, heddychu, llonyddu, lliniaru, boddloni, dofi, goſtegu, tawelu.
Appéaser, (ſ.) heddychwr, llonyddwr, dyhuddwr, cymmodwr.
Appéasing, (ſ.) llonyddiad, heddychiad, goſtegiad, dyhuddiad.
Appéllant, (ſ.) appeliwr.
Appéllation, (ſ.) enwad, galwad, enw, titl.
Appéllative, (adj.) enwedigawl, galwedigawl.
Appellée, (ſ.) y galwedig, y cyhuddedig.
Appéllour, (ſ.) achwynwr, cyhuddwr, athrodwr, appeliwr.

To APPÉND, (v. a.) dibynnu wrth, cyſſylltu wrth.

APPÉNDANT, (adj.) yn dibynnu wrth, neu yn perthyn i beth arall.

APPÉNDIX, } (ſ.) anghwanegiad,
APPÉNDAGE, } llabed, dringl.

To APPERTÁIN, (v. n.) deiryd, perthynu i.

APPÉRTENANCIES, (ſ.) perthynaſau, perthynas.

A'PPETENCE, } (ſ.) blys, chwant.
A'PPETÉNCY, }

APPÉTIBLE, (adj.) dymunol, chwennychol.

A'PPETITE, (ſ.) chwant, chwannogrwydd, awyddfryd, chwant bwyd, blys.

To APPLÁUD, (v. a.) gorfoleddu, ymlawenhau, canmol, curo dwylaw gan lawenydd.

APPLÁUSE, (ſ.) crechwen o lawenydd, gorfoledd, canmoliaeth, bloddeſt.

A'PPLE, (ſ.) afal.

A'PPLE-YARD, *or, Orchard*, (ſ.) perllan.

A'PPLE, *or, Ball of the Eye*, (ſ.) canwyll y llygad, mablygad.

A'PPLICABLE, (adj.) cyfaddas.

APPLICÁTION, (ſ.) addaſiad, cyfaddaſiad, cymmhwyſiad. — diwydrwydd, aſtudrwydd.

To APPLY', (v. a.) cyſſylltu at, dodi at, goſod wrth, cymhwyſo, cyfaddaſu, ymroddi i ryw beth, ſefydlu 'r meddwl ar ryw wrthddrych neillduol.

To ÁPPOINT, (v. a.) goſod, ordeinio, nodi, dogni, pwyntio.

APPOÍNTMENT, (ſ.) pwyntiad, goſodiad, pennodiad, ordinhâd, dygymmod, cyngrair.

To APPÓSE, (v. a.) holi, ymofyn.

A'PPOSITE, (adj.) addas, cyfaddas, cymmwys, cymmheſur.

APPOSÍTION, (ſ.) arddodiad, cyſſylltiad wrth.

To APPRÁISE, (v.a.) cywerthyddio, priſio.

APPRÁISEMENT, (ſ.) priſiad.

APPRÁISER, (ſ.) priſiwr.

To APPREHÉND, (v. a.) dal, gafaelu. — dyall, dirnad. — ofni, drwgdybio.

APPREHÉNSION, (ſ.) amgyffred, drwg-dŷb.—Gafaeliad.

APPREHÉNSIVE, (adj.) ſynhwyrgall, doeth. — ofnus, pryderus, drwgdybus.

APPRÉNTICE, (ſ.) prentis, dechreuwr celfyddyd.

APPRÉNTICESHIP, (ſ.) prentiſaeth.

To APPRÍSE, (v. a.) hyſforddi, addyſgu, hyſpyſu, mynegu, rhoi copinod.

To APPRÓACH, (v. n.) neshau, dyneshau, cyrchu at.

APPRÓACH, } (ſ.) neſâd, dy-
APPRÓACHING, } neſad.

APPROBÁTION, (ſ.) cymmeradwyaeth, ymfoddlonrwydd, derbyniad yn gymmeradwy.

To APPRÓPERATE, (v. a.) bryſio, pryſuro, ffryſtio.

To APPROPÍNQUE, (v. n.) neſau, dyneſau, pryſuro.

To APPRÓPRIATE, (v. a.) cymmeryd iddo ei hun, priodoli.

APPRÓPRIATE, (adj.) priodol, neillduol.

APPRÓPRIATION, (ſ.) perchennogaeth, priodoldeb, neillduaeth, rhoddiad peth tu ag at ryw waſanaeth neillduol.

To APPRÓVE, (v. a.) ymfoddloni, derbyn yn gymmeradwy, cymmeradwyo, bod yn foddlon i beth, bod wrth fodd.

APPRÓVEMENT, (ſ.) derbyniad yn gymmeradwy, cymmeradwyaeth, ymfoddloniad.

APPRÓXIMATE, (adj.) agos, agos at.

APPROXIMÁTION, (ſ.) dyneſâd, neſâd.

APRÍCITY, (ſ.) tywyn haul.

A'PRICOCK, (ſ.) math ar afal.

A'PRIL, (ſ.) Ebrill.

A'PRON, (ſ.) arffedog, barclod, ffedog.

APT, (adj.) cymmheſur, cymmwys, cyfaddas, cyfwlch, addas.

A'PTITUDE, } (ſ.) addaſrwydd,
A'PTNESS, } cymmwyſder. — Gogwyddiad meddwl, tueddiad ewyllys, parodrwydd.—Hyddyſgrwydd.

A'PYREXY, (ſ.) attaliad y cryd.

A Q

AQUA'RIUS, (ſ.) dyfrwr.

AQUA'TICK, AQUA'TICAL, } (adj.) dyfrllyd.

A'QUAVITE, (ſ.) dwfr y bywyd.

A'QUAFORTIS, (ſ.) dwfr cryf.

A'QUEDUCT, (ſ.) tywyſiad dwfr.

A'QUEOUS, (adj.) dyfrllyd.

A'QUILINE, (adj.) tebyg i eryr.

AQUO'SE, (adj.) edr. *aqueous*.

A R

A'RABLE, (adj.) hyar, arddadwy.

A'RBALIST, (ſ.) albras, bwa croes.

A'RBITER, (ſ.) dyddiwr, cylafareddwr.

A'RBITRAGE, (ſ.) barn, barn cylafaredd, mympwy.— Dewis.

A'RBITRARILY, (adv.) at ddewiſiad i hunan.--Yn arlgwyddiaethol, yn ymmerodraethol.

A'RBITRARINESS, (ſ.) arglwyddiaeth, ymmerodraeth.

A'RBITRARY, (adj.) arglwyddiaidd, ymmerodraidd, a ſo yn dwyn rhwyſg, a ſynno fod yn ufudd iddo.

To A'RBITRA'TE, (v. a.) cylafaredd, barnu, rhoi barn, dyddio.

ARBI'TREMENT, ARBITRA'TION, } (ſ.) cylafaredd-iad, barn cylafaredd, mympwy.

A'RBOUR, (ſ.) oſgl, gwaſgawdwydd.

A'RBUTE-TREE, (ſ.) meſus-bren, pren ſyfi.

ARCA'NUM, (ſ.) cyfrinach, dirgelwch.

To ARCH, (v. a.) gwneuthur bwâu mŵd, neu fwâu maen.

ARCH, (ſ.) bwa, bwa maen, bwa mŵd.

ARCH, (adj.) prif, pennaf, arch.— Cyfrwys.

ARCH-A'NGEL, (ſ.) arch-angel, prif-angel.

A'RCH-BI'SHOP, (ſ.) arch-eſgob, prif-eſgob.

A'RCH-DE'ACON, (ſ.) arch-diacon.

A'RCH-DU'KE, (ſ.) arch-dywyſog, prif-d wyſog.

A'RCHER, (ſ.) ſaethydd, arwydd y ſaethydd yn yr wybr.

A'RCHETY'PE, (ſ.) cynddelw, cynffurf, cynllun, yr eilun cyntaf,

A'RCHITECT, (ſ.) pen ſaer, dych-ymmygwr gwaith.

A'RCHITE'CTURE, (ſ.) ſaerniaeth, penſaerniaeth. — Adeilad. — Y gelfyddyd o adeiladu.

ARCHI'VES, (ſ.) tryſordai hen gofion, ac yſgriſenadau.

A'RCHTRE'ASURER, (ſ.) prif-dryſorwr.

A'RCTICK, (ſ.) gogleddol, gogleddig.

A'RDENCY, (ſ.) taerni, difrifwch. --- Brydaniaeth, angerdd.

A'RDENT, (adj.) taer, difrif, gwreſog, angerddol.

A'RDENTLY, (adv.) yn daerllyd, yn ddifrifol, yn wreſog, yn angerddol.

A'RDOUR, (ſ.) gwres, brydaniaeth, poethder, taerni, mawrchwant.

A'RDUOUS, (adj.) anhawdd, uchel, caled, peryglus, gwreſog. --- Calonnog.

ARE, (pl. of am) y maent.

A'RGENT, (adj.) o liw arian, arianaidd.

A'RGIL, (ſ.) priddgiſt, pridd y crochenydd.

To A'RGUE, (v. n.) dadleu, argymmhennu, ymreſymmu, ymgommio, ymddadleu.

A'RGUER, (ſ.) ymreſymmwr, ymddadleuwr.

A'RGUMENT, (ſ.) dadl, rheſwm, prawf, teſtun, neu ſumm araith, neu chwedl.

A'RGUMENTATION, (ſ.) ymddadleuad, ymreſymmiad.

A'RGUTE, (adj.) cyfrwys, cyflym, cyfrwyſgall, ymadrowddlym.

A'RIAN, (ſ.) un o ganlynwyr Arius.

A'RIANISM, (ſ.) athrawiaeth Arius.

A'RID, (adj.) ſych, gwyw.

ARI'DITY, (ſ.) ſychder, gwywder.

A'RIES, (ſ.) yr hwrdd, un o'r deuddeg arwydd.

ARI'GHT, (adv.) yn dda, yn iawn, fel y dylai fod, yn uniawn.

To ARI'SE, (v. n.) cyfodi, codi i fynu, cwnnu, cychwyn.

ARISTO'CRACY, (ſ.) llywodraeth pennaethiaid.

ARI'THMETIC, (ſ.) cyfrifyddiaeth, rhifyddiaeth, celfyddyd rhifo.

ARK, (ſ.) arch.
ARM, (ſ.) braich.
To ARM, (v. a.) arfogi, arfu.
ARMS, (ſ.) arfau, offer, trecc.
A'RMAMENT, (ſ.) arfdŷ.— Byddin. —Llynges, llu o longau rhyfel.
A'RMATURE, (ſ.) arfogaeth, arfedigaeth.
A'RMIGER, (ſ.) dygiawdr arfau, arweddawdr arfau, yſwain, iſamer.
ARMI'NIANS, (ſ.) Arminiaid, neu ganlynwyr Arminius, yr hwn oedd weinidog enwog yn Amſterdam, ac o amgylch y flwyddyn 1600, a ymneillduodd oddi wrth y Calfiniſtiaid, gan ddal nad oedd Duw, mewn modd diammodol, gwedi rhag-arfaethu, neu ethol rhyw nifer neillduol i fod yn gadwedig, a bod pawb eraill yn wrthodedig; nad oedd Duw yn dinyſtrio rhyddid neb o'i greaduriaid, trwy oſod rhai dan angenrheidrwydd o fod yn gadwedig, ac eraill dan angenrheidrwydd o fod yn golledig, ac nad oedd gweithrediadau'r Yſpryd Glân yn anwrthwynebol: eithr, bod rhagordinhad, etholedigaeth, gwrthodedigaeth, &c. yn ammodol; bod iechydwriaeth yn cael ei chynnig i bawb yn gyffredin, ar yr ammod o gredu ac ufuddhau i'r efengyl; bod dyn at ei ryddid, naill ai i ufuddhau i, neu ynte i wrthwynebu cynhyrfiadau'r Yſpryd; ac y bydd yr hwn a iawnddefnyddio rad ras Duw, (yr hwn ſydd yn cael ei gynnyg i bob dyn yn gyffredinol) yn ſicr o fod yn gadwedig; ond bydd yr hwn a wrthwynebo gynhyrfiadau 'r Yſpryd, ac a gam-ddefnyddia ras Duw, yn ſicr o ſod yn golledig.
ARMI'POTENT, (adj.) cryf, galluog, dewrarfog.
A'RMLET, (ſ.) breichrwy.
A'RMORY, } (ſ.) arf-dŷ, tŷ arfau,
A'RMOURY, } yſtordŷ arfau, arfgell.
A'RMOUR, (ſ.) arfogaeth, cyffyriau, trecc, addurn rhyfel.
A'RMOUR-BE'ARER, (ſ.) arweinydd arfau, cludydd arfau.
A'RMPIT, (ſ.) ceſeil, twll y geſeil.
A'RMY, (ſ.) llu, byddin.

AROMA'TICKS, (ſ.) llyſiau ſioppau.
ARO'UND, (adv.) o bob parth, o amgylch, ogylch, o ymylbwygilydd, o bobtu.
To ARO'USE, (v.) dihuno, deffroi, cynhyrfu, cyffroi.
A'RQUEBUSE, (ſ.) gwn llaw.
To ARRA'IGN, (v. a.) cyhuddo, dyfyn, dwyn un i'r frawdle, cwyno.
To ARRA'NGE, (v. a.) goſod mewn trefn.
ARRA'NGEMENT, (ſ.) trefn, doſparth, y weithred o oſod mewn trefn.
A'RRANT, (adj.) carn, gwaethaf, pennaf, prif ymhlith eraill o'r unrhyw, megis carn buttain, carn lleidr.
ARRA'Y, (ſ.) gwiſg, addurn, trwſiad. —Trefn.
To ARRA'Y, (v. a.) trwſiadu, addurno.— Goſod mewn trefn.
ARRE'ARS, (ſ.) ſarrit, y relyw, gweddill, gwargred, hyn ſydd yn ol o'r cyfrif, dyled heb ei dalu.
ARRE'ARAGE, *ſee Arrears.*
To ARRE'ST, (v. a.) gafaelu, cymmeryd, cymmeryd gafael, dal.
ARRE'STING, } (ſ.) daliad, gafael-
ARRE'ST, } iad.
ARRI'VAL, (ſ.) dyfodedigaeth, dyfodiad i ryw le.
To ARRI'VE, (v. a.) dyfod i dir, neu i ben taith.
A'RROGANCE, } (ſ.) rhyfyg, cym-
A'RROGANCY, } myrredd, traha, balchder, rhodres.
A'RROGANT, (adj.) cymmyrreddus, rhyfygus, tra-balch, trahaus, rhodreſus.
A'RROGANTLY, (adv.) yn rhyfygus, yn falch, yn drahaus.
To A'RROGATE, (v. a.) rhyfygu, ymgymmyrraeth, cymmeryd atto.
A'RROW, (ſ.) ſaeth, ſittell, piccell.
A'RSENAL, (ſ.) arfdŷ, tŷ arfau.
A'RSENIC, (ſ.) rhyw felyn-liw.
ART, (ſ.) ceifyddyd, cywreinrwydd, crefft, dyfais, medr.
MASTER OF ARTS, (ſ.) athraw yn y celfyddydau.
ARTE'RIAL, (adj.) yn perthyn i'r rhedweli.
A'RTERY, (ſ.) rhedweli.

A'RTFUL, (adj.) a wnaed yn gelfydd, neu'n gywreinr.—ynnwyrol, call, doeth, cyfrwys.

A'RTFULNESS, (ſ.) cywreinrwydd, medruſrwydd.

ARTHRÍTIC, (adj.) a'r cleſyd cymmhalau arno.

A'RTICL, (ſ.) erthygl.

ARTÍCULATE, (adj.) rhannedig, gwahanedig, doſparthedig, eglur

ARTÍCULATELY, (adv.) yn wahanol, yn eglur.

A'RTIFICE, (ſ.) yſtryw, yſtrangc, dichell, ſiomiant, cyfrwyſder, yſtrywgar ddychymmyg.

ARTÍFICER, (ſ.) un celfydd, celfyddydd, gwr o gelfyddyd, un cywreint-graff.

ARTIFÍCIAL, (adj.) celfyddaidd, cywraint, creffttwraidd, a wnaid trwy gelfyddyd.

ARTÍLLERY, (ſ.) arfu, offer, cyffyriau rhyfelgar.

A'RTIST, } (ſ.) celfyddydd, un
A'RTIZAN, } celfyddgar, un cyfarwydd yn ei gelfyddyd.

A'RTLESS, (adj.) digelfydd, diſedr, anghywraint, diddichell.

A S

As, (conj.) mal, fal, fel, megis, ag.

ASDÉSTINE, (adj.) anllofgadwy, na eliir ei ddiſa gan dan.

To ASCÉND, (v. n.) eſgyn, derchafu, dringo.

ASCÉNDABLE, (adj.) eſgynadwy, dringadwy, neu a eliir ei ddringo.

ASCÍNDANT, (ſ.) awdurdod, goruchafiaeth, dylanwad, Awdurdod dros un, *ſig.* y radd uchaf, neu berffeithrwydd. — *In Geneleg*, cyff ách.

ASCÉNDENCY, (ſ.) goruchafiaeth, dylanwad.

ASCÉNSION, (ſ.) dyrchafael, dyrchafiad, eſgynniad, dringiad, archafiad, cyfarchafael.

ASCÉT, (ſ.) rhiw, mochriw, llechwedd.

To ASCERTAÍN, (v. a.) ſicrhau, arddelw, honni, cadarnhau, haeru, taeru.

ASCERTAÍNMENT, (ſ.) cadarnhâd, honiad.

To ASCRÍBE, (v. a.) bwrw ar, cyfrif at.

ASH, (ſ.) onnen.

ASHÁMED, (adj.) gorchwyliw, cywilyddgar, gwladaidd.

ASHES, (ſ.) lludw. ylwyn, nlw.

ASH-WÉDNESDAY, (ſ.) dydd Mercher y lludw.

ASHORE, (adv.) ar draeth, ar dir.

ASIDE, (adv.) wrtho ei hun, o'r neilltu, arddidol. yn wahanredol, ar wyr, ar oſgo.

To lay ASÍDE, rhoi heibio, goſod o'r neilltu.

ASININE, (adj.) aſynaidd.

To ASK, (v. a. goſyn, dymuno, ymbil, erfyn, erchi, anoiwyn.

ASKÁNCE, } (adv.) ar draws, ar
ASKÁUNCE, } wyr, ar yſgiw, yn
ASKAUNT, } lledr.

A'SKER, (ſ.) goſynwr, erfyniwr, ymbilwr.

ASKÉW, (adv.) ar wyr, ar oſgo, liecpai, lledr.

ASLÁNT, (adv.) edr. *aſkew.*

ASLEÉP, (adv.) yn cyſgu, yn huno.

ASLOPE, (adv.) ar wyr, ar oſgo, ar ogwydd.

ASP, (ſ.) aſp.

A'SPECT, (ſ.) golwg, trem, godrem, golygiad, wynebpryd.

A'SPEN, (ſ.) poplyſen, aethnen, aethwydden.

ASPERITY, (ſ.) garwedd, garwder, gerwindeb.

A'SPEROUS, (adj.) garw, gerwin, diſgethrin.

To ASPÉRSE, (v. a.) difrio, anfrio, enllibio, hertio.

ASPÉRSION, (ſ.) yſgeiniad, taeneiliad, ---enllib, hort.

ASPIRÁTION, (ſ.) chwythiad, anadliad. — Taer-ymgais, awydd.

To ASPÍRE, (v. n.) chwythu, anadlu. — Awyddu, ymgeiſio.

Aſquint, (adv.) edr. *Aſkance.*

ASS, (ſ.) aſyn, aſen, hawys, hawes.

To ASSÁIL, (v. a.) rhuthro, neu oſod ar, ymgeiſio.

ASSAILÁNT, (ſ.) rhuthrwr, cyrchwr at, rhyſgwr.

To ASSÁSSINATE, (v. a.) lladd, lladc yn fradychus, lladd am elw.

ASSÁSSIN, (ſ.) llofrudd, lleiddiad

ASSASSINÁTION, (ſ.) llofruddiaeth murndwrn.

Assáult, (ſ.) rhuthr, hwrdd, ymhwrdd, rhyſgyr, cyrch.—Sarhâd.

To assáult, (v. a.) goſod ar un, rhuthro, cychwyn, gwneuthur ſarhâd.

Assáy, (ſ.) prawf, profiad, ymbrofiad.

To assáy, (v. a.) profi, rhoi ar brawf.

Assémblage, (ſ.) caſgliad, ymgaſgliad, cynhulliad, caſgl.

To assémble, (v. a.) ymgaſglu, ymgyfarfod, caſglu ynghyd.

Assémbly, (ſ.) cymmanfa, cynnulleidfa, ymgaſgl.

Assént, (ſ.) cydſynniad, y weithred o dderbyn peth megis gwirionedd.

To assént, (v. n.) cydſynnio, cydgordio, gwenyddu, rhoddi cred i beth, neu dderbyn peth fel gwirionedd.

Assentátion, (ſ.) gweniaith, trûth, ymoleithiad.

To assért, (v. a.) taeru, cadarnhau, ficrhau, gwirio, arddelw, haeru, diheuro, honni.

Assértion, (ſ.) taeriad, cadarnhâd, haeriad, honniad, arddelw.

To asséss, (v. a.) trethu, taſgu.

Asséssment, (ſ.) teyrnged a godir oddi ar un, cyllid, ardreth, treth, taſg.

To asséver, *or* asséverate, (v. a.) ymarddelw, taeru, haeru, ficrhau, cadarnhau trwy lw.

Asseverátion, (ſ.) ymhonniad, arddelwad, cadarnhâd trwy lw.

Assidúity, (ſ.) dyfalwch, diwydrwydd, aſtudrwydd.

Assíduous, (adj.) dyfal, diwyd, parhaus, dibaid, didorr, aſtud.

Assíduously, (adv.) yn ddyfal, yn ddibaid, yn aſtud.

To assígn, (v. a.) goſod, appwyntio, pennodi, doſparthu, cyfrannu.

Assignée, Assígn, (ſ.) un a oſodwyd, neu appwyntiwyd gan arall, rhaglaw, dirprwywr.

Assignátion, Assígnment, (ſ.) pennodiad, dydd pennod, cyfnod, eilwydd, cyfranniad, parthiad, doſparthiad.

To assímilate, (v. a.) cyffelybu, cynnhebygu, *dyfalu.*

Assimilátion, (ſ.) cyffelybrwydd, cynnhebygolrwydd.

To assímulate, (v. a.) cymmeryd arno, ffugio, ffuantu.

Assimulátion, (ſ.) ffug, cymmyrredd.

To assíſt, (v. a.) cymmorth, cymmeryd plaid, cynnorthwyo, helpu.

Assíſtance, (ſ.) cymmorth, porth, cynnorthwy, help.

Assíſtant, (adj.) cynnorthwyol, a nertho.

Assíſtant, (ſ.) cynnorthwywr, cyfnerthwr.

Assíze, (ſ.) eiſteddfod, llys.

To assíze, (v. a.) ſefydlu pris, pwys, a meſur pethau.

Associable, (ad.) hygaſgl, hawddgynnull.

To associate, (v. a.) cymdeithaſu, cyfeillachu, ymgyweithaſu, cyſſylltu.

Associate, (ſ.) cyfaill, cydymmaith, cyfrannog.

Associátion, (ſ.) cyfeillach, cymdeithas, cydgyſſylltiad.

To assóil, (v. a.) rhyddhau o yſgymmundod.

To assuage, (v. a.) llonyddu, lliniaru, dyhuddo, eſmwythau, goſtegu, dofi, tawelu.

Assuágement, (ſ.) dyhuddiant, llonyddiad, eſmwythâd, llarieiddiad, lliniarwch.

Assuásive, (adj.) a lonyddo, a eſmwythao.

Assúetude, (ſ.) cynnefinder, arfer, defod.

To assúme, (v. a.) cymmeryd, cymmeryd arno, rhyfygu, ymgymmyrraeth.

Assúmption, (ſ.) derbyniad, cymmeriad.

Assúrance, (ſ.) ſicrwydd, diogelrwydd, dilyſrwydd, adrybedd, hyder.

To assúre, (v. a.) gwarantu, diogelu, ſicrhau, cadarnhau, haeru.

Assúredly, (adv.) yn ſicr, yn ddiammau, yn ddinam, yn ddilys.

Ásterisk, (ſ.) *or a mark thus* *, ſerennig.

Asthma, (ſ.) clefyd yr yſgyfaint, pâs, rhuthrbâs, diffyg anadl.

To ASTÓNISH, (v. a.) peri ſyndod, ſynnu, ſyfrdanu, hurtio, brawychu, irdangu.

ASTÓNISHMENT, (ſ.) ſyndod, hurtrwydd, ſynnedigaeth, braw, irdang.

To ASTÓUND, (v. a.) *ſee to aſtoniſh.*

ASTRÁDDLE, (adv.) a'i draed ar led.

A'STRAL, (adj.) yn perthyn i'r ſer.

ASTRÁY, (adv.) ar ddiſperod, ar grwydr, ar ddigrain.

To go ASTRÁY, (v. n.) crwydro, cyfeiliorni, gwibio, myned ar ddiſperod, myned ar ddigrain, myned ar ddiwanfa.

ASTRÍCTION, (ſ.) rhwymiad, clymmiad.

ASTRÍCTIVE, } (adj.) rhwym,
ASTRÍNGENT, } caeth, rhwymedig.

ASTRÍDE, (adv.) *ſee aſtraddle.*

To ASTRÍNGE, (v. a.) rhwymo, clymmu 'n dynn, caeth-rwymo, gwaſgu ynghyd.

ASTRÓLOGER, (ſ.) aſtromiwr, ſerydd, ſywedydd.

ASTRÓLOGY, (ſ.) ſywedyddiaeth, ſeryddiaeth, celfyddyd o roi barn yn ol tremmiadau'r ſer, aſtrologyddiaeth.

ASTRÓNOMER, (ſ.) ſerydd, wybrydd, ſywedydd.

ASTRÓNOMY, (ſ.) gwybodaeth y ſer, ſywedyddiaeth.

ASÚNDER, (adv.) o'r neilldu, y naill oddi wrth y llall, ar ddidol, ar wahan, yn wahanredol.

ASY'LUM, (ſ.) noddfa.

A T

AT, (prep.) yn, wrth, yn agos at, ar.

To ATCHÍEVE, (v. a.) cwplhau, dwyn i ben, gorphen, cyrhaeddu.

ATCHÍEVEMENT, (ſ.) y cyflawniad o ryw beth hynod, neu ragorol.

A'THEIST, (ſ.) Didduw, un ni chred fod Duw.

ATHÍRST, (adv.) yn ſychedus, yn ſychedig.

ATHLÉTIC, (adj.) campus, milwraidd.

ATHWÁRT, (adv.) ar draws, ar ŵyr.

A'TMOSPHERE, (ſ.) yr elfen awyr o amgylch y ddaear.

A'TOM, (ſ.) mymryn, diran, y ticyn lleiaf, corphilyn.

To ATÓNE, (v. a.) cymmodi, dyhuddo, heddychu, cyttuno.

ATÓNEMENT, (ſ.) dyhuddiant, cymmod, cymmodlonedd, undeb.

ATÓP, (adv.) ar ben.

ATRÓCIOUS, (adj.) creulon, dywal, didrugaredd, ſarrug, erchill.

ATRÓCIOUSLY, (adv.) yn greulon, yn ſarrug, yn ddidrugaredd.

ATRÓCITY, (ſ.) creulonedd, ffyrnigrwydd.

A'TROPHY, (ſ.) edr. *Conſumption.*

To ATTÁCH, (v. a.) dal, neu gymmeryd gafael ar wr, neu'i feddiannau. — Bod a chwennychiad cryf ar ol rhyw beth.

ATTÁCHMENT, (ſ.) gafaeliad. — gogwyddiad y meddwl.

ATTÁCK, (ſ.) rhyſgyr, cyrch, lluchynt, diebyd, ymoſod, rhuthr.

To ATTÁCK, (v. a.) goſod ar un, cyrchu, rhuthro, cychwyn.

To ATTÁIN, (v. a.) cael, cyrhaedd, meddu, cyrhaeddyd, hercyd.

ATTÁINABLE, (adj.) a ellir ei gyrhaeddyd, neu'i ynnill.

ATTÁINMENT, (ſ.) yr hyn a gyrhaeddwyd, neu a ynnillwyd, cyrhaeddiad.

To ATTÁINT, (v. a.) paſio dedfryd yn erbyn un. — Halogi.

To ATTÉMPERATE, (v. a.) cymmedroli, cymmeſuro, cyfaddaſu.

ATTÉMPT, (ſ.) antur, anturiaeth, ymgais, cais, cynnyg.

To ATTÉMPT, (v. a.) cynnyg, amcanu, anturio, ymegnio, ymgais.

To ATTÉND, (v. a.) canlyn, gwrando, cluſt-ymwrando, dal ſulw, yſtyrio, rhoi cluſt. — canymdaith, heilio, gweini, gweinyddu.

ATTÉNDANCE, (ſ.) gwaſanaeth, hail, gweinidogaeth.---gwas, neu, yr hwn a fo yn gweini.--goſgordd.

ATTÉNDANT, (ſ.) cydymaith, gwas, gweinydd, gweiniad. — Heilyn.

ATTÉNTION, (ſ.) ſefydliad y meddwl ar ryw wrthddrych neilldual, aſtudrwydd, ymwrandawiad, goſteg.

ATTÉNTIVE, (adj.) gwrandawus, yſtyriaidd.

ATTÉNTIVENESS, (ſ.) ymwrandawiad, yſtyriad, dyfal wrandawiad.

To ATTÉNUATE, (v. a.) tenchau, gwneuthur yn denau.
ATTENUÁTION, (ſ.) tenchâd.
To ATTÉST, (v. a.) tyſtio, tyſtiolaethu, dwyn tyſtiolaeth.
ATTESTÁTION, (ſ.) dygiad tyſtiolaeth, profiad trwy dyſtion.—tyſtiolaeth.
To ATTÍRE, (v. a.) gwiſgo, trwſiadu, dilladu, addurno.
ATTÍRE, (ſ.) gwiſg, trwſiad, dillad, addurn.
A'TTITUDE, (ſ.) yſtum y corph.
ATTÓRNEY, (ſ.) gwr o gyfraith, dadleuwr, edrydd hawl, dirprwywr, cyfreithwr.
To ATTÓRNEY, (v. a.) dirprwyo.
To ATTRÁCT, (v. a.) tynnu at. — denu, hudo.
ATTRÁCTION, (ſ.) tynniad at, tynnedigaeth. — deniad.
ATTRÁCTIVE, (adj.) a dynno atto. —a dwyllo, ac a hudo.
ATTRA-HENT, (adj.) a dynno atto.
To ATTRÍBUTE, (v. a.) bwrw ar, cyfedliw, cyfrif at.
A'TTRIBUTE, (ſ.) priodoledd.
ATTRIBÚTION, (ſ.) edmyg.
ATTRÍTION, (ſ.) treiliad.
To ATTÚNE, (v. a.) cyweirio.

A U.

To AVÁIL, (v.) lleſu, buddio, elwa.
AVÁIL, (ſ.) budd, lles, elw.
AVÁILABLE, (adj.) affeithiol, buddiol, lleſol, buddfawr, hylwydd. —-galluog.
AVÁILMENT, (ſ.) budd, buddles, mwyniant, elw.
A'VARICE, (ſ.) cybydd-dod, crintachrwydd, trachwant.
AVARÍCIOUS, (adj.) cybyddlyd, trachwantus, chwannog, awyddus, diwala, arbedus, cynnil.
AVARÍCIOUSLY, (adv.) yn gybyddlyd, yn drachwantus, yn awyddus, yn ddiwala.
AVARÍCIOUSNESS, (ſ.) caledwch. *See Avarice.*
AVÁST, (interj.) dal, dalwch, aroſwch, attaliwch.
AVAÚNT, (interj.) i ffordd, ymaith, hwt, ffi.
A'UCTION, (ſ.) arwerthiad cyhoedd, trefn arwerthiad, ym mha un y mae'r moddion yn cael eu gwerthu i'r hwn a gynnygo uchaf.
AUDÁCIOUS, (adj.) hy, rhyfygus, digywilydd, hyderus, haerllug, anturiol.
AUDÁCIOUSNESS, (ſ.) *See Audacity.*
AUDÁCITY, (ſ.) hyfder, rhyfyg, antur, haerllugrwydd.
A'UDIBLE, (adj.) ſoniarus, llafar, ſonfawr, croywlais.
A'UDIENCE, (ſ.) clywedigaeth. — cynnulleidfa, cymmanfa.--gwrandawyr.
To AÚDIT, (v. a.) holi cyfrif.
AÚDIT, (ſ.) holiad cyfrif.
A'UDITOR, (ſ.) clywedydd, gwrandawr.—ſwyddog i dderbyn cyfrif.
A'UDITORY, (ſ.) gwrandawle, brawdle. — y lle yr ymgynnull pobl i wrando.— cynnulleidfa.
To AVÉNGE, (v. a.) dial, dialeddu, coſpi, gwneuthur dial.
AVÉNGEMENT, (ſ.) dialeddiad, dial.
AVÉNGER, (ſ.) dialwr, dialeddwr, coſpwr, arteithiwr.
A'VENUE, (ſ.) mynediad, ffordd, dyfodiad i mewn, rhodfa, cyntedd.
To AVÉR, (v. a.) taeru, haeru, gwirio, ſicrhau, honni.
AVÉRMENT, (ſ.) gwiriad, ymhoniad, arddelwad.
To AVERRÚNCATE, (v. a.) chwynnu, diwreiddio.
AVERSÁTION, (ſ.) gwrthwynebiad, ffieiddiad, gwrthodiad, dirmygiad, troad oddi wrth beth.
AVÉRSE, (adj.) digllon, dieithr, anfoddog, gwrthwynebus.
AVÉRSION, (ſ.) gwrthwynebiad, ffieiddiad, caſineb.
To AVÉRT, (v. a.) troi oddi wrth, troi ymaith, dadtroi, troi heibio.
AUF, (ſ.) un ynfyd, ofer, direſwm, ffol.
A'UGHT, (pron.) un peth.
To AÚGMENT, (v. a.) cynnyddu, mwyhau, anghwanegu, helaethu, amlhau.
AUGMENTA'TION, (ſ.) cynnydd, anghwanegiad, helaethiad, cynnyddiad.

AUGMÉNTER, (ſ.) anghwanegwr.
A'UGER, } (ſ.) ebill, taradr, trwy-
A'UGRE, } ddew, trul.
A'UGUR, (ſ.) dewin, dewin wrth adar.
To ÁUGUR, *or* } (v. n.) dewinio, dy-
A'UGURATE, } falu, a bwrw amcan beth a ddel.
AUGURÁTION, (ſ.) dewiniaeth.
A'UGURY, (ſ.) dewiniaeth, dewindabaeth adar.
A'UGUST, (ſ.) Awſt.
AUGÚST, (adj.) anrhydeddus, mawryddig, dyledog, brenhinol, ymmerodraidd, mawr, urddedig, urddaſol.
A'VIARY, (ſ.) adardy, gwialdy adar.
AVÍDITY, (ſ.) awydd, gwangc, chwant.
A'UL, (ſ.) *See Aval.*
A'ULIC, (adj.) yn perthyn i'r llys.
A'UNT, (ſ.) modryb.
To ÁVOCATE, (v. a.) galw ymaith, tynnu ymaith.
AVOCÁTION, (ſ.) difyrriad a dynno un oddi wrth ei waith, rhwyſtr, attaliad.
To AVÓID, (v. a.) cilio oddi wrth, ffoi rhag, gochel, gochelyd.
AVÓIDABLE, (adj.) a allir ei ochelyd, gocheladwy.
AVÓIDANCE, (ſ.) ffoad, gocheliad, ciliad oddi wrth. —arloeſiad, diſpyddiad.
AVÓIRDUPOIS, (ſ.) pwys o 16 wns.
To AVÓUCH, (v. a.) honni, haeru, ſicrhau, cadarnhau, ymarddelw.
To AVÓW, (ſ.) gwirio, ſicrhau, cadarnhau, gweuthur cyfaddefiad cyhoeddus.
AVÓWABLE, (adj.) amddiffynadwy.
AVÓWAL, (ſ.) adduned, cyfaddefiad cyhoeddus.
AVOWÉE, (adj.) edr. *Advowee.*
AVÓWSAL, (ſ.) cyfaddefiad.
AVÓWTRY, (ſ.) godineb, torr priodas, putteindra.
A'URICLE, (ſ.) y rhan allanol o'r gluſt.
AU'RICULAR, (adj.) ſy'n perthyn i'r gluſt, dirgel, megis ſiſial, neu ſibrwd ynghluſt un. *Auricular Confeſſion*, yn eglwys Rhufain, yw'r cyfaddefiad dirgel mae un yn ei wneuthur o'i bechodau o flaen yr offeiriad, mewn trefn i dderbyn rhyddhâd.
AURÓRA, (ſ.) y ſeren foreu, y boreuddydd, y wawrddydd.
A'USPICE, (ſ.) adargoel. — ffafor.
AUSPÍCIOUS, (adj.) dedwydd, llwyddiannus, tycciannus, ffynnadwy.
AUSPÍCIOUSNESS, (ſ.) llwyddiant, ffynniant, dedwyddyd.
AUSTÉRE, (aj.) ſur, llymdoſt, anfoddog, diſgyfrith, ſarrug, dyrfing, creulon.
AUSTÉRITY, (ſ.) llymder, creulonedd, ſarrugrwydd, garwder, gerwindeb.
AUTHÉNTIC, (adj.) awdurol, awduredig, awdurdodol, dilys.
AUTHÉNTICAL, (adj.) edr. *Authentic.*
AUTHENTÍCITY, (ſ.) gwirionedd, gwir, dilyſiant, dilyſrwydd, awdurdod.
AU'THOR, (ſ.) awdwr, gwneuthurwr.
AUTHÓRITATIVE, (adj.) awdurdodol.
AUTHÓRITY, (ſ.) awdurdod, awduriaeth, rhwyſg.
To AUTHORÍZE, (v. a.) awdurdodi.
AUTÓGRAPHY, (ſ.) Gr. *αυτος; his own ſelf*, efe ei hun, and *γραφω, to write*, yſgrifenu; yr hyn a ſgrifenwyd gan yr awdwr ei hun, yſgrifen-law yr awdwr ei hun.
A'UTUMN, (ſ.) cynhauaf, amſer cynhauaf.
AUTÚMNAL, (adj.) yn perthyn i'r cynhauaf.
AUXÍLIAR, } (ſ.) helpwr, cyn-
AUXÍLIARY, } northwywr.
AUXÍLIAR, } (adj.) cynnorthwy-
AUXÍLIARY, } ol, diangymmorth, a ddelo yn borth i un arall.
AUXILIÁTION, (ſ.) porth, help, cynnorthwy, cymmorth.

A W.

To AWÁIT, (v. a.) gwylio, diſgwyl, aros.
To AWÁKE, (v.) dihuno, deffroi, cynhyrfu.

, (adj.) effro, digwſg, di-

KEN, (v.) *ſee Awake.*
RD, (v. a.) dedfrydu, barnu, arn.
, (ſ.) barn, myinpwy, cyd, dedfryd.
, (adj.) gochelgar, darbodrhagweled, yn rhagddar-

(adv.) ymaith.
ſ.) ofn, arſwyd, dychryn.
hydedd, parch.
(v. a.) dychrynu, neu arun, peri ofn.
, (adj.) ofnus, ofnog, ar, ofnadwy.
NESS, (ſ.) dychryn, achreth parchus ofn.
E, (adv.) encyd, ennyd.
RD, (adj.) anneheu, chwinaddas, gwladaidd.
RDNESS, (ſ.) anaddaſrwydd,

gwladeidd-dra, gwladeiddrwydd.
AWL, (ſ.) mynawyd.
† Awn, (ſ.) col ŷd, tywyſen.
A'WRY, (adv.) ar ŵyr, ar ŵyrdraws, ar ŵyrgam, ar led-draws, ar y naill ochr, lletpai.
AX, (ſ.) bwyall.
A'XIOM, (ſ.) ymadrodd profedig, prif-ddadl, prif-reſwm, diwrthebair, diarhebair, goſodedigaeth.
A'XIS, (ſ.) dau begwn y byd, ſef, y gogleddig, a'r gwrth-ogleddig, neu'r deheuol.
A'XLE-TREE, (ſ.) echel, echel menn.
AYE, (adv.) ie, *Mat.* v. 37.
AYE, (adv.) byth, yn waſtadol, yn dragywyddol, o amſer i amſer.
AZÚRE, (adj.) aſur, neſliw, glas, brithlas.
AZY'MUS, (ſ.) (from Gr. α, *neg.* di, ζυμη, *Leaven*, ſurdoes) bara diſurdoes, bara croyw.

L, *Heb. lord*, (ſ.) arglwydd, w eulun.
LE, (v. n.) baldordd, daddwndrio, lolio, dywedyd lr.
, (ſ.) ſiaradach, baldordd, rad, dywedgarwch, dwndr.
R, (ſ.) gwag-ſiaradwr, wr, loliwr.
ſ.) plentyn aflafar, maban,

(adj.) mabanaidd, plent-

, (ſ.) eppa, ab.
(ſ.) baban.
SHIP, (ſ.) mebyd, mabolabandod.
NÁLIAN, (ſ.) meddwyn, wr.
NAL, (ſ.) gwledd Bacchus, yl Bacchus.
(ſ.) cefn.
OR, (ſ.) am mhriod, ddi, unig.
(adv.) yn ol.
, (v. a.) attegu, cynnal i

To BÁCKBÍTE, (v. a.) abſennu, rhoi drygair neu anair, dywedyd drwg abſen, enllibio, hortio.
BÁCKBITER, (ſ.) goganwr, enllibiwr, abſennwr, hortiwr.
BÁCKBITING, (ſ.) drwgabſen, hort, enllib.
BÁCK-FRIEND, (ſ.) cyfaill twyllodrus.
BÁCKSIDE, (ſ.) tu cefn.
To BACKSLÍDE, (v. n.) gwrthgilio, gwrthlithro, ſyrthio oddi wrth y gwirioned.
BACKSLÍDING, (ſ.) gwrthgwymp, ſyrthiad oddi wrth y gwirionedd, ymlithriad oddi wrth y gwirionedd
BÁCKWARD, (adj.) muſgrell, lleſg, llibyn, aneſgud.
BÁCKWARD, (adv.) yn wyſg ei gefn, yn ei ol, yn ei wrthgefn, yn y gwrthwyneb.
BÁCKWARDNESS, (ſ.) ſyrthni muſgrelli, lleſgedd.
BÁCON, (ſ.) cig moch, baccwn, *R.*
Flitch of BÁCON, (ſ.) hannerog o gig moch hallt, hannerog.

Gammon of BÁCON, (ſ.) morddwyd hwch, ffolen hwch, angell hwch.

BAD, (adj.) drwg, diriad, drygionus, mall.

BADGE, (ſ.) nod, arwydd, argoel, amlygyn, llumman, *Num.* xi. 2.

To BADGE, (v. a.) goſod nod, neu arwydd ar un.

BÁDGER, (ſ.) pryf llwyd, daiarfochyn, pryf penſrith.

BÁDGER, (ſ.) edwiccwr, yr hwn a a bryno ŷd, neu'r fath gyfreidiau, mewn un lle, ac a'i gwertho mewn man arall, a bryno beth i elwa arno.

BÁDLY, (adv.) yn ddrwg. --- yn glafaidd, yn anhwylus.

BADNESS, (ſ.) drygioni, direidi.

To BÁFFLE, (v. a.) ſiommi, twyllo, ſeithugo.

BÁFFLE, } (ſ.) twyll, dichell, hûd
BÁFFLING, } ſommiant, hocced.

BÁFFLER, (ſ.) twyllwr, ſiommwr, hudwr, hoccedwr.

BAG, (ſ.) cwd, cod, ſach.

Cloak-BAG, (ſ.) yſgreppan, cwd dau bennog, cod i ddwŷn cochl.

BÁG-PIPE, (ſ.) pib cwd, pibell god.

BÁGPIPER, (ſ.) pibydd a gano bibau cod.

BÁGATÉLLE, (ſ.) peth o ddim pwys na chanlyniad, gwag-beth, oferbeth, ſimmera.

BÁGGAGE, (ſ.) dodrefn ſawdwyr, cyfreidiau byddin. — hen ddillad, hen gelfi.---benyw anllad, puttain, dihiren.

BÁGNIO, (ſ.) ymolchfa, ymdrochfa, golchfa, twymdŷ.

BAIL, (ſ.) meichniaeth, mâch, meichiau, gwyſtl.

To BÁIL, (v. a.) meichnio, rhoi meichiau, gwyſtlo.

BÁILIFF, (ſ.) rhingyll, gwyſiwr, dyfynwr, ceiſpwl.

BAILIFF, *or overſeer of lands*, (ſ.) goruchwyliwr amaeth, rheolwr tai neu diroedd.

BÁILIWICK, (ſ.) cantref, cwmmwd.

To BAIT, (v.) abwydo, llithio, hudo. — cymmeryd ymborth ar y ffordd mewn gweſtle, neu letty. — cynhyrfu, cythruddo, goſod ar.

BAIT, (ſ.) llith, abwyd, hud, lleniad trwy yſtleddach.

To BAKE, (v.) pobi, craſu.

BÁKER, (ſ.) pobydd, pobwr, tylinwr

BÁKEHOUSE, (ſ.) pobdŷ.

BÁLANCE, (ſ.) tafol, clorian, mantol, cyd-bwyſedd, arwydd y fantol yn yr wybr.

To BÁLANCE, (v. a.) pwyſo, mantoli, tafoli, cymmhwyſo, gogymmhwyſo, rhannu'n union, cyfartalu, cyfrif.

BÁLCONY, (ſ.) adeilad yn taflu allan o dai, yn fwyaf cyffredin o flaen ffeneſtr.

BÁLD, (adj.) moel, llwm, gwalltgoll. — *fig.* gwael, dibris, ynfyd.

To be, or wax BÁLD, (v.) moeli, arfoeli, myncd yn foel.

BÁLDERDASH, (ſ.) cymmyſgedd.

BÁLDNESS, (ſ.) moelni, arfoeledd. — *fig.* diffyg addurn, tegwch, neu brydferthwch.

BALE, (ſ.) ſeldrem.

BALE, (ſ.) ing, poen, cyfyngder, trallod, helbul.

To BALE, (v. a.) rhwymo peth i fynu'n ſeldrem.

BÁLEFUL, (adj.) triſt, galarus, alaethus, trallodedig, helbulus, niweidiol, dinyſtriol.

BALK, (ſ.) balc, bryncyn, malc.

To BALK, (v. a.) bryncynnu, balcio, malcio.

BALK, *Beam*, (ſ.) trawſt, tylath.

BALK, *diſappointment*, (ſ.) ſiommedigaeth, ſeithugiaeth.

To BÁLK, *paſs by*, (v. a.) gadael heibio, eſgeuluſo, gollwng ymaith, myned dros beth.

To BALK, *diſappoint*, (v. a.) ſiommi, dyfod yn fyrr o atteb diſgwyliadau un, gwneuthur ymdrechiadau un yn aneffeithiol; ſeithugio, peri methu.

BALL, (ſ.) pel, pelen.

BALL, *a dancing-meeting*, (ſ.) dawns gymmanſa, cynnulleidfa o bobl wedi ymgyfarfod i ddawnſio.

The BALL *of the eye*, (ſ.) canwyll y llygad.

BÁLLAD, (ſ.) cathl, cân, cân gyffredin.

BÁLLAD-SINGER, (ſ.) cethlydd, yr hwn a gano, ganeuau ar hyd yr heolydd, neu ryw gynniweirfa gyhoedd.

BÁLLAST, (ſ.) gro, balaſarn, graian, marian, tywod, neu 'r cyffelyb a roir mewn llong.

To BÁLLAST, (v. a.) balaſarnu, llwytho llong â graian, neu dywod.

BALLÓN, } *(in architecture)* (ſ.)
BALLÓON, } globyn, neu bel, ar ben piler, neu golofn.

BÁLLON, } *in fireworks*, (ſ.) pel we-
BALLÓON, } di ei llenwi â rhyw ddefnydd hyloſg.

BÁLLOT, (ſ.) ciſt, neu flwch, i ba un y teflir coelbrennau, neu noddau, wrth ddewis ſwyddogion. Y gair a roddir gyd ag un mewn etholiadau.

To BÁLLOT, (v. n.) dewis trwy daflu nod, neu arwydd i flwch, dewis trwy ddal dwylaw i fynu.

BALM, (ſ.) driacl, *Jer.* vii. 22, *Onid oes* driacl *yn Gilead?* pen. xlvi. 11. *A chymmer driacl.* — llyſiau'r gwenyn.

BÁLMY, (ſ.) a lonyddo, neu a eſmwythao boen, neu gyſtudd.

BÁLSAM, (ſ.) ſudd y Balſamum.

BÁLSAM-MINT, (ſ.) berw'r dwfr, mintys y dwfr.

BÁLLUSTER, (ſ.) colofnig, cledren, piler.

BÁLLUSTRADE, (ſ.) rheſtr o golofnigion, neu gledr wedi ei goſod ar, neu o flaen rhyw adeilad.

To BAMBÓOZLE, (v. a.) twyllo, neu ſiommi un, ſeithugio, peri ſeithug.

BAMBÓOZLER, (ſ.) twyllwr, hudwr, ſeithugwr.

BAN, (ſ.) cyhoeddiad, ordinhad cyhoedd, gorchymyn cyhoedd. —melldithiad, yſgymmundod.

To BAN, (ſ.) *curſe*, rhegu, melldigo, melldithio, gorchymyn i ddiſtryw.

BAND, (ſ.) rhwymyn, cydiad, cyſyllтiad. — llyffethar, coler, bancaw.

To BAND, (v. a.) rhwymo, cylymmu, cylchu. --- rhwymo wrth, cylymmu wrth, cyſſylltu. -- bancawio.

BAND *of ſoldiers*, (ſ.) byddin, mintai o filwyr, torf o filwyr, rhawd, llu.

By BANDS, (adv.) yn finteioedd, yn fyddinoedd.

Neck-BAND, (ſ.) coler, torchgwddf, torch fynwgl, mynygl-dorch.

Hat-BAND, (ſ.) llinyn hett, llincwccwll.

BÁNDIT, (ſ.) lleidr, neu yſpeiliwr deoledig.

BANDITTO, } *pl. of Banditt*, (ſ.)
BANDITTI, } lladron, neu yſpeilwyr deoledig, neu wedi ei gyrru ar herw.

BÁNDORE, (ſ.) math ar offeryn cerdd.

BÁNDY (ſ.) pren pen grwcca, crwbâch, ffon gam fachog.

BÁNDY, (adj.) crwcca, crwmm.

BÁNDY-LEGGED, (adj.) coeſgam, camgoeſog, troedgam.

To BANE, (v. a.) dinyſtrio, lladd, gwenwyno.

BANE, *poiſon*, (ſ.) gwenwyn.

BANE, (ſ.) angeu, dien, dihenydd, dinyſtr, diſtryw.

BÁNEFUL, (adj.) adwythig, gwenwynllyd, marwol, angheuol, niweidiol.

BANG, (ſ.) dyrnod, cis, cnith, curfa, yſpongc, tarawiad.

To BANG, (v. a.) curo, ffuſtio, taro, maeddu, pwyo.

BANG, *or* } (ſ.) curfa, curiad,
BANGING, } maethgen, maeddiad.

To BÁNISH, (v. a.) alltudo, difroi, deol, tarryrru, didirio.

BÁNISHER, (ſ.) un a yrro arall allan o'i wlad.

BÁNISHMENT, (ſ.) alltudiaeth, herwriaeth, deoliad.

BÁNISHED MÁN, (ſ.) herwr, gwr deol, difro.

BANK, (ſ.) bryncyn, ceulan, brynn. — arian-lle, lle y cedwir arian.

BÁNKRUPT, (ſ.) un wedi torri, un wedi ffaelu yn ei faſnach.

BÁNKRUPTCY, (ſ.) cyflwr yr hwn â dorrodd yn ei faſnach.

To BANN, (v. a.) melldithio, rhegu.

BÁNNER, (ſ.) banniar, baner, llumman, arwydd, penwn.

BÁNNERET, (ſ.) marchog, llummanwr.

BANNS *of Matrimony*, (ſ.) goſtegion priodas, cyhoeddiad priodas.

To

To BÁNQUET, (v.)gwledda, cyfeddach.
BÁNQUET, (ſ.) gwledd, cyfeddach.
BÁNQUETING-HOUSE, (ſ.) tŷ cyfeddach, gwledd-dŷ.
BÁNTER, (ſ.) cellwair, gwatwor, arabedd, gwawd.
To BÁNTER, (v. a.) cellwerio, gwawdio, gwatwor.
BÁNTERER, (ſ.) cellweiriwr, gwatworwr, gwawdiwr.
BANTLING, (ſ.) bachgennyn, maban, herlottyn.
BÁPTISM, (ſ.) bedydd, taen-drochiad, golchiad.
BÁPTIST, (ſ.) bedyddiwr, trochwr.
BÁPTISTERY, (ſ.) bedyddfan, bedyddfaen, bedyddleſtr, trochleſtr.
To BAPTÍZE, (v. a.) bedyddio, taen-drochi, golchi.
BAR, (ſ.) troſol drws, bollt, cliccied, rhwyſtr, lludd, lluddias, attal.--- dadleu, llys, brawdle.
To BAR, (v. a.) troſolio, bollto. --- cau allan, cadw oddi wrth. ---- rhwyſtro, lluddias, attal.
To BÁRB, (v. a.) eillio, cneifio, toccio.
BARBÁRIAN, (ſ.) yn ei yſtyr dechreuol alltud, neu un o wlad ddieithr; eithr yn breſennol, mae'n arwyddoccau dyn creulon, nawfwyllt. — dyn taeogaidd, anhynawdl, anfoeſawg.
BÁRBARISM, (ſ.) taeogrwydd, eiſiau moes, gwladeiddrwydd, creulonder, tryſgledd. —anghyfraith, trwſgliaith.
BARBÁRITY, (ſ.) creulonder, anfoeſgarwch, amhirionwch, anhynawſedd.
BÁRBAROUS, (adj.) creulon, anfwyn, anfoeſgar, nawſwyllt, gwladaidd, taoegaidd.
BÁRBAROUSNESS, (ſ.) edr. *Barbarity*
BÁRBER, (ſ.) eilliwr, barbwr.
BÁRBICAN, *or* BARBACAN, (ſ.) rhagfyr, gwrthfyr.
BARD, (ſ.) prydydd, bardd, cywyddwr.
To BARD, *or beard wool*, (ſ.) cneifio ymaith blaen, neu ddiflaen cnuf.
BARE, (adj.) *naked*, noeth, hynoeth, llwm, llymſi, noethlummyn.
BARE, (adj.) *only*, yn unig.
To make BARE, (v. a.) noethi, dynoethi, llymhau, moeli.
BÁRELY, (adv.) *nakedly*, yn noeth yn llymſi.
BÁRELY, (adv.) *ſcarcely*, braidd o'r braidd, prin, yn brin.
BÁRRENNESS, (ſ.) noethder, noethni llymder, moelni, anffrwythlondeb
BÁRE-FOOTED, (adj.) troednoeth
BÁRGAIN, (ſ.) bargen, dygymmod ammod, cyttundeb, cymmod.
To BÁRGAIN, (v.) ammodi, cyfammodi, bargenna.
BÁRGAINER, (ſ.) bargenwr, ammodwr, gwneuthurwr ammod.
BARGE, (ſ.) yſgraff, bâd, ceubal.
BÁRGE-MAN, (ſ.) gwaſanaethwr ar gwch, neu leſtr, yſgraffwr, ceubalwr.
BARK, (ſ.) rhiſglyn, rhiſgyn.
To BARK, (v. a.) diriſglo, diriſgo.
BARK, (ſ.) *little ſhip*, llong fechan.
To BARK, *as a dog*, (v. n.) cyfarth.
BÁRKER, (ſ.) cyfarthwr.
BÁRKING, (ſ.) cyfarthiad, cyfarthfa, udfa.
BÁRLEY, (ſ.) haidd.
BARM, (ſ.) burman, ſwyf, ewyn diod.
BARN, (ſ.) yſgubor, ŷdty, heiniardy.
BARNACLE, (ſ.) genfa.
BARÓMETER, *or weather-glaſs*, (ſ. *(from* Gr. βαρος, *weight*, pwys, neu drymder, *and*, μετρεω, *to meaſure* meſuro) hin-ŵydr, neu offeryn feſuro pwys yr awyr; yr hwn offeryn ſydd wedi ei wneud i fynu o bibell wydr, a'i llenwi o fewr ychydig, âg arian byw; y naillben i'r bibell yma ſydd gaead, ac i rai o honynt y mae globyn ar y llall; eithr y fath oreu o honynt, yw y rhai ſydd heb y globyn; onc a'r pen agored wedi ei oſod mewn math o leſtr âg arian byw ynddo, a phan y mae 'r awyr yn drwm, mae'n gwaſgu ar yr arian byw yn y lleſtr, neu'r globyn, ac yn peri iddynt gunnu i fynu tu a phen y bibell, yr hyn ſy'n arwydd o dywydd têg; eithr pan mae trymder yr awyr yn lleihau, mae'r ar-

v yn giſtwng; yr hyn ſydd
yddo gwlaw, neu dywydd

(ſ.) breyr, barwn, rhi.
GE, (ſ.) breyrdir.
SS, (ſ.) breyres, barwnes.
T, (ſ.) y radd neſaf iſlaw neu farwn.
, (ſ.) barwniaeth.
K, (ſ.) bwth, llueſty mil-mogor milwraidd.
, (ſ.) pib win, baril.
, (adj.) hyſp, diffrwyth, ythlon, ammhlantadwy, an-

BÁRREN, (v.) myned yn vyth, myned yn hyſp.
NESS, (ſ.) diheppilrwydd, ydd, anffrwythlondeb, an-wyn.
LY, (adv.) yn anffrwyth-

TER, (ſ.) goganwr, drwg-wr.
ADE, (ſ.) amddiffynniad ir i fynu mewn brys o leſtri, daear, a'r cyfryw bethau, allan y gelynion. — *figur.* tr, attal.
RICÁDE, (v. a.) cae i fy-rdd, neu fynediad; rhwyſ-u attal dyfodiad rhyw beth.
CÁDO, (ſ.) edr. *Barricade.*
RICÁDO, (v. a.) edr. *to bar-*

ER, (ſ.) diffynniad, attalgae, tr, lluddias.
R, (ſ.) *boundary*, terfyn, ffin.
TER, (ſ.) dadleuwr, cyf-wr, gwr o gyfraith, adrodd-fraith, cynghaws.
W, (ſ.) berfa, carthglwyd,

W, *hog*, (ſ.) twrch, mochyn.
W-GREASE, (ſ.) blonneg mo-

TER, (v. a.) newidio, cyf-y naill beth am y llall.
R, (ſ.) cyfnewidiad y naill-am y llall, cyfnewidiad ndiaeth, newidwriaeth.
RER, (ſ.) cyfnewidiwr mar-aeth.
RY, (ſ.) edr. *Barter.*

BÁRTON, *for poultry*, (ſ.) iardy, adardy, cut i gadw ieir a gŵydd-au, neu'r cyffelyb.
BÁRTON, (ſ.) tiroedd maenor, maenordy.
BASE, *foundation*, (ſ.) ſail, ſylfaen, gwaelod, goſail, gwadn, troed colofn.
BASE, *mean*, (adj.) iſel, gwael, di-bris, diſas, tlawd, anſonheddig.
BASE, *knaviſh*, (adj.) twyllodrus, dichellgar.
BÁSE-BORN, (ſ.) gordderchfab, mab ordderch, baſtardd.
BÁSENESS, *of birth*, (ſ.) lledryw, lledach.
BÁSENESS, *knaviſhneſs*, (ſ.) twyll, dichell, hocced, ſommiant.
BÁSENESS, *meanneſs*, (ſ.) iſelder, gwaeledd, diſtadledd.
BÁSHFUL, (adj.) mul, ſwil, gŵyl, cywilyddgar, gwladaidd.
BÁSHFULLY, (adv.) yn fulaidd, yn gywilyddgar, yn wladaidd.
BÁSHFULNESS, (ſ.) gwylder, ſwil-der, gwladeidd-dra, muldra, lled-neiſrwydd, cywilyddgarwch.
BÁSILIC, } (ſ.) neuadd, llys,
BÁSILICK, } brenhinllys. — eg-lwys gadeiriol, eſgobty.
BASÍLICA, (ſ.) gwythen yr afu; gwythen yn y fraich a elwir felly.
BASILICAL, } (adj.) yn perthyn i'r
BASILIC, } cyfryw wythen. — brenhinol, pendefigaidd.
BÁSILISK, (ſ.) y fad felen, ſarph a ladd â'r anadl ac â'r olwg.
BÁSILISK, (ſ.) gwnn mawr.
BASIS, (ſ.) cnecht, *S.* edr. *Baſe*,
To BASK, (v.) hynoni, heulo, ym-heulo, ymwreſogi wrth wres yr haul.
BÁSKET, (ſ.) cawell, baſged, ceſt, mwys.
BÁSON, (ſ.) cawg, pilig, oſgud, oſged, cawg ymolch.
BASS, (ſ.) yr iſelaf o bedwar llais muſic, neu gerddwriaeth; ſylfaen cerddwriaeth, neu fuſic. Os bydd neb yn ammau'r gair *muſic*, edrych-ed y gair *muſica*, yn dr. Dafis.
BÁSTARD, (ſ.) edr. *Baſe born.*
BÁSTARDY, (ſ.) genedigaeth ang-hyfreithlon.

To BASTE, (v. a.) baſto, *Ll.* arch. — iro cig âg ymenyn wrth ei bobi. — pwytho, gownio.

To BASTINÁDE, } (v. a.) ffonnod-
or BASTINÁDO, } io, ffuſto, curo â llawffon.

BASTINÁDE, (ſ.) edr. *baſtinado.*

BASTINÁDO, (ſ.) ffonnodiad, pwnniad, ffuſtiad.

BÁSTION, (ſ.) gwrth-glawdd, amddiffynfa, rhagfur.

BAT, (ſ.) yſtlum.

BAT, (ſ.) cwlbren, clwppa, cnwppa.

BÁSTABLE GROUND, (ſ.) *in Law*, maenol, neu dir am yr hwn yr ymryſonir, neu ymddadleuir.

BATCH, *of bread*, (ſ.) crafiad o fara.

To BATE, (v.) lleihau, goſtwng pris.

BATE, (ſ.) ymryſon, cynnen, ymrafael, dadl.

BATH, (ſ.) ymdrochle, ymdrochfa, ymolchfa, badd.

To BATHE, (v. a.) ymolchi, ymdrochi, *Lev.* xv. 15. neu nofio mewn golchfa. — mwydo.

BATTÁLLION, (ſ.) llu o wyr wedi ymſyddino, byddin.

To BÁTTEN, (v.) ymbeſgi, tewychu, brasâu.

To BÁTTER, (v. a.) curo i lawr, bwrw adeilad i lawr, dryllio.

BÁTTERING RAMS, (ſ.) mangnel, offer rhyfel, *Ezec.* iv. 2. a ii. 22.

BÁTTINSG-TAFF, (ſ.) golchffon, golchbren.

BÁTTLE, (ſ.) brwydr, ymladdfa, câd, trin, garthan, cammawn, breithrad, citrach.

To BÁTTLE, (v. n.) ymladd, citrach, ymryſon, cynhennu, ymgipprys.

BÁTTLEDOOR, (ſ.) pelgib, peth i daro pel.

BÁTTLEMENTS, (ſ.) canllawiau caerau, mur-ganllawiau, *Jer.* v. 10. *Tynnwch ymaith ei* mur-ganllawiau *hi.*

BATTÓLOGY, (ſ.) Gr. βατολογια, mynych adroddiad o'r un peth heb achos.

BÁTTOON, (ſ.) clwppa, cnwppa, llawffon. cwlbren.

BÁUBEE, (ſ.) ffyrling.

BÁUBLE, (ſ.) ſinmera, arabedd, gwag-beth, ofer-beth, tegan.

BAWD, } (ſ.) llattai, llatteies.
BAUD, }

BÁWDRY, (ſ.) llatteiaeth, llatteirwydd.

BÁUDRY, *in ſpeech*, (ſ.) ſerthedd, croeſanaeth, croeſanair.

BÁUDY, (adj.) anllad, drythyll, aflan, brwnt, budr, croeſan, ſerth, anniwair.

BÁUDY-HOUSE, (ſ.) putteindy.

BÁVEN, (ſ.) ſwp o friwydd, yſgubell o ſanwydd, ffagoden.

To BÁWL, (v. n.) llefain, dolefain, bloeddio, gwaeddi allan, germain.

BÁWLER, (ſ.) bloeddiwr, dolefwr, crochlefwr.

BÁWLING, (ſ.) bloedd, ynglef, bonllef, gwaedd.

BÁWSIN, (ſ.) daear-fochyn.

BAY, (ſ.) angorfa. — ebach, cilfach. — *applied to the colour of a horſe.* — gwineugoch, gwineu. — *Zec.* vi. 7. a'r *gwineuon* a aethant allan.

BAY-SALT, (ſ.) halen a wneir o ddwfr y môr.

BÁYONET, (ſ.) bidog, dagran.

B E.

To BE, (v. a.) bod, hanfod.

BE *it ſo*, bid felly, gadewch i hynny fod, boed felly.

BEACH, (ſ.) tywyn y môr, y feiſdon, traeth, tywyn.

BÉACON, (ſ.) cludair eithin, neu ryw ddefnydd hyloſg, i roddi rhybydd o ryfel, twr gwylied, diſgwylfa.

BÉACONAGE, (ſ.) treth a dalir i faentumio'r cyfryw gludair.

BÉADLE, (ſ.) cyhoeddwr, goſtegwr. — gwyſiwr, dyfynnwr, rhingyll.

BÉADROLL, (ſ.) cofreſtr gweddiau dros y meirw, yn eglwys Rufain.

BEADS, (ſ.) *or pair of beads*, tyrch mwnwgl, mwnwgl-dlyſau, gwddfgadwynau. — paderau. — gleini.

BÉADS-MAN, (ſ.) areithiwr, gweddiwr.

BÉAGLE, (ſ.) bytheiad bychan.

BEAK, (ſ.) pig, gylfyn, duryn, gwp aderyn.

BÉAKED,

(adj.) a fo â phig, neu
iddo.
) crugdardd, crug, pen-
lynoryn, chwyſigen.
.) trawſt, tylaeth, llogei-
rheſwydden.
BEAM, (ſ.) carfan gwe-

the ſun, (ſ.) pelydr yr haul,
r haul.
ffauen, ponar. *Every bean*
lack.--'Does neb heb ei fai.
, (ſ.) cibyn, neu goden ffa.
carry, (v. a.) cludo, dwyn,
cywain.
ſuffer, (v. a.) dioddef,
yn.
witneſs, (v. a.) tyſtio, tyſt-
, dwyn tyſtiolaeth.
up, (v. a.) cynnal i fynu,

, *or ſhe*, (ſ.) arth, arthes.
(ſ.) barf.
corn, (ſ.) col ŷd.
, (adj.) barfog.
ss, (adj.) difarf.
, (ſ.) dygiad, cludiad, ar-
l.— goddefiad, ymoddef.
ſ.) bachgennyn, maban,
n.
(ſ.) yſgubell.
ſ.) anifail, bwyſtfil, mil,
enfil.
AST, (ſ.) anifail gwyllt,
l.
L, (adj.) anifeilaidd. —
l, aflan, ffiaidd, brwnt,

NESS, (ſ.) aflendid, yſly-
-dra.— anıladrwydd, try-
h, creulonder.
; (adj.) aniſeilaidd, yn

, (v. a.) curo, maeddu,
fuſtio, taro, dulio.
, *pound*, (v. a.) pwnio, ma-
riwo, dryllio, dulio.
conquer, (v. a.) gorchfygu,
l, ynnill, cael yr oruchaf-

(par.) curedig, drylliedig,
falurio, wedi ei guro, neu

, (ſ.) curwr, duliwr.

BEATÍFIC, } (adj.) dedwydd,
BEATÍFICAL, } gwynfydedig,
gwynfydig.
BEATÍFICALLY, (adv.) yn wyn-
fydedig, yn berffaith ddedwydd.
To BÉATIFY, (v. a.) gwneuthur yn
berffaith ddedwydd, neu wyn-
fydedig.
BÉATING, (ſ.) curiad, curſa,
maeddiad.
BEÁTITUDE, (ſ.) bendigedigrwydd,
gwynfydedigrwydd, dedwyddyd,
perffaith ddedwyddwch.
BEAU, *pronounced, bo*, (ſ.) dyn dill-
yn, coegyn; un â'i fryd yn or-
modol ar wiſgoedd deſtlus.
BÉAVER, (ſ.) afangc, addangc,
lloſtlydan.
BEAÚTEOUS, (adj. *pronounced bute-
ous*) edr. *Beautiful*.
BEAÚTEOUSLY, (adv.) yn dêg, yn
brydweddol, yn ddillyn, yn hardd.
BEÁUTIFUL, (adj.) têg, prydwedd-
ol, dillyn, prydus, golygus, goſg-
edig, mirain.
BEAÚTIFULNESS, (ſ.) edr. *Beauty*.
To BEAÚTIFY, (v. a. *pronounced, bu-
tify*) addurno, harddu, hoywi,
gwychu, tacclu.
BEÁUTY, (ſ.) glendid, pryd, teg-
wch, telediwrwydd, prydferth-
wch, mireinwch.
To BECÁLM, (v. a.) tawelu, llo-
nyddu, goſtegu, llarieiddio.— he-
ddychu.
BECÁLMING, (ſ.) goſtegiad, llo-
nyddiad, heddychiad, eſmwythâd.
BECAÚSE, (conj.) o blegid, am, can,
canys, o achos pa ham, yn gym-
maint ag, o herwydd, o ethryb.
BECCÁFICO, } (ſ.) aderyn tebyg
or BECÁFICO, } i eos.
BECK, (ſ.) amnaid.
To BÉCKON, (v. a.) amneidio, yſ-
gwyd pen, pentwyno, pengammu.
To BECÓME, (v. n.) gweddu, bod
yn weddus, yn hardd, dawr, tawr.
To BECÓME, (v. a. *to grow, or be
made*) tyfu, ymwneuthur.-- dam-
wain, damweinio, digwyddo, dy-
fod, *as, what will* become *of me?*
beth a *ddaw* o honof?
BECÓMING, (ſ.) gweddusder, gwedd-
eiddrwydd, harddwch.

Bed, [illegible] gwaelau gwaelaf. gwaelaf [illegible]

Bedchwch [illegible]

Bed, [illegible] gwely. gorweddfa. gorweddle.

Truckle BED, [illegible] gwely i redeg ar olwynion

BED *Chamber*, [illegible] thalell wely.

To BED [illegible] gosod mewn gwely. mynedi'r gwely

Bed-cham. [illegible] ystafell gwely. ystafell gwely

Bedfellow [illegible] cydwely.

To BEDGGLE, v. a. llutteredi. llodo, llwyrio gydre gwlygeiau gyda gorddant.

To BEDASH [illegible] sigeirio. meneilio

To BEDAGGLE [illegible] llwydno. llwydo. budreddu. anurddo. llutteredi.

To BEDAUB [illegible] baeddu dygaid gan ormod llewyrch. neu ddisgleirdeb.

To BEDEW, v. a. addurno. harddu. taeddu. prydferthu.

To BEDGEW, [illegible] gwlychu. gwlychaw. sigeirio.

To BEDIM, [illegible] pwyllo. edr. *To bestuzzle*.

BEDLAM, *or* } [illegible] un o'r gwedd
BEDLAMITE } gwallgof. neu rywun allan o'i gof, ynfyd. gwallgofus, gorphwyllog.

BEDLAM, [illegible] ysbyty i ynfydion. lle y cedwir pobl a ddelo allan o'u cof. neu wedi gwallgofi, dafarndy i'r gorphwyllog.

To BEDRAGGLE, (v. a.) edr. *bedaggle*.

BED-RIDDEN, (adj.) llesg, neu gymwaned gan oedran, neu glefyd, fel na allo gwneud o'r gwely.

BEE, (s.) gwenynen, pryfhygr.

Swarm of BEES, (s.) haid o wenyn.

BEE-HIVE, (s. gwenyn-leidr, cwch gwenyn, cyff gwenyn, modrydaf.

BEECH, (s.) ffawydden, pren ffawydd.

BEEF, (s.) cig eidion.

BEELZEBUB, (s.) *from Heb.* Baal, *lord*, arglwydd, *and* Zebul, *a fly*, clyryn, arglwydd y clyr. Felly gelwir pennaeth y cythreuliaid yn *Mat.* x. 25. a xii. 24.

I have BEEN, (pret. of *to be*) mi fum.

BEER, (s.) diod haidd.

BEET, (s.) betysen.

BEETLE, (s.) morthwyl. thrwsiedn ddu, gwaith coredwyn.

To BEFALL, [illegible] digwyddo, damwain.

To BEFIT, [illegible] gweddu, cyngweddu. gweddi.

To BEFOOL, [illegible] twyllo. hommi. gwatwar. gwarthe. gwneuthur gwawd.

BEFORE, prep. [illegible] flaen, o flaen. [illegible] flaen. cyn, rhag.

BEFORE hand, adv. o'r blaen, ym mlaenllaw

To BEFOUL, [illegible] llygru. budreddu, llygri.

To BEFRIEND, [illegible] ffafrio, gwneuthur ymwared. rhoi cel.

To BEG, [illegible] erfyn. cardotta, gofyn elusen. ymbil. ymbiedd, ymbiedd. ymddiregu. eiryn. ymbwen.

To BEGET, [illegible] cenhedlu, eppilio, ymbil eppil. egor.

BEGETTER, [illegible] cenhedlwr, eppilwr.

BEGETTING, (s.) cenhedliad, eppiliad. miliad.

BEGGAR, (s.) cardottyn.

BEGGARLINESS, (s.) dodi, eifiau, prinder. angen. rheiduini.

BEGGARLY, adv. yn dlawd, yn anghenus.

BEGGARLY, adj., dodaidd, anghenus.

BEGGARY, (s.) dodi, angen.

BEGGING, (s.) cardotteiaeth.

To BEGIN, v. dechreu, cychwyn.

BEGINNER, (s.) dechreuwr, cychwynwr.

BEGINNING, (s.) dechreuad, cychwyniad, cychwynfa.

To BEGIRD, (v. a.) gwregysu, amgylchu. cylchynu. amwregysu.

To BEGREASE, (v. a.) iro, ireiddio.

To BEGRIME, (v. a.) duo, gordduo, pardduo.

To BEGUILE, (v. a.) twyllo, fiommi, hudo, feithugo.

BEGUILING, (s.) twyll, fiommiant, hocced, dichell.

BEHALF, (s.) parth, parthred, rhann, plaid. *To speak on a person's* behalf; llefaru ym *mhlaid* un.

To BEHAVE, (v. a.) ymddwyn, ymarwedd, arweddu.

BE-

Behávior, (ſ.) ymddygiad, arweddiad, ymarweddiad.

To behéad, (v. a.) dibennu, torri pen, yſgymmyddio.

Behéading, (ſ.) dibenniad, torriad pen oddi ar y corph.

Behést, *promiſe*, (ſ.) addewid, addun.

Behést, *command*, (ſ.) gorchymyn, archiad.

Behínd, (prep.) yn ol, ar ol.

To behóld, (v. a.) ardremmu, edrych, golygu, ſyllu, tremio, dal ſulw, diſgwyl ar, ſelu, enycha.

Behóld, (adv.) wele, wely, llymma, llyna.

Behólder, (ſ.) edrychwr, golygwr, diſgwyliwr.

Behólding, (ſ.) ardremmiad, golygiad, edrychiad.

Behóof, (ſ.) bûdd, llês, elw.

It behóoveth, (v. n.) e weddai, e gyngweddai, mae 'n weddus, gweddus yw.

It behóveth. Edr. *it behooveth.*

Bíing, (ſ.) bod, hanfod, hanffod.

To Belábour, (v. a.) dygaboli, maeddu, pwyo, curo, ffuſto.

To belám. Edr. *belabour.*

To belá'y, (v. a.) cynllwyn, cyfragod. — gwneuthur dichellion i ddal.

To belch, (v. a.) brytheirio, yſgyfogi, bytheirio.

Belch, (ſ.) bytheiriad, brytheiriad, yſgyfogiad, archyth.

Béldam, (ſ.) gwrach, henwrach, hen wraig.

To belléaguer, (v. a.) cylchynu, ymgylchynu.

Bélial, (ſ.) Heb. *either from* Beli, *without*, heb; *and* Hol, *yoke*, iau: *or from* Beli, *without, and* Jahal, *be profited*, i. e. *unprofitable*, anfuddiol) y diafol, 2 *Cor.* vi. 15. y fall, *Deut.* xiii. 13. — Meibion Belial, ydynt yn arwyddoccau dynion afreolaidd, yſgeler, neu anufudd; ac ynghyfeithad Groeg y deg a thrugain maent mewn amryw fannau wedi eu cyfeithu, Υἱοὶ neu ἀνδρες παρανομοι, *i. e.* meibion, neu dynion afreolaidd. *Deut.* xiii. 13. *aeth dynion, meibion y fall* [neu Belial] *allan o'th blith.* 70. Ἐξηλθοσαν ἀνδρες παρανομοι ἐξ ὑμων. aeth *dynion afreolaidd* o'ch plith. Gwel. *Barn.* xix. 22. 1 *Sam.* ii. 12. 2 *Sam.* xvi. 7.

Beliéf, (ſ.) coel, crediniaeth, crêd, hyder, ymddiried, ffŷdd, neith.

Beliévable, (adj.) credadwy, hygoel, hygred.

To beliéve, (v. a.) credu, coelio.

Beliéver, (ſ.) credadyn.

Belíke, (adv.) yſgatfydd, adfydd.

Bell, (ſ.) cloch.

Pássing-bell, (ſ.) clul, cloch y meirw.

Béll-founder, (ſ.) gwneuthurwr cloch.

Bélfry, (ſ.) clochdy, lloft y clychau, twr clychau.

To béllow, (v. n.) breferad, bugunad, beichio, brefu fel eidion, erthychain, gynnifio, crochleiſio.

Béllows, (ſ.) megin.

†Bélluine, (adj.) anifeilaidd.

Bélly, (ſ.) bol, bola, ceſt, rummen, brû, croth, torr, boly.

Bélly-ache, (ſ.) bolwſt, dolur bol.

Bélly-full, (ſ.) llonaid bola, digonedd, digonoldeb, gwala, llawnedd.

Bélly-Timber, *for man or beaſt*, (ſ.) cynheiliaeth, magwriaeth, ymborth, porthiant.--- " Founded in " your *belly-timber*" Prior.

To belóng, (v. n.) perthynu, deiryd, ymgyſtlwn.

Belónging, (par.) yn perthynu, yn ymgwſtlwn. --- yn eiddo un. *Ruth* ii. 2. *field* belonging *unto* Boaz---maes *yn eiddo* Boaz.

Belóved, (adj.) cu, hôff, caredig, anwylyd, gorhoff, anwylgu, anwyl, *Matt.* iii. 17. *hwn yw fy* anwyl *fab.*

Dearly belóved, anwyl garedig.

Belów, (prep.) tannodd obry, iſod, tan, îs, islaw, oddi tan.

Belt, (ſ.) gwregus.

To bely', (v. a.) camachwyn, dywedyd celwydd ar un, ffugio, ffuantu.

To bemíre, (v.) diwyno, gorchuddio â chlai, llaid neu ddom, cluro.

To BEMÓAN, (v. a.) galaru, alaethu, griddfannu, wylofain, toſturio, cydgwyno.

BEMOANING, (ſ.) griddfan, alaeth, galar, cwynalaeth, wylofain, triſtwch.

To BEMÓIL, (v. a.) Edr. *Bemire.*

To BEMÓNSTER, (v. a.) dinyſtrio cymmeſurwydd, neu gyweddoldeb peth; gwneuthur yn afluniaidd, yn anhardd, neu yn anghenfilaidd.

BENCH, (ſ.) mainc, lledring, pellan, yſgemmydd, eiſteddfa.

BENCH *of Juſtice*, (ſ.) brawdle, gorſedd barn.

To BEND, (v. a.) plygu, cammu, gwyro, crymmu, annelu.

BÉNDED, } (part.) plygedig, crym-
BENT, } medig, gwyredig, annelog.

BÉNDABLE, (adj.) plygadwy, neu a ellir ei blygu, cammu, neu annelu.

BÉNDING, (ſ.) plŷg, hylygiad, gogwyddiad, goſtyngiad, gwyriad, anneliad.

BENÉATH, (prep.) tan, dan, oddi tan, iſod, oddi tanodd.

BENEDÍCTION, (ſ.) bendith, moliant.

BENEFÁCTION, (ſ.) gweithred dda, twrn da, cymmwynas, buddged, cêd, caredigrwydd.

BENEFÁCTOR, (ſ.) cymmwynaſwr, gwneuthurwr twrn da, cymmwynas, neu cêd.

BENEFÁCTURE, (ſ.) Edr. *Benefaction.*

BÉNEFICE, (ſ.) perſonoliaeth, gwobrwy, neu buddged eglwys, bywiolaeth eglwys.

BENÉFICENCE, (ſ.) haelioni, haeledd, cymmwynaſgarwch, ciried, Iambugail, *S.*

BENÉFICENT, (adj.) haelionus, cymmwynaſgar, hyged.

BENEFÍCIAL, (adj.) buddiol, lleſol, buddfawr.

BENEFÍCIARY, (ſ.) un mewn meddiant o eglwys, neu berſonoliaeth.

BÉNEFIT, (ſ.) llâd, cêd, bûdd, llês.

To BÉNEFIT, (v. a.) buddio, lleſu, gwneuthur llês i un.

BENÉVOLENCE, (ſ.) cymmwynaſgarwch, ewyllys da, hoffedd, cariad, ſerch.

BENÉVOLENT, (adj.) cymmwynaſgar, yn dwyn ewyllys da, da ei ewyllys, ewyllyſiol, caredig.

To BENÍGHT, (v. n.) tywyllu, bod yn y tywyllwch, crwydro yn y tywyllwch.

BENÍGN, (adv.) tirion, hynaws, mwyn, rhywiogaidd, hael.

BENÍGNITY, (ſ.) haeledd, tiriondeb, hynawſedd, mwynder, addfwynder.

BENÍGNLY, (adv.) yn dirion, yn hynaws, yn fwynaidd, yn addfwyn.

BÉNISON, (ſ.) bendith.

BENT, (ſ.) yſtumiad, plygiad, troad, cammedd, cammi.

BENT, *or inclination of the mind*, (ſ.) gogwyddiad, neu tueddiad y meddwl, neu'r ewyllys.

To BENÚMB, (v. a.) ſyfrdanu, hurtio, peri ſynnu, gwneuthur yn lledfeddod, gwneuthur yn ddideimlad.

BENÚMBING, (ſ.) merwindod, marweidd-dra, cyſgfa fel pe nas gwypai oddi wrtho ei hun, trymlyrthni.

To BEQUÉATH, (v.) gadael rhyw beth i un trŵy ewyllys, gorchymyn, cymmynu.

BEQUÉATHER, (ſ.) cymmynnwr, a wnelo lythyr cymmyn.

BEQUÉST, *or legacy*, (ſ.) cymmyn, rhodd a gymmyner, yr hyn a adawer drwy lythyr cymmyn.

To BERÉAVE, (v. a.) dwyn oddi ar, yſpeilio, anrheithio, difuddio, difeddu, amddifadu.

BERÉAVEMENT, } (ſ.) yſpeiliad,
or BERÉAVING, } anrheithiad, difeddiad, difuddiad.

BERÉFT, (part. paſſive of bereave) yſpeiliedig, anrheithedig, wedi ei ddifuddio.

To BERÁTTLE, } (v. a.) ymſerthu,
or BERÁTE, } ymſennu.

†*To* BERÓB, (v. a.) yſpeilio, anrheithio, lladratta.

BÉRRY, (ſ.) grawn, mân, aeron.

BÉRYL, *a precious ſtone*, (ſ.) maen beril,

ECH, (v. a.) dymuno, erfyn
ngedig, ymbil, ymnhedd,
ed.
HER, (ſ.) dymunwr, erfyn-
mbiliwr.
HING, (ſ.) erfyniad, dy-
d, ymchweddiad.
EM, (v. n.) gweddu, bod
ddus, bod yn hardd.
INGNESS, (ſ.) gweddeidd-
rddwch.
T, (v. a.) amgylchu, cylch-
mgylchynu.
RÉW, (v. a.) dymuno drwg i
egu, melldithio.
S, (prep.) heblaw hyn, ym-
h, amben hyn.
S *one's ſelf*, gorphwyllus,
l, allan o'i bwyll, allan o'i

IÉGE, *pronounc'd Beſeege*,
ymoſod, amgylchu, cwm-
cynllwyn.
ER, (ſ.) ymoſodwr, cyn-
wr.
ING, (ſ.) amgylchyniad, cyn-
iad, amgylchiad tref neu
l.
MÉAR, (v. a.) enneinio, iro,
lio;—diwyno, lluttrodi.
SMÓKE, (v. a) mygdarthu,
yn y mŵg.
MÚT, (v. a.) pardduo, gor-
duo â huddygl.
, (ſ.) yſgyb, yſgybell.
ÓT, (v. a.) ynfydu, gwneu-
yn ynfyd.
with drink, meddwi, brwyſ-
wneuthur yn feddw.
PÁTTER. Edr. *Bedaggle*.
HÁTTER, *or defame*, (v. a.)
io, hortio, anfrio, athrodi.
PÁWL, (v. a.) amboeri, di-
â phoer, poeri ar, ymboeri.
PÉAK, (v. a.) lleſaru wrth un,
ch i un. — rhoi gorchymyn i
d peth. —— amrwymo ym
n llaw. — amlygu.
SPÉCKLE, (v. a.) britho, yſ-
u, amliwio.
SPÉW, (v. a.) chwdu.
SPÍT. Edr. *Beſpawl*.
SPÓT. Edr. *Beſpeckle*.
SPRÉAD, (v. a.) lledu, egori,
, bwrw ar lêd.

To BESPRÍNKLE, (v. a.) taenellu, tywallt am ben.

BEST, (adj. ſuperlative degree) prif, goreu, godidoccaf.

BÉSTIAL, (adj.) anifeilaidd.

BÉSTIALITY, (ſ.) anifeildra.

To BESTÍR, (v. a.) cynnhyrfu, ymgynnhyrfu.

To BESTÓW, *or give*, (v. a.) rhoddi, anrhegu, rhoi yn hael, donio.

To BESTÓW, *or lay out*, (v. a.) treulio, gwario, coſtio, rhoi allan.

To BESTÓW, *or place*, (v. a.) cyfleu, cyflehau, goſod mewn lle.

BESTÓWER, (ſ.) rhoddwr, doniwr.

BESTÓWMENT, (ſ.) rhodd, dawn, rheg, anrheg, oſeb, rhoddiad.

† BESTRAUGHT, (part.) gwallgofus, ynfyd, gorphwyllog. *I am not* beſtraught. *Shak.*

To BESTRÉW, (v. a.) gwaſgaru, tanu, taenellu.

To BESTRÍDE, (v. a.) marchogaeth ddwycoes o gwmpas, ſefyll â'i goeſau o amgylch peth.

To BET, *lay ſtake or wager*, (v. a.) cyngwyſtlo, dal cyngwyſtl, prido.

BET, (ſ.) cyngwyſtl, gwyſtl.

To BETÁKE, (v. a.) ymroi, ymroddi i ryw beth.—cymmeryd, cymmeryd at, ffoi. *They* betook *themſelves to flight*; hwy a *ffoaſant*, neu a gymmeraſant eu ffo.

To BETÉEM, (v. a.) rhoi, anrhegu. *So would I* beteem *to you this ſword*; felly'r *anrhegwn* i chwi y cleddyf hwn. *Shak.*

To BETHÍNK, (v. a.) atgofio, galw i gof, adfyfyrio, bwriadu yn y meddwl.

To BETHRÁL, (v. a.) rhwymo, llyffetheiro.

To BETHÚMP, (v. a.) pwyo, curo, ffyſto, maeddu.

To BETÍDE, (v. n.) digwyddo, damweinio.

BETÍMES, (adv.) mewn amſer, mewn pryd, yn ddigêd, mewn byrr amſer.

Betimes in the morning, yn foreu.—1 *Macc.* iv. 52. hwy a godaſant yn *foreu* i fynu.

To BETÓKEN, (v. a.) arwyddoccau, yſpyſu, rhagddywedyd, darogan.

BE-

BETÓKENING, (ſ.) arwydd, arwyddoccâd, arddangoſiad.
BETÓOK, (pret. from *betake*) a gymmerodd, a gymmerth.
To BETRÁY, (v. a.) bradychu, traddodi, gwneuthur brâd, twyllo.
To BETRAY, *or diſcover*, (v. a.) cyhuddo, datguddio, dadanhuddo.
BETRÁYER, (ſ.) bradychwr, traddodwr, pradwr; twyllwr.
BETRÁYING, (ſ.) bradychiad, traddodiad.
To BETRÍM, (v. a.) addurno, harddu, tacclu, trwſio.
To BETRÓTH, (v. a.) rhoi cred, ymgredu, addaw priodi, dyweddio.
BETRÚST, (v. a.) ymddiried.
BÉTTER, (adj.) gwell, amgen.
To make better, gwneuthur yn well, gwella, gwellhau, diwygio, difeio.
It is better, gwell yw, mae'n well, mae'n rhagorach.
Better and better, gwell-well.
BETWEÉN, } (prep.) rhwng, cyf-
BETWÍXT, } rwng, ymmyſg, yn ymhlith.
To go between, cyfryngu, gwneuthur cyfrwng.
BÉVERAGE, (ſ.) diod, diod gymmyſgedig; pob peth yfadwy.
To pay beverage, rhoddi gildiad ar y pryd cyntaf. y gwiſo un wiſg o ddillad newyddion, neu ar ddyfodiad un i garchar.
BÉVY, (ſ.) diadell, gre, mintai o adar.
To BEWÁIL, (v. a.) cwyno, cwynfan, wylofain, galaru, alaethu.
BEWÁILING, (ſ.) wylofain, alaeth, galar.
To BEWÁRE, (v.n.) gochel, gochelyd, llo, ymogelyd.
To BEWÉT, (v. a.) gwlychu, gwlybhau, mwydo.
To BEWÍ'LDER, (v. a.) cyfeiliorni, myned ar ddidro, diarfforddi. *fig.* blino a dyryſu'r meddwl mewn anhawſdra.
To BEWÍTCH, (v. a.) arganfod, ſwyno, llygadtynnu, rheibio, cyfareddu.
BEWÍTCHER, (ſ.) ſwynwr, rheibiwr, cyfareddwr, gorcheiniad.
BEWÍTCHING, (ſub.) cyfaredd, ſwyn-gyfaredd, ſwyn, ſwyn-gan.

† *To* BEWRÁY, (v. a.) diwyno, halogi, budreddi, lluttrodi. *fig.* cyhoeddi, cyhuddo, datguddio, gwneuthur yn gyhoedd.
BEWRÁYER, (ſ.) cyhoeddwr, datguddiwr.
BEWRÁYING, (ſub.) cyhuddiad, datguddiad.
BEYÓND, (prep.) y tu hwnt i, tros, tra, y tu draw, uwchlaw, goruwch.
To go beyond, rhagori, blaenori, bod yn odidoccach.
To BEZZLE, (v. a.) brwyſgo.

B I

BIÁNGULATED, } dauonglog, dau-
BIÁNGULOUG, } gornelog.
BIÁS, (ſ.) tueddiad, yſtlyſiad, gogwyddiad y meddwl tu ag at ryw beth, tueddiad ewyllys.
To BIB, (v. n.) ymyſed, diotta, yſed yn fynych, yfettri.
BIB, *for a Child's breaſt*, (ſ.) taloithig, dwyfronneg plentyn.
BIBBER, (ſ.) diottwr, yfwr, uttreſwr, cyfeddachwr.
BIBÁCIOUS, (adj.) yfgar, diodgar.
BIBÁCITY, (ſ.) yfettri, brwyſgedd, meddwdod.
BIBL, (ſ.) *Gr.* Βιβλος, *Book*, Llyfr; yr Yſgrythur lân, y Bibl.
BIBLIÓGRAPHER, (ſ.) *from Gr.* Βιβλος, *Book*, Llyfr, a γραφω, *to write*, yſgrifennu; yſgrifenwr llyfrau.
To BICKER, (v. n.) ymgipprys, ymdynnu, ymryſon, ymgeccru, ymrafaelio, ymſywyn, ymſerthu.
BÍ'CKERING, (ſ.) cynnen, ymryſon, amrafael.
BÍ'CORN, } (adj.) deugornog,
BÍ'CORNOUS, } ffforchog.
To BID, *command*, (v. a.) gorchymyn, peri, erchi.
To BID, *invite*, (v. a.) gwahodd.--gwahawdd.
BÍ'DDEN, (part.) gorchymynedig.--gwahoddedig.
BÍ'DDER, (ſ.) gorchymynwr, erchwr. --- gwahoddwr. --- a gynnyg bris am beth.
BÍ'DDING, (ſ.) gwahoddiad.
To BIDE (v. n.) preſwylio, aros, trigo, goddef.
BIÉNNIAL, (adj.) peth dwyflwydd.
BÍ'ER, (ſ.) elawr.

ɔus, (adj.) a ddygo ffrwyth waith yn y flwyddyn.
dj.) mawr, amroſgo, braiſg, ſgl.
ith young, cyflo, cyfeb,
h child, beichiog.
IST, (ſ.) gwr dwy wraig, n dwy wraig.
Y, (ſ.) priodas â dwy wraig.
ss, (ſ.) maint, helaethrwydd, der.
, (ſ.) dyn cyndyn yn ei farn, i ymryſon, ac i erlid pawb wahanol dyb.
ɪY, (ſ.) cyndynrwydd, nyfigrwydd, neu 'r cyfryw ldiad i ryw grefydd, neu o grefyddwyr, ac a wnel i ɔn farnu yn gyfyng am bawb ɪnt o wahanol farn.
ſ.) cornwyd, llynnor, gweli llyd, penddun.
, (v. a.) twyllo, ſiommi, ſeithugio.
, (ſ.) twyllwr, ſiommwr,
ſ.) yſgrifen law, gweithred, vymedigaeth tan law un.
book, (ſ.) bilwg, crymman, li, iſarn.
ak, (i.) duryn, gylfant, gwp, ylfin, gwep.
, (ſ.) math ar lyfr bychan.
, *of wood*, (ſ.) yſgyren.
v, (ſ.) morgymladd, gwaneg, llifeiriant, *Sal.* xlii. 7.
) almari, ciſt.
ɔ, (v. a.) rhwymo, tidaw, ıu i fynu, aſethu.
ɪG, (ſ.) rhwymiad, clymmiad.
ICAL, (adj.) dau-enwol.
ıPHER, (ſ.) *from Gr.* Βιος, *life*, l, *and* γραφω, *to write*, yſgri- yſgrifenydd bucheddau.
ıPHY, (ſ.) yſgrifenyddiaeth ddau.
rı'TE, (adj.) peth dwyran, lau hannerog.
rı'TION, (ſ.) rhaniad yn dauranniad.
, (adj.) dau droediog.
ıATED, (adj.) dwyadeiniog.
-TREE, (ſ.) bedwen, pren

BIRD, (ſ.) aderyn, afais, edn, edyn.
One bird in the hand is worth two in the buſh.— Gwell aderyn yn llaw nâ dau yn y llwyn.
Birds of a feather will flock together. Adar o'r un lliw a gynnull i'r un lle.
To kill two birds with one ſtone. Lladd dau aderyn â'r un garreg.
Black BIRD, (ſ.) mwyalchen.
BIRD-*cage*, (ſ.) cut adar, adardy.
BIRD-*Catcher*, (ſ.) adarwr.
BI'RDLIME, (ſ.) glûd, yſgrawling.
BIRT, (ſ.) math ar byſgodyn.
BIRTH, (ſ.) genedigaeth, dechreuad.
BIRTH-DAY, (ſ.) dydd genedigaeth.
BIRTHRIGHT, (ſub.) genedigaeth-fraint.
To BISE'CT, (ſub.) rhannu yn ddau, torri yn ddau.
BISE'CTION, *or* BISSE'CTION, (ſ.) rhaniad yn ddau.
BI'SHOP, (ſ.) eſgob, golygwr, goruchwiliwr.
BI'SHOPRICK, (ſ.) eſgobaeth, goruchwiliaeth.
BISSE'XTILE, (ſ.) blwyddyn naid.
BISU'LCOUS, (adj.) fforchdroed, fforchog.
BIT, (ſ.) tammaid, ſafnaid, drull.
BIT *of a bridle*, (ſ.) haiarn ffrwyn, genfa.
BITCH, (ſub.) gaſt.
To BITE, (v. a.) cnoi, tammigo.
BI'TTER, (adj.) chwerw, buſtlaidd.
BI'TTERN, (ſ.) aderyn y bwm, bwmp y gors.
BI'TTERNESS, (ſub.) chwerwedd, chwerwder, buſtledd.
BITUMEN, (ſ.) pugloyn gludiog, math ar glai gwdn fel pyg.

B L

To BLAB, (v. a.) dywedyd yn ffladr yr hyn a ddylid ei gelu; baldwrdd, dadwrdd.
BLAB, BLA'BBER, (ſ.) rhuadwr ni chêl ddim a wypo, dyn tafodrydd, baldorddiwr, dwndriwr.
BLACK, (adj.) du, tywyll, pygliw.
To BLACK, *or make* BLACK, (v. a.) duo, gorddu, gwneuthur yn ddu.
BLACK-BERRY, (ſ.) mwyaren.

To BLACKEN, (v. a.) edr. *To black.*
BLÁCKNESS, (ſ.) duedd, duder.
BLACK *Smith*, (ſ.) gôf.
BLÁDDER, (ſ.) chwyſigen.
BLADE, *of corn or graſs*, (ſ.) eginyn, cloen, llafn.
BLADE, *of a ſword*, llafn cleddyf, neu gyllell.
Breaſt BLADE, (ſ.) aſgwrn y ddwy fron.
Shoulder BLADE, (ſ.) aſgwrn yſgwydd; crafell yſgwydd.
Cunning BLADE, (ſ.) dyn dichellgar, dyn cyfrwys, dyn yſtrywus.
BLAIN, (ſ.) chwyſigl, gweli, llynnor, crawn, cornwyd.
BLAME, (ſ.) bai, cwl, camgwl, caredd, gwŷd.
To BLAME, (v. a.) beio, bwrw bai ar un, ceryddu, achwyn.
BLÁMEABLE, } (adj) beius, cam-
BLÁMEWORTHY, } gylus, hygwl, ceryddus, ceryddadwy, goganus.
BLÁMEABLY, (adv.) yn feius, neu geryddus.
BLÁMEFUL, (adj.) edr. *Blameable.*
BLÁMER, (ſ.) beiwr, goganwr.
BLÁMELESS, (adj.) difai.
BLÁMELESSLY, (adv.) yn ddifeius.
To BLANCH, (v. a.) gwynnu, cannu, gwyngalchu.
To BLANCH, *pull off the rind*, (v. a.) diriſgo, diriſglo, gwiſgioni.
BLAND, (adj.) afieithus, mwynaidd, geirdeg, ymoleithus, gwenieithus. *with* bland *words*, â geiriau *gwenieithus. Parad. Loſt.*
BLÁNDILOQUENCE, } (ſ.) ymoleith,
or BLÁNDILOQUY, } truth, gweniaith.
To BLÁNDISH, (v. a.) gwenieitho, truthio, ymoleithio, afieithio.
BLÁNDISHER, (ſ.) gwenhieithiwr, truthiwr, ymoleithiwr.
BLÁNDISHMENT, (ſ.) gweniaith, truth, hudiaith, mwyniant, afiaith, arabeddiaith.
BLANK, (ſ.) lle gwag.
BLANK, *white*, (adj.) gwynn.
BLÁNKET, (ſ.) gwrthban, teiſban, bryccan.
To BLASPHÉME, (v. a.) cablu, rhegu, difenwi.
BLASPHÉMER, (ſ.) cabludd, cablwr.
BLASPHÉMOUS, (adj.) cableddaidd, enllibus, dirmygus, ſarhaus, edliwgar.
BLÁSPHEMY, (ſ.) cabl-eiriau, cabl, cabledd, cabledigaeth.
BLAST, (ſ.) piff, awel, chwa, chwaw, chwythad, gwynt, *Eſa.* xxv. 4.
To BLAST, (v. a.) deifio, poethi, deifio a lloſgi ŷd, neu aeron gan boethwynt. *Eſa.* xxxvii. 27. *ſêl wedi* deifio *cyn addfedu.*
BLÁSTING, (ſ.) deifiad, diflanniad, *Amos* iv. 9. *tarawes chwi â* diflanniad.
BLAZE, (ſ.) fflam, ffagl.
To BLÁZE, *as fire*, (v. n.) fflamio, fflamychu, ffaglu.
To BLAZE *abroad*, (v. a.) cyhoeddi, gwneuthur yn gyhoedd, gwneuthur yn gyffredin, taenu ar led, *Marc* i. 45.
BLÁZON, (ſ.) pais arfau.
To BLEACH, (v. a.) heulo, cannu yn yr haul.
BLEÁCHING, (ſ.) canniad, y gelfyddyd o wneuthur peth yn wynn
BLEAK, (adj.) oer, anwydog, oer felog.
BLEAK, *pale*, gwelw.
BLEÁKNESS, (ſ.) oerni, oerfel. - gwelwder.
BLEAR, (adj.) coegddall, cibddall llygadwlyb, molog.
To BLEAR, (v. a.) coegddallu, myned yn gibddall, tywyllu, dallu.
BLEÁREDNESS, *of eyes*, fflammeg
To BLEAT, (v. n.) brefu fel dafad.
BLEAT, } *of ſheep*, (ſ.) brefu
BLEATING, } dafad, brefad.
To BLEED, (v. n.) gwaedu.
BLEÉDER, (ſ.) gwaedwr, gollyngwr gwaed.
BLEE'DING, (ſub.) rhediad gwaed gwaedlif.
Bleeding at the noſe, gwaedling.
BLEIN, edrych *Blain.*
BLÉMISH, (ſ.) magl, anaf, *Lef.* xx. 20. magl *ar ei lygad*; adn. 21. *bwn y byddo* anaf *arno.*
Without Blemiſh, perffeith - gwl *Ecſ.* xii. 5. difeius, *Eph.* v. 27. *yn* ddifeius.
To BLEMISH, (v. a.) yſprychu, nurddo, hortio, enllibio, goganu

ND, (v. a.) cymmyſgu, cyd-
nmyſgu.
SS, (v. a.) bendithio, moli.
D, (adj.) bendigaid, bendi-

DNESS, (ſ.) bendigedigrwydd
ydedigrwydd, dedwydd-

IG, (ſ.) bendith, moliant.
HT (v. a.) edr. *to blaſt*.
, (ſ.) deifiad, neu loſgiad
u aeron gan boeth-wynt.
(adj.) dall, tywyll.
D, (v. a.) dallu. --- tywyllu.
ESS, (ſ.) dallineb, dallni.
d, (adj.) coegddall, cib-

dneſs, (ſ.) coegddallineb,
allni, cibddellni.
one eye, unllygeidiog.
K, (v. n.) llygadwyro, lly-
mu.
RD, (ſ.) llygad-draws.
ſ.) dedwyddyd, dedwydd-
gwynfyd, gwynfydedig-

JL, (adj.) dedwydd, gwyn-
, gwynfydig.
JLNESS, (ſ.) edr. *Bliſs*.
K, (ſ.) chwyſigl, pothell.
STER, (v. a.) codennu,
gennu, pothellu.
(adj.) llawen, gorhoenus,
ioyw, hoenus, gorawenus.
ESS, } (ſ.) llawenydd,
OMNESS, } digrifwch, gor-
gorhoen, llonder.
)ME, adj.) edrych *Blithe*.
, (ſ.) crugdardd, crugyn,
n, penddyn.
T, (v.) chwyddo, codi yn
l. --- balchio.
ſ.) cyff, boncyff, bon pren,

K, *or* } (v. a.) gwarchau,
DE, } caued ffordd, cau
cau oddiamgylch lle.
DE, (ſ.) diffyniad, attalgae.
ylchyniad tref.
EAD, (ſ.) dyn dwl, hurth-

IOUSE, (ſ.) caſtell o gadern-
gelfa.
H, (adj.) ynfyd, diſynwyr,

BLO'CKISHNESS, (ſ.) ynfydrwydd, ffoledd, hurtrwydd, mydrondod.
BLOOD, (ſ.) gwaed, crau.
To let BLOOD, (v.a.) golliwng gwaed.
BLOODSHED, (ſ.) tywalltiad gwaed, colliad gwaed.
BLOODY, (adj.) gwaedlyd, creulon, gwaedwyllt.
BLOOD-*flux*, (ſ.) gwaedlif, gorddin gwaed, lledewigwſt.
BLOOM, } (ſ.) blodeuyn, blaen-
BLOSSOM, } ddardd.
BLOOM *of youth*, blodeu amſer.
To BLOOM, } (v. n.) blodeuo, dwyn
or BLOSSOM, } blodau. --- blaguro.
BLOO'MY, (adj.) blodeuog, blagurog.
BLOT, (ſ.) magl, dilead, diddymmiad. --- anaf, *Diar*. ix. 7. a gaiff *anaf*.
To BLOT, (v. a.) yſprychu, llannerchu. --- dileu, diddymmu, crafu ymaith.
BLOTCH, (ſ.) edr. *Bloach*.
To BLOW, (v.) chwythu, anadlu, awelu.
BLOW, (ſ.) trawiad, dyrnod, lab, pangc, cnith, cis, dul, fatt, palfod.
BLOW *in the ear*, cernod, boncluſt.
BLO'WING, (ſ.) chwythiad, anadliad.
BLOWZE, (ſ.) cloben, benyw gribgoch.
BLUE, (adj.) glas, aſur.
To BLUE, (v. a) glaſu, lliwio yn las.
BLU'ENESS, (ſ.) glaſrwydd.
BLUFF, (adj.) gwyllt, ſarrug.
BLU'NDER, (ſ.) camſyniad, amryfuſedd, bai, camgymmeriad, cyfeiliorn.
To BLU'NDER, (v. n.) cyfeiliorni, amryfyſeddu, gwneuthur amryfuſedd.
BLUNT, (adj.) pwl, heb fin, heb flaen. --- trymhyrddig, trymluog, hurt.
BLU'NTNESS, (ſ.) pylni, hurtrwydd, trymder, lledfeddod.
BLUR, (ſ.) edr. *blot*.
To BLUR, (v. a.) edr. *to blot*.
To BLURT, (v. a.) llafaru yn ddiyſtyriaeth, datgan, adrodd yn gyhoeddus yr hyn a ddylid ei gelu.
To BLUSH, (v. n.) gwridio, cochi, cywilyddio, gwladyddu, gwladeiddio, yſwilio.

BLUSH, *or* BLÚSHING, (ſ.) gwridiad, cochiad, gwladeiddiad.
To BLÚSTER, (v. n.) tryſtio, rhuo, nadu, darſtain.
BLÚSTER, (ſ.) trwſt, twrdd, gorddyar, godwrdd, ymſwrn, ſwn.

B O

BOAR, (ſ.) baedd.
BOARD, (ſ.) aſtyllen, aſtell, bwrdd, tonniar, llifwydd.
To BOARD, (v. n.) aſtyllo, cymmeryd yſpytty. --- bordo.
BOÁRDER, (ſ.) bordydd.
To BOAST, (v. a.) ymffroſtio, bocſachu, gwneuthur gwagfoſt, rhodreſu.
BOÁSTFUL, (adj.) rhodreſgar, ffroſtus.
BOAST, *or* BOÁSTING, (ſ.) ymffroſt, bocſach, gwagfolach, ffroſt, rhodres.
BOÁSTER, (i.) ymffroſtiwr, bocſachwr, rhodreſwr.
BOAT, (ſ.) bad, yſgraph, cwch.
Ferry-boat, (ſ.) yſgraph.
Boat-man, (ſ.) badwr, yſgraphwr.
To BOB, (v. n.) taro, curo, pwyo.
To BODE, (v. a.) rhagddywedyd, darogan, rhagddewino.
BÓDEMENT, BÓDING, (ſ.) dewiniad, rhagfwriad, armes, darogan.
BÓDILESS, (adj.) digorph, anghorphorol.
BÓDILY, (adj.) corphorawl.
BÓDILY, (adv.) yn gorphorawl.
BÓDKIN, (ſ.) boytcin, math ar fynawyd.
BÓDY, (ſ.) corph.
No body, (ſ.) neb un, neb, nebawd.
Some body, (ſ.) rhyw un.
Every body, (ſ.) pob un.
BOG, (ſub.) cors, llyngcſa, ſiglen, traeth byw, caddugle.
To BÓGGLE, (v. n.) rhuſo, ameu, petruſo ; arſwydo, ofni.
BÓGGLER, (ſ.) petruſwr, amheuwr. --- arſwydwr, ofnwr.
Bog houſe, (ſ.) ceudy.
BÓGGY, (adj.) corſog.
BOIL, (ſ.) edr. *bile*.
To BOIL, (v. n.) berwi.
BÓILING, (ſ.) berwad, ias.
BÓISTEROUS, (adj.) tymmheſtlog, terfyſglyd, llawn cynnwrf.

BÓISTEROUSNESS, (ſ.) gwrthrwi terfyſg, trabludd, cynnwrf, g dwrdd, angerdd, rhyferthwy, rh ad, creulonder.
BOLD, (adj.) hŷ, eofn, hyderu rhyfugus, anturiol, hy-faidd.
To be bold, (v. n.) anturio, beiddi arfeiddio, llyfaſu, rhyfygu, bod hŷ, hyderu.
To bolden, edr. *to be bold*.
BÓLDLY, (adv.) yn hŷ, yn eof yn hyderus.
BÓLDNESS, (ſ.) hyfdra, hyder, eof der, rhyfyg, llefys.
BOLE, (ſ.) cyff, boncyff.
BOLL, *of flax*, (ſ.) bollteiad, ii. 6. bollteidiau *llin*.
To BOLL, (v. n.) hadu, *Ecſ.* ix. 3 *a'r llin wedi* hadu, the flax w *bolled*.
BÓLLEMONG, (ſ.) cymmyſg-ŷ brithŷd.
BÓLSTER, (ſ.) gobennydd.
To BÓLSTER, (v. a.) attegu, cyn i fynu.
BOLT, (ſ.) bollt, troſol drws, bo clo. *fig.* rhwyſtr, llûdd, attal.
To BOLT, (v. a.) bollto.--*fig.* ſicrha --gogrynu, peillio, puro, neilldu
BÓLTER, (ſ.) gwagr, rhidyll, gog
BOMB, (ſ.) garwſain.--bwmp.--pel gau wedi ei llenwi â rhyw dde nydd hyloſg.
To BOMB, BOMBARD, (v. a.) facthu'r cyfry belennau i dref.
BOMBÁRDMENT, (ſ.) bwmbart.
BOMBÁST, *or* BOMBÁSTIC *expreſſions*, (ſ.) geiri neu yma roddion uchel chwyddedig h yſtyr iddynt.
BONA-RÓBA, (ſ.) puttain.
BOND, *tye*, (ſ.) rhwymyn, rhwym
BOND, *obligation*, (ſ.) rhwymedi aeth mewn yſgrifen, gweithr neu rwymedigaeth tan law un.
BOND, (adj.) rhwym, caeth, 1 C xii. 13. *ai* caethion *ai rhyddion*.
BÓNDAGE, (ſ.) caethiwed, a mraint.
BÓNDMAN, (ſ.) caeth wr, caeth w gwas caeth.
BONDSÉRVICE, (ſ.) caeth waſanae
BONE, (ſ.) aſgwrn.
Back-bone, (ſ.) aſgwrn cefn, gl cefn.

Ja

Jaw-bone, (ſ.) aſgwrn gen.
BÓNELESS, (adj.) dieſgyrn, heb eſgyrn.
BÓNEFIRE, (ſ.) coelcerth, tanllwyth gorfoledd, tandawd, tân a wnelir i arwyddoccau rhyw lawenydd.
BÓNGRACE, (ſ.) ffunen, penwiſg.
BÓNNET, (ſ.) heulrhod, penguwch, cap, *Ecſ.* xxviii. 40.
BÓNNY, (adj.) moeſgar, rhywiog, teg, dillyn, deſtlus.
BOÓBY, (ſ.) dyn hurt, dwl, ſerfan.
BOOK, (ſ.) llyfr.
BOOKISH, (adj.) llyfraidd.
BOÓK-BINDER, (ſ.) rhwymwr llyfrau.
BOÓK-SELLER, (ſ.) gwerthwr llyfrau.
BOOM, *of a ſhip*, (ſ.) hwylbren llong.
BOON, *favour*, (ſ.) anrheg, rhodd, dawn, oſeb, twrn da.
BOON, *petition*, (ſ.) gofyn, gofyniad, arch, eidduned, erfyniad.
BOON, *companion*, (ſ.) cydymmaith, neu gyfeddachwr llawen, digrif, neu arabeddus.
BOOR, (ſ.) gwr gwledig, delff.
BOÓRISH, (adj.) gwladaidd, delffaidd, taeog, taeogaidd, diwybod.
BOÓRISHNESS, (ſ.) gwladeidd-dra, taeogrwydd, delffeiddrwydd.
BOORD, (ſ.) cydcam, cymhwedd, cellwair, digrifwch.
To BOORD, (v.) cydcam, cellwair, gwawdio.
BOÓSY, (adj.) brwyſg, meddw.
BOOT, (ſ.) curan, heus, bottas, coeſarn.
BOOT, *advantage*, (ſ.) cêd, budd, llês, elw.
BOOTH, (ſ.) pabell, llueſt, llueſty, bwth, *Job* xxvii. 18.
BOÓTLESS, (adj.) difudd, diles, diddefnydd, dielus.
BOÓTY, (ſ.) anrhaith, yſglyfaeth, yſgwfl, yſpail a ddygir oddi ar elynion.
BÓRDEL, (ſ.) putteindy.
BÓRDER, (ſ.) ymyl, lledymyl, cwrr, ôr, eithaf peth.—ffin, terfyn, cyffin, miniog, tuedd. — gwrym, neu odre dilledyn, garddagl.
To BORDER, (v. n.) cyffinio, cydymmylu.
BORE, (ſ.) twll ebill, twll taradr, twll.
To BORE, (v. a.) tyllu ag ebill, treiddio, tyllu, tyllu â tharadr.
BÓREAL, (adj.) gogleddol, gogleddig.
BÓREAS, (ſub.) gogledd-ddwyreinwynt.
BÓRER, (ſ.) tyllwr, trywanwr.—— taradr, ebill.
BÓRING, (ſ.) tylliad, trywaniad ag ebill.
To be BORN, (v. n.) geni, cael ei ddechreuad.
To be born again, ail eni, adeni.
Firſt born, (ſ.) cyntafanedig.
Baſe born, (ſ.) gordderchfab, baſtardd.
BÓROUGH, (ſ.) bwrdeiſdref.
To BÓRROW, (v. a.) benthyccio, echwyna, cymmeryd echwyn, *Eſa.* xxiv. 2. *i'r hwn a roddo, ac i'r hwn a* gymmero echwyn.
BÓRROWER, (ſ.) benthygiwr, echwynwr.
BÓRROWING, (ſ.) benthygiad, echwyniad.
BÓSCAGE, (ſub.) coedfa, coedwig, coed, gallt.
BÓSKY, (adj.) coedog, llawn coed.
BÓSOM, (ſ.) mynwes, aſgre, llofres, aſger, broccen.
To BÓSOM, (v. a.) mynweſu, cofleidio. *figur.* cadw yn ddirgel.
Boss, (ſ.) boglyn, bolglwm, gem, llettem. -- bogeilglwm a fydd ar gaead llyfr.
BOTÁNIC, *or* BOTÁNICAL, (adj.) yn perthyn i lyſiau.
BÓTANIST, (ſ.) llyſieuwr, un celfydd yn nattur llyſiau, un yn aſtudio nattur planhigion.
BÓTANOLOGY, (ſ.) *from Gr.* Βοτανη, *herb*, llyſieuyn, *and* λογια, *deſcription*, adroddiad; ymadroddiad, neu draethawd ar lyſiau, neu blanhigion.
BÓTANY, (ſ.) yr wybodaeth o lyſiau, neu blanhigion.
To BOTCH, *mend*, (v. a.) clytio, ailgyweirio.
BÓTCHER, (ſ.) clyttiwr, cyweiriwr hen ddillad.
BÓTCHING, (ſ.) clyttiad, ailgyweiriad.
BOTH, (adj.) y ddau, y ddau ynghyd.—ein deuoedd, eich deuoedd, eill deuoedd.

On both ſides, o'r ddeutu, o'r ddeuparth.

Bots, (ſ.) man llyngyr yn nholudd ceffylau.

Bóttle, (ſ.) coſtrel, cunnach, coſtrelig.

Bóttom, (ſ.) gwaelod, ſylfaen.

Bóttom, *valley*, (ſ.) dyffryn, cwm, glyn, yſtrad, pant, panwl.

Bóttomleſs, (adj.) diwaelod.

Bottomleſs pit, pwll diwaelod, anoddyn, caddu glyn.

Bóuget, (ſub.) cwd, cod, alwar, pwrs.

Bough, *pron. Bow*, (ſ.) caingc, cangen, clofen, gwryſgen.

Bought, (pre. of *buy, pronounced baut*) prynedig, wedi ei brynu.

Bought, (ſub.) troad, trofa, plygiad, yſtym. *The* bought *of the fore legs. Brown's vulg. Errors.*

To boult, (v. a.) gogrynu, peillio.

Bóulter, (ſ.) gogr, paill, peilliwr.

Bounce, (ſ.) yſgort, ſain, diaſpad, tongc. — rhodres, ffroſt.

To bounce, (v. n.) yſgortio, tryſtio, ſwnio wrth daro y naill beth wrth y llall, darſtain, diaſpedain.

To bound, (v.) terfynu, goſod terfyn peth.

To bound, *as a ball*, (v. a.) llammu, adlammu, neidio, gwrthneidio, rhoi adlam, cilio'n ol, yſglentio.

Bound, (ſ.) terfyn, ffin, eithaf peth, terfyniad.

Bound, *or* Bóunding, (ſ.) neidiad, adlam, llamſach, llemmain, yſglent.

Bóundary, (ſ.) cyffin, terfyn.

Bóundleſs, (adj.) annherfynedig, diddiwedd, difeſur, diderfyn, anniben.

Bóunteous, Bóuntiful, (adj.) hael, haelgar, haelionus, hyged, hyrodd, doniog, cedawl.

Bóunty, *or* Bóuntifulneſs, (ſ.) haelioni, haeledd, haelder, ſyberwyd. *O gwna â mi ſy nron ſy medd, drugaredd a* ſyberwyd. Arch Diacon *Prys*, Salm xxxix.

To bóurgeon, (v. a.) blaendarddu, blaguro, egino, tarddu allan.

Bourn, (ſ.) carrog, nant, cornant, afonig. — cyffin.

To bouse, (v. n.) diotta, meddwi, brwyſgo.

Bóusy, (adj.) brwyſg, meddw.

Bout, (ſ.) tro, ſias.

One bout, unwaith.

To bow, (v.) plygu, cammu, crymmu, gwyro, goſtwng, ymgrymmu, *Salm* lxxxvi. 1. Goſtwng *O Arglwydd dy gluſt. Barn.* vii. 6. *A* ymgrymmaſant *ar eu gliniau.*

Bow, (ſ.) bwa, albras. — goſtyngiad y pen, cyfarchiad.

Rain-bow, (ſ.) enfys, bwa gwlaw.

Bó'w-*man*, (ſ.) ſaethydd.

Bó'w-*bent*, (adj.) cam fel bwa, annelog.

To bówel, (v. a.) diberfeddu, tynnu allan yr ymyſgaroedd.

Bówels, (ſ.) perfedd, ymyſgaroedd, coludd, trippa.

Bówels *of compaſſion*, ymyſgaroedd toſturi.

Bówer, (ſ.) gwaſgawdwydd, hafdy dail, oſgl.

To bowge, *pierce*, (v. a.) treiddio, trywanu, tyllu drwodd.

Bówging, (ſ.) treiddiad, trywaniad.

Bowl, (ſ.) ffiol, neu phiol, gwnn, cawg, *Num.* vii. 13. *un* phiol *arian. Preg.* xii. 6. *a chyn torri'r* cawg *aur.*

Bówyer, (ſ.) bweydd.

Box, *or blow*, (ſ.) dyrnod, cernod, boncluſt, cis, cernhep, lwmp.

Box, (ſ.) blwch, golwrch, prenfol, byle.

Box, *tree*, (ſ.) boccys, bocs, *Eſa.* xli. 19. *a'r pren* bocs *yngbyd*, pen. lx. 13.

To box, (v. a.) cernodio, dyrnodio.

Bóxer, (ſ.) rhyſwr, ymorneſtwr, ymdrechwr, ymladdwr â dyrnau.

Boy, (ſ.) bachgen, llangc, herlod, crynddyn, rhoccas, hogyn, bachgennyn, llengcyn, glas langc.

Bóyish, (adj.) bachgennaidd, mabaidd, mabinaidd.

Bóyishneſs, (ſub.) bachgeneiddrwydd, maboed, mabanoed.

Boy, *or buoy of an anchor*, (ſ.) mynegai angor, dangoſeg angor.

To boyl, edr. *Boil.*

Bóyling, (ſ.) edr. *Boiling.*

BRÁBBLE, (ſ.) ymgyppriſ, ymryſon, ymrafael, cynnen, ymſenn, ceccreth, ymgeiniad, ymgeintach.

To BRÁBBLE, (v. n.) ymſennu, ymſerthu, ymeirio, ymgeinio, ymryſon ar eiriau, ceccru.

BRÁBBLER, (ſ.) ceccrwr, ymryſonwr, cynhennwr.

BRACE, (ſ.) creffyn, craff, cŷd, cyſwllt, cwplws, gafael fach.

BRACE, (ſ.) pâr, cwpl.

To BRACE, (v. a.) rhwymo, clymmu, cyſylltu, cydio, cwplyſu.

BRÁCELET, (ſ.) breichrwy, breichdlws, braichledr, arddyrndlws.

BRÁCER, *or* *Archer's* BRACE, } (ſ.) breichrwy, neu freichwiſg ſaethydd.

BRÁCHIAL, (adj.) yn perthyn i'r fraich.

BRÁCHYGRAPHY, (ſub.) *from Gr.* βραχυς, *ſhort*, byrr, *and* γραφω, *to write*, yſgrifennu; byrr yſgrifennad, neu'r gelfyddyd o'ſgrifennu wrth nodau.

BRÁCHYLOGY, (ſ.) byrrchwedl, byrr draethawd, byrr ſôn.

BRACK, (ſ.) gwyd, bai.

BRÁCKET, (ſ.) yſgwydd, neu dderbyniad i gynnal pen trawſt mewn adeilad, gobennyddiad.

BRÁCKISH, (ſ.) hallt.

To BRAG, (v. n.) bocſachu, ymffroſtio, ymfolychu, ymogoneddu, ymglodfori.

BRAG, *or* BRÁGGING, } (ſ.) ffroſt, ymffroſt, molach, bocſach, rhodres, gwagfoſt, coegfolach, brol.

BRÁGGER, *or* BRAGGADOCIO, } (ſ.) rhodreſwr, ymffroſtiwr, bocſachwr, ymfolychwr, broliwr.

BRÁGGART, edr. *Braggadocio.*

BRÁGGET, *kind of drink*, (ſ.) medd, bragod, diod a wneir o fêl a llyſiau fioppau.

To BRAID, (v. a.) modrwyo, crychu, ymblethu.

BRAID, (ſ.) briger plethedig, llyweth o wallt modrwyog.

BRAIN, (ſ.) ymmennydd.

BRAIN-PAN, (ſ.) creuan, padell yr ymmennydd.

BRAIN-SICK, (adj.) gwylltnawſ, lledfrydig, ymmennydd drwm, ymmennydd glaf.

To BRAIN, (v. a.) diymmennyddio.

BRÁINLESS, (adj.) diymmennydd, diſynwyr, ffol, ynfyd, ehud.

BRAIN-SÍCKNESS, (ſ.) ynfydrwydd, gwallgof, gorphwyll, cynddaredd.

BRAKE, *ſuch as bakers uſe*, (ſ.) noe bobi, padell bobi, lleſtr tylino.

BRAKE, *for hemp or flax*, (ſ.) hydor, hydrwch, breuan llîn neu gywarch, brac.

BRAKE, *fern*, (ſ.) rhedyn.

BRAMBLE, (ſub.) mieren, mierion, dryſien.

Place full of BRAMBLES, gwyddwal, gwyddweli, mierinllwyn.

BRAN, (ſ.) ſiſel, rhuchlon, eiſin.

BRANCH, (ſ.) caingc, cangen, cloſen, oſgl, gwryſgen.

To branch out, (v.) blaguro, blaendarddu, tarddu allan, egino, tyfu.

To branch out a diſcourſe, doſparthu ymadrodd yn amryw rannau, rhannu yn bennodau.

BRÁNCHING, (ſub.) blaendarddiad, blaguriad, blaendwf, tyfiad.

BRÁNCHY, (adj.) llawn canghennau, canghennog, oſglog, ceingciog.

To BRAND, (v.a.) nodi â haiarn poeth. —goganu, enllibio, rhoi drygair.

BRAND *of fire*, (ſ.) pentewyn tanllyd, tewyn, etewyn.

BRÁND-IRON, (ſ.) trybedd.

BRAND, *for cattle*, (ſ.) arwydd, nod haiarn i nodi anifeiliaid.

To BRÁNDISH, (v. a.) yſgwyd, cwhwfan, honſio, yſgwyd arf.—llewyrchu, diſgleirio, *Ezec.* xxxii. 10. *pan wnelwyf i'm cleddyf* ddiſgleirio *o flaen*, &c.

BRÁNNY, (adj.) branllyd.

To BRÁNGLE, (v. a.) ymſennu, ymſywen, ymgeccreth, ymremial, ymryſon, ymregu.

BRASS, (ſ.) pres, copr, lattwn, eſydd, elydr, elydn.

BRAT, (ſ.) plentyn, mewn ffordd o ddirmyg.

BRAVÁDO, (ſ.) balchder, traha, rhyfyg.

BRAVE, (adj.) tlŵs, gwych, tacclus, trwſiadus, hardd, cyfrdo—rhagorol, godidog, ardderchog. —glew, nerthol, dewr, hyderus, hŷ, calonnog

To

To BRAVE, (v. a.) cyffroi, cynhyrfu, cythruddo, annnog i ddigofaint.

To be BRAVE, *fine*, (v.) bod yn wych, bod yn dacclus, bod yn drwſiadus, bod yn hardd.

BRÁVERY, *fineneſs*, (ſub.) deſtluſrwydd, harddwch, tegwch, gloywder.

BRÁVERY, *excellency*, (ſ.) rhagoriaeth, godidowgrwydd, arderchowgrwydd.

BRÁVERY, *valour*, (ſub.) dewrder, gwychder, glewder, mawrfrydigrwydd, mawrwriaeth.

To BRAWL, (v. n.) ymſennu, ymſerthu, ymgeinio, ymryſon ar eiriau, ceccru.

BRAWL, (ſ.) ymſerth, ymryſon ar eiriau, ceccreth.

BRÁWLER, (ſ.) ymffroſtiwr, ymſennwr, ymgeccrwr, ymgeingiwr.

BRAWN, (ſ.) cyhyr, llyweth o gig cyhyrog, rhannau cyhyrog y corph.—braich.— nerth, grym---baeddgig.

BRÁWNY, (adj.) cyhurog, gewynog. -- cryf, nerthol, grymmus.

To BRAY, *pound*, (v. a.) briwo, malurio, chwilfriwo, dryllio, ponnio.

To BRAY, (v. n.) gweryru fel aſyn, brefu, breferad.-- drygnadu, rhuo, trydar.

To BRAZE, (v. a.) efyddu, ſawdurio, aſſio, iaſſu.

BRÁZEN, (adj.) efyddaidd a wnelir o bres. —— digywilydd, haerllug.

To BRÁZEN *a thing out*, (v. n.) taeru, neu haeru peth yn ddigywilydd; gwadu yn haerllug.

BRÁZEN-FACE, (ſ.) dyn digywilydd, coegddyn haerllug. "*Well ſaid* brazen face", *Shakeſp.*

BRÁZEN-*fac'd*, (adj.) digywilydd, trahy, haerllug.

BRÁZIER, (ſ.) gof pres, efydd, neu gopr.

BRÁZING, (ſub.) ſawduriad, aſſiad ynghyd, iaſſad.

BREACH, (ſub.) torriad, rhwygiad, digyſſwllt, dadgyſſylltiad, gwahaniad. --- anghydfod, anghyttundeb.—— troſeddiad.

BREAD, (ſub.) bara,

Houſehold BREAD, bara peiniol, bara ammyd, bara gwenith trwyddo,

Leavened BREAD, bara ſurdoes.

Unleavened BREAD, (ſ.) bara cri, bara croyw.

Shew BREAD, (ſ.) bara goſod, *Mat.* xii. 4. *ac y bwyttaodd y* bara goſod.

BRÉAD-CORN, (ſ.) ŷd bara.

BREADTH, (ſub.) llêd, lledander, ehangder, helaethder.

To BREAK, (v. a.) torri, darnio, dryllio, rhwygo, gorthorri.

To BREAK, *tame*, (v. a.) dofi, hyweddu, torri anifail gwyllt.

BREAK *of day*, (ſ.) torriad y dydd, llug y dydd, boreuddydd, y wawr ddydd, glaſiad y dydd.

BREAK-FAST, (ſ.) boreufwyd, torr ympryd, torr cythlwng.

To BRÉAKFAST, (v. n.) bwytta boreufwyd, torri ympryd.

BRÉAK-NECK, (ſ.) dibyn, diphwys, gorwaered, enbyd ei ddringo.

BREAST, (ſ.) bron, dwyfron, bryſced. --- parwyden, *Eccl.* xxix. 26. *Cymmer hefyd* barwyden *bwrdd.*

Woman's BREAST, (ſ.) bron gwraig.

BREAST-CLOATH, (ſ.) bronlliain, dwyfronneg, bronfoll.

BREAST-PLATE, (ſ.) cledr y ddwyfron, clwyd y ddwyfron, dwyfronneg, bronddor, cyras.

BREATH, (ſ.) anadl, ffûn, chwyth, awel

To BREATHE, (v. n.) anadlu, chwythu, cymmeryd anadl, diheu, peuo, gorphywyſ. ---gorphwyſo. -- byw, bycheddu.

To BREATHE *one's laſt*, anadlu allan, marw, ymadael â'r yſpryd.

Shortneſs of BREATH, (ſ.) chwiw, diffyg anadl.

BREATHING, (ſ.) chwythiad, anadliad, dyhead, cymmeriad gwynt.

BREECH, (ſ.) tin, rhefr, cyfeiſtedd.

BREÉCHES, (ſ.) clôs, llawdr, llodr.

To BREED, (v. a.) cenhedlu, hilio, eppilio, ynnill eppil, ymddwyn, eſgor; deor; magu, maethu, meithrin, dwyn i fynu. *They* breed *miſchief to me.* Maent yn *creu* niweid i mi. *What is bred in the bone will never be out of the fleſh*, Yr hyn a fago'n yr aſgwrn nid â byth allan o'r cnawd.

BREED, (ſ.) rhyw, cenhedl, hiliogaeth, rhywogaeth, edryd, bragad, eppil.

Bréder, (ſ.) cenhedlwr, eppiliwr. --- magwr, maethydd.

Bréding, (ſ.) cenhedliad, hiliad, eppiliad. --- magiad, meithriniad, dygiad i fynu.

Bréding, *good manners*, (ſ.) dynaſeiddrwydd, cyweithaſrwydd, medruſrwydd, moeſgarwch.

Breeze, (ſ.) awel dirion.--- chwa.

Breeze, **Breese**, } (ſ.) caccynen y meirch.

Bréviary, (ſ.) talfyrriad, cwttogiad, crynodeb, byrrhad, byrriaeth.

To **breviate**, (v. a.) edr. *To abbreviate*.

Bréviating, (ſ.) edr. *Abbreviation*.

Bréviatures, (ſub.) arwyddion, nodau neu lythyrennau a oſodir am eiriau.

Breviér, (ſ.) llythyren argraffu feçhan.

Brévity, (ſ.) byrder, cwttogrwydd.

To **brew**, (v. a.) macſu, darllaw.

Bréwer, (ſ.) darllawr, darllawydd, traenter, cyrfydd, gwallowfwr, macſwr.

Bre'w-house, (ſub.) darllawdy, cwrfdy.

Bríar, **Bríer**, } (ſ.) dryſien.

Bríbe, (ſ.) gwobr, gwobrwy, 1 *Sam.* viii. 3. *a chymmeraſant* obrwy.

To **bribe**, (v. a.) rhoddi gwobrwy, llygru â gwobr.

Bríber, (ſ.) gobrwr, gwobrwr, gwobrwywr.

Bríbery, (ſ.) y weithred o roddi gwobr i'r diben i amrwymo un i fod o ryw blaid neilltuol, gwobrwyad.

Brick, (ſ.) priddfaen, pridd beithyn.

Bríck-maker, (ſ.) gwneuthurwr priddfeini.

Bríck-kiln, (ſ.) odyn priddfeini.

Brídal, (adj.) a berthyn i briodas, neu neithior.

Bride, (ſ.) priodas ferch, gwraig pwys, priodferch.

Brídegroom, (ſ.) priodfab, priodas fab, gwrpwys, gwr newydd briodi.

Bríde-man, (ſ.) gwas y priodfab.

Bríde-maid, (ſ.) llawforwyn y briodferch.

Brídewell, (ſ.) carchar, tŷ cerydd.

Bridge, (ſ.) pont, gwddor.

Dráw-bridge, (ſ.) pont i'w chodi pan fo achoſion, yſgrogell.

To **brídle**, (v.) ffrwyno.

Brídle, (ſ.) ffrwyn, genfa, llyddawydd.

Brídler, (ſ.) ffrwynwr.

Brídling, (ſ.) ffrwyniad.

Brídle-rein, (ſ.) awen ffrwyn, awyn, afwyn.

The head ſtall of a **bridle**, boglwm, bogeilglwm ffrwyn, talffrwyn.

Brief, (ſ.) brŷf, byrrlyfr, yſgrifen, ſiartr.

Brief, (adj.) byrr, talgrwn, cryno, cwtta.

Briéfly, (adv.) yn fyrr, yn gryno, *Rhuf.* xiii. 9. *ei gynnwys* yn gryno. ar fyrr eiriau, ar fyrr.

As **briefly** *as I could*, mor fyrred ag y gallaſwn. *I will briefly relate the cauſe*. Mi a adroddaf yn fyrr yr achos.

Briéfness, (ſ.) crynodeb, byrdra, cwttogrwydd.

Brí'er, (ſ.) edr. *Briar*.

Sweet **brier**, (ſ.) dryſien ber.

Brí'ery, (adj.) dryſiog, dreiniog, llawn drain, dryſi, a mieri.

Brigáde, (ſ.) byddin, rhawd, mintai o luyddwyr.

Brígadier, (ſ.) blaenor, neu dywyſog byddin.

Brígandine, (ſ.) llurig, torryn dur, curas.

Brígantine, *pinnace*, (ſ.) yſgafn long, llong fechan.

Bright, (adj.) gloyw, eglur, yſplennydd, diſglair, golau, mirain, ffloyw, tywynnedig, llewychedig, têg.

To **brí'ghten**, (v. a.) gloywi, gwneuthur yn ddiſglair, gwneuthur yn yſplennydd. --- addurno, harddu.

To **brí'ghten**, (v. n.) diſgleirio, llewychu, llewyrchu, goleuo, lleuferu.

Brí'ghtish, (adj.) lled-ddiſglair, lled-yſplennydd.

Brí'ghtly, (adv.) yn ddiſglair, yn yſplennydd.

Brí'ghtness, (ſ.) gloywder, diſgleir-

gleirdeb, eglurder, llewych, hudd, ffur.

Briogue, (ſ.) anghymmod, cynnen.

Bríllliancy, (ſ.) llewych, diſgleirder, tywyn, melltenniad.

Brílliant, (adj.) yſplennydd, diſglair, echdywynnedig, llewychedig.

Brim, (ſ.) ymyl, lled ymyl, cwrr, glann, min, goror.

Brímful, (adj.) llawn hyd yr ymyl.

Brímstone, (ſ.) brwmſtan, mygfaen, llosfaen.

Brínded, (par.) rhengog, brith, tryfrith, amryliw.

Bríndle, (ſub.) rheng, brithni, brithder.

Bríndled, (par.) edr. *Brinded*.

Brine, (ſ.) heli, dwfr hallt, gwlybwr hallt.

To **bring**, (v. a.) cywain, arwedd, dwyn, dyborthi.

To bring up, (v. a.) dwyn i fynu, magu, meithrin.

To bring forth young, (v. a.) eſgor, ymddwyn, cenhedlu, dwyn eppil. deor, heigio, llydnu. *A wyddoſt ti'r amſer i eifr gwylltion y creigiau* lydnu? *Job* xxxix. 1.

Brínger *up*, (ſub.) meithrinwr, maethwr, magwr.

Bringing forth of young, cenhedliad, eppiliad.

Bringing up, meithriniad, magiad, dygiad i fynu, dyſgeidiaeth, athrawiaeth.

Briny, } (adj.) hallt, halltaidd,
brinish, } wedi ei halltu.

Brink, (ſ.) min, glan, *ar* lann *yr afon*, *Gen.* xli. 3. cwrr goror. ¶ *To be on the brink of death*; bod mewn perygl.

Brisk, (adj.) cyflym, hoenus, buan, bywiog, eſgudlym, hoyw, heinyf.

Briskness, (ſ.) bywiogrwydd, cyflymder, hoywder, gorawen, gorhoen.

Brísket, (ſ.) parwyden, bryſced.

Brístle, (ſ.) gwrychen, rhownyn.

To **brístle**, (v. a.) codi gwrych, hyllu, gerwino.

Bristly, (adj.) gwrychog, llawn gwrych, garwflewog.

Brí'tain, (ſ.) Prydain, ynys Prydain.

Brí'tains, (ſ.) brutaniaid, brython.

Brítish, (adj.) prydannaidd, yn perthyn i Brydain.

Brítish *Tongue*, (ſub.) Brythoneg, Cymraeg.

Brí'ttle, (adj.) brau, hydor, hydrwch, breuol.

Brí'ttleness, (ſ.) braurwydd, brauder, breuolder, breuoledd.

Broach, (ſ.) bêr.

To **broach**, (v. a.) trywanu â ber --- dwſelu baril.---agori.—bod yr awdwr, neu'r cyhoeddwr cyntaf o ryw farn, neu ddychymmyg.

Bróacher, (ſ.) bêr. *figur.* dychymmygwr, neu ſylfaenwr cyntaf rhyw athrawiaeth.

Broad, (adj.) llydan, ehang, chelaeth, rhwth.

Bróadness, (ſub.) lled, llydander, ehangder, helaethder.

Brock, (ſ.) edr. *Badger*.

Brogue, (ſ.) eſgid goed.

To **broid**, (v.) edr. *To braid*.

To **broil**, (v. a.) poethi, craſu, cras boethi, goloſgi, goddeithio.

Broil, (ſ.) terfyſg, ymryſon, trabludd, trallod, cynnwrf, cythryfwl, helbul, godoryn.

Brókage, } (ſ.) hur, neu wobr
Brókerage, } un a fo'n gwneuthur bargenion dros arall. ---- y ſwydd neu'r alwedigaeth o bryna a gwerthu pethau ail law.

To **broke**, (v. n.) prynu a gwerthu dros eraill, dirprwyo.

Bróken, (part.) drylliog, torredig.

Bróker, (ſ.) dirprwywr, un a fo yn prynu a gwerthu dros eraill.—prynwr a gwerthwr pethau ail law. —— un a gymmer wyſtlon.

Brond, (ſ.) nod haiarn fel ar leidr, arwydd anair, gogan.

Bróntology, (ſ.) *from Gr.* Βροντη, *thunder*, taran, *and* λογος, *diſcourſe*, traethawd; traethawd ar dyrfau.

Brooch, (ſ.) gem, glain, torch mwnwgl, eurdorch, tlws. *fig.* addurn, harddwch, anrhydedd.

Brood, (ſ.) deoriad cywion, hiliogaeth, eppil.

To **brood**, (v. n.) deor, eiſtedd ar wyau.

Bróoding, (ſ.) deoriad, eiſteddiad ar wyau.

To

ɔK, (v. a.) cyd-ddwyn, go-
ymddioddef.
(ſ.) nant, cornant carrog,
ıfonig.
(ſ.) yſgub, yſguben, yſgu-

(ſ.) pottes, cawl, breſych,
ſew.
:L, *or* :L-HOUSE, } (ſ.) putteindy.
:LRY, (ſ.) putteindra, aflen-
rthedd, trythyllwch.
:R, (ſ.) brawd.
:RHOOD, (ſ.) brawdoliaeth,
ɔldeb.
-BROTHER, (ſub.) brawd

:RLY, (adj.) brawdol.
:RLY LOVE, (ſ.) brawdgar-
ariad brawdol, brawdſerch.
(ſ.) ael, ellael, talcen, *Eſa.*
ɬ. *a'th* dalcen *yn bres.*
e between the brows, cyfwng
ıu.
a hill, (ſ.) ael bryn, crib
d.
'BEAT, (v. a.) edrych yn
g, edrych yn ſur, cuchio.
, (adj.) tywyll, gwineu,
ı ddu, llai.
:, (ſ.) pawr, gwryſg, neu
nnau deiliog i anifeiliaid
ɔrthi arnynt.
/SE, (v. a.) pori canghennau
, ymborthi ar frigau coed,
ru, brig-ladd.
R, (ſ.) yſgythrwr.
edr. *Brcil.*
SE, (v.a.) dryllio, yſigo, tor-
n, briwo, malurio, ſibwrtho.
, *or* IG, } (ſub.) yſigfa, pwyad, drylliad, maluriad.
(ſ.) ſwn, trwſt, chwedl,
d.
T, (v. a.) rhoi'r ſôn i maes,
di, gwneuthur yn gyhoedd.
L, (adj.) yn perthyn i'r

ITE, (ſ.) un o wynebpryd
.
, (ſ.) rhyſgyr, rhythr, cyrch,
, lluchynt, cais.
evil accident, (ſ.) dryglam,
d, drwg ddamwain, drwg
ydd, ammorth.

To BRUSH, (v. a.) yſgubo ymaith, glanhau.
BRUSH, (ſ.) yſgubell, yſgubrwyd.
BRUSHER, (ſ.) yſgubwr, glanhawr.
To BRÚSTLE, (v. n.) tryſtio, yſgortio, clindarddach, ſeinio, diaſpedan. *fig.* ffroſtio, ymffroſtio, bocſachu, ymfolychu.
BRÚTAL, BRÚTISH, } (adj.) anifeilaidd, yſgrublaidd, fel anifail, gwyllt.-- anwar, creulon, anyhad, dywal.--ffiaidd, aflan, anllad, drythyll, hurt, ynfyd.
BRÚTALITY, (ſ.) anifeildra, creulonedd, ffyrnigrwydd, gerwindeb, gwylltineb, dywalder.--ffieidd-dra, aflendid, anlladrwydd, trythyllwch — hurtrwydd.
To BRÚTALIZE, *or grow* BRÚTISH, } (v.n.) gwylltio, gorwylltio, cynddeiriogi, hyllu, ffyrnigo, creuloni.—ynfydu.
BRUTE, (adj.) direſwm, diddeall, Edr. *Brutal.*
BRUTE, (ſ.) anifail, yſgrubl.— dyn creulon, ffyrnig, didrugaredd.
BRÚTISHNESS, (ſ.) edr. *brutality.*

B U

BUB, (ſ.) cwrw cryf. "*He loves cheap port, and double* bub." *Prior.*
BÚBBLE, (ſ.) morwiſiad, cloch y dwfr, clych lluddas. *fig.* twyll, dichell, ſiommiant.
To BÚBBLE, (v. n.) berwi'n gruchias, boglymmu, berwi'n glycheu. (v. a.) twyllo, ſiommi, hudo.
BÚBBLING, (ſ.) berwad fel morwyſiad, neu glych ſuddas, crychias.
BÚEBY, (ſ.) bron gwraig.
BUCK, (ſ.) iwrch, carw, ewig lwyd, gafr ddân.
BUCK-LIE, *for waſhing*, (ſ.) lleiſw, lluttrod.
To BUCK, (v. a.) golchi dillad mewn lluttrod.
BÚCKET, (ſ.) lleſtr i godi dwfr, lleſtr i ddwyn dwfr, yſtwc, crwc.
To BÚCKLE, (v.a.) bycclu, tytmwyo, clymmu, cyſſylltu, cau ynghyd.
BÚCKLE, (ſ.) bwccl, gwaeg, tytmwy, boglwm, gwilfrwn, *Ll.*
BÚCKLE-MAKER, (ſ.) gwneuthurwr boglymmau.

BÚCKLER, (ſub.) aſtalch, bwccled, tarian, yſgwyd, aes, talwas, talauc, talbos.
BÚCKRAM, (ſ.) lliain cri.
BÚCKSOME, (adj.) Edr. *Buxom.*
BUD, (ſub.) blaendardd, blaguryn, yſgewyll, eginyn.
To BUD, (v. n.) torri allan, blodeuo, blaendarddu, egino.
BÚDDING, (ſub.) blaendarddiad, blaguriad, tyfiad, blaendwf, torriad allan.
BUDGE, (adj.) digllon, anhynaws.
BÚDGET, (ſ.) cod, ſcrapan, cwd, bwlgan, cod groen, bolgan.
BUFF, BÚFFLE, BÚFFALO, (ſ.) bual, ŷch gwyllt.
BÚFFET, (ſ.) llogawd, llogell, almari i ddal bwrdd-leſtri.
BÚFFET, (ſ.) cernod, boncluſt, cis, dyrnod, lab, lwmp.
To BÚFFET, (v. n.) taro â dwrn, pwyo, ffuſtio, maeddu.
BUFF-*leather*, (ſ.) buelingroen, croen bual.
BÚFFLE-*headed*, (adj.) hurt, pŵl, ſynhwyrbwl, ynfyd.
BUFFOÓN, (ſ.) yſgentyn, croeſan, cellweiriwr, digrifwas, un a wna funudiau.
To play the BUFFOÓN, (v. a.) cellwair, cydgam, cymmŵedd, chwarae'r yſgentyn, dywedyd croeſanaeth a buſtledd.
BUFFOÓNERY, (ſub.) croeſanaeth, buſtledd, coegddigrifwch, ſerthedd, cellwair, cydcam, croeſanair.
BUG, (ſub.) cynrhonyn.
May BUG, chwil, chwilen ddu.
BUG, *or bugbear*, (ſ.) bw, bwbach, hudwg, cyſgod, ellyll, anyſpryd.
BÚGGERY, (ſ.) anlladrwydd gyd â bechgyn.
BÚGGERER, (ſ.) a wnel anlladrwydd gyd â bechgyn.
BÚGLE, (ſ.) glain, cae, mynyglgae.
BÚGLE-*horn*, (ſ.) corn hela.
To BUILD, (v. a.) adeiladu, ſaernio.
BÚILDER, (ſ.) adeiladwr, adeilwr.
MASTER-BUILDER, (ſ.) pen ſaer, dychymmygwr gwaith, meiſtr gwaith.
BÚILDING, (ſ.) adeilad, adeiladaeth.

To BULGE, *ſea term*, (v. n.) tarowrth graig, ſuddo.
BÚLIMY, (ſ.) *from Gr.* βου, *large, or great*, helaeth, neu fawr, *and* λιμος, *hunger*, newyn; dirfawr wangc, neu newyn.
BULK, (ſ.) maint, maintiolaeth, helaethrwydd. *The bulk of mankind*, y rhan fwyaf o ddynol ryw. — adeilad o flaen ffeneſtr.
BULL, (ſ.) tarw, bitolŵs.
BULL, *blunder in ſpeech*, (ſ.) gwrthuniaith, trwſgliaith, gwrthddywediad.
BÚLL-DOG, (ſ.) coſtog, cyſtowci.
BULL-FINCH, (ſ.) aderyn rhowngoch, coch y berllan.
BULKY, (adj.) mawr, dirfawr, amroſgo, abrwyſgl.
BÚLLACE, (ſ.) bwlas, eirinen wyllt, eirinen perthi, eirinen ſur fach.
BÚLLACE *tree*, (ſ.) eirin-bren gwyllt, eirin berth.
BÚLLET, (ſ.) maen gwnn, pelen o blwm neu fettel arall.
BÚLLION, (ſ.) arian neu aur mewn clamp, neu dalp.
BÚLLOCK, (ſ.) buſtach, eidion ieuangc, enderig, treifiad.
BULL-RUSH, (ſ.) cors frwynen, llafrwynen, morſrwynen, morheſgen.
BÚLLY, (ſ.) rhodreſwr, ymffroſtiwr, bocſachwr, broliwr, bygythiwr.
To BULLY, (v. a.) bygylu, bygwth, rhodreſu, ymffroſtio.
BÚLWARK, (ſ.) gwrthglawdd, gwarchglawdd, argae, amddiffynfa, diogelfa.
BUM, (ſ.) bontin, ffolen.
BÚMBAILIFF, (ſ.) ceiſpwl, rhingyll, gwyſiwr.
BÚMKIN, (ſ.) gwr gwladaidd, delff, diwybod, tauog.
BUMP, (ſ.) chŵydd, cis.
To BUMP, (v. a.) chwyddo, codi yn chwydd. — troedio.
BÚMPER, (ſ.) cwppan wedi ei lenwi hyd yr ymyl.
BUNCH, (ſ.) hwrrwg, chŵydd, oddf, cwgn, cygn.--ſwp, ſwp o rawnwin.
BÚNDLE, (ſ.) ſwp, ſyppyn, ſoppen, ſeldrem. — yſgub, rhwymyn. 1 *Sam.* XXV. 29. *wedi ei rwymo yn* rhwym-

yn *y bywyd. Mat.* xiii. 30.
ich bwynt yn yſgubau.
ſ.) topp, neu doppyn ba-

ɔLE, (ſ.) twll baril.
LE, (v. n.) gwneuthur rhyw
ıewn modd anghelfydd,
ıeu chwithig.
R, (ſ.) dyn chwith, ang-
, anghywraint.
NGLY, (adv.) yn anghelfydd,
ıywraint, yn anghrefftwr-
n anweithgar, yn drwſgl,
hun.
ſ.) teiſen, teiſen lyſieuog,
.
r, (v. n.) gwthio allan,
lo allan.
ſ.) mynegydd angor.
r, (v. a.) codi i wyneb y
ıdw ar wyneb y dwfr. (v. n.
g. gorchfygu pob rhwyſtrau
burdock, (ſ.) cyngaf.
EN, (v.a.) llwytho, pynnio,
io.
, (ſ.) baich, llwyth, pwnn,
pwys.
OUS, (adj.) llwythog, pwyſ-
ıelbulus, trallodus.
SOME, (adj.) edr. *Burdenous.*
ET, (ſub.) helm, pedwiſg
ɔenffeſtin.
s, (ſ.) dineſydd, gwr rhydd,
ɛiniol, bwrdais.
N, (ſ.) blaendardd, blagur-
ɛewyll, eginyn.
EON, (v. n.) tarddu allan,
ırddu, blaguro, egino.
.R, (ſ.) torrwr tai.
RY, (ſ.) torriad tai gwedi 'r

ıASTER, (ſ.) penllywod-
r, neu reolwr tref.
ıVE, (ſ.) edr. *Burgomaſter.*
, (ſ.) angladd, claddedig-
ɛynhebrwng, arwyl.
Solemnities, arwyliant.
QUE, *pron. Burleſk*, (ſ.) ſenn,
, gogangerdd, gwatwor-
arabedd, gwawd, cellwair.
ıLÉSQEE, (v. a.) ſennu,
lio, cellwair, cydcam.
ɛN, (v. a.) loſgi, deifio,
thio.

BURN, (ſ.) lloſgiad, goloſgiad.
BÚRNING, (ſub.) lloſgfa, angerdd, poethfa, ennynfa.
To BURNISH, (v. a.) cyboli, yſlippannu.
BÚRNISHER, (ſub.) cybolwr.
BURNT, (part. paſſive of *Burn*) lloſgedig.
BURR, (ſ.) tippyn y gluſt, cwrr iſa'r gluſt.
To BURROW, (v. a.) gwneuthur ogof, neu dwll yn y ddaear.
BÚRROW, (ſ.) bwrdeiſdref, tref freiniol.
BÚRROW, (ſ.) twll cwningod.
BÚRSAR, (ſ.) tryſorwr, amnerydd.
BURSE, (ſ.) cyfnewidty.
To BURST, (v. n.) hollti, rhwygo, rhuthro allan, torri allan.
BURST, (ſ.) rhwygiad, torriad.
BÚRTHEN, (ſ.) Edr. *Burden.*
BÚRY, (ſub.) cyfaneddle, annedd, trigle, pryſeddfod.
To BÚRY, (v. a.) claddu, daearu.
BUSH, (ſ.) llwyn, perth, *Ecſ.* iii. 2. *Fflam dân o ganol* perth, bar, *Ll.*
BÚSHY, (adj.) llwynog, perthog.
BÚSHEL, (ſub.) yſtacca, heſtoraid, meiliaid, lleſtr, *Mat.* v. 15. *Ac ni oleuant ganwyll a'i dodi dan* leſtr.
BÚSILY, *pron. Bizily.* (adv.) yn drafferthus, yn yſtig, yn ddyfal, yn ddiwyd.
BÚSINESS, *pron. Biſneſs*, (ſ.) neges, trafferth, gorchwyl, trybeſtod, pelrhe, cymmhelri.
BUSK, (ſ.) bronfoll, bronbren, bronatteg.
BUSKIN, (ſ.) ffollach, curan.
BUSS, (ſ.) cuſan.--llong fechan.
To BUSS, (v. a.) cuſanu.
BUST, (ſ.) delw, neu lun rhann o ddyn, megis, y pen a'r yſgwyddau.
To BÚSTLE, (v. n.) trabluddio, ymdrafferthu, bod mewn trybeſtod, a chythrwfl, godwrddio.
BÚSTLE, (ſ.) godwrdd, trafferth, cythrwfl, terfyſg, trallod, trabludd, ymffrwſt.
BÚSY, *pron. Bizy*, (ſ.) trafferthus, diwyd, yſtig, dyfal, llafurus.
To BÚSY, (v.) trafferthu, llafurio.
To be BUSY, bod yn ddiwyd, ymdraffullio, ymdrafferthu.

Búsy *body*, (ſ.) dyn cymmyrreddus.
But, (conj.) ond, onid, eithr.
But, (ſ.) ffin, cyffinydd, terfyn.
Búтcher, (ſ.) cigydd.
To Búтcher, (v. a.) lladd.
Búтcherly, (adv.) yn greulon, yn erchyll, yn waedlyd.
Búтchery, (ſ.) ſwydd cigydd. — *fig.* liaddfa, g'lanaſtra, aerfa.
Búтler, (ſ.) trailliad, gwallofiad, gwallawfwr, heilyn, pentruiliad, *Ll.*
Butt, (ſ.) gwinlleſtr, baril.
Butt, (ſ.) nôd. — gwrthddrych.
To butt, (v. a.) cornio, hyrddio, ymhwrdd.
Búтter, (ſ.) ymenyn.
Búтter-milk, (ſ.) enwin.
Freſh butter, ymenyn gwyryf.
Búтterfly, (ſ.) gloyn Duw, eilier.
Búтtery, (ſ.) trull, bwytty.
Búтtock, (ſ.) clun, pedrain, ffolen.
Búтton, *pron. Buttun*, (ſ.) bwttwm.
To button, (v. a.) bottymmu, bytymmu.
Búтtress, (ſ.) atteg, annel, attegbawl.
Búxom, (adj.) ufudd, ewyllyſgar, heinif, bywiog, hoyw, hoenus llon, gorawenus. — anllad, drythyll, nwyfus.
Búxomness, (ſ.) gorawen, gorhoen, carueiddrwydd.
To buy, *pron. By*, (v. a.) prynu, pwrcaſu.
Buyer, (ſ.) prynwr, pwrcaſwr.
To buzz, (v. n.) lleiſio fel gwenyn.
To buzz *in one's ear*, (v. a.) ſibrwd, ſiſial, ſio yng nghluſt un.
Búzzard, (ſ.) math ar hebog. — *fig.* dyn dwl, hurt, ſyfrdan.
Búzzer, (ſ.) ſiſiwr, ſiwr ynghluſt.
By, (prep.) wrth, trwy, heibio.
By and by, allan o law, maes o law, yn y man, yn ddioed, ar fyrr, yn diattreg, heboir, ar y gair.
By-*end*, (ſ.) hunan fantais.
Bygone, (adj.) aeth heibio, a baſiodd. *The* bygone *day*, Shakſ.
Bypaſt, (adj.) wedi myned heibio. *Three hundred years* bypaſt. *Cheyne.*
By-*laws*, (ſ.) rheolau cymdeithas, cyfreithiau cartrefol; cyfreithiau a wnair gan, a phriodol i, ryw gorpholaeth.
Byas, edr. *Bias*.

CABAL, (ſ.) cymmanſa fechan, cynnulleidfa. — yſtryw, dichell, yſtrangc.
To cabal, (v. n.) dyfeiſio dichellion, i'r diben i wneud cynnwrf, neu gyfnewid mewn llywodraeth, cynllwyn.
Cabál, *or* } (ſ.) *from Heb.* cabala,
Cabála, } *receiv'd doctrine*, athrawiaeth dderbynedig; traddodiad Iuddewig, neu farn, tyb, arfer, neu eſponiad ar y'ſgrythur, a draddodwyd o dad i fab.
Cábalist, (ſ.) ſect ym mhlith yr Iuddewon, ag ecddent yn deongli, neu eſponio'r yſgrythur, ac yn aſtudio'r traddodiadau.
Cábbage, (ſ.) breſych bengron.
To cábbage, (v. a.) lladratta'n ddirgel, yn ei yſtyr mwyaf priodol, mae'n arwyddoccau lladrattfhan o frethyn un heb yn wy- iddo
Cábin, (ſ.) caban, bwth.
Cábinet, (ſ.) prennol, prenfol, ciſtan.
Cáble, (ſ.) rhaff angor.
To cáckle, (v. n.) creccian, cloccian clwccian, gregar.
Cácophony, (ſ.) *from Gr.* Κακόφωνος *bad*, drwg, *and* φωνη, *voice*, lleferydd ſwn anhyfryd, o herwydd cydſyllt iad llythrennau, neu ſilaffau mewn gair.
Cácodemon, (ſ.) drwg yſpryd anyſpryd.
Cadaverous, (adj.) celanneddog tebyg i fyrgyn, neu gorph marw.
Cáddis, (ſ.) yſnoden.
Cádence, (ſ.) cwympiad, neu oſ tyngiad llais.
Cádet, (ſ.) y brawd ieuangaf mewn teulu. — un yn gwaſanaeth mewn rhyſel ar ei draul ei hun.
Cage, (ſ.) adardy, cut adar.

óLE, (v. a.) gwenieithio,
ɔ, ymoleithio, llithio, denu,
twyllo.
ER, (ſ.) twyllwr, truthiwr,
eithwr.
F, (ſ.) dyn caeth, un gwael,
dygas, anfad.
(ſ.) teiſen, torthig, afrllad,
.
t CAKE, bara calan, bara
chwiog.
E, (v. n.) teiſenu, torthi,
ıu.
ITOUS, (adj.) adfydig, go-
helbulus, blinderog.
IITY, (ſ.) blinfyd, trueni,
gofid, trallod, helbul.
, (ſ.) math ar gerbyd be-
lwyn.
CINATE, } (v. a.) lloſgi yn
CÍNE, } bowdr.
CULATE, (v. a.) bwrw cyfrif,
cyfrif.
LÁTION, (ſ.) cyfrifad.
LÓSE, (adj) carregog, graianog
ÁCTION, (ſ.) gwreſogiad.
EFY, (v. n.) gwreſogi, twym-
ydio, poethi.
DAR, (ſ.) calendar. — peth
ıau brethyn, lliain, &c.
NDER, (v. a.) llyfnhau, neu
brethyn, lliain, &c.
DS, (ſ.) calan, neu 'r dydd
o bob mis.
(ſ.) *plural, calves, and pro-*
l, caves ; llo.
f the leg, croth y goes, lly-
y goes.
LF, (ſ.) môr lo.
E, (ſ.) cwppan.
(adj.) twymn, gwreſog.
TY, (ſ.) gwres, twymnder,
ıiaeth.
TION, (ſ.) tywyllwch, ca-
" *Inſtead of* caligation, *or*
, *we conclude a cecity*. Brown.
DNOUS, (adj.) tywyll.
, *pron. caul*, (v. a.) galw,
wdd, enwi.
(ſ.) galwad, galwedigaeth,
ddiad.
G, (ſ.) galwad, galwedig-
ſwydd, crefft.
ERS, (ſ.) math ar gwmpas.

CALLÓCITY, (ſ.) caledwch, caled-
groen.
CÁLLOUS, (adj.) caled, chwyddedig,
ac anheimladwy.
CALLÓUSNESS, (ſ.) anheimladrwydd
CÁLLOW, (adj.) diblu, moel, llwm.
CALM, (adj.) tawel, diſtaw, llonydd,
digynnwrf, araf, heddychol.
To CALM, (v. a) tawelu, lliniaru,
llonyddu, arafu, goſtegu, dyhuddo,
doſi.
CALM, (ſ.) tawelwch, canllaid.
CÁLMLY, (adv.) yn dawel, yn araf,
yn eſmwyth.
CÁLMNESS, (ſ.) llonyddwch, tawel-
wch, arafwch.
CÁLMY, (adj.) edr. *Calm*.
CALOTTE, (ſ.) cap ymddiffyn a
wnaid o îr groen.
To CALVE, (v. n.) dyfod â llo.
To CÁLUMNIATE, (v. a.) athrodi,
camgyhuddo, camachwyn, enllibio
CALUMNIÁTION, (ſ.) athrod, cam-
gyhuddiad, camachwyn.
CALUMNIÁTOR, (ſ.) athrodwr, cam-
gyhuddwr.
CALÚMNIOUS, (adj.) athrodgar, en-
llibus.
CÁLUMNY, (ſ.) enllib, cabl, hort,
athrod, camachwyniad.
CALX, (ſub.) calch.
CÁMBRICK, (ſ.) combr, bliant,
mainlliain.
CÁMEL, (ſub.) camel, cawrfarch,
cawrfil.
CÁMLET, (ſub.) camlad.
CAMP, (ſ.) gwerſyll, pebyll, llu-
cſtai, lladdfre, preſwylfa.
To CAMP, (v. a.) gwerſyllu, pebyll-
io, llueſtu.
CAMPÁIGN, *pron. Campain*, (ſ.) ym-
gychwyn i'r rhyfel ; yr yſpaid o
amſer bo milwyr yn y maes. —
gwaſtadedd.
CÁMPHIRE, (ſ.) camphir.
CAN, (ſ.) cwppan, piſer, *Ll.*
CAN, (v. n.) gallu, dichon, bod
yn abl.
CANÁL, (ſ.) canawl.
To CÁNCEL, (v. a.) dileu, crafu ym-
aith, dielwi, diſtrywio, diddymmu,
tynnu ymaith.
CÁNCER, ſ.) crangc. — cancr.
CÁNDID, (adj.) gwyn, cannaid.----

fig.

fig. diducdd, hynaws, mwyn, araf-aidd, têg.

Cándidate, (ſ.) un yn ſefyll am ſwydd, neu urddau.

Cándidly, (adv.) yn ddiduedd, yn dêg, yn hynaws.

Cándidness, (ſ.) diduedddgarwch.

Cándle, (ſ.) canwyll.

Candle-*ſnuffers*, (ſ.) glanhiadur, torriadur pen canwyll, gefail, *Eccſ.* xxxvii. 23. ſaltring, 2 *Bren.* xii. 13.

Candle-*ſtick*, (ſ.) canhwyll-bren, canhwyllyr, goleuddal, *Ll.*

Candour, *pron. candor*, (ſ.) diduedddgarwch, hynawſedd.

To cándy, (v. n.) rhewi.

Cane, (ſ.) calaf, corſen.

To cane, (v. a.) curo â chorſen.

Canícula, (ſub.) enw ſeren yn arwydd y ci.

Canine, (adj.) ciaidd, coſtogaidd, anhydyn, afrywiog.

Cánker, (ſ.) bŵd, bydni, cancr.

To canker, (v. n.) rhwdu.

Cánnon, (ſ.) mangnel, gwnn mawr.

Cánnonéer, (ſ.) mangnelwr.

Cánon, (ſ.) canon, rheol.

Cánon, (ſ.) canonwr, cynhonwr.

Canónical, (adj.) canonig, rheolaidd, deddfol, cyfreithlon.

Canonizátion, (ſ.) gwneuthuriad ſant.

To cánoníze, (v.a.) gwneuthur ſant.

Cánonry, (ſ.) buddged, neu ſwydd canonwr.

Cánopy, (ſ.) gorchudd.

To cánopy, (v. a.) gorchuddio.

Canórous, (adj.) llefor, llafar, llafarus.

Cant, (ſ.) tôn.

Cánter, (ſ.) rhagreithiwr.

Cántharides, *ſpaniſh flies*, (ſ.) cylion paradwys.

Cánticle, (ſ.) cân, caniad, cathl, cywyddoliaeth.

Cánto, (ſ.) cân, neu rhan o gân.

Cánton, (ſ.) llwyth, tiriogaeth, cwmmwd.

To cánton, (v. a.) parthu, rhannu.

Cánvass, (ſ.) canfas, cywarch llen fras.

To cánvass, (v. a.) holi, chwilio—ſwyddymgais.

Cap, (ſ.) cap, cappan, heulrhod.

To cap, (v. a.) cappio.

Cápable, (adj.) abl, cymmwys, digonol, cyfwlch, addas, cymmheſur.

Capácious, (adj.) ehang, rhwth, ehelaeth, mawr.

Capáciousness, (ſ.) helaethrwydd, ehangder.

To capácitate, (v.a.) cymmhwyſo, addaſu, galluogi.

Capácity, (ſub.) galluogrwydd, cymmhwyſder.—ehangder, maint, helaethrwydd.

Capárison, (ſ.) llurig, neu addurn ceffylau.

To capárison, (v. a.) trwſio ceffyl. —addurno, tacclu, trwſiadu.

Cape, (ſ.) penrhyn, morben, pennarth, penfro, penmaen.

Cape *of a garment*, torch fwnwgl, myngwair.

Cáper, (ſub.) dawns, crychnaid, llamſach.

To cáper, (v. a.) dawnſio, crychneidio, crychlammu.

Capílament, (ſub.) mân-wraidd.

Capíllary, (adj.) fel gwallt.

Cápital, (adj.) prif, penial, pennaf. --- marwol, angheuol.

Cápital, (ſ.) prif ſumm. --- prif-ddinas, prif-gaer, pengorſedd.

Capitátion, (ſ.) treth y pennau.

To capítulate, (v. n.) rhoddi i fynu ar ammodau.

Capitulátion, (ſ.) rhoddiad i fynu ar ammodau; yr ammodau ar ba rai y rhoddir lle i fynu.

Cápon, (ſ.) capwrn, capwllt.

Capóuch, (ſ.) cŵl, cwfl, cwccwll.

Caprice, (ſ.) chwim, chwyf, cyfnewidiad meddwl diſymmwth.

Caprícious, (adj.) cyfnewidiol, anſefydlog, chwyfiol.

Capríciousness, (ſ.) anwadalwch, anwaſtadrwydd.

Cápricorn, (ſ.) arwydd yr afr.

Cápstan, (ſ.) chwerfan dro i godi llwythau, dirwynlath.

Cápsular, (adj.) ceuol, cau fel coffr.

Cáptain, (ſ.) tywyſog llu, blaenor llu, cadpen, penaig, capten, penciwdod.

Cáption, (ſ.) daliad, daliedigaeth.

Cáptious, (adj.) cipgar, yngeiſgar,

gar, ymryſongar, ymrafaelus, teſtungar. — yſtrywgar, dichellgar, hoccedus.

CÁPTIOUSNESS, (ſ.) parodrwydd i godi gwrthddadleuon, ymryſongarwch; anynadrwydd.

To CÁPTIVATE, (v. a.) caethiwo, carddu.

CÁPTIVE, (adj.) caeth, a ddalier yn y rhyfel.

CAPTÍVITY, (ſ.) caethiwed, caethglud.

CÁPTOR, (ſ.) ymgaffiwr, ymgippiwr, cymmerwr.

CÁPTURE, (ſ.) yſpail, yſglyfaeth, yſgwfl, dalfa, yſgafael, caffaeliad.

CAPUCHÍN, *pron. capuſheen*, (ſ.) manach, brawd.--cochl benyw.

CAR, (ſub.) carr, carrfen, cerbyd, cludai, menn.

CARAVÁN, (ſ.) llu o farſiandwyr, yn cydymdeithio trwy anialwch, a lleoedd niweidiol yn y dwyrain.

CARAVANSARY, (ſ.) lletty cyffredin, tafarndy.

To CARBONÁDO, (v. a.) torri ar draws.

CARBÚNCLE, (ſ.) maen carbuncl. --- crug poeth fflam.

CÁRCASS, (ſ.) corph marw, celain, burgyn, buria, abo, abwy.

CARD, (ſ.) crîb wlan.

To CARD, (v. a.) gardio, cribo gwlan.

CÁRDER, (ſ.) gardiwr, cribwr.

CÁRDINAL, (adj.) prif, pennaf, penial, arbennig.

CÁRDINAL, (ſ.) un o brif-lywodraethwyr eglwys Rufain. --- cochl benyw.

CARE, (ſ.) gofal, pryder, dyddoriad, gofalgar.

To CARE, (v. n.) gofalu, pryderu, dyddori.

To CAREÉN, (v. a.) atgyweirio llong.

CAREÉR, (ſ.) gyrfa, helynt, rhediad, hyttynt, gyrr, cerrynt.

CÁREFUL, (adj.) gofalus, pryderus, aſtud, diwyd, dyfal, manol.

CÁREFULLY, (adv.) yn ofalus, yn fanol, yn bryderus.

CÁREFULNESS, (ſ.) gofal, manolrwydd: diwydrwydd, aſtudrwydd.

CÁRELESLY, (adv.) yn eſgeulus, yn ddiofal; yn ddibryder.

CA´RELESNESS, (ſ.) eſgeuluſtra, diofalwch, difraw-wch, gwall, gwalluſdra, anymgeledd.

CÁRELESS, (adj.) eſgeulus, diofal, gwallus, diddarbod, dibryder, yſgafala, yſmala, diddawr.

To CARÉSS, (v. a.) coſleidio, ymgaredigo, ymwaſgu.

CARÉSS, (ſ.) coſleidiad.

CÁRGO, (ſ.) llwyth llong.

CÁRIES, (ſ.) pydrni eſgyrn.

CÁRIOUS, (adj.) pwdr.

CARMÍNE, (ſ.) lliw coch diſglair.

CÁRNAGE, (ſ.) cigfa, lladdfa, g'lanaſtra, aerfa.

CÁRNAL, (adj.) cnawdol.

CÁRNALLY, (adv.) yn gnawdol.

CARNÁLITY, (ſ.) cnawdoldeb.

CARNÍVOROUS, (adj.) ciglyd, ciglwngc, a ŷs gig, yſgig.

CÁROL, (ſ.) carol, cân o orfoledd.

To CARÓUSE, (v.n.) cyfedd, brwyſgo.

CARÓUSE, (ſ.) cyfeddach.

CARÓUSER, (ſ.) brwyſgwr, yfwr.

To CARP, (v. n.) beio, cablu, goganu, cellweirio.

CÁRPENTER, (ſ.) ſaer coed.

CÁRPENTRY, (ſ.) celfyddyd ſaer.

CÁRPER, (ſ.) beiwr, cablwr, cellweiriwr.

CÁRPET, (ſ.) gorchudd i'w dannu ar fwrdd, neu ar llawr.

CÁRRIAGE, (ſ.) cerbyd, menn. — clud, cludfa. --- ymddygiad, ymarweddiad.

CÁRRIER, (ſ.) arweddawdr, cludwr, dygawdwr.

CÁRRION, (ſ.) celain, burgin, buria, abo, abwy, yſgrwt, llurgyn.

CÁRROT, (ſ.) moronen goch.

CÁROTTY, (adj.) coch, gwallt goch.

To CARRY, (v. a.) arwedd, dwyn, cludo, cywain.

CART, (ſ.) cart, menn, carrfenn, cerbyd.

A ſmall CART, trol.

CÁRTEL, (ſ.) cyttundeb, neu ammodau rhwng gelynion.

CÁRTER, (ſ.) cartwr.

CÁRTILAGE, (ſ.) madruddyn, mydrydd.

CARTILÁGINOUS, (adj.) medryddog.

CÁRTRAGE, } (ſ.) côd i ddal powdr
CARTRIDGE, } gwnn.

CARTWRIGHT, (ſub.) ſaer ceirt, gwneuthurwr ceirt.
To CARVE, (v. a.) cerfio, yſgythru.--torri bwyd.
CARÚNCLE, (ſ.) difyn o gig.
CASCÁDE, (ſub.) rhaiadar, cwlis, cwymp dwfr.
CASE, (ſub.) côd, gwain, caead, gwerchyr, blwch.
CASE, *condition*, (ſ.) yſtâd, cyflwr.--achos, aclyſur. --- cynghawſedd, dadl, ethryb.
To CASE, (v. a.) gorchuddio, dodi mewn gwain.
CÁSEMENT, (ſ.) rhwyll, ffeneſtr ar golyn, coegffeneſtr.
CASH, (ſ.) arian, mwnai.
To CASHIÉR, (v. a.) diſwyddo, diurddo, diawdurdodi, diraddio, difreinio.
CASK, (ſ.) baril.
CÁSKET, (ſ.) prennol, prenſol, ciſtan. --- blwch.
CASQUE, } (ſub.) helm, pen-
CASK, } ffeſtin.
To CASS, (v. a.) diddymmu, dileu, diffrwytho.
CASSÁTION, (ſ.) diddymmiad, dirymmiad, dilead.
CÁSSOCK, (ſ.) caſul, cochl, torryn, cwnſallt, hug, hugan.
To CAST, (v. a.) bwrw, taflu, lluchio, ergydio, ſaethu.
CAST, (ſ.) tafliad, ergyd, bwrad, tarawiad.
CÁSTER, (ſub.) taflwr, ergydiwr, bwrwr.
CASTIGÁTION, (ſ.) cerydd, coſpedigaeth, coſtwyad, coſtwg.
CÁSTLE, (ſ.) caſtell, clâs, ymddiffynfa, twr.
CÁSTOR, (ſ.) afangc, addangc.
To CÁSTRATE, (v. a.) diſpaddu.---torri ymaith.
CASTRÁTION, (ſ.) diſpaddiad.
CÁSUAL, (adj.) damweiniol, digwyddiadol.
CÁSUALLY, (adv.) yn ddamweiniol, ar ddamwain.
CASUÁLITY, (ſ.) damwain, damchwain, dichwain, digwydd.
CÁSUIST, (ſ.) cylafareddwr, neu eglurhawr achoſion cydwybod.
AT, (ſ.) cath.

When the Cat's away the mice will play
Llon fydd y llygoden, pryd ni bo'r Gath gartref.

CÁTACHRÉSIS, (ſ.) camarfer.
CÁTACÓMBS, (ſ.) ogofeydd i gladdu y meirw.
CÁTALOGUE, *pron. Cattalog*, (ſub.) cofreſtr, llechres, rhifreſtr, *Ll.*
CÁTARÁCT, (ſ.) rhaiadr, cwlis, eirw, eiraf, cwympdwfr. --- ſych bilen llygad.
CATÁRRH, (ſ.) gormwyth, llyſnafedd a ddifera o'r penn.
CATÁRRHOUS, (adj.) yn perthyn i'r cyfryw glefyd.
CATÁSTROPHE, (ſ.) dymchweliad, gorphen chwarae, tachwedd chwarae. ---- *fig.* damwain, neu ddigwyddiad annedwydd, a derfyna 'nhrueni, neu farwolaeth un.
To CATCH, (v. a.) ymaelyd, crifio, dal, maglu, cipio, yſgipio.
CATCH, (ſ.) dalfa, daliad.---pennill.
CÁTCHER, (ſ.) dalwr.
CATCH-*poll*, (ſ.) ceiſpwl, rhingyll.
CÁTCHWORD, (ſ.) y gair diweddaf mewn tu dalen, â pha un y mae'r tu dalen arall yn dechreu.
To CÁTECHÍSE, (v. a.) holi, athrawu, dyſgu, addyſgu trwy holi.
CÁTECHISM, (ſub.) athrawiaeth, dyſgyblaeth, egwyddor.
CATEGÓRICAL, (adj.) pendant, ſicr, diau, diammau.
CATEGÓRICALLY, (adv.) yn bendant, yn ſicr.
CÁTEGORY, (ſ.) yr adroddawl.
CATENÁTION, (ſ.) cadwyniad, cyſylltiad.
To CÁTER, (v. a.) prynu bwydydd, parottoi bwyd, arlwyo enllyn.
CÁTERER, (ſ.) parottowr bwyd.
CÁTERPILLAR, (ſ.) lindys, *Joel* i. 4 *Gweddill y* lindys *a fwyttaodd ceiliog rhedyn.* pryf cadachog, *Ll.*
To CATERWÁUL, (v. a.) catherig cathderig.
CATHÉDRAL, (ſ.) prif-eglwys, eglwys gadeiriol.
CÁTHOLIC, (adj.) cyffredinol, holiol.
CÁTTLE, (ſ.) pob math ar anifeiiaid, neu filod, yſgrubliaid.
CAVALCÁDE, (ſ.) llu o wyr meirch

ıʼER, (ſub.) marchog, gwr
ı.
ıRY, (ſ.) marchawglu, mintai
r meirch.
ıE, (ſ.) llymmeidfwyd.
(ſub.) ffau, ogof, ceudwll,
).
ıT, (ſ.) anach, gocheliad.
ıN, (ſ.) ogof, ffau.
ıNOUS, (adj.) gogofawg.
ʻIL, (v. n.) cellweiriaw, codi
ı-ddadleuon.
', (ſ.) traws ddadl, gwrth-
ofer.
ıLER, (ſ.) cellweiriwr, un yn
uthur gwrthddadleuon ofer.
ʻY, (ſ.) ceuedd, ceudod.
(ſ.) penrhe, penwiſg. ——
, y weren fol, gwiſg yr ym-
ydd, brithell yr ymmennydd.
ɔRON, (ſ.) pair, crochan mawr.
ı, (ſ.) achos, ethryb, achly-
— cynghaws, cynghawſedd,
, dadl.
USE, (v. a.) peri, effeithio,
ſuru.
ıLESS, (adj.) diachos.
EY, } (ſ.) ſarn.
EWAY, }
RIC, (adj.) poeth, lloſgedig.
ELOUS, (adj.) ymochelgar,
log, gwaſtadbwyll, ſynhwyr-
yfrwys.
ERIZÁTION, (ſ.) lloſgiad â
n poeth.
UTERIZE, (v. a.) lloſgi â
n poeth.
ION, (ſub.) rhybudd; gofal,
ɛr, gocheliad.
ÚTION, (v. a.) rhybuddio,
ybuddio.
IOUS, (adj.) gofalus, pryderus,
iadwrus, gochelgar, dichlyn.
IOUSLY, (adv.) yn ochelgar,
lichlyn, yn wyliadwrus, yn
log.
IOUSNESS, (ſ.) gochelgarwch,
ledd, gwyliadwriaeth.
N, (v. n.) creu.

C E

ıSE, (v. n.) peidio, dyſpeidio,
ıwys, gadael.
ıLESS, (adj.) diorphwys, di-

CÉCITY, (ſ.) dallineb, delli.
CÉDAR, (ſ.) cedrwydden.
To CEIL, (v. a.) cronglwydo yſtafell.
CÉILING, (ſ.) cronglwyd yſtafell.
To CÉLEBRATE, (v. a.) clodfori, canmol, enwogi, anrhydeddu, perchi, cadw gwyl, *Lef.* xxiii. 41. *Ar y ſeithfed mis y* cedwch hi yn ŵyl.
CELEBRÁTION, (ſ.) parch, cadwad gwyl, clodforedd.
CELÉBRIOUS, (adj.) parchedig, enwog, clodfawr, canmoledig.
CÉLEBRITY, (ſub.) enwogrwydd, clodforedd, geirda.
CELÉRITY, (ſ.) buander, cyflymder, bywiowgrwydd, brŷs.
CELÉSTIAL, (adj.) nefol.
CÉLIBACY, (ſub.) annyweddiaeth, dibriodas, buchedd unig.
CELL, (ſ.) cell, trull, cuddigl.
CÉLLAR, (ſ.) trull, ſeler, 1 *Cron.* 27. 27. *i'r* Selerau *gwin.*
CÉLLULAR, (adj.) trulliog.
CÉLSITUDE, (ſ.) uchder, uchelder.
CEMÉNT, (ſ.) ſimmant, cymmrwd, calch, priddgalch.
To CEMÉNT, (v.) cyſſylltu, yſgrawlingo, ſimmantu.
CÉMETERY, (ſ.) mynwent, corphlan, hunfa y meirw.
To CENSE, (v.) lloſg aberthu, arogloſgi, perarogli.
CÉNSER, (ſ.) thuſſer, *Lef.* x. 1. *yna Nadab ac Abihu, meibion Aaron, a gymmeraſant bob un ei* thuſſer.
CÉNSOR, (ſ.) dywygiwr moeſau.
CENSÓRIOUS, (adj.) enllibus, anynad.---goganus.
CÉNSURE, (ſ.) ſarhâd, ſenn, gogan; barn, barnedigaeth.
To CÉNSURE, (v. a.) beio, barnu, goganu, ſennu, ceryddu.
CENT, *abbreviation of* Centum *lat.* (ſ.) cant.
CÉNTER, } (ſ.) cymmherfedd, ce-
CÉNTRE, } nol-bwynt, y canol, y pwynt perfedd.
To CÉNTER, (v.) cymmherfeddu, cydgyfarfod.
CENTRÍPETAL, (adj.) yn tueddu tu a'r cenol-bwynt.
CÉNTRY, (ſ.) Edr. *Sentry.*

CENTÚRION, (ſ.) canwriad, pen ar gant.
CÉNTURY, (ſ.) can mlynedd. — mintai o gant.
CÉRECLOTH, (ſ.) pygliain, ſugliain.
CEREMÓNIAL, } (adj.) defodol,
CEREMÓNIOUS, } cynnefodol.
CÉREMONY, (ſ.) defod, cynnefod, trefn, arfer.
CÉRTAIN, (adj.) ſiccr, diau, diammau, diogel, dilys, anochel, dinam, dianwadal, hyſpys.
CÉRTAINLY, (adv.) yn ſiccr, yn ddiau, yn ddioer, yn ddiammau, yn ddilys, yn ddiogel, yn yſpys.
CÉRTAINTY, (ſ.) ſiccrwydd, dilysrwydd, diogelrwydd, adrybedd, hyſpyſrwydd, diamheuedd.
CERTÍFICATE, (ſ.) tyſtiolaeth mewn yſgrifen.
To CÉRTIFY, (v. a.) yſpyſu, dilyſu, rhybuddio, ſiccrhau.
CÉRTITUDE, (ſ.) dicurwydd. Edr. *Certainty*.
CERÚSSE, (ſ.) gwynblwm.
CESS, (ſ.) trethiad.
To CESS, (v. a.) trethu, goſod treth, taſgu, dogni.
CESSÁTION, (ſ.) dyſpeidiad, gorphwyſiad, ſeibiant, paid, tawl, toliad.
CÉSSION, (ſ.) dyſpeidiad, ymroad, ymadawiad.
CÉSSMENT, (ſ.) treth.

C H

To CHACE. Edr. *Chaſe*.
To CHAFE, (v.) gwreſogi, poethi. — digio, ffrommi, ſorri, ſiomgaru.
CHAFE, (ſ.) ſorr, ſorriant, ffromder, gŵyth, digllonedd.
CHAFF, (ſ.) ûs, man-ûs, uſion ŷd, peiſwyn, gwehilion, heidion, mwlwg, *Eſay* xli. 15. *goſod hefyd y bryniau fel* mwlwg.
To CHÁFFER, (v.) bargenna, maſnach, prynu.
CHÁFFERER, (ſ.) prynwr.
CHÁFFING-DISH, (ſ.) tân-leſtr, *Ll.*
CHÁFFY, (adj.) uſog.
CHAGRÍN, *pron. Shagreen*, (ſ.) anfoddlonrwydd, gorthrymder, triſtwch.
To CHAGRIN, (v. a.) gorthrymmu, aflonyddu, gofidio.
CHAIN, (ſ.) cadwyn, ſŷg, tîd, rhefawg, yſtid, yſtidwm.
To CHAIN, (v. a.) cadwyno.
CHAIR, (ſ.) cadair, eiſteddfa, gorſedd.
CHAISE, (ſ.) cerbyd.
CHÁLICE, (ſ.) cwpan.
CHALK, (ſ.) ſialc, pridd-galch, *Ll.*
To CHALK, (v. a.) ſialco.
CHÁLLENGE, (ſ.) gofram, annog, cyffroad.---cleimiad, ymarddelwad.
To CHALLENGE, (v. a.) annog, cyffroi. — cleimio, ymarddelw; gofram.
CHÁMBER, (ſ.) yſtafell, ſiambr.
CHÁMBERLAIN, (ſ.) yſtafellydd, yſtafellwr.
CHÁMBERLAINSHIP, (ſ.) ſwydd yſtafellydd.
CHÁMBERMAID, (ſ.) yſtafellyddes.
CHÁMBER-POT, (ſ.) troeth-leſtr.
CHAMÉLION, (ſ.) anifail bychan.
To CHAMP, (v. a.) cnoi.
CHÁMPAIGN, *pron. Campain*, (ſub.) gwaſtadfaes, gwaſtadedd.
CHÁMPION, (ſ.) rhyſwr, rhuon, ymorneſtwr, ymladdwr.
CHANCE, (ſ.) damwain, dichwain, digwydd.
To CHANCE, (v. n.) digwyddo, damweinio.
CHÁNCEL, (ſ.) cangell, cafell, côr yr eglwys.
CHANCELLOR, (ſ.) canghellawr.
CHÁNCELLORSHIP, (ſ.) canghelloriaeth.
CHÁNCERY, (ſ.) dadleudy cyfiawnder, ſenedd-dŷ uniondeb, llŷs cyfiawnder.
CHÁNDLER, (ſ.) canhwyllwr, canhwyllydd.
To CHANGE, (v. a.) newidio, cyfnewidio, arallu.
CHANGE, (ſ.) cyfnewidiad, newidiad, aralliad.
CHÁNGEABLE, (adj.) cyfnewidiol.
CHÁNGEABLENESS, (ſ.) newidioldeb, cyfnewidioldeb, anwadalwch, anwaſtadrwydd.
CHÁNGELING, (ſ.) hurtyn, huttan, ſymlyn, cadafel.
CHÁNGER, (ſ.) cyfnewidiwr.
CHÁNNEL, (ſ.) canawl, cafndwr, mor-rydd.
To CHANT, (v.) canu, puroriaethu, cynghanneddu.

CHÁN-

CHÁNTER, (ſ.) cantwr.
CHÁNTICLEER, (ſ.) ceiliawg.
CHÁNTRY, (ſ.) eglwys, cappel.
CHÁOS, (ſ.) chwynn, pentwrr didrefn.
CHAP, (ſ.) agen, hollt, rhwyg, gagen. — bôch, gên, cern.
To CHAP, (v.) agennu, egori, hollti, ymagennu.
CHÁPEL, (ſ.) cappel, eglwyſan.
CHÁPITER, (ſ.) pennyn, penclwm, colofn.
CHÁPLAIN, (ſ.) caplan, capelwr.
CHÁPLAINSHIP, (ſ.) caplanoriaeth, ſwydd caplan.
CHÁPLET, (ſ.) coronig, coronbleth o lyſiau, talaith.
CHÁPMAN, (ſ.) marſiandwr, maelier, prynwr, edwiccwr.
CHÁPTER, (ſ.) pennod.— cabidwl.
CHÁPTER-*Houſe*, (ſ.) cabidyldŷ.
To CHAR, (v. n.) gweithio wrth y dydd.
CHÁRACTER, (ſ.) arwydd, nôd. --- gair da neu drwg; mynegiad.
To CHÁRACTERIZE, (v. a.) nodi. --- rhoi nôd un, rhoi diſgrifiad o un.
CHÁRCOAL, (ſ.) marworyn, coedglo.
To CHARGE, (v. a.) ſiarſio, gorchymyn, erchi, peri. — achwyn, cyhuddo, goſod yn erbyn, *Job* iv. 18. *ac yn erbyn ei angylion* y goſododd *anſydrwydd*.
CHARGE, (ſ.) ſiars, gorchymyn, erch. ---goſal, cadwraeth.---cwyn, achwyn, cyhudd. --- coſt, traul.
CHÁRGEABLE, (adj.) treulgar, treulfawr, coſtfawr.---llwythog.----cyhuddol.
CHÁRGER, (ſ.) dwbler, dyſgl, *Num.* vii. 13. *a'i offrwm ef ydoedd un* ddyſgl *arian*.
CHÁRIOT, (ſ.) cerbyd.
CHÁRITABLE, (adj.) hael, hyged, breulan, hyrodd; caredig, hynaws, cyweithas.
CHÁRITABLY, (adv.) yn hael, yn garedig.
CHÁRITY, (ſ.) cariad. --- toſturi; eluſen.
CHARM, (ſ.) cyfaredd, ſwyn-gyfaredd, ſwyn, ſwyn-gan, gorchan. --- hûd, deniad.
To CHARM, (v. a.) ſwyno, llygadtŷnu, rheibio.--boddloni, boddhau.
CHÁRMING, (adj.) hyfryd, rhagorol, cywraint.
CHART, (ſ.) llenn yn dangos goſodiad gwledydd.
CHÁRTER, (ſ.) ſiartr.
CHÁRY, (adj.) gochelgar, gofalus, pryderus.
To CHASE, (v. a.) hely, hela, erlyn, ymlid, erlid, *Lef.* xxvi. 8. *a* erlidia *gant*.
CHASE, (ſ.) ſiâs, helwraeth, helyddiaeth, erlidiad.
CHASM, (ſ.) gagendor; agoriad, hollt, gwagder.
CHASTE, (adj.) dihalog, dilwgr, diwair, pûr.
To CHÁSTEN, (v. a.) ceryddu, coſpi; daroſtwng.
To CHÁSTISE, (v. a.) Edr. *Chaſten*.
CHASTÍSEMENT, (ſ.) cerydd, coſpedigaeth, coſtwyad.
CHÁSTITY, (ſ.) diweirdeb, purdeb, dianlladrwydd, ymgynnal.
CHÁSTELY, (adv.) yn ddiwair.
To CHAT, (v. n.) trydar, ſiſial, ſiarad, baldordd, chwedleua.
CHAT, (ſ.) baldordd, gwagſiarad, trydar.
CHÁTTEL, (ſ.) meddiannau ſymmudol: meddiant, perchennogaeth, priodoldeb.
To CHÁTTER, (v. n.) Edr. *to Chat*.
CHÁTTER, (ſ.) Edr. *Chat*.
To CHAW, (v. a.) cnoi.
CHEAP, (adj.) newid, iſel, dibris.
CHÉAPNESS, (ſ.) iſelder pris, dielwant.
CHEAT, (ſ.) twyll, hocced, dichell, ſiommedigaeth.
To CHEAT, (v. a.) twyllo, hudo, ſiommi, ſeithugio, coggio.
To CHECK, (v. a.) argyhoeddi, ceryddu, attal.
CHECK, (ſ.) cerydd, coſp, argyhoeddiad.---ſeithugiaeth. -- aerwy.
To CHÉCKER, } (v. a.) britho, am-
or CHÉQUER, } ryliwo.
CHEEK, (ſ.) grûdd, bôch, cern.
CHEER, (ſ.) arlwy, darmerth. --- cyſſur, ſirioldeb.
To CHEER, (v. a.) cyſſuro, llonni, llawenhau, diddanu.

CHÉERFUL, (adj.) lawen, hoenus, gorawenus, llonn, cyſſurus, firiol, *Diar.*xv.13, *Calon lawen a wna wyneb* firiol.

CHÉERFULLY, (adv.) yn llawen, yn firiol.

CHÉERFULNESS, (ſ.) llawenydd, hyfrydwch, firioldeb, llonder, hoen, gorhoen, gorawen.

CHÉERY, (adj.) llawen, hoenus, firiol.

CHEESE, (ſ.) caws.

To CHÉRISH, (v. a.) achleſu, firio, cyſſuro, ymgeleddu, meithrin, magu, magwriaethu, twymdwyro.

CHÉRRY, (ſ.) ceiroeſen, firionen.

CHÉRSONESE, (ſ.) bron ynys.

CHÉRUB, (ſ.) cerub, angel.

CHÉRUBIC, (adj.) angylaidd.

CHÉSNUT, (ſ.) ſataen, caſtan.

CHESS, (ſ.) gwyddbwll, tawlbwrdd.

CHEST, (ſ.) coffr, ciſt, llogell.

CHEVALIÉR, (ſ.) marchog.

To CHEW, (v.) cnoi.---adfeddylied, admyſyrio.---" old politicians *chew* " on wiſdom paſt." *Pope.*

CHICÁNE, } (ſ.) cellwair, yſtryw,
CHICÁNERY, } yſtrangc.

CHICK, *or* } (ſ.) cyw.
CHÍCKEN, }

To CHIDE, (v.) ſardio, ceryddu, ſennu, ymſerthu, dwrdio, *Barn.*viii.1. *a hwy ai* dwrdiaſent *ef.*

CHIEF, (adj.) arch, pennaf, prif.

CHIÉFLY, (adv.) yn bennaf, yn enwedigol, yn bendifaddau.

CHIÉFTAN, (ſ.) tywyſog, blaenor, pennaeth, pencywdod.

CHÍLBLAIN, (ſ.) melerth, meltyrch, gibws.

CHILD, (ſ.) plentyn.

To CHILD, (v. n.) planta.

With CHILD, yn feichiog.

CHÍLDHOOD, (ſ.) maboed, mebyd, mabanoed.

CHÍLDISH, (adj.) plentynaidd, mabanaidd, mabaidd.

CHÍLDISHNESS, (ſ.) bachgeneiddrwydd, hurtrwydd, anwybodaeth.

CHÍLDLESS, (adj.) ammhlantadwy, diblant.

CHÍLIAD, (ſ.) mil.

CHILL, (adj.) rhynllyd, fferllyd, oerllyd.

To CHILL, (v.a.) oeri, fferru, gwneuthur yn oer, neu'n rhynllyd.

CHÍLLINESS, } (ſ.) oerni, me
or CHÍLNESS, } rhyndod, ffer

CHÍLLY, (adj.) oer.

CHIME, (ſ.) cynghanedd cly cytgerdd.

To CHIME, (v. n.) cynghan cydſeinio.

CHIMÉRA, (ſ.) dychymmyg ffûg.

CHIMÉRICAL, (adj.) ffugiol, f us, dychymmygol.

CHÍMNEY, (ſ.) fimnai, ffume ell, lwfer, ffynetr.

CHIN, (ſ.) gên, elgeth, aelgetl gerth.

CHINCOUGH, (ſ.) pâs.

CHINE, (ſ.) glain cefn, aſgwr

CHINK, (ſ.) agen, gagen, ho goriad.

To CHINK, (v. n.) tincio, ti ſynio fel arian.---hollti, age

CHÍNKY, (adj.) agenog.

CHIP, (ſ.) aſglodyn, cilcyn, c

To CHIP, (v. a.) difynio, nad aſglod.

CHÍROGRAPHY, (ſ.) *from* χειρ llaw, *and* γραφω *to write*, yſgr llaw yſgrifen un, a yſgrifeno law ei hun.

CHÍROMANCER, (ſ.) *from* χειρ llaw, *and* μαντις, *prophet*, pro neu ddewin ; llawddewin.

CHÍROMANCY, (ſ.) lawddewi

To CHIRP, (v. n.) gwneuthu aderyn.

CHIRÚRGEON, *pron. Surgeon* llawfeddyg.

CHIRÚRGERY, (ſ.) llawfed iaeth.

CHÍSEL, (ſ.) cŷn, gaing.

CHIT, (ſ.) herlottyn, maban, gennyn.---brychni.

To CHIT, (v. n.) blaendardd guro, egino.

CHÍTTERLINGS, (ſ.) ymyſg perfedd.

CHÍVALRY, (ſ.) marchwria gwaſanaeth, neu reolau m ---grym, glewder, gwychde

CHOICE, (ſ.) dewis, dewiſiad, iad.

CHOICE, (adj.) etholedig, rh ardderchog, godidog, cywr gofalus, manawl.

CHOI'CELY, (adv.) yn gywraint, yn rhagorol.
CHOI'CENESS, (ſ.) cywreinrwydd, rhagoriaeth.
CHOIR, *pron. Quire*, (ſ.) côr, cafell, mintai o gantorion.
To CHOKE, (v. a.) mogu, mygu, tagu, llindagu. —— lluddias, attal, rhwyſtro.
CHO'KING, (ſ.) mygiad, tagiad, tagfa, llindagiad.
CHO'LER, (ſ.) geri. ---- *fig.* digter, digllonedd, bâr, llid, irllonedd, gwyth.
CHO'LERICK, (adj.) digllon, digofus, llidiog, drygnawſus, anynad, gwanafog.
CHO'LERICKNESS, (ſub.) irllonedd, gwynaſrwydd, ffromder.
To CHOOSE, (v. a.) dewis, ethol, dethol.
CHOO'SER, (ſ.) dewiſwr, etholwr.
To CHOP, (v.) torri ymaith, cinynio, ciniachu. ---- newidio, cyfnewid, arallu.
CHOP, (ſ.) difyn, cilcyn.
CHOPS, (ſ.) bochgernau, bochau, gorchfanau.
CHO'RAL, (adj.) coraidd, yn perthyn i gôr.
CHORD, (ſ.) tant.
CHO'RISTER, (ſ.) cantwr mewn côr.
CHORO'GRAPHER, (ſ.) *from* χωρη, *region*, gwlad, *and* γραφω, *to deſcribe*; mynegwr, neu ddeſgrifiwr gwleddydd.
CHORO'GRAPHY, (ſ.) gwlad-ddoſparth.
CHO'RUS, (ſ.) Edr. *Choir*.
CHO'SEN, (part. paſſive from *chooſe*) etholedig, dewiſedig.
To CHOUSE, (v. a.) twyllo, ſiommi, hudo.
CHRISM, (ſ.) enneiniad.
CHRIST, (ſ.) *from* Χριστος, *annointed*, enneiniog; Criſt.
To CHRI'STEN, (v. a.) bedyddio, enwi.
CHRI'STENDOM, (ſ.) crêd, lle y proffeſſir y grefydd griſt'nogol.
CHRI'STENING, (ſ.) bedydd.
CHRI'STIAN, (ſ.) criſtion.
CHRISTIA'NITY, (ſ.) criſtianogrwydd
CHRI'STMAS, (ſ.) nadolig, dydd genedigaeth Criſt.

CHRO'NICLE, (ſ.) cronicl, brud, brut, amſer-lyfr, hanes, llechres, oes-lyfr.
To CHRO'NICLE, (v. a.) goſod mewn cronicl, brut, neu llechres.
CHRO'NICLER, (ſ.) yſgrifennydd cronicl, neu haneſion, haneſydd.
CHRONO'LOGY, (ſ.) cyfriſad amſer, mynegiad amſer.
CHUB, (ſ.) math ar byſgodyn.
CHU'BBED, (adj.) penfawr, pendew.
To CHUCK, (v. n.) creccian, clwccian, gregar, lleiſio fel giar, neu betris. --- (v. a.) rhoi ergyd tirion tan ên un.
CHUCK, (ſ.) llais giar.
To CHUCKLE, (v.) chwerthin, hyd oni bo un maes o anadl. Edr. *to chuck*.
CHU'FFY, (adj.) anynad, drygnaws, anhynaws, ſarrug.
CHUM, (ſ.) cydyſtafellydd, cydymmaith yſtafell.
CHUMP, (ſ.) cŷff, boncyff, cippill.
CHURCH, (ſ.) eglwys, llann.
The nearer the Church the further from God.--- A fo neſaf i'r Eglwys, fydd pellaf oddiwrth Baradwys.
CHU'RCH-YARD, (ſub.) mynwent, corphlan, beddle, beddrod.
CHURL, (ſ.) carl, delff, cybydd, drel, dyn ſarrug, creulon, blwng.
CHU'RLISH, (adj.) delffaidd, cybyddllyd, drelaidd, tauog, ſarrug, blwng.
CHU'RLISHNESS, (ſ.) delffeiddrwydd, tauogrwydd, blyngder.
CHURN, (ſ.) buddai.
To CHU'RN, (v. a.) corddi.
CHU'RN-STAFF, (ſ.) gorddgorddi.
To CHUSE. Edr. *to chooſe*.
CI'CATRICE, *or* CI'CATRIX, } (ſ.) craith.
To CICATRI'ZE, (v. a.) creithio.
CI'DER, (ſ.) diod a wnair o afalau.
CIE'LING. Edr. *Ceiling*.
CI'NCTURE, (ſ.) gwregys, gwaſgrwym.
CI'NDER, (ſ.) ſindw, marwor, lludw.
CI'NGLE, (ſ.) cengl, brongengl.
CI'NNABAR, (ſ.) ſinobl, rhyw faen meddalgoch.
CI'NNAMON, (ſ.) canel, ſynamwn, *Can.* iv. 14.
CI'NQUE, *pron. Sink*, (ſ.) nifer pump.

CI'ON,

Cí'ON, (ſ.) grefftyn, impyn, blaguryn, blanhigyn, yſbrigyn.

Cí'PHER, (ſ.) y cyfryw farc [o] mewn rhifedigaeth.

To CÍ'PHER, (v. n.) dyſgu rhifedigaeth; bwrw cyfrifon.

Ci'RCLE, (ſ.) cemp, cylch, cant, cwmpas, amgylchedd, lloeran.

Cí'RCLING, (adj.) cwmpaſog, cylchynaidd.

Cí'RCUIT, (ſ.) amgylch, amgylchedd, amgylchiad, cylch, cylchyniad, cwmpas, amred.

To CÍ'RCUIT, (v. n.) cylchu, amgylchu, amdroi.

Cí'RCULAR, (adj.) cylchaidd, cylchynaidd.

To CÍ'RCULATE, (v. n.) cylchynu, myned o amgylch.

CIRCULÁ'TION, (ſ.) cylchyniad, amgylchyniad, amred.

CIRCUMÁMBIENT, (adj.) cwmpaſog, amgylchaidd.

To CIRCUMÁMBULATE, (v. n.) rhodio o amgylch, darymred.

To CIRCUMCÍ'SE, (v. a.) enwaedu.

CIRCUMCÍ'SION, (ſ.) enwaediad.

CIRCÚMFERENCE, (ſub.) cwmpas, cylch, cylched, cylchedd, amgylchedd, gogylchedd.

CIRCUMLOCÚTION, (ſ.) cylch-ymadrodd, cwmpaſddadl, amgylchiaith.

To CIRCUMSCRÍ'BE, (v. a.) cylchyſgrifennu. ---*fig.* terfynu, goſod terfyn.

CIRCUMSCRÍ'PTION, (ſ.) terfyniad.

Cí'RCUMSPECT, (adj.) gochelgar, gwyliadwrus, gofalus, pryderus.

CIRCUMSPÉCTION, (ſ.) gocheliad, cyfarchwyl, gwyliadwriaeth.

CIRCUMSPÉCTIVE. Edr. *Circumſpect.*

CIRCUMSPÉCTLY, (adv.) yn ochelgar, yn bwyllog.

CIRCUMSTÁNCE, (ſ.) amgylchiad, cyflwr, anſawdd.

CIRCUMSTÁNTIAL, (adj.) amgylchiadol, damweiniol.

CIRCUMVALLÁTION, (ſ.) amgylch-glawdd, gwarchae.

To CIRCUMVÉNT, (v. a.) twyllo, hudo, ſiomni, coggio.

CIRCUMVÉNTION, (ſ.) twyll, hûd, dichell, yſtryw.

To CIRCUMVÉST, (v. a.) amwiſgo, amddilladu.

To CIRCUMVÓLVE, (v. a.) torchi, cylchio, troi o amgylch, treiglo.

CIRCUMVOLÚTION, (ſ.) cylchiad, troad o amgylch.

Cí'RCUS, *or* Cí'RQUE, (ſ.) chwareuſa gaead.

Cí'ST, (ſ.) côd, gwain, caead, gwerchyr.

CÍ'STED, (adj.) caeadig, mewn gwain.

CÍ'STERN, (ſ.) cerwyn; ffynnon, *Eſay* xxxvi. 16. *ac yſed pawb ddwſr ei* ffynnon *ei hun*; pydew, *Jer.* ii. 13. *eu hunain* bydewau; trwppa, *ll.*

CIT, (ſ.) dineſydd.

CÍ'TADEL, (ſ.) caſtell, twrr, amddiffynfa.

CITÁ'TION, (ſ.) gwŷs, dyſyn.

To CITE, (v. a.) gwyſio, galw, dyſynnu, dywynnu.

CÍ'TER, (ſ.) gwyſwr, dyſynwr.

CÍ'TIZEN, (ſ.) dinaſwr, dineſydd, caerwr, bwrgais.

CÍ'TRINE, (adj.) melynlliw.

CÍ'TY, (ſ.) dinas, dinas-dref, caer, priſgaer.

CÍ'TY, (adj.) dinaſaidd, dineſig.

CÍ'VIL, (adj.) dinaſaidd.—dygiadus, moeſol, cyweithas, medrus, mwynaidd.

CIVILITY, (ſ.) dinaſeiddrwydd, cyweithaſrwydd, moeſgarwch, mwyneidd-dra, medruſrwydd, hynawſedd

To CIVILÍ'ZE, (v. a.) doſi, gwarhau, hyweddu.

CIZE, (ſ.) maint, meidroldeb.

C L

CLACK, (ſ.) clecc, clegyr, dadordd, clap.—tafod.

To CLACK, (v. n.) cleccian, dadordd, clegyr; dwndrio.

CLAD, (part. pret. from *Cloathe*) wedi ei wiſgo.

CLAIM, (ſ.) claim, hawl, ymarddelwad.

To CLAIM, (v. a) cleimio, ymarddelw, gofyn.

CLÁIMANT, (ſ.) ymarddelwr.

To CLAMBER, (v. n.) dringo.

To CLAMM, (v. n.) lleſtair, lluddias, attal, goluddio.

CLÁMMINESS, (ſ.) gludrwydd, yſgrawlingrwydd.

CLÁMMY,

ıʏ, (adj.) gludiog.
ROUS, (adj.) gwaeddgar, lfawr.
UR, (ſ.) gwaedd, bloedd, llef; garm, cri, crochlef, diaſpad.
MOUR, (v. n.) gwaeddi, llefrio, bloeddio, germain, ubelwain.
(ſ.) llwyth, goſgordd, teulu.
ULAR, (adj.) dirgel.
ÉSTINE, (adj.) dirgel, cuddiarwybod.
ÉSTINELY, (adv.) yn ddirgel, w.
NG, (v. a.) tincio, tincian, el ytgorn.
OR, (ſ.) clegyr, trydar, trŵſt.
, (ſ.) rhingc, tingcian, tongc, l, crochleis.
, (v. a.) curo, baeddu, pwyo.
o, ſeinio.
Hands, curo dwylaw ynglawenydd.
the Wings, yſgyttian, yſadenydd.
ſ.) clap, diaſpad, tongc, ſain, bramm.
ER, (ſ.) ffuſtwr, curwr dwyighyd. --- tafod clôch.
r, *or Claret Wine*, (ſ.) ffuon, ôch.
RIFY, (v. a.) puro, gloywi.
ON, (ſ.) clariwn, utgorn, llug-

ʏ, (ſ.) gloywder, eglurder, er, diſgleirdeb.
H, (v. n.) anghyttuno, ang-, anghydſeinio, amryfaelio.-- l, taro ynghŷd.--- gwrthwygwrtheb.---ſeinio.
(ſ.) tarawiad ynghyd. --- wynebiad, cyferbyniad. ---- tundeb, anghordiad.
ING, (ſ.) Edr. *Claſh*.
(ſ.) gwaeg, pendant, boggafaelfach.
P, (v. a.) bwcclu, boglymvaegu. ---- cofleidio, braich--argau.
(ſ.) trefn, rhês, rheſtr.
c, *or* CAL, } (adj.) o'r radd ben- naf.
c, (ſ.) awdwr enwog.
TTER, (v. n.) trwſtio, darſtain, diaſpedain, baldordd, dwndrio.
CLÁTTER, (ſ.) trŵſt, trydar, diaſpad, bramm.
CLAUSE, (ſ.) hyrr ymadrodd, erthygl
CLÁUSURE, (ſ.) carchar, cyfarchwel, ceidwadaeth.
CLAW, (ſ.) crafangc, palf, ewin, yſpagau.
To CLAW, (v. a.) yſgraffinio, crafu, rhathu.
CLÁWED, (adj.) ewinog, crafangog, palfog.
CLAY, (ſ.) clai, priddgiſt.
CLÁYEY, (adj.) cleiog.
CLEAN, (adj.) glân, ſyw, gloyw, pûr, dillyn, coeth, deſtl, diwyg, irchwŷs, *Ll.*
To CLEAN, (v. a.) glanhau, puro, coethi.
CLEÁNLY, (adv.) yn lân, yn ſyw, yn ſyber.
CLEÁNLINESS, (ſ.) glendid, glaneidd-dra, ſyberwyd, purdeb, deſtluſrwydd, maledd, *H. S.*
CLEÁNNESS, Edr. *Cleanlineſs*.
To CLEANSE, (v. a.) edr. *To clean*.
CLEÁNSER, (ſ.) glanhawr, purwr.
CLEAR, (adj.) amlwg, diargel; eglur, pur, glan, gloyw, diſglair, claer, difrycheulyd. —— *adverbially*, yn hollol, yn gwbl.
To CLEAR, (v. a.) claero, huddo, rhyddhau; glanhau, puro, gwneuthur yn ddiſglair. — egluro, amlygu.
CLÉARLY, (adv.) yn amlwg, yn eglur, yn lân, yn loyw.
CLÉARNESS, (ſ.) gloywder, diſgleirdeb, llewyrch, eglurder; amlygrwydd, dilyſrwydd.
To CLEAVE, (v. n.) glynu wrth, ymgyſſylltu, ymludio, ymlyn, dylynu.
To CLEAVE, (v. a.) holltu, yſgyrioni, delltennu. — rhannu, doſparthu.
CLÉAVER, (ſ.) bwyall, cymmynai.
CLEFT, (ſ.) hollt, agen, agoriad, gorimmin.
CLEMÉNCY, (ſ.) mwyneidd-dra, tiriondeb, llarieidd-dra, gwaredd, gwareidd-dra, hynawſedd, addfwynder, mwynder.

CLÉMENT,

CLÉMENT, (adj.) trugarog, tirion, hynaws, mwynaidd, hywar, hygar.
CLÉRGY, (ſ.) gwyr llên, offeiriaid, eglwyſwyr.
CLÉRGYMAN, (ſ.) periglor, eglwyſwr.
CLÉRICAL, (adj.) a berthyn i'r offeiriaid, offeiriadol.
CLERK, (ſ.) periglor.—rhaglaw, yſgrifennydd; yſgolhaig.
CLÉVER, (adj.) cywraint, dehau, deheuig, hylaw, celfydd.
CLÉVERLY, (adv.) yn gywraint, yn ddeheuig.
CLÉVERNESS, (ſ.) medruſrwydd, deheurwydd, cywreinrwydd.
CLEW, (ſ.) pellen edafedd.. — *fig.* cyfarwyddyd, hyfforddiad.
To CLICK, (v. n.) cleccian, tincian.
CLÍENT, (ſ.) dyn goſgordd, un a roddo ei achos i gyfreithiwr, hawlwr.
CLIFF, (ſ.) craig, bryn, ſerth allt, gallt, dibyn, bron.
CLIMÁCTERIC, } (ſ.) niweidiol.
CLIMACTÉRICAL, } --- *climacterical year*, y flwyddyn enbyd o hoedl dyn.
CLÍMATE, (ſ.) un o rannau 'r byd, o'r gyhydedd i'r ddau begwn. --- ardal, bro.
CLÍMAX, *in rhetoric*, (ſ.) dull ymadrodd, a elwir, graddiaith, neu gradd-eſgyn, megis yr adnodau canlynol, *Pa un bynnag ai Paul, ai Apollos, ai Cephas, ai'r byd, ai bywyd, ai angau, ai pethau preſennol, ai pethau i ddyfod, mae pob peth yn eiddoch chwi: a chwithau yn eiddo Criſt, a Chriſt yn eiddo Duw*, 1 Cor. iii. 22, 23.
To CLIMB, *pron. clime*, (v.) dringo, eſgyn, dyrchafu.
CLIME. Edr. *Climate*.
To CLINCH, (v. a.) dala mewn llaw, cau dwrn ar beth a'r bawdfys dros y bufedd eraill.---cadarnhau, ſicrhau.
To CLING, (v. n.) glynu wrth, troi o amgylch peth.
To CLINK, (v. n.) tincio, tincian, ſeinio fel mettel.
To CLIP, (v. a.) cofleidio, braicheidio.---cneifio, gwelleifio, toccio. torri yn fyrr. --- gwneud arian yn llai.
CLOAK, (ſ.) clôg, cochl, mantell, côb, toron, hûg.
To CLOAK, (v. a.) gorchuddio, dirgelu, cuddio.
To CLOATH, (v. a.) dilladu, gwiſgo, trwſiadu.
CLOATHING, (ſub.) dillad, gwiſg, trwſiad, archenad.
CLOCK, (ſ.) clocc, orlais, awrlais.
CLOD, (ſ.) tywarchen, tywarchyn, priddell.
To CLOD, (v.) tywarchu, ceulo.
CLÓDDY, (adj.) tywarchog.
CLÓDPATE, (ſ.) dyn dwl, hurt, diddeall.
To CLÓG, (v.) lleſtair, lluddias, rhwyſtro, attal, llwytho.
CLOG, (ſ.) rhwyſtr, lluddias, goludd, attaliad. ——— eſgyd-goed.
CLOÍSTER, (ſ.) clâs, clos, manachlog, manachdŷ.
To CLÓISTER, (v. a.) cau mewn clâs, neu fanachlog.
To CLOSE, (v.a.) cau, cloi, diweddgloi, dibennu, gorphen, terfynu.--- uno, cyſſylltu.
CLOSE, (ſ.) cae, coet-gae.—diwedd, terfyn.--diweddglo, argaeedigaeth.
CLOSE, (adj.) caead.--agos, cyfagos, gerllaw.---dirgel.---cyfyng, caeth; tynn.
CLÓSENESS, (ſ.) agoſrwydd.---cyfyngder.——cynnildeb.
CLÓSET, (ſ.) yſtafell, yſgafala, llogawd.
CLÓSURE, (ſ.) cae; diweddglo, argaeedigaeth.——terfyn.
CLOT. Edr. *Clod*.
CLOTH, (ſ.) brethyn.
Cut your Coat according to your Cloth Torr dy bais, yn ol dy bwer.
To CLOTHE, (v. a.) Edr. *to cloath*.
CLÓTHIER, (ſ.) brethynnwr, pannwr.
CLÓTTY, (adj.) tywarchog.
CLOUD, (ſ.) cwmmwl, cymmwl.
To CLOUD, (v.) cymmylu.---tywyllu caddugo, gorchuddio.
CLÓUDY, (adj.) cymmylog. --- tywyll.
CLÓVEN, (part. from *cleave*) fforchog, holltog, gwahanedig, *Act.* ii. *dafodau* gwahanedig *megis o dân*.
CLOUGH, *pron. Cloff*, (ſ.) craig, bryn ſerth allt.

r, (ſ.) clwtt, clwttyn, carp, bratt, brib, cadechyn.
ɔut, (v. a.) clyttio, darnio, irio.
ɨ, (ſ.) carl, drel, delff, lletoledog.
ɨish, (adj.) drelaidd, delffauogaidd, gwladaidd, trwſgl.
ɨishness, (ſ.)delffeiddrwydd, rwydd, gwladeiddrwydd.
y, (v.) digoni, llenwi.
(ſ.) clwppa, cnwppa, cwl—Cyfedd, cyfeddach, gild.
b, (v. n.) gildio, bod yn gyddewn traul.
ck, (v.n.) clwccian, cloccian.
ily, (adv.) yn chwithig, yn lſydd, yn drwſgl.
iness, (ſ.) chwithrwydd, wreinrwydd, anneheurwydd.
y, (adj.) chwith, chwithig ſydd, anghywraint, annean ferth.
ng, (v. n.) crino, crinellu, io.
er, (ſ.) ſwpp, bagad.
tch, (v. a.) edrych *to clinch.*
er, (ſ.) edr. *clatter.*

C O

ɛrvate, (v. a.) tyrru, penſyppio, cludeirio.
ɛvátion, (ſ.) pentyrriad.
(ſ.) cerbyd, carfenn.
ion, (ſ.) cymhelliad, diriad, l.
ſtor, (ſ.) helpwr, nerthwr, cyfnerthwr.
late, (v. n.) ceulo.
látion, (ſ.) ceuliad, ſ.) gloyn.—marworyn.
coal *to Newcaſtle,* u mêl i berchen gwenyn.
ésce, (v. n.) uno, cyſſylltu, ı.
cence, (ſ.) cydtyfiad; cyſ, undeb.
ion, (ſ.) cyſſyiltiad amryw ynghyd mewn un clamp.
tion, (ſ.) cyfaddaſiad,cyml.
(adj.) braiſg, praff, bras, -gwael, dibris.
ness, (ſ.) gerwindeb, am-

Coast, (ſ.) cyffinydd, tuedd, minion; ymmyl, cwrr, goror.
Coat, (ſ.) twyg, hug, hugan, hefis.
To coat, (v. a.) gwiſgo; cuddio, gorchuddio.
To coax, (v. a.) gwenhieithio, ymoleithio, hudo.
Coáxer, (ſ.) gwenhieithiwr, ymoleithiwr.
To cobble, (v. a.) clyttio, cyweirio hen eſgidiau.
Cóbbler, (ſ.) clyttiwr, neu gyweiriwr hen eſgidiau.
Cóbweb, (ſ.) gwe'r coppyn.
Cock, (ſ.) ceiliog.
Cock *of Hay,* (ſ.) mwdwl.
Cock, *Spout,* (ſ.) dwſel.
Cockáde, (ſ.) pleth a wiſgir ar hett.
Cóckatrice, (ſ.) gwiber, *Ac ar ffau'r* wiber *yr eſtyn yr bwn a ddiddyfnwyd ei law, Eſa.* xi. 8. aſp, *Canys wele, mi a ddanfonaf ſeirph,* aſpiaid *i'ch myſg, Jer.* viii. 17.
To cócker, (v. a.) coccru, gwenhieithio, truthio, ymoleithio, llochi.
Cóckle, (ſ.) crogenbyſg.
To cóckle, (v. n.) rhychu, crychu, cuchio.
Cóckney, (ſ.) un a enir yn Llundain.
Cóckpit, (ſ.) lle i geiliogod ymladd.
Cóck's-comb, (ſ.) crib ceiliog.
Cóction, (ſ.) berwad.
Cod, (ſub.) coden, cibyn, pliſgyn, maſglyn.
Cod *Fiſh,* (ſ.) math ar byſgodyn.
Code, (ſ.) llyfr.
Codicil, (ſ.) cyflawniad, neu ychwanegiad at ewyllys.
To códle, (v. a.) berwi.
Códling, (ſ.) afal berwedig.
Coéqual, (adj.) cyfartal, gogyſtal, gogyſuwch.
Coequálity, (ſ.) cyfartalwch, gogyſtadledd.
To coérce, (v. a.) attal, cyfattal, rhwyſtro.
Coércion, (ſ.) attaliad.
Coércible, (adj.) attaladwy.
Coesséntial, (adj.) o'r un hanfod.
Coetáneous, (adj.) gogyfoed, cyfoed, cydoed.

Coetérnal, (adj.) gogydtragywyddol.
Coéval, (adj.) cydoes. Edr. *coetaneous.*
To coexíst, (v. n.) cydfod.
Coexístence, (ſ.) cydhanfod.
Coexístent, (adj.) gogydhanfodol.
Cóffer, (ſ.) coffr, ciſt.
Cóffin, (ſ.) yſgrin, arch corph marw.
To cóffin, (v. a.) dodi mewn yſgrin.
To cog, (v.) gwenhieithio, truthio, ymoleithio, rhagrithio, hudo, denu.
Cog, (ſ.) dant rhod.
Cógency, (ſ.) grym, nerth, gallu.
Cógent, (adj.) grymmus, nerthol, galluog, affeithiol.
Cógger,(ſ.) twyllwr, hudwr, gwenhieithiwr. truthiwr, ymoleithiwr.
Cogitátion, (ſub.) meddyliad, myſyriad, meddwl, bryd, myſyrdod, bwriad.
Cógitative, (adj.) meddylgar, myſyriol.
Cognátion, (ſ.) carennydd, cyſtlwn, cyſtlannedd, tras.
Cógnizance, (ſ.) gwybyddiaeth, gwybodaeth.
To cohábit, (v. n.) cydfyw, cydtrigo, cyttal, cydanneddu, cydtrefu.
Cohábitant, (ſ.) cydtrigiannydd, cydanneddwr.
Cohabitátion, (ſ.) cydtrefiad.
Cohéir, (ſ.) cydetifedd, cyttiriog, cydtreftadog.
Cohéiress, (ſ.) cyd etifeddes.
To cohére, (v. n.) cydlynu, ymgyſylltu, cyttuno.
Cohérence, } (ſ.) cyſſylltiad, cyſ-
Cohérency, } ſwllt, undeb.
Coherent, (adj.) cydlynol, cyttunol, unol.
Cohésion, (ſ.) cydlyniad, ymgyſſylltiad, cyttyniad.
Cohórt, (ſ.) cyndod, byddin, torf, mintai.
Coif, (ſ.) cap, cappan, penwiſg.
Coil, (ſ.) godwrdd, cyffro, cythrwfl, terfyſg. —Rhaff wedi ei dirwyn yn dorch.
To coil, (v. a.) dirwyn ynghylch, dirwyn rhaff yn dorch.
Coin, *pron. quoin, or quine,* (ſ.) ongl, cornel, gwal.
Coin, (ſ.) mwnai, arian bath, bath, mâl.
To coin, (v. a.) bathu, llunio, ffurfio, ffugio.
Coínage, (ſ.) bathiad.
To coincíde, (v. n.) ſyrthio ar, neu, gyfarfod yn yr un pwynt; cordio, cyttuno, cydfod, cydſeinio.
Coíncidence, (ſ.) cydymgyfarfodiad, cydrediad, cydgordiad, cyttundeb.
Coíncident, (adj.) yn cwympo ar yr un pwynt, yn cydredeg, yn cydgordio, yn cydſeinio.
Coíner, (ſ.) bathwr.—ffugiwr, dychymmygwr.
Coit, (ſ.) coiten.
Coke, (ſ.) findw, marwor.
Cólander, (ſub.) *pron. Cullender.* hidl, hiddl.
Colátion, (ſ.) hidlad.
Colature, (ſ.) hidlad.
Cold, (adj.) oer, addoer, oerfelog, anwydog, anghynnes, croi.
Cold, (ſ.) oerni, oerfel, anwyd, ffer-dod, rhyndod.
Cóldness, (ſ.) oerder, oerni.
Cólic, (ſ.) clwy'r colic.
Cóllar, (ſ.) coler, mynygldorch, myngwair.
To collar, (v. a.) coleru.
To collate, (v. a.) cymharu, cyſtadlu, holi, chwilio. — cyfleu.—rhoddi, donio.
Collateral, (adj.) yſtlyſawl, cydyſtlys, cyfaryſtlys.
Collátion, (ſ.) rhoddiad, doniad. —cymhariad, cyſtadliad.--gwledd. — rhoddiad bywioliaeth, neu berſonoliaeth.
Colléague, *pron. Colleag,* (ſ.) cyfaill, cydymmaith, cydſwydd.
Cóllect, (ſ.) gweddi ferr, colect.
To collect, (v. a.) caſglu, cynnull, caſglu ynghyd.
Collection, (ſ.) caſgl, caſgliad, cynnull, cynnulliad, crawn.
Collective, (adj.) caſgledig.
Collector, (ſ.) caſglwr, cynnullwr.

Cóllege, (ſ.) cynnulleidfa.
Cóllier, (ſ.) glowr.
Colligátion, (ſ.) cydrwymiad, cytglymmiad.
To cólliquate, (v. a.) toddi, ymollwng.
Colliquátion, (ſ.) toddiad.
Collíſon, (ſ.) tarawiad ynghyd.
To collógue, (v. a.) hudo, twyllo, denu.
Cóllop, (ſ.) golwyth.
Cólloquy, (ſ.) cydymddiddan, cydſiarad, cylafaredd, cyfrwch, ymddywediad.
To collúde, (v. n.) cydtwyllo.
Collúsion, (ſ.) cyttundeb i dwyllo.
Collúsive, (adj.) twyllodrus, dichellgar.
Cólon, (ſ.) y cyfryw nod [:]—y coluddyn mawr.
Cólonel, *pron. Kulnel*, (ſ.) llywodraethwr, rheolwr, neu flaenor rhiallu, milwriad.
Cólony, (ſ.) lle didrigian y danfonir pobl i breſwylio ynddo; y bobl a ddanfonir i drigo yn y cyfryw le, dinas y daethai ei phobl o le arall.
Colósse, Colóssus, } (ſ.) delw ddirfawr.
Cólour, (ſ.) lliw, eilyw.
To cólour, (v. a.) lliwo, lliwio.
Cólours, (ſ.) bannerau, arwyddion.
Colt, (ſ.) ebol, eddeſtr.
Colúmbary, (ſub.) colommendy, twll colommen.
Cólumn, (ſ.) colofn, piler, poſt.
Comb, (ſ.) crib.
To comb, (v. a.) cribo.
To cómbat, (v.) ymladd, ymryſon, orneſtu; ymdrechu.
Cómbat, (ſ.) amrafael, ymryſon, cynnen, ymladd, orneſt, câd.
Cómbatant, (ſ.) ymladdwr, orneſtwr.
Combinátion, (ſ.) cyſſylltiad; cydgyſſylltiad; cyttundeb, cydſyniad; cydfwriad, cydfrad, cynllwyn.
To combíne, (v.) cyſſylltu, cyttuno, cydfwriadu, gwneuthur cydfrad.
Combústible, (adj.) hyloſg, hyboeth, yſcreall.
To come, (v. n.) dyfod, dyneſu; digwydd, damwain.
Cómedy, (ſ.) chwarae, gwarae yſtori.
Cómeliness, (ſ.) harddwch, tegwch pryd, telediwrwydd, fflur.
Cómely, (adj.) gweddus, gweddol, hardd, têg, dillyn.
Cómet, (ſ.) ſeren walltog, ſeren y gynffon, ſeren loſgyrnog.
Cómfit, Cómfiture, } (ſ.) ancwyn.
To cómfort, (v. a.) cyſſuro, comfforddio, didddanu, dyhuddo.
Cómfort, (ſ.) cyſur, diddanwch, comffordd, dihuddiant.
Cómfortable, (adj.) cyſurus, diddanus.
Cómfortably, (adv.) yn gyſurus, yn ddiddanus.
Cómforter, (ſ.) cyſurwr, diddanwr, dedeſtl, cymfforddiwr.
Cómfortless, (adj.) digyſur, anniddanus.
Cómic, Cómical, } (adj.) arab, arabeddus, digrif, difyr, cellweirus.
Cómically, (adv.) yn ddifyr, yn ddigrif.
Cóming, (ſ.) dyfodiad, dyfodedigaeth.
Comítial, (adj.) a berthyn i gymmanfa.
Cómma, (ſ.) rhagwahanod.
Commánd, (ſ.) gorchymmyn, archiad; cennadwri.—awdurdod.
To commánd, (v. a.) gorchymmyn, erchi; ordeinio.—arglwyddiaethu, llywodraethu, rheoli, awdurdodi, rhwyſgo.
Commánder, (ſ.) gorchymmynwr, erchwr:---rheolwr, pennaeth, penciwdawd.
Commándment, (ſ.) gorchymmyn, deddf.
Commémorable, (adj.) gwiwgof.
To commémorate, (v. a.) cofio, coffâu, dwyn ar gof.
Commemorátion, (ſub.) coffâd, coffadwriaeth, cofiant, adgoffa.
To commence, (v. n.) dechreu, cychwyn.
Commencement, (ſ.) dechreuad, cychwyniad, cychwynfa.
Commend, (v. a.) edmygu, cyflwyno; cymmynu, clodfori, canmol; annerch.
Commendable, (adj.) canmoladwy, gwiwglod, gwiwfawl, hyglod, hyfawl.

COMMÉNDABLY, (adv.) yn ganmoladwy.
COMMENDÁTION, (ſ.) edmyg, canmoliaeth, moliant, clod, geirda, mowlair.
COMMÉNDATORY, (adj.) canmoladwy.
COMMENSURABÍLITY, (ſ.) cymmeſurwydd.
COMMÉNSURABLE, (adj.) cymmeſuradwy.
COMMÉNSURATE, (adj.) cymmeſur.
To COMMÉNSURATE, (v. a.) cymmeſuro.
COMMENSURÁTION, (ſ.) cymmeſurad, cyfladdrwydd.
To CÓMMENT, (v.) eſponio, eglurhau, deongl.
CÓMMENT, } (ſ.) ſylwiadau, eg-
CÓMMENTARY, } lurhâd, eſponiad, deongliad.
CÓMMENTATOR, (ſ.) eſponiwr, yſgrifennwr ſylwiadau.
COMMENTÍTIOUS, (adj.) dychymmygol, ffugiol.
CÓMMERCE, (ſ.) cyweithas, maſnach, marſiandaeth; newidwriaeth.
To CÓMMIGRATE, (v. a.) mudo o le i'r llall, ſymmud trigias.
CÓMMINÁTION, (ſ.) bygythiad, bygwl
COMMINÁTORY, (adj.) bygythiol.
COMMÍSERABLE, (adj.) toſturus, toſturiol.
To COMMÍSERATE, (v. a.) toſturio, trugarhau, truanhau.
COMMISERÁTION, (ſ.) toſturi, trugaredd.
CÓMMISSARY, (ſ.) rhaglaw, dirprwywr.
COMMÍSSION, (ſ.) awdurdod, gorchymmyn, *arhoddaſant* orchymmyn *y brenhin*, &c. *Ezra* 8. 36. troſedd, troſeddiad.
To COMMÍSSION, (v.a.) awdurdodi; appwyntio; rhoi awdurdod.
COMMÍSSURE, (ſ.) cymmal, cydiad, cyſſwllt.
To COMMÍT, (v. a.) gwneuthur. — cymmynu, ymddiried i un, gorchymmyn i un.—danfon i garchar.
COMMÍTMENT, (ſ.) anfoniad i garchar.
CÓMMITTEE, (ſ.) cymmanſa.
To COMMÍX, (v.a.) cymmyſgu, cydgymmyſgu.

COMMÓDE, (ſ.) penwiſg benyw.
COMMÓDIOUS, (adj.) cymmwys, cymmheſur, gweddus, addas, cyfaddas; buddiol.
COMMÓDIOUSNESS, (ſ.) cyfaddaſrwydd, cymmwyſdra, cymmeſurwydd.
COMMÓDITY, (ſ.) cêd, budd, elw. — marſiandaeth.
COMMÓDORE, (ſ.) tanlyngeſwr, llywodraethwr llynges.
CÓMMON, (adj.) cyffredin, cyffredinol; arferedig; gwael.
CÓMMON, (ſ.) maes cyffredin.
COMMONÁLTY, (ſ.) y cyffredin bobl, y werin, gwreng, bileinllu.
CÓMMONER, (ſ.) gwreng, bilain.
CÓMMONLY, (adv.) yn gyffredin; yn fynych.
CÓMMONNESS, (ſ.) cyffredinrwydd, cyffredinoldeb.
CÓMMONS, (ſ.) y cyffredin bobl. — ſenedd y cyffredin.—ymborth.
COMMONWÉAL, } (ſ.) gwladwr-
CÓMMONWÉALTH, } iaeth.—y lles cyffredin.
COMMÓTION, (ſ.) cyffro, cynnwrf, terfyſg, aflonyddwch, cythrwfl.
To COMMÚNE, (v. n.) ymddiddan, ymddywedyd, cydchwedleua, ymgommio.
COMMÚNICABLE, (adj.) cyfrannogol, cymmynadwy.
COMMÚNICANT, (ſ.) cymmunwr.
To COMMÚNICATE, (v.) cymmuno; cyfrannogi, cyfrannu âg arall. — datguddio ei farn i un.
COMMUNICÁTION, (ſ.) cyfrannogiad, cyffrediniad.—cydymddiddan, cydſiarad.
COMMÚNION, (ſ.) cymmun, cymmundeb.
COMMÚNITY, (ſ.) cymdeithas, cyweithas, cydſyddiaeth; cyffredinrwydd, cyffredinoldeb. — gwladwriaeth.
COMMÚTABLE, (adj.) cyfnewidiol.
COMMUTÁTION, (ſ.) newidiad, cyfnewidiad.
To COMMÚTE, (v. a.) cyfnewid, newidio.—prynu, rhoi iawn.
CÓMPACT, (ſ.) dygymmod, ammod, cyngrair.
To COMPÁCT, (v. a.) dywaſgu, cynhwyſo,

cymmoni. — gwneuthur

r, (adj.) cynnwys, cryno.
rness, (ſ.) crynodeb; cryf-

rure, (ſ.) cyſſwllt, cyſ-
cydiad.
:on, (ſ.) cyfaill, cydym-
:ydwr.
y, (ſ.) cyfeillach, cymdeith-
:ithas, cynnulleidfa, lliaws.
any, (v. a.) canymdaith,
oi, cydymganlyn.
able, (adj.) cymharadwy,

ative, (adj.) cymhariaethol
atively, (adv.) yn gym-
iol.
áre, (v. a.) cymharu, cyſ-
yffelybu, cyhydru.
e, (ſ.) cymhariaeth.
ison, (ſ.) cymhariaeth,
eth, cyffelybiaeth.
tment, (ſ.) rhanniad, par-

, (ſ.) cwmpas, cylch, am-
d.
Compass, (ſ.) compod.
pass, (v. a.) cwmpaſu,
amgylchu.
ses, (ſ.) cwmpas.
sion, (ſ.) toſturi, trugaredd.
ássionate, (v. a.) toſturio,
trugarhau.
sionate, (adj.) toſturus,
l, trugarog.
ible, (adj.) cyttunol a,
s i.
r, (ſ.) cydradd, cyfaill, cyd-

él, (v. a.) cymmell, dirio,
gwthio.
dious, (adj.) byrr, talgrwn,

diousness, (ſ.) byrrder,
wydd.
dium, (ſ.) crynodeb, byrr-
vttogrwydd, talfyrriad.
pénsate, (v. a.) talu'r
gwneuthur iawn.
sátion, (ſub.) iawn, tâl

ence, } (ſ.) cymmedrolder,
ency, } cymmeſurwydd,
lrwydd.

Cómpetent, (adj.) cymmwys, digonol, addas, cymheſur, cyngweddus.
Cómpetently, (adv.) yn gymmwys, yn addas.
Competítion, (ſ.) cyderlyniad, cydymgais; cydymdrech.
Compétitor, (ſ.) cydarch, cydeirchiol, cyderlynwr, a fo'n ymgais am yr un peth ag arall.
To compíle, (v. a.) cyfanſoddi; caſglu.
Compíler, (ſ.) cyfanſoddwr, yſgrifennwr llyfrau.
Complácence, (ſ.) boddlonrwydd, diddanwch, hyfrydwch, pleſer.---cyweithaſrwydd, moeſgarwch.
Complácent, (adj.) cyweithas, moeſgar; mwynaidd, hynaws.
To complain, (v.) achwyn, cwyno; cwynfan, alaethu, galaru, gronan.
Complaint, (ſ.) achwyn, achwyniad, cwyn, galargwyn, alaeth.
Complaisance, (ſub.) cyweithaſrwydd, moeſgarwch, mwyneiddra, hynawſedd, oſtis.
Complaisant, (ſ.) cyweithas, hynaws, mwynaidd, moeſgar.
Cómplement, (ſub.) cyflawniad, cwblhâd.
Compléte, (adj.) perffaith, cyflawn, hollol, cyfan, cyfangwbl, cwbl.
To compléte, (v. a.) cyflawni, cwblhâu, perffeithio, gorphen, dibennu.
Complétely, (adv.) yn berffaith, yn gyflawn, yn hollol.
Compléteness, (ſ.) perffeithrwydd, cyflawniad.
Complétion, (ſub.) perffeithiad, cwblhâd, cyflawniad, gorphenniad.
Cómplex, (adj.) cymmyſgedig; amryfedd, o amryw foddion.
Compléxion, (ſ.) pryd, wynebpryd. — naws, neu ardymmer y corph.
Compliance, (ſ.) cydſyniad; daroſtyngiad, goſtyngeiddrwydd, ufudd-dod.
Compliant, (adj.) cydſyniol.
To cómplicate, (v.) cydblygu, lliooſddyblygu, llioſogi.
Cómplicate, (adj.) cymmyſgedig, o amryw rannau.

Complication, (ſ.) cymmyſgiad o amryw bethau.
Cómplice, (ſ.) edr. *Accomplice*.
Cómpliment, (ſ.) cyweithaſrwydd, annerchiad.
To **cómpliment**, (v. a.) truthio, gwenhieithio.
Complimental, (adj.) cyweithas.
Cómplot, (ſ.) cydfrad, cydfwriad, cynllwyn.
To **complót**, (v. a.) cydfwriadu, cynllwyn, gwneuthur cydfrad.
To **comply**, (v. n.) cydſynio, ymroi, boddloni, cydgordio, cyttuno.
To **compórt**, (v. a.) cyngweddu, cyttuno, ymweddu; ymddwyn.
Compórt, (ſ.) ymddygiad, ymarweddiad, arweddiad.
Compórtable, (adj.) gweddus, cyngweddol, cyttun.
Compórtment, (ſ.) edr. *Comport*.
To **compóse**, (v. a.) cyfanſoddi, cymmoni, cyſſylltu. — cyſſulio, cymmodi, dyddio.--dyhuddo, llonyddu, heddychu.
Compósed, (adj.) dyhudd, llonydd, llariaidd.
Compósedness, (ſ.) tawelwch, llonyddwch, dyhuddiant.
Compóser, (ſ.) awdwr, cyfanſoddwr, cyſſodydd.
Composítion, (ſ.) cymmyſgiad o amryw bethau, cyflaith.—cyſſylltiad, cyfanſoddiad.—goſodiad peth. —cyttundeb, cymmod, cylafaredd.
Compósitor, (ſ.) cyſſodydd.
Cómpost, (ſ.) tail, gwrtaith.
To **compóst**, (v.a.) teilo, gwrteithio.
Compósure, (ſ.) yſgrifenniad, cyfanſoddiad. — treſn. — tawelwch meddwl, arafwch, llonyddwch.
To **compound**, (v. a.) cymmyſgu, cydgymmyſgu.—cymmodi, dyddio, cyttuno.— cyttuno ar ammodau; cyttuno â gofynwr, talu rhan o ddyled.
Compó'und, (adj.) cymmyſgedig, cyfanſoddedig, cyſſylltiedig.
Compoúnder, (ſ.) dyddiwr, cylafareddwr.---cymmyſgwr.
To **comprehénd**, (v. a.) cynnwys, gorymddwyn, amgyffred, dyall, dirnad.
Compréhensible, (adj.) amgyffredadwy, dyalladwy.
Comprehénsion, (ſ.) amgyffred, cynhwyſiad, gorymddwyn, deall.
Comprehénsive, (adj.) cynnwysfawr, helaeth, chang.
To **compréss**, (v. a.) gwaſgu, dywaſgu, cyngwaſgu, gwaſgu ynghyd. —*fig.* coffeidio.
Compréssible, (adj.) gwaſgadwy, a allir ei waſgu ynghyd.
Compréssion, (ſ.) cyngwaſgiad, gwaſgiad ynghyd.
To **compríse**, (v. a.) cynnwys amgyffred.
Comprobátion, (ſ.) cyd-dyſtiolaeth, cyd-broſiad.
Cómpromise, (ſ.) cyfaddewid, gogyfaddewid, rhoddiad ar ddyddiwr.
To **cómpromise**, (v. a.) cyfaddaw, rhoi ar ddyddiwr, neu gylafareddwr.
To **comptróll**, (v. a.) edr. *Controll*.
Compúlsion, (ſ.) diriad, cymhelliad, gwthiad.
Compúlsive, (adj.) nerthol, gwthiol, cymhellol.
Compúlsiveness, (ſ.) dir, nerth, grym.
Compúnction, (ſub.) dwyſbigiad, tymmhigiad. — gofyd tuſownol, blinder, aneſmwythder, neu driftwch am fai.
Compútable, (adj.) cyfrifadwy, hygyfrif.
Compútation, (ſ.) cyfrif, cyfrifiad, bwriad.
To **compúte**, (v. a.) cyfrif, rhifo, bwrw cyfrif.
Comráde, (ſ.) cyfaill, cydymaith.
Con. (*abbreviation of contra*, Lat.) yn erbyn.
To **con**, (v. a.) dyſgu, gwybod.
To **concátenate**, (v. a.) cwplyſu, cydglymmu, cyſſylltu.
Concatenátion, (ſ.) cyfrwym, cytglwm, cynghlwm, cyſſylltiad.
Concáve, (adj.)cau,ceuol, rhongca.
Concávity, (ſ.) ceuedd, ceudod.
To **concéal**, (v. a.) celu, dirgelu, cuddio, murnio, argelu, achludd.
Concéalable, (adj.) a ellir ei gelu, neu guddio.
Concéalment, (ſ.) cudd, cel, achludd.

To CONCÉDE, (v.a.) canhiadu, caniattau, goddef; cydſynio.

CONCÉIT, (ſ.) tyb, meddwl, lledtyb, drwgdyb.—dychymmyg.

To CONCÉIT, (v. a.) tybio, meddyliaid, dychymmygu.

CONCÉITED, (adj.) balch, yn tybio yn rhy dda am dano ei hun.

CONCÉITEDNESS, (ſ.) cymmyraeth, balchder.

CONCÉIVABLE, (adj.) dyalladwy, amgyffredadwy.

To CONCÉIVE, (v. a.) ymddwyn, beichiogi.—gorymddwyn, amgyffred, deall, dirnad; dychymmygu.

CONCÉNT, (ſ.) cynghanedd.—cyſſondeb.

To CONCÉNTRE, (v. n.) cydterfynu, tueddu tu ag at yr un pwynt.

CONCÉPTIBLE, (adj.) dyalladwy.

CONCÉPTION, (ſ.) ymddwyn.—dychymmyg, tyb, meddwl, ſyniad, amgyffred.

To CONCÉRN, (v.) deiryd, perthynu, ymgyſtlwn. — aflonyddu, blino.

CONCÉRN, (ſ.) neges, trafferth.—gofal, cur.

CONCÉRNMENT, (ſ.) edr. *Concern*.

To CONCÉRT, (v. a.) ymgynghori, cydgynghori.

CO'NCERT, (ſ.) cynghanedd, cytgerdd.

CONCÉSSION, (ſ.) goddefiad, cenhadiad, ceniattâd.—yr hyn a geniattawyd, neu a roddwyd i fynu.

To CONCÍLIATE, (v. a.) cyſſulio, cymmodi, dyhuddo: cael, ynnill bodd, denu.

CONCILIÁTION, (ſ.) ynnilliad bodd; cymmod, cymmodlonedd.

CONCILIÁTOR, (ſ.) cyſſuliwr, cymmodwr, dyddiwr.

CONCÍNNITY, (ſ.) addaſrwydd, cymmheſurwydd.---crynodeb, twtneiſrwydd.

CONCÍNNUOUS, (adj.) addas, cymmwys, gweddus, cryno, tlws, dillyn, deſtlws.

CONCÍSE, (adj.) byrr, cryno, cyfladd.

CONCÍSELY, (adv.) yn fyrr, ar fyrr eiriau.

CONCÍSENESS, (ſ.) byrrder, cwttogrwydd.

CONCÍSION, (ſ.) torriad ymaith, trwch, difynniad.

CONCITÁTION, (ſ.) cyffroad, cynhyrfiad, terfyſgiad.

CONCLAMÁTION, (ſ.) cydwaedd, cydfloedd, cydlef.

CO'NCLAVE, (ſ.) yſtafell.---cynnulleidfa prif-lywodraethwyr eglwys Rhufain.

To CONCLÚDE, (v.a.) argau, diweddgloi, gorphen, dibennu, terfynu. —barnu, *Ni a 'ſgrifenaſom, ac a* farnaſom *na bo iddynt gadw dim o'r cyfryw beth, Act.* xxi. 25.

CONCLÚSION, (ſ.) diben, diwedd, gorpheniad, cload, diweddglo, argaeedigaeth. — canlyniad. —ſwm, ſwm *y cwbl a glybuwyd*, Preg.xii.13.

CONCLÚSIVE, (adj.) cloedig, terfynol; canlynol.

To CONCÓCT, (v. a.) treulio yn y cylla.

CONCO'CTION, (ſ.) traul bwyd yn y cylla.

CONCO'MITANCE, } (ſ.)cymdeithas,
CONCO'MITANCY, } cydymdeithas, cyweithas.

CONCO'MITANT, (ſ.) cydymaith, cyfaill, cyweithydd.

CO'NCORD, (ſ.) cordiad, cydgordiad, undeb, cyttundeb, cyfundeb, cydfod, cynghanedd, cyſſongerdd.

To CONCO'RD, (v. n.) cydgordio.

CONCO'RDANCE, (ſub.) cydgordiad, mynegydd yſgrythurol.

CONCO'RDANT, (adj.) cyttun, cyfun, cyſſon.

CONCO'RDATE, (ſ.) cymmanfa, cynnulleidfa.

To CONCO'RPORATE, (v. a.) cydgorphori, gwneuthur yn un corph.

CO'NCOURSE, (ſ.) tyrfa, mintai, ymgynnull, ymgyfarfod.

To CONCRÉTE, (v.) ceulo, glynu ynghyd.

CONCRÉTION, (ſ.) ceuliad, undeb rhannau.

CONCÚBINAGE, (ſ.) gordderchiad.

CO'NCUBINE, (ſub.) gordderch, gordderchwraig.

CO'NCÚPISCENCE, (ſ.) trachwant, gormodd-chwant.

CONCUPÍSCIBLE, (adj.) dymunol.

To CONCÚR, (v. n.) cydredeg, cydfyned.

fyned.—cydgordio, cyttuno, cydſynio.

CONCÚRRENCE, } (ſ.) undeb, cyt-
CONCÚRRENCY, } tundeb, cydſyniad, cyſſwyn. —cymmorth, help.

CONCÚSSION, (ſ.) yſgydwad, yſgytiad, yſgytfa.

To CONDÉMN, (v. a.) difarnu, damnaff, barnu'n euog, bwrw'n euog, dedfrydu.—beio.

CONDÉMNABLE, (adj.) euog, beius, camgylus.

CONDEMNÁTION, (ſub.) difarniad, colledigaeth, damnedigaeth.

To CONDÉNSATE, (v. a.) tewychu.

CONDÉNSATE, (adj.) wedi ei dewhau.

CONDENSÁTION, (ſ.) tewhâd.

To CONDÉNSE, (v.) tewhau, gwneuthur yn dew.

CONDÉNSITY, (ſ.) tewedd, tewder.

To CONDESCÉND, (v. n.) ymoſtwng, daroſtwng, iſelu ; cydſynio.

CONDESCÉNDENCE, (ſ.) daroſtyngeiddrwydd.

CONDESCÉNSION, (ſ.) daroſtyngeiddrwydd, ymddaroſtyngiad ; —cydſyniad.

CONDÍGN, (adj.) teilwng, cywiw, addas i.

CONDÍTION, (ſ.) cyflwr, modd, yſtâd, dull, anſodd, ſut. — ammod, dygymmod.

To CONDÍTION, (v. a.) gwneuthur ammodau cyttundeb.

CONDÍTIONAL, (adj.) ammodol, ammodus.

CONDÍTIONALLY, (adv.) yn ammodol.

To CONDÓLE, (v. n.) cyd-ddolurio, cydgwyno.

CONDÓLEMENT, (ſ.) gofid, triſtwch, galar.

CONDÓLENCE, (ſ.) cyd-alar, cyddriſtwch.

To CONDUCE, (v. n.) cyd-ddwyn, dwyn yn y blaen.

CONDÚCIBLE, } (adj.) a ddygo yn
CONDÚCIVE, } y blaen, buddiol, llcſol.

CÓNDUCT, (ſ.) tywyſiad, hyfforddiad.—ymddygiad, arweddiad, ymarweddiad.

To CONDÚCT, (v. a.) tywys, arwain, cyfarwyddo ; hyfforddi.

CONDÚCTOR, (ſ.) arweinydd, tywyſog, cyfarwyddwr, blaenor.

CÓNDUIT, *pron. Cundit*, (ſ.) conawl, pibell ddwfr.

CÓNEY, (ſ.) edr. *Rabbet*.

To CONFÁBULATE, (v. n.) ymchwedleua.

To CONFÉCT, (v.a) pereiddio, cyweirio

CÓNFECT, (ſ.) achwyn.

CONFÉCTION, (ſub.) ceidwadaeth ; cyweir bwyd.—cymmyſgedd.

CONFÉDERACY, (ſ.) cyngrair, ammod, dygymmod, afell, cyttundeb.

To CONFÉDERATE, (v.) cyngreirio, gwneuthur cyngrair, cyttuno.

CONFÉDERATE, (ſ.) cyfaill, cydwr, cyfrannog, cyfathrachwr.

To CONFÉR, (v.) ymddiddan, fiarad, chwedleua. —cymharu, cyffelybu, cydyſtyried.—rhoi, donio.

CÓNFERENCE, (ſ.) ymddiddan.

To CONFÉSS, (v. a.) addef, cyfaddef, cyffeſſu, cydnabod.

CONFÉSSION, (ſ.) cyffes, addefiad, cyfaddefiad, cydnabyddiad.

CONFÉST, (adj.) addefedig, adnabyddus, hyſpys.

CÓNFIDANT, (ſ.) un o'r gyfrinach, un a ymddiriedwyd iddo am ddirgelion.

To CONFÍDE, (v. n.) ymddiried yn, hyderu, rhoi goglud ar.

CÓNFIDENCE, (ſ.) ymddiried, coel, goglud, hyder.

CÓNFIDENT, (adj.) ymddiriedus, hyderus, hy, eofn, anturiol.

CÓNFIDENTLY, (adv.) yn hyderus; yn ſicr.

CÓNFINE, (ſ.) cyffin, ffin; terfyn, amminiog.

To CONFÍNE, (v. n.) ffinio, cyffinio.

To CONFÍNE, (v.a.) caethiwo, rhwymo, cadw i mewn, attal ; terfynu.

CONFÍNEMENT, (ſ.) carchar; caethiwed.--- attal, rhwyſtr.

CONFÍNITY, (ſ.) agoſrwydd, cymmydogaeth.

To CONFÍRM, (v. a.) cadarnhau, cyfnerthu, ſicrhau, cryfhau.

CONFIRMÁTION, (ſ.) cadarnhâd, cryfhâd, ſicrhâd.

To CONFÍSCATE, (v. a.) fforffettio, cymmeryd yn fforffed.

CONFISCÁTION, (ſ.) cymmeriad yn fforffed,

l, dirwy, *A'i ddirwy o dda, bar*, Ezr. 7. 26.
GRÁTION, (ſ.) lloſgiad, h.
LICT, (v. n.) ymladd, ym-, ymgipprys, ymgintach.
CT, (ſ.) orneſt, ymladd, h, ymdrin, cyfrangc, câd. s, cyffini, trabludd, cy-

ENCE, (ſ.) edr. *Conflux*.
ENT, (adj.) yn cydlifo, yn g.
X, (ſ.) ymgyfarfod dwy rdlif, cymmer, cyfred, cyd--torf, tyrfa.
RM, (v.) cyflunio, ffurfio, io ; cydſynnio.
MABLE, (adj.) cydffurfiol, l, unffurf ; addas, cyfadd-mwys.
ÁTION, (ſ.) cydffurfiad.
MIST, (ſ.) cydffurfiwr.
MITY, (ſub.) cydffurfiad, iad, cyttundeb, cyſſondeb, iad ; addaſrwydd, cym-ra, cyffelybrwydd.
UND, (v. a.) dygymmyſgu, ,cymmyſgu ; annhrefnu.--- — cywilyddio, yſwilio.--- diſtrywio.
RÓNT, (v. a.) wynebu, ynebu. ---cymmharu, cyſ-

ſE, (v. a.) edr. *Confound*.
DNESS, (ſ.) annibenrwydd. *rfuſion*.
ON, (ſ.) cymmyſg.----an-annhrefniad. ---- anniben-ynnwrf.---cywilydd, ſyn-

ABLE, (adj.) gwrthbrofa-

ÁTION, (ſ.) gwrthbrofiad,

ÍTE, (v. a.) diddadlu, di-wrthbrofi.

} (ſ.) ymgrymmiad, cy-weithaſrwydd, cyweith- cymmeriad cennad.

ſAL, (v.) ceulo, rhewi, ı.

LABLE, (adj.) rhewadwy.
LATION, (ſ.) rhewiad, tewychiad.

CONGÉNEROUS, (adj.) cydryw, o'r un rhyw.
CONGÉNIAL, (adj.) cydryw, o'r un nattur, o'r un rhyw.
CO'NGER, (ſ.) congren, môrlyſowen.
CONGÉSTION, (ſ.) cydtyrriad, cronniad, crawn.
CONGLO'MERATE, (v. a.) pellenu, dirwyn, ſyppio.
CONGLO'MERATE, (adj.) wedi ei dirwyn, neu'i pellenu.
To CONGLÚTINATE, (v.) yſgrawlingo, gludio ; cyſſylltu.
CONGLUTINÁTION, (ſub.) yſgrawlingad, gludiad ynghyd.
To CONGRÁTULATE, (v. a.) cyd-lawenychu am lwyddiant un.
CONGRATULÁTION, (ſ.) cydlawenychiad.
To CONGRÉET, (v. n.) cydannerch, cydgyfarch.
To CONGRÉGATE, (v.a.) caſglu ynghyd, ymgaſglu, cydgaſglu, cynnull.
CONGREGÁTION, (ſ.) cynnulleidfa, cymmanfa.
CONGREGÁTIONAL, (adj.) cynnulleidfaol, yn perthyn i gynnulleidfa.
CONGRÉSS, (ſ.) cyfarfod, cyfrwch, cynnadl.—ymdrin, ymdrech, ymladd.
CONGRÚENCE, (ſ.) cydgordiad, cyttundeb, cyſſondeb. — cyfaddaſrwydd, cymmhwyſdra, cyffelybrwydd.
CONGRÚENT, (adj.) addas, cyfaddas, cymmwys, cyngweddol, gweddus, cyfladd, cyttunol.
CONGRÚITY, (ſ.) cyfaddaſrwydd, cymmhwyſder ; cyſſondeb, cyttundeb.
CO'NGRUOUS, (adj.) edr. *Congruent*.
CONJÉCTURAL, (adj.) tebygol.
CONJÉCTURE, (ſub.) tŷb, amcan, trawſamcan, lledtyb, dyfais, dychymmyg.
To CONJÉCTURE, (v. a.) dyfalu, tybio, amcanu, bwrw amcan.
CONJÉCTURER, (ſ.) amcanwr, dyfalwr.
To CONJO'IN, (v.) cyſſylltu, cydgyſſylltu, cwplyſu ; uno, duno. --- cyfathrachu.

[illegible] cydgaren
[illegible] waec.

[illegible]

[illegible] cydwaeddiad.

[illegible] cydgaredd

[illegible] cydganlyniad

Consequently, adv. yn canlyniadol [illegible]

[illegible] cyd-ganlyniad.

Consequent, [illegible] yn canl[illegible] cydganlyn[illegible]

Consequential, a. canlynad[illegible]

Consequently, adv. yn ganly[illegible]

Conservation, [illegible] cadwriae[illegible] ceidwadaeth.

Conservator, [illegible] ceidwad.

Conservatory, (f.) y lle y c[illegible] wir un peth mewn modd cyfad[illegible]

[illegible] gollaeth,
[illegible] gydfaeth.
[illegible] cydwaed,
[illegible] cydwaedol-

ttur, megis pyſgod mewn &c.
VATORY, (adj.) cadwedig-

VE, (ſ.) ancwyn, cyweir.
'DER, (v.a.) yſtyried, pwyllo, l, darbod.
ERABLE, (adj.) teilwng o th; pwysfawr, o bwys; fawr; cryn helaeth, cryn

ERABLENESS, (ſ.) gwerthrwydd; dwyſder.
ERATE, (adj.) yſtyriol, g, darbodus, call, ham-

ERATELY, (adv.) yn yſtyrbwyllog.
ERATENESS, (ſ.) pwylledd,).
:RÁTION, (ſ.) yſtyriaeth, darbodiad, darbod, ham-

'GN, (v. a.) troſglwyddo; i arall. (neut.) ymoſtwng; iio â. Shakeſ. *A hard condia maid to* conſign *to.*
MENT, (ſ.) troſglwyddiad; yſgrifennad.
ILAR, (adj.) tebyg, cyn-, cyffelyb.
'ST, (v.n.) cynnwys; bod; ll.
'ENCE, } (ſ.) ſylwedd.--a-
'ENCY, } ddaſrwydd, cymdra, cyttundeb, cyſſon-

'ENT, (adj.) cyſſon, cymcyttun, a fo'n cydſefyll.
ORY, (ſ.) cynghordy, cacwnſli.
ATE, (ſ.) cyfaill, cydymffeithiwr.
'CIATE, (v.) cymdeithaſu; ı, uno.
ÁTION, (ſ.) cymdeithas; ad, undeb.
BLE, (adj.) cymfforddus, s.
OLATE, (v. a.) cyſſuro, ddio, diddanu, dyhuddo.
'TION, (ſ.) cyſſur, diddanomfford, dyhuddiant.
ATORY, (adj.) cyſſurus.

To CONSOLE, (v. a.) ſirio, llonni, cyſſuro.
To CONSÓLIDATE, (v.) ffurfhau, cyfhau, caledu.
CONSOLIDÁTION, (ſ.) ffurfhâd, cryfhâd.
CÓNSONANCE, (ſ.) cydſain, cydgordiad, cyttundeb.
CÓNSONANT, (adj.) cydſeiniog, cyſſon.—cymmwys, addas, cyttun.
CÓNSONANT, (ſ.) cydſeiniaid, cyſſoniaid.
CÓNSONANTLY, (adv.) yn gyttunol, yn gydſeiniol.
CÓNSONANTNESS, (ſ.) edr. *Conſiſtency.*
CÓNSONUS, (adj.) cydlais, cyttun, cyſſon.
CÓNSORT, (ſ.) cyfaill, cydymaith. —cydwedd.--cynghanedd, cytgan, cyſſain. *Eccle.* xxxii. 5. *Megis ſel o garbwncl mewn gwiſg o aur, yw* cyſſain *muſic*, &c.
To CONSÓRT, (v.n.) cyfeillachu, cymdeithaſu; cyſſylltu, uno.
CONSPICÚITY, (ſ.) amlygrwydd, eglurder.
CONSPÍCUOUS, (adj.) eglur, amlwg, goleu, hywel. — *Fig.* enwog, parchedig, ardderchog.
CONSPÍRACY, (ſ.) cydfrad, cydfwriad, cynllwyn; cydtwng.
To CONSPÍRE, (v. n.) cydfwriadu, cynllwyn, ymwneuthur, ymddyuno.
CÓNSTABLE, (ſ.) ceidwad heddwch.
CÓNSTANCY, (ſ.) gwaſtadrwydd, dianwadalwch, ſicrwydd.
CÓNSTANT, (adj.) gwaſtad, dianwadal, ſefydlog, ſafadwy, diyſgog.
CÓNSTANTLY, (adv.) yn waſtadol, yn ddiymmod, yn ddiyſgog.
CONSTELLÁTION, (ſ.) cydſer, ſwpp o ſer, ſer-gynnull.
CONSTERNÁTION, (ſ.) ſynnedigaeth, ſyndod, braw, cythrudd, dychryn.
To CÓNSTIPATE, (v. a.) tewychu, gwneuthur yn dew, gwneuthur yn gaead.
CONSTÍTUENT, (adj.) hanfodol, angenrheidiol, anhepcor.
CONSTÍTUENT, (ſ.) ordeiniwr, trefnwr, goſodwr.
To CÓNSTITUTE, (v. a.) pennodi, ordeinio,

ordeinio, trefnu, gofod, gwyndo; ſefydlu, cyfleu.

Conſtitútion, (ſ.) ſefydliad, gofodediaeth, ordeiniad. — cyfan, tymmer, naws, yſtad.

To **conſtráin**, v. a. cymmell, dirio, gwthio.

Conſtráinable, adj. cymmelladwy, diriadwy.

Conſtráint, ſ. dir, cymmell, gormes, trais.—caethiwed.

To **conſtráct**, (v. a.) rhwymo, gwaigu.

Conſtráction, ſ. rhwymiad.

To **conſtríngE**, (v. a.) edr. *Conſtrict*.

To **conſtrúct**, (v. a.) cyddiad, cyfanſoddi; adeiladu.

Conſtrúction, ſ. cyfanſoddiad, adeilad; trefnad, gofodiad. — deongliad, yſtyr.

Conſtrúcture, (ſ.) adeilad; cladair.

To **cónstrue**, (v. a.) deongli, cyfieithu, eſponio.

Conſtuprátion, (ſ.) trais.

Conſubſtántial, (adj.) o'r un ſylwedd, neu nattur.

Conſubſtantiátion, (ſ.) cydſylweddiad.

Cónſul, (ſ.) prif-ſwyddog yn Rhufain; hefyd ſwyddog i olygu marſiandaeth, &c. mewn gwledydd pell.

To **conſúlt**, (v. a.) gofyn cynghor, ymgynghori.

Conſultátion, (ſ.) gofyniad cynghor, ymgynghoriad.

To **conſúme**, (v.) treulio, difa, yſu, difrodi, difetha, afradloni, nychu.

To **conſúmmate**, (v. a.) cwblhau, perffeithio, dibennu, gorphen, cyflawni, diweddu.

Conſúmmate, (adj.) cwbl, hollol, cyflawn-gwbl, perffeithgwbl.

Conſummátion, (ſ.) cwblhâd, perffeithiad, gorpheniad.

Conſúmption, (ſ.) llifiant, traul, darfodedigaeth, nychdod.

Conſúmptive, (adj.) nychlyd, darfodedig.

Conſúmptiveneſs, (ſ.) darfodedigrwydd.

Cóntact, (ſ.) ymgyffwrdd, cyffyrddiad.

Contáction, (ſ.) cyffyrddiad.

Contágion, (ſ.) ymglwyf, haint llyn, clefyd llaig.

Contágious, (adj.) llygrol, gwenwynig.

To **contáin**, v. gweddu, cynnwys, annu, gennu.

To **contamináte**, (v. a.) halogi, diwyno, budreddu.

Contamináte, (adj. or part.) halogedig, llygredig.

Contamináted, (ſ.) halogiad, diwynad, llygr.

To **contémn**, (v. a.) dirmygu, tremygu, dibriſio, diyſtyru.

To **contémplate**, (v. n.) ymſynied, ſulwi, tremio, darſyllu.

Contemplátion, (ſ.) dwyſyſyriad, ſulwiad, darſylliad, ſynnedigaeth, dwyfremiad.

Contémplative, (adj.) ſynniol, myfyriol, tremiol.

Contémpt, (ſ.) dirmyg, tremyg, diyſtyrwch, dielwedd.

Contémptible, (adj.) dibris, dirmygus, ſalw, gwael, diſas, diyſtyr.

Contémptibleneſs, (ſ.) gwaelder, dibriſrwydd, dielwant.

Contémptuous, (adj.) dibriſgar, a ddirmygo.

Contémptuouſneſs, (ſ.) dibriſgarwch.

To **conténd**, (v. n.) ymryſon, ymrafaelio, cynhennu, ymdaeru, trechedd, ymgeintach; ymddadleu.

ConténT, (adj.) boddlon, eſmwyth.

To **conténT**, (v. a.) boddloni, boddhau.

ConténT, (ſ.) } boddlonrwydd,
Contentátion, } boddlondeb.

A contented *mind is a continual feaſt.* Meddwl *boddlongar* ſydd wledd barhaus.

Conténted, (part. and adj.) boddlon.

Conténtion, (ſ.) cynnen, ymryſon, amrafael, cywryſedd, cyfryſedd, ceintach, ymladd; ymddadleu.

Conténtious, (adj.) ymryſongar, cynhennus, dadleugar.

Conténtiouſneſs, (ſ.) ymryſongarwch, ymrafaelgarwch, anhyweithdra.

Conténtleſs, (adj.) anfoddog, anfoddlon.

NTMENT, (ſub.) boddlon-.

TÉST, (v.) ymſywyn, ym- , ymryſon, ymeirio, ym- ymddadleu : ymdrechu, rſt, ymorcheſtu.

ST, (ſ.) ymryſon, ymdrech, th, ymddadleu.

STABLE, (adj.) ymryſonad- rmddadleuadwy.

XT, (ſ.) ſwmm, neu yſtyr odd ; gwerſi amgylchiadol

XT, (adj.) cydweuedig, hleth, cyfrodedd.

XTURE, (ſ.) cymmhlethiad, ad, cyſſylltiad, cyfanſodd- oſodiad.

ÚITY, (ſ.) cyffyrddiad.

GUOUS, (adj.) a fo'n cy- l, cyſagos, cyfneſaf.

NENCE, } (ſ.) ymattal, ym-
NENCY, } gynnal, ymarbed, rdeb, dianlladrwydd.

NENT, (adj.) ymattalus, di- tymmherus, dianllad.

NENT, (ſ.) tir annoſparth- gan fôr.

NGENCE, } (ſ.) damwain,
NGENCY, } dichwain, di- d.

NGENT, (adj.) damweiniol, rddol.

NGENT, (ſ.) damwain, di- diad.

NGENTLY, (adj.) yn ddam- ol, yn ddigwyddiadol.

NUAL, (adj.) gwaſtadol, par- didrangc, didorr, dibaid, ıng.

NUALLY, (adv.) yn waſtad- n ddibaid, yn ddidorr.

NUANCE, (ſ.) parhâd, go- , hiriant, para.

NUATE, (adj.) dibaid, didorr.

NUÁTION, (ſ.) parhâd, go- l.

TÍNUE, (v. n.) parhau, bod lidorr, bod yn ddibaid ; cyſ- wrth.

TÓRT, (v. a.) croes-droi, a'n wden.

ÍRTION, (ſ.) croes-droad, ny- gwyr-droad.

CONTÓUR, *pron. Cantor*, (ſ.) cylch- yniad, cylchluniad.

CÓNTRA, (prep.) yn erbyn, gy- feirwyneb, gyferbyn.

CÓNTRABAND, (adj.) anghyfreith- lon, gwaharddedig.

To CONTRÁCT, (v.) tynnu ynghyd, caſglu ynghyd, byrrhau, cwttogi, cyfyngu.— ammodi, dygymmodi, bargena.

CÓNTRACT, (ſ.) ammod, dygym- mod, bargain, cyngrair.

CONTRÁCTION, (ſ.) byrrhâd, cwt- togiad, talfyrriad, talgryniad.

To CONTRADÍCT, (v. a.) gwrthddy- wedyd, gwrthwynebu, gwrth- ddadleu, ammau, rhagu.

CONTRADÍCTION, (ſ.) gwrthddy- wediad, gwrthiaith.

CONTRADÍCTORY, (adj.) gwrth- wyneb, gwrthwynebol.

CONTRADÍCTORINESS, (ſ.) gwrth- ddadleugarwch, tueddiad i wrth- ddadleu.

CONTRADISTÍNCTION, (ſ.) gwa- hanredoliaeth, gwahaniad.

To CONTRADISTÍNGUISH, (v. a.) gwrthwahanredoli.

CONTRARÍETY, (ſ.) gwrthwyneb, gwrthwynebedd, anghydfod, ang- hyttundeb.

CÓNTRARILY, } (adv.) ar y
CÓNTRARYWISE, } gwrthwyneb, yn y gwrthwyneb.

CÓNTRARY, (adj.) gwrthwynebol, gwrthwyneb, anghyttun.

To CONTRAVÉNE, (v. a.) gwrthwy- nebu ; rhwyſtro ; troſeddu.

CONTRAVÉNTION, (ſ.) gwrthwy- nebiad.

To CONTRÍBUTE, (v.) rhoddi, cyd- roddi, cyfrannu.

CONTRIBÚTION, (ſ.) cydrodd, cyd- treth.

CONTRÍTE, (adj.) drylliog, briw- edig, cyſtuddiedig : edifeiriol, edi- farhaus.

CONTRÍTION, (ſ.) cyſtudd, edifeir- wch.

CONTRÍVANCE, (ſ.) dychymmyg, dyfais ; yſtryw.

To CONTRÍVE, (v. a.) dyfeiſio, dy- chymmygu, bwriadu.

CON-

CONTRÍVER, (ſ.) dychymmygwr, dyfeiſiwr.
CONTRO'L, (ſ.) ceryddu; awdurdod, rhwyſg, gallu.
To CONTRO'L, (v. a.) ceryddu; rheoli, rhwyſgo, llywodraethu.
CONTRO'LABLE, (adj.) ceryddadwy, llywodraethadwy.
CONTRO'LLER, (ſ.) llywodraethwr, rheolwr.
CONTRO'LMENT, (ſ.) rhwyſtr, lluddias, gwrthwynebiad.
CONTROVÉRSIAL, (adj.) dadleuol, gwrthddadleuol.
CONTROVÉRSY, (ſ.) ymryſon, dadl, gwrthddadl, ymrafael, ymwrthryn.
To CONTROVÉRT, (v.) ymddadleu, gwrthddadleu, gwrthwynebu.
CONTROVÉRTIBLE, (adj.) dadleuol, petrus, amheus, gwrthddadleuadwy.
CONTROVÉRTIST, (ſ.) gwrthddadleuwr.
CONTUMÁCIOUS, (a.) anufudd, cyndyn, anhydyn, afrywiog.--anynad.
CÓNTUMACY, (ſ.) anufudd-dod, cyndynrwydd, anhydynrwydd, afrywiowgrwydd.
CONTUMÉLIOUS, (adj.) enllibus, dirmygus, ſarhaus, ammharchus.
CONTUMÉLIOUSNESS, (adj.) enllibrwydd, dirmygrwydd.
CONTÚMELY, (ſ.) ſarhâd, ammarch, dirmyg, diyſtyrwch, enllib, dryfri, edliwiant.
CONTÚSION, (ſ.) briwiad, duliad, pwyad, baeddiad.
CONVALÉSCENCE, } (ſ.) adferiad ie-
CONVALÉSCENCY, } chyd, gwellhâd o glefyd.
To CONVÉNE, (v. a.) galw ynghyd, crynhoi ynghyd; dyfynnu.
CONVÉNIENCE, } (ſ.) cymmwyſdra,
CONVÉNIENCY, } cyngweddiad, cymmeſurwydd, addaſrwydd, cyfleu, amſer cyfaddas, odfa, hamdden.
CONVÉNIENT, (adj.) gweddus, gweddol, addas, cyfaddas, cymmwys, cymmheſur.
CONVÉNIENTLY, (adv.) yn gyfleus, [illegible]b fod allan o ffordd un, neu 'n [illegible]nteiſiol iddo.

CÓNVENT, (ſ.) cynnulleidfa, cymmanfa, ymgynnull, crefydd-dy.
CONVÉNTICLE, (ſ.) cynnulleidfa.
CONVÉNTION, (ſ.) cymmanfa.—ammod, dygymmod, cyfammod.
To CONVÉRGE, (v. n.) cydtueddu, cyfarfod yn yr un pwynt.
CONVÉRGENT, (part.) yn neſâu at eu gilydd, neu'n tueddu at yr un pwynt.
CONVE'RSABLE, (adj.) ymarweddadwy.
CONVE'RSANT, (adj.) cynnefin, arferedig, hyddyſg.
CONVERSÁTION, (ſ.) ymarweddiad; ymddygiad.—cyfeillach; ymddiddan.
To CONVE'RSE, (v. a.) cydymddiddan, cydlefaru, ymchwedleua.—ymgyfeillachu.
CÓNVERSE, (ſ.) cydymddiddan, cydſiarad. — cyfeillach, cydnabod.
CONVE'RSIBLE, (adj.) cyfeillgar; ſiaradus.
CONVE'RSION, (ſ.) troad, troedigaeth, ymchweliad, cyfnewidiad.
CÓNVERT, (ſ.) ymchwelwr, cyfnewidiwr, dychwelwr.
To CONVE'RT, (v. a.) ymchwelyd, troi, cyfnewidio.
CONVE'RTIBLE, (adj.) ymchweladwy, troadwy, newidadwy.
CONVE'X, (adj.) crwm, gogwyddedig.
CONVE'XITY, (ſ.) crymmedd, y tu allan i beth cau, gogwyddiad.
CONVE'XNESS, (ſ.) edr. *Convexity*.
To CONVE'Y, (v. a.) troſglwyddo, ſymmud, mudo, cywain, dwyn i mewn, arallu.
CONVE'YANCE, (ſ.) troſglwydd, mud, ſymmudiad, dygiad.
To CONVÍCT, (v. a.) argyhoeddi, profi'n euog.
CÓNVICT, (ſ.) yn argyhoeddedig, un wedi ei gyhuddo.
CONVÍCTION, (ſ.) argyhoeddiad, cyhuddiad; gwrthbrawf.
To CONVÍNCE, (v. a.) profi'n eglur, peri coelio, argyhoeddi, llwyr-argyhoeddi, *Jud.* 15. *Ac i* lwyr-argyhoeddi *yr holl rai annuwiolo honynt.*

NCEMENT, (ſ.) edr. *Conviction.*
ICIBLE, (adj.) argyhoedd-

ICINGLY, (adv.) yn argy-adol.
DRUM, (ſ.) gwatworair, lair.
ÁTION, (ſ.) cymmanfa, ys, cydwys, cyd-ddyfyn; r.
O'KE, (v. a.) galw ynghyd, lyfynnu, cydwyſio.
O'LVE, (v. a.) dirwyn yng-reiglo ynghyd.
VO'Y, (v. a.) canymdaith er ffyniad.
Y, (ſ.) amddiffynfa, porth, thwy.
ANCE, (ſ.) edr. *Cognizance.*
SION, (ſ.) y clefyd Spaſ-tynniad, crebychiad.
(ſ.) cwningen.
ATCHER, (ſ.) lleidr; twyll-

(v. n.) lleiſio fel colommen.
ſ.) cog, cogydd, cyweiriwr

,(v.a.) cogyddio, trin bwyd.
Y, (ſ.) coginiaeth, cogydd-

, (v.) oeri, addoeri.
(adj.) addoer, lled-oer,

ſ.) oerni, addoerni.
SS, (ſ.) oerni, oerfel, oerder.
(ſ.) huddygl.
(ſ.) meſur ŷd o bedwar yſ-

ſ.) adardŷ, cut iair.
, (ſ.) cylchwr, hwpper.
PERATE, (v. n.) cydweithio.
RATION, (ſ.) cyd-weithiad.
RATIVE, (adj.) cydweithiol.
INATE, (adj.) cydradd.
ſ.) coliar, rhyw fôr-aderyn.
) coppa, coryn.
TNER, (ſ.) cydwr, cydymaith.
TNERSHIP, (ſ.) cyfrannog-

(ſ.) penwiſg.—mantell, neu offeiriad yn cyrrhaeddyd o'r ddau i'r traed.
, (ſ.) yſgrifenedydd, copi-

, (ſ.) crib tŷ, corbel.

Co'PIOUS, (adj.) helaethlawn, lliolog, diamdlawd, ffluch, aml; go ludog.
Co'PIOUSNESS, (ſ.) amlder, amledd, haflug, helaethrwydd, lliolog-rwydd.
Co'PIST, (ſ.) edr. *Copier.*
Co'PPER, (ſ.) copr, alcan, alcam, lattyn.
Co'PPERAS, (ſ.) coprs.
Co'PPICE, } (ſ.) coedwig, mân goed,
COPSE, } collwyn.
Co'PULA, (ſ.) cyd, cydiad, cyſſwllt, cwplws.
To co'PULATE, (v.) cwplyſu, cyſ-ſylltu, cydio.
COPULÁTION, (ſ.) cwplad, cyſſyllt-iad, cydiad.
Co'PY, (ſ.) copi, ail-yſgrifen, eſ-ampl, cynlyn, cynddelw.
To co'PY, (v. a.) yſgrifenu allan, copio.—canlyn eſampl, neu cyn-ddelw.
Co'PY-HOLD, (ſ.) maenol tan wor-iogaeth.
To COQUET, (v. a.) ymoleithio, truthio, twyllo trwy ymddang-oſiad o gariad.
Co'QUETRY, (ſ.) ffug-gariad.
COQUÉTTE, (ſ.) coegen.
Co'RAL, (ſ.) cwrel.
Co'RALLINE, (adj.) cwrelaidd.
CORÁNT, (ſ.) buan ddawns.
CORB, (ſ.) baſged, cawell.
CORBAN, (ſ.) ciſt dryſor, ſylltdy, baſged eluſen. —rhodd, eluſen.
CORD, (ſ.) cordyn, tennyn, rhaff, rheffyn.
To CORD, (v. a.) rhwymo â chor-dynau, neu reffynau.
Co'RDAGE, (ſ.) rhaffau.
CORDELIÉR, (ſ.) un o frawdoliaeth St. Ffrancis.
Co'RDIAL, (ſ.) diod feddyginiaeth. *Fig.* un peth a ſirio'r yſprydoedd, neu a beri orfoledd.
Co'RDIAL, (adj.) adfywiol, ſiriol; calonnog.
Co'RDON, (ſ.) talaith.--rheſtr o gerrig
CORDWÁINER, (ſ.) crydd, gwnied-ydd eſgidiau.
CORE, (ſ.) calon.
CORK, (ſ.) corc, madarch.
Co'RMORANT, (ſ.) mulfran, mor-fran.

Corn, (ſ.) ŷd, llafur.
Co'rneous, (adj.) corniog.
Co'rner, (ſ.) cornel, ongl, congl, cilfach.
Co'rnet, (ſ.) utgorn, corn rhyfel. Ilummanwr, dygiawdr arwydd yn rhyfel.
Co'rnice, (ſ.) yſgwyddiad colofnau mewn adail.
Corni'gerous, (adj.) corniog, cyrnig, yn dwyn cyrn.
To cornu'te, (v. a.) rhoi cyrn, gwneuthur cwcwallt.
Cornú'to, (ſ.) cwcwallt.
Co'rny, (adj.) cyrnig, caled megis corn.
Co'rollary, (ſ.) caſgliad, neu ganlyniad a dynir oddi wrth ryw beth a brofwyd.
Coronátion, (ſ.) coroniad.
Co'ronet, (ſ.) coronig.
Co'rporal, (ſ.) yr iſelaf o ſwyddogion milwraidd.
Corpo'ral, (adj.) corphorol, corphog.
Corporálity, (ſ.) corpholdeb.
To co'rporate, (v.) corphori, corpholaethu.
Co'rporation, (ſ.) corpholaeth.—bwrdeiſdref.
Corpo'real, (adj.) corphog.
Corps, (ſ.) byddin o filwyr.
Corpse, (ſ.) corph marw, celain, burgyn, llurgyn.
Co'rpulence, } (ſ.) corpholaeth,
Co'rpulency, } corpholdeb.
Co'rpulent, (adj.) corphog, cnawdog.
Corpú'scle, } (ſ.) corphyn, corph-
Corpú'scule, } ilyn, mymryn.
Corpú'scular, (adj.) mymrynaidd, corphilaidd.
To corré'ct, (v. a.) ceryddu, coſpi.—diwygio, difeio, gwella.
Corré'ct, (adj.) diwygiedig, cywraint, cywir, diwygiol.
Corré'ction, (ſ.) coſp, cerydd, diwygiad, gwellhâd.
Corré'ctly, (adv.) yn gywraint, yn ddiwygiol.
Corré'ctness, (ſ.) cywreinrwydd, manylrwydd.
Corré'lative, (adj.) cydberthynaſol.
To correspo'nd, (v. a.) cyd-atteb, atteb, cyttuno, cydſynio, cyngweddu.
Correspo'ndence, } (ſ.) cyttun-
Correspo'ndency, } deb, cyfattebiad, cyngweddiad.—gohebiad. cwſmeriaeth.
Correspo'ndent, (adj.) cyfattebol, gohebol, cyttun, cyfaddas.
Correspo'ndent, (ſ.) gohebwr.
Co'rrigible, (adj.) ceryddadwy, coſpadwy, diwygiadwy.
Corro'borant, (adj.) cydnerthol.
To corro'borate, (v. a.) cydnerthu, cryfhau, ffurfhau, cadarnhau.
Corroborátion, (ſ.) cyd-nerthad, cryfhâd, &c.
Corro'borative, (adj.) cryfhaol.
To corró'de, (v. a.) amgnoi, yſu'n raddol.
Corró'dent, (adj.) yſol.
Corró'dible, (adj.) yſadwy.
Corró'sion, (ſ.) yſad, treuliad, difad.
To corrú'gate, (v. a.) crychu.
To corrú'pt, (v.) llygru, halogi, diwyno; pydru, crowni.
Corrú'pt, (adj.) halogedig, llygredig.
Corruptibí'lity, (ſ.) halogrwydd.
Corrú'ptible, (adj.) llygradwy, llygredig, halogedig.
Corrú'ptibly, (adv.) yn llygredig.
Corrú'ption, (ſ.) llygriad, llygredigaeth, crawn, gor.
Corrú'ptive, (adj.) llygredig.
Corrú'ptness, (ſ.) llygredigaeth.
Corsá'ir (ſ.) morleidr, morwylliad.
Corse, (ſ.) edr. *Corpſe*.
Có'rselet, (ſ.) lluryg, curas; bronggengl.
Có'rtical, (adj.) rhiſglog, rhiſgog.
Corticó'se, (adj.) rhiſglog, llawn rhiſgl.
Corú'scant, (adj.) diſglair, gloyw, llachar.
Coruscátion, (ſ.) llewyrchiad, mellteniad, llucheden.
Cosmógraphy, (ſ.) *from Gr.* Κοσμος, *world*, byd, *and* γραφω, *to write*, yſgrifenu; argraph o'r byd, diſgrifiad o'r byd.
Cost, (ſ.) traul, coſt; pris.
To cost, (v. n.) coſtio.

VE, (adj.) rhwym, rhefrwm, vym.
VENESS, (ſ.) rhefrwymedd.
INESS, (ſ.) drudaniaeth, bris.
Y, (adj.) drud, pryd, coſt-prisfawr.
.) bwth, cuddigl, lluesty, aban, twlc, cutt.
PORARY, (adj.) cyfoed, cyd-ogyfoed.
GE, (ſ.) edr. *Cot.*
N, (ſ.) cottwm.
CH, (v. n.) gorwedd, *Deut.* 13. *A dyfnder yn* gorwedd - cynllwyn. —cynnwys.
, (ſ.) gwal, glwth, gwely.
(ſ.) cil, cilfach ; nawdd, , llech, llechfan, lloches.
ANT, (ſ.) cyfammod, amcyngrair, dygymmod, cyt-, bargein.
MANT, (v. n.) cyfammodi, o, bargenna, gwneuthur ir.
(ſ.) clawr, caead, gwercwfert.
ER, (v. a.) toi, gorthoi, , gorchuddio, anhuddo. —
NG, (ſ.) gorchudd, hws, g.
ET, (ſ.) cwrlid.
r, (ſ.) amddiffynfa, noddfa, , llechfan, ymguddfa.
r, (adj.) amddiffynedig; dig, dirgel.
T, (v. a.) cybyddu, chwentrachwantu.
OUS, (adj.) cybyddlyd, tratus, awyddus, cybydd.
OUSNESS, (ſ.) cybydd-dod, hrwydd, trachwant, angb.
(ſ.) deoriad o adar.
, *pron. Coff*, (ſ.) peſwch,
H, (v. n.) peſychu.
(ſ.) cyttundeb rhwng dau, gor, i dwyllo un; dichell,
(preter-imperfect Tenſe of allwn, gallit, neu gallai.
R, (ſ.) cwlltr.

Cóuncil, (ſ.) cwnſli, cynghor, cymmanfa.
Cóunsel, (ſ.) cynghor, cyſſul.—dadleuwr, cynghaws.
Cóunsellor, (ſ.) cynghorwr; dadleuwr, cynghaws.
To count, (v. a.) cyfrif, rhifo.
Count, (ſ.) cyfrif, rhif.
Count, (ſ.) iarll.
Cóuntenance, (ſ.) wyneb, wynebpryd, gwedd, edrychiad, trem, goſgedd.—annogaeth, cymmorth.
To cóuntenance, (v. a.) ffafrio, cynnorthwyo, cyſſuro, annog.
Cóunter, (ſ.) bwrdd cyfrif.
Cóunter, (adv.) yn erbyn, yng wrthwyneb.
To counteráct, (v. n.) gwrthweithredu.
To cóunterbálance, (v.a.) gwrthbwyſo, cyfartalu.
Cóunterbálance, (ſ.) gwrthbwys.
To cóunterfeit, (v. a.) ffugio, amredu; elfyddu, cyffelybu.
Cóunterfeit, (adj.) ffugiol.
Cóunterfeit, (ſ.) ffug, amreddydd, twyll. — ffugiwr, amredwr, twyllwr, elfyddwr.
To cóuntermánd, (v. a.) gwrthwynebu gorchymyn, gorchymyn rhyw beth yn wrthwyneb i'r hyn a orchymynwyd.
To cóuntermine, (v. a.) cloddio yn y gwrthwyneb, ſeithugio amcan un; ſiommi'n ddirgel.
Cóunterplot, (ſ.) yſtrangc yn erbyn yſtrangc.
To counterpóise, (v. a.) edr. *To Counterbalance.*
To counterváil, (v. n.) bod yn union, bod yn gyfartal; talu'r pwyth, gwneuthur iawn.
Cóuntess, (ſ.) iarlles.
Cóuntless, (adj.) anghyfrifol.
Cóuntry, (ſ.) gwlad, ardal, bro, peu, gwerydoe.
Cóunty, (ſ.) ſwydd, ſir.
Cóuple, (ſ.) pâr, cwpl.
To cóuple, (v.a.) cwplyſu, cyſſylltu, uno.
Cóurage, (ſ.) glewder, dewrder, eonder, hyder, calondid, gwychder, cefnogrwydd.

COURA'GEOUS, (adj.) difiniawg, calonnog, hyderus, eofn, anturiol, hŷ.

COURÁGEOUSNESS, (ſ.) mawrfrydigrwydd, calonnogrwydd.

CÓURIER, (ſ.) cennad, negeſwr.

COURSE, (ſ.) gyrfa, cwrs, rhediad, helynt, hynt, hyttynt. — trefn; ffordd.

To COURSE, (v.) cwrſio; hela, canlyn, rhedeg.

COURT, (ſ.) llys. — clos, cadlais, cadlas, talwrn, cynteddfa.

To COURT, (v. a.) caru. — erlyn, adolwyn; gwenhieithio, denu.

CÓURTEOUS, (adj.) cyweithas, dygiadus, tirion, moeſol, medrus, mwynaidd, caredigol.

CÓURTEOUSNESS, (ſ.) cyweithaſrwydd, tiriondeb, moeſgarwch, medruſrwydd, mwyneidd-dra.

CÓURTESAN, } (ſ.) puttain, godi-
CÓURTEZAN, } neb-wraig.

CÓURTESY, (ſ.) cyweithaſrwydd, tiriondeb, tirionwch, medruſrwydd, caredigrwydd.—ymgrymmiad.

CÓURTIER, (ſ.) gwr llys.—carwr.

CÓURTSHIP, (ſ.) caredigaeth, cariad.

CÓUSIN, (ſ.) cefnderw, cefnder, cefnither.—car, carwr, cares.

Cow, (ſ.) buw, buwch, henfon.

To cow, (v. a.) daroſtwng, cadw dan llaw.

CÓWARD, (ſ.) llwfr, ofnog, un gwan galon.

CÓWARDICE, (ſ.) ciliad, llyfrder, gwan-galondid, ofnogrwydd, annewredd.

CÓWARDLINESS, (ſ.) edr. *Cowardice*

CÓWARDLY, (adj.) gwan-galon, digalon, llwfr, lleſg, annewr, ofnog.

COWL, (ſ.) cwfl, cwl.—lleſtr.

CÓXCOMB, (ſ.) cymmyrreddwr.

COXCÓMICAL, (adj.) cymmyrreddus, rhodreſus.

COY, (adj.) cyndyn, anhydyn, anynad; dirmygus.

CÓYNESS, (ſ.) ymgynnal; anynadrwydd; dirmyg.

Coz, (ſ.) edr. *Couſin*.

To CÓZEN, (v. a.) twyllo, ſiommi, hudo, ſeithugio.

CÓZENAGE, (ſ.) twyll, dichell, hud hudoliaeth, ſiommiant.

C R

CRAB, (ſ.) crangc, crwban.—afal ſur. *Fig.* dyn ſur, drwgnaws.

CRAB, } (adj.) ſur, ſarrug,
CRÁBBED, } drwgnaws, anhynaws, anynad, anhywaith.—dyrys.

CRÁBBEDNESS, (ſ.) ſarrugrwydd, gerwindeb, anynadrwydd, anhyweithdra.—anhawſder.

CRACK, (ſ.) agen, hollt. — diaſpad, trwſt. — ymffroſtiwr, rhodreſwr.

To CRACK, (v.) torri, dryllio, rhwygo, hollti, agennu.—tryſtio, clindarddach, diaſpedain. — ymffroſtio, ymfolychu.

To CRÁCKLE, (v. n.) clindarddach.

CRÁDLE, (ſ.) crud, cawell.—*Fig.* mebyd, maboed.

CRAFT, (ſ.) crefft, celfyddyd. — cyfrwyſder, yſtryw, twyll, dichell, yſtrangc.

CRÁFTILY, (adv.) yn gyfrwys, yn yſtrywgar.

CRÁFTINESS, (ſ.) cyfrwyſedd, yſtrangc, dichellgarwch.

CRÁFTSMAN, (ſ.) crefftwr, gwr o gelfyddyd.

CRÁFTY, (adj.) cyfrwys, dichellgar, yſtrywus.

CRAG, (ſ.) craig.

CRÁGGED, (adj.) creigiog, carregog.

CRÁGGY, (adj.) creigiog, garw, yſgythrog.

To CRAM, (v. a.) ſengi, ſechi, llenwi, peſgi, ymrythu.

CRÁMBO, (ſ.) chwarae cynghaneddol.

CRAMP, (ſ.) cramp, wrwſt, cwlwm gwthi.

To CRAMP, (v. a.) attal, rhwyſtro, ffrwyno, caethiwo.

CRAMP, (adj.) dyrys, anhawdd.

CRANE, (ſ.) garan, cryr, cryhyr, aderyn garhir.— peiriant.

CRANK, (adj.) iach, iachus.--llawen, gorawenus.

To CRÁNKLE, (v. a.) rhedeg mewn ac allan; rhedeg yn droeon.

CRÁNNY, (ſ.) edr. *Cleft*.

CRÁPULENCE, (ſ.) meddwdod, brwyſgedd.

CRÁPULOUS,

ɪLOUS, (adj.) meddw.
ɪSH, (v. n.) tryſtio, darſtain, :dain, clindarddach. —— act. rhwygo, dryllio.— *Fig.* yfed, *you come and* craſh *a cup of* Shakeſ.
, (ſ.) trwſt, yſgort.
ITUDE, (ſ.) braſder, tewedd, :r, praffder.
'INATION, (ſ.) oediad, go- l.
:H, (ſ.) preſeb, rhaſtal, rhe-
ɪT, (ſ.) cwrfi.
ɪVE, (v. a.) gofyn, dymuno, , adolwyn, yngais.
UNCH, (v. a.) briwo â dan-
(ſ.) crombil, croppa.
WL, (v. n.) ymluſgo, crop- crippian.
ER, (ſ.) ymluſgwr.
N, (ſ.) puntr.
DNESS, (ſ.) gwendid.
NESS, (ſ.) gwendid, anghyf- eiddilwch. —ynfydrwydd, wyll, cynddaredd.
, (adj.) gwan, egwan, eiddil. fyd, gwallgofus, gorphwyll- aes o'i gof.
AK, (v. n.) creccian, grill- gwichio.
, (ſ.) hufen.
AM, (v. n.) hufennu.
Y, (adj.) hufennog.
E, (ſ.) plyg, dull, rhych, d.
ASE, (v. a.) plygu, dullio.
ATE, (v. a.) creu, gwneu- peri.
ION, (ſ.) creadigaeth, cread, ithuriad.
IVE, (adj.) creuol.
OR, (ſ.) Creawdwr.
URE, (ſ.) creadur.
NCE, (ſ.) crediniaeth, coel, hyder.
NDA, (ſ.) erthyglau ffydd.
NTIAL, (ſ.) tyſtiolaeth.
ÍLITY, (ſ.) tebygoliaeth i
BLE, (adj.) credadwy, hyg- ygred.
BLENESS, (ſ.) edr. *Credibi-*

CRÉDIT, (ſ.) cred, coel, hygoel, hyder.— gwirionedd, dilyſrwydd. --- bri, parch, cymmeriad, cym- myrred.
CRÉDITABLE, (adj.) parchus, cym- meradwy, anrhydeddus.
CRÉDITABLENESS, (ſ.) parch, cym- meriaeth, bri.
CRÉDITABLE, (adj.) cyfrifol, cym- merus, parchus.
CRÉDITOR, (ſ.) achrettawr, coel- iwr, perchen dyled.
CREDÚLITY, (ſ.) hygoeledd, cred- iniaeth.
CRÉDULOUS, (adj.) hygoel, hygred, ehud.
CRÉDULOUSNESS, (ſ.) edr. *Credu- lity.*
CREED, (ſ.) cyffes ffydd.
To CREEK, (v. n.) grillian, gwichian.
CREEK, (ſ.) cil, cilfach, ebach.
CRÉEKY, (adj.) cilfachog.
To CREEP, (v. n.) crippian, crop- pian, ymluſgo.
To CRÉPITATE, (v. n.) clindardd- ach, grillian, diaſpedain.
CREPITÁTION, (ſ.) grilliad, clin- darddach.
CREPÚSCLE, (ſ.) cyſnos, gogyf- nos, cyflychwyr, gorchyfarwy.
CRÉSCENT, (adj.) cynnyddol, cyn- nyrchiol, tyfol.
CRÉSCENT, (ſ.) cynnydd y lleuad.
CRÉSSET, (ſ.) goleuad mewn tŵr gwylied.
CREST, (ſ.) crib, coppa, crib helm. --- *Fig.* balchder.
CRÉSTED, (adj.) cribog.
CRETÁCEOUS, (adj.) ſialcog.
CRÉVICE, (ſ.) agen, hollt.
CRÉVIS, (ſ.) llamhidydd.
CREW, (ſ.) brodoriaeth, mintai o'r un gyfeillach. --- y gymdeithas o forwyr a fo'n yr un llong.
CRÉWEL, (ſ.) pellen o edafedd.
CRIB, (ſ.) preſeb, rhaſtal, rheſel.
CRÍBBLE, (ſ.) gogr, gwagr.
CRIBRÁTION, (ſ.) gogryniad, rhu- chiad.
CRICK, (ſ.) grill. --- anyſtwythder gwddf.
CRÍCKET, (ſ.) criccied.
CRÍER, (ſ.) criwr.
CRIME, (ſ.) bai, caredd, ſarrhad, cyflafan.

cyflafan, achwyn, y peth a roddir yn erbyn un.

Crí́minal, (adj.) beius, drygionus, euog, cylus, camgylus.

Crí́minal, (ſ.) troſeddwr, camweithredwr, y cyhuddedig.

Crí́minous, (adj.) beius, cylus, goganus.

Crí́minousness, (ſ.) euogrwydd, drygioni, bai.

Crí́mp, (adj.) brau ; crych.

To **crí́mple**, (v. a.) crychu.

Crí́mson, (ſ.) lliw coch.

To **cringe**, (v.) crychu.—plygu.—gwenhieithio.

Crí́nkle, (ſub.) crych, crychiad, rhych, rhychni.

To **crí́nkle**, (v. n.) crychu, rhychu.

Crinó́se, (adj.) gwalltog.

Crí́pple, (ſ.) crupl, cloff.

To **crí́pple**, (v. a.) cruplo, cloffi.

Crí́sis, (ſ.) amſer nodedig.

Crisp, (adj.) crych.

To **crisp**, (v. a.) crychu ; troi, torchi.

Crispátion, (ſ.) crychiad.

Crí́spness, (ſ.) crychrwydd.

Critérion, (ſ.) nod gwahaniad, neu farc wrth ba un y barnir pethau.

Crí́tical, (adj.) barnol ; manol, cywraint.

Crí́tical Days, (ſ.) marwddydd, dyddiau barn am glefyd.

Crí́tical Times, (ſ.) amſer niweidiol.

Crí́ticalness, (ſ.) manylrwydd, cywreinrwydd.

To **criticí́se**, (v.) beio, barnu ar. —yſgrifenu ſylwiadau, neu chwilio allan gywreinrwydd, neu ddiffygiadau peth.

Crí́tick, *or* **Crí́tic**, (ſ.) beirniad.

Crí́ticism, (ſ.) ſylwiad ; barn.

To **croak**, (v.n.) creu, lleiſio ſel llyffant, neu fran.

Croak, (ſ.) llais cigfran, neu fran.

Cró́ceous, (adj.) ſaffrymmog, ſaffrymmaidd.

Crock, (ſub.) crochan, callor.—huddygl.

Cró́ckery, (ſ.) lleſtri pridd.

Cró́codile, (ſ.) crocodeil.

Cró́cus, (ſ.) ſaffrwm.

Croft, (ſ.) maeſan, maes bychan.

Croí́sade, (ſ.) rhyfel ſanctaidd, neu ymgychwyn yn erbyn anghredinwyr.

Crook, (ſ.) bâch, crwbach.

To **crook**, (v. a.) cammu, crymmu, crwbachu.

Cró́ked, (adj.) crwmm, camm, bachog.

Cró́kedness, (ſ.) cammedd, crymmiad, gwyredd.

Crop, (ſ.) crombil, croppa.—cnwd.

To **crop**, (v. a.) toccio; yſgythru, torri brig peth.

Cró́sier, (ſ.) bugeilffon eſgob.

Cró́slet, (ſ.) croes fechan.

Cross, (ſ.) croes, crog.—dryglam, anffawd.

Cross, (adj.) croes, gwrthnyſig, gwrthwynebus ; anhynaws.

To **cross**, (v. a.) croeſi, gwrthwynebu. — myned troſodd.

Cross, (adv.) ar draws, yn groes.

Crossbow, (ſ.) albras, bwa croes, albrys.

Cró́ssly, (adv.) yn wrthwyneb, ar draws. —yn anffodiog, yn aflwyddiannus.

Cró́ssway, (ſ.) croes-ffordd, llwybr croes.

Crossness, (ſ.) croeſineb, gwrthnyſigrwydd, anhynawſedd, cildynrwydd, cyndynrwydd.

Cró́tchet, (ſ.) cromfach. — dychymmyg.

To **crouch**, (v. n.) goſtwng yn iſel. —gwenhieithio.

Croup, (ſ.) pedrain, ffolen.

Cró́uper, (ſ.) poſtolwyn.

Crow, (ſ.) brân.

To **crow**, (v. n.) canu fel ceiliog. *Fig.* ffroſtio.

Crowd, (ſ.) cyrchfa, torf, tyrfa, lliaws, mintai, rhawd.—crwth.

To **crowd**, (v.) gwaſgu, cyfyngu, crynhoi 'n dorf.

Crown, (ſ.) coron, talaith.

Crown *of the Head*, (ſ.) coryn, fiol.

To **crown**, (v. a.) coroni, taleithio.

Crú́cial, (adj.) o ddull croes.

To **crú́ciate**, (v. a.) poeni, dirboeni, arteithio.

Crú́cible, (ſ.) crochenyn toddi, lleſtr toddi.

Crú́cifix,

FIX, (ſ.) llun Criſt ar y groes.
ˈFIXION, (ſ.) croes-hoeliad.
CIFY, (v. a.) croes-hoelio, ar groes.
, (adj.) llymrig, amrwd, îr; ſed.
NESS, } (ſ.) amrydedd, llym-
TY, } rigrwydd.—anadd-ydd.
, (adj.) creulon, ciaidd, tau-thin, dywal, ffyrnig, uthr,
NESS, } (ſ.) creulonder, dy-
TY, } walder, ffyrnig-l, uthredd.
', (ſ.) cunnach, coſtrelig.
, (ſ.) cwppan bychan.
ISE, (v. n.) mordwyo yma w.
R, (ſ.) llong a fo'n morio ymofyniad am longau'r ge-
} (ſ.) briwionyn, briwſion-
, } yn, difyn.
MBLE, (v. a.) briwio, briw-malurio, difynio.
Y, (adj.) briwſionllyd, ty-
, (adj.) crwmm, crwcca.
MPLE, (v. a.) crychu, cuchio.
LE, (ſ.) rhych, crychiad,
ER, (ſ.) edr. *Crouper*.
L, (adj.) yn perthyn i'r goes.
DE, (ſ.) edr. *Croiſade*.
SH, (v. a.) cymmriwo, cym-dulio, malurio, dryllio; echu, gormelio, gormeſu, —dinyſtrio; gorchfygu.
, (ſ.) cymmwy, duliad.—viad.
, (ſ.) crwſt, crammen, crawen.
ST, (ſ.) cryſtio, crawennu, nu.
ÁNEOUS, (adj.) creſtennog, nog, crogennog.
INESS, (ſ.) ſurni, ſarrug-
Y, (adj.) cryſtog. *Fig.* afryw-nhynaws, anynad, ſarrug.
H, (ſ.) bagl, ffon-fagl, bryſ-
, (v.) crio, gweiddi, llefain, lio, germain, dylefain.

CRY, (ſ.) llef, bloedd, diaſb, cri, gwaedd, dolef.
CRYPTÓGRAPHY, (ſ.) *from Gr.* Κρυπτω, *to hide*, cuddio, *and* γραφω, *to write*, yſgrifenu, yſgrifeniad dirgel wrth nodau, neu arwyddion.
CRY'STAL, (ſ.) criſial, grifial, criſiant.
CRYSTÁLLINE, (adj.) criſialaidd, gloyw, diſglair, eglur.

C U

CUB, (ſ.) cenau, cenaw.
CUBE, (ſ.) pedrongl.
CÚBICAL, (adj.) pedronglog, pedwarochrog.
CÚBIT, (ſ.) cufydd, cyfelin.
CÚCKOLD, (ſ.) cwcwallt.
To CUCKOLD, (v. a.) gwneuthur cwcwallt o un.
CÚCKOO, } (ſ.) cog, gwccw.
CÚCKOW, }
CUD, (ſ.) cil.
To chew the CUD, (v. n.) cnoi cil.
CÚDDEN, } (ſ.) carl, drel, delff, lle-
CÚDDY, } ban, toledog.
To CÚDDLE, (v. n.) llechu, *Fig.* cofleidio.
CÚDGEL, (ſ.) bryſgyll, ffon, llawffon, cwlbren.
To CÚDGEL, (v. a.) ffonnodio.
CUE, (ſ.) cynffon, neu ddiben peth. —anian, tymmer; hwyl.
CUFF, (ſ.) cernod, boncluſt, cis.—yr hyn a droir i fynu o lawes.
To CUFF, (v. a.) cernodio, taro â dwrn.
CÚIRASS, (ſ.) curas, llurig.
CÚLINARY, (adv.) yn perthyn i gegin.
To CULL, (v. a.) cwlio, ethol, dethol, dewis.
CÚLLENDER, (ſ.) hidl, hiddl.
CÚLLY, (ſ.) un a dwyllwyd gan fenyw.
To CÚLLY, (v. a.) twyllo, ſeithugio, ſiommi.
CÚLPABLE, (adj.) beius, euog, camgylus.
CÚLPRIT, (ſ.) drwgweithredwr.
To CÚLTIVATE, (v. a.) diwyllio tir, llafurio tir, gwrteithio.—gwella, diwygio.

Cultivation, } (ſ.) amaethad, di-
Culture, } wylliad, arddwriaeth, llafurwriaeth.
Culver, (ſ.) colommen.
Culverin, (ſ.) bwmbart.
To **cumber**, (v. a.) llwytho, pynnio. — lleſtair, lluddias, goluddio.--- aflonyddu, gofidio, trafferthu, *Luc* x. 40. *Ond Martha oedd* drafferthus *ynghylch llawer o waſanaeth.*
Cumber, (ſ.) rhwyſtr, attal, goludd; trafferth, gofid.
Cumberous, (adj.) edr. *Cumberſome.*
Cumbersome, (adj.) llwythog, pwysfawr, trafferthus, poenus, helbulus, gofidus.
To **cumulate**, (v. a.) tyrru, pentyrru, ſyppio, carneddu, cludeirio.
Cumulation, (ſ.) pentyrriad, ſyppiad, cludeiriad.
Cunctation, (ſ.) cyngyd, oediad, godrig, llercian, gohiriant.
Cuneal, (adj.) fel gaing, neu gyn.
Cunning, (adj.) ffalſt, cyfrwys, dichellgar, yſtrywgar.
Cunning, (ſ.) cyfrwyſedd, dichellgarwch, ffeſod, yſtryw; cywreinrwydd.
Cunningness, (ſ) dichellgarwch.
Cup, (ſ.) cwppan.
Cup-bearer, (ſ.) trulliad, pentrulliad.
Cupboard, (ſ.) llogawd, almari.
Cupid, (ſ.) duw cariad.
Cupidity, (ſ.) chwant, cybyddiaeth, trythyllſerch, nwyfserch.
Cuppreus, (adj.) coppraidd.
Cur, (ſ.) corgi.
Curable, (adj.) gwelladwy, a ellir ei wella, neu iachâu.
Curableness, (ſ.) poſſibilrwydd o iachâu.
Curacy, (ſ.) curadaeth, perigloriaeth.
Curate, (ſ.) curad, periglor.
Curative, (adj.) iachâol.
To **curb**, (v. a.) attal, rhwyſtro, ffrwyno.
Curb, (ſ.) haiarn-ffrwyn. — *Fig.* rhwyſtr, attal, cymmeſuriad, cymmedroliad.
Curd, (ſ.) colfran, caws.
To **curd**, (v. n.) ceulo, cawſu.
To **curdle**, (v. n.) edr. *to Curd.*
Curdy, (adj.) cawſog, ceulog.
Cure, (ſ.) meddyg, meddyginiaeth; iachâd, gwellhad, cyweir.— offeiriadaeth.
To **cure**, (v. a.) iachâu, gwneuthur yn iach, gwella.
Cureless, (adj.) difeddyg, aniachâol.
Curer, (ſ.) iachâwr, meddygwr.
Curiosity, (ſ.) cywreinrwydd, manylrwydd, tradyfalwch.
Curious, (adj.) manol, aſtud, diwyd, cywraint.
Curiously, (adv.) yn gywraint.
Curl, (ſ.) llywaeth o wallt modrwyog, crych-gydyn.
To **curl**, (v.) crychu, torchi, modrwyo.
Curlew, (ſ.) chwilanogl fynydd, gylfin hir.
Curmudgeon, (ſ.) cybydd, crintach, cyrrith.
Currant, (ſ.) grawn y Corinthiaid.
Currency, (ſ.) rhediad, cerddediad, cerrynt, dylifad.—derbyniad.
Current, (adj.) paſſadwy, derbyniol, cymmeradwy; cyfreithlawn.
Current, (ſ.) ffrwd, gofer.
Currentness, (ſ.) edr. *Currency.*
Currier, (ſ.) barcer, crwynwr, cyffeithiwr crwyn.
Currish, (adj.) ciaidd, creulon, cyndyn, gwrthnyſig.
To **curry**, (v. a.) cyffeithio.—rhyſtillio, yſgrafellu, cribo.— gwenhieithio, truthio.
Currycomb, (ſ.) yſgrafell, rhiſtyll.
Curse, (ſ.) melldith, rheg, ymgeiniad, ymreg.— *Fig.* poenedigaeth.
To **curse**, (v. a.) melldithio, melldigo, rhegu, ymgeinio.
Cursed, (part.) melldigedig.
Cursedly, (adv.) yn yſgeler, yn ddiriaid, yn gywilyddus.
Cursedness, (ſ.) melldigedigrwydd.
Cursorily, (adv.) ar gip, yn ddiſymmwth, ar ffrwſt, yn ddiofal.
Curſoriness, (ſ.) brys; diofalwch.

ʏ, (adj.) diſymmwth, buan; cip.
(adj.) melldigedig, creulon, , anhynaws.
(adj.) byrr, cwtta.
TÁIL, (v. a.) byrrhau, i, talfyrru.
IN, (ſ.) llenn, arras.
ED, (adj.) crwmm, camm,
RION, (ſ.) crymmiad, gŵyrmmiad.
URE, (ſ.) cammedd, crymgŵyredd, crwccani.
(adj.) camm, crwmm, gŵyr, m, crwcca.
E, (v. a.) cammu, crymmu,
(ſ.) cammedd, crymmedd.
, (ſ.) naid, llamm, darwein, h.
ET, (v. n.) neidio, llammu, in.
ÍNEAR, (adj.) a wnaed o ı ceimion.
ʏ, (ſ.) cammedd, gŵyrni.
N, (ſ.) cluſtog.
ſ.) cyrn y lleuad.
D, (ſ.) cwſtart.
ʏ, (ſ.) cadwraeth, ceidwad-rfarchwyl, adne.---carchar.
, (ſ.) arfer, defod, gnoterddyfin; dull, gwedd, gorddyfn.
ABLE, (adj.) arferol, cyn-, arferedig.
IARILY, (adv.) yn arferol, yn gynnefinol, yn gyffredinol.
CÚSTOMARY, (adj.) arferol, defodol, cynnefinol, arferedig, cyffredinol.
To CUT, (v. a.) torri, rhwygo, cwtto, trychu, dryllio, lladd, difynnio.—naddu.
CUT, (ſ.) cwtt, rhwyg, torriad, yſgyriad, agen.—llun, eilun, delw. — damwain, cwttws.
CUTÁNEOUS, (adj.) tonnaidd, croenaidd.
CÚTICLE, (ſ.) croenen, tonnen.
CÚTLASS, (ſ.) bidog, math o gleddyf llydan.
CÚTLER, (ſ.) cyllellwr, gwneuthurwr cyllyll.
CÚTTER, (ſ.) torrwr, rhwygwr, yſgythrwr.
CY´CLE, (ſ.) edr. *Circle*.
CY´LINDER, (ſ.) trol, rholbren.
CYLÍNDERICAL, (adj.) trolaidd.
CY´MBAL, (ſ.) ſymbal, 1 *Cron.* xiii. 8. *ac â* ſymbalau.
CYNEGÉTICS, (ſ.) llyfrau helwriaeth, llyfrau cynyddiaeth.
CY´NIC, *or* CY´NICAL, } (adj.) ciaidd, coſtogaidd.
CYNOSÚRE, (ſ.) enw a roddir gan y Groegiaid i'r arwydd wybrol yn y Gogledd, a elwir *Urſa Minor*, neu Arthes leiaf.
CY´PRESS, (ſ.) cypreſwydden.
CZAR, (ſ.) titl ymmerawdr Ruſſia.
CZARÍNA, (ſ.) titl ymmerawdres Ruſſia.

B, (ſ.) ergyd tirion; lwmp.
ODAB, (v. a.) paeledu â thom trybaeddu.
LE, (v. a.) diblo, try-; ymdrochi.----gwneuthur ı anghelfydd.
(ſ.) math o byſgodyn.
LE, (ſ.) meſur mewn pryeth Groeg a Lladin, o un ir a dwy ferrion.
, } (ſ.) tad.
, (ſ.) dager, bidog, cledd-
To DÁGGLE, (v.) diblo, lludrodi, budreddi, diwyno.
DÁILY, (adv.) beunydd, yn feunyddiol, bob dydd, o ddydd i ddydd.
DÁILY, (adj.) beunyddiol.
DÁINTILY, (adv.) yn foethus, yn ddainteithiol.
DÁINTINESS, (ſ.) dainteithrwydd, amheuthunder, deſtluſrwydd.
DÁINTY, (adj.) moethus, dantaidd, dainteithiol, amheuthun, deſtlus, blyſig, meddfaeth.

DÁINTY

DÁINTY, (ſ.) acwyn, melusfwyd, amheuthunfwyd.
DAIRY, (ſ.) llaethdŷ, yſbaddod.
DÁIRY-MAID, (ſ.) llaethraeg, maeres, maerones, meiriones.
DÁISY, (ſ.) aſpygan.
DALE, (ſ.) glynn, dyffryn, cwm, dol, pant, allmor, yſtrad.
DÁLLIANCE, (ſ.) yſbleddach, maldod, maldodrwydd. --nwyfiant.---oed, gohir, aros.
To DÁLLY, (v. a.) oedi, gohirio; ofera; chwarae, ſegura, gwneuthur arabedd.
DAM, (ſ.) mam.
DAM, *Bank*, (ſ.) cronfa, clawdd, argae.
To DAM, (v. a.) cronni.
DÁMAGE, (ſ.) colled, coll, niweid, argywedd.
To DÁMAGE, (v. a.) colledu, niweidio, argyweddu.
DÁMAGEABLE, (adj.) colladwy, niweidiol.
DÁMASCENE, DÁMSON, (ſ.) math o eirinen.
DÁMASK, (ſ.) llien, neu ſidan wedi ei wau yn lluniau.
DAME, (ſ.) meiſtres.---benyw.
To DAMN, (v. a.) damnio, condemnio, difarnu, coll-farnu, bwrw i farwolaeth, melldithio.
DÁMNABLE, (ſ.) damnadwy, niweidiol, adwythig, peryglus, enbydus.
DÁMNABLY, (adv.) yn ddamnedig.
DAMNÁTION, (ſ.) damnedigaeth, colledigaeth.
DÁMNED, (adj.) colledig, damnedig, melldigedig.
To DÁMNIFY, (v. a.) niweidio, colledu, gwneuthur colled.
DAMP, (adj.) llaith, gwlyb, ynwſt. --- prudd, alaethus.
To DAMP, (v. a.) lleithio, mwydo. ---daroſtwng, lleihau, goſtegu.
DAMP, (ſ.) irder, lleithder; niwl, tarth. --- prudd-der.
DÁMPNESS, (ſ.) lleithrwydd.
DÁMSEL, (ſ.) geneth, llangces, bachgennes, herlodes.
To DANCE, (v. n.) dawnſio.
DANCE, (ſ.) dawns.
To DANDLE, (v.) ſiglo plentyn, diddanu plentyn. --- malldodi.
DÁNDRIFF, (ſ.) mandon, mardom, cenn.
DÁNGER, (ſ.) enbydrwydd, perygl, pyd.
DÁNGEROUS, (adj.) enbyd, peryglus, enbydus, niweidiol, adwythig.
DÁNGEROUSLY, (adv.) yn enbydus, yn niweidiol, yn beryglus.
DÁNGEROUSNESS, (ſ.) enbydrwydd.
To DÁNGLE, (v. n.) ymddibynnu, bod ynghrog wrth.
DANK, (adj.) edr. *Damp*.
DÁNKISH, (adj.) iraidd, llaith.
DÁPPER, (adj.) bach a bywiog, buan, cyflym.
DÁPPLE, (adj.) brith, tryfrith, amryliw.
To DÁPPLE, (v. a.) britho.
To DARE, (v. a.) beiddio, arfeiddio, anturio, llyfaſu, hyderu.
DÁRING, (adj.) hy, hyderus, anturiol, eofn.
DÁRINGLY, (adv.) yn hy, yn eofn, yn anturiol.
DÁRINGNESS, (ſ,) eofndra, eondet, arfeiddrwydd.
DARK, (adj.) tywyll.
DARK, (ſ.) tywyllwch, gwyll.
To DARK, *or* DÁRKEN, (v. a.) tywyllu, caddugo, erchyrfynu.
DÁRKLY, (adv.) yn dywyll.
DÁRKNESS, (ſ.) tywyllwch, tywyllwg, tywyllni, gwyll, caddug.
DÁRKSOME, (adj.) tywyll.
DÁRLING, (ſ.) anwylyd, hoff-ddyn
To DARN, (v. a.) cyweirio, clyttio,
DART, (ſ.) dart, gaflach, tryſer piccell.
To DART, (v. a.) ergydio, ſaethu, taflu, piccellu.
To DASH, (v. a.) taro wrth. —taenellu; cymmyſgu.
DASH, (ſ.) ergyd, tarawiad.—cymmyſgedd.—y marc [——]
DASTARD, (ſ.) edr. *Coward*.
DÁSTARDLY, (adj.) edr. *Cowardly*.
To DATE, (v. a.) goſod i lawr yr amſer y gwnaed, neu y 'ſgrifenwyd peth.
DATE, (ſ.) y dydd, neu'r amſer y 'ſgrifenwyd, neu y digwyddodd rhyw beth.— parhad.
DÁTIVE, (adj.) rhoddawl.
To DAUB, (v. a.) trybaeddu, llaſarnu, lluttrodi, diwyno. DÁUGH-

ITER, (ſ.) merch.
NT, (v. a.) digalonni, peri

LESS, (adj.) diofn, hy, ca-
;.
N, (v. a.) gwawrio, dydd-
oleuo.
(ſ.) gwawr, cyfddydd,
ydd, llug y dydd, glaſiad y

:) dydd, dwthwn, diwrnod.
DAY *long*, cydol, trwy
y dydd.
OK, (ſ.) dydd-lyfr.
IAN, (ſ.)cylafareddwr, dydd-
ob IX. 33. *Nid oes rhyngom*
ldiwr.
LING, (ſ.) gwawr-ddydd,
XVIII. 12. *A ddangoſaiſt ti*
r-ddydd *ei lle?*
LE, (v. a.) dallu, tywyllu'r
gan ormod diſgleirdeb.

D E

, (ſ.) diacon, *Phil.* i. 1.
· *eſgobion a'r* diaconiaid.
IRY, (ſ.) ſwydd diacon.
(adj.) marw, diyſpryd, ma-
.
EN, (v. a.) marweiddio.
, (adj.) marwol, angeuol.
, (adv.) yn farwol.
SS, (ſ.) marweidd-dra, ma-
r.
(adj.) byddar.
EN, (v. a.) byddaru.
(ſ.) rhan, cyfran, doſparth-

, (v.) rhannu, cyfrannu.---
h, marchnatta. --ymddwyn
t.
G, (ſ.) cwſmeriaeth, tra-
—ymddygiad.
(ſ.) dean, deon.
Y, (ſ.) deaniaeth, ſwydd

(adj.) cu, hoff, anwyl, car-
drud, prid, gwerthfawr.
SS, (ſ.) hoffedd. -- drud-
, prinder, uchel-bris.
H, (ſ.) newyn, drudaniaeth.
(ſ.) angau, marwolaeth,
trangcedigaeth, dihenydd.
LESS, (adj.) anfarwol.
WATCH, (ſ.) clocc y meirw.

To DEBÁR, (v. a.) rhwyſtro, lleſtair, lluddias, cadw allan.
To DEBÁRK, (v. a.) edr. *Diſembark.*
To DEBÁSE, (v. a.) goſtwng, daroſtwng, iſelu ; dibriſio, halogi.
DEBÁSEMENT, (ſ.) ymoſtyngiad, iſelad, dibriſiad.
To DEBÁTE, (v. a.) ymreſymmu, ymddadleu, dadleu, cynhennu, ymrafaelio.
DEBÁTE, (ſ.) dadl, ymddadl, cynnen, amrafael, ymryſon.
DEBÁUCH, (ſ.) gormodedd, anghymmedroldeb, afradlonrwydd.
To DEBÁUCH, (v. a.) wttres, gloddeſt, ymdrythyllu.---halogi, llygru.
DEBAUCHÉE, (ſ.) meddwyn, gloddeſtwr, wttreſwr, rhyſeddwr, dyn afradlon, anllad, anllywodraethus.
DEBÁUCHERY, (ſ.) rhyſedd, wttres, gloddeſt, anlladrwydd, trythyllwch, anghymmedroldeb.
To DEBÍLITATE, (v. a.) gwanhau, gwanhychu, lleſgau, eiddilo.
DEBÍLITY, (ſ.) gwendid, gwander, lleſgedd, eiddilwch.
DEBONÁIR, (adj.) cyweithas, tirion, hynaws, mwyn ; llawen, llon.
DEBT, (ſ.) dyled, dlêd, arddwl.
DÉBTOR, (ſ.) dyledwr.
DÉCADE, (ſ.) deg, deg ar ei ben.
DECÁDENCY, (ſ.) methiant.
DÉCALOGUE, (ſ.) y deg gorchymyn, y dengair deddf.
To DECÁMP, (v. a.) ſymmud gwerſyll.
DECÁMPMENT, (ſ.) ſymmudiad gwerſyll.
To DECÁNT, (v. a.) tywallt yn eſmwyth o'r naill i'r llall.
To DECÁPITATE, (v. a.) edr. *to behead.*
To DECÁY, (v. a.) methu, llaeſu, ymlaeſu, gwanhau, gwaethygu, adfeilio, pallu.
DECÁY, (ſ.) adfeiliad, gwaethygiad, meth, methiant.
DECÉASE, (ſ.) ymadawiad, marwolaeth, trangc.
To DECÉASE, (v. a.) marw, trengu.
DECÉIT, (ſ.) twyll, dichell, hocced, yſtryw, hud, ſiommedigaeth, yſtrangc.

DECÉITFUL, (adj.) twyllodrus, hoccedus, dichellgar, cyfrwys.
DECÉITFULLY, (adv.) yn hoccedus.
DECE'ITFULNESS, (ſ.) twyll.
DECE'IVABLE, (adj.) twylladwy, twyllodrus.
To DECE'IVE, (v. a.) twyllo, hudo, fiommi.
DECE'MBER, (ſ.) mis Rhagfyr.
DE'CENCY, (ſub.) gweddeidd-dra, harddwch, gwedduſder, gweddeiddrwydd, tegwch.
DÉCENT, (adj.) gweddus, gweddaidd, gweddol, llardd, cymmwys, teg prydferth.
DÉCENTLY, (adv.) yn weddus, &c.
DECÉPTIVE, (adj.) twyllodrus.
DECÉPTION, (ſ.) twyll, hudiad.
DECERTÁTION, (ſ.) ymryſon, ymrafael, ceintach, ymddadl.
To DECÍDE, (v. a.) cylafareddu, gwneuthur pen, rhoi barn, torri ymryſon.
DECÍDER, (ſ.) cylafareddwr, dyddiwr.
DÉCIMAL, (adj.) rhifedig wrth ddegau.
To DÉCIMATE, (v. a.) degymmu.
DECIMÁTION, (ſ.) degymmiad.
To DECÍPHER, (v. a.) egluro, amlygu, deſcrifio.
DECÍSION, (ſ.) cylafaredd, cylafareddiad, terfyniad, torriad ymryſon.
DECÍSIVE, (adj.) cylafareddol.
To DECK, (v. a.) harddu, addurno, prydferthu.
DECK, (ſ.) bwrdd llong.
To DECLÁIM, (v. n.) areithiaw; llafaru'n erbyn peth.
DECLAMÁTION, (ſ.) araith, adroddiad, ymadrodd.
DCLARÁTION, (ſ.) arddangos, egluriad, traethad, datganiad, yſpyſiad, dangoſiad, cymhwythiad: haeriad, honniad.
To DECLÁRE, (v. a.) mynegi, datgan, yſpyſu, egluro, amlygu, dangos ; cyhoeddi.
DECLÉNSION, (ſ.) gogwyddiad, oſgoad, enciliad ; lledpeirwydd.—gwaethygiad, ymlaeſiad, adfeiliad.
DECLINÁTION, (ſ.) gogwyddíad, gocheliad, oſgoad, enciliad.
To DECLÍNE, (v. a. *and* n.) gogwyddo, goſtwng, pwyſo i lawr, lledpeio.—ammharu, llaeſu, methu, gwaethygu.—cilio, encilio, gochelyd.
DECLÍNING, (ſ.) gogwyddiad, yſtlyſiad. — gocheliad, enciliad.—gwaethygiad, methiant, adfeiliad, ymlaeſiad.
DECLÍVITY, (ſ.) gorwaered, llethr, lledpeirwydd, ſerthallt.
DECLÍVOUS, (adj.) lledpai, ſerth, ar ogwydd, ar waered.
DECÓCTIBLE, (adj.) hyferw.
DECÓCTION, (ſ.) berwad ; iſgell, yr iſgell y berwir peth ynddo.
DECOLLÁTION, (ſ.) diyddfiad, torriad pen, torriad gwddf.
DECOMPÓSITE, } (adj.) ail-gym-
DECOMPOÚNDED, } myſgedig, ail-gyſſylltiedig, wedi ei gymmyſgu â pheth oedd gymmyſgedig o'r blaen.
To DECOMPOÚND, (v. a.) ail-gyſſylltu, ail-gyfanſoddi, ail-gymmyſgu.
To DÉCORATE, (v. a.) addurno, harddu, gwychu.
DECORÁTION, (ſ.) addurn, harddwch, tegwch.
DÉCOROUS, (adj.) hardd, gweddus, prydferth, addwyn.
To DECÓRTICATE, (v. a.) diriſgo, diriſglo.
DECORTICÁTION, (ſ.) diriſglad.
DECÓRUM, (ſub.) gweddeidd-dra, harddwch, ymddygiad prydferth.
DECÓY, (ſ.) hud, deniad, llithiad.
To DECÓY, (v. a.) hudo, denu, llithio, twyllo.
To DECRÉASE, (v. n.) lleihau, treulio, darfod, myned ar gil, treio, cilio.
DECRÉASE, (ſ.) lleihâd, trai, treiad.
DECRÉASE *of the Moon*, (ſ.) adeg.
DECRÉE, (ſ.) ordinhâd, goſodiad, gorchymmyn, arfaeth.
To DECRÉE, (v. a.) ordeinio, arfaethu, goſod, terfynu, amcanu, ſefydlu.
DECRÉMENT, (ſ.) treuliad, lleihâd, trai.

ſPIT, (adj.) henaidd, henuidd, cleiriachaidd, cleirch, ıch.

'PITNESS, } (ſ.) methiant, ei-
'PITURE, } ddilwch, lleſg-gwendid, oedran.

:TAL, (ſ.) llyfr o ordinhadıeu gyfreithiau; caſgliad o ıadau'r pab.

AL, (ſ.) gwarthrudd, ymad i leihau parch, neu gymi peth, enllib, gogan.

LY', (v.) enllibio, abſennu, rhoi , rhoi anglod, hortio, goniweidio, neu ddrygu parch, nmeriad un.

IBENCE, } (ſ.) gorweddiad
IBENCY, } i lawr.

IBITURE, (ſ.) yr amſer ym n y bo i ddyn fyned i'r gwe:wn clefyd; gorweddiad

LE, (adj.) deg-plyg.

ION, (ſ.) dengwriad, tywyſıg wr.

SION, (ſ.) rhediad, hyttynt, l.

TÁTION, (ſ.) byrrhâd, cwt, talfyrriad.

'SSATE, (v. a.) torri yn un y canol, croeſi.

ÁTION, (ſ.) torriad yn y croeſiad mewn cywir ongl-

CATE, (v. a.) cyſſegru, gobio tu ag at ddwyfol waſ, anrhegu, priodoli.

TION, (ſ.) cyſſegriad, neillneu briodoliad rhyw beth fol waſanaeth.

ON, (ſ.) ymroad, gwriogad.

'CE, (v. a.) tynnu oddi :aſglu oddi wrth.

:MENT, (ſ.) yr hyn a dynneu a gaſglwyd oddi wrth ſtun.

BLE, } (adj.) a allir ei
VE, } gaſglu oddi wrth th, neu deſtun.

CT, (v. a.) tynnu ymaith, ddi wrth.

'ION, (ſ.) caſgliad oddi:th; yr hyn a dynnir oddi yfrif.

DEDÚCTIVE, (adj.) edr. *Deducible*.

DEED, (ſ.) gweithred.

To DEEM, (v. n.) barnu, tybio, meddwl, meddylieid, pablu.

DÉEMING, (ſ.) tybiant, tyb, barn.

DEÉMSTER, (ſ.) barnwr, barnydd, tybiwr, cylafareddwr.

DEEP, (adj.) dwfn, gorddwfn, gŵys.

DEEP, (ſ.) anoddyn, dyfnder, môr, aphwys, *Ll.*

To DEÉPEN, (v. a.) dyfnhau, gwneuthur yn ddwfn.—tywyllu.

DEÉPLY, (adv.) yn ddwfn.—yn drwm, yn alaethus.—yn ddirfawr.

DEÉPNESS, (ſ.) dyfnder.

DEEP-SLEEP, (ſ.) trymgwſg.

In the DEEP *of Winter*, ynghanol y gauaf.

DEER, (ſ.) carw, hŷdd, eilon, rhydain, cyllaig, elain, *Ll.*

To DEFÁCE, (v. a.) anffurfio, gwrthuno, anharddu, hagrhau; anrheithio, dinyſtrio, diſtrywio, dileu.—halogi, llygru, anurddo.

DEFÁCEMENT, } (ſ.) anffurfiad, af-
DEFÁCING, } lunieiddrwydd. *See the Verb* Deface.

† DEFAÍLANCE, (ſ.) diffyg, pall, meth; ſeithugiaeth, ſiommiant. *The Authors of that unhappy* Defailance, Glanv.

To DEFÁLCATE, (v. a.) yſgythru, torri ymaith.—lleihau, neu gwttogi dogn, neu gyflog un.

DEFALCÁTION, (ſ.) lleihâd; talfyrriad dogn, neu gyflog.

To DEFÁLK, (v. a.) talfyrru, lleihau, difyrru, torri ymaith.

DEFAMÁTION, (ſ.) gwarthrudd, ſarrhâd, cabl, enllib, athrod, drwgabſen, gogan, *Jer.* xx. 10. *Canys clywais* ogan *llawer*.

DEFÁMATORY, (adj.) enllibus, gwarthus, edliwgar, goganus.

To DEFÁME, (v. a.) athrodi, goganu, rhoi drygair, rhoi drwg-abſen, gwarthruddio, enllibio, hortio, cablu, 1 *Cor.* iv. 13. *Pan y'n* cablir.

DEFÁMER, (ſ.) athrodwr, enllibiwr, goganwr.

To DEFÁTIGATE, (v. a.) blino, diffygio, peri lludded.

D E

Defatigation, (ſ.) blinder, lludded.

Defaúlt, (ſ.) eſgeuluſdra; gwalluſdra; bai, caredd, gwŷd.—pall, diffyg, meth.

To **default**, (v. a.) gwneuthur bai, pallu, eſgeuluſo cyflawni'r hyn a addawyd.—fforffettio trwy dorri cyngrair.

Defáasance, (ſ.) diddymmiad ammod, neu gyngrair, diſtrywiad, gorfodaeth.

Deféasible, (adj.) diddymmadwy, a allir ei ddiddymmu, neu ddifuddio.

Defeat, (ſ.) gorfodaeth; dinyſtriad, diſtrywiad, difuddiad.

To **defeat**, (v. a.) gorchfygu, goreſgyn, dymchwelyd, gyrru ar ffo; diſtrywio. *Fig.* ſiommi, ſeithugio; twyllo.

To **défecate**, (v. a.) diwaddodi, diwaelodi, diamhuro, puro.

Défecate, } (adj.) pur, glân, di-
Défecated, } gymmyſg, diwaelodion.

Defecátion, (ſ.) glanhâd, purcdigaeth oddi wrth waelodion, a phob math o aflendid.

Defect, (ſ.) diffyg, pall, meth, eiſiau.—bai, gwŷd.

Defectibílity, (ſ.) ammherffeithrwydd, ffaeledd, diffyg.

Deféctible, } (adj.) ammher-
Defective, } ffaith, diffygiol, palledig.

Defection, (ſ.) ffaeledd.---gwrthgiliad, ymadawiad, ymlithr un oddi wrth ei bennaeth, neu ei blaid.

Defectiveness, (ſ.) *edr. Defectibility*.

Defence, (ſ.) amddiffynfa, diogelfa.—diffynniad, ymddiffynniad, ymgeledd, nawdd, nodded, ymadferth, achles.

Defénceless, (adj.) diymgeledd, analluog i ymddiffyn ei hun.

To **defend**, (v. a.) amddiffyn, cyfamug, achleſu, noddi, ymgeleddu, diogelu, diffryd, amwyn, *Ll.*

Defendable, (adj.) amddiffynadwy, a ellir ei amddiffyn, neu ei ddiogelu.

Defendant, *in Law*, (ſ.) y huddol, yr hwn yr achwynir no, amddiffynnwr.

Defender, (ſ.) ymddiffynnoddwr, diffreiddiad, diniawdr; dadleuwr.

Defensative, (ſ.) ymddiffynni

Defensible, (adj.) edr *defenda*

Defensive, (adj.) amddiffyn

To **defer**, (v. n.) oedi, goldodi heibio hyd amſer arall, gydio.

Deference, (ſ.) parch, ardedd, ardduniant, edmyg; oſtyngiad, ymoſtyngiad.

Defiance, (ſ.) annog, annobaidd, ymhyrriad; galwad i wneud yn dda, neu i brofi huddiad.

Defícience, } (ſ.) diffyg, e
Defíciency, } methiant, edd, ammherffeithrwydd.

Defícient, (adj.) diffygiol, mherffaith.

To **defile**, (v. a.) llychwino, logi, diwyno, anurddo, budre

Defile, (ſ.) rhodfa gul, cyf ffordd.

Defílement, (ſ.) halogiad wyniad.

To **define**, (v. a.) amlygu, eglurhau geiriau, neu ryw be eraill; dangos beth yw cynn neu briodoledd peth.----pen goſod terfyn.

Definítion, (ſ.) eglurhâd iau; byrr-amlygiad, neu e hâd o ryw beth.—pennodiad, fyniad a ddangoſo yn benn beth yw hyn a hyn.

Definitive, (adj.) pennodol, fynol; ſicr, pendant.

Definitively, (adv.) yn ben yn eglur, yn bennodol, yn tan derfyn, ar ychydig eiriau

Deflagrátion, (ſ.) lloſgiad, ddeithiad.

To **deflect**, (v. n.) gogwy yſtlyſu, plygu; oſgoi o'r ff lledtroi.

Defléction, (ſ.) gogwyd plygiad, troad o'r iawn ford

Deflorátion, (ſ.) trais, llath llathludd, dygiad gwyryfd

me

.--- *Fig.* caſgliad o flodau, hannau mwyaf rhagorol o *The laws of Normandy are eat meaſure the* Defloration *Engliſh laws.* Hale.

OÚR, (v. a.) treiſio, llath- dwyn gwyryfdawd, neu ıdod merch.--*Fig.* anharddu, u, anurddo.

KION, (ſ.) rhediad i wared, d, llifeiriad.

ÁTION, (ſ.) halogiad, di- , anurddiad.

ÉMENT, *in law*, (ſ.) attal- oddi wrth ei iawn berchen. lliaeth, attafael.

RM, (v. a.) anffurfio, gwrth- ıharddu, hagrhau, anurddo.

ÁTION, (ſ.) anffurfiad, an- ;wrthuniad, difwyniad, an- ad, aflunieiddrwydd.

ED, (adj.) anffurfiol, af- d, gwrthun, anhardd, hagr, l, anferth, anaddwyn.

MEDLY, (adv.) yn afluniaidd, rth.

MITY, (ſ.) anffurf, anhar- , gwrthuni, aflunieidd- , dybrydedd, hagrwch.--- feiliorn oddi wrth reolau hrwydd moeſol ac ufudd-

AÚD, (v. a.) twyllo, fiom-

ÍDING, (ſ.) fiommiant.

ÁY, (v. a.) dwyn traul un, ſt.

, (adj.) têg, dillyn, glân, hoyw.

CT, (adj.) marw, diyſpryd. ', (v. a.) annog, cyffroi; —ffieiddio, gwaradwyddo. xiii. 7. *tyred a* ffieiddia *If- Sam.* xvij. 10. *Myfi a* wa- ldais *fyddinoedd Iſrael y dydd*

ERACY, (ſ.) dirywiad, af- , lledrywiad; llygredig- ymadawiad oddi wrth rin- ı moeſoldeb.

ÍNERATE, (v. n.) dirywio, o, afrywiogi.

ERATE, (adj.) dirywiog, af- ; llygredig.

DEGENERÁTION, (ſ.) edr. *Degene- racy.*

DEGÉNEROUS, (adj.) gwael, gwrth- un; enllibus.

To DEGLÚTINATE, (v. a.) diyſgraw- lingo.

DEGRADÁTION, (ſ.) diſwyddad.--- cyfnewidiad o gyflwr mwy an- rhydeddus, i gyflwr mwy gwael ac iſel.

To DEGRÁDE, (v. a.) diſwyddo, di- urddo, diawdurdodi, difuddio un o'i alwad; lleihau bri, neu gym- meriad.

DEGREÉ, (ſ.) gradd; gris, cam; meſur.

By DEGREÉS, (adv.) yn raddol, bob yn ychydig.

To DEHÓRT, (v. a.) gwrthgynghori, cynghori'r gwrthwyneb, annog y gwrthwyneb.

DEHORTÁTION, (ſub.) anghyng- horiad, gwrthgynghoriad.

To DEJÉCT, (v. a.) bwrw i lawr, taflu i lawr, troi heibio, gyrru allan.— triſtâu, galaru, alaethu.

DEJÉCTEDLY, (adv.) yn brudd, yn drwm, yn alarus, yn alaethus.

DEJÉCTEDNESS, } (ſ.) trymder,
DEJÉCTION, } prudd-der, trymfryd, triſtwch, galar, alaeth; iſelder yſpryd.

To DEÍFY, (v. a.) gwneud yn dduw, addoli rhyw beth megis Duw.

To DEIGN, (v. n.) teilyngu; bod yn wiw gantho; ymoſtwng. act. caniattau, cennadu.

DEÍGNING, (ſ.) teilyngiad; can- iattâd, cennad.

DÉISM, (ſ.) athrawiaeth y cyfryw ag ydynt yn credu fod Duw, eithr yn gwadu datguddiad.

DÉIST, (ſ.) un yn credu fod Duw, eithr yn gwadu datguddiad.

DÉITY, (ſ.) duwdod.

DELÁTOR, (ſ.) cyhuddwr, achwyn- wr, athrodwr.

To DELAY', (v. a.) oedi, gohirio, cyngydio, ſefyllian, godrigo.

DELAY', } (ſ.) cyngyd, gohir-
DELAY'ING, } iant, oed, godrig, llercian, ymaros.

DELÉCTABLE, (adj.) hyfryd, llon, hylon, digrif.

DELÉCT-

DELÉCTABLENESS, (ſ.) hyfrydwch, digrifwch, difyrrwch, diddanwch.
DELECTÁTION, (ſ.) dywenydd.---edr. *Delectableneſs*.
To DÉLEGATE, (v. a.) gorchymyn peth i un, cymmynu, rhoi ſwydd i un.
DÉLEGATE, (ſ.) dirprwywr, rhaglaw, un wedi ei awdurdodi i weithredu dros un arall.
DELENÍFICAL, (adj.) a lonyddo, a liniaro, a eſmwythao.
DELÉTION, (ſ.) delead, diddymmiad, tynniad allan.
DELETÉRIOUS, } (adj.) niweidiol,
DÉLETERY, } marwol, adwythig.
DELF, (ſ.) cleddiwig, cloddfa.
DELIBÁTION, (ſub.) chwaith, ariad; prawf.
To DELÍBERATE, (v. n.) ymgynghori; yſtyried, cymmeryd pwyll, pwyllo.—ammau, petruſo.
DELÍBERATE, (adj.) yſtyriol, pwyllog, gochelgar.
DELÍBERATELY, (adv.) yn bwyllig, yn yſtyriol, yn feddylgar, yn ddifyrbwyll.
DELIBERÁTION, (ſ.) ymgynghoriad, yſtyriaeth, pwyll, gocheliad.
DÉLICACY, (ſ.) tegwch, teledirwydd, prŷd. — Ancwyn, ammheuthun.
DÉLICATE, (adj.) mwythus, deſtl, deſtlus, blyſig, murſennaidd; dillyn, têg, hardd, prydferth. —— daintaidd, ammheuthun, alaf.
DÉLICATELY, (adv.) yn ddeſtl, yn hardd, yn brydweddol, yn ddillyn, yn ddaintaidd.
DÉLICATENESS, (ſ.) edr. *Delicacy*.
DÉLICATES, (ſ.) moethau, ammheuthunion, dainteithion.
DELÍCIOUS, (adj.) deſtl; melys, per, peraidd.
DELÍCIOUSNESS, (ſ.) pereiddrwydd, melyſder.
DELÍGHT, (ſ.) hyfrydwch, digrifwch, difyrrwch, dywenydd, diddanwch.
To DELÍGHT, (v. a.) ymhyfrydu, ymddigrifo; difyrru, digrifhâu, diddanu, gwneuthur difyrrwch; cymmeryd difyrrwch.
DELÍGHTFUL, (ſ.) hyfryd; difyr.
DELÍGHTFULNESS, (ſ.) edr. *Delight*.
To DELÍNEATE, (v. a.) portreiadu, portreio, llunio, lluniaethu, darlunio.
DELÍNEATION, (ſ.) portreiad, darluniad.
DELÍNQUENCY, (ſ.) diffyg, bai, troſedd, gommeddiad, eſgeuluſiad gwneuthur yr hyn a ddylid.
DELÍNQUENT, (ſ.) troſeddwr, camweithredwr, drwgweithredwr.
To DELÍQUATE, (v. n.) toddi, dadlaith, dadmer, meddalhau, meirioli, ymddattod.
DELIQUÁTION, (ſ.) dadlaithiad, meddalhâd; ymddattodiad.
DELÍRIOUS, (adj.) ſyfyrdan, gorphwyllus, ymleferaidd.
To be DELÍRIOUS, (v. a.) ymlyferydd, bod yn ſyfrdan.
DELÍRIUM, (ſ.) ymleferydd, ſyfyrdandod, gorphwyll.
To DELÍVER, (v.a.) gwaredu, rhyddhau, digaethiwo.—rhoi i fynu.---dyroddi, traddodi.
To DELÍVER *a Speech*, (v. a.) areithio, parablu.
DELÍVERANCE, (ſ.) rhyddhâd, gwaredigaeth. ---- rhoddiad, dyroddiad, traddodiad.
DELÍVERY, (ſ.) adroddiad, traethiad, llafariad, dull o lafaru. Edr. *Deliverance*.
To DELÚDE, (v. a.) twyllo, hudo, denu; ſiommi, ſeithugio.
To DELVE, (v. a.) cloddio, palu.
DELVE, edr. *Delf*.
DÉLUGE, (ſ.) diluw, llifeiriant, rhyferthwy.
To DÉLUGE, (v. a.) llifeirio, gorlifo.
DELÚSION, (ſ.) hud, twyll; hudoliaeth, lledrith.---amryfuſedd.--2 *Theſ.* ii. 11. *Denfyn Duw iddynt hwy* amryfuſedd *cadarn*.
DÉMAGOGUE, (ſ.) *from Gr.* Δημος, *People*, pobl, *and* αγω, *to lead*; arwain; y pen, neu'r blaenor mewn terfyſg, neu gynnwrf ym myſg y cyffredin bobl; cychwynwr ymranniad.
DEMÁIN, (ſ.) tref-tad, treftadaeth.
DEMÁND, (ſ.) arch, gofyn, gofyniad.

To

ND,(v.a.) gofyn,erchi,ceiſio.
DANT, (ſ.) eirchiad, gofyn-

AN, (v. a. *and* n.) ym-
, ymarweddiad. ---*Fig.* di-
diyſtyru.
IOUR, (ſ.) ymddygiad, ym-
iad.
TÁTION, (ſ.) lledfrydedd,
nwyr, gorphwyll, gwallgof.
RGE, (v. a.) trochi, ſuddo,

T, (ſ.) haeddiant, haedd-
h, rhyglyddiant.
RIT, (v. a.) haeddu, rhy-
, gobrynu.
E, edr. *Demain.*
OD, *among the heathen*, (ſ.)
duw.
ÁTION, (ſ.) mudiad, ſym-
lletty, newidiad trigiant.
, (ſ.) angau, marwolaeth,
id.
SE, (v. a.) cymmynnu ;
nrhegu.
ION, (ſ.) goſtyngiad, iſeliad.
ACY, (ſ.) *From Gr.* Δεμος,
pobl, *and* Κρατεω, *to com-*
or govern, llywodraethu ;
-lywodraeth, gwladwriaeth.
ÁTICAL, (adj.) yn perthyn
rw lywodraeth.
LISH, (v. a.) tynnu i lawr,
io, dinyſtrio.
SHING, } (ſ.) bwriad i lawr,
TION, } diſtrywiad, di-
l.
Gr. Δαιμων, *a god*, or *a ge-*
.) yſpryd da neu ddrwg.---
iaid ymhlith y cenhedloedd
ddolgar, oeddynt yn ar-
:cau naill ai eneidiau'r rhai
awſant â'r byd ; neu yn-
au o uwch radd, na fuant
yn gyſſylltiedig â chyrph
ond oeddynt megis cyf-
r rhwng Duw a dynion :
wn amryw fannau y mae
yn galw eu duwiau yn
iiaid.
ατ εις, ——
μητα δαίμονας αλλους,
ylfod Jupiter, at y De-
d, neu'r duwiau eraill. *Il.*
1. 1. 222. Felly Act. 17. 18. *yn mynegi duwiau dieithr*, Ξενων δαιμονιων. Δαιμονια, *demons*, ydynt yn fynych yn yr yſgrythur yn arwyddoccau eilunod ; eithr (yn ammhriodol iawn) a gyfieithir Cythreuliaid, megis *Deut.* xxxii. 17. *Aberthaſant i* (eilunod, Δαιμονιοις) *gythreuliaid.* 1 *Cor.* x. 20. *Ond y pethau y mae'r cenhedloedd yn eu haberthu i gythreuliaid* (eilunod, Δαιμονιοις) *y maent yn eu haberthu.* — Στογερος, neu Κακος Δαιμων, oedd yſpryd ag oedd yn danfon clefydau ar ddynion. Edr. *Homer*'s Odyſſ. E line 394 to 397. and K line 64.

DEMÓNSTRABLE, (adj.) profadwy, dangoſadwy ; a ellir ei brofi, neu ei amlygu.

To DEMÓNSTRATE, (v. a.) profi, amlygu, dangos, arddangos, hyſpyſu, profi yn eglur, eglurhau.

DEMONSTRÁTION, (ſ.) dangoſiad, eglurhad, arddangoſiad, amlygiad, prawf, profiad eglur.

DEMÓNSTRATIVE, (adj.) diamheuol ; profiadol, hunan-brofiadol.

To DEMÚR, (v. n.) petruſo, ammau.---oedi, gohirio, pwyllo, ymaros, annilyſu.

DEMÚR, (ſ.) petruſder, ammheuaeth, annilyſrwydd meddwl.

DEMÚRE, (adj.) gŵyl, cywilyddgar, mul, llednais.

DEMÚRENESS, (ſ.) gorchwyledd, lledneiſrwydd, gŵylder.

DEN, (ſ.) ffau, ogof, ceudwll.

DENÍAL, (ſ.) llyſiant, nâg, gwrthodiad ; gwâd, gommeddiad, pall.

DENIGRÁTION, (ſ.) duad, gordduad.

DÉNISON, } (ſ.) alltud wedi ei
DÉNIZEN, } wneuthur yn wr breiniol ; dinaſwr, dineſydd.

To DÉNIZEN, (v. a.) breinioli, breinio, gwneuthur yn ddinaſydd. --- *Fig.* noddi.

To DENÓMINATE, (v. a.) cyfenwi, enwi, rhoi enw.

DENÓMINATION, (ſ.) cyfenwad, enwad.

DENOTÁTION, (ſ.) nodiad, yſpyſiad, arwyddoccâd.

To DENÓTE, (v. a.) nodi, arwyddoccâu, hyſpyſu.

To DENOÚNCE, (v. a. bygwth, gogyſaddaw; rhybuddio, mynegi, adrodd, dargan, cyhoeddi.

DENOÚNCEMENT, } (ſ.) bygythiad.
DENOÚNCING, } cyhoeddiad bygythion.

DENSE, (adj.) tew, aml, didwll, ffyrf.

DÉNSITY, (ſ.) tewdd, tewder. ffyrfder.

DENT, (ſ.) gwdf, bwlch, rhigol, rhygn, tolc.

DÉNTAL, (adj.) danheddog, ygythrog, deintiog.

DÉNTIFRICE, (ſ.) deint-olch.

DENTÍTION, (ſ.) magiad danneddf, danheddiad.

To DENÚDATE, (v. a.) dynoethi, dihatru, amnoethi.

DENUDÁTION, (ſ.) dynoethiad, amnoethiad, dihatriad.

To DENÚDE, edr. *to Denudate*.

DENUNCIÁTION, (ſ.) edr. *Denouncement*.

To DENY', (v. a.) gwadu, ymwadu, naccau, gommedd, pallu, ymwrthod.

DENY'ING, (ſ.) ymwadiad, gommeddiad, naccâd.

To DEOBSTRÚCT, (v. a.) rhyddhau ffordd; cymmeryd ymaith bob rhwyſtrau.

To DEÓPPILATE, (v. a.) edr. *to deobſtruct*.

DEOPPILÁTION, (ſ.) agoriad, neu ryddhâd ffordd.

To DEPÁINT, (v. a.) paentio, britho; argraphu.

To DEPÁRT, (v. n.) ymadaw, ymadael, myned ymaith, encilio.

DEPÁRT, } (ſ.) ymadawiad, my-
DEPÁRTING, } nediad ymaith, enciliad.

DEPÁRTURE, (ſ.) edr. *Depart*.

To DEPÁSTURE, (v. a.) pori, porfau, peſgi, ymbawr.

To DEPÁUPERATE, (v. a.) tlodi, gwneuthur yn dlawd, llwmhau.

To DEPEND, (v. n.) ymddibynnu, ymorphwys, ymddiried.

DEPÉNDENCE, } (ſ.) ymddibyn-
DEPÉNDENCY, } niad, ymorphwyſiad; goglud, hyder, ymddiried.—annel, atteg.

DEPÉNDENT, (adj.) ymddibynnol.

DEPÉNDENT, (ſ.) dyn goſgordd; un a ſo yn ymddibynnu ar arall.

DEPERDÍTION, (ſ.) colliant, cyfrgoliad, diffaedd, dinyſtriad, diſtrywiad.

To DEPÍCT, (v. a.) edr. *to Depaint*.

DEPILATION, (ſ.) hiſiad, diwalltiad, diwreiddiad gwallt.

DEPÍLOUS, (adj.) diflew, moel, heb wallt.

DEPLETION, (ſ.) gwaghâd, yſpyddiad, gwaglawiad.

DEPLÓRABLE, (adj.) galarus, alaethus, toſturus, greſynol, gofidus, cwynfanus.

DEPLÓRABLENESS, (ſ.) greſyndod, gofid, truenı, trychineb.

To DEPLÓRE, (v. a.) cwyno, galaru, alaethu, toſturio, greſynu, wylofain, cwynofain.

DEPLÓRABLY, (adv.) yn alarus, yn druenus, yn reſynol.

DEPLÓRING, (ſ.) wylofain, alaeth, cwynfan, galarnad.

DEPLUMÁTION, (ſ.) dibluad, dibluſiad.

DEPÓNENT, (ſ.) tyſt, gwybyddiad.

To DEPÓPULATE, (v. n.) difrodi, dibobli, dinyſtrio, diſtrywio, anrheithio, yſpeilio.

DEPOPULÁTION, (ſ.) diboblad, defaedd, anrheithiad, difrodaeth, diſtrywiad, dinyſtriad, difrawd.

DEPOPULÁTOR, (ſ.) difrodwr, anrheithiwr.

To DEPÓRT, (v. a.) dwyn ymaith.—ymddwyn, ymarweddu.

DEPÓRT, (ſ.) ymddygiad, ymarweddiad, arweddiad.

DEPÓRTÁTION, (ſ.) trawſglwydd, trawſglwyddiad, herwriaeth, deoliad, alldudiaeth.

DEPÓRTMENT, (ſ.) edr. *Deport*.

To DEPÓSE, (v. a.) dodi i lawr, goſod i lawr; diſwyddo, difuddio, rhoi un allan o'i le, diurddo.

To DEPÓSE *upon oath*, tyſtiolaethu, tyngu.

To DEPÓSITE, (v. a.) dodi i lawr, rhoi i lawr, goſod i lawr; rhoi ymaith, rhoi heibio, rhoi i fynu, gadael; gorchymyn i un, rhoi i gadw at un; rhoi cyngwyſtl.

DEPÓSITE,

'E, } (ſ.) adnau, yr hyn
'UM, } a roddir i gadw
gwyſtl.
ION, (ſ.) tyſtiolaeth ar lw.
'ddiad, difuddiad.
ÁTION, (ſ.) llygriad, llygr-
i.
'VE, (v. a.) llygru, diwyno,
, gŵyro.
EDNESS. Edr. *Depravation.*
TY, (ſ.) llygredigaeth.
CATE, (v.n.) adolwyn, ym-
,ymeiriol,attolygu,ymhw-
bil, ymlewydd, ymerfyn.
ATING, } (ſ.)erfyniad,ym-
'TION, } biliad,attolygiad
ÉCIATE, (v. a.) dibriſio,
iyſtyru.
IDATE, (v. a.) preiddio,
io, yſpeilio, yſgyflu, yſ-
u.
'TION, (ſ.) preiddiad, an-
l, yſpeiliad, difrodiad.
HEND, (v.a.) dal heb wy-
ar y weithred.—*Fig.* di-

'SS, (v. a.) gwaſgu i lawr,
lawr, dwyſo i lawr. —*Fig.*
daroſtwng, iſclu.
ION, (ſ.) gwaſgiad i lawr,
i lawr. — daroſtyngiad,
l.
TION, (ſ.) difuddiad, di-
; diddymmiad, dygiad

VE, (v. a.) difuddio, di-
vyn oddi ar, amddifadu ;
).
ſ.) dyfnder. Edr. *Deep.*
EN,(v.a.)dyfnhau, gwneu-
ldwfn.
ON, (ſ.) gyrriad ymaith.
ATE, (v. a.) puro, glan-
eiddio.
TE, (adj.) pûr, glân.
'ION, (ſ.) purad, glanhâd,
id.
'ION, (ſ.) anfoniad cen-
ſodiad rhaglaw.
E, (v. a.) anfon cennad;
ur yn rhaglaw ; rhoi
eth i un; gwneuthur yn
liwr ; goſod un tan, neu
arall, 2 *Sam.* xv. 3. *Nid oes neb* dan *y brenhin a orandawo arnat ti.*

DE'PUTY, (ſ.) dirprwywr, a ſo'n lle un arall, a waſanaetho ſwydd yn lle un arall, rhaglaw, 1 *Bren.* xxii. 47. *Onid* rhaglaw *oedd yn lle brenhin.*

DERELÍCTION, (ſ.) ymadawiad, ymwrthodiad.

To DERÍDE, (v. a.) chwerthin am ben, gwatwor, gwawdio, dirmygu.

DERÍSION, (ſ.) gwatwor, gwawd, dirmyg.

DERIVÁTION, (ſ.) tynniad oddi wrth y naill i'r llall ; goferiad.

DERIVÁTION *of words*, tadogaeth geiriau.

DERÍVATIVE, (adj.) wedi ei dynnu, neu ei gymmeryd oddi wrth beth arall.

To DERÍVE, (v.a.) tynnu oddi wrth. ---neut. deilliaw, dyfod allan.

DERN, *cruel*, (adj.) yſgeler, creulon, erchyll, aruthr, engiriawl.

DERN, *lonely*, (adj.) unig, neillduol.

DERNÍER, (adj.) diweddaf.---*Dernier Reſort*, noddfa diweddaf.

To DÉROGATE, (v. a.) dibriſio, rhoi anglod, rhoi drygair, goganu, hortio, enllibio.---lleihau.

DEROGÁTION, (ſ.) lleihâd parch, tynniad oddi wrth; gogan,hortiad, enllib.

DERÓGATORY, (adj.) a leihâ werth neu fri peth.

DÉSART, (ſ.) anialwch, diffeithwch.

DESCÁNT, (ſ.) eglurhâd ar beth, traethawd ar beth.

To DESCÁNT, (v. n.) eglurhâu peth, rhoi amlygiad ar beth; holi peth yn fanol.

To DESCÉND, (v.a.) diſgyn, myned i waered, myned i lawr.

DESCÉNDANT, } (ſ.) eſillydd, hil-
DESCÉNDENT, } iogaeth.

DESCÉNSION, (ſ.) diſgynniad, goſtyngiad, iſeliad.

DESCÉNT, (ſ.) gorwaered, lledpeirwydd,ſerthedd,gogwydd,diſgynfa.

DESCÉNT, *offspring*, (ſ.) hil, ach, hiliogaeth.

DESCÉNT, *invaſion*, (ſub.) rhuthr, cyrch, dlebyd.

To DESCRÍBE, (v. a.) llunio, portreiadu;

treiadu; doſparthu.--mynegi, datgan, adrodd, egluro, yſgriſenu. *Joſ.* xviii. 6. *Aſchwi a* ddoſperthwch *y wlad. Barn.* viii. 14. *Ac yntef a* 'sgriſenodd *iddo dywyſogion Succoth.*---Rhuf. iv. 6. *Yn* datgan *dedwyddwch y dyn.*

DESCRI'BER, (ſ.) adroddwr, mynegwr.

DESCRI'PTION, (ſ.) darluniad, portreiad, doſparthiad, *Joſ.* xviii. 6. mynegiad, adroddiad.

To DESCRY', (v. a.) ſelu, golygu, tremio, canfod, gweled ym mhell, yſpio; diachludd.

DESCRY', (ſ.) ſêl, amlygiad, daddannudd.—golygiad, yſpiad.

DESCRY'ING, (ſ.) edr. *Deſcry.*

To DE'SECRATE, (v. a.) digyſſegru, halogi, diurddo.

DESECRA'TION, (ſ.) digyſſegriad.

DE'SERT, (ſ.) anialwch, diffeithwch, lle anial, anghyfanneddle.

To DESE'RT, (v. a.) gadael, ymadael, ymwrthod.

DESE'RT, (ſ.) haeddiant, haeddedigaeth, rhyglyddiant, gobryn, efrllidd.

DESE'RTER, (ſ.) ffoadur, ciliad, ymadawr.

DESE'RTION, (ſ.) ffoad, ymadawiad.

To DESE'RVE, (v. a.) haeddu, rhyglyddu, gobrynu, dirper.

DESE'RVEDLY, (adv.) yn haeddiannol.

To DESI'CCATE, (v. a.) ſychu, dyſychu.

DESI'CCATIVE, (adj.) a ſycho.

To DESI'DERATE, (v. a.) eidduno, dymuno, hiraethu am beth annatguddiedig, neu abſennol.

DESI'GN, (ſ.) arfaeth, amcan, bwriad, goddau, perwyl, arfeddyd, diben, appwyntiad. ——cynllun, ffurf a llun adeilad, &c.

To DESI'GN, (v. a.) arfaethu, amcanu, bwriadu; dychymmygu.---llunio, llinellu.

DESIGNA'TION, (ſ.) appwyntiad, ordinhâd, arfaethiad.

DESI'GNEDLY, (adv.) yn fwriadol.

DESI'GNMENT, (ſ.) dychymmyg, yſtrangc. edr. *Deſign.*

DESI'RABLE, (adj.) dymunol, eiddunol.

DESI'RE, (ſ.) dymuniad, chwant, eidduned, dihewyd, deiſyfiad, argyllaeth, afar, *Ll.*

To DESI'RE, (v.a.) dymuno, eiddunо, chwennychu, deiſyfu; gofyn, erchi, erfyn; adolwyn.

DESI'ROUS, (adj.) chwannog, awyddus.

To DESI'ST, (v. n.) peidio, ymattal, gorphwyѕ, ymaros.

DESI'STANCE, (ſ.) dyſbeidiad, gorphwyſiad, ymattaliad, tawl.

DESK, (ſ.) ciſt, yſtyffylog.

DE'SOLATE, (adj.) anghyfanneddd, diffaith, difrodus, anrheithadwy.

To DE'SOLATE, *or make* DE'SOLATE, (v. a.) anghyfanneddu, difrodi, anrheithio, diffeithio, llanaſtru.

DE'SOLATELY, (adv.) yn anghyfannedd, yn anrheithadwy.

DESOLA'TION, (ſ.) difrawd, difrodaeth, llanaſtr, anrhaith, anghyfannedd-dra; diffeithwch, *Jer.* l. 23. *Pa fodd yr aeth Babilon yn* ddiffeithwch *ym myſg y cenhedloedd.*

DESPA'IR, (ſ.) anobaith.

To DESPA'IR, (v. n.) anobeithio, diobeithio.

DE'SPERATE, (adj.) anobeithiol.—byrrbwyll, ehud.—enbyd, creulon, peryglus.

DE'SPERATELY, (adv.) yn anobeithiol; yn orphwyllus, yn wallgofus.

DE'SPERATENESS, (ſ.) ehudrwydd, gwallgof, gorphwyll.

DE'SPERATION, (ſ.) anobeithiad.

DE'SPICABLE, (adj.) dirmygus, diyſtyr, dibris, gwael, ſalw, diſylwedd, dielwig.

DE'SPICABLENESS, (ſ.) gwaeledd, ſalwedd, dielwant.

DE'SPICABLY, (adv.) yn wael, yn ſalw, yn ddirmygus.

DE'SPIGHT, edr. *Deſpite.*

To DESPI'SE, (v. a.) dirmygu, tremygu, diyſtyru, dielwi, dibriſio.

DESPI'SER, (ſ.) dirmygwr, dibriſiwr.

DESPI'SING, (ſ.) dibriſiad, dirmygiad.

DESPI'TE, *malice*, (ſ.) malais, cynfigen,

l, drwg-ewyllys, cyngorfynt.
TE, *ſcorn*, (ſ.) tremyg, di-
ch, dirmyg. *Ezec.* xxv. 6.
ll ddirmyg *yn erbyn tir Iſrael.*
ITE, (v. n.) maleiſio, cyng-
u, cynfigennu ; gwrthwy-
neu ſeithugio amcanion un,
gynfigen tu ag atto.
TEFUL, (adj.) maleiſius, cyn-
us, drwgewyllyſiol, cyngor-
, drygionus.
TEFULNESS, (ſ.) cdr. *Deſpite.*
OIL, (v. a.) yſpeilio, an-
o, diſeddu, diſuddio, cipio.
LING, } (ſ.) yſpeiliad, an-
ÁTION, } rheithiad, di-
d.
ÓND, (v. a.) anobeithio, di-
i, gwanobeithio.
NDENCE, } (ſ.) anobeith, di-
NDENCY, } galondid.
NDENT, (adj.) anobeithol,
th.
E, (ſ.) rhiawdr, arglwydd,
mmerodr.
TIC, } (adj.) arglwydd-
TICAL, } iaethol, ymmer-
d.
TIC *Government*, (ſ.) un ben-
ymmerodraeth.
TISM, (ſ.) cyflawn (perffaith)
dod, ymmerodraeth ; lly-
eth, ac y mae'r gallu a'r aw-
l yn gwbl yn llaw'r tywyſog.
ÚMATE, (v. a.) diewynnu
r ewyn.
MÁTION, (ſ.) diewynniad.
AMÁTION, (ſ.) digennad.
TINATE, (v. a.) arfaethu,
ntio, ordeinio ; goſod ; llun-
.
ÁTION, (ſ.) amcan, arfaeth-
wriad, arfeddyd, diben,
l.
TINE, (v. a.) Edr. *Deſtinate.*
Y, (ſ.) tynged, tynghedfen.
UTE, (adj.) amddifad, di-
dd, digarad.
ÚTION, (ſ.) amddifedi, di-
nt ; eiſiau, diffyg, angen.
RÓY, (v. a.) diſtrywio, di-
, difrodi, difetha.
ÓYER, (ſ.) dinyſtrydd, di-
vr, diſtrywiwr, difrodwr.

DESTRÚCTABLE, (adj.) a allir ei ddinyſtrio.
DESTRÚCTION, (ſ.) dinyſtr, diſtryw, colledigaeth, difrawd.
DESTRÚCTIVE, (adj.) dinyſtriol, niweidiol.
DESTRÚCTOR, (ſ.) cdr. *Deſtroyer.*
DESUDÁTION, (ſ.) chwyſiad dirfawr.
DESUETÚDE, (ſ.) anghynnefinder, anarfer.
DESÚLTORY, } (adj.) niweidiol,
DESULTÓRIOUS, } anſefydlog.
To DESÚME, (v. a.) cymmeryd oddi wrth ; benthyccio.
To DETÁCH, (v. a.) neillduo, didoli, gwahanu.—danfon allan ran o fyddin, neu lu.
DETÁCHMENT, (ſub.) llu o wyr wedi eu hethol o'r brif fyddin, a'u danfon ar ryw achos neillduol.
To DETÁIL, (v. a.) adrodd ; rhoi cyfrif o holl amgylchiadau gweithred.
DETÁIL, (ſ.) cyfrifiad yn cynnwys holl amgylchiadau gweithred.
To DETÁIN, (v.a.) attal, dal, lluddias, rhwyſtro.
To DETÉCT, (v. a.) datguddio, dadannhuddo, diachludd, cyhoeddi.
DETÉCTION, (ſ.) datguddiad, dadannudd, yſpyſiad, cyhoeddiad.
DETÉNTION, (ſ.) attaliad, daliad, daliad yn ol.
To DETÉR, (v. a.) lluddias drwy ofni ; digalonni, attal un rhag gwneuthur peth drwy oſod o'i flaen y canlyniad o hono.
DETÉRMENT, (ſ.) lludd, rhwyſtr, attaliad rhag gwneuthur peth.
To DETÉRGE, (v. a.) ſychu ymaith, glanhau, carthu.
DETÉRMINABLE, (adj.) a allir ei derfynu.
To DETÉRMINATE, (v. n.) terfynu, pennu, pennodi, dibennu, ſefydlu.
DETÉRMINATE, (adj.) terfynedig. *Act.* ii. 23. *Hwn, wedi ei roddi trwy* derfynedig *gyngor a rhag-wybodaeth Duw.*
DETÉRMINATION, (ſ.) terfyniad ; appwyntiad ; bwriad, barn, *Seph.* iii. 8. *Canys ſy* barn *ſydd ar gynnull y Cenhedloedd.*

To DETÉRMINE, (v.a.) terfynu, pennodi, appwyntio; bwriadu, barnu, rhoi barn; rhagderfynu, *Job* xiv. 5. *Gan ſod ei ddyddiau ef wedi eu* rhagderfynu.

DETÉRSION, *in ſurgery*, (ſ.) glanhâd clwyf.

To DETÉST (v.a.) ffieiddio, dygngaſâu.

DETÉSTABLE, (adj.) ffiaidd, atgas, ffieiddgas, erchyll.

DETESTÁTION, (ſ.) ffieiddiad, atgaſrwydd, caſineb, dygaſedd.

To DETHRÓNE (v. a.) diſwyddo brenhin, neu ei droi oddi ar yr orſeddfainge.

DETÍNUE (ſ.) cwyn yn erbyn un a ſo yn pallu a thalu adnau, neu 'r hyn a roddwyd iddo i gadw dros arall.

To DETÓRT, (v.a.) gwyrdroi, gwyro.

To DETRÁCT, (v. a.) athrodi, rhoi drwg abſen, rhoi anair, hortio, enllibio.

DETRÁCTION, (ſ.) athrod, athrawd, abſen air, gogan, hort, enllib.

DETRÁCTIVE, } (adj.) athrodus,
DETRÁCTORY, } enllibus, a leihao fri, neu barch un.

DÉTRIMENT, (ſ.) niweid, erniweid, colled, amrygoll, argywedd.

DÉTRIMENTAL, (adj.) niweidiol, argyweddus, colledus.

To DETRÚDE, (v.a.) gwthio i lawr, gyrru i lawr.

DETRÚSION, (ſ.) gwthiad i lawr.

DEVASTÁTION, (ſ.) hafog, anrheithiad, difrod, difrodiad, diſtrywiad, dinyſtriad, diſaedd.

To DEVÉLOP, (v.a.) cymmeryd ymaith y gorchgudd a ſo 'n cuddio rhyw beth; gwneuthur yn amlwg, neu 'n gydnabyddus ryw gyfrwys ddichell.

To DEVÉST, (v.a.) dioſg, dihatru, dadwiſgo. *Fig.* difuddio, difeddu.

DEVÉXITY, (ſ.) gwyredd, cammedd, ceuedd.

To DÉVIATE, (v.n.) cyfeiliorni, amryfyſeddu, myned oddiar y ffordd, diarfforddi.

DEVIÁTION, (ſ.) cyfeiliornad, didro; crwydr, amryfyſedd; gwib; pechod, camwedd.

DEVÍCE, (ſ.) dychymmyg, dichell, bwriad, dyfais.

DEVICE, *in heraldry*, (ſ.) arwydd, nôd i adnabod un wrtho.

DÉVIL, (ſ.) *from Gr.* Διαβολος, *a Calumniator, or falſe accuſer*; athrodwr, neu gamgyhuddwr; diafol, diawl, y fall, y cythraul.

DEVILISH, (adj.) diawledig, cythreulig.

DÉVIOUS, (adj.) allan o'r ffordd; cyfciliornus.

To DEVÍSE, (v. a.) dychymmygu, dyfeiſio, bwriadu, yſtrywio. — ffurfio, llunio, lluniaethu.

To DEVISE *in law*, (v.a.) cymmynnu.

DEVÍSE, (ſ.) dychymmyg, dyfais. —cymmyniad, neu roddiad trwy ewyllys.

DEVÍSER, (ſ.) dychymmygwr, dyfeiſiwr. —— Cymmynnwr.

DÉVOID, (adj.) gwag, gweilydd, coeg; anolo.

DÉVOIR, (ſ.) dyledſwydd, gwaſanaeth; anrhydedd a ſo yn ddyledus i un.

To DEVÓLVE, (v.a.) treiglo i lawr, ymdreiglo.—ſymmud oddi wrth y naill i'r llall.

DEVOLÚTION, (ſ.) treiglad i lawr, ymdreiglad. — ſymmudiad oddi wrth y naill i'r llall.

DEVORÁTION, (ſ.) yſiad, llyngciad, traflyngciad.

To DEVÓTE, (v.a.) cyſſegru, goſod heibio tu ag at waſanaeth crefyddol, neu ryw ddiben neilltuol arall. diofrydu, rhoi diofryd. — gorchymmyn i ddiſtryw.

DEVOTÉE, (ſ.) dyn diofrydawg.

DEVÓTION, (ſ.) addoliant, duwioldeb, duwiolſwydd, golychwyd; dihewyd.

DEVÓTIONAL, (adj.) duwiol, dihewydus, golychwydol.

To DEVÓUR, (v. a.) llyngcu, traflyngcu; yſu; diſa, gwaſtraffu.

DEVÓURER, (ſ.) yſwr, gwaſtraffwr.

DEVOUT, (adj.) duwiol, dwyſol, crefyddol, golychwydol, dihewydus, defoſiynol yn y 10. o'r *Act.* 2. *gwr* defoſiynol.

DEVÓUTLY, (adv.) yn dduwiol.

rness, (ſ.) duwioldeb.
(ſ.) y diafol.
ónomy, (ſ.) *from Gr.* δια-
ond, ail, and νομος, *law*, cy-
yr ail gyfraith, neu ail ad-
o'r gyfraith; pummed
oſes.
) gwlith, arien.
or bedew, (v.a.) gwlitho, di-
gwlith, gwlychu, taenellu
n.
, (ſ.) tagell eidion.
(adj.) gwlithog, llawn

, (adj.) dehau.
ity, (ſ.) deheurwydd; cy-
lyd, yſtryw; parodrwydd.
ous, (adj.) dehau, deheu-
w, dichwith, cywraint; cy-
l; yſtrywgar, celfydd, cyf-
wyadl.
ously, (adv.) yn ddehau,

ic, *or diabolical*, (adj.) Edr.
.
, (ſ.) corynrwy, coronbleth,
alaith, pleth a wiſgai bren-
l ynghylch eu pennau.
al, (adj.) croes o'r maill
'r llall.
al, (ſub.) llinell o'r naill
r llall.
ally, (adv.) ar groes, neu
iedd o'r naill gongl i'r llall.
(ſ.) deial, Dr. *Davies.* —
xx. 11. yn *neial* Ahaz.
t, (ſ.) priodoliaith, amryw-
-iaith.
tic, (ſ.) celfyddyd ymre-
, ymreſymmeg, dialechdid.
rical, (adj.) yn perthyn
ddyd ymreſymmu, neu ddi-
d.
ue, (ſ.) cydymddiddan,
id, holiad ac attebiad.
ogue, (v. a.) ymddiddan,
d. " *Doſt* dialogue *with thy*
" Shak.
er, (ſ.) *from Gr.* δια, *thro'*,
and μετρον, *meaſure* meſur;
yn rhannu peth yn ddwy
y ei hanner, tryfeſur.
ral, *or* } (adj.) uniawn
rical, } trwy'r canol.

Diamétrally, } (adv.) yn un-
Diametrically, } iawn, yn gy-
feiriol.
Diamétrically, *oppoſite*, (adv.)
yn gwbl wrthwyneb.
Díamond, (ſ.) diemwnt.
Díapasm, (ſ.) per-arogl.
Díaper, (ſ.) lliain goſgeddog, neu
rhigolog.
To díaper, (v.a.) amrywio; tynnu
lluniau ar liain.
Diapháneity, (ſ.) *from Gr.* δια,
through, trwy, *and* φαινω, *to appear*,
ymddangos; tryloywder, diſgleir-
der y gallir gweled trwyddo.
Diaphánous, (adj.) tryloyw, eglur,
diſglair fel y gwelir trwyddo.
Diaphóretic, *in medicine*; (adj.)
a bair chwyſu.
Díaphragm, (ſ.) *from Gr.* δια-
φραγμα, *a ſpace between*, cyfrwng;
llen-gig y ddwyfron, y llieingig
traws, y trawſgae.
Diarrhoéa, (ſ.) *from Gr.* διαῤῥεω,
to flow, goferu neu lifo; *in medicine*,
darymred, neu darymred y bol.
Díary, (ſub.) dyddlyfr, rhyſtair,
llyfr a hyſpyſa beth a wnelir bob
dydd.
Díbble, (ſ.) pren, neu haiarn plan-
nu.
Dícacity, (ſ.) ſiaraduſrwydd, dy-
wedgarwch, baldordd.
Dice, *plural of die*, dis.
Dícer, (ſ.) diſiwr, chwaraewr diſ-
iau.
Dichótomy, (ſ.) *from Gr.* διχοτο-
μια; rhanniad, neu ddoſparthiad
yn ddwy ran.
To dictáte, (v.a.) adrodd, dywed-
yd, adrodd i mi beth a yſgrifeno.
Dictáte, (ſub.) gorchymyn; hy-
fforddiad.
Dictátor, (ſ.) adroddwr, dywed-
wr; hyfforddwr, cyfarwyddwr.—
penſwyddog ym myſg y Rhufein-
iaid.
Dictátorship, } (ſub.) ſwydd y
Dictáture, } cyfryw un.
Díction, (ſ.) dywediad, adrodd-
iad, ymadrodd.
Díctionary, (ſ.) geir-lyfr.
Didáctic, *or* } (adj.) addyſgiadol;
Didáctical, } yn cynnwys hy-
fforddiadau,

ſorddiadau, cyſarwyddiadau, neu reolau.

DÍDAPPER, (ſ.) tindroed.

DIDÁSCALIC, (adj.) *from Gr.* Διδασκαλος, *a teacher*, athraw; atrawaidd, athrawus, hyfforddus.

To DIE, (v.n.) marw, trengi; darfod.

DIE, (ſ.) dis.

DIEU ET MON DROIT, *(Fr. the motto of the arms of England, and ſignifies*, God and my Right) Duw a'm Iawn.

DÍET, (ſ.) bwyd, ymborth, portaiant, lluniaeth.

To DÍET, (v.a.) rhoddi bwyd i, porthi; bordio.

DÍET, (ſ.) cymmanfa pendefigion teyrnas; yr un yn Germani a Poland a Pharlament yn Lloegr.

To DÍFFER, (v. n.) amrywio, amgenu, bod yn amgen, amrafaelio, bod a rhagor rhyngddo; bod yn anghyffelyb, anghyttuno, tybio 'r gwrthwyneb, bod o dŷb arall.

DÍFFERENCE, (ſ.) amrywiaeth, gwahan, gwahaniaeth, rhagor; amrafael, anghydfod, anundeb.

To DÍFFERENCE, (v.a.) gwahanredoli, gwahaniaethu, gwneuthur gwahaniaeth.

DÍFFERENT, (adj.) gwahanredol, gwahanol, annhebyg, anghyffelyb, anghymmarus.

DÍFFERENTLY, (adj.) mewn modd gwahanol.

DÍFFERING, (ſ.) amrafael, anghydfod, anundeb.

DÍFFICULT, (adj.) anhawdd; caled; anynad, anhywedd, anhyfodd.

DÍFFICULTY, (ſ.) anhawſder, caledi; aneſmwythdra, trallod, blinder, perygl.

To DIFFÍDE, (v. n.) gwan-gredu, anghoelio, anghredu, gwan-ffyddio.

DÍFFIDENCE, (ſ.) anymddiried, gwan-gred, anhyder, anghoel.

DÍFFLUENCE, } (ſ.) rhedegiad ar
DÍFFLUENCY, } lêd, rhedegiad allan o bob parth.

DÍFFRANCHISEMENT, (ſ.) difuddiad dinas o i ſiartr, neu ei dinas-fraint.

To DIFFÚSE, (v.a.) gwaſgaru, tannu ar lêd; gollwng i redeg.

DIFFÚSE, (adj.) gwaſgarog, ar waſgar, ar lêd.—llydan, helaeth, chang.

DIFFÚSEDLY, (adv.) yn waſgaredig. — yn helaeth.

DIFFÚSEDNESS, (ſ.) gwaſgar, gwaſgarſa, tanlad.—*Applied to ſtile*, helaethrwydd, llioſogrwydd.

DIFFÚSELY, (adv.) Edr. *Diffuſedly*.

DIFFÚSION, (ſ.) Edr. *Diffuſedneſs*.

DIFFÚSIVE, (adj.) gwaſgaredig. Edr. *Diffuſe*.

DIFFUSIVELY, (adv.) ar waſgar, ar lêd.—yn chang.

DIFFÚSIVENESS, (ſ.) edr. *Diffuſedneſs*.

To DIG, (v.n.) ceibio, palu, cloddio. — gwanu, brathu, "*ſtill for the growing liver* digged *his breaſt.*" Dryd.

DIGÉST, (ſ.) llyfr o'r gyfraith ciſil. *Pandectæ*, Dr. Davies.

To DIGÉST, (v.a.) doſparthu, trefnu, goſod mewn trefn.--treulio'r bwyd yn y cylla.

DIGÉSTION, (ſ.) traul bwyd yn y corph.—*in chemiſtry*, toddiad pethau trwy dân.

DIGÉSTIBLE, (adj.) hydraul.

DIGÉSTIVE, (adj.) treuladwy; toddadwy; a helpo traul ar fwyd yn y cylla.

DÍGGER, (ſ.) ceibiwr, cloddiwr, palwr.

DÍGGING, (ſ.) ceibiad, cloddiad.

To DIGHT, (v.a.) addurno, harddu, trefnu; trwſiadu, tacclu, cymhennu.

DÍGIT, (ſ.) tair pedwaran, neu pedwaredd ran o fodfedd.—*in Aſtronomy*, y ddeuddegfed ran o dryfeſur yr haul a'r lleuad.

DIGLADIÁTION, (ſ.) ymdrin cleddyfau, ymladd â chleddyfau.

DIGNIFICÁTION, (ſ.) urddaſiad, dygiad i anrhydedd a chymmeriad.

DÍGNIFIED, (adj.) urddol, urddedig, urddaſol, parchedig, anrhydeddus.

To DÍGNIFY, (v.a.) urddo, urddaſu; dwyn i gymmeriad; anrhydeddu; addurno.

DÍGNITY, (ſ.) urddas, parch, anrhydedd, cymmeriad, teilyngdod.

To DIGRÉSS, (v.n.) ymadaw oddi wrth

teſtun; cilio o'r ffordd, cy-
ıi, crwydro, gwibio.
SION, (ſ.) ymadawiad oddi
teſtun, neu 'r ymadrodd;
o'r iawn ffordd; oſgiad cy-
ıad.
'DICATE, (v.) cylafareddu,
rhwng dau-beth, rhoi barn,
terfynu; doſparthu.
:ÁTION, (ſ.) cylafareddiad,
ad barn, barnol ddoſparth-
:rfyniad.
ſ.) clawdd, gwrthglawdd,
higol, ffos; lle y cronna dwfr.
ÍCERATE, (v.a.) rhwygo,
, darnio, difynio.
RÁTION, (ſub.) drylliad,
iad yn ddau, darniad.
'NIATE, (v.a.) rhwygo yn
au. Edr. *to Dilacerate.*
ÁTION. (ſ.) chwarthoriad,
d.
'PIDATE, (v.a.) digarregu,
'r cerrig.—gwaſtraffu, af-
i, gwneuthur difrawd.
DÁTION, (ſub.) diſtrywiad
au.—gadawiad adeilad i
lawr o ddiffyg atgyweiriad.
ABLE, (adj.) a allir ei ledu.
'TION, (ſ.) helaethiad.
'TE, (v.a.) lledu, ehengu,
, helaethu. *Fig.* adrodd yn
ı.
)RINESS, (ſ.) gohir, godrig,
l, oed; muſgrelli.
)RY, (adj.) cyngydiol, diog,
ll; yn oedi gwneuthur peth
diogi, a muſgrelli.
ION, (ſub.) cariad, hoffedd,
anwylſerch.
MA, (ſ.) rheſwm yn cloi o
ffordd. *Fig.* anhawſdra.
NCE, (ſ.) dyfalwch, diwyd-
, aſtudrwydd.
NT, (adj.) dyfal, diwyd,
s, didawl, gwaſtadol, dibaid;
lieſgeulus, manol.
NTLY, (adv.) yn ddyfal, yn
l; yn ofalus.
D, (adj.) eglur, gloyw, dif-
ımlwg, goleu.
'CIDATE, (v.a.) egluro, am-
:glurhau; gwneuthur peth
ydd ei ddeall.

DILUCIDÁTION, (ſ.) amlygiad, eglurhâd.
To DILÚTE, (v.a.) teneuhau, gwneuthur yn deneu trwy gymmyſgu dwfr, neu ryw wlybwr arall â pheth.—cymmyſgu dwfr a gwin.
DILÚTION, (ſub.) teneuhâd, neu wneuthuriad peth yn deneu.
DILÚVIAN, (adj.) llifeiriol, perthynol i'r, neu tebygol i'r diluw.
DIM, (adj.) tywyll, caddug; coegddall.—pŵl.
To DIM, *or make dim*, (v.a.) tywyllu, caddugo.
DIMÉNSION, (ſ.) meſuriad, meſur, maint.
DIMICÁTION, (ſ.) ymladd, ymryſſon, cynnen; cad, brwydr.
To DIMÍNISH, (v.a.) gwneuthur yn llai, lleihau, toli, treio, prinhau. (neut.) myned yn llai.
DIMINÚTION, *or* DIMÍNISHMENT, (ſ.) lleihâd, prinhâd, trai, tawl.
DIMÍNUTIVE, (adj.) bychan, bach, eiddil.
DIMÍNUTIVE, *in Grammar*, (ſ.) gair yn arwyddoccau bychander, neu eiddilwch.
DIMÍNUTIVENESS, (ſ.) bychander, eiddilwch.—gwaeledd, ſalwder.
DÍMISSORY *Letters*, (ſ.) llythyrau anfon; llythyrau mae un yn eu cael oddi wrth un eſgob, i fyned at eſgob arall i gael ei urddo.
DÍMITTY, (ſ.) math ar gottwm.
DÍMLY, (adv.) yn dywyll, yn anamlwg; yn bŵl.
DÍMNESS, (ſ.) tywyllni, caddug, coegddallni.—*Applied to the mind*, hurtrwydd, pylni.
DÍMPLE, (ſ.) twll bychan mewn gên, neu rûdd.
DÍMPLED, (adj.) a thwllau yn y rûdd, neu 'r ên.
DIN, (ſ.) ſwn, trwſt, twrf, trydar.
To DIN, (v.a.) ſyfrdanu, byddaru â ſwn, a thrydar.
To DINE, (v.n.) ciniawa.
To DING, (v.a.) taro, curo: rhuo, nadu.
DÍNGLE, (ſ.) dyffryn, glynn, cwm.
DÍNNER, (ſ.) ciniaw.
DINT, (ſ.) trawiad, pwyad, baeddiad.—

baeddiad. — trais; grym, nerth. " *by* dint *of arms*," Addiſ.—Trwy nerth arfau.

Dí'ocesan, (ſ.) eſgob.

Dí'ocese, (ſ.) eſgobaeth, eſgobawd.

Dió'ptric, *or* Dió'ptrical, (adj.) *from Gr.* δια, *through*, trwy, *and* οπτομαι, *to ſee*, gweled; a gynnorthwyo y golygon i weled gwrthddrychau o bell.

To dip, (v. a.) trochi, ſoddi, ſuddo, gwlychu.

Dí'phthong, (ſ.) *from Gr.* διφθογγος; deuſain, dipton, dwy ſogail unſain.

Dí'pper, (ſ.) trochwr.

Dí'pping, (ſ.) trochiad.

Diplo'ma, (ſ.) llythyr, neu yſgrifen yn dwyn, neu yn cynnwys ynddi ryw rhagorfraint, neu ditl ſiartr.

Dí'psee *line*, *or* Deep *ſea line*, *ſea term*, plwm a llinyn i blymio dyfnder.

Dire, (adj.) yſgeler, creulon, erchyll, dychrynllyd, aruthr, engir, engiriawl.

Dí'rect, (adj.) uniawn, cyfeiriol, uniawn-gyrch.

To dire'ct, (v.a.) cyfarwyddo, hyfforddi, cymmedru, hylwybro; cyfeirio, wynebu at, tueddu.—rheoli, llywodraethu.

Dire'ction, (ſ.) tueddiad, cyfeiriad; cyfarwyddiad, hyfforddiad, uniawnad; gorchymyn.

Dire'ctive, (adj.) hyfforddus.

Dire'ctly, (adv.) yn uniawn, yn gymmwys; yn ddioed.

Dire'ctness, (ſ.) uniawnder, cymmwyſder.

Dire'ctor, (ſ.) cyfarwyddwr, hyfforddwr; rheolwr, llywodraethwr.

Dire'ctory, (ſ.) cyfarwyddyd, yr hyn a gynnwys hyfforddiadau, neu reolau.

Dí'reful, (adj.) llawn dychryn, ofnadwy, aruthr.

Dire'ption, (ſub.) yſpeiliad, anrheithiad, yſglyfiad.

Dirge, (ſ.) marwnad; cân alarus a gennir mewn angladdau.

Diri'bitory, (ſ.) y lle y telid cyflogau milwyr.

Dí'rity, (ſ.) creulonedd, erchyllrwydd, dywalder.

Dirk, (ſ.) math ar ddager.

Dirt, (ſ.) tom, baw, mign, llaid.

Dí'rtiness, (ſ.) budreddi, brynti, aflendid, ffieidd-dra. *Fig.* gwaeledd.

Dí'rty, (adj.) tomlyd, bawlyd, brwnt, aflan, budr.—*Fig.* gwael, diſas, ſalw. — enllibus.

To dí'rty, (v.a.) diwyno, halogi, budreddu, aflanhâu. — anurddo, gwaradwyddo.

Diru'ption, (ſ.) rhwygiad.

Disabí'lity, (ſ.) analluogrwydd, gwendid, lleſgedd, eiddilwch.

To disá'ble, (v. a.) analluogi, gwneuthur yn analluog, neu yn anghymmwys, gwanhau.

To disabú'se, (v.a.) goſod yn y iawn, didwyllo, rhyddhau un o'i gyfeiliornad.

Disaccommodá'tion, (ſ.) anaddaſrwydd.

To dí'saccord, (v.a.) anghyttuno.

To disackno'wledge, (v. a.) gwadu, anaddef, naccau.

Disadvá'ntage, (ſub.) anfantais; colled, niwed, afles.

Disadvantá'geous, (adj.) anfanteiſiol; anghyfleus, anghyfaddas; niweidiol, colledus.

Disadvantá'geousness, (ſ.) anghymmwyſder, anghyfleuſder; eniwed.

Disadvénture, (ſ.) dryglam, anffawd, drwg ddamwain.

To disaffé'ct, (v.a.) diſerchu, dieithro, troi ymaith, neu dynnu ymaith ſerchiadau un.

Disaffé'cted, (part. *or* adj.) anfoddog, digllawn, gwrthwynebus, drwgewyllyſiol.

Disaffé'ctedness, (ſub.) drwgewyllyſgarwch, anfoddlonrwydd.

Disaffé'ction, (ſ.) diffyg ffyddlondeb, ewyllys da, neu ddarostyngiad i'r llywodraeth. — drwgewyllys; anfoddlonedd.

To disagré', (v.n.) anghyttuno, anghordio, amrafaelio, anghydſynio.

Disagré'eable, (adj.) anghymmwys, anaddas, anweddus, anghyttun.—

—anhyfryd, anghymmer-
ammheraidd.
ÉABLENESS, (ſ.) anghyd-
l, anghyttundeb.—anhyf-
ı.
ÉEMENT, (ſ.) anghyttun-
ıghydfod, anghymmodlon-
nundeb, gwrthwynebiad;
:l, ymryſſon.
LLÓW, (v.a.) llyſu, gwrth-
nmedd, pallu caniattâu.
ÓWABLE, (adj.) anghaniat-
ılwfaſus.
ÓWANCE, } (ſub.) llyſiant,
ÓWING, } gwrthodiad, an-
gaeth.
NIMATE, (v.a.) digalonni,
io, lladd.
ÁTION, (ſ.) dieneidiad;
aeth. "*Affections which de-
life, and depart upon* diſani-
." *Brown.*
INÚL, (v.a.) diddymmu, di-
, dileu.
PPÉAR, (v.n.) diflannu, di-
diſmythu; edwi.
PPÓINT, (v.a.) ſeithugio,
, twyllo.
ÓINTMENT, (ſub.) ſeithug-
eithug, ſiommedigaeth.
ıOBÁTION, (ſ.) annhuedd;
ıd; anfoddlonrwydd; diyſt-

PRÓVE, (v.a.) ffieiddio, dir-
diyſtyru; llyſu, gwrthwy-
anghanmol.
:M, (v.a.) diarfu; difuddio.
RRÁY, (v.a.) dioſg, diha-
dwiſgo.
ÁY, (ſ.) annhrefn; dadwiſ-

:R, (ſ.) dryglam, anffawd,
damwain, annawn.
ıOUS, (adj.) annedwydd, an-
; adfydig, helbulus, blin-
greſynol.
ROÚCH, (v.a.) llyſu; gwa-

ÓW, (v.a.) gwadu, ymwa-
nmedd, llyſu, anaddef;
d.—ffieiddio.
WAL, (ſ.) gwâd, ymwad;
ıd heibio, llyſiant, gwrth-
—ffieiddiad.

DISAVÓWMENT, (ſ.) Edr. *Diſavow-
al.*
To DISAÚTHORIZE, (v.a.) diawdur-
dodi.
To DISBÁND (v.a.) diſwyddo rhy-
felwyr, diſwyddo; gollwng ym-
aith, gollwng yn rhydd, rhydd-
hau.
To DISBÁRK, (v.a.) tirio.
DISBELÍEF, (ſ.) anghrediniaeth,
anghoel, anymddiried, gwan-gred.
To DISBELIÉVE, (v.a.) anghredu,
anghoelio, pallu coelio.
DISBELIÉVER, (ſ.) anghredadyn.
To DISBÚRDEN, (v.a.) dadlwytho,
dadhynio; eſmwytho.
To DISBÚRSE, (v.a.) treulio, gwar-
io, coſtio.
DISBÚRSEMENT, (ſ.) gwariad.
DISCÁLCEATE, (adj.) dieſgidiau,
diarchenog.
DISCALCÉATION, (ſub.) diarchen-
iad.
To DISCANDY, (v.a.) toddi.
To DISCÁRD, (v.a.) diſwyddo, anfon
ymaith, gollwng yn rhydd.—taflu
ymaith.
To DISCÁSE, (v.a.) dihatru, dioſg;
dinoethi. "*I will* diſcaſe *me.*" Shak.
DISCEPTÁTION, (ſ.) ymddadleuad,
ymddadl; ymreſymmiad.
To DISCÉRN, (v.a.) canfod, gweled;
deall, gwybod.—barnu; gwahani-
aethu, doſparthu.
DISCÉRNIBLE, (adj.) a allir ei gan-
fod; a allir ei amgyffred.——
amlwg.—a allir ei wahaniaethu,
doſparthadwy.
DISCÉRNING, (adj. *or* part.) doeth,
ſynhwyrol, doſparthus; yn canfod
y gwahaniaeth ſydd rhwng pethau.
DISCÉRNMENT, (ſub.) barn, neu 'r
gallu o wahaniaethu rhwng peth-
au; doſparth.
To DISCHÁRGE, (v.a.) dadlwytho.
—gollwng, rhyddhau.
To DISCHÁRGE, *put out of office,*
diſwyddo; diurddo, diraddio.
To DISCHÁRGE *a dept*, talu dyled.
To DISCHÁRGE *one's duty*, cyflawni
ei ddyledſwydd; gwaſanaethu ei
ſwydd yn ffyddlon.
DISCHÁRGE, (ſ.) gollyngdod, rhydd-
hâd, cennad i ymado.—diſwyddiad.

—taliad dyled.—cyflawniad dyledswydd.

To DISCÍND, (v.a.) torri yn ddarnau, gwahanu.

DISCÍNCT, (adj.) rhŷdd, wedi ei ollwng yn rhŷdd, yſlacc, dirwyn.

DISCÍPLE, (ſ.) diſgybl, yſgolhaig athrylithgan.

DISCÍPLINABLE, (adj.) dyſgadwy.

DISCÍPLINARY, (adj.) perthynoi i ddiſgyblaeth.

DÍSCIPLINE, (ſub.) dyſg, diſgyblaeth, addyſg, athrawiaeth, dyſgeidiaeth.—rheolaeth.

To DÍSCIPLINE, (v.a.) addyſgu, hyfforddi, cyſarwyddo, athrawiaethu.

To DÍSCIPLINE, *puniſh*, ceryddu, coſpi.

To DISCLÁIM, (v.a.) gwadu; llyſu, gwrthod, gadaw.

To DISCLÓSE, (v.a.) datguddio, ymatguddio, dadanhuddo, diachludd, egluro, egori.

DISCLÓSING, } (ſ.) datguddiad,
DISCLÓSURE, } dadanhuddiad, agoriad, amlygiad, cyhoeddiad.

To DISCÓLOUR, (v.a.) amliwio, drygliwio, llychwino.

To DISCÓMFIT, (v.a.) goreſgyn, gorchfygu, gorfod, ynnill y maes.

DISCÓMFIT, (ſub.) buddugoliaeth, goruchafiaeth, gorfod, gorfodaeth, gyrriad ar ffo.

DISCÓMFITING, } (ſ.) dinyſtr, 1
DISCÓMFITURE, } *Sam.* xiv. 20. *a* dinyſtr *mawr iawn oedd yno.* Edr. *Diſcomfit.*

DISCÓMFORT, (ſub.) anghyſſur, prudd-der, trymfryd, trymder, triſtwch.

To DISCÓMFORT, (v.a.) anghyſſuro, angomfforddio, peri cyſtudd a gofid, gofidio, triſtau.

DISCÓMFORTABLE, (adj.) anghyſſurus, anghomfforddus.

To DISCOMMÉND, (v.a.) goganu, cablu, anghanmol, rhoi anglod; beio, teſtunio; ceryddu.

DISCOMMÉNDABLE, (adj.) anghanmoladwy; beius.

DISCOMMÉNDATION, (ſ.) anglod, gogan, anghanmoliaeth, cabl, anair.

To DISCOMMÓDE, (v.a.) anaddaſu, annhrefnu, anghymmhwyſo, anghymmeſuro.

DISCOMMÓDIOUS, (adj.) anghyfleus, anaddas, anghymmwys, anweddus, anghyttûn.

DISCOMMÓDITY, (ſub.) anghymmhwyder, anghyfleuſder; anfantais.—aſſes, coiled, niweid.

To DISCOMPÓSE, (v.a.) annhrefnu, gwneuthur annhrefn; terfyſgu, cyffroi, cynnhyrfu, trallodi, cythryblu, cythruddo, aflonyddu.

DISCOMPÓSURE, (ſub.) annhrefn; cythrudd, cythrwfl, terfyſg, trallod; cynnwrf meddwl.

To DISCONCÉRT, (v.a.) anſefydlu (aflonyddu, cythruddo, terfyſgu) 'r meddwl.—ſiommi, ſcithugio.

DISCONFÓRMITY, (ſ.) anghyttundeb, anghordiad.

DISCONGRÚITY, (ſ.) anghynghordiad, anghyſſondeb, anghyttundeb, anghydfod.

DISCÓNSOLATE, (adj.) anghyſſurus, prûdd, triſt, trwm, galarus, alaethus.

DISCONTÉNT, (ſ.) anfoddloneid, anfoddlondeb, anwes.

DISCONTÉNTED, (adj.) aneſmwyth; anfoddlon.

DISCONTÉNTEDNESS, } (ſub.) anDISCONTENTMENT, } foddlonrwydd; aneſmwythder, cythrudd, dygnedd.

DISCONTÍNUANCE, (ſub.) ſeibiant, hamdden, dyſpeidiad, gorphwys, toliad.

DISCONTINÚATION, (ſ.) Edr. *Diſcontinuance.*

To DISCONTÍNUE, (v.a.) peidio, ymattal, gorphwys, dyſpeidio; gadael heibio, llaeſu yn gwneuthur peth.— torri ymaith; gwahanu.

DISCONTINÚITY, (ſ.) datymgyſylltiad, diundeb rhannau; torriad undeb, neu gyſſylltiad.

DÍSCORD, (ſ.) anghyttundeb, anghydfod, anghordiad, annyſgyn-mod; amrafael, ymryſſon, anghymmodlonedd.

To DISCÓRD, (v.n.) anghyttuno, anghordio, bod yn anghyttûn, bod yn anghyſſon, amryfaclio.

ıDANCE, (ſ.) anundeb. Edr. *l.*

DANT, (adj.) anghyttûn, ſon, anghynghordiol.

ɔ́VER, (v. a.) datguddio, ıuddo, diachludd, annirgelu, , egori.—gweled, ſyllu, can-

ERABLE, (adj.) a allir ei lan, a allir ei ganfod, a all- datguddio.

ERY, (ſ.) datguddiad, am- arddangos, mynag; caff- coppinod.

ɔ́UNSEL, (v. a.) anghyng- cynghori 'r gwrthwyneb, ynghori.

COUNT, (v.a.) tynnu oddi tynnu yn ôl; tynnu oddi cyfrif.

NT, (ſ.) dirrdyniad; tyn- ddi wrth, tynniad yn ôl;

ɔ́UNTENANCE, (v. a.) ang- ; cashâu; rhwyſtro; go- —digalonni; cywilyddio.

ɔ́URAGE, (v.a.) anghyſſuro, ni, *Num.* xxxii. 7. *a pha* ligalonnwch *feibion Iſrael?* ı. *Deut.* i. 21. *ac na* lwfr- ychrynu, rhwyſtro.

RAGEMENT, (ſ.) digalon- ıwyſtr, goludd.

RSE, (ſ.) ymddiddan, ym- ıiad, ſiarad; ymadrodd, wd, adroddiad, araith.

ɔ́URSE, (v.n.) ſiarad, ym- n, chwedleua, ymreſymmu, ɔdd.

RTEOUS, (adj.) anſwyn, an- , creulon, anwar, annhirion, ws.

RTEOUSLY, (adv.) yn an-

RTESY, (ſ.) anſoeſgarwch; anghymmwynas.

s, (adj.) llydan.

ɔIT, (ſ.) anurddas, gwarth, ch, gwaradwydd, gogan, an- ırhâd, anair, hort.

RÉDIT, (v.a.) anghredu, lio.—anurddo, goganu, am- , hortio, enllibio.

ET, (adj.) yſtyriol, call, doſparthus, pwyllog, cymmen, doeth, dichlyn, deallgar, *Gen.* xli. 33. *gwr* deallgar *a doeth.*

DISCRÉETLY, (adv.) yn ddeallgar, yn ſynhwyrol.

DISCRÉETNESS, (ſ.) callineb, doeth- ineb, ſynwyr, pwylledd, yſtyriaeth.

DÍSCREPANCE, (ſ.) amrafael, ang- hydfod, anundeb.

DISCRÉTE, (adj.) doſparthedig, neillduedig, gwahanedig.

DISCRÉTION, (ſ.) diſpwyll, pwyll, ſynwyr, callineb.—*Fig.* rhyddid, neu allu aflywodraethol, neu ddi- ammodol. " *He ſurrenders at* Diſ- cretion."

DISCRÍMINABLE, (adj.) gwahan- edig, gwahanredol, neillduol.

To DISCRÍMINATE, (v.a.) rhoi nôd gwahan ar beth, gwahanredoli, gwahanu; doſparthu, neillduo.

DISCRÍMINATION, (ſub.) amryw- iaeth, gwahaniaeth, gwahanredol- iaeth, doſparthiad.

DISCRÍMINOUS, (adj.) peryglus, enbydus, niweidiol.

DISCÚMBENCY, (ſ.) gorweddiad i fwytta, yn ôl trefn yRhufeiniaid.

To DISCÚMBER, (v.a.) dadlwytho, dadbynio.

DISCÚRSIVE, (adj.) gwibiog; mewn cynnhyrfiad gwaſtadol. — *in logic*, yn myned yn y blaen oddi wrth bethau adnabyddus, at bethau an- adnabyddus.

DISCÚRSORY, (adj.) yn tynnu peth- au anadnabyddus, oddi wrth beth- au adnabyddus.— dadleuol; ym- reſymmadwy.

To DISCÚSS, *examine*, (v.a.) holi, chwilio.

To DISCÚSS, *explain*, (v.a.) egluro, amlygu.

DISCÚSSION, (ſ.) holiad, chwiliad, ymofyniad; dattodiad.—eglurhâd, amlygiad.

To DISDÁIN, (v. a.) dirmygu, tre- mygu, diyſtyru, dielwi, dibrifio; ffieiddio.

DISDÁIN, (ſ.) dirmyg, diyſtyrwch, tremyg; ffieiddiad.

DISDÁINFUL, (adj.) llawn dirmyg a diyſtyrwch, dirmygus, dibris diyſtyr.

DISDÁINFULNESS, (ſ.) diyſtyrwch, dirmyg; ffieiddiad.

DISÉASE, (ſ.) clefyd, dolur, haint, anhwyl, amhwynt, clwyf.

DISÉASED, (adj) clâf, dolurus, clwyfus.

To DISEMBÁRK, (v.) tirio, myned i dîr.

To DISEMBÍTTER, (v.a.) dichwerwi; meluſu.

DISEMBÓDIED, (adj.) wedi ei ddioſg o'r corph.

To DISEMBÓGUE, (v.a.) rhedeg i'r môr.

To DISENÁBLE, (v.a.) Edr. *Diſable.*

To DISENCÚMBER, (v.a) dirwyſtro, dilluddias; tynnu allan o flinder.

DISENCÚMBRANCE, (ſ.) rhyddhâd oddi wrth attall, a rhwyſtr; gwaredigaeth oddi wrth flinder a gofid.

To DISENGÁGE, (v.) diddyryſſu, dirwyſtro, dadrwyſtro; gwaredu, rhyddhau oddi wrth, gollwng yn rhydd.

DISENGÁGED, (adj.) ar ſeibiant, ar hamdden; yn rhydd, heb addaw, heb ymrwymo.

DISENGÁGEMENT, (ſ.) rhyddhâd, gollyngdod.

To DISENTÁNGLE, (v.a.) dad-ddyryſſu, diddyryſſu; dirwyſtro, gollwng yn rhŷdd, rhyddhâu; rhwyddhâu.

To DISENTHRÓNE, (v. a.) Edr. *Dethrone.*

DISESTÉEM, (ſ.) ammarch, dirmyg, diyſtyrwch, drygfri.

To DISESTÉEM, (v.a.) dibriſio, goganu, bychanu, dirmygu.

DISFÁVOUR, (ſ.) anghymmwynas, anffafr. — dybrydedd, anharddwch.

To DISFÁVOUR, (v.a.) anffafrio; gwneuthur anghymmwynas, rhwyſtro un i fyned yn y blaen a'i amcan.

To DISFÍGURE, (v. a.) anffurfio, gwrthuno, anharddu, hagrhau.

DISFIGURING, } (ſ.) anffurfiad,
DISFIGUREMENT, } gwrthuniad, anharddiad.

To DISFRÁNCHISE, (v.a.) difreinio.

DISFRÁNCHISEMENT, (ſ.) difreiniad, difuddiad breintiau.

To DISGÁRNISH, (v.a.) dynoethi, dioſg, dihatru.

To DISGÓRGE, (v.a.) chwydu, cyfogi, ymgyfogi.—bwrw allan, taflu allan.

DISGRÁCE, (ſub.) ſarhâd, dirmyg, gogan, hort, enllib, anglod, anair, ammarch, gwarthruḍd, gwarth, gwaradwydd.

To DISGRÁCE, (v.a.) ſarhâu, gwarthruddio, gwaradwyddo, ammerchi

DISGRÁCEFUL, (adj.) ſarhaus gwaradwyddus, ammharchus, cyflyddus.

DISGRÁCEFULNESS, (ſ.) anurddas gwarth, gwaradwydd, cywilydd

To DISGÚISE, (v.a.) dieithro, ym ddieithro, dirgelu, ffugio, anffurfio

DISGÚISE, (ſ.) ffûg, ffuant; ym ddieithrad, dirgeliad, gau ym ddangoſiad.

DISGÚST, (ſ.) ffieiddiad; dirmyg diyſtyrwch; diflaſrwydd, gloes yndod; caſineb.

To DISGÚST, (v. a.) ffieiddio, dirmygu; alaru; ſarhau; anfoddhau.

DISH, (ſ.) diſgl, dwbler, ffiol.

To DISH, (v. a.) ſeigio.

DISH *of meat*, ſaig.

DISHABÍLLE, (ſ.) gwiſg rŷdd.

DISHÁRMONY, (ſub.) anghordiad anghyttunbeb, anghydfod, annyſgymmod.

To DISHEÁRTEN, (v. a.) digalonni, llwfrhau.

DISHÉRISON, (ſ.) dietifeddiad, didreſtadiad.

To DISHÉRIT, (v. a.) dietifeddu didreſtadu; difuddio un o'i dreſtadaeth.

To DISHÉVEL, (v. a.) ſarnu gwallt yn annhrefnus.

DISHÓNEST, (adj.) anoneſt, anghyfiawn, anaddwyn, diffaith, di hir, anffyddlon; twyllodrus, di chellgar.

DISHÓNESTY, (ſ.) anoneſtrwydd anaddwynder, dihirwch, diffeithder.

DISHÓNOUR, (ſub.) dianrhydedd ſarhâd, gwarth, gwaradwydd am

h, anglod, gwarthrudd.
ÍNOUR, (v. a.) dianrhyarhâu, ammerchi, gwarthhortio.
URABLE, (adj.) dianrhyſarhaus, ammharchus, vyddus, cywilyddus.
INÁTION, (ſ.) annhuedd, diad ; gwrthwyneb ; ffi-

LÍNE, (v. a.) annhueddu.
ÚITY, (ſ.) anfoneddigdd, anhaelder.
NEOUS, (adj.) anhael, angaidd ; cyfrwys ; gwael.
RISON, (ſ.) Edr. *Diſberiſon.*
IE'RIT, (v.a.) Edr. *Diſberit.*
ÁNGLE, (v. a.) Edr. *Diſ-*

ÉR, (v.a.) cymmeryd corph d. *Fig.* diachludd, dat-

REST, (ſ.) anfantais, colludd.
RESTED, (adj.) nad yw'n yd ei lywodraethu gan rion, neu annogaethau

ÉSTEDNESS, (ſ.) diyſtyrian elw, neu fantais.
ÍN, (v. a.) dadgyſſylltu, i, daduno, doſparthu.
NG, (ſ.) dadgyſſylltiad, ad.
NT, (v. a.) datgymmalu, n y cymmal ; chwarthorygo, dryllio.
TION, (ſ.) datgyſſylltiad, ad, doſparthiad, dadundeb.
TIVE, (adj.) datgyſſylltiadanol, doſparthol.
TIVELY, (adv.) yn ddoſg, yn wahanol.
) ymddangoſiad yr haul, anedau.
NESS, (ſ.) anghymmwynas, cam, camwedd, niweid, adwyth, argywedd.
, (ſ.) ffieiddiad ; diyſtyrygfri, dirmyg.
KE, (v. a.) ffieiddio, dirliyſtyru, gwrthwynebu.
NESS, (ſ.) anhebygolrwydd.
CATE, (v. a.) goſod, neu ſymmud peth o'i le priodol. —— datgymmalu.

DISLOCÁTION, (ſ.) datgymmaliad ; ſymmudiad peth o'i le priodol.

To DISLÓDGE, (v. a.) bwrw, neu ddanfon allan o letty ; ſymmud ymaith : ſymmud gwerſyll.

DISLÓYAL, (adj.) anffyddlawn, bradwraidd, bradog, hoccedus, twyllodrus, anghywir.

DISLÓYALTY, (ſ.) anffyddlondeb, bradwriaeth, hocced, anffyddlondeb i dywyſog.

DÍSMAL, (adj.) erchyll, ofnadwy ; toſturus, truenus, alaethus ; dychrynllyd, anguriol.

DÍSMALLY, (adv.) yn ddychrynllyd, yn ofnadwy, yn druenus.

DÍSMALNESS, (ſ.) dychryn ; alaeth, trueni.

To DISMÁNTLE, (v. a.) dioſg, dihatru. — diſtrywio, dinyſtri, neu dorri i lawr amddiffynfa.

To DISMÁY, (v. a.) peri ofn, brawychu, dychrynu, digalonni, llyfrhau, arſwydo.

DISMÁY, (ſub.) arſwyd, dychryn, braw, llyfrder, digalondid.

To DISMÉMBER, (v.a.) diaelodi, torri aelod ymaith ; dryllio.

DÍSMES, (ſ.) degwm.

To DISMISS, (v. a.) anfon ymaith ; gollwng yn rhydd, rhyddhau, rhoi cennad i ymadael. — diſwyddo, diawdurdodi, diurddo.

DISMÍSSION, (ſ.) anfoniad ymaith, gollyngdod, rhyddhad. — diſwyddiad.

To DISMOUNT, (v.) diſgyn oddi ar geffyl, taflu oddi ar geffyl.

DISOBÉDIENCE, (ſ.) anufudd-dod ; cyndynrwydd, anhydynrwydd, afrywiowgrwydd.

DISOBEDIENT, (adj.) anufudd, cyndyn, anoſtyngedig, gwrthnyſig.

To DISOBÉY, (v. a.) anufuddhau, gwrthwynebu ; troſeddu.

To DISOBLÍGE, (v. a.) anfoddhau, digio, ſarhau.

DISOBLÍGING, (part. *or* adj.) diſerch ; ſarhaus.

DISÓRDER, *confuſion*, (ſ.) annhrefn ; terfyſg, cythrwfl, cythrudd, cynnwrf.

DISORDERLY, *diſtemper*, (ſ.) anhwylder, afiefydd, anhwyntt.

To DISORDER, (v. a.) anhrefnu; lufoſgu, cymmyſgu, cynhyrfu, cyfhroddo.

DISORDERED, part. *or* adj. anhrefnus; afreolus, anllywodraethus; cyfryſgus.—anhwylus, claf.

DISORDERLY, adv. yn anhrefnus, neb reol na threfn.

DISORDERLY, (adj.) edr. *Diſorderedly*.

DISORDINATE, (adj.) afreolus, anllywodraethus; anghymmhedrol, anghymmeſur, difetlur; annhrefnus.

DISORDINATELY, (adv.) yn afreoliaidd; yn anghymmhedrol.

To DISOWN, (v. a.) gwadu; gommedd; gwrthod.

To DISPÁIR, (v. a.) llediu, tannu ar llêd, egori, chengu.

DISPÁIRING, (ſ.) chengiad.

To DISPÁRAGE, (v. a.) goganu, enllibio, dirmygu, hortio, dibrifio, cablu; gwarthuddio, ammerchi.

DISPÁRAGEMENT, (ſ.) dianrhydedd, anglod; gwarthrudd; ammarch; hort, dirmyg, enllib, gwarth, gwaradwydd.

DISPÁRITY, (ſ.) anghyfartalrwydd; anghyfelybrwydd, annhebygoliaeth.

To DISPÁRK, (v. a.) torri cae i lawr.

DISPÁSSION, (ſ.) eſmwythdra, neu lariaidd-dra tymmer.

DISPÁSSIONATE, (adj.) tawel, eſmwythus, llariaidd; cymmhedrol.

DISPÁTCH, (ſub.) dyfryfiad, brys, ffrwſt.

To DISPÁTCH, *accompliſh*, (v. a.) cyflawni, cwblhau, gorphen, dibennu

To DISPÁTCH, *haſten*, bryſio, ffryſtio, pryſuro, dyfryſio, llwybro.

To DISPATCH, *ſend*, anfon ymaith.

To DISPATCH, *kill*, lladd, dihenyddu.

To DISPÉL, (v. a.) gwthio ymaith, gyrru ymaith; gwaſgaru.

To DISPEND, (v. a.) gwario, treulio.

DISPENSÁRY, (ſ.) y lle y gwerthir meddyginiaethau.—llyfr yn cynnwys cyfarwyddiadau i wneuthur meddyginiaethau.

DISPENSÁTION, (ſub.) ca ceniattâd; triniad.—g goruchwyliaeth. t *Cor.* *Tnaáirteaeva: mi au y g* *Cd.* i. 25. *Yn ol* gorucl *Daw.*—dioddefgarwch, iad.

DISPÉNSATORY, (ſ.) Edr. *Di*

To DISPÉNSE, (v. a.) cyfran parthu.—cenhiadu, cenia eſgunôdi.

DISPENSER, (ſ.) gweinydd ôchwyliwr, diſtain, *Ll.*

To DISPÉOPLE, (v. a.) dibo trigi, anrheithio.

To DISPÉRSE, (v. a.) gwaſg parthu, bwrw ar llêd; waſgar.

DISPÉRSEDLY, (adv.) ar ar y llêd, yn waſgaredig.

DISPÉRSION, (ſ.) gwaſgariad dulparthiad, gwahaniad.

To DISPÍRIT, (v. a.) digalon hyliaw; gorddiwyo; d peri ofn.

To DISPLÁCE, (v. a.) fymm ru oſi le; gyrru ymaith ſwyddo, troi un allan oſ

DISPLÁCENCY, (ſub.) an rwydd, anfodd.

To DISPLÁNT, (v. a.) da tynnu'r hyn a blannwyd.

To DISPLÁY, (v. a.) lledu, rhoi allan.—eglûro, dan lygu, vſpyſu.

DISPLÁY, (ſ.) ymatgudd, a eglurhâd, vſpyſiad.

DISPLÉASANT, (adj.) anhy anghymmeradwy, anfodd

To DISPLÉASE, (v. a.) an anfoddloni, digio; ſarha

DISPLÉASURE, (ſ.) anfoddlo digofaint, dig; ſorriant, rwydd, llidiawgrwydd; coddiant.

To DISPLÓDE, (v. a.) rhoi

To DISPÓIL, (v. a.) yſpe rheithio, difeddu, difudd

DISPÓRT, (ſ.) chwarae, yddiaeth, arabedd, difyrr

DISPÓSAL, (ſub.) trefnad, triniad; cyfraniad.—llyw rheolaeth.

To DISPÓSE, (v. a.) trefn

mewn trefn, doſparthu. — rheoli, llywodraethu.—addaſu, cyfaddaſu. ——tueddu, gogwyddo.

To DISPÓSE, *give*, (v. a.) rhoddi, rhoi, donio, anrhegu.

To DISPÓSE, *ſell*, gwerthu, arwerthu.

DISPOSÍTION, (ſ.) trefnad, trefn, ordinhâd, doſparthiad, trefnid. — *Act.* vii. 53. *trwy* drefnid *angylion*. tuedd, tueddiad, gogwyddiad, athrylith, affaeth. — tymmer; hwyl, pwynt; cyflwr, dyli, gorddigor.

To DISPOSSÉSS, (v.a.) difeddiannu, difuddio, gyrru allan o feddiant, dwyn o feddiant un.

DISPÓSURE, (ſ.) Edr. *Diſpoſal*.

DISPRÁISE, (ſub.) anglod, anair, gogan, hort; gwarth, gwarthrudd; bai.

To DISPRÁISE, (v.) beio, anghanmol, rhoi anair, rhoi anglod, goganu, gwarthruddo.

DISPRÁISING, (ſ.) beiad; anghanmoliad. Edr. *Diſpraiſe*.

To DISPRÉAD, (v.a.) lledu, tannu ar led.

DISPRÓFIT, (ſ.) colled, afles, farhâd, niweid, argywedd.

To DISPRÓFIT, (v.n.) afleſu, afleſhâu, niweidio, colledu.

DISPRÓOF, (ſ.) gwrthbrawf, datbrawf, diddadl.

DISPROPÓRTION, (ſ.) anghyfartalrwydd, anghyfattebolrwydd, anghymmariaeth, anghyfaddaſrwydd.

To DISPROPÓRTION, (v.a.) anghyfartalu, cyffylltu pethau ag ydynt anghyfartal, neu yn anghyttuno a'u gilydd.

DISPROPÓRTIONABLE, (adj.) anghyfartal, anghymmarus, anogyftal, anogyfuwch, anghyfaddas, anghydran.

DISPROPÓRTIONABLENESS, (ſub.) Edr. *Diſproportion*.

DISPROPÓRTIONAL, } (ſ.) Edr.
DISPROPÓRTIONATE, } *Diſproportionable*.

To DISPRÓVE, (v.a.) gwrthbrofi, datbrofi, diddadlu.

DISPÚTABLE, (adj.) dadleuadwy, ſo mewn dadl, hyddadl.

DISPÚTANT, (ſ.) dadleuwr, ymreſymmwr.

DISPUTÁTION, (ſ.) ymreſymmiad, ymddadleuad, ymddadleu, dadl, dadlwriaeth.

DISPÚTATIVE, (adj.) chwannog i ymddadleu, neu ymbyngcio.

To DISPÚTE, (v.) dadleu, ymddadleu, ymbyngcio, ymgommio, ymreſymmu, argymmhennu, prinpan, *medd Ll.*

DISPÚTE, (ſ.) Edr. *Diſputation*.

DISQUALIFICÁTION, (ſ.) anghymmhwyſiad, anghymmhwyſder i gyflawni rhyw ſwydd, neu orchwyl.

To DISQUÁLIFY, (v.a.) anghymmhwyſo, gwneuthur yn anghymmwys, anaddas, neu anabl.

DISQUÍET, (ſub.) aneſmwythder, aflonyddwch, anorphwys; cythrwfl, cynnwrf, gofid, cyfeiaeth.

To DISQUÍET, (v.a.) aflonyddu, cyffroi, blino, gofidio, trallodi, cyſtuddio, terfyſgu, cynnhyrfu, cythryblio.

DISQUÍET, (adj.) aneſmwyth, aflonydd, diorphwys; cythryblus.

DISQUÍETNESS, (ſ.) Edr. *Diſquiet*.

DISQUÍETUDE, (ſ.) Edr. *Diſquiet*.

DISQUISÍTION, (ſ.) dyfalchwiliad, manolchwiliad, manol ymofyniad, holiad, manylgais.

DISREGÁRD, (ſub.) ammarch, dirmyg, tremyg, diyſtyrwch; eſgeulufdra.

To DISREGÁRD, (v.a.) diyſtyru, dirmygu, dibrifio, tremygu; eſgeuluſo.

DISREGÁRDFUL, (adj.) eſgeulus; dirmygus, dibris, diyſtyr, digariad.

To DISRÉLISH, (v.a.) diarchwaethu, diflaſu; alaru.—ffieiddio; dirmygu.

DISRÉLISH, (ſ.) drwg archwaeth, diflaſrwydd.—ffieiddiad.

DISREPÚTABLE, (adj.) ammarchus, dibarch, digymmeriad, digyfrif.—ſarhaus, gwaradwyddus.

DISREPUTÁTION, } (ſ.) anglod,
or DISREPÚTE, } ammarch, anghymmeriad, drygfri; anair.

DISRESPÉCT, (ſ.) diyſtyrwch, dirmyg, dibrifdod; anfoeſgarwch.

DISRESPÉCTFUL, (adj.) anfoeſol; dirmygus, diyſtyr, dibris, heb fri arno, heb gyfrif o hono.

To

To DISRÓBE, (v.a.) dadwiſgo, dioſg, dihatru; difeddiannu.

DISRÚPTION, (ſ.) rhwygiad, torriad yn gattau.

DISSATISFÁCTION, (ſ.) anfoddlonrwydd, anfodd, anfoddlonedd, coddiant.

DISSATISFÁCTORY, (adj.) yr hyn ni rydd foddlonrwydd, anfoddlonadwy.

To DISSÁTISFY, (v.a.) anfoddhâu, anfoddloni, rhoi anfoddlonrwydd.

To DISSÉCT, (v.a.) difynio, neu ddryliio corph creadur er mwyn cael gweled ei oſodiad. *Fig.* manol chwilio, neu holi.

DISSÉCTION, (ſ.) torriad yn rhannau; difynniad y corph.

To DISSÉIZE, (v.a.) diſeddiannu, difuddio, cymmeryd o feddiant un.

To DISSÉMBLE, (v.) dirgelu; ffuantu, ffugio, rhagrithio, lledrithio, cymmeryd arno.—dieithro, ymddieithro.

DISSÉMBLER, (ſ.) ffuantwr, ffugiwr, lledrithiog; rhagrithiwr.

To DISSÉMINATE, (v.a.) hau, gwaſgaru, cyhoeddi, tanu ar lêd.

DISSEMINÁTION, (ſub.) heuad; gwaſgarad; cyhoeddiad.

DISSÉNSION, (ſub.) anghyttundeb, anghydfod, annyſgymmod, amrafael, ymryſſon, anghymmodlonedd.

To DISSÉNT, (v.n.) anghydſynio, anghyttuno, tybio 'r gwrthwyneb, gwahaniaethu mewn barn, amrywio.

DISSÉNT, (ſ.) anghyttundeb mewn barn.

DISSENTÁNEOUS, (adj.) anghyttûn, amryfaelus, anghyſſon, anghydſyniol.

DISSÉNTER, (ſub.) ymneillduwr; gwahanwr.

DISSERTÁTION, (ſub.) traethawd, ymreſymmiad, ymadrodd, ymadroddiad.

DISSÉRVICE, (ſ.) anghymmwynas, niweid, colled, argywedd.

DISSÉRVICEABLE, (adj.) anghymmwynaſol, anfuddiol, afleſol; niweidiol, colledus.

To DISSÉVER, (v.a.) datgyffylltu, gwahanu, neillduo, doſparthu, rhannu.

DISSÍMILAR, (adj.) annhebyg, anghyffelyb.

DISSÍMILARITY, } (ſ.) anghyffe-
DISSÍMILITUDE, } lybrwydd, annhebygoliaeth.

DISSIMULÁTION, (ſ.) ymddieithrad, dirgeliad; ffuant, ffugiad; rhagrith, lledrithiad.

DÍSSIPABLE, (adj.) hywaſgar, waſgaradwy.

To DÍSSIPATE, (v.a.) gwaſgaru, tannu, dattod.— afradloni, gwaſtraffu.

DISSIPÁTION, (ſ.) gwaſgarad, gwaſgarfa. — gwaſtraffiad, afradloniad.

To DISSÓCIATE, (v.a.) torri cyfeillach; datgyffylltu, gwahanu, doſbarthu.

DISSÓLVABLE, (adj.) toddadwy.

DISSÓLUBLE, (adj.) gwahanredol; a allir ei ddadmer, toddadwy.

To DISSÓLVE, (v.a.) toddi, dadmer, dadleithio; dattod, datgylymmu, yſgar. *Dan.* v. 16. *a* dattod *cylymau.*

DÍSSOLUTE, (adj.) afreolus, anllywodraethus, difrodus, afradlon; efgeulus; trythyll.

DÍSSOLUTENESS, (ſ.) trythyllwch, anlladrwydd: anfoeſgarwch, afradlonrwydd; ymddygiad anllywodraethus.

DISSOLÚTION, (ſ.) ymddattodiad, datgylymmiad; toddiad.

DÍSSONANCE, (ſub.) anghydſyniad, anghyttonedd, anghydgordiad, anghyttundeb, anghyſſondeb, annyſgymmod.

DÍSSONANT, (adj.) anghyſſon, anghytton, anghyttûn, anghynghordiol.

To DISSÚADE, (v. a.) anghynghori, gwrthgynghori, cynghori'r gwrthwyneb.

DISSUÁSION, (ſ.) gwrthgynghoriad, annogiad i'r gwrthwyneb.

DISSUÁSIVE, (adj.) â thueddrwydd ynddo i ddifyrru, neu i droi un oddi wrth ryw ddiben, neu amcan.

DISSÝLLABLE, (ſ.) gair dau ſillaf.

DISTAFF,

PERATE, (adj.) anghym-
l, anardymherus, anghym-
.

PERATURE, (ſ.) anardym-
nardymmeruſrwydd, ang-
edrolder, annhymmhor-
ydd.

ND, (v.a.) yſtyn, ehengu,
.

TION, (ſub.) yſtynniad,
d.

H, (ſ.) pennill deufraich.

LL, (v.n.) dyſtyllio, dife-
nynnu, diſtellu.

ÁTION, (ſ.) diſtylliad, di-
, defnynniad.

CT, (adj.) gwahanrhedol,
dig, gwahanedig, doſparth-
eglur, amlwg.

CTION, (ſ.) gwahaniaeth,
redoliaeth, parthiad, doſ-
l, gwahan.

CTIVE, (adj.) gwahanred-
haniaethol, doſparthiadol,
ahaniaethu rhwng pethau.

CTIVELY, } (adv.) yn wa-
CTLY, } hanredol; yn
; yn eglur, yn amlwg.

CTNESS, (ſub.) doſparth,
rhedolrwydd; eglurder.

ÍNGUISH, (v.a.) doſparthu,
redoli, gwahaniaethu,
hwng deu-beth; canfod.

GUISHABLE, (adj.) doſ-
lwy, gwahaniaethadwy.—
o barch ac anrhydedd.

GUISHED, (adj.) doſparth-
neillduol.—rhagoroi, go-

ÓRT, (v.a.) gŵyro, cammu,
mmu, gwyrdroi.

TION, (ſ.) gŵyrad, gwyr-
gwyrgammiad.

RÁCT, (v.a.) tynnu ymaith.
lduo, rhannu.—aflonyddu,
ddo, terfyſgu, trallodi.—
ıfydu, peri gwallgofi.

CTEDNESS, } (ſ.) annhrefn,
CTION, } gwahaniad.
werydd, cynnwrf meddwl,
dd.—gwallgôf, ynfydrwydd.

RÁIN, (v.a.) gafaelu, at-
.

ÍNER, (ſ.) gafaelwr.

DISTRÁINING, (ſ.) attafael, gafael-
iad.

DISTRÁINT, (ſ.) attafael.

DISTRÉSS, (ſ.) cyfyngder, ingder,
cyni, cyffini, trallod, gorthrymder;
trueni.

To DISTRÉSS, (v.a.) gafaelu.—cy-
fyngu, gorthrymmu, trallodi,
gwneuthur yn druenus.

DISTRÉSSFUL, (adj.) gorthrymmus,
truenus, cythryblus.

To DISTRÍBUTE, (v.a.) doſparthu,
rhannu, cyfrannu.

DISTRÍBUTER, (ſ.) cyfrannwr, doſ-
parthwr, diſtain.

DISTRIBÚTION, (ſ.) rhanniad, cyf-
ranniad, parthiad, doſparthiad.

DISTRÍBUTIVE, (adj.) doſparthiad-
ol, cyfranniadol.

DÍSTRICT, (ſ.) tiriogaeth, rhag-
lawiaeth.

To DISTRÚST, (v.a.) gwangredu,
anghoelio, anghredu, gwanffyddio,
drwgdybio.

DISTRÚST, (ſub.) anymddiried,
anghoel, gwangred, anhyder,
drwgdyb.

DISTRÚSTFUL, (adj.) anhyderus;
drwgdybus, ofnus.

DISTRÚSTFULNESS, (ſ.) Edr. *Diſ-
truſt*.

To DISTÚRB, (v.a.) cynnhyrfu, af-
lonyddu, cythruddo, cythryblu,
cyffroi.—rhwyſtro, lluddias, lleſ-
tair.

DISTÚRBANCE, (ſ.) terfyſg, trall-
od, cythrwfl, cythrudd, cynnwrf,
aflonyddwch, trabludd; godwrdd.

DISTÚRBER, (ſ.) terfyſgwr, cyffrô-
wr, aflonyddwr.

DISÚNION, (ſub.) datgyſſylltiad,
gwahaniad, dadundeb, neillduad,
yſgariad, yſgar.

To DISUNÍTE, (v.a.) datgyſſylltu,
gwahanu, daduno, neillduo, rhan-
nu, yſgar.

DISÚNITY, (ſ.) Edr. *Diſunion*.

DISÚSAGE, (ſ.) anarferiad, gadaw-
iad arfer, newidiad arfer.

DISÚSE, (ſ.) anarfer, annefod, ang-
hynnefinder, diarferiad.

To DISÚSE, (v.a.) anarferu, diarferu,
newidio arfer.

DITCH, (ſ.) clawdd, ffos, camlas.

Dí'tcher, (ſ.) cloddiwr.

Dí'tto, (ſub. yr un peth, y rhagddywedeiig.

Dí'tty, (ſ. cân, cathl, canu, cywydd, odi.

To divá'ricate, (v.a.) rhannu, gwahanu, doſparthu.

Divaricá'tion, (ſub.) gwahaniad, neilldiad, doſparthiad.

To dive, (v.n.) bwrio tan ddwfr, myned yn ddwfn, chwilio'r gwaelod.

To diverge, (v.n.) gwaſgaru.

Divé'rgent, (adj.) yn gwaſgaru, yn myned bellach-bellach oddi wrth ei gilydd.

Dí'vers, (adj.) amryw, amrafael.

Divé'rse, (adj.) amrywiol; annhebyg; gwahanredol.

Diversificá'tion, (ſ.) newidiad, cyfnewidiad, amgeniad; cymmyſgedd o amryw liwiau.

To diversify, (v.a.) amrywio, amryſoilio, amgenu; britho ag amryw liwiau.

Divé'rsion, (ſ.) oſgoad.—difyrrwch, digrifwch, diddanwch.

Divé'rsity, (ſ.) amrywiaeth, amryfaeliad, gwahaniaeth.

To divé'rt, (v.a.) troi oddi ar y ffordd.—difyrru, digrifu, diddanu.

Divé'rting, (adj. *or* part.) difyr, digrif, llawen, diddan.

Divé'rtisement, (ſub.) ſarllach. Edr. *Diverſion.*

Divé'rtive, (adj.) difyrrus, diddanus.

To divé'ſt, (v.a.) dioſg, dihatru. —difuddio, difeddu.

To divide, (v.a.) rhannu, cyfrannu, parthu, doſparthu; gwahanu, yſgar.

Dí'vidend, (ſub.) rhan, cyfran.—nifer i'w barthu.

Divi'der, (ſ.) rhannwr, doſparthwr.

Divi'ders, (ſ.) màth ar gwmpas.

Divinátion, (ſ.) dewiniaeth, dewindabaeth, rhagddywediad.

Divi'ne, (ſ.) difeinydd, dewin.

Divi'ne, (adj.) duwiol, dwyfol, nefol; ſanctaidd. *Fig.* rhagorol, ardderchog.

To divi'ne (v.a.) dewinio, dewindabu, darogan, brudio, rhagddywedyd.

Divi'nely, (adv.) yn nefol, mewn modd nefol.

Divi'ner, (ſ.) dewin, daroganwr.

Divi'nity, (ſ.) duwdod, duwiolaeth. — diſinyddiaeth, dewinyddiaeth, gwybodaeth am bethau dwyfol.

Divisibility, (ſ.) gwahanrhedolrwydd.

Divi'sible, (adj.) rhannadwy, parthadwy, doſparthadwy, a allir ei rannu.

Divi'sion, (ſ.) rhanniad, parthiad, doſparthiad; rhannedigaeth, gwahanedigaeth, gwahaniaeth, yſgar.

Divo'rce, (ſ.) yſgar, yſgariaeth.

To divo'rce, (v.a.) yſgar, yſgar priodas.

Divo'rcement, (ſ.) Edr. *Diverſe.*

Divo'rcer, (ſ.) yſgarwr.

Diu'rnal, (adj.) dyddiol, beunyddiol.

Diu'rnal, (ſ.) dydd lyfr.

Diuturnity, (ſ.) hir-bara, hiriant.

To divu'lge, (v.a.) cyhoeddi, gwneuthur yn gyhoedd, cyffredino; amlygu, datguddio.

Divu'lging, } (ſ.) cyhoeddiad,
Divulgá'tion, } cyffrediniad.

Divu'lsion, (ſub.) datgyffylltiad, rhwygiad, tynniad ymaith.

To dí'zen, (v.a.) trwſio, addurno.

Dí'zzard, (adj.) gorphwyllus, ſyfrdan.

Dí'zziness, (ſ.) bendro, madrondod.

Dí'zzy, (adj.) a'r bendro arno, penſyfrdan, penyſgafn, penfeddw. *Fig.* anſeddylgar.

To do, (v.a.) gwneuthur, gwneud.

Dócible, } (adj.) hyddyſg, hawdd
Dócile, } ei ddyſgu.

Docí'lity, (ſub.) cymmwyſder i dderbyn addyſg, parodrwydd i gymmeryd ei ddyſgu.

Dock, (ſ.) gorſaf llongau, llongborth.

Dock, *teil*, (ſ.) cynffon, cloren, rhoncll, conell.

To dock, (v.a.) torri cloren; torri yn fyrr.

Dóctor, (ſ.) athraw, dyſgawdwr.

Dóctrinal, (adj.) athrawus, athrawaidd, addyſgiadol.

Dóctrine, (ſ.) athrawiaeth, dyſgeidiaeth, dyſg.

ENT, (ſ.) hyfforddiad, cyfliad, llith, addyſg.
E, (v.a.) rhedeg o un lle —twyllo, ſiommi.
ewig, gafr ddân.
(ſ.) gwneuthurwr.
, (v.a.) dioſg, dihatru.
ci.
T, (adj.) truenus, toſturus, s.
AP, (adj.) newid fawr, iſel
YS, (ſ.) dyddiau'r cwn, y ym mha rai y mae ſeren y di a goſtwng gyd â'r haul.
, (adj.) ſarrug, anhynaws, wydus, ciaidd, coſtogaidd.
NESS, (ſ.) ſarrugrwydd, anedd, anynadrwydd.
, (ſ.) llong feçhan.
EL, (adj.) gwael, dirmyg-
I, (adj.) Edr. *Dogged.*
(ſ.) cyffredin dŷb, ordin-
RIC, } (adj.) a fo 'n ben-
RICAL, } dant o hono ei wdurdodol yn cymmell ei eraill, megis gwirionedd uol.
IATIZE, (v.a.) haeru peth wyddiaidd, megis gwirionr a diamheuol.
(ſ.) cyflawniadau; gwaith; giad, ymarweddiad; traterfyſg.
ſ.) rhan; cyfran; rhodd, —triſtwch, galar, alaeth.
, (v.a.) cyfrannu, doſparthu;
IL, (adj.) triſt, galarus, trulaethus.
LNESS, (ſ.) triſtwch, alaeth, cwynalaeth.
ME, (adj.) Edr. *Doleful.*
MENESS, (ſ.) Edr. *Dolefulus*, (adj.) dolurus, poenus, liol, alaethus.
, (ſ.) gofid, dolur, poen, cyſtudd, triſtwch.
N, (ſ.) morhwch, morbyſg Delphin.
ſ.) dyn hurt ffol.

DO'LTISH, (adj.) hurt, ffol, ynfyd, ſynhwyrbwl.
DO'LTISHNESS, (ſ.) hurtrwydd.
DOMÁIN, (ſ.) etifeddiaeth, treſtadaeth.
DOME, (ſ.) teml, tŷ, adeilad.
DOMÉSTIC, } (adj.) tyaidd, teu-
DOMÉSTICAL, } luaidd, cartrefol.
DÓMICIL, (ſub.) trefred, cartref, annedd, cyfannedd, trigfa.
To DÓMINATE, (v.a.) arglwyddiaethu; rhwyſgo.
DOMINÁTION, (ſub.) rheolaeth, arglwyddiaeth, llywodraeth.
To DOMINÉER, (v.) arglwyddiaethu, rheoli, llywodraethu, rhwyſgo.
DOMÍNICAL, (adj.) yn arwyddoccâu dydd yr Arglwydd.—*Dominical letter*, llythyren y ſûl, neu y llythyren ſydd yn arwyddoccâu y ſûl mewn *Almanac.*
DOMÍNION, (ſub.) arglwyddiaeth, llywodraeth, ymmerodraeth, pendefigaeth, goruchafiaeth.
DO'NARY, (ſ.) rhôdd, anrheg.
DONÁTION, (ſ.) rhoddiad, doniad, anrhegiad.
DO'NATIVE, (ſ.) rhôdd, dawn, anrheg, oſeb.
DONE, (part. paſs. of *do.*) wedi ei wneuthur.
DONE, *uſed to confirm a wager*, (interj.) diwedd, dyna ben.
DO'NOR, (ſ.) rhoddwr, doniwr.
DOOM, (ſ.) brawd, barn, barnedigaeth, dedfryd; colledigaeth, damnedigaeth.
To DOOM, (v.a.) difarnu, dedfrydu, collfarnu, condemnio.
DO'OMSDAY, (ſ.) dŷdd barn, dŷdd brawd.
DOOR, (ſ.) drŵs, dôr, porth.
DO'OR-CASE, (ſ.) rhiniog drŵs.
DO'RMANT, (adj.) cyſglyd, yn cyſgu; dirgel, cuddiedig.
DO'RMITORY, (ſ.) yſtafell gwely, hundy.
DO'RMOUSE, (ſ.) pathew.
DO'RSEL, } (ſ.) cawell, banor, *Ll.*
DO'RSER, }
DO'RTURE, (ſ.) Edr. *Dormitory.*
DOSE, (ſ.) rhoddiad, cymmaint o phyſygwriaeth ag a gymmerir ar yr un pryd.

Dot, (ſ.) nôd, man.
To dot, (v.a.) nodi.
Do'tage, (ſub.) gorphwyll, ynfydrwydd, ſyfrdandod. — mâl-iedd, marwerydd.
Do'tard, (ſub.) dyn gorphwyllus, dyn ſyfrdan.
To dote, (v.n.) gorphwyllo, ymlyferydd, ſyfrdanu.—maldodi.
Do'uble, (adj.) dyblyg, dauddyblyg.
To double, (v.) dyblu, dyblygu.
Do'uble, (ſ.) dybliad, dyblygiad.
Dóubler, (ſ.) dwbler.
Dóublet, (ſ.) dwbled.
Dóubly, (adv.) yn ddauddyblyg, yn ddeublyg.
Doubt, (ſub.) petruſder, ammheuaeth.
To doubt, (v.n.) petruſo, ammau.
Dóubtful, (adj.) petrus, ammheus, amwys, annilys, anſicr.
Do'ubtfulness, (ſ.) ammheuaeth, petruſder, annilyſrwydd, amwyſedd.
Doubtless, (adv.) dioer, diammau, dinam, diedfydd.
Dove, (ſ.) colommen.
Do've-coat, (ſ.) colommendy.
Dough, *pron.* do. (ſ.) toes.
Dóughty, *pron.* dowty. (adj.) hyderus, gwychr, hŷ, eofn, glew, calonnog, dewr, cadarn.
Dóughy, *pron.* dowy. (adj.) toeslyd.
To douse, (v.a.) ſoddi, ſuddo, trochi.
Dówager, (ſ.) gwaddolog.
Dówdy, (ſ.) benyw wladaidd, anniben.
Dówer, } (ſub.) gwaddol, cyn-
Dówery, } nyſgaedd, agweddi, egweddi, argyfreu, Dr. *Wotton*.
Dówerless, (adj.) diwaddol.
Dówlas, (ſ.) math ar liain cryf garw.
Down, (ſ.) plyccan, goflew, draenblu, mablu.
Down, *plain*, (ſub.) gwaſtadfaes, gwaſtadtir, gwaſtadedd.
Down, (adv.) ar y llawr; ar i waered, tu ag i waered.
Do'wn-fall, (ſ.) cwymp, codwm; dinyſtr, diſtryw.
Down-hill, (ſ.) gorwaered, llethr, diphwys.

Downri'ght, (adj.) ſyml, didwyll, dihocced, oneſt.
Dównward, } (adv.) tu ag i waered, ar i waered.
Dównwards, }
Dówny, (adj.) pluaidd, plûd, eimwyth.
Dówry, (ſ.) Edr. *Dower*.
Dowse, (ſ.) cernod, cis, yſgarlip
Doxólogy, (ſ.) *from Gr.* Δοξ *glory*, gogoniant, *and* λογος, *or ſpeech*, gair neu ymadrodd ymadrodd byrr yn cynnwys gogoniant i Dduw; megis *Gogoniant i'r Tad, ac i'r Mab, ac i'r Yſpryd Glân.*
Dóxy, (ſ.) puttain, anlladferch, mwyglen.
To doze, (v.) heppian; ſyfrdanu ſynnu.
Dózel (ſ.) dwſel, piſtyll.
Dózen, (ſ.) deuddeg.
Dóziness, (ſ.) trymluowgrwydd, marweidd-dra, merwindod, mudgrelli, trymſyrthni.
Dózy, (adj.) cyſglyd.

D R

Drab, (ſ.) puttain, dihiren. — brethyn gwlan tew.
Drachm, *from Heb. Drachmon*, (l wythfed ran o wns. — bath ari ym mhlith y Groegiaid, o wert o amgylch ſaith ceiniog a dimms
Draff, (ſ.) golchion, ſoeg, cibyn ſorod, gwaddod.
Dráffy, (adj.) gwaddodlyd, d ffrwyth.
Drag, (ſ.) carr.—tynfach i go peth o'r dwfr, rhwyd tyn.
To drag, (v. a.) tynnu, lluſgo.
To draggle, (v. a.) diblo, llutro Edr. *To bedaggle*.
Drágon, (ſ.) draig.
Drágonlike, (adj.) cyffelyb ddraig.—tanllyd; creulon.
Dragóon, (ſ.) march-filwr.
To drain, (v. a.) dyhyſpyddu, d ſpyddu, ſychu, diſychu.
Drake, (ſ.) maillart, ceiliog hw ad, adiad.
Dram, (ſ.) yr wythfed ran o w ---trangcell, tarlwngc.
Drank, (preter. *of drink.*)
Dráper, (ſ.) maelier, neu fi ſiandwr lliain a brethynau.

Dráper

.Y, (ſ.) gwaith brethynau, elfyddyd o wneuthur bre-

:, (adj.) cryf, nerthol, eff-

ı, (ſ.) Edr. *Draff.*

IT, *in drinking*, (ſ.) traftrangcell, tarlwngc, llym-

IT, *copy*, cynllyn, dull, llun, ortrelad, copi.

IT, *pull*, tynn, tynniad.

IT, *in military affairs*, llu o vedi eu cymmeryd allan o'r ldin.

IT, *in trade*, lwfiedigaeth pwyſau.—yſgrifen a dynnir dyn ar un arall am ar-

IT, *privy*, yſgothfa, geudy, r. 17. *ac y bwrir ef allan i'r*

v, (v. a.) tynnu, lluſgo; —denu, twyllo. — heilio, ;. — llunio, llinellu, por-

(ſ.) tynn, tynniad.

ICK, (ſ.) taliad yn ol.

IRIDGE, (ſ.) yſgrogell.

:, (ſ.) tynnwr.—heilyn. —

ts, (ſ.) llawdr, llodr.

G, (ſ.) lluniad, darluniad, id.

L, (v. a.) llafaru yn gymus.

ſ.) tres, car, tyngarr.

(ſ.) ofn, dychryn, braw, arynnaig.

D, (v. n) ofni, dychrynu, hu, arſwydo.

UL, (adj.) dychrynllyd, r, erchyll, arſwydus.

ULLY, (adv.) yn ddych-, yn ofnadwy.

ULNESS, (ſ.) erchylldod, ıdod, achreth.

ESS, (adj.) hŷ, eofn, diofn, ıryn.

(ſ.) breuddwyd, gweleddrwy hûn. *Fig.* arabedd, h, peth annhebyg i wir.

M, (v.n.) breuddwydio.

ER, (ſ.) breuddwydiwr.

DREAR, DRE'ARY, (adj.) triſt, galarus, aethus; toſturus, truenus; dychrynllyd, anguriol.

DREGS, (ſ.) gwaddod, gwaelodion, rhytion, llorion.

DRE'GGY, (adj.) gwaddodlyd.

To DREIN, (v.a.) Edr. *Drain.*

DRENCH, (ſ.) diod feddyginiaeth.

To DRENCH, (v.a.) rhoi diod feddyginiaeth. —golchi; puro, glanhau, arloeſi.

DRESS, (ſ.) gwiſg, trwſiad, dillad, archenad, addurn.

To DRESS, (v.a.) gwiſgo, trwſiadu, dilladu, addurno, prydferthu.

To DRI'BBLE, (v.a.) glafoerio; diferu, defnynnu, diſtellu.

DRI'BBLET, (ſ.) dryllyn, ſwm bychan o arian.

DRIFT, (ſ.) amcan, bwriad.—cluddair eira, llywchfa.—gyrriad.

To DRIFT, (v. a.) gyrru.—pentyrru.

DRILL, (ſ.) ebill, trûl.

To DRILL, (v.a.) trulio, ebillio.

To DRINK, (v.n.) yfed; ſugno.

DRINK, (ſ.) diod, llynn, gwirod.

DRI'NKABLE, (adj.) yfadwy.

DRI'NKER, (ſ.) yfwr.

DRIP, (ſ.) defnyn, diferyn, dôs.

To DRIP, (v.n.) diferu, defnynnu, diſtellu, dafnu.

DRI'PPING, (ſ.) diferion.

To DRIVE, (v.a.) gyrru, dirio, gwthio, hêl, hela.

DRI'VEL, (ſ.) glafoerion.

To DRI'VEL, (v. n.) glafoerio.

DRI'VELLER, (ſ.) ynfyd.

To DRI'ZZLE, (v.) gwlitho, diferu fel gwlith, gwlychu; defnynnu.

DRI'ZZLY, (adj.) yn gwlitho, yn diſgyn fel gwlith.

DROLE, DROLL, (ſub.) yſgentyn, croeſan, cellweiriwr.

DROLE, DROLL, (adj.) digrif, difyr, cellweirgar, arab.

To DROLL, (v. n.) cellwair, cydcam.

DRO'LLERY, (ſub.) cellwair, cymhwedd, digrifwch, croeſanaeth.

DRO'MEDARY, (ſ.) cammel â dau hwrrwg ar ei gefn.

DRONE, (ſub.) begegyr, gwenynen ormes.—*fig.* diogyn, dyn muſgrell, llibyn.

Drówsie, adj. diog, llesg, anelgar.
To drop, v. n. llarpio, edwi, ymollwng; marw, diflannu.
Drop, ſ. dafn, diferyn, defnyn, dig, diferu.
To drop, v. diferu, defnynnu, diffalla; gollwng i lawr; rhoi heibio.
Dróppical, adj. clif o'r dropſi.
Dróppy, ſ. dropſi, y dyſrgiwyf.
Drove, ſ. ſmidr, ſmidro, gorferw, ſorod, ſorbach, amharedd.
Drówsy, adj. amhur, llawn ſmidr, gorferw, a ſorod.
Drove, ſ. gyr, yrri, llu, torf, cenfaint, cnud, mintai.
Dróver, ſ. porthmon, gyrrwr, gyrriedydd.
Drought, ſ. ſychder, hyſprwydd, ſychedd.
Dróughty, adj. ſych; ſychedig.
To dróws, v. a. boddi; ſoddi, ſuddo.
Drówsiness, ſ. trymluogrwydd, marwcidd-dra, diogi, ſyrthni, myſgreili.
Drówsy, adj. cyſglyd; trymluog, muſgreil, diog, marwaidd.
To drub, v. a. dyrnu, curo, pwyo, ffuſto.
To drudge, v. a. trafferthu, llafurio, gwaſanaethu.
Drúdge, ſ. gwas, gwaſanaethwr, a wnel bob math o waſanaeth caled.
Drúdgery, ſ. trybeſtod, pob gwaſanaeth caled.
Drúid, ſ. derwydd.
Drum, ſ. tabwrdd.
Drunk, adj. meddw, brwyſg, diawdrydd
Drúnkard, ſ. meddwyn.
Drúnken, adj. meddw. Edr. *Drunk*.
Drúnkenness, ſub. meddwdod, brwyſgedd, meddwaint.
Dry, adj. ſych, gwiw; ſychedig.
To dry, v. a. ſychu, gwneuthur yn ſych; dyhyſpyddu.
Dryness, ſ. ſychder, gwiwder, ſyched.

D U

Dúal adj. a berthyn i ddau.
To dub, v. a. gwneud yn farchog; ordeinio, urddaſu.

Dub, *pond*, ſ. llynn, pŵll.
Dúbious, adj. petrus, ammheus, annilys, amwys, anſicr.
Dúbiously, adv. yn ammheus, yn anſicr.
Dúbiousness, ſub. anſicrwydd, petruſder, ammheuaeth, annilyſrwydd.
Dúbitable, adj. a fo petrus, a allir ei ammeu.
Dubitátion, ſ. ammheuaeth.
Dúcal, adj. dugaidd.
Duck, ſ. hwyad.
To duck, v. n. myned tan ddwfr, bwrw tan ddwfr, ſoddi, ſuddo.
Dúckling, ſ. hwyad ieuange.
Duct, ſ. tywyſiad, hyfforddiad, llywiad. —"To follow the *duct* of "the ſtars." *Hammond*.
Dúctile, adj. hyddwyn, hydyn, hawdd ei dywys; yſtwyth.
Ductility, ſ. hyblygedd, hydrinrwydd, rhiwiogrwydd, hydynrwydd.
Dúdgeon, ſ. dageran, bidogan.—malais, drwgewyllys.
Due, adj. dyledus; iawn, addas, priodol, cyfiawn.
Due, ſ. dyled, iawn, cyfiawnder, eiddo.
Dúel, ſ. orneſt, ymorneſt, cad, cadwent, ymladd rhwng dau.
To dúel, v. n. ymorneſt, ymladd cad.
Dúellist, ſ. orneſtwr.
Dug, (prêt. of *dig*.)
Dug, ſ. teth, bron, diden.
Duke, ſ. dug, penciwdod.
Dúkedom, ſ. llywodraeth dug, dugiaeth.
Dúlcet, adj. melus, pêr, peraidd.—cynghaneddol.
Dulcificátion, ſ. melushâd, y weithred o wneud yn felus.
To dúlcify, v. a. meluſu, pereiddio.
Dúlcimer, ſ. dwſmel.
To dúlcorate, v. a. Edr. *Dulcify*.
Dulcorátion. Edr. *Dulcification*.
Dull, adj. dwl, pwl, hurt, ſynn, ſyfrdan.
To dull, v. a. pwlu, hurtio, dwlu, ſyfrdanu.
Dúllard, ſ. dyn dwl, hurt.

Dúl-

s, (ſ.) pylni, hurtrwydd,
lod ; ſyrthni, muſgrelli.
(adv.) yn addas, yn rheol-
n ofalus, yn ſanwl.
adj.) mud, aflafar, tawedog.
y, (adv.) yn fud.
ESS, (ſ.) mudrwydd ; diſ-
dd.
(ſ.) gorphwyll, ſyfrdandod,
, hurtrwydd, irdang.
H, (adj.) gorphwyllog,
; triſt, alaethus.
dj.) gwineu, gwineuddu,

(v. a.) gofyn dyled trwy

:) a ofynno ddyled yn
: yn fynych.
, (ſ.) dyn dwl, hurt, ſyfr-

(ſ.) tail, tom, biſwail, baw,

ON, (ſ.) carchar tywyll.
ILL, (ſ.) tommen, ſybwll,
)wll.
R, (ſ.) cynnullwr dyled,
dyled.
(ſ.) hygred ; ynfyd, hurt,
yr.
E, (v.a.) twyllo, hudo, denu.
, (adj.) Edr. *Double.*
LICATE, (v. a.) dyblu, dy-
dauddyblu.
:ATE, (ſ.) copi yſgrifen ;
'r un nattur, neu'r un peth
arall.
:ÁTION, (ſ.) dybliad, dyblyg-

:ATURE, (ſ.) Edr. *Duplica-*

CITY, (ſub.) dyblygrwydd,
yblygrwydd.
Í'LITY, (ſ.) parhâd.
ILE, (adj.) parhaus, o hir

ILENESS, (ſ.) para, hiriant,
ra.
ILY, (adv.) yn barhaus.
ICE, (ſ.) carchar ; caethiw-
:ſpeid, parhâd.

DURÁTION, (ſ.) parhâd.
To DURE, (v. n.) parhau, aros.
DURELESS, (adj.) dibara ; trangc-
edig, darfodedig.
DURÉSSE, (ſ.) carchar.
DÚRING, (part.) tra parhao.
DÚRITY, (ſ.) caledrwydd.
DURST, (pret. of *dare)* beiddio.
DUSK, (ſub.) gogyfnos, cyflychwr,
gorchyfarwy.
DUSK, } (adj.) tywyll, dylwyd.
DUSKISH, } —triſt.
DUSKY, }
DUST, (ſ.) llwch, pluor, ploro, *S.*
To DUST, (v. n.) llychwino.
DÚSTY, (adj.) llychlyd, llawn
llwch.
DÚTCHESS, (ſ.) duges.
DÚTCHY, (ſ.) dugiaeth.
DÚTEOUS, } (adj.) ufudd, goſtyng-
DÚTIFUL, } edig ; parchus.
DÚTIFULNESS, (ſub.) ufudd-dod,
goſtyngeiddrwydd, parch.
DÚTY, (ſ.) dyledſwydd, dlêd.—
trêth, tâl, cyllid, toll.
DWARF, (ſ.) nâr, corr, llegyrn, *S.*
To DWELL, (v. n.) trigo, prefwylio,
annheddu, cyfanneddu, cartrefu.
DWÉLLING, (ſ.) trigle, trigfa, pre-
ſwylfod, annedd, cyfannedd.
To DWÍNDLE, (v. n.) treulio, diſa,
darfod, lleihau ; diflannu.
To DYE, (v.) Edr. *To die.*
To DYE, (v. a.) lliwio, llifo.
DYE, (ſ.) lliw, lliwiad ; amliwiad,
llifiad.
DY'ER, (ſ.) lliwiwr.
DY'NASTY, (ſub.) arglwyddiaeth,
rheolaeth, llywodraeth.
DY'SCRACY, (ſub.) drwg anſodd
corph.
DYSÉNTERY, (ſ.) darymred gwaed.
DYSPÉPSY, (ſub.) diffyg traul ar
fwyd.
DY'SPHONY, (ſ.) *from Gr.* δυς, *diffi-
cult*, anhawdd, *and* φωνη, *voice*, lla-
ferydd ; diffyg dywediad.
DY'SPNOEA, (ſ.) diffyg anadl.
DY'SURY, (ſ.) anhawſder troethi,
attal dwfr, toſtedd.

EACH [illegible] — [illegible] ngerdant. [illegible]

[illegible] maethu. [illegible]

[illegible] arllaeth.

[illegible] nharwch, [illegible]

[illegible] gwreiog, ingeneddol. [illegible]

[illegible] gwyll, [illegible]

[illegible] yn daer, o [illegible] yn awyddus.

[illegible] Edr. *Eager*.

[illegible] y'r blaen. er ystalm.

[illegible] tir, daearen, tâd, [illegible] pridd.

[illegible] priddo, daearu. [illegible] o tan y ddaear.

[illegible] priddol, o'r pridd, [illegible]

[illegible] un [illegible] daearol.

[illegible] (f.) daearoldeb.

[illegible] (adj.) daearol, daierin, [illegible] o'r pridd.

[illegible] (f.) daeargryn.

[illegible] (adj.) Edr. *Earthly*.

[illegible] (f.) chwilen y glust.

EASE, (f.) esmwythdra, llonyddwch, gorphwysfdra, hamdden, seibiant, tawelwch, arafwch.

[illegible] (v. a.) esmwythâu, llonyddu, dyhuddo, liniaru.

EASEMENT, (f.) esmwythâd, hawsâd.

EASILY, (adv.) yn hawdd, yn ddiboen, yn esmwyth.

EASINESS, (f.) rhwyddyd, hawsder, tawedd, esmwythder; hynawsedd.

EAST, (f.) dwyrain.

EASTER, (f.) pasg.

EASTERLY, adv. tu a'r dwyrain.

EASTERN, (adj.) dwyreinol.

EASTWARD, (adv.) Edr. *Easterly*.

EASY, (adj.) esmwyth, araf, llonydd, tawel, hawdd, rhwydd; hynaws, hydrin.

EAT, (v. a.) bwytta, llewa; ysa, difa, ymborth.

EATABLE, (adj.) a allir ei fwytta.

EATER, (f.) bwyttâwr.

EAVES, (f.) bargod tŷ, bondo.

EAVES-DROP, (v. a.) lledymwrando, clustymwrando, ymglustfeino.

EAVES-DROPPER, (sub.) clustymwrandâwr, a wrandawo tan ffenestri.

E B

EBB, (f.) trai, ertrai, adlif, gwrthlif, marwtrai.

EBB, (v. n.) gwrthlifo, treio, lleihau.

EBONY, (f.) pren du fel y muchudd.

EBRIETY, (f.) meddwdod, brwysgedd.

EBRIÓSITY, (f.) gwastadol feddwdod.

EBULLÍTION, (f.) berwad, gorferwad. *Fig.* cynnhyrfiad, cyffrôad, cythruddiad.

E C

ECCÉNTRICAL, } (adj.) yn myned oddi wrth y canolbwynt. *Fig.* yn pallu atteb y diben pwyntedig. — afreolaidd; gwrthwyneb i reol sefydledig.
ECCÉNTRICK, }

ECCENTRÍCITY, (f.) ymadawiad oddi wrth y canolbwynt.

ECCLESIÁSTICAL, } (adj. eglwysaidd.
ECCLESIÁSTICK, }

ECCLESIÁSTICK, (sub.) eglwyswr, pregethwr.

E'CHO,

(ſ.) gwrthlais, adlais, ad-
aig lefair, dadſain, diaſpad.
o, (v.n.) dadſeinio, diaſp-
darſtain, rhoi diaſpad.
RCÍSSEMENT, (ſ.) amlygiad,
id, eſponiad, dangoſiad.
(ſ.) gloywder, diſgleirdeb,
h. — ardderchawgrwydd,
int, anrhydedd.
IC, (adj.) *from Gr.* εκλειγω,
, dewis; ac awdurdod gan-
dewis.
E, (ſ.) *from Gr.* εκλειψις,
liffyg; diffyg, pall, cîl, ec-
rwyllwch, caddug.
PSE, (v.a.) tywyllu, caddu-
mmylu, cuddio. — *Fig.*
uddio.
IC, (ſ.) cylch blynyddol yr

E, (ſ.) cân fugeiliaidd.
Y, (ſ.) bloddeſt, mawr law-
a gorfoledd.

E D

Y, (ſub.) gwangc, glythni,
i, bwyteigrwydd.
(ſ.) cylchdroad dwfr; *Fig.*
; trowynt, corwynt.
adj.) troedig.
(ſub.) mîn, awch, llymder,

E, (v.a.) llymmu, hogi, aw-
llymmu.—annog, cyffroi.
, (adj.) miniog, llym.
, (ſ.) llain ar ymyl gwiſg,
n, amaerwy, rhidens.
, Edr. *Eatable.*
(ſ.) gorchymmyn, ordin-
hoed, cyhoeddiad.
ÁTION, (ſub.) adeiladaeth,
iad, hyfforddiad.
E, (ſ.) adeil, adeilad, adeil-

R, (ſ.) adeiladydd.
Y, (v.a.) adeiladu, athrawu,
iaethu, addyſgu, hyfforddi.
N, (ſ.) argraphiad, cyhoedd-

R, (ſ.) cyhoeddwr; diwygi-
pharottôwr yſgrifenadau i'r
hwaſg.
JCATE, (v.a.) dwyn i fynu,
meithrin, hyfforddi, addyſ-

EDUCÁTION, (ſ.) meithrin, magiad, dygiad i fynu, hyfforddiad, addyſgiad.
To EDÚCE, (v.a.) dwyn allan, tynnu allan, dwyn i oleuni.
EDÚCTION, (ſ.) dygiad i olwg.
To EDÚLCORATE, (v.a.) meluſu.
EDULCORÁTION, (ſ.) melushâd, pereiddiad.

E E

To EEK, (v.a.) mwyhau, anghwanegu, helaethu.
EEL, (ſ.) llyſowen, llywethan.

E F

E'FFABLE, (adj.) hyſon, hydraeth, a allir ei adrodd.
To EFFÁCE, (v.a.) dileu; diſtrywio, dinyſtrio, anrheithio.
EFFÉCT, (ſ.) effaith, effeithiolaf, affaith, canlyniad.—mantais, llês, budd, *Gal.* v. 4. *chwi a aethoch yn* ddifudd *oddi wrth Griſt.* — diben. —*He ſpoke ſome thing to this effect*; ſe lefarodd ryw beth i'r diben hyn.
EFFÉCTS, (plu.) moddion, golud, cyfoeth, dodrefn.
To EFFÉCT, (v.a.) effeithio; peri, dwyn i ben, gwneuthur.
EFFÉCTIVE, (adj.) affeithiol; grymmus, grymmiol, nerthol, galluog.
EFFÉCTIVELY, (adv.) yn effeithiol; yn nerthol.
EFFÉCTLESS, (adj.) dieffaith; analluog.
EFFÉCTUAL, (adj.) effeithiol. Edr. *Effective.*
EFFÉCTUALLY, (adv.) yn effeithiol.
To EFFÉCTUATE, (v.a.) dwyn i ben, dibennu, gorphen.
EFFÉMINACY, (ſ.) gwreigeidd-dra; tynerwch, meddalwch.—deſtluſrwydd, murſendod.
EFFÉMINATE, (adj.) gwreigaidd, gwreigol, merchedaidd, murſennaidd, meddfaeth, mwythus, tyner.
To EFFERVÉSCE, (v. a.) twymo, gwreſogi.
EFFERVÉSCENCE, (ſ.) berwad i fynu.
EFFICÁCIOUS, (adj.) effeithiol.
EFFICÁCIOUSLY, (adv.) yn effeithiol.
E'FFICACY, (ſ.) grym, nerth, gallu, abledd.

EFFÍCIENCE, } (ſub.) effeithiad;
EFFÍCIENCY, } gweithrediad.

EFFÍCIENT, (adj.) yn peri, yn gwneuthur, yn gallu peri cyfnewidiad mewn pethau.

EFFÍCIENT, (ſ.) achos, yr hwn ſydd yn gwneuthur, neu'n peri.

E'FFIGY, (ſub.) llûn, eilun, delw, cyffelybrwydd, dull, dryċh.

EFFLORÉSCENCE, } (ſub.) blod-
EFFLORÉSCENCY, } euad.

EFFLORÉSCENT, (adj.) yn tarddu allan fel blodeu; yn tarddu.

E'FFLUENCE, (ſ.) yr hyn ſydd yn deillio oddi wrth ryw egwyddor.

EFFLÚX, (ſub.) ffrydiad allan, dylifad.

To EFFLÚX, (v. a.) ffrydio allan, llifeirio, tarddu allan.

EFFLÚXION, (ſub.) tarddiad allan, rhediad allan.

E'FFORT, (ſ.) ymgais, hwpp, cais, egni, ymdrech.

EFFRÁIABLE, (adj.) ofnadwy, dychrynllyd, erchyll.

EFFRÓNTERY, (ſub.) digywilyddra, haerllugrwydd, ehudrwydd, rhyfyg.

EFFÚLGENCE, (ſub.) llewyrch, diſgleirdeb, gloywder, eglurder, tywyn.

EFFÚLGENT, (adj.) gloyw, diſglair, eglur, goleu.

To EFFÚSE, (v.a.) tywallt allan, arllwys; gwallaw, heiliaw.

EFFÚSION, (ſub.) tywalltiad allan, arllwyſiad.—haelder. — afradlondeb.

EFTSÓON, (adv.) drachefn, etto, yn fynych.—ar frys, yn ddiattreg, yn y man.

E G

EGG, (ſ.) wy.

To EGG, (v.a.) cyffroi, cynnhyrfu, annog, dirio, cymmell.

E'GLANTINE, (ſ.) dryſien bêr, mieri Mair.

E'GOTISM, (ſ.) hunan ganmoliaeth; mynych adroddiad o'r mi fy hûn.

E'GOTIST, (ſub.) un a fo'n enwi ei hûn yn rhy fynych; hunan ganmolwr.

To E'GOTIZE, (v.a.) enwi ei hûn yn fynych.

EGRÉGIOUS, (adj.) hynod, nodo anghyffredin ddrwg.

EGRÉGIOUSLY, (adv.) yn well ne yn waeth nâ chyffredin, yn ddrw neu yn dda hynod.

EGRÉSS, (ſ.) mynediad, mynedi allan, ymadawiad.

EGRÉSSION, (ſ.) mynediad allan.

E'GRET, (ſ.) aderyn y bwnn.

E'GRIMONY, (ſ.) dolur, gofid, tryn der, triſtwch, trymfryd, dygned

E'GRITUDE, (ſ.) clefyd.

E J

To EJÁCULATE, (v.) ſaethu alla ergydio. — anadlu berr weddi. -

EJACULÁTION, (ſ.) ſaethiad alla *Fig.* gweddi ferr, daer achluſurol

EJÁCULATIVE, } (ſ.) diſymmwtl
EJÁCULATORY, } taer, gwreſog.

To EJÉCT, (v. a.) bwrw allan, taf allan, gyrru ymaith, gwrthod.

EJÉCTION, (ſ.) gyrriad allan, taflia allan.

EJÉCTMENT *in law*, (ſ.) yſgriſen droi allan o feddiant, neu ddeilia i maes o dŷ.

EIGH, (interj.) ow, iddo, da iawn

EIGHT, (adj.) wyth.

EIGHTH, (adj.) wythfed.

EIGHTÉEN, (adj.) tri ar bymtheg.

EÍGHTY, (adj.) pedwar ugain.

EÍTHER, (pron.) un o'r ddau, naill neu'r llall.

EITHER, (adv.) neu, ai, naill.

EJULÁTION, (ſ.) cwynofain, dryg yrferth, ubain.

E K

EKE, (adv.) hefyd, etto, ym mhellac

E L

E'LA, (ſ.) y llorf dant.

ELÁBORATE, (adj.) a wnaed trw boen, a orphennwyd trwy ddiw ydrwydd.

To ELÁBORATE, (v. a.) dyfal lafuri ymegnio, cymmeryd poen, gwneu thur peth yn ddichlyn, cywreinio

To ELÁPSE, (v.n.) llithro ymaith, yn lithro, diangc, ffoi, myned heibio

ELÁSTIC, } (adj.) gwrthneitac
ELÁSTICAL, } wy, adlamadwy, neidio yn ôl.

ELASTÍCITY, (ſ.) gallu i neidio ôl.

ELÁTE, (adj.) ſŷth, traſyth, ſyth falch

balch, uchelfalch, trahaus, ;us.
TE, (v. a.) gwneuthur yn dyrchafu.
ON, (ſ.) uchder, ymgodiad; ler, traha.
', (ſub.) elin, penelin. *Fig.* ongl.
ı, (ſ.) goſgymmon, tawydd, :th.
:, (adj.) hŷn, heneiddiach.
, (ſ.) yſgawen.
.LY, (adj.) henaidd, oedrannus
ıs, (ſ.) henuriaid, henafgwyr.
.SHIP, (ſ.) henyddiaeth, henıaeth.
T, (adj.) hynaf, heneiddiaf.
:T, (v.a.) ethol, dethol, dewis.
, (adj.) etholedig, dewiſedig.
ION, (ſ.) ethòledigaeth, ethdewiſiad.
IVE, (adj.) dewiſiol.
OR, (ſ.) dewiſwr, etholwr.
ORAL, (adj.) yn perthyn i ٧r.
ORATE, (ſ.) arglwyddiaeth, 'wodraeth etholwr.
RE, (ſ.) gwefr, elydr.
RIC, } (adj.) a dynno at-
RICAL, } to trwy rhuglo.
RÍCITY, (ſ.) rhinwedd, prieb, neu nertholdeb mewn rhai ı trwy 'r hyn y tynnant ertynt trwy ei ruglo.
ÉCTRIFY, (v. a.) cyfrannu yfrannogi 'r rhinwedd yma.
ANCE, } (ſub.) tegwch, glen-
ANCY, } did, prydferthwch, hoywder, ſywder, pertedd.
ANT, (adj.) têg, glân, tlws, , hoyw, percus, pert, tacclus.
ıwdl, cymmen.
ACK, (adj.) galarus; triſt.
', (ſ.) galar-gân, galarwawd, nad.
ENT, (ſ.) elfen, elfydd, def- *Fig.* egwyddor, mabddyſg, rawiaeth gyntaf.
ENTAL, (adj.) yn perthyn i'r u, a wnaed o'r elfenau, yn) oddi wrth yr egwyddor gyn-
ENTARY, (adj.) digymmyſg, ; o un elfen.

E'LEPHANT, (ſ.) elephant.
ELEPHÁNTINE, (adj.) elephantaidd, cyffelyb i elephant; mawr.
To E'LEVATE, (v.a.) dyrchafu, codi, arddyrchafu; llawenychu, gwneuthur yn llawen; urddaſu; gwneuthur yn falch.
E'LEVATED, (part. *or* adj.) dyrchafedig; a ddyrchafwyd.
ELEVÁTION, (ſub.) dyrchafiad, arddyrchafiad, codiad i fynu.
ELÉVEN, (adj.) un ar ddêg.
ELF, (ſub.) ellyll, gŵyll, anyſpryd, yſpryd drwg.
To ELÍCIT, (v.a.) ceiſio allan, chwilio allan, olrhain, cael allan; datguddio.
ELIGIBÍLITY, (ſub.) teilyngdod i gael ei ddewis; rhagoriaeth.
E'LIGIBLE, (adj.) dewiſadwy, teilwng i'w ddewis, cymmwys i'w ddewis; yn rhagori.
E'LIGIBLENESS. Edr. *Eligibility*.
ELÍSION, (ſ.) torriad ymaith llythyren, neu ſillaf mewn gair, megis mae'n, efe a 'ſgrifenodd. — rhanniad, doſparthiad.
ELL, (ſ.) meſur, yn cynnwys tair troedfedd a naw modfedd.—gwrhyd, cyfelin, *medd* Daſies.
ELM, (ſ.) llwyfen, llwyfanen.
ELOCÚTION, (ſub.) ymadrodd, dywediad, hyawdledd, rhugliaith, ffraethder.
E'LOGY, (ſub.) gair o glod i un; moliant, clôd.
To ELÓNGATE, *or* } (v.a.) ſym-
ELÓIGNE, } mudo peth ym mhell, pellhâu, hwyhau, yſtyn.
To ELÓPE, (v.n.) cilio, encilio, myned ymaith, ymadaw, diangc, encilio oddi wrth briod.
ELÓPEMENT, (ſ.) ymadawiad, enciliad. — ymadawiad gwraig oddi wrth ei gŵr.
E'LOQUENCE, (ſ.) hyawdledd, rhugliaith, ffraethder, pêr-araith, cymheniaith, doethbarabl, rhuglymadrodd.
E'LOQUENT, (adj.) hyawdl, ymadroddus, parablus, ffracth, cymmen.
ELSE, (adj.) all, arall, un arall.
ELSE, (adv.) amgen; yn amgen.
E'LSEWHERE, (adv.) mewn man arall, mewn lle amgen.

To ELU'CIDATE, (v.a.) eglurhau, amlygu, eſponio.

ELUCIDA'TION, (ſ.) eglurhâd, amlygiad, eſponiad.

To ELU'DE, (v.a.) diangc, ymddiangc.—ſiommi, ſeithugio.

ELU'SION, (ſub.) yſtrangc, twyll, hocced, dichell, ſiommiant.

ELU'SIVE, } (adj.) hoccedus, dich-
ELU'SORY, } ellgar, yſtrywgar, twyllodrus.

To ELU'TRIATE, (v. a.) hidlo.

ELY'SIAN, (adj.) hyfryd.

E M

To EMA'CERATE, (v.a.) teneuhau, culhau.

To EMA'CIATE, (v.n.) culhau, teneuhau, curio.

EMACULA'TION, (ſub.) difrychead, glanhâd mannau, a brychau.

E'MANANT, (adj.) yn tarddu, yn deillio allan.

EMANA'TION, (ſub.) tarddiad allan, ffrydiad, rhediad allan.

EMA'NATIVE.—Edr. *Emanant.*

To EMA'NCIPATE, (v.a.) breinio, rhyddhau o gaethiwed.

EMANCIPA'TION, (ſub.) breiniad, rhyddhâd, neu waredigaeth o gaethiwed.

To EMA'SCULATE, (v.a.) disbaddu, anwrio, anwr-rywio.

EMASCULA'TION, (ſ.) disbaddiad, anwriad.

To EMBA'LM, (v. a.) cyweirio corph marw.

EMBA'LMING, (ſ.) cyweiriad cyrph meirw.

EMBA'RGO, (ſ.) Edr. *Imbargo.*

To EMBA'RK, (v.a.) dodi ar fwrdd llong, goſod mewn llong.—(neut.) dringo i long, myned i long.

To EMBA'RRASS, (v.a.) dyryſſu; maglu; rhwyſtro, lleſtair, attal.

EMBA'RRASSMENT, (ſub.) dyryſni, rhwyſtr, lluddias.

To EMBA'SE, (v.a.) dirmygu, tremygu, diyſtyru, dielwi, dibriſio.

EMBA'SSADOR, (ſ.) cennad. Edr. *Ambaſſador.*

E'MBASSAGE, } (ſ.) cennadwri, he-
E'MBASSY, } rodraeth.

To EMBA'TTLE, (v. a.) goſod mewn trefn i ymladd.

To EMBE'LLISH, (v. a.) addurno, harddu, prydferthu, trwſio, tacclu, cymmhennu, trefnu.

EMBE'LLISHMENT, (ſub.) addurn, harddwch, prydferthwch,

E'MBERS, ſ. marwor, marwydos, ulw.

E'MBER-DAYS, (ſ.) dyddiau y cydgoriau.

To EMBE'ZZLE, (v.a.) dwyn ymaith drwy gyfrwyſder, dwyn y peth a roed i gadw atto.—*Fig.* afradloni, gwario, afradu, gwaſtraffu.

EMBE'ZZLEMENT, (ſub.) dygiad yr hyn a roed i gadw at un.

To EMBLA'ZE, } (v. a.) addurno,
EMBLA'ZON, } harddu a diſglair addurn.

E'MBLEM, (ſ.) un peth a oſodwyd mewn peth arall. — llûn, delw, paentiad.

To EMBO'DY, (v.a.) Edr. *to Imbody.*

To EMBOLDEN, Edr. *to Imbolden.*

E'MBOLISM, (ſ.) dodiad diwrnodau at flwyddyn, dydd gorymddwyn, lleuad ormes.

To EMBOSS, (v.a.) yſgythru, cerfio, torri lluniau â chŷn.

EMBO'SSMENT, (ſ.) cerfiad, yſgythriad.

To EMBO'WEL (v. a.) diberfeddu, tynnu allan yr ymyſgaroedd.

To EMBRA'CE, (v.a.) cofleidio, ymgofleidio, braicheidio, ymgaredigo, croeſawu, ymwaſgu, derbyn yn roeſawus.

EMBRA'CE, (ſub.) cofleidiad.

EMBRA'CER, (ſub.) cofleidiwr.

EMBRA'SSURE, (ſ.) twll, neu egoriad mewn mûr.

To EMBREW. Edr. *to Imbrue.*

To E'MBROCATE, (v. a.) iro aelod neu ryw fan dolurus ag ennaint.

EMBROCA'TION, (ſ.) irad aelod ddolurus.

To EMBRO'IDER, (v.a.) brodio, cyfreſtru, gweithio gwaith edau a nodwydd.

EMBRO'IDERER, (ſ.) brodiwr, cyfreſtrwr.

EMBRO'IDERY, (ſ.) gwaith edau a nodwydd.

To EMBRO'IL, (v.a.) aflonyddu, cythruddo, cynnhyrfu, terfyſgu, cyffroi, trallodi.

E'M-

), } milrhith; plentyn yn
ON, } y groth cyn cael llun.
peth heb ei orphen.
TION, (ſub.) gwellhâd, di-
, difeiad.
TOR, (ſ.) diwygiwr.
LD, (ſ.) gwyrdd faen.
GE, (v.n.) dyfod allan o,
llan o gûdd; dadfawdd;

NCE, } (ſ.) dyfodiad allan
NCY, } o, cyfodiad allan
nwain, dichwain, digwydd,
iſymmwth.
NT, (adj.) yn dyfod i'r am-
n deillio oddi wrth. — di-
th, diſyfyd, dirybudd.
DS, (ſ.) clwyf y marchogion,
gwſt.
ON, (ſ.) cyfodiad i wyneb

, *or* } (adj.) a baro chwy-
AL, } du.
RATE, (v. n.) ſymmud
mudo.
TION, (ſ.) mudiad.
CE, } (ſub.) ardderchawg-
CY, } rwydd, rhagoriaeth,
ler, godidawgrwydd.
T, (adj.) uchel, goruchel;
edig.—rhagorol, godidawg,
hog, hynod.
TLY, (adv.) yn rhagorol, yn

TY, (ſub.) yſpiwr, un a an-
gennadwri ddirgel.
N, (ſ.) anfoniad allan, tafl-
in.
, (v.a.) anfon allan, taflu
wrw allan, ſaethu.
, (ſ.) morgrugyn. Edr. *Ant.*
ENT, (adj.) yn meddalhau,
ru.
TION, (ſ.) meddalhâd, yſt-
.
IENT, (ſ.) bûdd, mantais,
s a gaffir drwy lafur.
N, (ſub.) cynnhyrfiad, cy-
cythruddiad; cythrwfl.
LE, (v.a.) cadarnhau, di-
mddiffyn.
R, (ſub.) ymmerawdr, un-
nciwdawd, ffelaig.
IS, (ſ.) nerth ar air.

EMPHÁTIC, *or* } (adj.) nerthol,
EMPHÁTICAL, } grymmus.
E'MPIRE, (ſ.) ymmerodraeth, lyw-
odraeth, rhwyſg.
EMPÍRIC, (ſub.) meddyg, neu phy-
ſygwr prawf.
EMPÍRICISM, (ſub.) phyſygwriaeth
brawf.
EMPLÁSTER, (ſ.) plaſtr, eli.
EMPLÁSTICK, (adj.) gludiog, yſ-
grawlingaidd.
To EMPLÉAD, (v. a.) gwyſio; cy-
huddo.
To EMPLÓY, (v. a.) rhoi i un beth
i'w wneuthur, dal mewn gwaith.
EMPLÓY, (ſub.) gwaith, gorchwyl,
ſwydd.
EMPLÓYMENT, (ſub.) crefft, gor-
chwyl, ſwydd, neges, gwaith, ga-
lwad.
To EMPÓISON, (v.a.) gwenwyno.
EMPÓRIAM, } (ſ.) marchnadfa, lle
EMPÓRY, } marchnad, tref mar-
chnad.
To EMPÓVERISH, (v. a.) tlodi,
gwneuthur yn dlawd.
To EMPÓWER, (v.a.) galluogi, aw-
durdodi.
E'MPRESS, (ſub.) ymmerodres, un
bennes.
E'MPRIZE, (ſ.) antur.
E'MPTINESS, (ſ.) gwagder, arlloes,
diymmyrraeth; gwagedd, gwegi.
E'MPTION, (ſub.) pryniad, pwrcaſ-
iad.
E'MPTY, (adj.) gwâg, gweili, ar-
lloes, ofer, gorwag, anolo.
To E'MPTY, (v.a.) gwaghâu, gwneu-
thur yn wâg, arlloeſi.
EMPY'REAL, (adj.) wybrol.
EMPYRÉAN, } (ſ.) yr wybr dân.
EMPYRÉUM, }
To E'MULATE, (v.a.) ceiſio rhagori
ar arall; gwynfydu.— dilyn, cy-
ffelybu, elfyddu.
EMULÁTION, (ſ.) gwynfydiad; ym-
drechiad i ragori; cynfigen.
EMULÁTOR, (ſ.) gwynfydwr, cyn-
figennwr.
E'MULOUS, (adj.) gwynfydig, yn
ymdrechu i ragori ar arall.

E N

To ENÁBLE, (v.a.) nerthu, cynnorth-
wyo; galluogi, awdurdodi.

To

To ENA'CT, (v.a.) ordeinio, cadarnhau, goſod cyfraith, gwneuthur cyfraith.

ENA'MEL, (ſ.) barnais. *Dr. Daſis.*

To ENA'MEL, (v.a.) barneiſio.

ENA'MELLING, (ſ.) owmal.

To ENA'MOUR, (v.a.) enyn â chariad, peri cariad.

ENARRA'TION, (ſub.) traethiad, adroddiad, egluriad, yſpyſiad.

To ENCA'MP, (v.n.) gwerſyllu, llueſtu, pebyllio, ymfyddino.

ENCA'MPMENT, (ſub.) gwerſylliad, pebylliad.

To ENCHA'NT, (v.a.) ſwyno, cyfareddu.

ENCHA'NTER, (ſ.) ſwynwr, cyfareddwr, ſwyn-gyfareddwr, gorcheiniad.

ENCHA'NTMENT, (ſub.) cyfaredd, ſwyn-gyfaredd, ſwyn-gan, ſwyngathl, gorchan.

ENCHA'NTRESS, (ſ.) dewines, ſwynwraig, hudoles.

To ENCHA'SE, (v.a.) goſod tlyſau mewn aur, arian, *&c.* *Fig.* addurno.

To ENCI'RCLE, (v.a.) cylchynu, amgylchu.

To ENCLO'SE, (v.a.) gwarchau, argau, cau i mewn.

ENCLO'SURE, (ſub.) cae, tir wedi ei gaead i mewn.

ENCO'MIAST, (ſub.) moliannwr, gwawdydd.

ENCO'MIUM, (ſ.) arwyrain, mawl, moliant, gwawd, clôd, cerdd foliant.

To ENCO'MPASS, (v.a.) amgylchu, amgylchynu, cylchynu.

ENCO'RE, (adv.) etto, droſto etto.

ENCO'UNTER, (ſ.) amrafael, amryſſon, ymdrech, ymladd; ymgyrch, ymoſſod.—ymddadleu.

To ENCO'UNTER, (v.a.) ymoſſod, ymgyrchu, rhuthro; ymgipris, ymhwrdd, ymladd.—ymgyfarfod.

To ENCO'URAGE, (v.a.) cyſſuro, rhoi arial, calonnogi, rhoi calon; rhoi ynni, annog, eneidio.

ENCO'URAGEMENT, (ſ.) annogaeth; calondid, cyſſur, anghoriad.

To ENCRO'ACH, (v.n.) gormeſu, lladratta i mewn, gwthio i mewn, trais-feddiannu, dyſod bob ychydig, ac yn lladradaidd i feddiant un arall.

ENCRO'ACHMENT, (ſ.) gormes, trais-feddianniad, cymmeriad meddiant anghyfreithlon ar eiddo eraill; lleihâd iawn neu freintiau un arall.

To ENCU'MBER, (v.a.) llwytho; rhwyſtro, attal, lluddias, lleſtair, goluddio, llyffetheirio.

ENCU'MBRANCE, (ſ.) rhwyſtr, lluddias, attal, goludd; llwyth.

ENCY'CLICAL, (adj.) cylchaidd, cylchynaidd.

END, (ſub.) diwedd, diben, terfyn, gorphen, pen; amcan, perwyl, bwriad.—trangc.

To END, (v.a.) diweddu, dibenu, gorphen, terfynu, cwplau. — (neut.) darfod, talmu; methu; trengi.

To ENDA'MAGE, (v.a.) niweidio, colledu, argyweddu.

To ENDA'NGER, (v.a.) peryglo, rhedeg perygl, anturio.

To ENDE'AR, (v.a.) gwneuthur yn anwyl, neu garedig.

ENDE'ARMENT, (ſ.) hoffedd, ſerch, anwyl-ſerch, cariad.

ENDE'AVOUR, (ſub.) egni, cais, ymgais, llafur, ymdrech.

To ENDE'AVOUR, (v. a.) ymegnio, ymorcheſtu, ymgais, ymroi 'n gwbl, rhoi ei hôll egni.—amcanu.

To ENDI'CT, } (v.a.) cwyno, ach-
or ENDI'TE, } wyn, cyhuddo.

ENDI'CTMENT, (ſ.) achwyn, cwyn, cyhudded.

E'NDLESS, (adj.) diderfyn, diddiwedd, annherfynol, anorphen, anniben.

To ENDO'RSE, (v. a.) yſgrifenu enw un ar gefn gweithred, neu 'ſgrifen.

To ENDO'W, (v. a.) cynnyſgaeddu, gwaddoli, donio.

ENDO'WED, (part.) cynnyſgaeddol, doniog.

ENDO'WMENT, (ſub.) cynnyſgaedd, gwaddol, a gweddi, argyfreu; dawn naturiaeth.

To ENDU'E, (v.a.) cynnyſgaeddu.

ENDU'RANCE, (ſub.) parhâd, para, hiriant.—goddefaint.

To ENDU'RE, (v.) goddef, diodd-

ef,

ddioddef, ymaros.—parhau,

SE, (adv.) ar ei ben, yn ſŷth, ion.

, (ſ.) gelyn, gwrthwyneb- rthblaid, eſgar, yſgar.

TIC, (adj.) grymmus, nerth-

Y, (ſub.) nerth, nertholdeb, gallu, gweithrediad.

RVATE, (v. a.) gwanhâu, ychu, dinerthu, dirymmio. rſenneiddio.

TION, (ſ.) dirymmiad, gwan-

RVE. Edr. *Enervate.*

ÉEBLE, (v. a.) gwanhâu, ychu, lleſgâu, eiddilo.

ÉOFF, (v. a.) goſod mewn int.

E, (v. a.) cydnerthu, cryf- darnhau, ffyrfhau.

EMENT, (ſub.) diriad, cym- ad.—cadarnhâd.

ÁNCHISE, (v. a.) breinio, li, rhyddhau.

ICHISEMENT, (ſ.) breiniad, âd, gwaredigaeth o gaeth-

ÁGE, (v.) rhwymo, amrwy- atteb, neu fechnio dros un. add, ymgyrchu.

MENT, (ſ.) rhwymedigaeth, miad; addewid.—cyfergyr, l, ymdrech.

ÍNDER, (v.a.) cenhedlu, hi- pilio; ymddwyn, eſgor; allan.

, (ſ.) magnel, peiriant, er-

ER, (ſ.) magnelwr.

ND, (ſ.) lloegr.

H, (adj.) ſaeſonaeg.

U'T, (v. a.) llyngcu.—dig- enwi.

'RGE, (v. a.) llyngcu, tra- l.

ÁFFT, (ſ.) plannu i mewn, mewn.

ÁVE, (v.a.) argraphu, cer- ythru a chŷn, printio.

VER, (ſ.) cerfiwr.

ING, (ſub.) yſgythrad,

To ENGRÓSS, (v.a.) prynu 'r cwbl o beth i'r diben i'w werthu drachefn am uwch pris; edwicca. — Copio yſgrifen mewn llythrennau mawr- ion.

ENGRÓSSMENT, (ſub.) cymmeriad gafael ar, neu bwrcaſiad y cyfan o beth gan yr un.

To ENHÁNCE, (v.a.) codi pris, ang- hwanegu pris.

ENHÁNCEMENT, (ſub.) codiad, neu anghwanegiad pris, neu werth peth.

ENÍGMA, (ſub.) dammeg, dychym- myg, dyfal.

ENIGMÁTICAL, (adj.) damhegol, tywyll, amwys.

To ENJÓIN, (v. a.) gorchymmyn, erchi.

To ENJÓY, (v.a.) mwynhau, meddu, meddiannu, perchennogi.

ENJÓYMENT, (ſ.) mwynhâd, mwyn- iant.

To ENLÁRGE, (v.a.) helaethu, ehen- gu, rhythu, mwyhau, chwanegu.

ENLÁRGEMENT, (ſub.) helaethiad, ehengiad.

To ENLÍGHT, } (v.a.) goleuo, eg-
ENLÍGHTEN, } luro, amlygu.

To ENLÍVEN, (v.a.) adfywio, eneid- io, rhoi arial.

E'NMITY, (ſ.) gelyniaeth, galanas, gwrthwynebrwydd, anghariad, câs, dygaſedd, malais.

To ENNÓBLE, (v.a.) gwneuthur yn hynod, gwneuthur yn fonheddig, ardderchogi, enwogi, urddaſu.

ENNÓBLEMENT, (ſ.) urddaſiad, ar- dderchafiad.

ENÓRMITY, (ſ.) afreolaeth, anllyw- odraeth.——llygredigaeth.—dryg- ioni, caſedd.

ENÓRMOUS, (adj.) afreolus, anllyw- odraethus.— mawr, dirfawr, am- roſgo, allan o feſur.

ENÓRMOUSLY, (adv.) yn greulon; allan o feſur.

ENÓUGH, (adj.) digon, digonol, gwala.

ENÓW, (plu.) *of Enough*; nifer ddi- gonol.

ENPÁSSANT, (adv.) ar y ffordd.

To ENQÚIRE, (v.a.) ymorol, ymof- yn, ymgais, ceiſio, gofyn, chwilio, holi.

To ENRAGE, (v.a.) cynddeiriogi, cynhyrfu, gloddesta, cynyddu, digio.

To ENRICH, v.a. cyfoethogi, berthogi.

To ENRIL, v.a. ysgrifenu mewn cofrestr, neu gofrestru.

ENROLMENT, (s.) cofrestriad.

ENSAMPLE, (s.) esiampl, siampl.

ENSIGN, (s.) baner, arwydd, penwy —baner-marchog, arglwydd arwydd.

To ENSNARE, v.a. dwyllo, maglu.

ENSNARING, (s.) camarwain.

To ENSNARL, v.a. maglu, mewnfori, brysgyll, tynu, cymhlethu.

To ENSUE, v.a. canlyn, dilyn, erlid.

To ENSURE, v.a. sicrhau, cadarnhau, gwneuthur yn sicr, yn ddiogel, neu yn rhydd rhag perygl; addaw, gwarantu, rhoddi yr hawl i rywun.

To ENTAIL, v.a. gwneuthur etifeddiaeth, mantoli, hyderaglu.

To ENTER, v.a. mynedd i mewn.

To ENTERTAIN, v.a. derbyn, croesawu, gwneuthur lletty.

ENTERING, (sub.) dyfodiad, cyrraedd.

To ENTERLACE, v.a. cymmysgu, cymmysgu; cymmysgu

ENTERPARLANCE, (s.) cydymddiddan, cyfarfod, cydymdeithas.

ENTERPRISE, (s.) antur, anturiaeth, cynnygiad.

To ENTERPRISE, v.a. antreio; amcanu; cynnyg; ymgais

To ENTERTAIN, v.a. diddanu, ffigurol. — lletya. — anrhydeddu. — cynnal. — derbyn, croesawu

ENTERTAINMENT, (s.) diddanwch, llettywriaeth.—gwledd, cyfeddach.—derbyniad.—diddanwch, ffigurol.

To ENTHRAL, v.a. caethiwo.

ENTHRALMENT, (s.) caethiwed.

To ENTHRONE, v.a. gorseddu, gosod yn orseddfainge.

ENTHUSIASM, (s.) dyn, neu gred fod yn yr enaid ei dywys, neu ei gyfarwyddo trwy weithrediadau dirgelfrwng yr Yspryd Glân.

ENTHUSIAST, (s.) un yn ofer dybied ei fod yn enaid ei gyfarwyddo trwy Yspryddiaeth Duw.

To ENTICE, v.a. denu, hudo, llithio.

ENTICEMENT, (s.) deniad, hudoliaeth, llithiad.

ENTIRE, adj.) cyfan, cyfangwbl, cwmpas, cloff; llawn, cyflawn.

ENTIRELY, adv.) yn gyfangwbl, yn llwyr gwbl.

To ENTITLE, v.a. rhoi tîtl, rhoi hawl —arwi, galw.

ENTITY, (s.) hanfod, bod.

To ENTOIL, v.a. magla, dyryfu.

To ENTOMB, v.a. claddu, daearu, rhoi yn y bedd.

ENTRAILS, (sub.) ymysgaroedd, perfedd.

ENTRANCE, (s.) mynediad i mewn; cyntedd.—dechreuad, cychwyniad.

To ENTRAP, v.a. rhwydo, tîdu, hyderaglu, magla, cynllwyn.—*Eccl. Scrip.* vii. 11. *Yr cynllwyn yn myw yr ymadawedig.* Margin, *I'th trapped the dead.*

To ENTREAT, v.a. erfyn, deisyfu, ymbilio, annerch.

ENTREATY, (s.) erfyniad, ymbil, ymbiliad.

ENTRY, (sub.) cyntedd; mynediad i mewn.

To ENUCLEATE, v.a. esponi, egluro, ymlyngu.

ENUCLEATION, (s.) esponiad, ymlyngiad.

To ENVELOP, v.a. gorchyddu, plygu mewn; amdoddi, cuddio, gorchuddio.

To ENVENOM, v.a. gwenwyno.

ENVIER, (s.) cenfigennwr.

ENVIOUS, adj. cenfigennus, cystuddiannus, maleisus.

ENVIOUSLY, (adv.) yn genfigennus, yn faleisus.

To ENVIRON, v.a.) amgylchu, amgylchyn, gwarchau.

To ENUMERATE, (v.a.) rhifo, cyfrif.

ENUMERATION, (sub.) rhifiad, cyfrifiad.

To ENUNCIATE, (v.a.) adrodd, ynadrodd, traethu, mynegi, datgan cyhoeddi, datgudd'o.

Esca

ıÁTION, (ſ.) ymadroddiad; ıiad; cyhoeddiad.
, (ſ.) cennad.
(ſ.) cenfigen, cynghorfynt, rygedd, malais.
'Y, (v.a.) cenfigennu, cyng- ınu.
RÁP, (v. a.) goblygu, plygu n, damblygu.

E P

, (ſ.) epact.
ERIS, (ſ.) dydd-lyfr.--tablyn cŵrs y planedau.
, (ſ.) yſgwyddwiſg, yſgab-

(adj.) dangoſol.
RE, (ſ.) gloddeſtwr, wttreſ- radlonwr.
ÉAN, (ſ.) un o dŷb Epicur- ıwn oedd yn dal mai pleſur ɔenllâd, neu daioni pennaf

ÉAN, (adj.) rhydrythyll, af- , glŵth.
ISM, (ſub.) rhyſedd, wttres, ſt, glythni.
IIC, *or* } (adj.) cyffredin, a
IICAL, } ymwaſgaro dros ɔ bobl, megis y pla.
TRIUM, (ſ.) y gêſt, y bola a i waered.
ıM, (ſ.) pennill, englyn.
MMÁTIC, } (adj.) englyn-
MMÁTICAL, } aidd.
ıPHE, (ſub.) argraff, teſtun,

SY, (ſ.) yr haint digwydd, ion llewig, y gloeſion mawr, tegla.
TICK, (adj.) daroſtyngedig yw gleſyd.
;UE, (ſ.) gorphen-chwedl, ıiaith, argac.
ıNY, (ſ.) *from Gr.* Επιφανια, *ınce, or manifeſtation*, ym- ɔſiad, neu amlygiad; yr yſt- gŵyl a gynnalir ar y deu- d dydd wedi'r Nadolig mewn vriaeth o ymddangoſiad ein ıwdr i'r bŷd, trwy'r ſeren a ıngoſodd i ddoethion y dwy- c a'u cyfarwyddodd i'r man ıwyd.
ɔNÉMA, (ſ.) diweddiaith, di- ef.

EPISCOPACY, (ſ.) eſgobaeth, eſgob- awd.
EPÍSCOPAL, (adj.) eſgobaidd.
EPÍSCOPATE, (ſ.) eſgobaeth.
E'PISODE, (ſ.) hanes a oſodir i mewn gan fardd, neu yſtoriawr, ag a ſo yn amherthynaſol i'r teſtun a font arno.
EPÍSTLE, (ſ.) llythyr, llythyr anſon.
EPÍSTOLARY, (adj.) epiſtolaidd.
E'PITAPH, (ſ.) beddargraff, yſgrifen ar fêdd; beddgerdd.
E'PITHALAMIUM, (ſub.) priodaſ- gerdd, cerdd priodas.
E'PITHET, (ſub.) gair dodi, addas- air.
EPÍTOME, (ſub.) crynodeb, talfyr- riad, cwttogiad, talgrynniad.
To EPÍTOMISE, (v.a.) talfyrru, cwt- togi, talgrynnu.
EPÍTOMIST, (ſ.) talfyrrwr.
EPÓCH, } (ſub.) *from Gr.* Εποχη, *a*
EPÓCHA, } *keeping back or retenti- on*, attaliad; amſer nodedig oddi wrth pa un y cyfrifir blynyddoedd.
EPULÓSITY, (ſ.) glythineb, glythni.

E Q

EQUABÍLITY, (ſ.) cyfartaledd.
E'QUABLE, } (adj.) cyfartal, go-
E'QUAL, } gymmaint, gogyf- uwch, gogyſtal; gwaſtad, cyſtadl.
E'QUAL, (ſ.) cydradd, cyfurdd.
EQUALLITY, (ſ.) cyfartalwch, go- gyſtadledd, gwaſtadrwydd.
E'QUALLY, (adv.) yn gyfartal.
EQUANÍMITY, (ſ.) gwaſtadrwydd meddwl, meddwl cyfartal, cym- modlonedd.
EQUANÍMOUS, (adj.) cyfartalfryd, gwaſtadfryd, addwynfryd.
EQUÁTION, (ſ.) cymmedroldeb, go- gymmhwyſdra.
EQUÁTOR, (ſ.) ficl, neu gylch yn rhannu 'r ddaear yn ddwy ran go- gymmaint, a phan bo'r haul yn y cylch hwn, mae'r dŷdd a'r nôs yr un hŷd trwy'r holl fŷd, gogyhydedd.
EQUÉSTRIAN, (adj.) marchawl.
EQUILÁTERAL, (adj.) cyfochr.
To EQUILÍBERATE, (v.a.) cyd- bwyſo, cydafoli, gwaſtadbwyſo.
EQUILIBRÁTION, (ſub.) cydafoliad, cydbwyſad.

EQUILÍBRIUM, (ſ.) cydbwys, cydbwyſedd, gwaſtadbwys.
EQUINÓCTIAL, (ſub.) Llin y cyhydedd.
E'QUINOX, (ſub.) cyhydedd dydd a nôs.
To EQUÍP, (v.a.) addurno, taccla; darpara, arfwyo, cymmhwyſo.
E'QUIPAGE, (ſub.) addurn meirch, ſeirch.—gofgordd.—trecc, addurn.
EQUÍPMENT, (ſ.) addurniad.—addurn, trecc.
EQUIPÓISE, (ſ.) Edr. *Equilibrium*.
EQUIPÓLLENCY, (ſ.) gogydalluogrwydd, cyſtadledd, cyfartalwch.
EQUIPÓLLENT, (adj.) cyſtadl, cyfartal, cydnerthol.
EQUIPÓNDERANCE, (ſub.) cydbwyſedd.
EQUIPÓNDERANT, } (adj.) cyd-
EQUIPÓNDEROUS, } bwyſedd.
E'QUITABLE, (adj.) cymmwys, union, cyfiawn, cymmheſſur, cymmhedrol.
E'QUITABLY, (adv.) yn gyfiawn, yn gymmwys.
E'QUITY, (ſ.) iawnder, unionder, cyfiawnder, gwaſtadrwydd.
EQUÍVALENCE, } (ſub.) cydwerth,
EQUÍVALENCY, } cyſtadledd.
EQUÍVALENT, (adj.) cyſtadl, cyfartal; o gyd werth.
EQUÍVOCAL, (adj.) amwys, annilys, petrus.
To EQUÍVOCATE, (v.n.) arfer mwyſair, neu eiriau dau-ddeall.
EQUIVOCÁTION, (ſ.) arferiad mwyſeiriau.

E R

ERA. Edr. *Æra*.
To ERÁDICATE, (v.a.) dadwreiddio, diwreiddio.
ERADICÁTION, (ſ.) diwreiddiad.
To ERÁSE, (v.a.) crafu ymaith; dileu.
ERÁSEMENT, (ſ.) dilead; diſtrywiad, anrheithiad.
ERE, (adv.) cyn, cyn nag.
ERE *long*, cyn bo hir.
ERE *now*, cyn hyn.
To ERÉCT, (v.a.) codi, cyfodi, codi i fynu, ſythu.—*Fig.* adeiladu.
ERECT, (adj.) ſŷth, unionſyth, yn ei union ſefyll.

ERÉCTION, (ſ.) codiad.—adeiladiad.
ERÉCTNESS, (ſub.) unionder, ſythrwydd.
E'REMITE, (ſ.) meudwy. Ed. *Hermit*.
E'RMINE, (ſ.) pân.
To ERÚDE, (v.a.) amgnoi, cnoi ymaith.
EROGÁTION, (ſ.) rhoddiad, cyfranniad.
To ERR, (v.a.) cyfeiliorni, crwydro, gwibio, amryſuſeddu, myned ar ddiſberod, ar ddigrain.—camſynied.
E'RRABLE, (adj.) cyfeiliornadwy. —daroſtyngedig i gamſynied.
E'RRAND, (ſub.) cennadwri, neges, herodraeth.
ERRANT, (adj.) gwibiog, crwydredig.—Edr. *Arrant*.
ERRÁTA, (ſ. plur.) beiau.
ERRÁTIC, (adj.) gwibiog, crwydredig, direol.
ERRÓNEOUS, (adj.) cyfeiliornus, beius, camweddus, camſyniadol.
ERRÓNEOUSLY, (adv.) yn gyfeiliornus; yn gamſyniadol.
E'RROR, (ſ.) camſyniad, amryfyſedd, camdyb, camgymmeriad; cyfeiliorn.
ERST, (adv.) o'r blaen, cyn hyn; hyd yn hyn.
ERUBÉSCENCE, (ſub.) gwridrwydd, cywilyddrwydd.
ERUCTÁTION, (ſ.) bytheiriad.
ERUDÍTION, (ſub.) dyſg, addyſg, dyſgeidiaeth, gwybodaeth.
ERÚPTION, (ſ.) rhuthr, rhuthr allan; torriad allan.
ERYSÍPELAS, (ſ.) tân iddw.

E S

ESCALÁDE, (ſ.) dringhediad gwelydd
To ESCÁPE, (v.a.) diangc, ymddiangc, ffoi; ymochelyd.
ESCÁPE, (ſub.) ffoedigaeth, ffo, cil; diangfa.
E'SCHAR, (ſ.) craith.
ESCHÉAT, (ſ.) fforffed i arglwydd y maenor.
To ESCHÉW, (v.a.) gochel, ffoi rhag, cilio oddi wrth, *Job* i. 1. *ac yn* cilio oddi wrth *ddrygioni*.
To ESCORT, (v.a.) canymdoi; amddiffyn.
ESCÚTCHEON, (ſ.) tarian, aſtalch, yſgwyd, aes, bwccled.

Es-

L, (adj.) pennaf, arbennig; ;ol.
LLY, (adv.) yn bennaf, yn nod, yn bendifaddau, o n, yn enwedig, 2 *Tim.* iv. :nwedig *y memrwn.*
LS, (ſub. *has no ſing.*) dy-l,crêd priodas. *Fig.* priodas.
L, (adj.) dyweddiol, a ber-riodas.
'SE, (v.a.) dyweddio, rhoi odas; priodi.
(v.a.) yſpio, ſtorio, diſg-ygu, ſyllu, edrych, *Joſ.* xiv. ych *anſawdd y wlad.*
, (ſub.) yſgwier, yſwain,
ſ.) prawf, profiad, cynnyg, ngais.—byrr draethawd ar
, (v.a.) profi, ceiſio, rhoi nnyg; ymegnio.
, (ſ.) bod, hanfod; nattur; l.
AL, (adj.) angenrheidiol, rol, hanfodol.
AL, (ſub.) hanfod, nattur; ynt.
} *in law*, (ſub.) eſgus am } beidio ymddangos pan wedi ei wyſo.
LISH, (v.a.) ſefydlu, ſeilio, adarnhâu, diogelu, gwneu-ddilys ac yn ſafadwy, ſicr-*l.* xxiv. 2. *ac a'i* ſicrhaodd *ar dd.*
ISHMENT, (ſub.) ſefydliad, diogelrwydd, cadernid, ydd.
(ſ.) yſtâd, yſtum, cyflwr, l, ſafiad.—etifeddiaeth, tref-ftadaeth.
M, (v.a.) priſio, rhoi bri, erchu, anrhydeddu; barnu,
, (ſub.) priſiad, bri, parch, riad, cymmeradwyaeth.
BLE, (adj.) parchus, pris-werthfawr.
IATE, (v.a.) priſio, goſod cyfrif; yſtyried, barnu.
TE, } (ſ.) priſiad, cyfrif-TION, } ad; barn, tŷb.
L, (adj.) hafaidd.

To ESTRÁNGE, (v.a.) dieithro, ymddieithro, eſtroni, eſtroneiddio.
ESTUARY, (ſ.) caingc o fôr, mornant, morgamlas.

E T

ETC. or *&c.* (*contraction of* et cætera) ac felly yn y blaen, a'r cyffelyb.
ETÉRNAL, (adj.) tragywyddol, didrangc, bythol, anfarwol, annherfynol.
ETÉRNAL, (ſ.) Duw.
To ETÉRNALISE, (v.a.) tragywyddoli.
ETÉRNALLY, (adv.) yn dragywyddol.
ETÉRNITY, (ſ.) tragywyddoldeb.
To ETÉRNIZE, (v.a.) gwneuthur yn annherfynol, tragywyddoli.
E'THER, (ſ.) yr awyr, yr wybr.
ETHÉREAL, (adj.) wybraidd, nefolaidd.
E'THIC, } (adj.) moeſol, yn trae-E'THICAL, } thu ar foeſoldeb.
E'THICS, (ſub.) moeſoldeb, addyſg moeſau, moes-addyſg, athrawiaeth moeſau.
E'THNIC, (adj.) paganaidd.
E'THNICS, (ſ.) paganiaid, cenhedloedd.
ETYMOLÓGICAL, (adj.) yn perthyn i dadogaeth geiriau.
ETYMÓLOGY, (ſ.) *from* ετυμος, *true*, gwir, & λογος, *word or ſpeech*, gair neu ymadrodd; tadogaeth geiriau.
E'TYMON, (ſ.) gwir-air, y gair dechreuol oddi wrth pa un y mae gair arall yn deillio.

E V

To EVÁCUATE, (v.a.) gwaghau, arlloeſi, diyſpyddu, allwys.
EVACUÁTION, (ſ.) gwaghâd, diyſpyddad, arlloeſiad.
To EVÁDE, (v.a.) diangc, ymddiangc trwy gyfrwyſdra, ffoi.
EVAGÁTION, (ſ.) gwibiad, crwydrad.
EVANÉSCENT, (adj.) diflan, diflannedig.
EVANGÉLICAL, (adj.) efangylaidd.
EVÁNGELIST, (ſ.) efangylwr.
To EVÁNGELIZE, (v.a.) efangylu.
EVÁNID, (adj.) diflannedig, diflan, methedig, gwan.

To EVÁPORATE, (v.) tarthu, mygdarthu.

EVAPORÁTION, (ſ.) mygdarthiad.

EVÁSION, (ſ.) yſtryw, yſtrangc, dichell, cyfrwyſdra, ffoedigaeth trwy ddichell.

EVÁSIVE, (adj.) cyfrwys, dichellgar, hoccedus, yſtrywgar.

EÚCHARIST, (ſ.) *from Gr.* ευ, *well*, da, *and* χαρις, *thanks*, diolch; diolchgarwch.—ſwpper yr Arglwydd.

EVE, (ſ.) noſwyl, gwylnos.

E'VEN, (ſub.) goſper, prydnawn, yr hwyr, echwydd, pryd echwydd, ucher.

E'VEN, (adj.) cyfartal, gogymmynt, gogyfuwch, gogyſtal, gwaſtad, cyfwlch, cymmwys, cymmheſſur.

To E'VEN, (v. a.) gwaſtattâu, uniawni, cyfartalu, cyſtadlu.

E'VEN, (adv.) hyd yn oed; ïe, yn wir, yn ddiau, ſef.

E'VENING, (ſ.) Edr. *Even*.

EVENNESS, (ſ.) gwaſtadrwydd; cyfartalwch; llyſnder.

EVÉNT, (ſub.) damwain, digwydd, canlyniad.

To EVÉNTILATE, (v. a.) nithio, gwyntyllio.—*Fig.* holi, ymofyn, chwilio.

EVÉNTUAL, (adj.) damweiniol.

E'VER, (adv.) bob amſer, byth, erioed, yn waſtadol.

EVERLÁSTING, (adj.) tragywyddol, bythol. didrangc, anfarwol.

EVERLÁSTINGLY, (adv.) yn dragywyddol.

EVERMÓRE, (adv.) bob amſer, yn oes oeſoedd, yn ddidawl, yn dragywyddol.

To EVÉRSE, (v. a.) dymchwelyd.—dinyſtrio, anrheithio.

To EVÉRT. Edr. *to everſe*.

E'VERY, (adj.) pob un, pob rhyw un; pob.

E'VES-DROPPER, (ſub.) Edr. *Eavesdropper*.

To EVÉSTIGATE, (v.a.) dyfal chwilio, chwilio allan.

EUGH, (ſ.) Edr. *Yew*.

EVÍCTION, (ſ.) difarniad; profiad, prawf.

E'VIDENCE, (ſ.) tyſtiolaeth, prawf; eglurder, hyſpyſrwydd.

To E'VIDENCE, (v. a.) tyſtio; profi; dadanhuddo.

E'VIDENT, (adj.) eglur, amlwg, goleu.

E'VIDENTLY, (adv.) yn eglur, yn ſicr.

E'VIL, (adj.) drwg, drygionus, anfad, mall.—truenus.

E'VIL, (ſ.) drygioni, drwg, echrys; clefyd.

To EVÍNCE, (v. a.) profi, dangos, gwneuthur yn amlwg trwy reſymmau.

EVINCIBLE, (adj.) dangoſadwy, profadwy, neu a allir ei brofi.

To EVÍSCERATE, (v.a.) diberfeddu.

EVÍTABLE, (adj.) gocheladwy, a allir ei ochel.

E'ULOGY, (ſ.) *from Gr.* ευ, *well*, da, λογος, *word*, gair; gair da, moliant, clôd.

EÚNUCH, (ſub.) *from Gr.* Ευνη, *bed*, gwely, *and* εχω, *to have*, cael; o herwydd y cyfryw oeddynt yn cael gofal yr yſtafelloedd-gwely'n y gwledydd dwyreinol; diſpaidd.

EVOCÁTION, (ſ.) galwad allan.

To EVÓLVE, (v.a.) dadblygu; treiglo allan; datddyryſſu.

EVOLÚTION, (ſ.) dadblygiad.

EÚPHONY, (ſ.) *from Gr.* ευ, *well*, da, *and* φωνη, *voice*, lleferydd; cywirſain, cynghanedd.

EUPHÓNICAL, (adj.) cynghaneddol.

E'URUS, (ſ.) dwyreinwynt.

E W

EWE, (ſ.) dafad.

E'WER, (ſ.) dyfrlleſtr.

E X

To EXÁCERBATE, (v.a.) gerweinio; chwerwi, cythruddo.

EXÁCT, (adj.) manol, cywraint, cywir, perffaith.

To EXÁCT, (v.a.) gofyn, erchi, gorchymmyn.—gormeſu, cribddeilio.

EXÁCTION, (ſub.) amraint, trêth gribddail, cribddail.

EXÁCTLY, (ſ.) ym gymmwys, yn gywraint, yn fanol.

EXÁCTNESS, (ſub.) cywreinrwydd, manolrwydd.

To EXÁGGERATE, (v. a.) pentyrru, chwanegu, helaethu, mwyhau.

To EXÁGITATE, (v. a.) cyffroi, cynnhyrfu,

, yſturo, blino, cythruddo.
LT, (v.a.) dyrchafu, arddyr-
codi; moliannu, clodfori,
ou. *Fig.* urddaſu, codi i an-
ld a gallu.
ÝTION, (ſub.) dyrchafiad, ar-
afiad, codiad, mawrygiad,
iad.
N, (ſ.) dyfal holiad.
IÁTION, (ſ.) holiad, holiaeth,
niad.
AINE, (v. a.) holi, chwilio,
; yſtyried.
ER, (ſ.) holwr, ymofynwr.
LE, (ſ.) eſampl, ſiampl, pat-

IOUS, (adj.) diwaed, gwe-

IATE, (adj.) marw, dienaid,
d. *Fig.* ofnog, digalon, ſyn-

ÁTION, (ſ.) difuddiad by-
arwolaeth.
ITLATE, (v.a.) gwaghâu, ar-

PERATE, (v.a.) annog, cyff-
io, blino, cythruddo.
RÁTION, (ſ.) cyffroad, an-

DÉSCENCE, (ſ.) brydaniaeth,
ler. ffromder.
ÚVATE, (v. a.) cafnu, ceuo.
ÚTION, (ſ.) cafnad.
ÉD, (v.a. *and* n.) rhagori,
ri, goruchio. —— myned tu

ING, (adj.) rhagorol, godi-
a dros ben; tra, *Rhuf.* vii.
y byddai pechod trwy'r gor-
yn dra *phechadurus.*
INGLY, (adv.) yn rhagorol.
L, (v.a.) rhagori, amgenu,
ri.
ENCE, } (ſub.) rhagoriaeth
ENCY, } godidawgrwydd,
chawgrwydd, rhagorgamp.
ENT, (adj.) rhagorol, ar-
og, godidog.
LENTLY, (adv.) yn rhagorol.
ÝPT, (v. a.) llyſu, gadael all-

(prep.) oddi eithr, namyn,
heb law.
ION, (ſ.) eithrad, llyſiant,

EXCÉPTIONABLE, (adj.) a allir ei ammau.
EXCÉSS, (ſ.) rhyſedd, gormodedd, traha, anghymmedroldeb.
EXCÉSSIVE, (adj.) anghymmedrol, allan o feſur, dirfawr, tros ben meſur, rhy, rhyfawr, gormodd.
EXCHÁNGE, (v. a.) newidio, cyfnewidio.
EXCHÁNGE, (ſub.) cyfnewid, cyfnewidiad, cyfnewidty.
EXCHEAT, Edr. *Eſcheat.*
EXCHÉQUER, (ſub.) ſyllty, tryſordy, lle cedwir cyllid y brenhin.
EXCÍSE, (ſ.) ardreth.
To EXCÍSE, (v.a.) ardrethu.
EXCÍSEMAN, (ſ.) ardrethwr, caſglwr cyllidau.
EXCISION, (ſub.) torriad, trychiad; difrodiad, dinyſtriad.
EXCITÁTION, (ſub.) cyffroad, cynnhyrfiad.
To EXCÍTE, (v.a.) cyffroi, cynnhyrfu.—deffroi, dihuno.
EXCÍTEMENT, (ſub.) annogaeth; cynnhyrfiad.
To EXCLÁIM, (v. n.) llefain, dolefain, croch-waeddi, ubain. —— dywedyd yn erbyn.
EXCLAMÁTION, (ſ.) gwaedd, croch-waedd, bloedd, bonllef, yſgarm.
To EXCLÚDE, (v.a.) cau allan; llyſu, rhwyſtro; cadw oddi wrth.
EXCLÚSION, (ſub.) caead allan, gwrthodiad.
EXCLÚSIVE, (adj.) yn cau allan; heb, heb law.
To EXCÓGITATE, (v. a.) dychymmygu; meddylio, cael allan trwy fyfyrio.
To EXCOMMÚNICATE, (v.a.) yſgymmuno, digymmuno.
EXCOMMUNICÁTION, (ſub.) yſgymmundod, anghyfrannogiad.
To EXCÓRIATE, (v.a.) blingo, digroeni.
EXCORIÁTION, (ſ.) blingad.
To EXCREATE, (v.a.) peſwch-boeri, poeri trwy egni.
EXCREMENT, (ſub.) carthion, *&c.*
EXCRÉSCENCE, } (ſ.) attwf, tyfiad.
EXCRÉSCENCY, } —hwrrwg.
EXCRÚCIABLE, (adj.) blinadwy, poenfawr.

To

To EXCRÚCIATE, (v.a.) blino, poeni, gosidio.
To EXCÚLPATE, (v. a.) esgusodi, rhyddhâu oddi wrth gyhudd.
EXCÚRSION, (sub.) osgoad, ysglent, gwib, mynediad oddi ar y ffordd.
EXCÚRSIVE, (adj.) gwibiog, crwydredig.
EXCÚSABLE, (adj.) esgusodol, pardynol.
To EXCÚSE, (v. a.) esgusodi, esgusо, asswyno.
EXCÚSE, (sub.) esgus, esgusod, ymesgus.
E'XECRABLE, (adj.) echryslawn, atgas, digas, melltigedig.
E'XECRABLY, (adv.) yn felltigedig; yn echryslawn.
To É'XECRATE, (v. a.) melldigo, melldithio, rhegu. *Fig.* ffieiddio, cassau.
EXECRÁTION, (s.) melldith, rhêg, ymreg.
To É'XECUTE, (v. a.) gwneuthur, cwblhau, cyflawni, dwyn i ben.—arteithio.
EXECÚTION, (sub.) cyflawniad, gweithrediad, ymarferiad. — artaith.
EXECÚTIONER, (s.) arteithydd, dihenyddiwr; dialwr.—cospwr.
EXECÚTIVE, (adj.) gwneuthurol, cyflawniadol.
EXECÚTOR, (sub.) un a osodo gymmynnwr i gyflawni 'r erthyglau cynnwysedig yn ei ewyllys.
EXEGÉTICAL, (adj.) eglurhawl.
EXÉMPLAR, (sub.) siampl, pattrwn, cynllun.
EXÉMPLARY, (adj.) yn rhoddi esampl.—hynod.
EXEMPLIFICÁTION, (s.) rhoddiad esampl, neu gopi.
To EXÉMPLIFY, (v. a.) copio, ysgrifenu allan. — eglurhau; esponio, amlygu.
To EXÉMPT, (v.a.) rhyddhau, breinio.
EXÉMPT, (adj.) rhydd.
EXÉMPTION, (s.) rhyddhâd, rhyddid; braint, trwydded.
To EXÉNTERATE, (v.a.) diberfeddu.
EXÉQUIES, (sub.) arwyl, angladd, cynhebrwng.

E'XERCISE, (s.) ymarfer, ymarferiad; gweithrediad, gwneuthuriad.
To EXERCISE, (v.a.) ymarfer, gwneuthur, ymgynnefino.
To EXÉRT, (v. a.) egnio, ymegnio, ymorchestu, gwneuthur ei oreu.
EXÉRTION, (s.) ymdrechiad, ymegniad.
EXHALÁTION, (sub.) mygydarth, tarth, ager, agerdd.
To EXHÁLE, (v.a.) tarthu, agerddu, bwrw tarth.
To EXHÁUST, (v. a.) diysbyddu, gwaghau.—tynnu allan.
To EXHIBIT, (v. a.) rhoi ger bron, gosod allan yngŵydd, dangos.
EXHIBÍTION, (s.) amlygiad, dangosiad, eglurhâd; rhoddiad ger bron.
EXHIBÍTION, *Allowance*, (s.) dogn, lwfiedigaeth, tâl.
To EXHÍLARATE, (v. a.) llawenu, llonni, diddanu, sirio.
To EXHÓRT, (v.a.) cynghori, anghori, annog; deisyfu, 1 *Thes.* iv. 1. *ac yn* deisyfu *yn yr Arglwydd Iesu.*
EXHORTÁTION, (s.) anghoriad, cynghor, cynghoriad, annogiad.
EXHÓRTATORY, (adj.) cynghorus, annogol, annogaethol.
To EXÍCCATE, (v.a.) sychu.
EXÍGENCE, } (sub.) rhaid, anghen-
EXÍGENCY, } rhaid, angen, eisiau, anhepgorwch; ing, cyfyngder, cyni.
EXÍGENT, (sub.) achos anhepgorol, angenrheidrwydd.
EXIGÚITY, (s.) bychander, eiddilwch.
EXÍGUOUS, (adj.) bychan, eiddil.
E'XILE, (sub.) herwriaeth, deoliad, alldudaeth.—difro, gŵr deol, herwr.
To EXÍLE, (v.a.) difroi, deol, alltudo, tarryrru, didirio.
EXÍLEMENT, (s.) Edr. *Exile.*
EXÍMIOUS, (adj.) rhagorol, godidog.
EXINANÍTION, (s.) diddymmiad, dielwad.
To EXÍST, (v.n.) bod, hanfod.
EXÍSTENCE, } hanfod, bod.
EXÍSTENCY, }
EXÍSTENT, (adj.) hanfodol.

EXIST-

ÁTION, (ſub.) tŷb, barn.—
if, cymmeriad.
) mynediad allan, ymad-
liwedd; marwolaeth.
or } (ſ.) *from Gr.* ἐξ, *out,*
} allan, *and* ὁδὸς, *way,*
ſo called by the Septuagint
rs, becauſe it contains the
re of the Iſraelites from
enw a roddir gan y dêg a
i ail lyfr Moſes, yr hwn
dd yn arwyddoccau, my-
o le; neu ymadawiad.
ALUS, (ſ.) *from Gr.* ἐξ. and
navel, bogail; bogeilch-

ERATE, (v. a.) dadlwytho,
o, datbynio; eſmwythâu.
ÁTION, (ſub.) dadlwythad.
LE, (adj.) hawdd ymbil ag
dd eiriol arno.
'ANCE, } (ſub.) cyfeiliorn;
'ANCY, } afreolaeth; ym-
l dirfawr oddi wrth reolau
ld.
'ANT, (adj.) direol, allan o
ghymmedrol, allan o feſur.
ÍSE, (v.a.) tynghedu, cof-
wrw allan gythreuliaid.
M, (ſub.) tynghediad, con-

T, (ſub.) tynghedwr, con-

JM, (ſ.) dechreuad ymad-
riol.
TION, (ſub.) addurniad,
d, taccliad.
, (ſ.) alltud, dieithr.
D, (v.) lledu, ymledu, tan-
, egori.
, (ſ.) ehangder.
ON, (ſub.) lledíad, egoriad.
ler, ehangder.
TIATE, (v. a.) helaethu,
ethu.
CT, (v.a.) diſgwyl, aros,
am; gobeithio.
ANCE, } diſgwyliad.——
ÁTION, } gobaith.
ANT, (adj.) diſgwyladwy,
iol.
ENCE, } (ſub.) addaſrwydd,
ENCY, } cyfaddaſrwydd,
wyſder.

EXPÉDIENT, (adj.) cymmwys, addas, cyfaddas; buddiol, lleſol.
To E'XPEDITE, (v.a.) gwared, achub.——bryſio, dyfryſio, pryſuro, ffryſtio.
EXPEDÍTION, (ſ.) ffrwſt, brŷs, dyfrys.—ymgychwyn, cyrch, taith.
EXPEDÍTIOUS, (adj.) eſgud, diwyd, difuſgrell, buan.
To EXPÉL, (v.a.) gyrru allan, gwthio allan, gyrru ymaith, ymlid ymaith.
EXPÉNCE, (ſ.) traul, coſt.
To EXPÉND, (v. a.) gwario, treulio, coſtio.
EXPÉNSE. Edr. *Expence.*
EXPÉNSIVE, (adj.) treulfawr, coſtfawr.
EXPÉRIENCE, (ſ.) prawf, profiad.
To EXPÉRIENCE, (v. a.) profi, ymbrofi.
EXPÉRIENCED, (adj.) profiadol.
EXPÉRIMENT, (ſ.) prawf.
EXPÉRIMENTAL, (adj.) profiadol.
EXPERIMÉNTALLY, (adv.) yn brofiadol.
EXPÉRT, (adj.) cyfarwydd, celfydd, cywraint, hyfedr, campus.
EXPÉRTNESS, (ſub.) cyfarwyddyd, celfyddyd, cywreinrwydd, gwybodaeth.
E'XPIABLE, (adj.) dywygiol, a allir gwneuthur iawn droſto.
To E'XPIATE, (v.a.) gwneud iawn, dyhuddo, diwygio.
EXPIÁTION, (ſ.) iawn.
EXPIÁTORY, (adj.) â gallu i wneud iawn.
EXPIRÁTION, (ſ.) ymadawiad â'r yſpryd;—diwedd, terfyniad.
To EXPÍRE, (v.a.) anadlu allan.—trengi, marw, ymadael â'r yſpryd.—darfod, terfynu.
To EXPLÁIN, (v.a.) amlygu, egluro, eſponio.
EXPLANÁTION, (ſ.) eſponiad, amlygiad, eglurhâd, deongliad.
EXPLÁNATORY, (adj.) amlygus.
E'XPLICABLE, (adj.) amlygadwy.
To ÉXPLICATE, (v. a.) dadblygu. Edr. *to explain.*
EXPLICÁTION, (ſub.) dadblygiad. Edr. *Explanation.*
E'XPLICATIVE, (adj.) amlygus.

Ex-

EXPLÍCIT, (adj.) dadblygedig. — *Fig.* amlwg, eglur, goleu.

EXPLÍCITLY, (adv.) yn oleu, yn amlwg.

To EXPLÓDE, (v.a.) gyrru allan trwy ddirmyg ac ammarch; gwrthod yn ddirmygus.

EXPLÓIT, (ſ.) gweithred, gorchwyl.

EXPLORÁTION, (ſ.) chwiliad; ymofyniad, holiad.

To EXPLÓRE, (v.a.) profi, gwneuthur prawf; chwilio, holi; ſyllu.

EXPLÓSION, (ſ.) gyrriad allan trwy ſŵn, ſŵn ergyd o wnn neu ddryll, yſgort.

To EXPÓRT, (v. a.) trawſglwydd, llamdwyo.

EXPORTÁTION, (ſ.) trawſglwyddiad, llamdwyad.

To EXPÓSE, (v.a.) goſod allan, bwrw allan, goſod mewn perygl.

EXPOSÍTION, (ſ.) eſponiad, deongliad, eglurhâd, amlygiad.

EXPÓSITOR, (ſ.) eſponiwr, deongliwr.

To EXPÓSTULATE, (v. n.) ymddadlu, ymreſymmu; ymliwied, cyfymliw.

EXPOSTULÁTION, (ſub.) ymreſymmiad; ymliw, cyfymliw.

EXPÓSURE, (ſ.) goſodiad yn agored, neu yn amlwg, neu yn ddaroſtyngedig i goſp, njweid, neu berygl.

To EXPÓUND, (v.a.) eſponio, egluro, amlygu, deongl.

EXPÓUNDER. Edr. *Expoſitor.*

To EXPRÉSS, (v.a.) datgan, traethu, goſod allan; darlunio. — gwaſgu allan.

EXPRÉSS, (adj.) eglur, amlwg; pendant; ſicr, diau, dilys.—gwir. *Heb.* i. 3. *yn* wir *lun ei Berſon ef.*

EXPRÉSS, (ſub.) cennad.—cennadwri.

EXPRÉSSIBLE, (adj.) traethadwy.

EXPRÉSSION, (ſ.) dywediad, gair, ymadrodd, adroddiad.

EXPRÉSSIVE, (adj.) mynegol, dangoſol; cryf.

EXPRÉSSLY, (adv.) yn amlwg, yn eglur, yn bendant.

EXPRÉSSURE. Edr. *Expreſſion.*

To EXPROBRATE, (v.a.) edliw, ymliw, lliwio, dannod.

EXPROBRÁTION, (ſ.) lliwiant, edliwiant, dannodiaeth.

To EXPRÓPRIATE, (v.a.) aralln.

To EXPÚGN, (v.a.) goreſgyn, gorchfygu, gorfod ar.

To EXPÚLSE, (v. a.) gyrru allan, bwrw ymaith.

EXPÚLSION, (ſub.) gyrriad allan, bwriad ymaith.

To EXPÚNGE, (v. a.) dileu, croeſi allan, tynnu allan, dielwi, diddymmu.

EXPURGÁTION, (ſ.) purad, carthad, glanhâd.

EX'QUISITE, (adj.) manol, dichlyn, rhagorol, cywraint, perffaith.

EX'QUISITELY, (adv.) yn fanol, yn gywraint, yn berffaith.

EX'QUISITENESS, (ſub.) cywreinrwydd, manylrwydd.

EX'SCRIPT, (ſ.) copi.

To EXSÍCCATE, (v.a.) ſychu i fyny.

EXSICCÁTION, (ſ.) ſychâd.

EX'TANT, (adj.) yn bod.

EXTÉMPORAL, } (adj.) diſym-
EXTÉMPORARY, } mwth, a wnelir heb fyfyrdod.

EXTÉMPORE, (adv.) yn y man, yn ddiattreg, allan o law, yn ddifyfyr.

To EXTÉMPORIZE, (v. a.) llefaru heb ragfyfyrio.

To EXTÉND, (v. a.) yſtyn, ymyſtyn, yſtyn allan, parhau, hwyhau, mwyhau, gohirio.

EXTÉNSION, (ſ.) yſtyniad, ehengiad, helaethiad.

EXTÉNSIVE, (adj.) llydan, helaeth, ehang.

EXTÉNT, (ſub.) ehangder, helaethrwydd, maint.

To EXTÉNUATE, (v. a.) lleihau, teneuhau, culhau, eiddilo.

EXTENUÁTION, (ſ.) lleihâd, teneuhâd.

EXTÉRIOR, (adj.) allanol.

To EXTÉRMINATE, (v. a.) dadwreiddio; diſtrywio, dinyſtrio.—gyrru ymaith.

EXTERMINÁTION, (ſ.) diſtrywiad, dinyſtriad.

To EXTÉRMINE. Edr. *Exterminate.*

EXTÉRNAL, (adj.) allanol, o'r tu allan.

EXTÉRNALLY, (adv.) yn allanol.

Ex-

ICT, (adj.) diffoddedig, dimedlg.
CTION, (ſub.) diffoddiad.—, dinyſtriad.
'INGUISH, (v.a.) diffoddi, d. —diddymmu, dileu. —lu, cymmylu.
GUISHABLE, (adj.) diffodd-
GUISHMENT, (ſub.) Edr. *Ex-*.
'RPATE, (v.a.) dadwreiddio. ddio.---diſtrywio.
PÁTION, (ſub.) diwreiddiad. rywiad.
ÓL, (v.a.) clodfori, mawr-
ÓRT, (v.a.) gormeſu, treiſio, eilio, dwyn o anfodd, cym- trwy drais, ynnill trwy
TION, (ſub.) trais, gormes, lail, dirdra.
TIONER, (ſ.) treiſiwr, crib- wr, 1. *Cor.* v. 11. *yn feddw*, gribddeiliwr.
RÁCT, (v.a.) tynnu allan.--- u, cwttogi.
CT, (ſ.) yr hyn a dynnwyd -- byrrhâd, talfyrriad, cryn- cwttogiad.
CTIÓN, (ſub.) tynniad allan, d o beth.---âch, cyffäch, ce- iliogaeth.
UDÍCIAL, (adj.) allan o re- aith.
MUNDÁNE, (adj.) goruwch
NEOUS, (adj.) dieithr, eſtron, .
ORDINARY, (adj.) anghyn- anarferol; hynod.
'ARÓCHIAL, (adj.) anmhlwy-
'AGANCE, } (ſ.) afradlon-
'AGANCY, } rwydd, rhy- ttres.

EXTRÁVAGANT, (adj.) afradlon, diſrodus, treulfawr; afreolaidd.
EXTRÉME, (adj.) eithaf, cyntaf, pellaf, diweddaf.
EXTRÉME, (ſ.) eithaf, diben, cwrr eithaf, cithafon.
EXTRÉMELY, (adv.) yn ddirfawr, yn fawr, yn y râdd uchaf.
EXTRÉMITY, (ſ.) eithaf, cwrr eithaf, pen eithaf, diben.
EXTRÉMITY, *diſtreſs*, ing, ingder, cyfyngder, cyni.
To EXTRICATE, (v.a.) diddyryſſu, dirwyſtro; gwaredu, rhyddhau.
EXTRÍNSIC, } (adj.) allanol, a ſo
EXTRÍNSICAL, } oddi allan.
EXTRÍNSICALLY, (adv.) o'r tu allan, oddi allan, nid o hono ei hun.
To EXTRÚDE, (v.a.) gwthio allan, gyrru allan.
EXTRÚSION, (ſub.) gyrriad allan, gwthiad allan.
EXTÚBERANCE, (ſub.) cŵydd, ymchŵydd, hwrrwg, oddf.
EXÚBERANCE, (ſub.) arddigonedd, rhyſedd, gormodedd.
EXÚBERANT, (adj.) gormodd, rhy, rhwy, gorllawn.
To EXÚLCERATE, (v.a.) gwelio, peri twnn croen, chwyſigennu.
To EXÚLT, (v.n.) llemmain gan lawenydd, llawenychu 'n fawr.
EXULTÁTION, (ſub.) crychnaid gan lawenydd, gorfoledd, gorawen.
EXUNDÁTION, (ſ.) llifeiriant, rhyferthwy.

EY

EYE, (ſ.) llygad, golwg, trem.
To EYE, (v.a.) golygu, gwilied.
EY'EBALL, (ſ.) mablygad, canwyll y llygad.
EY'E-BROW, (ſ.) ael.
EY'ELID, (ſ.) amrant, clawr llygad.
EY'ESERVICE, (ſ.) llygad waſanaeth.
EY'ESIGHT, (ſ.) drem y llygaid.
Blear EYED, (adj.) cibddall, coegddall.

FABLE, (ſub.) chwedl, chwedl gwneuthur.
To FABLE, (v.n.) baldordd.
To FABRICATE, (v.a.) adeiladu.
FABRICATION, (ſ.) adeilad.
FABRICK, (ſ.) adeilad, adail.
To FABRICK, (v.a.) adeiladu, ſaernieithu, ffurfio.
FABULOSITY, (ſ.) dychymmygiad chwedlau, neu gelwyddau.
FABULOUS, (adj.) eth dychymmyg, a ddychymmygwyd.
FACE, (ſub.) wyneb, wynebpryd, drŷch.
To FACE, (v.a.) wynebu.
FACÉTIOUS, (adj.) digrif, llawen, ſiriol, arab, arabeddus.
FACÉTIOUSNESS, (ſub.) hawddgarwch, mwyneidd-dra, digrifwch, ſirioldeb, arabeddiaeth.
FÁCILE, (adj.) hawdd, hyrwydd, rhwydd, eſmwyth.
To FACÍLITATE, (v.a.) rhwyddhau, hawddhau, eſmwythau.
FACÍLITY, (ſ.) hawſder, hawſedd, rhwyddyd.
FACÍNEROUS, (adj.) drwg, diriad, yſgeler, drygionus.
FACT, (ſ.) gweithred, gwaith.
FÁCTION, (ſ.) ymbleidiad, terfyſg, ymranniad, anghyttundeb, ymryſon, cythrwfl.
FÁCTIOUS, (adj.) terfyſgus, ymryſongar, cynnhennus.
FÁCTIOUSLY, (adv.) yn derfyſgus.
FACTÍTIOUS, (adj.) peth gwneuthur, a wnelir trwy ddychymmyg, gwneuthuredig.
FÁCTOR, (ſub.) dirprwywr, parwr, marchnatwr dros arall.
FÁCTORY, (ſub.) lle y cyfannedda marſiandwyr.
FÁCULTY, (ſ.) gallu, grym.
To FADE, (v.n.) diflannu, edwi, methu, gwiwo, difannu.
To FADGE, (v.n.) cyngweddu, cyttuno, cyfladd.
To FAG, (v.n.) blino, dygnflino, bod yn lluddedig. (act.) curo, baeddu.
FÁGOT, (ſub.) ffagoden, ſwp o friwydd, yſgubell o fanwydd.
To FAIL, (v.n.) diffygio, pallu, ffaelu, llaeſu, methu.
FAIL, (ſ.) pall.
FÁILING, } (ſ.) pall, aball, difyg,
FÁILURE, } gwall, eiſiau, anghael, méth, ffaeledd, bai.
FAIN, (adj.) chwannog, awyddus, llawen; ewyllyſgar.
FAIN, (adv.) yn llawen, yn ewyllyſgar, yn chwannog.
To FAINT, (v.n.) llewygu, lleſgâu, gwanhau, nychu, lleſmeirio, llyfrhau, methu.
FAINT, (adj.) gwan, egwan, lleſg, methedig, llwfr.
FÁINTING, (ſ.) llewyg, lleſmair.
FÁINTNESS, (ſub.) nŷch, nychdod, methiant, lleſgedd, gwendid, lleſmair.
FÁINTY, (adj.) Edr. *Faint*.
FAIR, (adj.) têg, prydweddol, harddddêg, dillyn, prydus, golygus, goſgeddig.—eglur, amlwg, gloyw.—cymmwys, cyfiawn, union.
FAIR, (adv.) yn dêg, yn araf.
FAIR, (ſ.) ffair.
FÁIRING, (ſ.) anrheg, rhodd mewn ffair.
FÁIRLY, (adv.) yn dêg, yn gyfiawn.
FÁIRNESS, (ſub.) tegwch, glendid, prŷd, telediwrwydd. —— oneſtrwydd, unionder.
FÁIRY, (ſ.) ſwynwraig, gŵyll, ellyll, un o'r tylwyth têg, neu ſendith eu mhammau.
FÁITH, (ſ.) ffydd, crêd, coel, hyder.
FÁITHFUL, (adj.) ffyddlon, ymddiriedus.
FÁITHFULLY, (adv.) yn ffyddlon.
FÁITHFULNESS, (ſ.) ffyddlondeb, crêd, ymddiried, gwirionedd, oneſtrwydd.
FÁITHLESS, (adj.) anffyddlon, diffydd, digoel, anymddiriedol, bradog, bradwraidd.
FÁITHLESSNESS, (ſub.) anffyddlondeb, bradwriaeth.
FALCÁTED, (adj.) crymmanaidd, bachog.
FÁLCHION, (ſ.) cleddyf camm, bidog.
FÁLCON, (ſ.) hebog, gwalch.
To FALL, (v. n.) cwympo, ſyrthio, cwyddo, digwyddo, tramgwyddo.
FALL, (ſ.) cwymp, codwm, tramgwydd, ſyrthiad, llithrad.—dinyſtr, diſtryw.

FAL-

cious, (adj.) cwyllodrus, diar, bradychus, ſiomgar.
cioustly, (adv.) yn dwyllod-

cy, (ſub.) twyll, ſommiant, digaeth, dichell, hûd, hoccyfrwys-ddadl.
cility, (ſ.) poſibilrwydd o i dwyllo.
cle, (adj.) hydwyll, daroſtig i gamſynniad.
d, (adj.) gwyn-goch.
d *Ground*, branar, tîr âr, tîr l, tir adŵydd.
dow, (v. a.) branaru.
(adj.) gau, geuog, ffugiol, ldog, twyllodrus, rhagreithls.
dood, (ſ.) geudeb, ffalſedd, celwydd, anwir. — twyll, riaeth.
dy, (adv.) yn dwyllodrus, yn dlon, yn gelwyddog.
dness, (ſ.) Edr. *Falſehood.*
dify, (v. a.) ffugio, ffuantu.
dy, (ſub.) Edr. *Falſehood. Fig.* nniad.
der, (v. n.) petruſo; bal- dywedyd ag attal.
(ſub.) y gair, y ſôn. — bri, clôd.
diar, (adj.) teuluaidd; arferynnefin.—cyfeillgar, mwynymadroddfwyn.--adnabyddſpys.
diar, (ſ.) câr, cydymmaith,

diarity, (ſub.) cynnefindra; aeth, cudeb, cyfeillgarwch.
diliarize, (v.a.) cynnefino, ithur yn gynnefin.
dy, (ſub.) teulu, tylwyth tŷ, eth, goſgordd.—llwyth, tylcenedl.
e, (ſ.) newyn, prinder, angſiau.
dish, (v. a.) newyno.
ds, (adj.) enwog, clodfawr, y ſôn am dano, hynod.
dsly, (adv.) yn glodfawr.
.) gwyntyll, mantell wynt.
, (v. a.) gwyntyllio, nithio.
dic, } (adj.) ynfyd, gorphdical, } wyllog, gwallgofus, eiriog.

Fanáticism, (ſ.) gorphwyll crefyddol.
Fáncıful, (adj.) dychymmu gol.
Fáncy, (ſ.) dychymmyg, bwriad meddwl, tŷb meddwl; opiniwn, ffûg.—ſerch, hoffedd, tuedd.
To fáncy, (v. a.) dychymmygu, tybio, bwriadu yn y meddwl.—ſerchu, hoffi.
Fane, (ſ.) teml, llann, eglwys.
Fang, (ſ.) ewin, crafangc.
Fántasm, (ſ.) drychiolaeth, gwâg eilun.
Fantástical, } (adj.) dychymFantástick, } mygol, ffugiol.
Fantásticalness, } ffûg; anwaſFantástickness, } tadrwydd, neu anwadalwch meddwl.
Fántasy, (ſ.) Edr. *Fancy.*
Far, (adv.) pell, ym mhell.
Far, (adj.) pell, pellennig.
Farce, (ſ.) diwedd chwedl; cellwair, croeſanaeth.
Fárcy, (ſ.) parſiwn.
Fárdel, (ſ.) ſyppyn, pwnn.
Fare, (ſ.) cynhaliaeth, ymborth.—clûd, arian clûd.
To fare, (v. n.) myned; rhodio o le i'w gilydd.—byw.
Fárewell, (adv.) bydd ŵych, dos yn iach, hawdd ammor it'.
Farináceous, (adj.) blawdog.
Farm, (ſ.) fferm, maenor, maenol, ſyddyn, tyddyn.
Fármer, (ſ.) ffermwr.
Fárness, (ſ.) pellder, pelledd.
Farrágo, (ſ.) chwyn, cymmyſg.
Fárrier, (ſ.) meddyg meirch.
To fárrow, (v. n.) dyfod â pherchyll.
Fárther, (adv.) ym mhellach.
Fárther, (adj.) pellach.
Fárthest, } (adj.) pellaf.
Fárthermost, }
Fárthing, (ſ.) ffyrling.
Fásces, (ſ.) ffaſgau, yr yſgub wiail a ddygid o flaen ſwyddogion Rhufain.
To fáscinate, (v.a.) ſwyno, rheibio, llygattynnu, arganfod.
Fascinátion, (ſ.) arganfod, llygattŷn, ſwyn, rhaib.
Fascíne, (ſ.) ffagoden.
Fáscinous, (adj.) rheibus.

FÁSHION, (ſub.) dull, gwêdd, agwedd, goſgedd, ffurf, llûn, mòdd, ſut.—arfer, defawd; cyflwr.

To FÁSHION, (v.a.) ffurfio, ffurfeiddio, llunio, lluniaethu. —— cymmwyſo, addaſu.

FÁSHIONABLE, (adj.) ffurfiol, yn ôl y ddull, a'r arfer.

To FAST, (v.n.) ymprydio, dirweſtu.

FAST, (ſ.) ympryd, dirweſt, cythlwng, catgor.

FAST, (adj.) ſicr, diogel; diyſgog, ſafadwy, dianwadal.—buan, cyflym, heinif.

To FÁSTEN, (v.a.) ſicrhau, cadarnhau, diogelu.

FÁSTER, (ſ.) ymprydiwr.

FASTÍDIOUS, (adj.) dirmygus, diyſtyrllyd.

FÁSTNESS, (ſ.) ſadrwydd, ſicrhawch, diyſgogrwydd, diogelwch.

FAT, (ſ.) braſder, tewder.

FAT, (adj.) tew, brâs, tirf.

FAT, (ſ.) lleſtr yn cynnwys wyth yſtacca.

FÁTAL, (adj.) tynghedfennol; dinyſtriol, marwol, angheuol.

FÁTALISM, (ſub.) yr athrawiaeth o angenrheidrwydd, neu o fod holl ddamweiniau bywyd wedi eu harfaethu trwy anghyfnewidiol angenrheidrwydd, neu dynghedfen.

FÁTALIST, (ſ.) yr hwn ſydd yn dal fod pob peth yn digwydd trwy angenrheidrwydd, neu dynghedfen

FATÁLITY, (ſ.) tynghed, tynghedfen, neu wyſtadol dreſn ar bethau a bair iddynt ganlyn yn angenrheidiol ar ôl eu gilydd.

FÁTALLY, (adv.) yn dynghedfennol, yn angenrheidiol.—yn farwol.

FATE, (ſ.) tynged, tynghedfen, angenrheidrwydd.—diſtryw, angau.

FÁTHER, (ſ.) tâd, tadwys.

To FÁTHER, (v.a.) mabwyſiadu.

FÁTHER *in law*, chwegrwn, tâd ynghyfraith.

Step FATHER, llyſdad.

Fore FATHER, hendad.

Foſter FATHER, tadmaeth.

Grand FATHER, taid, tâd-cu.

FÁTHERLESS, (adj.) amddifad.

FÁTHERLY, (adj.) tadol, tadog, tadaidd.

FÁTHOM, (ſ.) gwrhyd.

To FÁTHOM, (v.a.) gwrhydio.—meſuro dyfnder.—treiddio i mewn i beth, dirnad, amgyffred.

FÁTHOMLESS, (adj.) diwaelod; anfeſurol.

FATÍDICAL, (adj.) addewinio bethau i ddyfod.

FATÍGUE, (ſub.) lludded, blinder, blinedd.

To FATÍGUE, (v.a.) blino.

FÁTLING, (ſ.) llwdwn paſgedig.

FÁTNESS, (ſ.) tewder, braſder.

To FÁTTEN, (v.a.) braſſau, tewychu.

FÁTUOUS, (adj.) ynfyd, hurt, ffôl.

FATÚITY, (ſ.) ynfydrwydd, gwallgof, ffoledd, hurtrwydd.

FÁTTY, (adj.) tew, brâs.

FÁTWITTED, (adj.) hurt, dwl, ſyfrdan.

FAÚSET, (ſub.) canel, dwſel, yſpigod.

FAÚLCON, (ſ.) Edr. *Falcon*.

FAULT, (ſ.) bai, cŵl, camgwl, caredd, gwŷd.

FAÚLTLESS, (adj.) difai, digwl, digaredd.

FÁULTY, (adj.) beius, cylus, camgylus, ceryddus.

To FÁVOUR, (v.a.) ffafrio, annog, nerthu, dwyn ym mlaen.—cynnhebygu.

FÁVOUR, (ſ.) ffafor, hoffedd, cariad, ſerch.

FÁVOURABLE, (adj.) ffafrol, hynaws, tirion, trugarog, addas.

FAVOURABLENESS, (ſ.) tirionddeb; cymmwynaſgarwch.

FÁVOURITE, (ſ.) un mewn ffafr enwedigol, neu fwy o barch nag eraill.

FÁVOURITE, (adj.) caredig, parchedig, hoff.

FAWN, (ſub.) eilon, elain, rhydain.—carw ieuangc.

To FAWN, (v.a.) gwenhieithio, truthio, ymoleithio.

FAWNS, (ſ.) mâth ar hanner duwiau ym mhlith y Paganiaid yn cyfanneddu mewn coedydd.

F E

To FEAGUE, (v.a.) gwialenodio.

FEÁLTY, (ſ.) ffyddlondeb.

ub.) ofn, arſwyd, pryder,
ı, arymnaig, braw, argyſſ-

, (v.) ofni, arſwydo, dych-
gyſſyru.
L, (adj.) ofnus, ofnadwy,
arſwydus, dychrynlyd,
ylus.
NESS, (ſub.) ofnogrwydd,
, arſwyd.
s, (adj.) diofn, eofn.
LITY, (ſub.) peth a allir ei
ur.
E, (adj.) gwneuthuradwy,
i wneuthur.
ſub.) gwlêdd, cyfeddach,
meſtig.
', (v.n.) gwledda, cyfedd-
edd, gweſta.
) gweithred.
ı, (ſub.) pluen, pluyn,

IER, (v.a.) pluo.
(adv.) yn dêg, yn hardd;
aint, yn gelfydd.
E, (ſ.) wynebpryd, pryd,

GE, (ſ.) meddyginiaeth i
aith y crŷd, neu'r ddeirton.
Y, (ſ.) chwefror.
CE, } (ſub.) gwaddod,
CY, } gwaelodion.
T, (adj.) gwaddodlyd.
TY, (ſ.) ffrwythlonder.
ter. *and* part. paſſ. *of feed)*

, (adj.) cyſammodol.
gwobr, tâl, ffis.
v.a.) gwobrwyo, talu.
(adj.) gwan, lleſg, eiddil,
llerw.
ESS, (ſ.) gwendid, lleſg-
dilwch.
(adv.) yn wan, yn lleſg.
v.a.) porthi, peſgi, meith-
thu.
(v. n.) teimlo.
) teimlad.
, (ſub.) teimlad, teimlad-

plur. of foot,) traed.
, (v.a.) dychymmygu, *Neh.*
ydwyt yn eu dychymmygu
fugio, ffuantu.

FÉIGNEDLY, (adv.) yn ffugiol, yn ffuantus.
FEINT, (ſ.) ffûg, ffuant.
To FELÍCITATE, (v. a.) gwneud yn ddedwydd.
FELÍCITY, (ſ.) dedwyddwch, dedwyddyd, gwynfyd, llwyddiant.
FELL, (adj.) ffyrnig, creulon, taeog.
FELL, (ſ.) croen, pân.
FÉLLMONGER, (ſ.) crwynwr, un yn prynu a gwerthu crwyn.
FELLÓE, } (ſ.) cylch olwyn.
FELLY, }
FÉLLOW, (ſ.) cyfaill, cydymmaith, cydwr, cyfrannog.
To FÉLLOW, (v.a.) cymdeithaſu, cyngreiriaw.
FELLOW CREATURE, (ſ.) cŷd-greadur.
FELLOW-FEELING, cŷd-ymdeimlad.
FELLOW-HEIR, cŷd-etifedd, *Eph.* iii. 6. *yn* gŷd-etifeddion.
FELLOW-LABOURER, cŷd-weithiwr.
FÉLLOWSHIP, (ſ.) cyfeillach, cymdeithas, cyweithas.
FÉLLY, (adv.) yn greulon, yn ddywal.
FÉLO-DE-SE, (ſ. *in law,)* un a laddo ei hunan yn ewyllyſgar, neu o'i wir fodd.
FÉLON, (ſ.) lleidr.—byſtwn.
FELÓNIOUS, (adj.) drygionus, diriaid, yſgeler, barus.
FÉLONY, (ſ.) pob drwg a wnel un yn ddaroſtyngedig i farwolaeth trwy 'r gyfraith.
FELT, (preter. *of feel.)*
FELÚCCA, (ſub.) mâth ar long fechan.
FÉMALE, (ſ.) benyw, bun.
FÉME-COVERT, (ſ. *in law,)* benyw briod.
FÉME-SOLE, (ſub. *in law,)* benyw weddw.
FÉMININE, (adj.) o ryw benyw.—tyner, mwythus.
FÉMORAL, (adj.) yn perthyn i'r morddwyd.
FEN, (ſ.) cors, gwaun wlŷb.
FENCE, (ſ.) amddiffynfa, achles.—argae, clawdd.
To FENCE, (v.a.) amgaeru, cau oddi-

am

amgylch.—diffyn, amddiffyn.
FÉNCIBLE, (adj.) amddiffynadwy.
To FEND, (v.a.) cadw ymaith.—ymddadleu.
FÉNDER, (ſ.) diffynwr, neu haiarn i oſod o flaen y tân, i gadw marwor, *&c.* rhag dyfod ar hŷd yr aelwyd.
FÉNNY, (adj.) corſog.
To FÉOFF, (v. a.) goſod mewn meddiant.
FEOFFÉE, (ſ.) un mewn meddiant.
FÉOFFMENT, (ſ.) rhoddiad meddiant.
FERIÁTION, (ſub.) cadwad gwŷl; gorphwyſiad oddi wrth waith.
FERÍNE, (adj.) gwŷllt, anwar.
FÉRINENESS, } (ſub.) gwylltineb,
FÉRITY, } dywalrwydd, creulondeb.
To FÉRMENT, (v.a.) lefeinio, chwyddo gan ſurdoes.
FÉRMENT, (ſ.) cynnwrf, cyffro.
FERN, (ſ.) rhedynen.
FERNY, (adj.) rhedynog.
FERÓCIOUS, (adj.) creulon, gwŷllt, gorwyllt, dywal.
FERÓCITY, (ſ.) creulonedd, gwylltineb, ffyrnigrwydd, brôch.
FÉRREOUS, (adj.) haiarnaidd, o haiarn.
FÉRRET, (ſ.) ffured.
To FÉRRET, (v.a.) gyrru allan.
FÉRRIAGE, (ſ.) hûr, neu dâl am yſgraff.
FERRÚGINOUS, (adj.) haiarnaidd.
FÉRRULE, (ſ.) amgarn, neu dorch i roddi am ben pren i'w gadw rhag hollti.
FÉRRY, (ſ.) yſgraff.
FÉRTILE, (adj.) ffrwythlawn, cnydfawr, toraethus.
FERTÍLENESS, } (ſub.) ffrwythlon-
FERTÍLITY, } der, amledd, toraeth.
FÉRTILLY, (adv.) yn ffrwythlon.
To FERTILÍZE, (v.a.) ffrwythloni, gwneuthur yn ffrwythlon.
FÉRVENCY, (ſ.) gwrês, gwreſogrwydd; awyddfryd, awydd, aingc.
FÉRVENT, (adj.) gwreſog, poeth, brŵd, awyddus.
FÉRVENTLY, (adv.) yn wreſog, yn frŵd.
FÉRVID, (adj.) Edr. *Fervent.*
FÉRULA, (ſ.) crafell i guro dwylaw plant.
FÉRVOUR, (ſub.) gwrês, poethder, brydaniaeth, angerdd.
To FÉSTER, (v.a.) crawni, gori, pydru, llygru, braenu.
FÉSTINATE, (adj.) cyflym, bywiog, rhull.
FESTINÁTION, (ſ.) brŷs, ffrwſt.
FÉSTIVAL, (adj.) llawen, gorawenus, digrif, difyr.
FÉSTIVAL, (ſ.) gwŷl, gwlêdd.
FÉSTIVE, (adj.) Edr. *Feſtival.*
FÉSTÍVITY, (ſub.) llawenydd, digrifwch, gorawen, arabedd.
FESTÓON, (ſ.) coronbleth o lyſiau.
FETCH, (v.a.) hercyd, cyrrhaeddyd.
FETCH, (ſub.) cyfrwyſder, dichell, hocced, twyll, yſtrangc.
FÉTID, (adj.) drewedig, drygſawrus.
FÉTIDNESS, (ſ.) drewiant, drewi.
FÉTTER, (ſ.) llyffethair, hual, troedog, cloffrwm, gefyn.
To FÉTTER, (v.a.) llyffetheirio, gefynnu, hualu, troedogi, cloffrwynio.
To FÉTTLE, (v.a.) ſimmera.
FEUD, (ſ.) ymgipprys, anghydfod, annyſgymmod, ymryſſon.
FÉVER, (ſ.) acſes, clefydcryd, crŷd, *twymnyn.* S. W.
FEÚILEMORT, (ſ.) lliw deilen wiwedig.
FEW, (adj.) ychydig, anaml.
FEWÉL, (ſub.) tanwydd, tanborth, magdan, goſgymmon, yſgrwth.
FÉWNESS, (ſub.) anamlder, bychanrwydd, bychodedd, ychydig.

F I

FIB, (ſ.) celwydd.
To FIB, (v. n.) dywedyd celwydd.
FÍBBER, (ſ.) celwyddwr.
FÍBRE, (ſ.) manŵythi.
FÍCKLE, (adj.) anwadal, anwaſtad, anſafadwy, anſefydlog, oriog, yſgoewan.
FÍCKLENESS, (ſub.) anwadalwch, anwaſtadrwydd.
FÍCTION, (ſ.) ffûg, ffugiad, ffuant; celwydd, dychymmyg, twyllodrus.
FÍCTIOUS, } (adj.) ffugiol, ffu-
FICTÍTIOUS, } antus, dychymmygol.

, (ſ.) crŵth, feiol.
FÁDDLE, (ſ.) arabedd, coeg
a, gwagbeth, oferbeth.
'Y, (ſ.) ffyddlondeb, crêd,
nedd.
AL, (adj.) ffyddlon.
ARY, (ſ.) un a ymddiried-
do am beth.—un yn ym-
/s ar ffydd yn unig.
.) gwobr, ffis; maenol.
(ſ.) maes, coetgae.
ARE, (ſ.) mâth ar aderyn.
MARSHAL, (ſub.) rheolwr,
enor byddin yn y maes.
(ſ.) diafol, gelyn.
, (adj.) creulon, dywal, gor-
anyſtywallt, ffyrnig.
NESS, (ſub.) ffyrnigrwydd,
ideb, dywalrwydd.
(adj.) tanllyd, poeth.
ub.) mâth ar bib, neu gor-

N, (adj.) pymtheg.
(adj.) pummed.
(adj.) deg a deugain.
ffigyſen.
E, (ſ.) ffigysbren.
(ſ.) ymladd, ymwan, ym-
câd, brwydr, catorfod, yſtrin.
T, (v.a.) ymladd, ymdrech,
on, ymwan.
R, (ſ.) ymladdwr.
T, (ſ.) ffûg, dychymmyg.
TION, (ſub.) ffurfiad, llun-

ATIVE, (adj.) cyſgodol.
, (ſub.) dull, goſgedd, llûn,
delw, gwedd, ffurf.
RE, (v.a.) ffurfio, llunio.
NT, (ſ.) edefyn main.
T, (ſ.) cneuen farfog, cneu-
arddau.
H, (v.a.) lladratta.
(ſ.) llifddur, rhygnen law,
—rhes, rheſtr.
, (v. a.) durlifo.
OT, (ſub.) lliw tywyll, gwi-

, (adj.) mabol, mabolaidd.
s, (ſub.) llifion y ddurlif.
, (v. a.) llenwi, cyflenwi,
ni.
, (ſ.) yſnoden.—morddwyd

To FÍLLET, (v.a.) cylchynu, cylchu, *Exod.* xxxviii. 28. *ac y* cylchodd *bwynt*,
FÍLLIP, (ſ.) cnippws, cnoccell.
FÍLLY, (ſ.) eboles, ffilog.
FILM, (ſub.) pilionen, glos-groen, croen teneu, memrwn.
To FÍLTER, (v.a.) glanhidlo, hidlo trwy frethyn, *&c.*
FILTH, (ſub.) budreddi, brynti, aflendid, abar, llyſnafedd.
FÍLTHINESS, (ſ.) Edr. *Filth.*
FÍLTHY, (adj.) brwnt, budr, aflan, halog, ffiaidd.
To FÍLTRATE. Edr. *Filter.*
FILTRÁTION, (ſub.) purad trwy hidlo.
FIN, (ſ.) aden pyſgodyn.
FÍNABLE, (adj.) ffinadwy, dirwyadwy.
FÍNAL, (adj.) diweddaf, eithafig.
FÍNALLY, (adv.) yn ddiweddaf.
FÍNANCE, (ſ.) *ſeldom uſed in the ſingular*; tryſor y deyrnas, cyllid, ced.
FINCH, (ſub.) llymyſten.
Bull-FINCH, aderyn rhowngoch.
Gold-FINCH, llinos, llinoſen.
To FIND, (v.a.) cael, caffael.
FINE, (adj.) têg, glân, tlws, dillyn, pingc, pefr, pert.
FINE, (ſub.) ffin, dirwy, camlwrw, fforffed.
To FINE, (v.a.) pincio; puro, glanhau.—ffinio, dirwyo.
FÍNENESS, (ſ.) dillynder, tegwch, pefredd, pertedd.—purdeb.
FÍNERY, (ſ.) harddwch, trwſiad.
FINÉSSE, (ſ.) yſtrangc, dichell.
FÍNGER, (ſ.) bys.
To FÍNGER, (v.a.) cyffwrdd.
FÍNICAL, (adj.) pingc, deſtlus.
To FÍNISH, (v.a.) gorphen, diweddu, dibennu, terfynu.
FÍNISHER, (ſ.) dibennwr, gorphenwr, cwblhawr, perffeithydd, *Heb.* xii. 2. perffeithydd *ein ffydd.*
FÍNITE, (adj.) terfynol, meidrol.
FÍNITENESS, (ſ.) meidrolrwydd.
FIR, (ſ.) fynnidwydd.
FIRE, (ſ.) tân, ufel.
To FIRE, (v. a.) tano.
FÍREBRAND, (ſub.) pentewyn, etewyn.
FÍREMAN, (ſ.) diffoddydd tân.

FÍRENEW, (adj.) newydd, newydd wneuthur.
FÍREING, (ſ.) tanwydd.
To FIRE, (v.a.) ffiangellu, ffrewyllio, gwialenodio.
FÍRKIN, (ſub.) llestr o wythfed ran congius.
FIRM, (adj.) cadarn, cryf, ſicr, diogel, diyſgog, ſafadwy, dianwadal, nerthol, grymmus, ſad.
FÍRMAMENT, (ſub.) ffurfafen, wybren.
FÍRMLY, (adv.) yn gadarn.
FIRMAMÉNTAL, (adj.) wybrol, nefol.
FÍRMNESS, (ſub.) ſadrwydd, ſicrhawch, cryfder, cadernid, diyſgogrwydd.
FIRST, (adj.) cyntaf, blaenaf, pennaf, prif, gorcu, rhagoraf.
FIRST, (adv.) yn gyntaf.
FÍRST-FRUIT, (ſub.) blaenffrwyth, cynffrwyth, cynnwyn.
FÍSCAL, (ſ.) tryſor, cyllid.
FISH, (ſ.) pyſgodyn, pyſg.
To FISH, (v.a.) pyſgotta.
DOG-FISH, (ſ.) penci.
FÍSHER, (ſub.) pyſgodwr.
FÍSHERY, (ſub.) pyſgodfa, lle delir pyſgod.
FÍSHING, (ſ.) pyſgotta. Edr. *piſcatio, & piſcatus*, Dr. Davies.
FÍSHMONGER, (ſ.) gwerthwr pyſgod.
FÍSSURE, (ſ.) agen, hollt, rhwyg.
To FÍSSURE, (v. a.) agenu, hollti.
FIST, (ſ.) dwrn.
FÍSTULA, (ſ.) pibell.—anafod ar gnawd a redo'n bibell.
FIT, (adj.) addas, cyfaddas, cyfwlch, cymmwys, cymmheſſur; union.
FIT, (ſ.) cyrch y crŷd.—lewyg.—cyſſro, cynnwrf.
To FIT, (v. a.) addaſu, cyfaddaſu, cymmhwyſo, cymmeſuro.
FITCH, (ſub.) gwŷg, pŷs y llygod.
FÍTNESS, (ſub.) addaſrwydd, cyfaddaſrwydd, cymmhwyſder.
FÍTCHET, FÍTCHEW, } (ſ.) ffwlbart.
FITZ, (ſ.) mâb.
FIVE, (adj.) pump.
To FIX, (v.a.) ſicrhau, cadarnhau; ſeſydlu.
FÍXEDLY, (adv.) yn ddiyſgog, yn ddianwadal.

FÍXEDNESS, (ſub.) dianwadalwch, diyſgogrwydd, diogelwch.
FÍZGIG, (ſub.) tryfer.

F L

FLÁBBY, (adj.) llippa, meddal, maſw.
FLÁCCID, (adj.) yſtwyth, llippa, gwyw, egwan.
To FLAG, (v.n.) ffiagio, gwywo, llippâu, edwi, methu.
FLAG, (ſ.) llumman, baner, arwydd, penwn.—llêch.
FLÁGELET, (ſ.) pibell.
FLÁGGINESS, (ſ.) yſtwythder.
FLAGÍTIOUS, (adj.) dyras, anfad, yſgeler, drygionus.
FLAGÍTIOUSNESS, (ſ.) yſgelerder, drygioni.
FLÁGON, (ſ.) cunnach.
FLÁGRANCY, (ſ.) ffiammiad, ffiammychiad, diſgleirdeb; dirchwant.
FLÁGRANT, (adj.) gwreſog, brwd, poeth, angerddol.
FLAIL, (ſ.) ffŵſt.
FLAKE, (ſ.) darn, drull; clwyd o eira.
FLAM, (ſub.) ffŵg, ffuant, celwydd, chwedl.
To FLAM, (v. a.) twyllo, ſeithugio, twyll trwy gelwydd.
FLAME, (ſub.) ffiam, ffagl, eirias.
To FLAME, (v. n.) ffiammio, ffiammychu, ffaglu.
FLÁMMEOUS, (adj.) ffiamllyd, lloſgedig.
FLÁMY, (ſ.) ffiamllyd.
FLANK, (ſ.) yſtlys, ochr; tenewyn.
To FLANK, (v. a.) goſod ar ochr byddin.
FLÁNNEL, (ſub.) gwlanen.
FLAP, (ſ.) llipryn, un peth a ſo 'n crogi, neu 'n dibynnu i lawr yn llippa.—ergyd a chledr llaw.
To FLAP, (v. a.) taro â chledr llaw.
To FLAP, *hang down*, llipphâu, ymddibynnu, ymollwng.
To FLARE, (v.n.) llewychu, diſgleirio, lluchedennu, tywynnu.
FLASH, (ſ.) llewych, melltenniad, ffagl.
To FLASH, (v. n.) melldennu, llewychu.
FLÁSHY, (adj.) gwâg, ynfyd, diflannedig.

FLASK,

(ſ.) cunnach, coſtrel.—corn gwnn.
T, (ſub.) baſged, cawell.
adj.) llyfn, gwaſtad, cyfar-ladr, merf, diflas.
ss, (ſ.) gwaſtadrwydd, cyfar-—ffladrwydd, diflaſrwydd.
rten, (v.a.) gwaſtathau, hur yn ffladr, neu 'n ferf.
rter, (v.a.) ymoleithio, eithio, truthio, ymlochlach.
ry, (ſ.) gweniaith, truth, th.
ence, } (ſ.) gwyntchwydd.
ency, } —gwagedd.
ent, (adj.) gwyntog, awhwythlyd, gwyntchwydd-gwâg, ofer.
ous, (adj.) gwyntog.
nt, (v.a.) gwneuthur gwâg ngoſiad mewn gwiſgoedd. yn yn falch.
r, (ſub.) archwaith, blâs.—rogledd, ſawr, ſafr.
rous, (adj.) blaſus, ſawrglber.
(ſub.) agen, gagen, hollt, —diffyg, bai.
v, (v.a.) hollti, agennu, *Fig.* roſeddu.
(adj.) agennog.
ſ.) llin.
, (adj.) llinog, o lin, neu i lin.
, (v.a.) blingo, digroeni.
ſ.) chwannen.
(ſub.) fflaim.—fflem, Edr.
k, (v.a.) mannu, britho.
, (adj.) adenog, pluog, aſ-
, (v.n.) ffoi, cilio, diaingc.
, (ſ.) cnu, cnuf.
ce, (v.a.) cneifio, gwelleif-*ig.* anrheithio, yſpeilio.
r, (v.n.) dyfalu, gwatwor, wair, gwawdio.
(ſub.) cellwair, gwatwor.
(ſ.) llynges, llu, mintai.
(adj.) buan, cyflym.
et, (v.n.) llithro ymaith, c ymaith, diflanu.
ng, (adj.) trangcedig, breuannedig.

Fléetness, (ſ.) buanrwydd.
Flesh, (ſ.) cig, cnawd.
Fléshly, (adj.) cnawdol.
Fléshy, (adj.) cigog, cnawdog.
Flétcher, (ſub.) gwneuthurwr ſaethau.
Fléxibility, (ſub.) hyblygrwydd, yſtwythder.
Fléxible, (adj.) hyblyg, yſtwyth, hydro.
Fléxibleness, (ſub.) hynawſedd, rhywiogrwydd.
Fléxion, (ſ.) yſtumiad, plygiad.
Fléxure, (ſub.) yſtum, yſtumiad, plygiad, troad.
To flícker, (v.n.) yſgwyd adenydd.
Flight, (ſub.) ffô, cîl, encil, ffoadwriaeth.
Flíghty, (adj.) anſefydlog, gwyllt, trangcedig.
Flímsy, (adj.) gwan, egwan, llêſg, dinerth, llippa.—gwael.
To flinch, (v.n.) cilio yn ôl, cilio oddi wrth boen, neu niwed; pallu.
To fling, (v.a.) taflu, ergydio, lluchio, ſaethu.
Fling, (ſ.) tafliad, ergyd.
Flint, (ſ.) calleſtr, cylleſtr, calleſtrfaen.
Flínty, (adj.) calleſtrawl, calleſtrig.
Flipp, (ſ.) mâth ar ddiod.
Flíppant, (adj.) cyflym, clau, gwiſgi, buan. — ſiaradus, dywetgar.
To flirt, (v.a.) gwatwor, gwawdio, goganu.—rhedeg o fan i fan, cyhwfan.
Flirt, (ſub.) cellwair, cytgam.—gwib, chwyf.—coegen, dihiren.
To flit, (v.n.) mudo, treiglo, gwibio, cyhwfan, chwyfio;—ffoi, ehedeg ymaith.
Flitch, (ſ.) yſtlys o faccwn, hannereg.
Float, (ſ.) nawf, un peth a fo 'n nofio.
To float, (v.n.) nofio, bod ar wyneb y dwfr.
Flóating, (ſub.) nawf, bwhwmman.
Flock, (ſub.) diadell, gre, cadw, gyrr, parri, mintai, praidd, torf.

To FLOCK, (v.n.) dyfod ynghŷd, cynniweir i le.
To FLOG, (v.a.) flangella, ffrewyllio.
FLOOD, (ſub.) diluw, llif, lliſeiriant, rhyferthwy, lliſddwfr.
To FLOOD, (v.a.) lliſeirio.
FLÓODGATE, (ſub.) gollyngfa dwfr, bala llynn, dyfrddor.
FLOOR, (ſ.) parth, llawr tŷ.
To FLOOR, (v.a.) llorio.
FLÓRID, (adj.) blodeuog.
FLORIFEROUS, (adj.) blodeufag, addwg blodeu.
To FLÓUNCE, (v.n.) trochi, treiglo yn y dwfr.—cynnhyrfu, neu gyffroi gan ddigofaint.
FLÓUNCE, (ſ.) pob addurn a wnier wrth wiſgoedd.
FLOUR, (ſ.) cann.
To FLÓURISH, (v.n.) blodeuo, bod yn ei flodeu; llwyddaw.
To FLÓURISH, *brag*, (v.) ffroſtio, ymffroſtio.
To FLÓURISH, (v.a.) addurno, harddu, trwſio.
FLÓURISH, (ſ.) harddwch, addurn.—ffroſt, ymffroſt.—addurn mewn yſgrifeniad.
To FLOUT, (v.a.) gwatwor, gwawdio, ymgellwair.
FLOUT, (ſub.) gwatwor, gwatworgerdd, cellwair, gwawd.
To FLOW, (v.n.) llifo, dylifo, ffrydio, lliſeirio, goferu, rhedeg; deillio.
FLOW, (ſ.) dylifad, lliſeiriant.
FLÓWER, (ſ.) blodeuyn, blaendardd.
To FLOWER, (v.n.) blodeuo, bod yn ei flodeu, blaen darddu.—bod yn llwyddiannus.
FLÓWERY, (adj.) blodeuog.
FLÚCTUANT, (par.) anwaſtad, anwadal, anſicr.
To FLÚCTUATE, (v.n.) bwhwmman, bod yn anwaſtad, anwadalu, petruſo.
FLUCTUÁTION, (ſ.) bwhwmman, anwaſtadrwydd, anwadalwch, petruſder.
FLUE, (ſ.) ſimmai, neu bib i ddwyn mwg neu wrês.—mân blu, neu pân.
FLÚENCY, (ſ.) rhugledd, a thrybeliydrwydd ymadrodd, parodrwydd, a chyflymder ymadrodd.

FLÚENT, (adj.) ffrydiol, rhedegog.—cyflym, trybelydr; ffraeth, ymadroddus, cymmen.
FLÚID, (adj.) gwlyb, ffrydiol, rhedegog.
FLUMMERY, (ſub.) llymru, llymruwd, mwdran, brwchan, ſuccan.
FLURRY, (ſ.) brŷs, ffrwſt, ffwdan; ymffrwſt; terfyſg, trafferth, trabludd.
FLURT, (ſ.) Edr. *Flirt*.
To FLUSH, (v.a.) bryſio, ffrwſtio.—gwridio.
FLUSH, (ſub.) amledd, haflug, helaethrwydd.
FLUSH, (adj.) gwyryf, ir.—llawn, helaethlawn, aml.
To FLÚSTER, (v.a.) gwneuthur yn hanner meddw.
FLUTE, (ſ.) chwibanogl.
To FLUTE, (v.a.) torri ceudod mewn colofnau.
To FLUTTER, (v.n.) yſgwyd adenydd; bwhwmman, anwadalu, petruſo.
To FLUTTER *in one's ſpeech*, baldordd.
FLÚTTER, (ſub.) bwhwmman; yſgydwad; anwadalwch, petruſder.—annhrefn.
FLUX, (ſ.) rhediad, darymred.
FLUX, (adj.) rhedegog, anwadal, anſafadwy, trangcedig.
To FLUX, (v.a.) toddi.—glofoerio.
FLÚXION, (ſ.) rhediad, darymrediad, toddiad.
To FLY, (v.n.) hedeg, ehedeg.—ffoi, cilio, encilio, rhedeg, diangc.
FLY, (ſ.) cleren, clyryn, ednogyn, cylionyn.

F O

FOAL, (ſ.) ebol, eboles, llwdn.
To FOAL, (v.) llydnu, ymoci, bwrw ebol.
To FOAM, (v.n.) ewynnu, malu ewyn.---ymgynddeiriogi.
FOAM, (ſ.) ewyn, ewyngant, gorferw, burman.
FÓAMY, (adj.) ewynnog.
FOB, (ſub.) coden fechan mewn clôs, neu llawdr.
To FOB, (v.a.) twyllo, hudo, ſiommi, ſeithugio.
FÓCUS, (ſ.) lle y mae pelydr goleu'n cydgyfarfod.

FOD-

, (ſ.) gogawr, ogawr, eb-
rthiant, bwyd anifeiliaid.
ER, (v.a.) porfau, ymbawr,
anifeiliaid.
) gelyn.
, (ſ.) milrhith.
) niwl, yſmwccan.
(adj.) niwlog, cymmylog;

(ſ.) ochr gwan.
(v.a.) gyrru ar ffo, cael yr
fiaeth, ynnill y dydd.
.) goruchafiaeth, caffaeliad
is ar y gelynion, ond nid
ıddugoliaeth.
(v.a.) gwânu, brathu, "*they*
they foin," *Dryd.*
) brâth, brathiad, gwân.
, (v. a.) ffugio, gofod peth
yn lle'r iawn beth.
(adj.) Edr. *Fuſty.*
.) corlan, buarth, defeidle.
, plygiad, dull.
, (v.a.) plygu, dullio.——
ı.
E, (ſ.) cafgl o flodau, dail,

ſ.) llyfr daublyg.
.) pobl.
TE, (ſ.) cymmanfa o bobl.
.E, (ſ.) côd, coden, cibyn,

ɔw, (v.a.) canlyn, dilyn,
nyned ar ôl.
(ſub.) ynfydrwydd, ffoli-
allſynwyr.
NT, (v.a.) achleſu, ymge-
meithrin, magwriaethu.—
; cefnogi, cynnal.
ÁTION, (ſub.) mwydiad a
wr gwreſog.
dj.) ynfyd, ffôl; maldodus,
ıff.
ND *of*, hoffi, maldodi, ſer-

LE, (v.a.) maldodi, ymgel-
ofleidio.
NG, (ſ.) anwylyd, hoffddyn.
SS, (ſub.) maldod, mâledd,
, anwes, cudeb.
ub.) bedyddfaen, bedydd-

ſ.) bwyd, ymborth, porth-
uniaeth.

FOOL, (adj.) ffôl, ynfyd, dŵl, diſyn-
wyr, hurt, ffladr.
FÓOLBORN, (adj.) ffol geni.——"*A*
fool-born *jeſt*," Shak.
FOOLHÁRDINESS, (ſ.) cofnder yn-
fyd, antur byrbwyll.
FOOLHÁRDY, (adj.) hŷ, hyderus,
eofn, anturiol mewn modd ynfyd.
FÓOLISH, (adj.) ynfyd, dŵl, ffôl, an-
noeth.
FÓOLISHNESS, (ſub.) ynfydrwydd,
ffolineb, gwallſynwyr.
FOOT, (ſ.) troed, troedfedd.
FÓOTBALL, (ſ.) pêl droed.
FÓOTING, (ſ.) cerddediad, pedeſtr-
ig; cam; arllwybr. —— ſail, ſyl-
faen.—*Fig.* dechreuad; ſefydliad.
" *No uſeful arts have yet found* foot-
ing *here.*" Dryd. — yſtâd, cyflwr.
" *Gaul was on the ſame* footing *with*
Egypt." Addiſ.
FÓOTMAN, (ſub.) pedeſtr, peddeſtr,
gŵr traed.
FÓOTPAD, (ſ.) yſpeiliwr traed.
FÓOTPATH, (ſ.) llwybr troed, troed-
ffordd, arllwybr.
FÓOTSTEP, (ſub.) ôl troed, ôl; ar-
wŷdd, nôd, marc.
FÓOTSTOOL, (ſ.) troedfainge, lleith-
ig, *Eſa.* lxvi. 1. *ar ddaear yw* lleithig
fy nhraed.
FOP, (ſ.) dŷn cymmyrreddus, cym-
myrreddwr; murſenwr; coegyn.
FÓPPERY, (ſub.) ofregedd, ynfyd-
rwydd, ffolineb, arabedd, ffiloreg.
——cymmyrredd, cymmyrraeth,
rhodres.
FÓPPISH, (adj.) ynfyd; ofer; rhod-
reſus, cymmyrreddus, balch.
FÓPPISHNESS, (ſub.) oferedd cym-
myrreddus.
FOR, (pre. & conj.) can, canys, am,
o herwydd, o blegid, o achos; dros,
yn lle.
FÓRAGE, (ſ.) gogawr, ebran, porth-
iant.
To FÓRAGE, (v. n.) myned i geiſio
ymborth anifeiliaid; yſpailio.
To FORBÉAR, (v.a.) peidio, gadael
heibio, gadael; oedi; ymattal; go-
ddef, dioddef.
FORBEÁRANCE, (ſub.) dioddefgar-
wch, ymaros, goddefedd, hir-ym-
aros, *Diar.* xxv. 15.

To FORBÍD, (v.a.) gwahardd, gwarafun, rhwyſtro, llyddias.

God FORBID, na ato Duw.

FORCE, (ſ.) trais, nerth, grym, dir, gallu, rhyfygr.

To FORCE, (v.a.) cymmell, dirio, gwthio.

FORCES, (ſub.) llu o wyr, gallu, byddin.

FÓRCIBLE, (adj.) nerthol, grymmus, gallusg.

FORD, (ſub.) rhyd, bais.

To FORD, (v.a.) rhydio, beiſio.

FÓRDABLE, adj. a allir ei rydio.

FORE, (adj.) y blaenaf.

FORE, (adv.) cyn, o flaen.

To FOREBODE, (v.a.) rhagddywedyd, rhagddewinio, darogan.

To FORECÁST, (v.n.) rhagweled, rhaganfod.—dychymmygu, dyfeiſio.

FORECÁST, (ſub.) dychymmyg, dyfais.---rhagwelediad.

FÓRECASTLE, (ſ.) ffluveg, penblaen llong.

To FORECLÓSE, (v.a.) cau, gwarchau; rhwyſtro, rhagflaenu.

FOREFÁTHER, (ſub.) hendaid, gorhendad.

To FOREGÓ, (v.a.) gwrthod, llyſu, gadaw, gadael heibio, rhoi ſynu; rhagfyned.

FÓREHEAD, (ſ.) talcen, tâl.

FÓREIGN, (adj.) dieithr, dieithrol, eſtronol. --- amherthynaſol, anhebyg.

FÓREIGNER, (ſ.) alltud, eſtron, dieithr, adfan.

To FOREKNÓW, (v.a.) rhagwybod; rhagddarbod, rhagweled.

FOREKNÓWLEDGE, (ſub.) rhagwybodaeth, rhagddeall.

To FÓRELAY, (v.a.) cynllwyn. "*An ambuſh'd thief* forelays *a traveller.*" Dryd.

FÓRELOCK, (ſub.) blaen gydyn.

FÓREMAN, (ſ.) blaenor.

FÓREMOST, (adj.) blaenaf, pennaf.

To FORERÚN, (v.a.) rhagredeg, rhedeg o'r blaen, blaenori, rhagflaenu.

FORERÚNNER, (ſub.) rhagredwr, blaenred, cennad a êl o'r blaen.—rhaminant.

To FORESAY, (v.a.) rhagddywedyd.

To FORESÉE, (v.a.) rhagweled, rhag-ganfod.

To FORESHÉW, (v.a.) rhagddangos.

FÓRESIGHT, (ſub.) rhagwelediad, rhagddarbod.

FÓRESKIN, (ſ.) blaen-groen.

FÓREST, (ſub.) fforeſt, coedwig.

To FORESTÁLL, (v.a.) rhagachub, rhagflaenu, rhagbrynu.

To FORETÉL, (v.a.) rhagddywedyd, rhagddewinio, darogan.

FORETHÓUGHT, (ſub.) rhagfyfyr, rhagfeddwl.

To FOREWÁRN, (v.a.) rhagrybuddio, rhybuddio ym mhlaen llaw.

FÓRFEIT, (ſub.) fforffed, camgwl, dirwy, camlwrw.

To FÓRFEIT, (v.a.) fforffettio, dirwyo, ffinio.

FÓRFEITURE, (ſ.) fforffed, dirwy.

FORGE, (ſ.) gefail gôf.

To FORGE, (v.a.) mwrthwylio; gwneuthur â mwrthwyl.—Edr. *to Counterfeit.*

FÓRGERY, (ſ.) ffug; twyll.

To FORGÉT, (v.a.) anghofio, ebargofio, gollwng yn anghof.

FORGETFUL, (adj.) anghofus, ebargofus, drwg ei gôf.

FORGÉTFULNESS, (ſub.) anghof, ebargofiad, gwall gof.

To FORGÍVE, (v.a.) maddeu; rhyddhau, pardynu, *D.*

FORGÍVENESS, (ſub.) maddeuant, rhyddhâd.

FORK, (ſ.) fforch.

FÓRKED, (adj.) fforchog.

FORLÓRN, (adj.) gwrthodedig, gwedi ei adael; amddifad; colledig; truenus; anobeithiol.

FORM, (ſub.) dûll, gwêdd, agwedd, goſgedd; ſûd, ſut, llûn, math, modd.

To FORM, (v.a.) ffurfio, ffurfeiddio, llunio, lluniaethu.

FÓRMAL, (adj.) ffurfiol; rheolaidd, trefnus; cywraint; allanol.

FORMÁLITY, (ſ.) defod, arfer, trefn; rheol cyfraith.

FORMÁTION, (ſ.) ffurfiad, lluniad, ffurfeiddiad.

FÓRMER, (adj.) cynt, cyntaf.

FÓRMERLY, (adj.) gynt; yr amſer a aeth heibio.

FÓR-

ɔABLE, (adj.) ofnadwy, er-

LARY, (ſub.) llyfr defodau.
ÁTION, (ſub.) godineb, put-
ı.
ÁTOR, (ſub.) gordderchwr, bwr, putteiniwr.
ÁKE, (v. a.) gadaw, gadael, ɔd.
TH, (adv.) yn wir, diau, yn

WÉAR, (v.a.) tyngu anudo; lu.
ARER, (ſub.) anudonwr.
ſ.) caſtell, amddiffynfa.
(adv.) ymlaen, rhagddo;

VÍTH, (adv.) yn ddiattreg, an, yn fuan, ar frys, yn ddi-

ICÁTION, (ſ.) amddiffynfa, a, cadarnlle; rhagfur.
'IFY, (v. a.) cadarnhâu, dicryfhau, amddiffynnu.
UDE, (ſ.) cryfder, cadernid, ıerth, glewder, gwychder.
ss, (ſub.) amddiffynfa, dirhagfur.
TOUS, (adj.) damweiniol.
ıATE, (adj.) dedwydd, ffynffortunol, ffortunus.
ıE, (ſub.) ffortun, damwain, vain.—dedwyddyd, dâ, gofoeth, ffawd, gwaddol.
ıETÉLLER, (ſub.) darogan-vin, dywedwr ffortun.
(adj.) deugain.
.D, (adv.) ym mlaen, yn unmlaen.
ıD, (adj.) hŷ, eofn, dewr, ', ehud; parod.
ARD, (v.a.) annog ym mlaen; , bryſio, ffryſtio.
DNESS, (ſ.) parodrwydd.
ıDS, (adv.) yn y blaen.
ſ.) ffôs, clawdd.
(adj.) a gloddiwyd.
(ſub.) un peth a gloddiwyd ıear.
ER, (v.a.) maethu, magu, n.
-FATHER, (ſub.) tadmaeth, dd.
-MOTHER, (ſ.) mam-maeth.

FOUL, (adj.) brwnt, ffiaidd, budr, halog, aflan. —— drwg; anoneſt.
To FOUL, (v.a.) diwyno; budreddu, halogi.
FÓULNESS, (ſ.) budreddi, brynti, aflendid; gwrthuni.—creulonedd. —anoneſtrwydd.
To FOUND, (v.a.) ſeilio, ſylfaenu, gofod ſylfaen; ſefydlu, ſicrhau.—— bwrw neu redeg mettel.
FOUNDÁTION, (ſub.) ſail, ſylfaen, gwaelod, gwadn, goſail.
FOÚNDER, (ſub.) ſeiliwr, ſylfaenwr. —toddydd.
To FÓUNDER, (v.n.) cloffi.—methu, ffaelu.—ſuddo.
FÓUNDRY, (ſub.) lle bwrir mettel.
FÓUNDLING, (ſ.) plentyn gwrthodedig, neu a lyſwyd gan ei rieni.
FÓUNTAIN, (ſ.) ffynnon.
FOUR, (adj.) pedwar.
FÓURFOLD, (adj.) pedwar dyblyg.
FOURSCÓRE, (adj.) pedwar ugain.
FOURSQUÁRE, (adj.) pedwar onglog.
FOURTÉEN, (adj.) pedwar ar ddêg.
FOURTH, (adj.) pedwarydd.
FOWL, (ſ.) ehediad, ehedn.
FÓWLER, (ſub.) ſaethydd, adarwr, heliwr adar.
FOX, (ſ.) cadno, cadnaw, llwynog.

F R

FRÁCTION, (ſ.) torriad.
FRÁCTURE, (ſ.) torriad, twnn, bradwy.
To FRÁCTURE, (v. a.) torri aſgwrn.
FRÁGILE, (adj.) brau, breuol, hydor.
FRAGÍLITY, (ſ.) breuolder.
FRÁGMENT, (ſ.) dryll, darn.
FRÁGRANCE, FRÁGRANCY, (ſub.) perarogl.
FRÁGRANT, (adj.) peraroglaidd.
FRAIL, (adj.) brau, breuol; gwan, eiddil.—daroſtyngedig i gamſyniaid.
FRÁILNESS, (ſ.) breuolder, gwendid, eiddilwch, gwander, lleſgedd.
FRÁILTY, (ſ.) Edr. *Frailneſs.*
FRAME, (ſub.) anſawdd, gwêdd; cyflwr, yſtad; trefn.—peth i ddala delwau, a lluniau, &c.
FRAME *of a table*, atteg bwrdd.
To FRAME, (v.a.) ffurfio, llunio, lluniaethu;

iaethu; gwneuthur.——dychymmygu, dyfeifio.

To FRANCHISE, (v. a.) breinio, gwneuthur yn rhydd.

FRANCHI'SE, (ſ.) rhydd-did, braint, rhagorfraint.

FRÁNGIBLE, (adj.) brau, breuol.

FRANK, (adj.) hael, rhydd, hyged.—diragrith, diffuant.

FRANK, (ſ.) llythyr rhydd.

FRANK, *to feed hogs in* (ſ.) ffrongc, twlc.

To FRANK, (v.a.) peſgi, dodi mewn ffrongc.

To FRANK *a letter*, breinio llythyr.

FRÁNKINCENSE, (ſ.) *thus*, Dr. Davies.

FRÁNKLY, (adv.) yn hael, yn rhydd, yn ddiragrith.

FRÁNTICK, (adj.) gwaligofus, gorphwyllus, ynfyd.

FRATÉRNAL, (adj.) brawdol.

FRATÉRNITY, (ſ.) brawdoliaeth, brawdoldeb.

FRÁTRICIDE, (ſub.) brawdladd, brawdlofruddiaeth.

FRAUD, (ſub.) twyll, dichell, hocced, hûd, ſiomm, yſtryw.

FRÁUDFUL, (adj.) twyllodrus.

FRÁUDULENCE, } (ſub.) ſiommant,
FRÁUDULENCY, } ſiommedigaeth, twyll, dichellgarwch.

FRÁUDULENT, (adj.) twyllodrus, dichellgar.

FRAY, (ſ.) ymladdfa, ymgipprys, cynnen.

To FRAY, (v. a.) brawychu, dychrynu, tarfu, peri ofn.

FREAK, (ſub.) chwim, chwyf, neu gyfnewidiad diſymmwth meddwl, gwammaliaeth, anwaſtadrwydd.

FRÉAKISH, (adj.) gwammal, anwaſtad, cyfnewidiol.

FRÉCKLE, (ſ.) brychni, mann, ſiamp.

FRÉCKLY, (adj.) mannog, llawn brychni.

FREE, (adj.) rhydd, breiniol; hael, haelionus.

FRÉEDOM, (ſ.) rhyddid, rhydd-did; braint, trwydded, gollyngdod.

FRÉEWILL, (ſ.) ewyllys rhydd.

FREEZE, (v.n.) rhewi, ceulo.

FREIGHT, (ſ.) llwyth llong.

To FREIGHT, (v. a.) llwytho llong.

FRENCH, (adj.) ffrengig.

FRÉNZY, (ſ.) gorphwyll, cynddaredd, cynddeiriogrwydd.

FRÉQUENCY, (ſub.) mynych ddigwyddiad, gwneuthuriad, neu weleiad, cyffredinrwydd.—cyrchfa, ymgyfarfod.

To FREQUÉNT, (v.a.) mynychu, cyniweir, cynired.

FRÉQUENT, (adj.) mynych, aml, hygyrch.

FRÉQUENTLY, (adv.) yn fynych, yn gyffredin.

FRÉSCO, (ſ.) oerder, oerfel, cyſgod.

FRESH, (adj.) newydd, gwyrq, croyw, ir.—oer.

FRESH, (ſ.) dwfr croyw.

FRÉSHNESS, (ſ.) newydd-der.—croywder.—oerder.

FRET, (ſub.) dig, digter, irllonedd, gŵyth, llid, llidiowgrwydd; cyffro, cyffroad.—crammen, llwgr.

To FRET, (v.a.) llygru; yſu.—gofidio, dygnflino; digio, ymddigio, ffrommi.

FRÉTFUL, (adj.) digofus, digllon, ffromm, ſiomgar.

FRÍABIE, (adj.) hyfriw, a allir ei friwſioni.

FRÍAR, (ſ.) manach, brawd, crefydd frawd.

FRÍCTION, (ſub.) rhwbiad, rhugliad.

FRÍDAY, (ſ.) dydd gwener.

FRIEND, (ſ.) câr, anwylddyn, cyfaill, cyfaillt.

FRIÉNDLESS, (adj.) diborth, digyfaill, rheidus.

FRIÉNDLINESS, (ſ.) caredigrwydd, ewyllys da.

FRIÉNDLY, (adj.) caredig, cariadus, hoff, mwyn, gweddaidd.

FRIÉNDSHIP, (ſ.) cyfeillach, caredigrwydd, cymdeithas.

FREEZE, (ſ.) brethyn blewog, cedennog.

FRÍGATE, (ſub.) yſgafnlong, llong ryfel fechan.

FRIGHT, (ſub.) braw, ofn, dychryn.

To FRIGHT, (v.a.) brawychu.

To FRÍGHTEN, (v. a.) dychrynu, brawychu, ofni.

FUL, (adj.) dychrynllyd, y, erchyll.
, (adj.) oer, oerfelog; eg-
ITY, (ſub.) oerni, oerder,
(ſub.) eddi, rhidens, ſider,
DE, (v.a.) ſideru.
, (v.n.) crychneitio, crych- , llamſach.
ſ.) Edr. *Frolic.*
(ſ.) morgamlas, cyſyngfor, ſyng.
R, (ſ.) cramwythen. — der-
OUS, (adj.) ofer, gwael, ſa- as, dibris.
E, (v.a.) crychu, modrwyo.
(ſ.) twyg, hugan.
ub.) llyffant melyn, ffroga.
(ſub.) chwim; gwammal- gwagſawrwydd, anwaſtad- arabedd.
C, CSOME, } (adj.) llawen, di- fyr, llonn; gag- ammal, drythyll.
prep.) o, iwrth, oddi wrth.
(ſub.) tâl, talcen, tu blaen, ; blaen y gâd, y fyddin
T, (v.) wynebu, gwrthwy-
ER, (ſ.) cyffin, terfyn, ffin.
PIECE, (ſ.) wyneb, tâlwy-
ESS, (adj.) digywilydd, hŷ, g.
ET, (ſ.) rhagtal, talcenliain, talaeth.
(ſ.) rhew.
, (adj.) rhewog.
(ſub.) ewin, gorferw, bur-
H, (v.n.) ewynnu.
, (adj.) ewinog, burmanog.
NCE, (v.a.) crychu, modr-
, (adj.) drewedig, drew-
D, (adj.) cyndynn, ſiom- nad, drwgnaws, anhynaws, yſig.
NDNESS, (ſ.) cyndynrwydd, ſiomgarwch, gwrthnyſigrwydd.
FROWN, (ſ.) cuwch, cuch, cilwg.
To FROWN, (v.a.) cuchio, edrych yn guchiog.
FRUCTÍFEROUS, (adj.) yn dwyn ffrwyth.
To FRÚCTIFY, (v.a.) ffrwythloni, gwneuthur yn ffrwythlawn.
FRÚGAL, (adj.) cymmhedrol, annhreulgar, ardymmerus, cynnil.
FRUGÁLITY, (ſ.) cymmhedrolder, cynnildeb, cynnilwch; ymarweddiad da.
FRUIT, (ſ.) ffrwyth.
FRÚITFUL, (adj.) ffrwythlon.
FRÚITION, (ſ.) mwyniant, mwynhâd, meddiant.
FRÚITLESS, (adj.) anffrwythlon, diffrwyth, difudd, diles.
To FRÚSTRATE, (v.a.) ſeithugio, ſiommi, twyllo.
FRY, (ſ.) hedyn pyſgodyn.
To FRY, (v.a.) ffrio.

F U

To FÚDDLE, (v.a.) meddwi, gwneuthur yn feddw.
FÚEL, (ſ.) tanwydd, tanborth, cynnud.
FUGÁCITY, (ſ.) ffoadwriaeth; buander; anwaſtadrwydd, anwadalwch.
FÚGITIVE, (adj.) ffoedig, ffoadurus, anſafadwy, anwaſtad, ciliad, enciliad, rhuſiedig.
To FULFÍL, (v.a.) cyflawni.
FÚLGENCY, (ſub.) diſgleirdeb, llewyrch, gloywder.
FÚLGENT, (adj.) diſglair, gloyw, llewyrchedig.
FÚLGID, (adj.) diſglair.
FULÍGINOUS, (adj.) huddyglyd; myglyd.
FULL, (adj.) llawn, cyflawn, helaeth, helaethlawn.
To FULL, (v.a.) pannu.
FÚLLER, (ſ.) pannwr.
FÚLLY, (adv.) yn gyflawn, yn hollol.
FÚLMINANT, (adj.) taranog.
To FÚLMINATE, (v.a.) taranu. *Fig.* bygwth.
FULMINÁTION, (ſ.) taranad.
FULMINÁTORY, (adj.) taranog. *Fig.* bygwthiol.

FU

FU'RIES, (ſub.) [illegible]

FU'RIOUS, (adj.) [illegible]

FU'RIOUSLY, [illegible]

To FU'RL, [illegible]

FU'RLONG, (ſub.) yr wythfed ran o ſtadir.

FU'RLOUGH, (ſub.) cennad i abſenu o fyddin dros amſer pennodol.

FURNACE, (ſ.) ffumer, ffwrn, pair.

To FU'RNISH, (v.a.) trwſio, arlwyo, darparu; diwallu un a'i angenrheidiau.

FU'RNITURE, (ſ.) dodrefn, dâ, moddion; addurn, trecc.

FU'RROW, (ſ.) rhych, cwys.

To FU'RROW, (v.a.) rhychio, cwyſo.

FU'RTHER, (adv.) ym mhellach.

To FU'RTHER, (v.a.) annog yn y blaen, cynnorthwyo, nerthu, helpu.

FU'RTHERANCE, (ſub.) annogaeth yn y blaen, cynnorthwyad.

FU'RTHERMORE, (adv.) ymmhellach, heb law hyn.

FU'RY, (ſ.) cynddeiriogrwydd, gorphwyll, gwallgof, ynfydrwydd.

FURZE, (ſ.) eithin.

FU'RZY, (adj.) eithinog.

To FUSE, (v. a.) toddi.

FU'SIBLE, (adj.) toddadwy.

FU'SION, (ſ.) toddiad.

FUSS, (ſ.) mwſtr, godwrdd.

FU'STIAN, (ſub.) cottowm, ffuſtion.

FU'STINESS, (ſ.) drewdod, drewi.

FU'STY, (adj.) drewllyd.

FU'TILE, (adj.) tafodrydd, fiaradus, —anfuddiol, diddefnydd, arabeddus, coeg.

FUTI'LITY, (ſub.) yſgafnder; oferfiarad, baldordd.

FU'TURE, (adj.) i ddyfod, i fod.

FUTU'RITY, (ſ.) amſer i ddyfod.

FU'ZZBALL, (ſ.) cŵd y mwg.

FY, (ſ.) ffi, hach.

FU'RBISH, (v.a.) gloywi, cyboli, yſlippanu.

FU'RBELOW, (v. a.) addurno ag amaerwy, neu rhidens o bân, ſidan, lliain, &c. a wnier yn blygiadau ar ddillad benywod.

FU'RBELOW, (ſ.) addurn o bân, ſidan, &c. a wnier yn dulliau neu blygiadau ar ddillad.

FU'RBISHER, (ſ.) cyboliwr, gloywr.

'BBLE, (ſ.) baldordd, fiaradıch, gwagſiarad, dwndwr,

BLE, (v.n.) baldordd, dwnladwrdd, clecclan.
ER, (ſ.) baldorddwr, dwn-

, (ſ.) trêth, ardreth, cyllid ; *aingc*, trêth ar halen.
N, *in fort.* (ſ.) baſged wedi ei â phridd.
, (ſ.) cronglwyd tŷ o'r bondrim.
-END, (ſ.) pinniwn.
ſ.) cûn, neu aing o ddûr.
, (v.n.) gwibio, crwydro, o le i le.
R, ſ.) crwydrad, rhodiennwr.
Y, (ſ.) caccynen y meirch.
R, (ſ.) hen ŵr.
ES, (ſub.) yſpardunau ceil-

(v. a.) attal ſafn.
(ſ.) gwyſtl, cyngwyſtl, ad-

E, (v. a.) gwyſtlo, rhoddi

LE, (v.n.) clegyr, cleccian.
, (ſub.) llawenydd, digrifforawen.—dillynder, hoyw-

ſ.) elw, ynnill, budd, mael,

(v.a.) elwa, ynnill, maelio,
a, pleinſio, *S.*
JL, (adj.) ynnillfawr, buddlawn elw.
ISAY, (v.a.) gwrthddywedımau.
AYER, (ſ.) gwrthddywedwr, WR.
H, (adj.) dillyn, deſtlus, vch, pingc.—diſglair. "*hide m day's* gairiſh *eye*," Milt.
ſub.) rhodiad, cerddediad,

Y, (ſ.) *from Gr.* γαλα, llaeth; ı, caergwdion, *S.* ffordd g.
(ſ.) awel, chwa.
, (ſ.) llong fechan.
(ſ.) buſtl, chwerwedd.—igen, yſpelwi.

To GALL, (v.a.) yſpelwi, llygru, *Fig.* gwaethygu; difa. "*my ſtate being* galled *with my expence*", Shak. dygnu, blino, gofidio, trallodi, aflonyddu.
GÁLLANT, (adj.) trwſiadus, dillyn, ardderchog.—calonnog, glew, hŷ.
GALLÁNT, (ſ.) carwr, cariad.—putteiniwr.
GÁLLANTLY, (adv.) yn drwſiadus, yn ddillyn.—yn lew, yn galonnog.
GÁLLANTRY, (ſub.) dillynder, ardderchowgrwydd. —mawrfrydigrwydd, glewder.—— carwriaeth, anlladrwydd, drythyllwch.
GÁLLERY, (ſ.) cyntedd hir mewn tŷ.—llofft mewn eglwys.
GÁLLEY, (ſ.) llong fechan, llong rwyfo.
GÁLLICAN, (adj.) yn perthyn i Ffraingc.
GALLIGÁSKINS, (ſ.) curanau.
GALLIMÁUFRY, (ſ.) cymmyſgedd o amryw friw fwyd.
GÁLLIPOT, (ſ.) pridd leſtr bychan.
GÁLLON, (ſub.) galwyn.
To GÁLLOP, (v.n.) marchogaeth yn fuan, gyrru yn fuan, pedwarcarnu, *I. ap Dewi.*
GÁLLOWS, (ſub.) crogpren, crogwydd, dialbren.
GAMBÁDE, } (ſ.) mâth ar fotas ledr
GAMBÁDO, } wedi ei chylymmu wrth gyfrwy.
GÁMBLER, (ſub.) chwariwr twyllodrus.
GÁMBOL, (ſub.) llamhidyddiaeth, naid, llammiad gan lawenydd.
GAME, (ſ.) camp, chwarae, difyrrwch; cydcam.
To GAME, (v.n.) chwarae, campo.
GÁMESOME, (adj.) chwaraeus, campus; digrif, difyr; arab; llawen.
GÁMESTER, (ſ.) campwr, chwarauedd.
GÁMING, (ſub.) chwaraeyddiaeth, camp.
GÁMMON, (ſub.) ffolen, neu morddwyd mochyn, angell hwch.
GÁMUT, (ſ.) graddau dring cerddoriaeth.
GÁNDER, (ſ.) ceiliogwydd.

GANG, (ſ.) mintai, llû, torf, tyrfa, haid.
GÁNGLION, (ſ.) chŵyth gewynau.
GÁNGRENE, (ſ.) marw gîg, cancr.
GAOL, (ſ.) carchar, geol.
GÁOLER, (ſub.) ceidwad carchar, geolwr.
GAP, (ſub.) bwlch, adwy; agoriad, agen, gagendor.
To GAPE, (v. n.) dylyfu gên.—cybyddu, awyddu, chwennychu, hiraethu.—egori, agennu, ymagennu, hollti.
GARB, (ſub.) gwiſg, dillad, addurn. —ymddangoſiad allanol.
GÁRBAGE, (ſ.) ymyſgaroedd, coluddion, perfedd.
To GÁRBLE, (v.a.) gogrynnu, puro, peillio, nithio; glanhau, carthu.—didoli.
GÁRBLER, (ſ.) purwr, glanhâwr.
GÁRDEN, (ſ.) gardd.
GÁRDENER, (ſ.) garddwr.
GARE, (ſ.) gwlân garw, ceden.
To GARGARÍZE, (v.a.) golchi'r genau, a'r gêg.
To GÁRGLE, (v.a.) Edr. *Gargarize*.
GÁRGLE, (ſ.) golch genau.
GÁRLAND, (ſub.) coronbleth o lyſiau, talaeth.
GÁRLICK, (ſub.) garlleg.
GÁRMENT, (ſ.) gwiſg, dillad, dilledyn, trwſiad, achre.
GÁRNER, (ſ.) yſgubor, ydty, heiniardy, yſtordy.
GÁRNET, (ſ.) rhuddem.
To GÁRNISH, (v.a.) harddu, addurno, trwſiadu, prydferthu, tacclu, hoywi.
GÁRNISH, (ſ.) harddwch, addurn. —arian a dâl carcharorion ar eu mynediad i garchar.
GÁRNISHMENT, (ſ.) addurn.
GÁRRET, (ſ.) llofft uchaf.
GARRETTÉER, (ſub.) un yn byw ar llofft.—*Fig.* awdwr dirmygedig.
GÁRRISON, (ſ.) gwerſyll, amddiffynfa, milwyr a roir i gadw caſtell.
To GÁRRISON, (v.n.) goſod milwyr mewn lle i'w amddiffyn; gwerſyllu.
GARRÚLITY, (ſub.) ſiaradach, baldordd, gwagſiarad.
GÁRRULOUS, (adj.) ſiaradus, dywedgar, llawn baldordd a gwagſiarad.
GÁRTER, (ſ.) gardas, gardys.—arwydd marchogion a wnaed gan *Edward* y III.
GASCONÁDE, (ſub.) ffroſt, ymffroſt, gwagfoſt, rhodres.
To GASCONÁDE, (v.n.) ffroſtio, bocſachu.
To GASH, (v.a.) archolli.
GASH, (ſ.) archoll.
To GASP, (v.a.) dyheu, anadlu, peuo. —*Fig.* hiraethu, awyddu. "*gaſped after liberty.*" Spect. No. 198.
GASP, (ſ.) ffûn, anadl.
GATE, (ſ.) dôr, porth, llidiart, drŵs.
GÁTEWAY, (ſ.) fiordd, llwybr.
To GÁTHER, (v.a.) caſglu, cynnull, caſglu ynghyd, crynoi; ymgynnull.
GÁTHERS, (ſ.) caſgliadau, plygiadau, dulliau.
GÁTHERING, (ſ.) cynnulliad, *Gen.* xlix. 10. *ac atto ef y bydd* cynnulliad *pobloedd.*—caſgl, caſgliad.
GÁUDILY, (adv.) yn ddiſglair, yn hardd, yn dêg mewn ymddangoſiad.
GAÚDINESS, (ſ.) dillynrwydd, tegwch neu harddwch ymddangoſiadol heb fawr werth, na ſylwedd.
GAÚDY, (adj.) hardd, dillyn, têg, tacclus, neu trwſiadus mewn ymddangoſiad.
To GAUGE, (v.a.) meſuro lleſtr.
GAUGE, (ſ.) meſur.
GAÚGER, (ſ.) meſurwr lleſtri.
GAUNTLET, (ſ.) dyrnfol.
GAUZE, (ſ.) lliain neu ſidan teneu.
GAY, (adj.) dillyn, hardd, têg, pert, tacclus, trwſiadus, hoyw; llawen, hoenus; gwych, *Iag.* ii. 3.
GÁYETY, (ſ.) Edr. *Gaiety*.
GÁYLY, (adv.) yn ddillyn, yn drwſiadus, yn ymddangoſiadol; yn llawen, yn ddiſyrr.
GÁYNESS, (ſ.) Edr. *Gaiety*.
GAZE, (ſ.) drŷch, ſylliad, ardremmiad, diſgwyliad.
To GAZE, (v. a.) llygadrythu, ſyllu, ardremmu, tremio, edrych ar, ſelu, *Exod.* xix. 21. *rhag iddynt ſyrthio at yr Arglwydd i* hylldremmu.
GAZÉTTE, (ſ.) papyr o newyddion a gyhoeddir trwy awdwrdod.
GAZETTÉER, (ſub.) yſgrifenwr newyddion. —— llyfr yn cynnwys hanes

s gwledydd a trefydd trwy 'r fŷd.

NG-STÓCK, (ſ.) peth i edrych drŷch, *Nah.* iii. 6. *a gosodaf* ddrych.

G E

, (ſ.) addurn, tacclau, trecc, trwſiad, dodrefn, dâ.

, (ſ. plu. *of geese*) gwyddau.

D, (v. a.) diſpaddu.

NG, (ſ.) ceffyl diſpaidd.

, (adj.) oer, fferllyd; rhew-

Y, (ſ.) cawl yſgrawlingaidd, dig ym mha un y berwyd cîg.

(ſub.) gemm, maen gwerth-

NI, (ſ.) gefelliaid.

ER, (ſ.) rhyw, gradd.

NDER, (v.) cenhedlu, hilio, io; ymddwyn, eſgor.

ALÓGICAL, (adj.) achaidd, n perthyn i âch.

ÁLOGIST, (ſ.) achwr.

ÁLOGY, (ſ.) âch, gwelygordd, l, âch ac edryf.

RAL, (adj.) cyffredin, cyffre-, hollawl.

RAL, (ſ.) y cyfan, y cwbl.— n, blaenor llu, pennaeth llu, wdawd.

RALÍSSIMO, (ſ.) pencapten.

RALLY, (adv.) yn gyffredinol, cyffredin, yn fynych.

RÁLITY, (ſub.) cyffredinol-d, y rhan fwyaf.

RERATE, (v. a.) Edr. *To Gen-*

RÁTION, (ſub.) cenhedlaeth, edliad; eppil, hîl, hiliad. *Fig.*

RATIVE, (adj.) cenhedliog, a edlio.

RÓSITY, (ſ.) haelder, haeledd, awgrwydd, boneddigeidd-d, mwyneiddrwydd, rhyw-rwydd.

ROUS, (adj.) hael, bonheddig-hyrodd; mwynaidd.

IS, (ſ.) *from Gr.* γενεσις, *gene-*, cenhedliad; llyfr cyntaf s, a elwyd felly gan y Groeg- herwydd ci fod yn cynnwys cenhedliad pob peth.

GÉNIAL, (adj.) a genhedlo; naturiol —difyr, digrif.

GÉNIUS, (ſ.) yr angel da neu ddrwg a debygai gwyr anghred ei fod i bob dyn, yſpryd dyn, naturiaeth, anian.

GENT. *Abbr. of Gentleman.*

GENTÉEL, (adj.) tacclus, hoyw, deſtlus, dillyn, pingc, tlws, gwych; cyweithas.

GENTÉELNESS, (ſub.) cyweithaſrwydd, boneddigeiddrwydd; tacclufrwydd, dillynrwydd.

GÉNTILE, (ſ.) gŵr cenhedlig, pagan.

GÉNTILISM, (ſ.) paganiaeth; eulunaddoliaeth.

GENTÍLITY, (ſ.) bonedd, boneddigeiddrwydd, dyledowgrwydd.— cyweithaſrwydd.

GÉNTLE, (adj.) mwyn, mwynaidd, tirion, rhadlawn, eſmwyth, llonydd, addfwyn, cyweithas.—dôf.

GÉNTLEMAN, (ſ.) gwr bonheddig.

GÉNTLY, (adv.) yn eſmwyth, yn llonydd, yn fwynaidd.

GÉNTRY, (ſub.) boneddigion, bonedd.

GENUFLÉCTION, (ſ.) goſtyngiad, neu plygiad ar luniau.

GÉNUINE, (adj.) naturiol, priodol; pûr, digymmyſg; cynhwynol; gŵir, cywir.

GÉNUINENESS, (ſ.) purdeb; gwirionedd.

GÉOGRAPHY, (ſub.) doſparthiad y ddaear, darluniad y ddaear, argraff y ddaear, *medd* Davies.

GÉOMETRY, (ſub.) *from Gr.* γη, *the earth*, y ddaear, *and* μετρια, *meaſure*, meſur; celfyddyd meſur daear, ond yn awr a gymmerir am helaethrwydd, ehangder, maintioli, &c. a'u hyſtyriaid yn unig ynthynt eu hunain.

GÉRMAN, (ſ.) brawd.

Couſin GERMAN, cefnderw.

To GÉRMINATE, (v. n.) blaguro, blodeuo, egino.

GESTÁTION, (ſ.) dygiad yn y groth.

To GÉSTICULATE, (v. a.) gwneuthur munudiau, chwarae yſgentyn.

GESTICULÁTION, (ſ.) gwneuthuriad munudiau.

GE'STURE, (ſub.) arweddiad, ymarweddiad, ymddygiad; gwneuthuriad munudiau.

To GET, (v.a.) cael, caffael, ynnill, maelio.

GEWGAW, (ſ.) tegan.

G H

GHA'STLINESS, (ſ.) dychryn, echryn, arſwyd, ofn.

GHA'STLY, (adj.) dychrynllyd, ofnadwy, erchyll.

GHOST, (ſ.) yſpryd, lledrith, bwg. *Ll.*

Holy GHOST, yſpryd glân.

GHO'STLY, (adj.) yſprydol.

GIANT, (ſ.) cawr, cawres.

GI'BBERISH, (ſub.) gwrthuniaith, trwſgliaith.

GI'BBET, (ſ.) crogbren, crogwydd.

To GI'BBET, (v. a.) crogi, *corruptly* ſibedu.

GI'BBOUS, (adj.) crwmm, cefngrwmm; ſe ddywedir ſod y lleuad yn *gibbous* pan bo hi rhwng llawn a hanner llawn.

To GIBE, (v.n.) cellwair, gwawdio, cydcam; gwatwar.

GIBE, (ſub.) cellwair, cydcam, gwawd.

GI'BBLET, (ſ.) ſibled.—*this ſeems to be a corruption of Giblet tho' generally uſed.*

GI'DDINESS, (ſ.) pendro, gyſp, mynyglog, ymmennydd-dro, madrondod, penſeddwdod.—eſgeuluſdra.

GIDDY, (adj.) pendroedig, penyſgafn, penſyfrdan: anwaſtad, anſefydlog.—eſgeulus, diofal.

GIFT, (ſ.) rhodd, dawn, anrheg.

GIFTED, (adj.) doniog.

GIG, (ſ.) tro-bren.

GIGA'NTICK, (adj.) cawraidd.

To GI'GGLE, (v.n.) chwerthin.

GI'GLET, (ſ.) dihiren, benyw anllad.

To GILD, (v.a.) euro, goreuro, barneiſio.

GILLS, (ſ.) cragennau pyſgod.

GILL, *meaſure*, y bedwarydd ran o bint.

GILT, (adj.) goreuredig, gwedi ei euro.

GIM, (adj.) pert, tacclus, dillyn, trwſiadus, pingc.

GI'MLET, (ſ.) ebill, gwimbill.

GIN, (ſ.) telm, magl, croglath, annel.—llynn a ddiſtyllir o rawn meryw.

GI'NGER, (ſ.) ſinſir.

GI'NGERLY, (adv.) yn eſmwyth, yn dirion, yn ochelgar.

GI'NGERNESS, (ſ.) tironwch, gochelgarwch.

To GINGLE, (v.n.) tincio, tincian.

GI'NGLE, (ſ.) rhingc, tingc, tingcian.

GI'NNET, (ſ.) mûl; ceffyl bychan.

GI'PSIES, *corrupted from Egyptians*, (ſ.) pobl grwydredig a gymmerant arnynt ddarllen ffortun.

To GIRD, (v.a.) gwregyſu, rhwymo, amgylchu, clymmu, cenglu.

GI'RDER, (ſ.) trawſt, llogail.

GI'RDLE, (ſub.) gwregys, rhwymmyn.

GIRL, (ſ.) llangces, geneth, herlodes, bachgennes, hoccrell.

GI'RLISH, (adj.) llangceſaidd.

To GIRT, (v. a.) Edr. *Gird.*

GIRT, } (ſ.) cengl.
GIRTH, }

To GIRTH, (v.a.) cenglu.

To GIVE, (v.a.) rhoddi, rhoi, donio, anrhegu.

GI'ZZARD, (ſ.) cylla aderyn.

GLAD, (adj.) llawen, difyr, digrif, llon, diddan, gorawenus, ſiriol.

To GLA'DDEN, (v. a.) gwneuthur yn llawen, ſirio, digrifu, llonni.

GLADIA'TOR, (ſ.) cleddyfwr.

GLADLY, (adv.) yn llawen, yn ddifyr, yn llon.

GLA'DNESS, (ſ.) llawenydd, diddanwch, digrifwch, difyrrwch.

GLADSOME, (adj.) Edr. *Glad.*

GLAIRE, (ſ.) gwyn wy.—math ar waywffon.

GLANCE, (ſ.) cip, cip olwg.

To GLANCE, (v. n.) llewyrchu, diſgleirio; cymmeryd cip olwg.—amneidio, rhoi awgrym.

GLA'NDERS, (ſ.) yſgyfaint.

To GLA'RE, (v. n.) llewyrchu, neu ddiſgleirio fel ag y tywyllo 'r llygaid; melltennu.

GLARE, (ſ.) diſgleirdeb, llewyrch tanbaid.—edrychiad ffyrnig.

GLASS, (ſ.) gwydr, iolwrch.

GLA'SSY, (adj.) gwydrawg.

:E, (v. a.) gwneuthur, neu gwydr mewn ffeneſtri.—— ſio, cyboli, yſlippanu.
ER, (ſub.) gwydrwr, gwneu- ffeneſtri.
(ſ.) barcut, barcuttan.
, (ſ.) pelydr, llewyrch, diſ- b, tywyn.
Y, (adj.) melltennog, pal- llychedenog.
N, (v.a.) lloffa, caſglu.
(ſ.) tywarchen; tir, daear.
glwys, claſdir.
ſub.) llawenydd, gorfoledd.
L, (adj.) llawen.
K, (v.a.) cellwair, cydcam.
(ſ.) dylifad crawn, a gôr o
adj.) llyfn; llithrig, llithr- buan.
Y, (adv.) yn llyfn.
E, (v.n.) llithro, rhedeg yn
(ſ.) llithrad.
MMER, (v. n.) golewychu, lledoleu, bod yn ſyrnoleu.
ER, (ſ.) golewychiad, lled
E, (ſ.) golewyrchiad. — cip l.—byrr fwynhâd.
STEN, } (v. n.) llewyrchu,
R, } diſgleirio, danlew-
ER, } ychu, melltennu.
ER, (ſub.) diſgleirdeb, llew-
AT, (v.n.) edrych ar draws.
, (ſ.) pêl, pellen, globyn.— awd.
E, (adj.) crwnn.
LAR, } (adj.) crwnn.
LOUS, }
ERATE, (v.a.) dirwyn, pell-
, (ſ.) tywyllni, caddug.—— -der, neu drymder meddwl.
INESS, (ſ.) tywyllwch.—— -der; dychryn; alaeth, triſt-
Y, (adj.) tywyll, caddug, , cymmylog.—prudd, triſt, s.
FICATION, (ſub.) rhoddiad iant.
RIFY, (v.a.) gogoneddu, an- rhydeddu, moliannu, clodfori.

GLÓRIOUS, (adj.) gogoneddus moliannus, anrhydeddus; ardderchog, rhagorol.

GLÓRY, (ſ.) gogoniant, anrhydedd, moliant, clod, mawl; ardderchawgrwydd.

To GLÓRY, (v.n.) ymogoneddu, ymffroſtio, ymfolychu, ymglodfori, ffroſtio.

GLOSS, (ſub.) eglurhâd, eſponiad, deongliad.—diſgleirdeb, grân.

To GLOSS, (v. a.) deonglu, eſponio. —cyboli, yſlippanu.—peri i beth ymddangos yn rheſymmol trwy gau amlygiad.

GLÓSSARY, (ſ.) gair-lyfr i eglurogeiriau dyrys.

GLÓSSOGRAPHER, (ſ.) yſgrifenwr eſponiadau.

GLÓSSY, (adj.) yſplennydd, diſglair.

GLOVE, (ſ.) maneg, amlaw.

To GLOUT, (v.n.) edrych yn eiddigus ac yn llidiog.

To GLOW, (v.n.) gwreſogi; llewyrchu.

GLOW-WORM, (ſ.) magren, y gyfarwydd.

GLUE, (ſ.) yſglawring, yſgrawling, glûd.

To GLUE, (v.a.) yſgrawlingo, gludo.

To GLUT, (v.a.) traflyngcu, gwangcio; digoni, gorllenwi; laru.

GLUT, (ſ.) yr hyn a draflyngcir; yn wangcus, mwy nâ digon: trawala, traddigonedd.

GLÚTINOUS, (adj.) yſgrawlingaidd, gludog.

GLÚTTON, (ſub.) glŵth, aflerw, gloddeſtwr, rhemmwth.

GLÚTTONOUS, (adj.) glwth, rhawth, gwangcus, ceulrwth, aflerw.

GLÚTTONY, (ſ.) glythineb, glythni.

GLÚY, (adj.) gludog.

GLYN, (ſ.) glynn, cwmm.

GLY'STER, (ſ.) chwiſtrell feddyginiaeth, meddyginiaeth a roir trwy chwiſtrell.

G N

To GNASH, (v.a.) rhingcian, yſgyrnygu.

GNAT, (ſ.) gwybedyn, gwyddbedyn, ednogyn.

To

To GNAW, (v. a.) cnoi, amgnoi, yſu. —diſa.
GNÓMON, (ſ.) crîb deial, pin deial.
To GO, (v.n.) myned, cerdded.
GOAD, (ſ.) ierthi, irai, garthon, S.
To GOAD, (v. a.) ſwmbylio, ſymlu. —*Fig.* annog; dirio.
GOAL, (ſ.) nôd.
GOAL, *priſon*. Edr. *Gaol*.
GOAR, (ſ.) godreu.
GOAT, (ſ.) gafr, gitten, llillon.
He GOAT, (ſ.) bwch.
GÓATISH, (adj.) cyffelyb i afr.
To GÓBBLE, (v.n.) traflyngcu.
GÓBBLET, (ſ.) ffiol, cwppan, diodleſtr.
GÓBLIN, (ſub.) ellyll, gŵyll, anyſpryd.
GOD, (ſ.) Duw.
GOD-DAUGHTER, (ſ.) merch fedydd.
GÓDDESS, (ſ.) duwies.
GÓD-FATHER, (ſ.) tadbedydd.
GÓDHEAD, (ſ.) duwdod.
GÓDLINESS, (ſ.) duwioldeb, dwywolder, dwyfolder.
GÓDLY, (adj.) duwiol, dwyfol, dwywol.
GÓD-MOTHER, (ſ.) mamfedydd.
GÓDSHIP, (ſ.) duwdod.
GÓD-SON, (ſ.) mab-bedydd.
GÓDWARD, (adj.) tu ag at Dduw, ar Dduw, 2. *Cor.* iii. 4. *trwy Grift* ar Dduw.
To GÓGGLE, (v.n.) edrych ar draws.
GÓGGLE-EYED, (adj.) llygad-draws, llygadwŷr.
GÓING, (ſ.) mynediad, cerddediad.
GOLD, (ſ.) aur, our.
GÓLDEN, (adj.) auraidd.
GÓLDSMITH, (ſ.) aurych, eurych, aurof, gôf aur.
GONE, (preter. of *go*) wedi myned.
GÓNORRHOEA, (ſ.) y frech ffrengig, y frech fawr.
GOOD, (adj.) da, daionus, mâd.
GÓODLY, (adj.) prydus, prydweddol, glân, golygus, hardd.
GÓODNESS, (ſ.) daioni.
GOODS, (ſ.) dâ, dodrefn, moddion, golud.
GOOSE, (ſ.) gŵydd.
GO'OSECAP, (ſ.) dŷn dwl, ynfyd.
GORE, (ſ.) gwaed.

To GORE, (v.a.) cornio, *Exod.* xxi. 28. *os ŷch a* gornäi *ŵr neu wraig*.
GORGE, (ſub.) corn pori, breuant, cêg, croppa.
To GORGE, (v. n.) glythinebu, traflyngcu, peſgi.
GÓRGEOUS, (adj.) dillyn, têg, hardd claerwen, *Luc* xxiii. 11. *a'i wiſge â gwiſg* glaerwen.
GO'RGEOUSNESS, (ſ.) diſgleirdeb.
To GORMANDIZE, (v.n.) gwangcio, Edr. *to Gorge*.
GORSE, (ſ.) eithin.
GO'RY, (adj.) gwaedlyd.
GO'SLING, (ſ.) gŵydd ieuangc.
GO'SPEL, (ſ.) efengyl, newydd da.
GO'SSIP, (ſ.) tadbedydd, neu famfedydd. —*Fig.* un yn myned oddi amgylch i roi newyddion, neu i wagſiarad.
To GÓSSIP, (v. n.) baldordd, gwagſiarad, ſiſial.—ſegura.
To GO'VERN, (v. a.) rheoli, llywodraethu, llywio; cyfarwyddo, gwladychu.
GO'VERNABLE, (adj.) llywodraethol.
GO'VERNANCE, (ſub.) Edr. *Government*.
GOVERNÁNTE, } (ſ.) llywodraethes,
GOVERNESS, } athrawes.
GOVERNMÉNT, (ſub.) llywodraeth, rheolaeth.
GO'VERNOR, (ſub.) llywodraethwr, rheolwr, llywydd, rhaglaw.
GOUGE, (ſ.) gaing gau.
GOUT, (ſ.) troedwſt, cymmalwſt.
GÓUTY, (adj.) daroſtyngedig i'r cyfryw ddolur.
GOWN, (ſ.) gŵn, hûg, gwalling.
GRACE, (ſ.) grâs, rhad, ffafor, llâd. —mireinwch, telediwrwydd, glendid.—addurn, prydferthwch.—*in ſpeaking*, ffraethder.
To GRACE, (v.a.) addurno, harddu, prydferthu.
GRACEFUL, (adj.) têg, dillyn, prydus, hardd, mirain.
GRÁCEFULNESS, (ſ.) tegwch, pertedd, telediwrwydd, mireinwch.
GRÁCELESS, (adj.) diras.
GRÁCES, (ſ.) Aglaia, Euphroſyne, a Thalia, duwieſau glendid, telediwrwydd, a chyweithaſrwydd, a ddy-

ymmygau i'r prydyddion i ferched i Jupiter a Fenus.
OUS, (adj.) graſlawn, graſuſadlawn, hyddawn.
ÁTION, (ſ.) dring, dyrchafiad l i râdd.
JAL, (adj.) graddol.
ALLY, (adv.) yn raddol, o ychydig ac ychydig.
DUATE, (v. a.) urddo.
JATE, (ſ.) graddwr.
, } (ſ.) grefftyn, impyn.
FF, } (v.a.) impio, plannu i
, } mewn.
, (ſub.) gronyn, yden; ŷd, , I *Cor.* xv. 37.
ED, (adj.) garw.
RAINED-*fellow*, dyn anhyngwrthnyſig.
S, (ſ.) ſoeg.
MAR, (ſ.) gramadeg, dwnad.
MÁRIAN, (ſub.) gramadegwr.
MÁTICAL, (adj.) gramadeg-
ARY, (ſub.) ydle, yſtordy ŷd, or.
, (adj.) mawr; ardderchog; g; uchel, dyrchafedig; tacwych, claerwen.
DÉE, (ſ.) pendefig; gŵr dy-
D-CHILD, (ſ.) ŵyr.
D-DÁUGHTER, (ſ.) ŵyr.
DEUR, (ſ.) mawredd, arddergrwydd; rhwyſg, rhodres; ſrwydd; uchelfraint, teilyng-
D-FATHER, (ſub.) taid, tâd y
D-MÓTHER, (ſ.) nain, mam y
D-SIRE, (ſ.) Edr. *Grandfather*.
D-SON, (ſ.) ŵyr.
E, (ſ.) fferm, maenol, melin-ddyn.—yſgubor; llawr dyr-
NT, (v. a.) addef, cyfaddef, rhoddi, donio, anrhegu.
, (ſ.) rhodd, dawn, anrheg; ad; lwfiedigaeth.
ÉE, (ſ.) a gaffo gêd, derbyn-
OR, (ſ.) addefwr; rhoddwr.

To GRÁNULATE, (v.n.) gwneuthur yn ronynau.
GRÁNULE, (ſ.) mymryn.
GRAPE, (ſ.) grawn.
GRÁPHICAL, (adj.) wedi ei weithio yn gywraint, ac yn ddeſtlus berffaith gwbl.
GRÁPNEL, (ſ.) angor bychan.
To GRÁPPLE, (v.a.) gafaelu, dala gafael ar.——ymladd, ymryſſon, arneſtu, ymgipprys.
To GRASP, (v.a.) crafangcu, dala gafael ar.—ymorcheſtu; gormeſu.
GRASP, (ſ.) crafangciad, gafaeliad.
GRASS, (ſ.) porfa, glaſwellt, gwellt, *Eſa.* xl. 6. *pob cnawd ſydd* wellt.
Latter-GRASS, (ſ.) adladd.
GRÁSHOPPER, (ſ.) ceiliog rhedyn, *Num.* xiii. 33. hagab, *Lef.* xi. 22.
GRATE, (ſub.) gradell, alch, crud haiarn.
To GRATE, (v.a.) rhadellu, crafellu; rhwbio ar grafell.——dygnu, aflonyddu; ſarhâu.
GRÁTEFUL, (adj.) diolchgar;——hyfryd.
GRÁTEFULNESS, (ſub.) diolchgarwch.
GRÁTER, (ſub.) rhadell; crafell, rhaſgl.
GRATIFICÁTION, (ſub.) rhyngiad bodd, boddhâd, boddlondeb; hyfrydwch; pleſſer; gwobr; tâl pwyth.
To GRÁTIFY, (v.a.) boddhâu, boddio; gwobrwyo; talu 'r pwyth.
GRÁTIS, (adv.) yn rhodd, yn rhâd; yn hael.
GRÁTITUDE, (ſub.) diolchgarwch, caredigrwydd.
GRATUÍTOUS, (adj.) rhâd, ewyllyſgar, a wnelir o ewyllys da ac yn rhâd.—dibrawf.
GRATUÍTY, (ſub.) rhôdd; anrheg; gwobr; tâl pwyth; cydnabyddiaeth.
To GRÁTULATE, (v. a.) Edr. *to Congratulate*.
GRAVE, (ſ.) bêdd, beddrod.
To GRAVE, (v. a.) Edr. *to Engrave*.
GRAVE, (adj.) dwys, difrif; diofreged, digellwair; prûdd.
GRÁVEL, (ſ.) gro, graian, marian.
To GRÁVEL, (v. a.) toi â gro.—dyryſu

ryſu âg amwyſdra, neu anhawſder nas gall un ei ddirnad.

GRÁVELLY, (adj.) graianog, marianog.

GRÁVENESS, (ſ.) dwyſder.

GRÁVELY, (adv.) yn ddwys, yn ddifrif.

GRÁVER, (ſub.) cerfiwr. — grefol, graffol.

To GRÁVITATE, (v.n.) pwyſo; pwyſo neu dueddu tu a'r canolbwynt.

GRAVITÁTION, (ſ.) pwyſiad, neu dueddiad tu a'r canolbwynt.

GRÁVITY, (ſub.) pwys, trymder; dwyſder.

GRÁVY, (ſ.) ſûdd cîg.

GRAY, (adj.) llwyd, blawr, blawrwyn.

GRÁYNESS, (ſ.) llwydedd, llwydni.

To GRAZE, (v.n.) pori, porfau, ymfawr.

GRÁZIER, (ſub.) porfawr, porthwr anifeiliaid.

GREASE, (ſ.) ſaim.

To GREASE, (v. a.) ſeimio, iro, eneinio.

GREÁSINESS, (ſ.) braſder.

GREASY, (adj.) ſeimlyd.

GREAT, (adj.) mawr; helaeth.

GRÉATNESS, (ſ.) mawredd, mawrder, maint, maintioli, helaethrwydd.

GREAVES, (ſ.) coeſarfau.

GRECIAN, (adj.) groegaidd, (ſ.) Groegwr.

GREÉDILY, (adv.) yn wangcus, yn awyddus.

GREÉDINESS, (ſ.) gwangc, awydd, aingc, rhaib, amic, *Ll.*

GREÉDY, (adj.) gwangcus, awyddus, rheibus.

GREEN, (adj.) gwyrdd; anaddfed; îr, ir-las.

GREENNESS, (ſub.) gwyrddleſni, gwyrdd-der; irder; anaddfedrwydd.

To GREET, (v.a.) annerch, cyfarch.

GRÉETING, (ſ.) annerch.

GREGÁRIOUS, (adj.) yn dorfaidd, yn heidiau.

GRENÁDE, } (ſ.) pelen dân.
GRENÁDO, }

GREY, (adj.) Edr. *Gray.*

GRENADÍER, (ſ.) milwr.

GREYHOUND, (ſ.) milgi.

GRÍDIRON, (ſ.) gridyll, alch.

GRIEF, (ſ.) gofid, poen, dolur, cyſteg; trymder, trymſryd, alaeth, triſtwch, cyſtudd.

GRÍEVANCE, (ſ.) camwedd, gormes, ſarhâd; blinder, *Hab.* i. 3. *ac yn peri im' edrych ar* flinder.

To GRIEVE, (v.) gofidio, dolurio, ymofidio, triſtau, galaru, alaethu, toſturio, *Barn.* x. 16. *a'i enaid ef a* doſturiodd *o herwydd adſyd Iſrael.* difwyno, 2 *Bren.* iii. 19. *a pheb darn o dir da a* ddifwynwch *chwi.*

GRÍEVOUS, (adj.) dygn, trallodus, gorthrymmus, poenus, gofidus, dolurus.

GRÍEVOUSNESS, (ſ.) blinder, *Eſa.* x. 1. trymder, *Eſa.* xxi. 15.

GRIFFIN, (ſ.) griffwn, egrifft.

GRIG, (ſ.) llyſowen fechan.

To GRILL, (v. n.) rhoſtio.

GRIM, (adj.) gygus, cuchiog, ffyrnig ei olwg; gwrthun.

GRIMÁCE, (ſ.) murſendod; ffuant. —ymluniad wyneb.

To GRIM, (v. a.) pardduo, gordduo, duo.

GRÍMLY, (adv.) yn gygus, yn guchiog.

To GRIN, (v.n.) diſgyrnu dannedd, yſgyrnygu.

GRIN, (ſ.) diſgyrniad dannedd.

GRIN, (ſ.) *ſnare*, magl, *Job* xviii. 9.

To GRIND, (v. a.) malu, malurio, llifo, llifianu.

GRÍNDER, (ſ.) malwr, llifianwr.

GRÍNDERS, (ſ.) cilddannedd, *Job* xxix. 17.

GRÍNDSTONE, (ſ.) breuanllif, maen llif.

To GRIPE, (v. a.) dala gafael. — gwaſgu. — gormeſu, gorthrymmu, cnoi 'r coluddion, gwynio, gwynegu.

GRIPE, (ſ.) crafangciad, gafaeliad. gormes, gorthrymder, cribddail.

GRIPES, (ſ.) cnoſa, gwayw, gwewyr.

GRÍPER, (ſ.) gormeſwr, gorthrymwr, cribddeiliwr.

GRÍSKIN, (ſ.) glain cefn mochyn.

GRÍSLY, (adj.) dychrynllyd, erchyll, ofnadwyd.

', (ſ.) toll mewn melin; mâl, id o ŷd.
'LE, (ſ.) madruddyn, teiſ-
'LY, (adj.) madruddog.
(ſ.) grut, gro, graian, mar-ywod.—eiſin, brann.
'INESS, (ſ.) grutrwydd, grai-ydd.
'Y, (adj.) graianog, marian-wodlyd.
'LE, } (adj.) llwyd, brocc.
LED, }
AN, (v. n.) ucheneidio, och-hi, griddfan, cwynfan, gro-
N, (ſ.) uchenaid, ôch, ochen-
', (ſub.) grôd. Edr. *Drachma*.
).
'S, (ſ.) rhynion.
'R, (ſ.) ſiopwr a bryno ac a o ſûwgr, tê, *&c.*
, (ſub.) gwerddyr, gweryd, roth, cylch yr arffed.
I, (ſ.) marchwr, gwaſtrawd.
'E, (ſ.) rhygn.—ceuedd.
PE, (v. n.) ymbalfalu, palfu, u.
, (adj.) mawr; brâs tew;—iornus; cywilyddus. — dŵl, .—aflan, ammhur.
, (ſub.) y cyfan, y cwbl.—y 144.
RO, } (ſ.) ogof, ffau.
'SQUE, (adj.) anhrefnus, an-idd; gwrthun, digrif.
, (ſ.) coed, coedwig, gwig, , 1 *Bren.* xv. 13. Gallt.
'VEL, (v. n.) ymluſgo; am-, ymgreinio yn y llwch.
'D, (ſub.) llawr, tîr, daear.—ylfaen.
'DS, (plu.) gwaddod, gwael-, llorion.
'ND, (v.a.) dacaru; ſylfaenu, yfforddi, addyſgu.
'D, (pret. *and* par. paſſ. *of*).
'DLESS, (adj.) diſail, difyl-
', (ſ.) ſwpp; torf, rhawd.
', (ſ.) blawd garw, rhynion.
addod.

To GROW, (v. n.) tyfu, cynhyddu, angwanegu, prifio.
To GROWL, (v.n.) chwyrnu, yſgyrn-ygu; grwgnach.
GROWSE, (ſ.) grugiar.
GROWTH, (ſ.) tŵf, tyfiad, tyfiant, cynnydd, cynnyrch, prifiad.
To GRUB, (v. a.) dadwreiddio, di-wreiddio.
To GRUDGE, (v. a.) dannod, edliw, cyfedliw; grwgnach.
GRUDGE, (ſ.) grwgnach; cynfigen, cynghorfynt, câs.
GRÚDGINGLY, (adv.) yn rwgnach-lyd, yn anewyllyſgar.
GRUEL, (ſ.) cawl.
GRUFF, (adj.) gerwin, ſûr, afryw-iog, ſarrug, ffyrnig.
To GRÚMBLE, (v. n.) grwgnach; chwyrnu.
GRÚMOUS, (adj.) tywarchog.
To GRUNT, (v. n.) rhochan.

G U

GUARANTÉE, (ſ.) gwarantwr; un a fynno gweled ammodau, cyngrair neu gyfammod yn cael ei gyflawni
To GUARD, (v. a.) amddiffyn, diog-elu.
GUARD, (ſ.) amddiffynfa, milwyr a roir i amddiffyn lle, goſgordd, gwerſyll.—gwyliadwriaeth.
GÚARDIAN, (ſ.) ymgeleddwr, ar-ffedog, amddiffynwr, ceidwad, achleſwr, goruchwyliwr.
GÚARDIANSHIP, (ſ.) ceidwadaeth, ac ymgeledd etifedd dan oed, no-dded, ymgeledd.
GUBERNÁTION, (ſ.) llywodraeth.
GÚDGEON, (ſ.) gwyniad.
GUESS, (ſ.) tŷb, amcan, trawſam-can, dyfais, dychymmyg.
To GUESS, (v.a.) dyfalu, tybio, am-canu, bwrw amcan.
GUEST, (ſ.) gweſtai, gweſtwr.
GÚIDANCE, (ſ.) cyfarwyddyd, hy-fforddiad, tywyſiad, dangoſiad.
To GUIDE, (v. a.) cyfarwyddo, hy-fforddi, hylwybro, tywyſo.
GUIDE, (ſub.) tywyſog, ffordd-wr, hyfforddwr, cyfarwyddwr, arwein-ydd.
GUILD, (ſ.) cymdeithas, corpho-laeth, brawdoliaeth.
GUILE, (ſub.) twyll, hâd, hocced,

GUILT, (ſ.) euogrwydd; pechod, camwedd.
GÚILTINESS, (ſ.) euogrwydd.
GÚILTY, (adj.) euog, beius, cylus, caingylus, troſeddol.
GÚINEA, (ſ.) dryll o aur o un ſwllt ar hugain.
GUISE, (ſub.) môdd, dull, agwedd, llun, ſût, gwedd.
GUITÁR, (ſub.) math ar offeryncerdd.
GULF, (ſub.) morgerwyn, caingc o fôr.—anoddyn, cadduglyn, pwll tro.—gagendor, *Luc* xvi. 26.
GULL, (ſub.) gwylan.—twyll, hud, hocced.——hyrtyn, un hawdd ei dwyllo.
To GULL, (v.a.) twyllo, hudo, coggio
GÚLLET, (ſ.) corn pori, cêg.
To GULP, (v.a.) traflyngcu.
GULP, (ſ.) traflwngc, trangcel.
GUM, (ſ.) gwm. Edr. *Gummi*. Dr. *Davies*.
GÚMMY, (adj.) llawn gwm.
GUMS, (ſ.) gorchfanad, gorchfanau, gorchafanau.
GUN, (ſ.) gwnn, dryll, cyflegr.
GÚNNERY, (ſ.) y gelfyddyd o ſaethu a drylliau.

GÚNPOWDER, (ſub.) powdr gwnn, pluor gwnn.
GÚRGEONS, (ſ.) rhuchion, brann.
To GUSH, (v.a.) ffrydio, llifo.
GUSH, (ſ.) ffrŵd.
GUST, (ſub.) chwaith, archwaith, blâs.—awel, chwa.
GÚSTO, (ſ.) blâs.
GUT, (ſ.) perfeddyn, coluddyn, ymyſgar.
To GUT, (v.a.) perfeddu, diberfeddu. —yſpeilio.
GÚTTER, (ſub.) ffôs, clawdd, cafndwr, cwtter, *Gen.* xxx. 41.—*ſlaen y praidd yn y* cwtterydd.
To GÚTTER, (v.a.) cwtteru.
To GÚTTLE, (v. n.) glythinebu, cegu, traflyngcu, bolera.
GÚTTLER, (ſ.) glŵth, rhemmwth, gloddeſtwr.
GÚTTURAL, (adj.) cegaidd, yn perthyn i'r gêg.
To GÚZZLE, (v.n.) cegu, traflyngcu, yfed yn wangcus.
GÚZZLER, (ſ.) cegwr, gloddeſtwr.
GYRÁTION, (ſ.) cylchiad, amgylchiad, cwmpaſiad.
GYVES, (ſ.) llyffetheiriau coeſau.

HABERDÁSHER, (ſ.) gwerthwr mân nwyfau.
HABÉRGEON, (ſub.) lluryg; bronfoll.
HABÍLIMENT, (ſ.) dillad, gwiſgoedd, trwſiad.
HÁBIT, (ſ.) yſtâd, cyflwr, gorddigor, anſodd, gwedd, agwedd; moes, arfer, greddf.—dillad, gwiſg.
HÁBITABLE, (adj.) cyfanneddol, hydrig.
HABITÁTION, (ſub.) trigfa, cyfanneddle, annedd, anneddle, preſwylfod.
HABÍTUAL, (adj.) cynnefinol, arferol, greddfol.
To HABÍTUATE, (v.a.) cynnefino, arferu.
HÁBITUDE, (ſ.) perthynas. —— cyflwr, agwedd.— arfer.
To HACK, (v.a.) haccio.

HACK, } (ſ.) hacnai.
HÁCKNEY, }
To HÁCKLE, (v. a.) drîn llîn.
HAFT, (ſ.) carn, menybr, ſaid.
HAG, (ſub.) ſwynwraig, hudoles; gwrâch, henwrach.
HÁGGARD, (adj.) gwyllt, anwar; truan; anferth, hagr, gwrthun.
HÁGGESS, (ſ.) pwdingen, ſelſigen, gwaedogen.
To HÁGGLE, (v.) difynio, torri.—bargenna trwy hir eiriau.
HAGIÓGRAPHER, (ſ.) yſgrifennydd ſanctaidd.
HAIL, (ſ.) ceſſair, cenllyſg.
To HAIL, (v. n.) bwrw ceſſair.
HAIL, (interj.) henffych well, *Luc* i. 28.
HÁILSTONE, (ſ.) Edr. *Hail*.
HAIR, (ſ.) gwallt; blew.
HAÍRY, (ſ.) gwalltog; blewog.

HÁL-

ERT, (ſ.) gwaywffon, llôſt.
YON, (ſ.) math ar aderyn.
YON, (adj.) heddychol, eſ-
:h, gwaſtad, tawel.
(adj.) iach, iachus, calon-
cryf.
.E, (v. a.) lluſgo, tynnu.
(ſ.) hanner, hannereg.
, (ſ.) neuadd, llŷs.
:LÚJAH, (ſ.) Edr. *Allelujah.*
.LÓO, (v. n.) bloeddio, gwae-

LOW, (v.a.) cyſſegru, bendigo,
:iddio, *Mat.* vi. 9.
, pron. *hawm*, (ſ.) gwellten,
ı, paladr, callodr, callod.
, (ſ.) cylch neu rhôd o gwm-
r haul a'r lleuad.
:T, (v. n.) cloffi.—ſefyll.—
ſo, ammau.
(ſ.) cloffi, cloffni.—gorphwyſ-
ıddin.
ER, (ſ.) coler, cebyſtr.
.TER, (v.a.) coleru.
.VE, (v. a.) deubarthu, rannu
.au.
ſ.) garr, morddwyd mochyn,
hwch.
ET, (ſub.) maenol, maenor,
o blwyf.
ER, (ſ.) morthwyl.
IMER, (v. a.) morthwylio.
OCK, (ſ.) gwely morwr.
ER, (ſ.) cawell, baſget, baner.
IPER, (v.a.) aflonyddu, blino,
o, trallodi; dyryſſu, maglu;
, denu.
PER, (ſ.) ſyllty, tryſordy.
(ſ.) llaw.
ID, (v. a.) arwain, tywys er-
llaw.—eſtyn â llaw.—trawſ-
ldo.
FUL, (ſ.) dyrnaid, ffûn.
ICRAFT, (ſub.) crefft; crefft

KERCHIEF, (ſub.) cwrſi llaw,
ain.
DLE, (v.a.) teimlo, cyffwrdd,
u; trin; traethu.
LE, (ſ.) carn, menybr, golyn,
lolen.
MAID, (ſ.) llawforwyn.
SEL, (ſub.) honſel, calennig,

HÁNDSOME, (adj.) glân, prydwedd-
ol, golygus, hoyw, pertus, dillyn;
hael.
HÁNDSOMENESS, (ſub.) glendid, te-
lediwrwydd, tegwch, prydferth-
wch, tlyſni.
HÁNDWRITING, (ſ.) llaw-yſgrifen.
HÁNDY, (adj.) a wneir a llaw.—
parod; deheu, hylaw; cyfarwydd;
cyflym, buan; addas.
To HANG, (v.a.) crogi.—llaeſu, ym-
ollwng, goſtwng, *Gal.* ii. 10. ſe-
fyll, *Mat.* xxii. 40.
HÁNGER, (ſ.) dageran, bidog, yſ-
gien.
HÁNGER-ON, (ſ.) truthian; ymddi-
bynwr, un yn byw ar draul arall.
HÁNGINGS, (ſ.) cortynnau, llenni,
Eſ. xxvii. 9. 2 *Bren.* xxiii. 7.
HÁNGMAN, (ſ.) crogwr.
To HÁNKER, (v.n.) hiracthu; chwen-
nychu.
HÁP, (ſ.) digwydd, damwain, dam-
chwain.
HÁPLY, (adv.) yſgatfydd, agat-
fydd, oddamwain.
To HÁPPEN, (v.n.) digwyddo, dam-
weinio.
HÁPPILY, (adv.) yn ddedwydd.
HÁPPINESS, (ſub.) dedwyddwch,
gwynfydedigrwydd, happuſrwydd,
diddanwch.
HÁPPY, (adj.) dedwydd, happus,
gwynfydedig.
HÁRANGUE, (ſ.) araith, ymadrodd,
arawd.
To HARÁNGUE, (v.n.) areithio.
HÁRBINGER, (ſ.) rhagredwr, blaen
rhed, cennad a êl o'r blaen.—*Fig.*
arwydd.
HÁRBOUR, (ſub.) hafn, porthladd,
porth, porthfa.—diogelfa, amddi-
ffynfa, lletty.
To HÁRBOUR, (v.a.) llettya, arffolli,
derbyn, croeſawu. — ymgeleddu,
amddiffyn, diogelu; ffafro.
HARD, (adj.) caled, durfing.
To HÁRDEN, (v.) caledu, ymgaledu.
HÁRDLY, (adv.) braidd, o'r braidd,
prin, yn brin.
HÁRDNESS, (ſ.) caledrwydd, caledi.
HÁRDSHIP, (ſub.) caledi; gormes,
gorthrymder.

HÁRDY, (adj.) hŷ, calonnog, eofn, dewr, glew, cryf.
HARE, (ſ.) yſgyfarnog.
HARK, (interj.) debre, gwrando, ho.
HÁRLEQUIN, (ſ.) yſgentyn.
HÁRLOT, (ſ.) pŭttain.
HARM, (ſ.) niweid, argywedd, collɛd, coll.
To HARM, (v.a.) niweidio, colledu.
HÁRMFUL, (adj.) niweidiol, drygionus.
HÁRMLESS, (adj.) diniweid, diddrwg.
HÁRMLESSNESS, (ſub.) diniweidrwydd.
HARMÓNIOUS, (adj.) cynghaneddol; gweddus, cyngweddol, cydſeiniol.
HÁRMONY, (ſ.) cyttundeb, cordiad, cydgordiad; cynghanedd, cytgerdd, puroriaeth.
HÁRNESS, (ſub.) harnais, addurn meirch, ſeirch; addurn, trecc, arfau.
To HÁRNESS, (v.a.) arfogi; goſod meirch mewn ſeirch, harneiſio.
HARP, (ſ.) telyn.
To HARP, (v.n.) chwarau ar y delyn, canu'r delyn.—*Fig.* Cynnal yr un peth, dal yr un peth.
HÁRPER, (ſ.) telynor.
HARPÓON, (ſ.) tryfer, dart.
HÁRPSICHORD, (ſ.) offeryn cerdd.
To HÁRRASS, (v.a.) blino, dygnu, aflonyddu, gorthrymmu.
HÁRRIDAN, (ſ.) hên buttain.
HÁRROW, (ſ.) ogeid.
To HÁRROW, (v.a.) llyfnu.
HARSH, (adj.) ſŵr, ſarrug, durfing; garw, gerwin, yſgethrin, creulon.
HÁRSHNESS, (ſub.) garwedd, garwder; ſarrugrwydd, creulonedd.
HART, (ſ.) carw, eilon.
HÁRTSHORN, (ſ.) banhydd.
HÁRVEST, (ſ.) cynhaiaf.
To HASH, (v.a.) difynio.——cymmyſgu.
HÁSLET, *or* HÁRSLET, (ſub.) ymyſgaroedd mochyn.
HASP, (ſ.) heſpen.
To HASP, (v.a.) caead â heſpen.
HÁSSOCK, (ſ.) cluſtog, *toit*.
HASTE, (ſub.) brys, ffrwſt, ffwdan, pryſurdeb.
To HASTE, HÁSTEN, (v.n.) bryſio, pryſuro, ffryſtio, dyfryſio.
HÁSTINESS, (ſ.) brys, buander, cyflymder.
HÁSTY, (adj.) buan, pryſur, cyflym, mewn brys; diyſtyr, gwyllt, byrbwyll.
HAT, (ſ.) hett, cwccwll, cwlen.
To HATCH, (v.a.) deor.—*Fig.* dyfeiſio, dychymmygu.
HATCH, (ſ.) deoriad, haid o gywion.——rhagddrws, rhagddor.
HÁTCHET, (ſ.) bwyall, bwyellig.
To HATE, (v.a.) caſſãu, ffieiddio.
HATE, (ſ.) caſineb.
HÁTEFUL, (adj.) câs, atgas, dygaſog.
HÁTRED, (ſ.) câs, atgaſrwydd, caſedd, caſineb, dygaſedd.
HÁTTER, (ſ.) hettwr.
To HAVE, (v.a.) cael, caffael, meddu, meddiannu, mwynhau.
HÁVEN, (ſ.) hafn, porthladd, moreb.—deogelfa, amddiffynfa.
HÁUGHTINESS, (ſ.) balchder, rhyfyg, cymmyrredd, traha.
HÁUGHTY, (adj.) trahaus, balch, cymmyrreddus, rhodreſus.
To HAUL, (v.a.) Edr. *to hale.*
HAUM, (ſ.) Edr. *Halm.*
HAUNCH, *pron. hanch*, (ſ.) morddwyd, yr aelod ôl, clûn.
To HAUNT, (v.a.) cynniweir, cynired, mynychu i lle, tramwy.
HAUNT, (ſ.) cyrchfa, cynniweirfa.
HÁVOCK, (ſub.) hafog, anrheithiad, difrod, difrodiad.
HÁUTBOY, *pron. hoboy*, (ſ.) pibell, corſen.
HAW, (ſ.) criafol, crawel.
HAWK, (ſ.) hebog, ciryll.—hochiad.
To HAWK, (v.a.) hochio, carthu gwddf.—crîo nwyfau mewn yſtrydoedd.
HÁWKER, (ſ.) criwr nwyfau.
HAY, (ſ.) gwair, dolwellt.
HAY *of the ſecond mowing*, adwair.
HÁZARD, (ſ.) damwain, digwydd; antur; perygl, enbydrwydd.
To HÁZARD, (v.a.) anturio, goſod mewn perygl, rhedeg y perygl.
HÁZARDOUS, (adj.) enbyd, enbydus, peryglus, anturus; damweiniol.
HAZE, (ſ.) niwl, caddug.

., (ſ.) collen.
(adj.) cymmylog, niwlog;
l.

H E

(ſ.) pen, ſiâd.
D, (v.a.) blaenori, rheoli, neu
s byddin.—torri pen.
ACH, (ſ.) dolur o ben.
NESS, (ſub.) ehudrwydd, an-
th heb yſtyr.--cyndynrwydd,
nyſigrwydd, yſtyfnigrwydd.
AND, (ſ.) penarth. Edr. *Cape.*
LESS, (adj.) diben.
ONG, (adv.) pendramwnwgl,
yſg ei ben, ar ddibyn.
PIECE, (ſ.) helm.—*Fig.* deall.
SHIP, (ſub.) pennaduriaeth,
oriaeth, awdurdod.
STRONG, (adj.) gwrthnyſig,
ig, cyndyn, pengaled.
Y, (adj.) byrbwyll, chwim-
—pengaled, gwrthnyſig. —
cadarn, yn codi fynu i'r pen.
L, (v. a.) iachau, diſbwyllo,
yginiaethu.
AL, (v. n.) myned yn iâch,
a.
ING, (adj.) meddyginiaethol,
ol.—llariaidd, heddychol.
TH, (ſ.) iechyd.
THFUL, } (adj.) iâch, iachus,
THY, } iachol.
(ſub.) carn, twrr, pentwrr,
ir, crug, cruglwyth.
AP, (v. a.) tyrru, pentyrru,
ddu, ſyppio, cludeirio.
AR, (v. a.) clywed, clybod,
V, gwrando.
ER, (ſ.) gwrandawr.
ING, (ſ.) clywedigaeth, cly-
goſteg, achluſt.
ARKEN, (v.n.) gwrandaw.
SAY, (ſ.) y ſôn, y gair.
SE, (ſ.) elor feirch.
T, (ſ.) calon.
ARTEN, (v.a.) calonnogi, cyſ-

TH, (ſ.) aelwyd.
TLESS, (adj.) digalon.
TY, (adj.) calonnog, cefnog,

, (ſub.) gwrês, poethni, ang-

AT, (v. a.) gwreſogi, twymno, twymdwyro, cynneſſu, poethi.
HEATH, (ſ.) grûg.
HÉATHEN, (ſ.) anghredadyn, pagan, ethnic, cenhedlig, cenhedloedd, *Sal.* i. 16.
HÉATHENISH, (adj.) paganaidd, cenhedlig.
HÉATHENISM, (ſ.) paganiaeth.
To HEAVE, (v. a.) taflu, codi i fynu.
HÉAVEN, (ſ.) nêf, nefoedd.
HÉAVENLY, (adj.) nefol, nefolaidd.
HÉAVINESS, (ſub.) trymder, gorthrymder, triſtwch,
HÉAVY, (adj.) trwm, gorthrwm, pwyſig, athrwm; triſt, prûdd, galarus.
HEBRÁIST, (ſ.) un yn deall hebraig
HÉCATOMB, (ſub.) aberth o gant o anifeiliaid.
HÉCTICK, (adj.) gwaſtadol.
HÉCTOR, *from* Hector *the Trojan Hero*, (ſ.) bygythiwr, rhodreſwr.
To HÉCTOR, (v.a.) rhodreſu, bygwth, bygylu.
HEDGE, (ſ.) perth, bid, gwrŷch.
To HEDGE, (v.a.) bidio.
HÉDGER, (ſ.) bidiwr.
HEDGE-HOG, (ſ.) draenog.
To HEED, (v.a.) gofalu, dal ſulw, yſtyried; gochel.
HEED, (ſub.) gofal, pryder, gochel-iad.
HÉEDFUL, (adj.) gofalus, pryderus, gwyliadwrus, gochelgar.
HÉEDFULLY, (adv.) yn ofalus.
HÉEDLESS, (adj.) diofal, eſgeulus, diſulw.
HEEL, (ſ.) ſowdl.
To HEEL, (v. n.) ſowdlu.——gorwedd ar y naill ochr.
HÉIFER, (ſ.) anner, treiſiad.
HEIGHT, (ſ.) uchder, uchedd, uchelder.
To HÉIGHTEN, (v. a.) codi, uchelu, dyrchafu.
HEINOUS, (adj.) creulon, erchyll, atgas, anfad, diriaid.
HÉINIOUSNESS, (ſub.) creulonedd, drygioni, direidi, yſgelerder.
HEIR, (ſ.) etifedd.
HÉIRESS, (ſ.) etifeddes.
HELL, (ſ.) uffern.
HÉLLISH, (adj.) uffernol.
HELM, (ſ.) llyw.

HÉLMET, (ſ.) helm, penffeſtin.
To HELP, (v.a.) helpio, cynnorthwyo, nerthu.
HELP, (ſ.) cymmorth, cynnorthwy, help.
HÉLPLESS, (adj.) digymmorth, diryſgwydd, dinerth.
HELVE, (ſub.) troed arf, coes bwyall, *&c.*
HEM, (ſ.) hem, taſel, terch, gwald, amaerwy.
To HEM, (v. a.) hemio, ymylu.
HEMEROIDS, (ſ.) Edr. *Emeroids.*
HEMISPHERE, (ſ.) hanner y glob; cymmaint a welir o'r wybren.
HÉMORRHAGE, (ſ.) diferlif gwaed, gwaedlif.
HEMP, (ſ.) cywarch, cywarchen.
HÉMPEN, (adj.) cywarchog, o gywarch.
HEN, (ſ.) iar, giar, diccen.
A young HEN, (ſ.) cywen.
HENCE, (adv.) oddi yma.
HENCE, (interj.) ymaith.
HENCEFÓRTH, } (adv.) rhag-
HENCEFÓRWARD, } llaw, o hyn allan, weithian, bellach.
HEN-HEARTED, (adj.) Edr. *Cowardly.*
HÉPTAGON, (adj.) ſaith onglog.
HÉPTARCHY, (ſub.) llywodraeth ſaithdyblyg.
HÉRALD, (ſ.) achwr, arwyddfardd, cyhoeddwr, *Dan.* 3. 4.
HÉRALDRY, (ſ.) arwydd-farddoniaeth, celfyddyd, neu ſwydd cyhoeddwr.
HERB, (ſ.) llyſieuyn, llŷs.
HÉRBAGE, (ſub.) llyſiau, glaſwellt, porfa.
HÉRBAL, (ſ.) llyfr yn traethu ar lyſiau.
HÉRBALIST, (ſ.) llyſieuwr.
HERD, (ſ.) gyrr, mintai, cenfaint.
To HERD, (v.a.) crynoi ynghyd, ymgynnill, ymfyddio.—bugeila.
HÉRDSMAN, (ſ.) bugail.
HERE, (adv.) yma, y man.
HEREÁFTER, (adv.) yn ol hyn.
HEREÁFTER, (ſ.) amſer neu gyflwr, neu fyd i ddyfod.
HEREBY', (adv.) wrth hyn.
HERÉDITARY, (adj.) treftadol.
HÉRESY, (ſ.) hereſi, gau-gred.
HÉRETIC, (ſ.) heretic, *Tit.* iii. 10.

HERRIOT, (ſ.) abediw.
HÉRITABLE, (adj.) treftadol.
HÉRITAGE, (ſ.) etifeddiaeth, treftadaeth.
HERMÁPHRODITE, (ſ.) a ſo gwrryw a benyw, mabferch, catwrwraig.
HÉRMIT, (ſ.) meudwy, titriwr, didryfwr, arwr, emid.
HÉRMITAGE, (ſub.) ogof meudwy, neu ddidryfwr, meudwy-fod.
HÉRO, (ſ.) arwr, rhyfwr, gwawr.
HERÓIC, } (adj.) arwraidd, dy-
HERÓICAL, } ledog, arddercbog.
HERO'INE, (ſ.) arwres.
HÉROISM, (ſ.) arwredd.
HÉRRING, (ſub.) yſgadenyn, penwag.
To HÉSITATE, (v. n.) petruſo, ammau.
HESITÁTION, (ſub.) petruſder, ammheuaeth, ammau; attal dywedyd.
HÉTERODOX, (adj.) arall-farn, o wahanol farn.
HETEROGÉNEOUS, (adj.) arall-ryw, o rywogaeth arall.
To HEW, (v. a.) naddu.
HÉXAGON, (ſ.) peth chwech ongl.
HEY, } (interj.) oi, oian.
HÉYDAY, }

H I

HIÁTUS, (ſ.) ymegoriad, agen, agendor.
HIBÉRNIAN, (ſ.) gwyddyl.
HICKUP, (ſ.) ig.
To HIDE, (v.a.) cuddio, celu, dirgelu, gorchuddio, murnio, achludd.
HIDE, (ſ.) croen anifail.
HÍDEOUS, (adj.) ofnadwy, dychrynllyd, anferth, gwrthun.
HIÉRARCHY, (ſ.) ſanctaidd lywodraeth, llywodraeth eglwyſig.
HIEROGLY'PHICS, (ſ.) nodau, neu arwyddion a arferid gan yr Aiphtiaid, a'r Pheniſiaid yn ei yſgrifeniadau cyn dyfeiſio llythrennau.
HÍGGLE, (v. a.) Edr. *Haggle.*
HÍGGLER, (ſub.) edwiccwr; un a bryno ymborth, neu luniaeth, yw ei gwerthu drachefn.
HIGH, (adj.) uchel.
HÍGHLY, (adv.) yn uchel, yn fawr.
HÍGHNESS, (ſub.) uchder, urddaſrwydd; mawrhydi, mawredd.

HILL,

(ſ.) brynn, trum.
CK, (ſ.) twyn, bryncyn.
, (adj.) mynyddig, bryniog.
(ſ.) Edr. haſt.
pron.) ef, efe, efo.
LF, efe ei hun, hunan.
(ſ.) ewig.—carl; gwâs.
DER, (v. a.) rhwyſtro, lludd-
eſtair, attal, lluddio, nadael.
:R, (adj.) ôl.
IRANCE, (ſub.) rhwyſtr, lleſt-

OST, } (adj.) olaf.
IRMOST, }
, (ſ.) colyn dôr, corddyn.
T, (v.) dwyn ar gof, coffau,
amnaid, rhoi awgrym; cy-
l ar.
(ſ.) arwydd, argoel, arddan-
nynag, awgrym.
ſ.) clûn.
ruit of the briar, mwyaren.
E, (v. a.) cyflogi, llogi, hur-

(ſ.) cyflôg, hûr.
LING, (ſub.) gwas cyflog.—
in gyflog.
ITE, (adj.) garw.
pron.) ei.
, (v. n.) chwithrwd, ſio.—
o.
(ſ.) chwithrwd.—dirmyg.
RIAN, (ſ.) yſtoriawr, yſgri-
dd yſtoriau, cofiadur.
RICAL, (adj.) yſtoriawl.
RIÓGRAPHER, (ſ.) Edr. *Hiſ-*

ORY, (ſ.) yſtori, hanes, brud,

, (v.) taro, cyffwrdd, cyr-
lyd at: digwyddo.
ſ.) ergyd, tarawiad, cyffyrdd-
digwyddiad, damwain ddâ.
CH, (v.) gafaelyd; bachu; bod
aeledig megis ar fach.
RCHEL, (v. a.) heiſlanu.
HEL, (ſ.) heiſlan.
E, (ſ.) haven, porthladd.
ER, (adv.) yma, hyd yma.
ERMOST, (adj.) y neſaf yma.
ERTO, (adv.) hyd yn hyn,
yn, hyd yn awr.
ERWARD, (adv.) tu ag yma.
(ſub.) cŵch gwenyn, lleſtr
yn, bydaf.

HOAR, (adj.) llwyd.
To HOARD, (v. a.) pentyrru, rhoi gadw.
HOARD, (ſ.) pentwrr cuddiedig.
HÓARINESS, (ſub.) llwydedd, brig-wynedd.
HOARSE, (adj.) crŷg, cryglyd.
HOÁRSENESS, (ſub.) crygi, crygni, agrygi, *S.*
HÓARY, (adj.) llwyd, penllwyd; gwyn.
To HOBBLE, (v. n.) cloffi.
HÓBBY, (ſub.) rhyw o'r hebog.—rhygyngog.—pren a fo plant yn ei farchogaeth, *Fig.* dŷn dwl, hurt.
HOBGÓBLIN, (ſ.) ellyll, gŵyll, anyſpryd.
HOCK, (ſub.) cymmal coes anifail; garr, pen blaen yſlys o faccwn.
HÓCUS-POCUS, (ſub.) twyll, hudoliaeth.
HOD, (ſ.) cafn i ddwyn morter.
HODGE-PODGE, (ſ.) cymmyſgedd.
HOE, (ſ.) caib.
To HOE, (v. a.) battingo, ceibio.
HOG, (ſ.) mochyn, twrch.
HOG-COTE, (ſ.) twlc moch.
HÓGGISH, (adj.) mochaidd, anifeiliaidd.—gwangcus.
HÓGGISHNESS, (ſ.) anifeildra; ffieidd-dra, gwangc.
HOGSHEAD, (ſ.) myddi, *S.*
HÓGSTY, (ſub.) twlc moch, cwtt moch.
To HOISE, } (v. a.) codi i fynu, dyr-
HOIST, } chafu.
To HOLD, (v. a.) dal, dala, gafaelu, —cadw, cynnal.—parhâu.
HOLD, (ſub.) dalfa, gafael.—atteg, annel.—carchar.—lloches, ogof.—lle i dderbyn pethau mewn llong.
Strong-HOLD (ſub.) amddiffynfa, diogelfa.
To HOLD *one's peace*, tewi, tewi â ſôn, diſtewi.
HOLD, (interj.) dal!
HÓLDFAST, (ſ.) gafaelfach.
HOLE, (ſ.) twll.
HÓLINESS, (ſub.) ſancteiddrwydd, dwywolder.
HÓLLOW, (adj.) cau, ceuol, rhongca.
HÓLLOW, (ſ.) ceudwll.—ogof.
To HÓLLOW, (v. a.) ceuo, cafnu.—gwaeddi, bloeddio, dolefain.

HO'LLOWNESS, (ſ.) ceudod, ceuedd, pannwl.
HÓLECAUST, (ſ.) poeth offrwm.
HÓLSTER, (ſ.) gwain gwn llaw.
HÓLY, (adj.) ſanctaidd; glân, pûr.
HÓLY *Ghoſt*, (ſ.) yſpryd glân.
HÓMAGE, (ſ.) gwarogaeth, gwriogaeth.
To do HOMAGE, gwrhâu.
HOME, (ſ.) cartref, trefred.
HÓMELINESS, (ſub.) cartrefeiddrwydd.
HÓMELY, (adj.) cartrefaidd, cartrefol, gwladaidd.
HÓMESPUN, (adj.) a wnair gartref, cartrefaidd. —— *Fig.* anghelfydd, trwſgl.
HÓMEWARD, (adv.) tu ag ardref, adref.
HÓMICIDE, (ſ.) llofruddiaeth, lladdiad dŷn, murn, murndwrn.
HÓMILY, (ſ.) traethawd yn eglwys Loegr, a gyfanſoddwyd yn amſer y dywygiad.
HOMOGÉNEOUS, (adj.) o'r un rhyw, gogydryw.
HOMOGÉNEOUSNESS, (ſub.) gogydrywiaeth.
HOMÓNYMUS, (adj.) amwys.
HOMÓTONOUS, (adj.) unſain.
HONE, (ſ.) agalen ellyn, maen hogi ellyn.
To HONE, (v.n.) hiraethu.
HÓNEST, (adj.) oneſt, da, cyfiawn, addwyn.
HÓNESTY, (ſ.) oneſtrwydd, uniawndeb.
HÓNEY, (ſ.) mêl.
HONEY-COMB, (ſ.) crwybr, dil'mêl.
HÓNORARY, (adj.) anrhydeddus, urddaſol.
HÓNOUR, (ſ.) anrhydedd, urddas, parch, bri, cymmyrredd.
To HÓNOUR, (v.a.) anrhydeddu, urddaſu, perchi.
HÓNOURABLE, (adj.) anrhydeddus, parchus, urddaſol.
HÓNOURABLY, (adv.) yn anrhydeddus.
HOOD, (ſ.) penwiſc, hwf, cwccwll.
HOOF, (ſ.) carn.
HOOK, (ſub.) bâch, bechyn; crymman.
To HOOK, (v.a.) bachu,
HÓOKED, (adj.) bachog.
HOOP, (ſ.) cylch.
To HOOP, (v. a.) cylchu.
To HOOT, (v. n.) hwttio; gwaeddi.
HOP, (ſ.) naid, llam, darwain.
To HOP, (v.n.) neidio, llammu, llem main.
HOPE, (ſub.) gobaith, ymddiried, goglyd.
To HOPE, (v. n.) gobeithio.
HÓPEFUL, (adj.) gobeithiol.
HÓPELESS, (adj.) diobaith.
HÓRIZON, (ſ.) y terfyn gylch.—*ſenſible Horizon*, yw'r cylch a derfyna yr olwg;—*rational*, neu, *real horizon*, yw y cylch ſydd yn rhannu'r Glôb yn ddwy rann.
HORIZÓNTAL, (adj.) gwaſtad.
HORN, (ſ.) corn.
HÓRNET, (ſ.) caccynen.
HÓRNY, (adj.) corniog.
HÓRRIBLE, (adj.) dychrynllyd, ofnadwy, erchyll, aruthr.
HÓRRID, (adj.) dychrynedig, hyll, erchyll, ofnadwy.
HÓRROR, (ſ.) dychryn, achreth, echryn, arſwyd.
HORSE, (ſub.) march, ceffyl, gorwydd.
Stone HORSE, (ſ.) march, amws.
HORTÁTION, (ſ.) cynghoriad, rhybudd, anghoriad.
HÓRTATORY, (adj.) annogaethol, rhybuddiol.
HOSÁNNA, *Heb.* (ſub.) achub ni yn awr, neu achub ni, nyni a attolygwn i ti.
HOSE, (ſ.) hoſan.
HÓSIER, (ſ.) gwerthwr hoſanau.
HÓSPITABLE, (adj.) lletteugar, croeſawus, llettywraidd.
HÓSPITAL, (ſ.) yſpytty, lletty, yſpyddawd, lletty cyffredin.
HOSPITÁLITY, (ſ.) lletteugarwch, cluſengarwch, teulueiddrwydd.
HOST, (ſ.) llettywr.—llu, byddin. —yr afrllad cyſſegredig yn eglwys Rhufain.
HÓSTAGE, (ſ.) gwyſtl.
HÓSTESS, (ſ.) llettywraig.
HÓSTILE, (adj.) gelyniaethol.
HOSTÍLITY, (ſub.) gelyniaeth, galanas.

ER, (ſ.) gwaſtrawd, march-

Y, (ſ.) marchdy.
adj.) gwreſog, cynnes, brŵd,
, twymn.
EADED, (adj.) nwydwyllt,
aws.
, (ſub.) cyſgodty, hafodty,
twlc, hoglŷ, *S.*
ER, (v. n.) hofio.—crwydro.
, (ſ.) bytheiad:
(ſ.) awr.
LY, (adv.) bob awr.
, (ſ.) tŷ, cartref.
HOLD, (ſub.) teulu, tylwyth
uluaeth.
HOLDER, (ſ.) penteulu, gŵr
pennaeth tŷ.
KEEPER, (ſub.) ceidwad tŷ;
draethes tŷ.
WIFE, *pron. Huſſy*, (ſ.) gwraig
hyſwi.
WIFERY, *pron. Huſſifry*, (ſ.)
draeth gwraig y tŷ.
(adv.) pa fodd, pa ſut.
VER, (adv.) pa fodd bynnag.
VL, (v. n.) udo, ubain, dryg-
; bloeddio.
, (ſub.) udfa, udlef, ubain,
f.
ſ.) llong fechan.
UB, (ſub.) terfyſg, godwrdd,
ŋſt.
TER, (ſub.) gwerthwr mân
u.
DLE, (v. a.) gwiſgo mewn
gwneuthur ar ffrwſt.
LE, (ſ.) cynnwrf, annhrefn,
g.
ſub.) lliw.——cri, gwaedd ar
vg weithredwr.
F (v. a.) ſardio, ſennu, dwr-
mſerthu.—bygwth.—rhod-
ymffroſtio.
SH, (adj.) rhodreſus, balch,
s; bygythiol.
, (v. a.) cofleidio, ymwaſgu.
ſ.) cofleidiad.
(adj.) mawr, dirfawr, am-

(ſ.) corph llong.
(ſub.) pliſgin, coden, maſgl-
r. *Hulk.*
, (v. n.) lleiſio fel gwenyn,

canu yn iſel. —— twyllo.
HUM, (ſub.) llais gwenyn.——llais
diſtaw.
HÚMAN, (adj.) dynol.
HUMÁNE, (adj.) cyweithas, tirion,
eſmwyth, mwynaidd.
HÚMANIST, (ſ.) Edr. *Grammarian.*
HUMÁNITY, (ſ.) dynoliaeth, hy-
nawſedd, mwynder, moeſgarwch.
HÚMANKIND, (ſ.) dynolryw.
HÚMBLE, (adj.) iſel, goſtyngedig.
To HÚMBLE, (v. a.) daroſtwng, iſ-
elu.
HÚMDRUM, (adj.) dŵl, hurt.
HÚMID, (adj.) gwlŷb, llaith.
HUMÍDITY, (ſub.) lleithdra, irder,
gwlybaniaeth.
HUMILIÁTION, (ſ.) daroſtyngiad,
iſeliad.
HUMÍLITY, (ſ.) goſtyngeiddrwydd,
iſelder, goſtyngiad.
HÚMORIST, (ſub.) dyn gwammal,
anwaſtad, yn cymmeryd ei dy-
wys gan ei anwydau.
HÚMOROUS, (adj.) anwaſtad, chwy-
fiol.—digrif.
HÚMORSOME, (adj.) anynad, dryg-
naws.
HÚMOUR, (ſ.) ſûg, ſûdd. — tuedd,
tyb meddwl, ampwy, mympwy.
To HÚMOUR, (v. a.) boddhau, bodd-
loni, boddio.
HUMP-BACK, (ſ.) ceſn crwm, yſg-
wydd gam.
To HUNCH, (v. a.) taro â dwrn.
HÚNDRED, (adj.) cant.
HÚNDRED, (ſ.) cantref.
HÚNDREDTH, (adj.) canfed.
HÚNGER, (ſub.) newyn, chwant-
bwyd.
To HÚNGER, (v. n.) newynu.
HÚNGRY, (adj.) newynog, newyn-
llyd, gwangcus.
HUNKS, (ſ.) cybydd, carl.
To HUNT, (v. a.) hela, hely, ymlid.
HÚNTSMAN, (ſ.) helwr.
HÚRDLE, (ſ.) clwyd.
To HURL, (v. a.) bwrw, taflu, lluch-
io, ergydio, ſaethu.
HURLY-*Burly*, (ſub.) terfyſg, god-
wrdd, ymffrwſt.
HÚRRICANE, (ſ.) temeſtl, gyrwynt,
corwynt, hyrddwynt.
To HÚRRY, (v. a.) bryſio, ffryſtio,

pryſuro, ffwdanu, ffullio, ebrwyddo.

Hú'rry, (ſub.) ffrwſt, ffull, ffwdan; terfyſg.

Hurt, (ſub.) niweid, ffrawdd, ffrawd.

To hurt, (v. a.) niweidio, argyweddu.

Hú'rtful, (adj.) niweidiol, argyweddus, ffrawdus.

Hú'sband, (ſ.) gwr priod.

To hú'sband, (v. a.) diwyllio, llafurio tir.

Hú'sbandman, (ſ.) hwſmon, llafurwr.

Hú'sbandry, (ſub.) hwſmonaeth, llafurwriaeth, arddwriaeth.

Hush, (interj.) uſt, yſtaw.

Hush, (adj.) diſtaw, tawel, tawedog, llonydd.

To hush, (v.a.) diſtewi, tawelu, llonyddu, heddychu, doſi, goſtegu.

Husk, (ſub.) cibyn, coden, maſgl, pliſg.

Hú'ssy, (ſ.) benyw aflywodraethus, benyw ddrwg anllad.

To hú'stle, (v.a.) yſgydwyd, yſgyttian, ſiglo ynghyd.

Huswife, (ſ.) Edr. *Houſewife*.

Hut, (ſub.) twlc, bwth, cwtt, llucſt.

Hutch, (ſ.) coffr ŷd.

To huzz, (v. n.) ſio, ſibrwd.

To huzza, (v.n.) bloeddio.

Hú'zza, (interj.) bloedd o lawenydd.

H Y

Hy'acinth, (ſub.) maen gwerthfawr o'r enw.—rhyw lyſieuyn.

Hy'ads, } (ſ.) ſaith ſeren ſiriol
Hy'ades, } ym mhen y tarw.

Hy'dra, (ſ.) math o neidr y dwfr a ddychymmygir i fod ag amryw bennau, y rhai a dyfant drachefn pan torrir ymaith. — cydſer dwyreiniol.

Hy'drography, (ſ.) traethawd ar ddwfr.

Hy'dromel, (ſub.) mêdd, diod a wneud o ddwfr â mêl.

Hydrometer, (ſ.) offeryn i feſur pwys, &c. dwfr.

Hydró'metry, (ſ.) meſuriad dwfr.

Hy'men, (ſub.) duw priodas. *Fig.* priodas.

Hymn, (ſ.) hymn, emyn, cywydd moliant.

Hypérbole, (ſub.) gormodd-iaith.

Hyperbó'lical, (adj.) yn dyrchafu, neu iſelu uchlaw 'r gwirionedd.

Hyperbó'rean, (adj.) gogleddol.

Hy'phen, (ſub.) y cyfryw [-] llinell rhwng geiriau, megis yn ufudd-dod.

Hy'pochondriacá'l, (adj.) gorphwyllus, gwallgofus.

Hypó'crisy, (ſ.) rhagrith, ffuant.

Hy'pocrite, (ſ.) rhagrithiwr, ffuantwr.

Hypocri'tical, (adj.) ragrithiol, ffuantus, ffugiol.

Hypó'stasis, (ſ.) ſilwedd neilldu-ol.—perſondod, perſonoliaeth.

Hypoſtá'tical, (adj.) perſonol.

Hypó'thesis, (ſub.) deſnydd dadl, tyb.

Hyſtérics, (ſub.) clwyf y mammog.

I, (pron.) mi, myfi.

To já'bber, (v. n.) baldordd, gwagſiarad.

Jack, (ſ.) offeryn i dynu bottaſau, i droi bêr. &c.

Já'ckanapes, (ſ.) eppa, ab.—cymmyrreddwr.

Já'cket, (ſ.) ſiacced, hugan.

Jade, (ſub.) ceffyl diog.——benyw ddrwg anllad.

To jade, (v. a.) blino, gwneuthur yn lluddedig.

To jagg, (v.a.) bylchio, haccio.

Jagg, (ſ.) bwlch.

Já'ggy, (adj.) bwlchog, bylchiog, dannheddog, yſgithrog.

Jail, (ſ.) carchar.

Jai'ler, (ſ.) ceidwad carchar.

Jakes, (ſ.) geudy.

Jamb, (ſ.) yſtlyſboſt drŵs, gorſin, gorſing.

Iá'mbic, (ſub.) troed mewn mydr o ſillaf hir ag un ferr.

GLE, (v. n.) ymryſſon, ym-ymſerthu.
RY, (ſub.) milwr traed yng anaeth y Twrc.
, (adj.) dillyn, pert.
IY, (ſ.) Ionawr.
(ſ.) coed, &c. wedi eu bar—enw gwlad yn Aſia.
N, (v. a.) barneiſio.
) anghydſain, ymrafael, ym-cynnen.—yſten bridd.
(v. n.) anghydſeinio, ang-, anghyttuno, ymrafaelio; ighyd.
, (ſ.) gwrthuniaith, ſiarad ladwy.
, (ſ.) maen jaſpis.
, (ſ.) gwaywffon, llôſt.
CE, (ſ.) clefyd melyn.
T, (v. n.) cyrwydro.
(ſ.) ymred, hyttyn, gwîb.
.) aſgwrn grûdd, aſgwrn arr gen.
) yſgrech y coed.
ia, iaen.
N, *the motto of the Prince* s. ——— Pan ddanfonodd I. brenhin Lloegr, at thiaid y Cymry, i orchy-dynt ymoſtwng i'w lywod-, a bod yn ddeiliaid i goron Hwy a attebaſant, nad aent hwy i neb, oddieithr yn dywyſog o'u cenedl eu , ac heb fedru ſiarad gair o g.———Yna digwyddodd raig y brenhin yn feichiog, i danfonodd i gaſtell Caer-fel yr eſgorai yno. Ac ym chydig amſer ganwyd iddi na'r brenhin a alwodd atto thiaid y Cymry, ac a ddy-l yr enwai ef iddynt dy-o'r fath ag oeddynt yn ei , os ymrwyment i ufudd-do. Hwythau a gyttunaſ-dderbyn ar yr ammodau a uchod. O'r goreu, ebe 'r , ganwyd i mi fab yng narſon, a hwnnw yw *eich* n yw o'ch cenedl eich hun-b ddim bai ar ei fywyd, ac ru ſiarad gair o Saeſoneg.
RAPHY, (ſ.) cynllun adail, ffurf a llun yr adeilad a ſo i'w wneuthur.
I'CICLE, (ſ.) clo-ia, pibonwy.
I'CY, (adj.) llawn ia, rhewlyd.
IDÉA, (ſ.) un peth a ſo'r meddwl yn ei amgyffred ynddo ei hun; y ddull dan ba un yr ymddengys peth i'r meddwl;—ffurf a gyfrifer yn y meddwl, rhith, cyfrith, medd Dr. *Davies*.
IDÉNTIC, IDÉNTICAL, } (adj.) yr un, yr unrhyw.
IDÉNTITY, (ſ.) unrhywdeb, hunandeb, yr unrhyw beth, yr un peth.
IDES, (ſ.) gair yn gwahaniaethu amſer ymhlith y Rhufeiniaid, y trydydd dydd ar ddeg o bob mis; oddieithr Mawrth, Gorphenhaf, a Hydref, ym mha rai, yr oedd yr unfed ar ddeg, medd Mr. *Fenning*; ond mae Mr. *Ainſworth* yn ei eir-lyfr *Lladin* a *Saeſoneg*, yn dyweud, mai'r pumthegfed dydd o Fawrth, Mai, Gorphenhaf, a Hydref oedd yr *Ides*, a'r trydydd ar ddeg o'r miſoedd eraill.
I'DIOM, (ſ.) priodoldeb iaith.
I'DIOT, (ſ.) ynfyd, hurtyn, huttan, ſymlyn.
I'DIOTISM, (ſ.) ynfydrwydd, hurtrwydd.
I'DLE, (adj.) ſegur, ſegurllyd, diog, diofal, diwaith.
I'DLY, (adv.) yn ſegurllyd.
I'DOL, (ſ.) delw, eilun, geuddelw.
IDÓLATER, (ſ.) delw-addolwr, eilun-addolwr, addolwr delwau.
IDÓLATRY, (ſ.) delw-addoliaeth, eilun-addoliaeth, gaudduwiaeth.
To IDÓLIZE, (v. a.) anrhydeddu neu berchi yn ormodol, addoli peth megis Duw.
I. E. *or* i. e. abbreviation for *id eſt*, *latin*, hynny yw.
JÉALOUS, (adj.) eiddigus, eiddigeddus.
JÉALOUSY, (ſ.) eiddigedd.
To JEER, (v. n.) gwawdio, cellwair, gwatwor, cydgam, chwerthin am ben.
JEER, (ſ.) cydgam, gwawd, cellwair.
JÉHOVAH, (ſ. *Heb.*) Duw, Arglwydd.
JEJUNE, (adj.) gwangcus, newynog,

newynllyd, ymprydiol,—gwag.—digymmyſg.—ſych, hyſp.

JÉJUNENESS, (ſ.) llymder. tlodi.—llymder a noethder ac eiddilwch ymadrodd.

JÉLLY, (ſ.) Edr. *Gelly*.

JÉNNET, (ſ.) Edr. *Gennet*.

JÉOPARDY, (ſ.) perygl, enbydrwydd.

JERK, (ſ.) ergyd, llam.

To JERK, (v. a.) ergydio, taflu; llammu.

JÉRKIN, (ſ.) Edr. *Jacket*.

To JEST, (v. n.) cellwair, cydgam, cymhwedd.

JEST, (ſ.) cellwair, cymhwedd, digrifair, gwawdair.

JET, (ſ.) muchudd, maen muchudd.

To JET, (v. n.) Edr. *to jut*.

JÉTTY, (adj.) a wnaed o'r muchudd, du fel y muchudd.

JÉWEL, (ſ.) geinm, maen gwerthfawr, tlws, tegan.

IF, (conj.) o, os, od, pe, ped, pes.

I G

I'GNEOUS, (ad.) tanllyd.

IGNÓBLE, (adj.) anfonheddig; anyledog, anenwog, ſalw, gwael, diſas.

IGNOMÍNIOUS, (adj.) dirmygus, cywilyddus, goganus, enllibus.

I'GNOMINY, (ſ.) gwarth, gwarthrudd, ſarhâd, dirmyg, enllib, gogan, hort, cywilydd.

IGNORÁMUS, (ſ.) mewn cyfraith, gair yn arwyddoccau nad yw y dyſtiolaeth ddim yn amlwg, neu yn ddilys.—*Fig.* dyn anwybodus.

I'GNORANCE, (ſ.) anwybodaeth, anwybod.

I'GNORANT, (adj.) anwybodus.

IGNÓSCIBLE, (adj.) pardynol.

JIG, (ſ.) llamſach, dawns.

To JIG, (v. a.) llamſach, crychlammu, dawnſio.

JILT, (ſ.) benyw dwyllodrus.

To JILT, (v. a.) twyllo, ſiommi.

To JINGLE, (v. n.) tingcio, tingcian.

JINGLE, (ſ.) tingc, tingcian.

ILL, (adj.) drwg; claf, anhwylus.

ILLÁBORATE, (adj.) diboen, dilafur.

ILLÉGAL, (adj.) anghyfreithlon, anneddfol.

ILLEGÁLITY, (ſ.) anghyfreithlondeb, anghyfiawnder, camwedd, camwri.

ILLÉGIBLE, (adj.) annarllenadwy, na's gellir ei ddarllain.

ILLEGÍTIMACY, (ſ.) genedigaeth anghyfreithlon.

ILLEGÍTIMATE, (adj.) baſtarddaidd, a anwyd yn anghyfreithlon.

ILL-FAVOURED, (adj.) gwrthun, anferth.

ILLÍBERAL, (adj.) anhael, anſonheddig, anſyber.

ILLIBERÁLITY, (ſ.) anhaelder, crintachrwydd.

ILLÍCIT, (adj.) anghyfreithlon, gwaharddedig.

ILLÍTERATE, (adj.) anllythrennog, annyſgedig, diddyſg.

ILL-NÁTURE, (ſub.) drygnawſedd, nattur ddrwg.

I'LLNESS, (ſ.) drygioni. — clefyd, anhwyl.

To ILLÚDE, (v.a.) twyllo; cellwair, gwatwor, gwawdio, cydcam.

To ILLÚME, ILLÚMINATE, (v. a.) goleuo, egluro.--harddu, teghau.

ILLUMINÁTION, (ſ.) goleuad; goleuni, llewychiad, damlewychiad, diſgleirdeb.

ILLÚMINATIVE, (adj.) goleuol.

ILLÚSION, (ſ.) twyll, hûd, cyfeiliorn, gau-ymddangoſiad, drychiolaeth.

ILLÚSIVE, ILLÚSORY, (adj.) twyllodrus, dichellgar.

To ILLÚSTRATE, (v. a.) goleuo, egluro, amlygu.

ILLUSTRÁTION, (ſ.) eglurhâd, amlygiad, eſponiad.

ILLÚSTRIOUS, (adj.) dyledog, boneddigaidd, enwog, hynod, arderchog, godidawg.

I'MAGE, (ſ.) delw, llun, delwad, eilun; drych, drychiolaeth; cyffelybiaeth.

To I'MAGE, (v. a.) dychymmygu yn y meddwl.

IMÁGINABLE, (adj.) dychymmygadwy, a ellir ei ddychymmyg.

IMÁGINARY, (adj.) dychymmygol, ffuantus, ffugiol.

IMAGINÁTION, (ſ.) dychymmyg meddwl, tyb meddwl, bwriad meddwl.

To IMÁGINE, (v. a.) dychymmyg, tybio yn y meddwl, tybio, meddylio, amcanu, bwrw amcan.

ILE, (adj.) gwan, eiddil, ı, lleſg.
ÍLITY, (ſ.) gwander, gwenleſgedd, eiddilwch.
ÍBE, (v. a.) yfed i mewn, ddo, cymmeryd i mewn.
ÍTTER, (v. a.) chwerwi.
ÓDY, (v. a.) corphori, corphu, crynhoi ynghyd yn un

OLDEN, (v. a.) gwneuthur , cefnogi, calonnogi.
ÚE, (v. a.) lliwo.----athraw-ı, meithrin, dyſgu.
RÚE, (v. a.) trochi, tochi, lo, gwlychu.
ABLE, (adj.) canlynadwy.
ITATE, (v. a.) canlyn, dilyn, la, cyffelybu, dynwared.
TION, (ſ.) dilyniad, canlynlynwarediad.
ULATE, (adj.) difrych, didifrycheulyd, dihalog, diglân, diogan, dienllib, didinam, difai, dianaf, pûr.
NENT, (adj.) tu fewnol.
IITY, (ſ.) creulonder, aruthr-

TÉRIAL, (adj.) anghorphorol, vedd.
TERIÁLITY, (ſub.) anghorph-.
TURE, (adj.) anaddfed, cyn ıſer, annhymmhoraidd; amffaith.
TÚRITY, (ſ.) anaddfedrwydd, ymmhereiddrwydd; amffeithrwydd.
ÁSURABLE, (adj.) anfeſurol, ır, anfeidrol.
DIATE, (adj.) digyfrwng, dig.
DIATELY, (adv.) yn ddigyf-, yn ddiattreg, yn fuan, ppyn, yn ddioed, yn y man.
DICABLE, (adj.) anfeddygthol.
MORABLE, (adj.) anwiwgof, hâl mo'i gofio.
MÓRIAL, (adj.) allan o gof, ben cof, na's gellir ei gofio.
NSE, (adj.) anfeidrol, difeſur, neſur, annherfynol, anniben.
NSITY, (ſ.) anfeidroldeb, anolder, annherfynoldeb.

IMMÉNSURABLE, (adj.) anfeſurol.
To IMMERGE, (v. a.) trochi, ſoddi, ſuddo.
IMMÉRSE, (adj.) ſoddedig.
To IMMERSE, (v. a.) Edr. *Immerge.*
IMMÉRSION, (ſ.) trochiad.
IMMETHÓDICAL, (adj.) annhrefnus, didrefn, anniben.
IMMETHÓDICALLY, (adv.) yn annhrefnus.
I'MMIŃENT, (adj.) a ſo yn crogi uwch ben, a ſo yn nibyn; bygythiol; cyfagos.
IMMÍSSION, (ſ.) danfoniad i mewn.
IMMOBÍLITY, (ſ.) diymmodrwydd, diyſgogrwydd.
IMMÓDERATE, (adj.) anghymmhedrol, anghymmheſur, difeſur, gormodd.
IMMÓDERATELY, (adv.) yn anghymmhedrol.
IMMÓDEST, (adj.) anfoeſol, gwagſyu, aflednais, anwyl, diorchwyledd, anniwair, digywilydd.
IMMÓDESTY, (ſ.) gwagſawrwydd, anfoeſgarwch, afledneiſrwydd, anwylder.
IMMÓRAL, (adj.) anfoeſol, drwg.
IMMORÁLITY, (ſ.) anfoeſoldeb.
IMMÓRTAL, (adj.) anfarwol, didrangc, diangau.
IMMORTÁLITY, (ſ.) anfarwoldeb, tragywyddoldeb.
To IMMÓRTALIZE, (v.a.) tragywyddoli, gwneuthur yn anfarwol.
IMMÓVEABLE, (adj.) diymmod, diyſgog, difigl, ſafadwy, dianwadal, anſymmudol.
IMMÚNITY, (ſ.) rhydd-did, rhyddid, rhyddeb, braint, trwydded.
To IMMÚRE, (v. a.) cau tu fewn i fur; carcharu; cau i fynu.
IMMUTABÍLITY, (ſ.) anghyfnewidiolder, dianwadalwch.
IMMÚTABLE, (adj.) anghyfnewidiol, digyfnewid, dianwadal, ſefydlog
IMP, (ſ.) imp.——dieflyn.
To IMP, (v. a.) yſtyn, hwyhau.
To IMPÁIR, (v.) lleihau, treio; methu, gwaethygu, gwaethu.
IMPÁLPABLE, (adj.) na's gellir ei balfalu, na's gellir ei deimlo.
IMPÁRITY, (ſ.) anghyfartalwch, anghyſtadledd, anghyffelybrwydd.

To

To IMPÁRT, (v. a.) cyfrannu, cyfrannogi.

IMPÁRTIAL, (adj.) diduedd, cywir, uniawn, cyfiawn, didderbyn wyneb.

IMPARTIÁLITY, (ſ.) diduedd garwch.

IMPÁRTIALLY, (adv.) yn ddiduedd, yn ddidderbyn wyneb.

IMPÁSSIBLE, (adj.) anhyffordd, na's gellir myned trwyddo.

IMPASSIBÍLITY, (ſ.) annioddefgarwch.

IMPASSIBLE, (adj.) annioddef, annioddefadwy.

IMPÁTIENCE, (ſ.) diamyneddgarwch, annioddefgarwch, annioddefaint.

IMPÁTIENT, (adj.) anamyneddgar, anoddefus, annioddefus, anoddefgar.

To IMPÁWN, (v. a.) gwyſtlo.

To IMPÉACH, (v. a.) cyhuddo, achwyn.—rhwyſtro.

IMPÉACHMENT, (ſ.) cyhydded; — rhwyſtr, attaliad.

IMPÉCCABLE, (adj.) dibech, anhybech, ni allo bechu.

To IMPÉDE, (v. a.) rhwyſtro, lluddias, attal, lleſtair, goluddio.

IMPÉDIMENT, (ſ.) rhwyſtr, lluddias, attal, goludd.

To IMPÉL, (v. a.) gyrru ymmlaen, ymwthio, hyrddu, cymmell, annog.

To IMPÉND, (v. n.) ymddibynnu, bod ynghrog uwchben; dynesâu, bod yn agos.

IMPÉNDENT, (adj.) yn ymddibynnu, ynghrog uwch ben.——agos, gerllaw.

IMPÉNETRABLE, (adj.) anhydraidd, annhrywan, na ellir ei dreiddio.

IMPÉNITENCE, (ſ.) anedifeirwch, diedifeirwch.

IMPÉNITENT, (adj.) anedifeiriol, diedifeiriol.

IMPERCÉPTIBLE, (adj.) anymgyffred, na ellir ei ymgyffred.

IMPÉRFECT, (adj.) ammherffaith, anorphen, anghwbl.

IMPERFÉCTION, (ſ.) ammherffeithrwydd, diffyg, gwall, bai.

IMPÉRIAL, (adj.) ymerodraidd, arglwyddiaidd.

IMPÉRIOUS, (adj.) arglwyddiaidd, trahaus, rhodreſgar.

IMPÉRIOUSNESS, (ſ.) arglwyddiaeth; traha, rhwyſg.

IMPÉRSONAL, (adj.) ammherſonol.

IMPÉRTINENCE, (ſ.) ynfydrwydd, ffolineb, diflaſrwydd, coegni.

IMPERTINENT, (adj.) ynfyd, annoeth, ammherthynaſol, anaddas; yn dywedyd peth nad yw yn perthyn iddo.

IMPÉRVIOUS, (adj.) anhyffordd.—anhydraidd, annhrywan.

To ÍMPETRATE, (v. a.) cael trwy ddymuned; adolwyn, deiſyfu.

IMPETUÓSITY, (ſ.) angerdd, ruthredd, grym, nerth, gwyn.

IMPÉTUOUS, (adj.) angherddol, dwrfing, grymmus, ethrychwyllt.

IMPÉTUS, (ſ.) rhuthr, cyrch, dicbyd, hwrdd, lluchynt.

ÍMPIOUS, (adj.) annuwiol, anraſol, didduw, creulon, drygionus.

IMPÍETY, (ſ.) annuwioldeb, anras, diraſrwydd, drygioni.

IMPLACABÍLITY, (ſ.) anymbilgarwch, anynadrwydd, yſtyfnigrwydd

IMPLÁCABLE, (adj.) anymbilgar, annyhuddol, anfoddog, anynad, yſtyfnig.

To IMPLÁNT, (v. a.) impio, plannu i mewn.

ÍMPLEMENT, (ſ.) peiriant, offeryn, dodrefnyn.

IMPLÉTION, (ſ.) cyflawniad, cwblhâd, gorpheniad.

IMPLICÁTION, (ſ.) ymbleth, ymblyg.—canlyniad, caſgliad.

IMPLÍCIT, (adj.) yn ymorphwys ar farn, neu awdurdod un arall.

To IMPLÓRE, (v. a.) ymbil, erfyn, adolwyn, attolwg, attolygu.

To IMPLY', (v. a.) cynnwys; arwyddoccau, dal allan.

IMPÓLITIC, (adj.) annoeth, angall, ynfyd.

To IMPÓRT, (v. a.) dwyn i mewn.——arwyddoccau.

IMPÓRT, (ſ.) yſtyr, arwyddoccâd.

IMPÓRTABLE, (adj.) na ellir ei ddwyn, annioddefadwy.

IMPÓRTANCE, (ſ.) pwys, canlyniad, canlyniaeth.

IMPÓRTANT, (adj.) pwyſig, pwyſfawr, o bwys a chanlyniad.
IMPORTÁTION, (ſ.) dygiad i mewn o wledydd pell.
IMPÓRTUNATE, (adj.) taer, haerllug.
To IMPORTÚNE, (v. a.) taer-geiſio, taer-erfyn.
IMPORTÚNITY, (ſ.) taerni, taeredd, haerllugrwydd.
To IMPÓSE, (v. a.) goſod ar, dodi ar.—trethu.—twyllo.
IMPOSÍTION, (ſ.) goſodiad, ordinhad.—trethiad.—twyll.
IMPÓSSIBLE, (adj.) ammhoſibl, analluog.
IMPOSSIBÍLITY, (ſ.) ammhoſibltwydd, anallu.
IMPÓST, (ſ.) toll, trêth.
IMPÓSTOR, (ſ.) twyllwr.
IMPOSTHÚME, (ſ.) poſtwm, crug, anafad.
IMPÓSTURE, (ſ.) twyll, hyd, yſtryw, yſtrangc, dichell.
I'MPOTENCE, } (ſ.) anallu, gwendid,
I'MPOTENCY, } annerth, anghyfnerth, anallugrwydd.
I'MPOTENT, (adj.) analluog, gwan, dinerth, egwan.
IMPRÁCTICABLE, (adj.) anwneuthuradwy, na allir ei wneud.
To I'MPRECATE, (v.a.) rhegu, melldithio.
IMPRECÁTION, (ſub.) rhêg, ymreg, melldithiad.
IMPRÉGNABLE, (adj.) anorfod, anorchfygol, anoreſgynnol.
To IMPRÉGNATE, (v. a.) beichiogi, gwneuthur yn feichiog.
To IMPRÉSS, (v.a.) printio, argraffu, ſelio, nodi.—cymmeryd trwy drais.
IMPRÉSS, (ſ.) print, argraff.—cymmeriad trwy drais.
IMPRÉSSION, (ſ.) printiad, argraff, nôd, ſeliad.
IMPRÉSSURE, (ſ.) argraff.
To IMPRÍNT, (v.a.) Edr. *to impreſs.*
To IMPRÍSON, (v. a.) carcharu.
IMPRÍSONMENT, (ſ.) ceidwadaeth, carchariad.
IMPROBABÍLITY, (ſub.) anhebygoliaeth, anhebygolrwydd.
IMPRÓBABLE, (adj.) anhebyg, anhebygol.
IMPRÓBITY, (ſ.) anoneſtrwydd.

IMPRÓPER, (adj.) anaddas, ammhriodol, anghymmwys.
To IMPRÓPRIATE, (v. a.) priodoli.
IMPROPRIÁTION, (ſub.) maenol eglwyſig yn llaw llŷg.
IMPROPRÍATOR, (ſub.) llŷg mewn meddiant o dir eglwys.
IMPROPRÍETY, (ſ.) anaddaſrwydd, anghymmhwyſder, angweddeiddra.
To IMPRÓVE, (v. a.) diwygio, gwella, gwellhau.
IMPRÓVEABLE, (adj.) a allir ei ddiwygio, neu ei wella.
IMPRÓVEMENT, (ſ.) gwellhâd, diwygiad.
IMPRÓVIDENT, (adj.) diddarbod; diofal.
IMPRÚDENCE, (ſ.) annoethder, anghallineb, anwybod, diddarbodaeth.
IMPRÚDENT, (adj.) annoeth, angall, anſynhwyrol, ynfyd, ffôl.
I'MPUDENCE, (ſub.) haerllugrwydd, digywilydd-dra.
I'MPUDENT, (adj.) digywilydd, haerllug, taerddrwg, trahŷ.
To IMPÚGN, (v. a.) gwrthwynebu, ymwrthladd.
IMPÚISSANCE, (ſ.) gwendid, lleſgedd.
I'MPULSE, (ſ.) gwth, cymmhelliad, gyrriad, dir, diriad.
IMPÚLSION, (ſ.) gythiad, gyrriad, diriad, cymmhelliad.
IMPÚNITY, (ſub.) angherydd, anghoſp.
IMPÚRE, (adj.) ammhur, halogedig, aflan, brwnt; anoneſt.
IMPÚRITY, (ſ.) ammhurdeb, aflendid, brynti, gwagſawrwydd.
IMPÚTABLE, (adj.) cyfrifol.
IMPUTÁTION, (ſ.) cyfrifiad, bwriad ar, goſodiad yn erbyn.
To IMPÚTE, (v. a.) cyfrif i, bwrw ar, goſod yn erbyn.
IMPÚTRIBLE, (adj.) anllygradwy.

I N

IN, (prep.) yn, mewn, o fewn.
INABÍLITY, (ſ.) anallu, gwendid, annerth.
INACCÉSSIBLE, (adj.) anhygyrch, ni ellir dyfod atto.
INÁCCURACY, (ſub.) anghywreinrwydd, anfedruſrwydd.

INÁCCURATE, (adj.) anghywraint, anghelfydd.

INÁCTION, (ſ.) diweithrediad, ſeguryd, muſgrelli, ſyrthni.

INÁCTIVE, (adj.) ſegur, ſwrth, muſgrell, diog.

INACTÍVITY, (ſ.) muſgrelli, ſyrthni, diogi, ſeguryd.

INÁDEQUATE, (adj.) anghyfartal, anghymmeſurol, anghyflawn, ammherffaith.

INADVÉRTENCE, (ſ.) anfeddylgarwch, anyſtyriaeth, anſulw, diofalgarwch.

INADVÉRTENT, (adj.) difeddwl, diofal, anyſtyriol, diſulw, eſgeulus.

INÁLIENABLE, (adj.) anaralladwy, na ellir ei roddi i arall.

INÁNE, (adj.) gwâg, gorwag, ofer.

INÁNIMATE, (adj.) difywyd, dienaid.

INANÍTION, } (ſ.) gwagder.
INÁNITY, }

INÁPPETENCY, (ſ.) diffyg chwant.

INÁPPLICABLE, (adj.) anaddas, ammherthynaſol.

INARTÍCULATE, (adj.) anneilldueedig, aneglur, anamlwg.

INATTÉNTION, (ſ.) eſgeuluſdra, diofalgarwch, diffyg ſulw.

INATTÉNTIVE, (adj.) diſulw, eſgeulus, diofal.

To INÁUGURATE, (v. a.) urddo, graddio.

INAUGURÁTION, (ſub.) urddiad, rhoddiad titl o anrhydedd megis brenhin, neu ymerawdwr.

INAUSPÍCIOUS, (adj.) aflwyddiannus, anffynnedig.

INBRED, (adj.) cynhenid, a fago yn un, a dyſo yn un.

INCANTÁTION. Edr. *Enchantment.*

INCÁPABLE, (adj.) analluog, anaddas, anghymmwys.

To INCAPÁCITATE, (v. a.) anaddaſu, anghymmhwyſo.

INCAPÁCITY, (ſ.) anallu, anaddaſrwydd, anghymmhwyſder.

To INCÁRCERATE, (v. a.) carcharu.

To INCÁRNATE, (v. a.) cnawdoli.

INCARNÁTION, (ſ.) cnawdoliaeth.

INCÁUTIOUS, (adj.) eſgeulus, diofal.

INCÉNDIARY, (ſ.) ffaglawr, bonffaglawr.

INCENSE, (ſ.) arogldarth, mygdarthiad, mwgarogl.

To INCÉNSE, (v. a.) cynnhyrfu, cyffroi llid, neu ddigoſaint, ennyn llid.

INCÉNTIVE, (ſ.) annogaeth, annogiad, gyrriad.

INCÉNTIVE, (adj.) annogaethol, cynhyrfiol.

INCÉRTITUDE, (ſub.) anſicrwydd, annilyſrwydd.

INCÉSSANT, (adj.) dibaid, didawl, didor, didrai.

INCÉSSANTLY, (adv.) yn ddibaid.

INCEST, (ſ.) lloſgach, tralloſgach, godineb o fewn cyfagos achau.

INCÉSTUOUS, (adj.) euog o loſgach.

INCH, (ſ.) modfedd.

INCIDENT, (ſ.) digwydd, digwyddiad, damwain.

INCIDENT, (adj.) damweiniol, digwyddedig.

INCIDENTAL, (adj.) Edr. *Incident.*

INCÍSION, (ſ.) torriad, cwt, archoll.

To INCÍTE, (v.a.) annog, cynhyrfu, cyffroi, dirio.

INCITEMENT, (ſ.) edr. *Incentive.*

INCIVÍLITY, (ſ.) anfoeſoldeb, anghyweithaſrwydd, tauogrwydd.

INCLÉMENCY, (ſ.) creulonedd, annhrugaredd, afrywiogrwydd, ſarrugrwydd.

INCLÉMENT, (adj.) annhrugarog, afrywiog, ſarrug, anhynaws, creulon.

INCLÍNABLE, (adj.) tueddol, ar ei ogwydd; parod.

INCLINÁTION, (ſ.) tuedd, tueddiad, gogwyddiad, yſtlyſiad.

To INCLÍNE, (v. a.) tueddu, gogwyddo.

To INCLÚDE, (v. a.) argau, cau i mewn.—cynnwys, cynnhwyſo.

INCÓG, (adv. contracted from *incognito*) yn ddirgel, yn ddiwybod.

INCOGNITO, (adv.) Edr. *Incog.*

INCOHÉRENCE, } (ſ.) anghyſſylltiad,
INCOHÉRENCY, } anghyſſwllt, anghytundeb.

INCOHÉRENT, (adj.) anghydlynol, anghytunol, anghydſefydlog.

INCOMBÚSTIBLE, (adj.) anlloſgadwy, anhyloſg.

INCOME, (ſ.) cyllid, ardreth.

INCOMMÉNSURABLE, (adj.) anfeſuradwy, anfeſuredig.

To

To INCÓMMODATE, } (v.a.) rhwyſt-
INCOMMÓDE, } ro, niweidio, drygu, colledu.

INCOMMÓDIOUS, (adj.) anghyfleus, anghymmwys, anghyfaddas; blin, colledus.

INCOMMÓDITY, (ſ.) anghymhwyſder, anghyfleuſder; blinedd, niweid.

INCOMMÚNICABLE, (adj.) anghyfrannogol, anghyfrannadwy.——na cllir ei draethu, neu ei amlygu trwy eiriau.

INCOMMÚTABLE, (adj.) anghyfnewidiol.

INCOMPÁCT, } (adj.) anghyſſyll-
INCOMPÁCTED, } tedig, anghryno.

INCOMPARABLE, (adj.) anghyfartal, digyſtal, digymmar, digyffelyb.

INCOMPÁTIBLE, (adj.) anghyſſwllt, anghyttunol, na's gellir ei gyſſyll-tu, neu ei heddyehu.

INCÓMPETENCY, (ſ.) anallu, anghymhwyſder.

INCOMPETENT, (adj.) analluog, anghymmwys, annigonol, anaddas.

INCOMPLÉTE, (adj.) ammherffaith, anghyflawn, anorphennedig.

INCOMPREHÉNSIBLE, (adj.) anymgyffredadwy, anymgyffred, na cllir ei amgyffred, anneirif, anghyrhaedd

INCONCÉIVEABLE, (adj.) annyalladwy, anamgyffredadwy.

INCONCÉPTIBLE, (adj.) Edr. *Inconceivable.*

INCONCLÚSIVE, (adj.) anghloedig; heb rym rheſwm neu dyſtiolaeth.

INCONGÉALABLE, (adj.) anhyrew, ni rewo, ni fferro.

INCÓNGRUENCE, (ſ.) anghydgordiad.

INCÓNGRUITY, (ſ.) anghyttundeb, anghydgordiad, anghyfaddaſrwydd, anghymmwyſder.

INCÓNGRUOUS, (adj.) anghyfaddas, anghymmwys, anghyttunol.

INCONSÍDERABLE, (adj.) annheilwng o yſtyriaeth, diyſtyr, gwael.

INCONSÍDERATE, (adj.) anyſtyriol, annarbodus.

INCONSIDERÁTION, (ſub.) anyſtyriaeth.

INCONSÍSTENCE, (ſ.) anghyſſondeb, anghyttundeb, anghydgordiad.

INCONSÍSTENT, (adj.) anghyttunol.

INCONSÓLABLE, (adj.) anniddan, na's gellir ei gyſſuro.

INCÓNSTANCY, (ſub.) anwadalwch, anwaſtadrwydd.

INCÓNSTANT, (adj.) anwadal, anwaſtad, anſafadwy, anſefydlog, gwammal.

INCONTÉSTABLE, (adj.) anymddadleuadwy.

INCÓNTINENCE, (ſ.) anymgynnal, anymattal, anniweirdeb, anllad-rwydd.

INCÓNTINENT, (adj.) anniwair, anghynnwys, anyſtywallt.

INCONTROVÉRTIBLE, (adj.) anwrthddadleuadwy, diamheus.

INCONVÉNIENCE, (ſub.) anghymhwyſdra, anghyfleuſdra, anhawſdra, anfantais.

INCONVÉNIENT, (adj.) anghyfleus, anghymmwys, anaddas, anghyfaddas, anfanteiſiol.

To INCÓRPORATE, (v.a.) corphori, cydgorphori.

INCORPORÁTION, (ſ.) cydgorphiad.

INCORPÓREAL, (adj.) anghorphorol, digorph.

INCORRÉCT, (adj.) anghywraint, beius, ammherffaith.

INCÓRRIGIBLE, (adj.) ni's gellir ei geryddu na 'i ddiwygio, anwelliniog.

INCORRÚPT, } (adj.) anllygred-
INCORRÚPTED, } ig, dilwgr, pûr.

INCORRUPTIBÍLITY, (ſub.) anllygredigaeth.

INCORRÚPTIBLE, (adj.) anllygradwy, anllygredig.

INCORRÚPTION, (ſub.) anllygredigaeth.

To INCRÉASE, (v.n.) tyfu, cynyddu, angwanegu, mwyhau.

INCRÉASE, (ſub.) cynnydd, cynnyrch, twf.

INCREDIBÍLITY, (ſub.) anghredaduniaeth, anghredunrwydd, anhygredunrwydd.

INCRÉDIBLE, (adj.) anghredadwy, anhygoel, anhygred.

INCREDÚLITY, (ſub.) anghredduniaeth.

INCRÉDULOUS, (adj.) anghredadyn.

INCREMENT, (ſub.) twf, cynnydd, tyfiad, cynnyrch, prinant.

To INCRÚST, (v.) crawennu, creſtennu.
INCRUSTÁTION, (ſ.) crawenniad.
To ÍNCUBATE, (v. n.) eiſtedd ar wyau.
INCUBÁTION, (ſub.) eiſteddiad ar wyau.
ÍNCUBUS, (ſub.) hunlle, hunllef.
To INCÚLCATE, (v. a.) argraffu ar y meddwl trwy fynych adrodd yr un peth.
INCÚMBENT, (adj.) yn gorwedd ar.
INCÚMBENT, (ſ.) un mewn meddiant o berſoniaeth.
To INCÚMBER, (v. a.) rhwyſtro, lleſtair, attal.
To INCÚR, (v. a.) dyfod yn ddaroſtyngedig i goſpedigaeth.
INCURÁBLE, (adj.) anfeddyginiaethol, na ellir ei iachau.
INCÚRIOUS, (adj.) diofal, diddarbod, diſeddwl, eſgeulus.
INCÚRSION, (ſ.) ymgyrch, rhyſgyr, rhuthr, lluchynt, ymoſod.
To ÍNDAGATE, (v. a.) chwilio ymgais, olrhein, dyfal ymofyn.
INDÉBTED, (adj.) dyledus.
INDÉCENCY, (ſ.) anweddeidd-dra, anfoeſgarweh.
INDÉCENT, (adj.) anweddaidd, anweddus.
INDÉCOROUS, (adj.) anweddus, anhardd, gwrthun.
INDECÓRUM, (ſ.) anweddeidd-dra.
INDÉED, (adv.) yn wir, yn ddiau, mewn gwirionedd.
INDEFATIGABLE, (adj.) diflin, diludded, dyfal.
INDEFÉASIBLE, (adj.) diadlam, annyſyn; ni ellir ei dorri ymaith.
INDÉFINITE, (adj.) annherfynedig.
INDÉLIBLE, (adj.) ni ellir ei ddileu, annileus.
INDÉLICACY, (ſ.) anneledíwrwydd, anneſtluſrwydd.
INDÉLICATE, (adj.) anneſtlus, annillyn.
INDEMNIFICÁTION, (ſ.) digolledíad.
To INDÉMNIFY, (v. a.) digolledu, cadw rhag niweid.
INDÉMNITY, (ſub.) digolledrwydd, diadwyth.
To INDÉNT, (v. a.) bwlchio.—(neut.) ymmodi, bargenna.
INDÉNTURE, (ſ.) cyfammod, gweithred, yſgrifen-rwym.
INDEPÉNDANCE, (ſ.) anymddibynrwydd.
INDEPÉNDENT, (adj.) anymddibynol.
INDEPÉNDENTS, (ſ.) ſect o grefyddwyr.
INDETÉRMINATE, (adj.) annherfynedig.
ÍNDEX, (ſub.) mynegai, mynegydd, dangoſeg, mynagfys.
To ÍNDICATE, (v. a.) dangos, yſpyſu, mynegi, cyhoeddi, amlygu.
INDICÁTION, (ſ.) dangoſiad, mynegiad, yſpyſiad; nôd, arwydd.
INDÍCATIVE, (adj.) mynegawl.
To INDÍCT, pron. *Indite* (v. a.) gwyſio, cwyno.
INDÍCTMENT, pron. *Inditement* (ſ.) gwys, cwyn.
INDÍCTION, (ſub.) cyhoeddiad.
INDÍFFERENCE, } (ſub.) diragor-
INDÍFFERENCY, } iaeth; diduedd-garwch; diofalwch.
INDÍFFERENT, (adj.) diragor, cryn, canolig; diduedd; diofal; gweddol.
ÍNDIGENCE, (ſub.) eiſiau, angen, prinder, tlodi.
ÍNDIGENT, (adj.) anghenus, tlawd, rheidus.
INDIGÉSTED, (adj.) blith-draphlith, annhrefnus, heb ddoſparth.
INDÍGN, pron. *Indine* (adj.) annheilwng, anwiw.
INDÍGNANT, (adj.) digllon, digoſus, llidiog.
INDIGNÁTION, (ſ.) digoſaint, llid, bâr, ſorriant, digllonedd.
INDÍGNITY, (ſ.) anwiwder; ſarhâd; gwaeledd.
INDÍRECT, (adj.) anunion, anghywir, anghyſion.
INDISCÉRNIBLE, (adj.) diamgyffredadwy, anamgyffredadwy.
INDISCRÉET, (adj.) annoeth, angall, anſynhwyrol, anyſtyriol, amhwyllog.
INDISCRÉTION, (ſub.) annoethder, diddarbodaeth, anyſtyriaeth.
INDISCRÍMINATE, (adj.) diwahan, diwahanol, anneillduedig.

INDISPÍN-

INDISPÉNSABLE, } (adj.) anhepcor,
INDISPÉNSIBLE, } anhepcorol, angenrheidiol.
INDISPOSÍTION, (ſ.) anhwyl, ammhwynt, clefyd.—annhueddgarwch.
INDISPÚTABLE, (adj.) diddadl, diammau, diau, dibetrus.
INDISSÓLVABLE, (adj.) annhoddadwy.
INDISSÓLUBLE, (adj.) annattod, ni ellir ei ddattod.
INDISTÍNCT, (adj.) diwahan, anneillduedig.
INDIVÍDUAL, (adj.) diran, diwahan, dibarth.—neillduol.
INDIVÍDUAL, (ſ.) dyn neillduol, un dyn.
INDIVÍSIBLE, (adj.) anhyran, ni ellir ei rannu.
INDÓCIBLE, } (adj.) anhyddyſg, ni
INDÓCILE, } ellir ei ddyſgu.
INDOCÍLITY, (ſ.) anhyddyſgrwydd.
INDOLENCE, } (ſ.) anofid, anolir.--
INDOLENCY, } diogi, ſyrthni; anſylw.
INDOLENT, (adj.) diog, ſwrth; diſylw, eſgeulus.
INDÚBITABLE, (adj.) dibetrus, diammau, dilys, diogel, diau.
To INDÚCE, (v.a.) tynnu i mewn, annog, denu, perſwadio.
INDÚCEMENT, (ſ.) annogaeth, annogiad, deniad.
To INDÚCT, (v. a.) goſod mewn meddiant o berſoniaeth.
INDÚCTION, (ſub.) goſodiad mewn meddiant o berſoniaeth.
To INDÚLGE, (v. a.) cyd-ddwyn, caniattau; ffafrio; porthi mwythau.
INDÚLGENCE, (ſub.) anwes, caniattâd; ymoddef; maddeuant, trugaredd, ffafor.
INDÚLGENT, (adj.) tirion, mwyn, mwynaidd, trugarog, ffafriol, hynaws.
INDÚLT, } (ſub.) braint, rhagor-
INDÚLTO, } fraint, rhydd-did.
To ÍNDURATE, (v.n.) caledu.
INDÚSTRIOUS, (adj.) aſtud, diwyd, dyfal, llafurus.
ÍNDUSTRY, (ſ.) dyfalwch, diwydrwydd, llafurboen.
To INÉBRIATE, (v.) gwneuthur yn ſeddw, meddwi, brwyſgo.

INÉFFABLE, (adj.) anrhaethadwy, anrhaethol, anhydraeth.
INEFFÉCTIVE, } (adj.) aneffeith-
INEFFÉCTUAL, } iol, anolo, di-
INEFFICÁCIOUS, } rym, gwan.
INÉFFICACY, (ſ.) aneffeithioldeb.
INÉLEGANT, (adj.) anwych, annillyn, didlws, annhacclus.
INÉLOQUENT, (adj.) anymadroddus, anffraeth.
INÉPT, (adj.) anaddas, anghymmwys; ynfyd, ofer.—diddeſnydd.
INÉPTITUDE, (ſ.) anaddaſrwydd, anghymhwyſder; ffolineb.
INEQUÁLITY, (ſ.) anghyfartalrwydd, anwaſtadrwydd.
INÉRRABLE, (adj.) anghyfeiliornadwy, anffaeledig.
INÉRT, (adj.) diog, ſwrth, muſgrell, dwl, hurt.
INÉSTIMABLE, (adj.) anhywerthydd, na ellir ei brifio, anfeidrol.
INÉVITABLE, (adj.) anochel, anocheladwy.
INEXCÚSABLE, (adj.) dieſgus, aneſguſodol.
INEXHÁUSTIBLE, (adj.) anniſpydd, diddiſpyddedig, annorfodedig.
INÉXORABLE, (adj.) anymbilgar, hwſtr.
INEXPÉDIENCE, (ſ.) anaddaſrwydd, anghymhwyſder.
INEXPÉDIENT, (adj.) anaddas, anghyfleus, anghymmwys; anfuddiol.
INEXPÉRIENCE, (ſub.) diffyg profiad, amhrofiad.
INEXPÉRT, (adj.) anghelfydd, anghywraint; anghynnefin.
INÉXPIABLE, (adj.) ni ellir gwneuthur iawn am dano.
INÉXPLICABLE, (adj.) dyrys, anamlygadwy.
INEXPRÉSSIBLE, (adj.) anrhaethadwy, anrhaethol.
INEXPÚGNABLE, (adj.) anorchfygol, anoreſgynnol.
INEXTÍNGUISHABLE, (adj.) anniffoddadwy.
INÉXTRICABLE, (adj.) dyrys, rhwyſtrus, ni ellir ei ddattod.
INFALLIBÍLITY, (ſ.) anffaeledigaeth.
INFÁLLIBLE, (adj.) anffaeledig, anghyfeiliornadwy.

To INFÁME, (v. a.) enllibio, goganu, anfrio.
I'NFAMOUS, (adj.) enllibus, goganus.
I'NFAMY, (ſ.) enllib, hart, gogan, anair, gwaradwydd.
I'NFANCY, (ſ.) mebyd, mabolaeth, maboed.
I'NFANT, (ſ.) maban, aflafar.
INFÁNTA, (ſub.) titl tywyſoges yn Yſpaen a Phortugal.
I'NFANTRY, (ſ.) milwyr traed.
To INFÁTUATE, (v. a.) ynfydu, gwneuthur yn ynfyd.
INFATUÁTION, (ſ.) ynfydiad.
To INFÉCT, (v.a.) llygru, halogi, llynu
INFÉCTION, (ſub.) haint llŷn, ymglwyf, pla.
INFÉCTIOUS, (adj.) llŷn, gwenwynol
INFECÚNDITY, (ſ.) diffrwythder, anffrwythlonder, hyſprwydd.
INFELI'CITY, (ſ.) annedwyddwch, anffawd, aflwyddiant.
To INFÉR, (v. a.) caſglu oddi wrth, tynu oddi wrth.
I'NFERENCE, (ſ.) caſgliad, canlyniad
INFÉRIOR, (adj.) iſelach, gwaelach.
INFERIÓRITY, (ſub.) cyflwr iſelach neu waelach.
INFÉRNAL, (adj.) uffernol, uffernig.
INFERTÍLITY, (ſ.) anffrwythlondeb.
To INFÉST, (v.a.) dygnſlino, moleſtu, dygnu, gormeſu, plau.
I'NFIDEL, (ſ.) anghredadyn.
INFIDÉLITY, (ſ.) anghredıniaeth, anffyddlondeb.
I'NFINITE, (adj.) anfeidrol, diderfyn, aneirif, anniben.
INFÍNITY, (ſ.) anfeidroldeb, anniwedd, anfeſuri.
INFÍRM, (adj.) gwan, egwan, dinerth, dirym, lleſg.
INFÍRMARY, (ſ.) clafdŷ, eluſendŷ cleiſion.
INFÍRMITY, (ſ.) gwendid, eiddilwch, anghyfnerth.
INFÍRMNESS, (ſ.) gwendid.
To INFLÁME, (v. a.) ennynnu, cynneu, loſgi, poethi; cyffroi, digio.
INFLÁMMABLE, (adj.) hyloſg, hawdd ei ennynu.
INFLAMMÁTION, (ſ.) ennynfa, lloſgfa, poethfa, tanllde.
INFLÁTION, (ſ.) ymchŵydd, dymchŵydd.
INFLÉXIBLE, (adj.) anhyblyg, anyſtumiol, anyſtwyth.
INFLÉXIBLENESS, } (ſ.) anhyblyg-
INFLEXIBI'LITY, } rwydd, anyſtwythdra.
To INFLI'CT, (v.a.) coſpi.
I'NFLUENCE, (ſ.) dylanwad, effaith.
To INFLUÉNCE, (v. a.) dylenwi, gogwyddo.
I'NFLUENT, (adj.) dylenwadol.
I'NFLUX, (ſ.) rhediad i mewn.
To INFÓLD, (v. a.) goblygu, ymlethu; cofleidio.
To INFÓRM, (v. a.) rhoi copinod, hyſpyſu. — dyſgu, addyſgu. — cyhuddo.
INFORMÁTION, (ſ.) copinod, hyſpyſiad. — cyhuddad. — addyſgiad.
INFÓRMANT, } (ſ.) cyhuddwr.
INFÓRMER, }
INFRÁCTION, (ſ.) drylliad, torriad.
To INFRÍNGE, (v.a.) torri, troſeddu. — diſtrywio.
INFRÍNGEMENT, (ſ.) troſeddiad.
To INFÚSE, (v. a.) bwrw i mewn, tywallt yn. --- rhoi arial, neu galon, neu gyſſur.
INFÚSION, (ſ.) tywalltiad i mewn. — calonnogiad.
To INGÉMINATE, (v.a.) dyblu.
INGEMINÁTION, (ſ.) dybliad.
INGÉNERATE, (adj.) Edr. *Innate.*
INGÉNIOUS, (adj.) cywraint, celfydd.
INGENÚITY, (ſ.) cywreinrwydd.
INGÉNUOUS, (adj.) rhydd, oneſt. — dyledog, breiniol, bonheddig.
INGLÓRIOUS, (adj.) diglod, anhyglod, anenwog.
I'NGOT, (ſ.) clamp o aur, arian, &c.
To INGRÁFF, (v. a.) impio.
INGRÁTEFUL, (adj.) anniolchgar.
To INGRATIÁTE, (v. a.) ymluſgo i ffafor un, ynnill ffafor un.
INGRÁTITUDE, (ſ.) anniolchgarwch.
INGRÉDIENT, (ſ.) cyffyr. — *Plu.* cyffyriau.
INGRÉSS, (ſ.) mynediad i mewn, dyfodfa.
INGRÉSSION, (ſ.) mynediad i mewn.
To INGÚLPH, (v. a.) llyngcu, traflyngcu. --- taflu i agendor.
To INHÁBIT, (v.a.) preſwylio, trigo, cyfanneddu.
INHÁBITABLE, (adj.) cyfanneddol, trigiannol.

INHÁBITANT, (ſ.) trigiannydd, preſwyliwr, cyfanneddwr.
INHÉRENT, (adj.) glyn wrth beth, yn bod mewn peth, cynhenid.
To INHÉRIT, (v.a.) etifeddu, meddu, meddiannu.
INHÉRITABLE, (adj.) treftadol.
INHÉRITANCE, (ſub.) etifeddiaeth, treftadaeth.
INHÉRITOR, (ſ.) etifedd.
INHÉSION, (ſ.) mewnlydiad.
To INHÍBIT, (v. a.) gwahardd, rhwyſtro, gwarafun, attal, lluddias.
INHIBÍTION, (ſub.) gwaharddiad, gwarafun, lluddias.
INHÓSPITABLE, (adj.) diletteugar, diletty, anghroeſawus.
INHOSPITÁLITY, (ſ.) afletteugarwch, anyſpydwriaeth.
INHÚMAN, (adj.) anfwyn, anfoeſgar, creulon, annhirion.
INHUMÁNITY, (ſ.) anhynawſedd, creulonder.
To INJÉCT, (v.a.) taflu, neu ergydio i mewn.—taflu ar.
INJÉCTION, (ſ.) tafliad i mewn.
INÍMITABLE, (adj.) annilynol, diganlynadwy.
To INJOIN, (v.a.) Edr. *Enjoin.*
INÍQUITOUS, (adj.) anghyfiawn, anunion.
INÍQUITY, (ſ.) anwiredd, cam, troſedd, anghyfiawnder, camwedd.
INÍTIAL, (adj.) dechreuol.
To INÍTIATE, (v.a.) dechreu; egwyddori, rhoi yr addyſg cyntaf, dechreu ar, neu mewn peth.
INITIÁTION, (ſ.) cychwyniad, dechreuad un mewn rhyw gelfyddyd neu râdd.
INJUDÍCIAL, (adj.) anghyfreithlon.
INJUDÍCIOUS, (adj.) annoeth, angall, heb farn na deall.
INJÚNCTION, (ſub.) gorchymmyn, archiad; gwaharddiad.
To ÍNJURE, (v.a.) gwneuthur cam, camweddu, ſarhâu, niweidio, colledu.
INJÚRIOUS, (adj.) ſarhaus, anghyfiawn, camweddus, niweidiol.
I'NJURY, (ſ.) cam, camwedd, troſedd, ſarhâd, niweid, colled. —gogan, gwarthâd.
INJÚSTICE, (ſub.) anghyfiawnder, camwedd.
INK, (ſ.) du, du yſgrifennu.
I'NKHORN, (ſ.) corn du.
I'NKLE, (ſ.) yſnoden, incl.
I'NKLING, (ſ.) arwyddoccâd, hyſpyſiad; ſibrwd.
I'NLAND, (ſ.) canol dir.
I'NLAND, (adj.) ynghanol y tir, ym mhell oddi wrth y môr.
To INLÁY, (v.a.) amrywio a choed o wahanol liwiau.——addurno ag amryw liwiau.
I'NLET, (ſub.) dyfodfa i mewn, ffordd.
I'NMATE, (ſub.) cytty, llettywr, gweſtai.
INMOST, (adj.) pella i mewn.
INN, (ſ.) lletty, gweſtfa.
I'NNATE, (adj.) cynhenid, cynhwynol, anianol, wedi ei eni yn un.
I'NNER, (adj.) tufewnol.——nes i mewn.
I'NNERMOST, (adj.) Edr. *Inmoſt.*
I'NNHOLDER, } (ſ.) tafarnwr, llettyI'NNKEEPER, } wr.
I'NNOCENCE, (ſ.) diniweidrwydd, dieuogrwydd, gwiriondeb, diargyweddwch.
I'NNOCENT, (adj.) diniweid, dieuog, diddrwg, gwirion.
To I'NNOVATE, (v.a.) newyddu, adnewyddu.
INNOVÁTION, (ſ.) newyddiad; cyfnewidiad trwy arferion newydd.
INNÓXIOUS, (adj.) diddrwg, &c.
INNUÉNDO, (ſ.) awgrym, copinod anunion.
INNÚMERABLE, (adj.) aneirif, anhyrif, afrifed.
To INÓCULATE, (v. a.) impio.
INOCULÁTION, (ſ.) impiad.
INOFFÉNSIVE, (adj.) didramgwydd, diniweid, gwirion.
INOFFÍCIOUS, (adj.) anghymmwynaſgar.
INÓPINATE, (adj.) anniſgwyladwy.
INÓRDINATE, (adj.) annhrefnus, afreolaidd.
I'NQUEST, (ſ.) chwiliad, holiad.
INQUÍETUDE, (ſub.) aflonyddwch, cythrwfl.
To INQUÍRE, (v. n.) ymofyn, ymorol, ymgais, gofyn, chwilio.

INQUÍRY, (ſ.) ymofyniad, holiad, chwiliad.

INQUISÍTION, (ſ.) chwiliad, holiad.——chwil-lys yn y gwledydd pabaidd i holi, ac i goſpi hereticiaid.

INQUÍSITIVE, (adj.) ymofynol.

INQUÍSITOR, (ſ.) chwiliwr, holwr.

INROÁD, (ſ) cyrch, ymgyrch.

INSÁNABLE, (adj.) anfeddyginiaethol.

INSÁNE, (adj.) ynfyd, gorphwyllus, gwallgofus.

INSÁTIABLE, (adj.) gwangcus, diwala, anniwall.

INSÁTIABLENESS, (ſ.) gwangc.

To INSCRÍBE, (v.a.) yſgrifennu ar; argraffu.

INSCRÍPTION, (ſub.) yſgrifenniad, yſgrifen; argraff, titl.

INSCRÚTABLE, (adj.) anchwiliadwy.

INSECT, (ſ.) pob math o bryf, a fo megis trwch yn ei ganol, megis gwenyn, gwybed, &c.

INSECURE, (adj) anſicr, anniogel.

INSECÚRITY, (ſ.) anſicrwydd, enbydrwydd, anniogelwch.

INSENSIBÍLITY, (ſ.) annheimladrwydd, anſynnioldeb.

INSÉNSIBLE, (adj.) anſynniol, annheimladwy.

INSEPARABÍLITY, (ſ.) diwahanrwydd.

INSÉPARABLE, (adj.) diwahanol, anneillduedig, anhyran, anhybarth.

To INSÉRT, (v. a.) goſod i mewn, neu ym myſg.

INSÉRTION, (ſ.) goſodiad ym myſg. —yr hyn a oſodir ym myſg pethau eraill.

INSIDE, (ſ.) y tu mewn.

INSÍDIOUS, (adj.) dichellgar, twyllodrus.

INSÍGHT, (ſ.) gwybodaeth o rannau tufewnol peth, adnabyddiaeth.

INSIGNÍFICANCE, (ſub.) afles, anfuddiolder.

INSIGNÍFICANT, (adj.) anolo, dibwys, diganlyniaeth.——heb yſtyr iddo.

INSINCÉRE, (adj.) ammhryſur, ffuantus, rhagrithiol.

INSINCÉRITY, (ſ.) rhagrith, ffuant.

To INSÍNUATE, (v.a.) gwenhieithio, ymoleithio.—gweithio ei hun i ffafr un arall.——dirgel ddwyn ar gôf.

INSINUÁTION, (ſub.) y weithred o ynnill ſerchiadau un yn ddirgel. —dirgel ddygiad ar gôf, cyfrwys grybwylliad.

INSÍPID, (adj.) diflas, merf.

To INSÍST, (v.n.) ſefyll ar, parhau yn ddiyſgog yn ei arch.

INSÍTION, (ſ.) impiad.

To INSNÁRE, (v. a.) maglu, byddaglu, rhwydo.

INSÓCIABLE, (adj.) anghymdeithgar, anghyfeillgar.

INSOLENCE, (ſ.) balchder, traha, gorhydri, rhyfyg.

INSOLENT, (adj) balch, trahaus, rhyfygus.

INSÓLUBLE, (adj.) diddattod, diollwng.

INSÓLVENT, (adj.) didal, anabl i dalu.——(ſub.) un ni all dalu ei ddyled.

INSÓLVENCY, (ſ.) analluogrwydd i dalu dyled.

INSOMUCH, (adv.) yn gymmaint, hyd oni.

To INSPÉCT, (v.a.) golygu, edrych dros, edrych i mewn.

INSPÉCTION, (ſub.) golygiad, edrychiad, bwriad golwg, chwiliad.

INSPIRÁTION, (ſ.) anadliad.—yſprydoliaeth.

To INSPÍRE, (v.a.) chwythu i mewn, anadlu; yſprydoliaethu.

INSTABÍLITY, (ſ.) anwaſtadrwydd, anwadalwch.

INSTÁBLE, (adj.) anwadal, anwaſtad, anſefydlog, anſafadwy.

To INSTALL, (v a.) graddio, urddo, dodi mewn meddiant o ryw ſwydd

INSTALLÁTION, (ſ.) urddiad, graddiad.

INSTÁLLMENT, (ſ.) graddiad.

INSTANCE, (ſ.) taer erlyn, aſtudrwydd.———eſampl, fiampl.

To ÍNSTANCE, (v. n.) rhoi eſampl.

INSTANT, (adj.) taer, aſtud, dyfal. ——diattreg, buan.

INSTANT, (ſub.) munud, y funud breſennol.——y mis preſennol.

INSTANTÁNEOUS, (adj.) diattreg, diſymmwth.

INSTANTÁNEOUSLY, } (adv.) yn y
INSTANTLY, } man, yn ddiattreg, mewn munud.

To INSTÁTE, (v. n.) gosod mewn rhyw râdd, neu gyflwr.

INSTAURÁTION, (ſ.) adferiad, adnewyddiad.

INSTÉAD, (adv.) yn lle.

INSTÉP, (ſ.) mwnwgl troed.

To ÍNSTIGATE, (v. a.) dirio, cyffroi, cynnhyrfu, annog i wneuthur drwg.

INSTIGÁTION, (ſub.) cyffroad, annogiad.

To INSTÍLL, (v. a.) bwrw i mewn bob yn ddeigryn, defnynnu i mewn.——tywallt yn ddirgel i'r meddwl.

INSTÍNCT, (ſ.) annog, cyffro, ſymbyliad, rhyw allu tufewnol ag ſy yn cymmell creaduriaid direſwm i weithredu.

INSTÍNCTIVE, (adj.) annogaethol, a gymmhello i weithredu, heb, neu o flaen terfyniad yr ewyllys.

To ÍNSTITUTE, (v. a.) gosod, ſefydlu, ordeinio, appwyntio.—hyfforddi, addyſgu.

INSTITÚTION, (ſ.) ſefydliad, gosodiad, appwyntiad, ordeiniad.

To INSTRÚCT, (v. a.) hyfforddi, addyſgu, athrawu, cyfarwyddo.

INSTRÚCTION, (ſ.) hyfforddiad, addyſg; athrawiaeth; cyfarwyddiad.

INSTRÚCTIVE, (adj.) athrawus, athrawiaethol, addyſgiadol.

ÍNSTRUMENT, (ſub.) offeryn, doddrefnyn, ermyg, arf, peiriant.

INSTRUMÉNTAL, (adj.) offerynol.

INSÚFFERABLE, (adj.) anoddefadwy.

INSUFFÍCIENCY, (ſ.) annigonolrwydd, anallu.

INSUFFÍCIENT, (adj.) annigonol, anabl, analluog.

ÍNSULT, (ſ.) ſarhâd, rhyfyg, gwatwor rhyfygus.

To INSÚLT, (v. a.) ſarhâu, dirmygu, gwneuthur ymffroſt ar un.—gosod ar, rhuthro, cychwyn.

INSÚPERABLE, (adj.) anorfod, anorchfygol.

INSUPPÓRTABLE, (adj.) anoddefol, na ellir ei dwyn, neu ddioddef.

INSÚRANCE, (ſ.) ſicrwydd i wneud i fynu golled llongau, marſiandiaeth, &c. a gollir, neu a gymmerir, neu dai a gânt wall gan dân, ar gyfrif ſwmm o arian a dalir yn flynyddol.

To INSÚRE, (v. a.) ymrwymo i wneud i fynu golledion llongau, &c. &c.

INSURRÉCTION, (ſub.) gwrthryfel, terfyſg.

ÍNTEGER, (ſ.) y cyfan o beth.

ÍNTEGRAL, (adj.) cyfan, cyfangwbl, cyflawn, hollol.

INTÉGRITY, (ſ.) uniondeb, oneſtrwydd, anllygredigaeth, purdeb.

ÍNTELLECT, (ſ.) deall, ſynwyr.

INTELLÉCTIVE, (adj.) deallawl, dealladwy.

INTELLÉCTUAL, (adj.) deallawl, a berthyn i'r deall.

INTÉLLIGENCE, (ſ.) copinod, hanes, cyfarwyddyd.——dealldwriaeth.

INTÉLLIGENT, (adj.) deallus, deallgar, ſynhwyrol.

INTÉLLIGIBLE, (adj.) dealladwy, hyddeall.

INTÉMPERANCE, (ſ.) anghymmedrolder, anardymmer, anardymmheruſrwydd.

INTÉMPERATE, (adj.) anghymmedrol, anardymherus.

INTÉMPERATURE, (ſ.) anardymmer.

To INTÉND, (v. a.) bwriadu, amcanu.

INTÉNDANT, (ſ.) dirprwywr, golygwr.

INTÉNDMENT, (ſ.) amcan.

INTÉNSE, (adj.) difri, nerthol; pryſur, tragwrandawus.

INTÉNT, (adj.) difri, pryſur, dyfal.

INTÉNT, (ſ.) amcan.

INTÉNTION, (ſub.) bryd, bwriad, amcan, meddwl, arfaeth, tuedd.

INTÉNTIONAL, (adj.) bwriadol, gyd a bwriad.

INTÉNTIVE, (adj.) difri, dyfal, pryſur.

INTÉNTNESS, (ſ.) dyfalwch.

To INTÉR, (v. a.) claddu.

INTERCÁLARY, (adj.) a roir ynghyfrwng. *Intercalary days*, dyddiau gorymddwyn.

INTERCALÁTION, (ſ.) gorymddygiad.

To INTERCÉDE, (v.n.) myned rhwng, cyfryngu, eiriol.

To INTERCÉPT, (v. a.) rhwyſtro, lluddias; dal ar y ffordd; rhagflaenu.

INTERCÉSSION, (ſub.) cyfryngiad, eiriolad, eiriolaeth.

INTERCÉSSOR, (ſ.) cyfryngwr, eiriolwr.

To INTERCHÁNGE, (v.a.) newidio, cyfnewid, arallu.

INTERCHÁNGE, (ſ.) newidiad, cyfnewidiad, aralliad.

INTERCHÁNGEABLE, (adj.) cyfnewidiol, ar gylch.

I'NTERCOURSE, (ſ.) cwſmeriaeth, cyweithas, newidwriaeth.—cymmundeb.

To INTERDÍCT, (v. a.) gwahardd, gorafun.—yſgymmuno.

I'NTERDICT, (ſ.) gwaharddiad, yſgymmunad.

I'NTEREST, (ſ.) budd, mantais.—rhann.——llôg, uſuriaeth.

To INTERFÉRE, (v. n.) cyfryngu, myned rhwng, ymyrru.—gwrthladd, gwrthwynebu.

INTERJÉCTION, (ſ.) taflodiad.

I'NTERIM, (adv.) yn y cyfamſer.

To INTERLÉAVE, (v. a.) rhwymo llyfr a goſod dail gwynion rhwng pob dalen.

INTÉRIOR, (adj.) nes i mewn; tufewnol.

To INTERLÍNE, (v. a.) yſgrifennu rhwng.

INTERLINEÁTION, (ſ.) diwygiad a yſgrifennir rhwng llinellau llyfr.

INTERLOCÚTION, (ſ.) cydymddiddan.

To INTERLÓPE, (v. n.) rhagbrynu.——attal maſnach.——maſnach heb drwydded.

INTERLÓPER, (ſ.) marſiandwr heb drwydded, neu un a bryno ac a wertho heb rydd-did ganddo.

I'NTERLUDE, (ſ.) Edr. *Farce*.

To INTERMÉDDLE, (v. n.) ymyrru ag achoſion rhai eraill.

INTERMÉDIATE, (adj.) cyfryngol.

INTÉRMENT, (ſ.) claddiad.

To INTERMÍNGLE, (v. a.) cymmyſgu, cydgymmyſgu.

INTERMÍSSION, (ſ.) ſcibiant, hamdden, yſpaid, gorphwys, toliad.

To INTERMÍT, (v. n.) peidio dros amſer, dyſpeidio.

INTERMÍTTING, (adj.) yn peidio dros amſer, yn dyfod ar droeon.

To INTERMÍX, (v.) cydgymmyſgu.

INTERMÍXTURE, (ſ.) cymmyſgedd.

INTÉRNAL, (adj.) tufewnol.

INTERPOLÁTION, (ſ.) angwanegiad at law yſgrifen, neu lyfr.

To INTERPÓSE, (v.) myned rhwng, cyfryngu.

INTERPOSITION, (ſub.) cyfryngiad, goſodiad rhwng.

To INTÉRPRET, (v.a.) deongli, cyfieithu, lladmeru.

INTERPRETÁTION, (ſ.) deonglad, lladmeriaeth, cyfieithiad, dirnad.

INTÉRPRETER, (ſub.) deongliwr lladmerydd, cyfieithydd.

INTERRÉGNUM, (ſub.) y cyfrwng rhwng diwedd y naill frenhin, a dechreuad y llall.

To INTÉRROGATE, (v. a.) goſyn, holi.

INTERROGÁTION, (ſub.) cweſtiwn, goſyniad, holiad.——y cyfryw nod [?]

INTERRÓGATIVE, (ſ.) y rhagenw, pwy? beth? a arferir mewn goſyn cweſtiynau.

INTERRÓGATORY, (ſ.) cweſtiwn.

To INTERRÚPT, (v.a.) torri ar chwedl un; rhwyſtro, lluddias.

INTERRÚPTION, (ſ.) rhwyſtr, attal.

To INTERSÉCT, (v. a.) torri yn y canol.

INTERSÉCTION, (ſub.) y pwynt lle bo llinellau yn croeſi 'r gilydd.

To INTERSPÉRSE, (v.a.) gwaſgaru ym myſg.

INTÉRVAL, (ſ.) cyfrwng.

To INTERVÉNE, (v. n.) cyfryngu, dyfod rhwng.

INTERVÉNTION, (ſub.) cyfryngiad, dyfodiad rhwng.

INTERVÍEW, (ſ.) cyfarfod, ymgyfarfod, golwg ar y naill y llall.

To INTERWÉAVE, (v.a.) cydwau.

INTÉSTATE, (adj.) a ſo farw yn ddilythyr cymmun.

INTÉSTINE, (adj.) tufewnol, a ſo o fewn.——cartrefol.

INTESTINES, (ſub.) ymyſgaroedd, perfedd.

To INTHRAL, (v.a.) Edr. *Enthral.*
To INTHRONE, (v.a.) Edr. *Enthrone.*
INTIMACY, (ſub.) cyfeillgarwch, cydnabod, cyfeillach.
INTIMATE, (adj.) agos; cu, cuaf, carediccaf.
INTIMATE, (ſ.) câr, cyfaill, cydymaith.
To INTIMATE, (v.a.) crybwyll, mynegi, arwyddoccau.
INTIMATION, (ſ.) crybwylliad, arwyddoccâd.
To INTIMIDATE, (v.a.) ofni, brawychu, peri ofn; digalonni. "*Intimidates* the brave." *Irene.*
INTIRE, (adj.) Edr. *Entire.*
INTO, (prep.) i.
INTOLERABLE, (adj.) annioddefol, annioddefadwy.
To INTOMB, (v.a.) Edr. *Entomb.*
To INTOXICATE, (v. a.) meddwi, brwyſgo.
INTRACTABLE, (adj.) afreolus, anhydyn, anhydrin, anhywedd, gwrthnyſig.
INTRACTABLENESS, (ſ.) gwrthnyſigrwydd, anhydynrwydd.
To INTRENCH, (v. n.) cymmeryd trais-feddiant.—— amgylchu lle â chlawdd, neu gwtter.
INTRENCHMENT, (ſ.) amgylchiad lle â chlawdd.
INTREPID, (adj.) diofn, diarſwyd, diddychryn.
INTREPIDITY, (ſ.) eofnder, eonder, hyder, glewder.
INTRICACY, (ſ.) aſtruſi, dyryſni, anhawſder.
INTRICATE, (adj.) aſtrus, dyrys, dyryſedig.—tywyll; anhawdd.
INTRIGUE, (ſ.) cynllwyn; dichell, yſtryw.
To INTRIGUE, (v. n.) cynllwyn.
INTRINSIC, } (adj.) tufewnol;
INTRINSICAL, } ynddo ei hun, yn ei nattur ei hun, naturiol.
To INTRODUCE, (v.a.) dwyn i mewn, dwyn i ymarferiad; dechreu.
INTRODUCTION, (ſ.) dygiad i mewn ——rhagymadrodd.
INTRODUCTORY, (adj.) rhagflaenol, blaenorol.
To INTRUDE, (v.n.) gwthio i mewn; dyfod i mewn heb wahoddiad, neu gennad.—cymmeryd trais-feddiant
INTRUSION, (ſ.) gwthiad i mewn heb gennad.—gormes, trais-feddiant.
To INTRUST, (v.a.) ymddiried, hyderu, rhoi ymddiried.
INTUITION, (ſ.) golygiad, gweledigaeth.
INTUITIVE, (adj.) a ellir ei ganfod, gweladwy.
INTUMESCENCE, (ſ.) chwydd, ymchwydd.
To INVADE, (v.a.) cyrchu, rhuthro, gofod ar, cymmeryd gafael ar.
INVALID, (adj.) gwan, egwan, dirym, dinerth.
INVALID, pron. *Invaleed*, (ſ.) hên filwr, neu un a dderbynio ryw niweid a'i gwnel yn anghymmwys i ryfel.
To INVALIDATE, (v. a.) gwanhau, gwanhychu, eiddilo.
INVALIDITY, (ſ.) gwendid, gwander.
INVALUABLE, (adj.) ni's gellir ei briſio.
INVARIABLE, (adj.) ſafadwy, diyſgog, anghyfnewidiol.
INVASION, (ſ.) cyrch, ymoſodiad. —gormes, trais.
INVECTIVE, (ſub.) dychan, goganair, enllib, ſenn.
INVECTIVE, (adj.) ſengar, goganus, cableddus.
To INVEIGH, (v. a.) ſennu, cablu, goganu, dychanu.
To INVEIGLE, pron. *Inveegle*, (v.a.) twyllo, hudo, denu, cildwyſo.
To INVENT, (v. a.) dyfeiſio, dychymmyg, ffugio.
INVENTION, (ſ.) dyfais, dychymmyg, ffûg.
INVENTORY, (ſub.) rheſtr o ddodrefn.
INVERSE, (adj.) gwrthwyneb.
INVERSION, (ſ.) gwrthdroad, gwrthdro, ymdro.
To INVERT, (v.a.) gwrthdroi, ymdroi, troi yn y gwrthwyneb.
To INVEST, (v.a.) gwiſgo.—donio; urddo, graddio.—gwarchau.
To INVESTIGATE, (v. a.) olrhain, chwilio allan.
INVESTIGATION, (ſub.) chwiliad, ymgais, ymofyniad.

INVÉTERACY, (ſub.) hir barhâd o ryw beth drwg.——gwrthnyſigrwydd.——hir barhâd clefyd.
INVÉTERATE, (adj.) hên, arferol; gwrthnyſig, cyndyn.
INVÍDIOUS, (adj.) cenfigennus, cynghorfynnus, maleiſus.
To INVÍGORATE, (v.a.) cryfhau; calonnogi; rhoi arial.
INVÍNCIBLE, (adj.) anorfod, anorchfygol, anoreſgynnol.
INVÍOLABLE, (adj.) dihalog, dilwgr.—annhorradwy, ni's dylid ei dorri.
INVÍSIBLE, (adj.) anweledig.
INVITÁTION, (ſ.) gwahodd, gwahoddiad, galwad.
To INVÍTE, (v.a.) gwahodd; denu.
INUNDÁTION, (ſ.) llifddwfr, llifeiriant, rhyferthwy, morgymlawdd.
To ÍNVOCATE, (v. a.) galw ar.
INVOCÁTION, (ſ.) ymalwad mewn gweddi, ymoralwad, ymgyfarch, galwad am borth.
INVÓICE, (ſ.) cofreſtr o lwyth llong.
To INVÓKE, (v.a.) gweddio ar, galw ar, ymbil ar.
To INVOLVE, (v.a.) goblygu; maglu, dyryſu; cymmyſgu.
INVÓLUNTARY, (adj.) anfoddlon, anewyllyſgar; angenrheidiol.
To INÚRE, (v.a.) cynnefino, arferu.
INÚTILITY, (ſ.) afles, anfuddiolder.
INVÚLNERABLE, (adj.) anhyfriw, diarcholladwy.
I'NWARD, (adj.) tufewnol, oddifewn.
I'NWARDS, (ſ.) perfedd.
To INWRÁP, (v. a.) ymdroi, plygi i mewn, troi mewn, rhwymo mewn; dyryſu.
JOB, (ſ.) gorchwyl.
JÓCKEY, (ſ.) marchogwr.
To JÓCKEY, (v.a.) twyllo.
JOCÓSE, (adj.) llawen, digrif, difyrr, cellweirgar, arab.
JÓCULAR, (adj.) cellweirus.
To JOG, (v. a.) yſgydwyd, yſgyttio, ſiglo.
JOG, (ſ.) yſgyttiad, yſgytfa.
To JOGGLE, (v.n.) ſiglo, yſgydwyd, honcian.
To JOIN, (v.a.) cyſſylltu, cwpplyſſu, cydio, uno.
JÓINER, (ſ.) ſaer coed.

JÓINERY, (ſ.) y gelfyddyd o gydio coed.
JOINT, (ſ.) cymmal.—cydiad.
JOINT, (adj.) cŷd.
JOÍNTURE, (ſ.) agweddi, etifeddiaeth a ſefydlir ar wraig.
JOIST, (ſ.) diſt, trawſt.
JOKE, (ſ.) digrif air, cellwair, cytgam, cymhwedd.
To JOKE, (v. n.) cellwair, cytgam.
JOLE, (ſ.) pen pyſgodyn.
JÓLLITY, JÓLLINESS, (ſ.) llawenydd, digrifwch, difyrrwch; dillynrwydd.
JÓLLY, (adj.) tacclus, trwſiadus, hoyw.—llawen, difyrr, gwych; hoenus.
To JOLT, (v.n.) ſiglo, yſgyttiaw, yſgyttian, honcian.
JOLT, (ſ.) yſgyttiad, huppynt.
JÓLTHEAD, (ſ.) hurthgen, hurtyn, dyn dwl.
To JÓSTLE, (v. a.) ymhyrddu, taro yn erbyn.
JOT, (ſ.) mymryn, tippyn, iot, *Mat*, v. 18.
JÓVIAL, (adj.) llawen, difyrr.
JOÚRNAL, (ſ.) dydd lyfr, rhyſtair.
JOÚRNEY, (ſ.) taith, hynt, helynt, treigl, ymdaith, ſiwrnai.
JOÚRNEYMAN, (ſ.) gweithiwr hûr.
JOURNEYWORK, (ſ.) gwaith hûr.
JOY, (ſub.) llawenydd, gorfoledd, difyrrwch, diddanwch.
JÓYFUL, (adj.) llawen, gorfoleddus.
JÓYOUS, (adj.) llawen, difyrr, digrif, hoenus.

I R

IRÁSCIBLE, (adj.) digllon, ffromm, drygnawſus, ſiomgar.
IRE, (ſub.) dig, digter, digllonedd, llîd, bâr.
I'RIS, (ſ.) yr enfys, bwa gwlaw.
IR'KSOME, (adj.) dygn, blin, poenus, llafurus.
I'RON, (ſ.) haiarn.
To ÍRON, (v. a.) caboli, gwaſtatu â haiarn.
IRÓNICAL, (adj.) gwawdaidd, gwatworllyd.
IRONY, (ſ.) gwawdiaith, gwawdair.
To ÍRRADIATE, (v. a.) diſgleirio; gwneuthur yn ddiſglair, goleuo.
IRRÁTIONAL, (adj.) afreſymmol.

IR

IRRECONCI'LEABLE, (adj.) anghymmodol.
IRRECÓVERABLE, (adj.) amrygoll, aneſgor, aneſgorol, anniwygiol, anfeddyginiaethol.
IRREFRÁGABLE, (adj.) diwrthladd, didorr, diymwad.
IRREFÚTABLE, (adj.) dilyſiant, diymwad.
IRRÉGULAR, (adj.) afreolaidd, afreolus.
IRREGULÁRITY, (ſub.) afreol, annhrefn.
IRRELÍGION, (ſ.) anghrefydd.
IRRELÍGIOUS, (adj.) anghrefyddol, anfucheddol, annuwiol.
IRREMÉDIABLE, (adj) difeddyg, diymwared.
IRRÉPARABLE, (adj.) amrygoll, aneſgorol.
IRREPROÁCHABLE, (adj.) digabl, diwradwydd.
IRREPROVÉABLE, (adj.) difai.
IRRESÍSTIBLE, (adj.) anwrthwynebol, anorchfygol, anocheladwy.
IRRÉSOLUTE, (adj.) anwadal, anwaſtad, anſefydlog.
IRRESOLÚTION, (ſ.) anwadalwch, anwaſtadrwydd.
IRRETRIEVABLE, (adj.) Edr. *Irrecoverable.*
IRRÉVERENCE, (ſub.) ammharch, dianrhydedd, anfoeſgarwch.
IRRÉVERENT, (adj.) dibarch, ammharchus.
IRREVÉRSIBLE, (adj.) anghyfnewidiol, diadlam.
IRREVÓCABLE, (adj.) diadlam, annyfyn, ni ellir ei alw yn ol.
To ÍRRITATE, (v.a.) cyffroi, cynnhyrfu, cynneu llid, ennyn llid, annog.
IRRÚPTION, (ſ.) rhuthr, cyrch.
Is, ie, yw, ydyw, do.
I'SICLE, (ſ.) pibonwy.
ISLAND, pron. *Iland*, (ſ.) ynys.
ISLANDER, pron. *Ilander*, (ſ.) trigiannydd ynys.
ISLE, pron. *Ile*, (ſ.) ynys.
I'SSUE, (ſ.) diwedd, canlyniad.——mynediad allan.——llynnor, diferlif.——hil, hiliogaeth, eppil.
To ISSUE, (v. n.) deillio, ffrydio, myned allan.——danfon allan trwy awdurdod.
ISTH'MUS, (ſ.) gwddf o dir lle bo deufor yn dyfod yn agos ynghyd.
ITCH, (ſ.) y crafu.—*Fig.* taer ddymuniad.
To ITCH, (v.n.) coſi, yſu.——*Fig.* hiraethu ar ol rhyw beth.
ITEM, (adv.) hefyd, ſelly, a hefyd.
ITEM, (ſ.) Edr. *Hint.*
ITÍNERANT, (adj.) teithiol, ymdeithiol.
ITÍNERARY, (ſ.) teithlyfr.
JÚBILEE, (ſ.) gwledd gyhoeddus; amſer o orfoledd, jubili, *Lef.* 25.9.
JUCÚNDITY, (ſ.) hyfrydwch, diſyrrwch, digrifwch.
JUDGE, (ſ.) barnwr, barnydd, ynad, brawdwr.
To JUDGE, (v.) barnu.
JÚDGEMENT, (ſ.) barn, barnedigaeth, brawd, dedfryd.
JUDICÁTORY, (ſ.) llys cyfiawnder.
JÚDICATURE, (ſ.) y gallu o roddi barn.
JUDÍCIAL, (adj.) barnol, brawdol.
JUDÝCIOUS, (adj.) ſynhwyrol, call, doeth.
JUG, (ſ.) yſtên.
To JÚGGLE, (v.n.) lledrithio.
JÚGGLE, (ſ.) hûd, twyll.
JUGULAR, (adj.) gwddfol.
JUICE, (ſ.) ſûg, ſûdd, nodd.
JÚICELESS, (adj.) diſûdd, dinod.
JÚICY, (adj.) llawn ſûdd; llawn nodd.
JULY', (ſ.) gorphenhâf.
To JÚMBLE, (v. a.) cydgymmyſg, dyfyſgu, annrhefnu.
JÚMBLE, (ſ.) cymmyſg.
To JUMP, (v. n.) llammu, neidio, crychneidio.
JUMP, (ſ.) naid, llamm, darwen.
JÚNCTURE, (ſ.) cyſſwllt, cyd, cymmal.——amſer barn.
JUNE, (ſ.) mehefin.
JÚNIOR, (adj.) ieuach, ieuangach.
JÚNKET, (ſ.) ammheuthun.
JÚNTO, (ſ.) Edr. *Cabal.*
I'VORY, (ſ.) dant yr elephant, ifori.
JÚRAT, (ſ.) ſeneddwr.
JURÍDICAL, (adj.) a berthyn i lŷs cyfiawnder.
JURISDÍCTION, (ſ.) rhaglawiaeth, yngneidiaeth.
JURISPRÚDENCE, (ſ.) gwybodaeth o'r gyfraith.

JÚROR,

Jú'ror, (ſ.) rheithwr.
Jú'ry, (ſ.) rheithwyr.
Jú'ryman, (ſ.) rheithwr.
Just, (adj.) iawn, uniawn, cyfiawn; cywir, manol.
Jú'stice, (ſ.) cyfiawnder, uniondeb, barn.
Justice *of the peace*, uſtus o heddwch.
Justifi'able, (adj.) a ellir ei gyfiawnhau.

Justification, (ſ.) cyfiawnhâd.
To jú'stify, (v.a.) cyfiawnhau, amddiffyn.
Jú'stly, (adv.) yn gyfiawn, yn uniawn.
Jú'stness, (ſ.) iawnder, uniondeb, cywirdeb.
To jut, (v.n.) ſaethu allan.
Jú'venile, (adj.) ieuangc.
Juveni'lity, (ſub.) ieuangceiddrwydd.

K

Á'lender, (ſ.) calendar.
To kaw, (v.n.) cogor fel cogfran.
To keck, (v. n.) hachio, bod yn barod i chwydu.
Keel, (ſ.) gwaelod llong.
Keen, (adj.) llym, awchus; yſtrywus, ffraeth, ffalſt.
Kee'nness, (ſ.) llymder; awchlymrwydd; ffraethder; awydd.
To keep, (v. a.) cadw.
Ké'eper, (ſ.) ceidwad.
Keg, (ſ.) baril fechan.
To ken, (v.a.) gweled, canfod, ſelu; gwybod.
Ken, (ſ.) golwg, gweledlad.
Ké'nnel, (ſ.) cynhordy, tŷ cŵn; rhawd o gŵn.——canolffos heol.
Ké'rnel, (ſ.) cnewyllyn.
Ké'rsey, (ſ.) brethyn garw.
Ketch, (ſ.) llong fechan, cŵch.
Ké'ttle, (ſ.) callor, pair, efyddyn.
Ké'ttledrum, (ſ.) tabwrdd o efydd
Key, (ſ.) allwydd, allwedd, agoriad.
Kibe, (ſ.) gibws, gibi, malerth.
To kick, (v.a.) troedio, gwingo.
Kick, (ſ.) troediad.
Kid, (ſ.) mynn.
To kidnap, (v. n.) lladratta plant.
Ki'dney, (ſ.) aren.
Ki'lderkin, (ſ.) baril fechan.
To kill, (v.a.) llâdd, dihenyddu.
Kiln, (ſ.) odyn.
Ki'mbo, (adj.) cam, crwm, crwcca.
Kin, (ſ.) câr, perthynas, cyfathrach.
Kind, (adj.) cymmwynaſgar, mwyn, cyweithas, tirion.
Kind, (ſ.) rhyw, grâdd, math, nattur.
To ki'ndle, (v. a.) ennyn, cynneu.

Ki'ndness, (ſ.) cymmwynas, cymmwynaſgarwch, cariad, carediguydd, cyweithaſrwydd.
Ki'ndred, (ſ.) carenydd, perthynas, cyfathrach.
Kine, plur. *of cow*, (ſ.) gwartheg.
King, (ſ.) brenhin.
Ki'ngdom, (ſub.) teyrnas, brenhiniaeth.
Ki'ngly, (adj.) brenhinol.
Kings-evil, (ſ.) manwynnſau.
Ki'nsman, (ſ.) câr.
Ki'nswoman, (ſ.) cares.
Kirk, (ſ.) eglwys; eglwys yr Alban.
Kiss, (ſ.) cuſan.
To kiss, (v. a.) cuſanu.
Kit, (ſ.) crŵth fechan.——yſtwcc.
Ki'tchen, (ſ.) cegin.
Kite, (ſ.) cût, barcut, bod, byrry, bery.
Ki'tten, (ſ.) ceneu câth.
To ki'tten, (v.n.) dyfod â chathau.
Knack, (ſ.) dichell, celfyddyd; cywreinrwydd.
Knap, (ſ.) cnap, talp, telpyn.
Kna'psack, (ſ.) cod milwr.
Knave, (ſ.) dihiryn, dyn dichellgar anoneſt.
Kna'very, (ſ.) dihirwch, anoneſtrwydd.
Kna'vish, (adj.) drygionus, anoneſt.
To knead, (v.a.) tylino.
Knee, (ſ.) glin.
To kneel, (v. a.) penlinio.
Knell, (ſ.) clul, cnul, cnill.
Knife, (ſ.) cyllell.
Knight, (ſ.) marchog.
Kni'ghthood, (ſ.) urddas marchog.
To knit, (v.a.) gwau.
To knit, *tie*, cylymmu.

Knob,

(ſ.) cnap, cwgn.
ıy, (adj.) cygnog.
ck, (v.a.) curo, pwyo, cnocciq.
, (ſ.) cnocc, ergyd, dyrnod.
ER, (ſ.) cnoccwr, morthwyl

(ſ.) cwlwm; cwgn, cnap.
ry, (adj.) cygnog, cylymmog.

To KNOW, (v. a.) gwybod, adnabod, adwaen.
KNÓWLEDGE, (ſ.) gwybodaeth, adnabyddiaeth, deall, dealldwriaeth, ſynwyr.
KNÚCKLE, (ſ.) migwrn, cymmalau byſedd.

! (interj.) wele.
LÁBEL, (ſ.) llabed.
L, (adj.) gwefuſol.
LATORY, (ſ.) gweithdy.
LIOUS, (adj.) llafurus, poenuddedig, trafferthus.
UR, (ſ.) llafur, poen, trafferth, ed, trêſ, gwaith, gorchwyl. rewyr eſgor.
BOUR, (v.n.) llafurio, poeni, neryd poen, ymdrafferthu.--- lewn blinder neu wewyr eſgor
URER, (ſub.) gweithiwr, gorliwr, crefftwr.
RINTH, (ſub.) lle a llawer o roiau ynddo annodd dyfod o hono.-----*Fig.* aſtruſi, dy-

(ſ.) yſnoden, llain, eirionyn, rwy.
E, (v.a.) cylymmu ag yſnoden. llurno ag amaerwy o aur, ar- *&c.*---curo.
LABLE, (adj.) rhwygiadwy, idwy.
CERATE, (v.a.) rhwgio, dryllurnio, carpio, difynnio.
RYMAL, (adj.) dagreuol.
CK, (v. n.) bod mewn eiſiau, ieb.
(ſ.) eiſiau, diffyg.
ER, (ſ.) barnais felen.
EY, (ſ.) troediog, gwas troed.
NIC, (adj.) byrr.
NIXISM, } (ſ.) byrriaeth, byrr
NISM, } ymadrodd.
ARY, (adj.) lloethog.
EAL, } (adj.) llaethog.
EOUS, }
(ſ.) llangc, bachgen.
le LAD, bachgenyn.

LÁDDER, (ſub.) yſgol, llettring, dringfa.
To LADE, (v. a.) llwytho, pynnio.
LÁDING, (ſ.) llwyth.
LÁDLE, (ſ.) lledwad, llefed.
LÁDY, (ſ.) arglwyddes.
LAG, (adj.) pellaf, olaf, diweddaf; yn dyfod ar ol.
LÁICAL, (adj.) llŷg, llygol.
LAIR, (ſ.) gwâl.
LÁITY, (ſ.) gwyr llygol.
LAKE, (ſub.) llynn, pwll, llwch, merllyn.
LAMB, (ſ.) oen.
LÁMBKIN (ſ.) oen bach.
LAME, (adj.) cloff, efrydd.
LÁMELY, (adj.) yn gloff.
LÁMENESS, (ſ.) cloffni.
To LAMÉNT, (adj.) galaru, alaethu, cwynfan.
LAMÉNTABLE, (adj.) galarus, alaethus.
LAMENTÁTION, (ſ.) galar, galarnad, alaeth, oernad.
LÁMINA, (ſ.) llefnyn, llafn o fettel.
LÁMMAS, (ſub.) y dydd cyntaf o Awſt.
LAMP, (ſ.) lamp, llugorn.
LAMPÓON, (ſ.) ſenn, gogangerdd, duchangerdd.
LÁMPREY, (ſub.) llamprai, llofen, llyſowen bendoll.
LANCE, (ſ.) gwayw, gwaywffon, lloſt, yſtang, ſaffwy.
To LANCE, (v.a.) yſgraffinio, fleimio.
LÁNCET, (ſ.) fflaim.
LAND, (ſ.) daear, daearen, tir.
To LAND, (v.a.) tirio.
LÁNDING, (ſub.) pen griſiau.—porthladd.

LÁND-

LÁNDLADY, (ſ.) meiſtreſs lletty; tafarnwraig.
LÁNDLORD, (ſ.) meiſtr tir.——tafarnwr.
LÁNDMARK, (ſ.) ffin.
LÁNDSCAPE, (ſub.) golwg ar diroedd; llun tiroedd, &c.
LAND-TAX, (ſ.) treth ar dai a thiroedd.
LANE, (ſ.) heol, lôn.
LÁNGUAGE, (ſ.) iaith, tafod-iaith.
LÁNGUID, (adj.) llêſg, methedig, nychlyd, egwan.
To LÁNGUISH, (v.n.) nychu, gwanhâu, lleſghâu, methu, curiaw.
LÁNGUISHMENT, (ſ.) nŷch, nychdod, methiant,
LÁNGUOR, (ſ.) nychdod, lleſmair.
LÁNIGEROUS (adj.) a ddygo wlan.
LANK, (adj.) lleipr, llippa, llacc, llaes; eiddil, cûl, teneu.
LÁNKNESS, (ſ.) culni, eiddilwch, teneuder; llipeiddrwydd.
LÁNTHORN, (ſ.) lluſern, llugorn.
LAP, (ſ.) arffed.
To LAP, (v. a.) troi mewn peth.——lleppian, lleibio.
LÁPIDARY, (ſ.) gemydd, maenydd.
LÁPPET, (ſ.) ymmyl gwiſg.
To LAPSE, (v. n.) llithro, ymlithro.—cyfeiliorni, amryfuſeddu.
LÁPWING, (ſub.) corniccill, cornchwigl.
LÁRCENY, (ſub.) anrhaith, yſpail, lladrad, chwiwladrad.
LARD, (ſ.) bloneg, mehin moch.
To LARD, (v.a.) blonhegu.
LÁRDER, (ſ.) pantri.
LARGE, (adj.) ehelaeth, ehang, rhŵth, mawr.
LÁRGESS, (ſ.) rhodd, anrheg; haeledd.
LARK, (ſ.) uchedydd, melierydd.
LÁRUM, (ſ.) larwm.
LASCÍVIOUS, (adj.) anllad, nwyfus, trythyll, anniwair.
To LASH, (v.a.) curo, pwyo, ffonnodio, gwialennodio, fflangellu, ffrewyllio,
LASS, (ſ.) llances.
LÁSSITUDE, (ſ.) lludded, blinder.
LAST, (adj.) olaf, diweddaf, eithaf.
LAST, (ſ.) pren troed crydd.
To LAST, (v. n.) parhau, parz.
LÁSTING, (adj.) parhaus.
LÁSTLY, (adv.) yn ddiweddaf.
LATCH, (ſ.) clicced drws.
LÁTCHET, (ſ.) carrai.
LATE, (adj.) diweddar, hwyr, hwyrfrydig.
LÁTELY, (adj.) yn ddiweddar.
LÁTENT, (adj.) dirgel, cuddiedig.
LÁTERAL, (adj.) yſtlyſol, ochrog.
LATH, (ſ,) dellten, aſeth, eiſen.
LATHE, (ſ.) turn, troell.
To LÁTHER, (v.n.) wablingo.
LÁTHER, (ſ.) wabling.
LÁTIN, (ſ.) lladin.
LÁTINIST, (ſ.) lladinwr, lladinydd.
LÁTISH, (adj.) hwyrol, lledhwyr.
LÁTITUDE, (ſub.) lled, lledaudder, changder.
LÁTTER, (adj.) olach, diweddarach, olaf.
LÁTTICE, (ſ.) dellt.
LAUD, (ſub.) moliant, clôd, canmoliaeth, mawl.
LAUDABLE, (adj.) canmoladwy, clodforus, hyfawl.
To LAVE, (v. a.) golchi.——taflu i fynu.
To LAUGH, (v. n.) chwerthin.
LAÚGHING-STOCK, (ſub.) peth i chwerthin am ei ben, gwatwargerdd arabedd.
LAÚGHTER, (ſub.) chwerthinad, gwatwor, chwerthin.
LÁVISH, (adj.) afradlon, treulfawr, rhyhael; anllywodraethus.
To LÁVISH, (v. a.) afradloni.
To LAUNCH, (v. n.) gwthio i'r môr.
LÁUNDRESS, (ſ.) golchyddes.
LÁUNDRY, (ſ) golchdy.
LAÚREAT, (adj.) wedi ei goroni a llawrwydd.
LAÚREL, (ſ.) llawryf, llawrwydden.
LAW, (ſ.) cyfraith, deddf, ordinhâd, goſodiad.
LÁWFUL, (adj.) cyfreithlawn, deddfol.
LÁWLESS, (adj.) digyfraith.
LAWN, (ſ.) lliain main.---gwaſtadedd.
LÁWYER, (ſ.) cyfreithiwr.
LAX, (adj.) llacc, yſlacc, rhydd.
LAX, (ſ.) darymred.

r, (v. a.) dodi i lawr, gosod i

r *wager*, dal cyngwyſtl.
r *eggs*, dodwy.
(ſ.) cân.
(adj.) llygol.
AN, (ſ.) gwr llŷg.
TALL, (ſ.) tommen.
ESS, (ſ.) diogi, ſyrthni, muſ-
i.
, (adj.) diog, ſwrth, muſgrell.
, (ſ.) plwm.
AD, (v. a.) arwain, tywys, ty-
.—blaenori.
ER, (ſ.) tywyſwr, arweinydd.
—blaenor, capten.
, (ſ.) deilen, dalen.
UE, (ſ.) ammod, cyfammod,
rair, cyfundeb.———milldir
gig.
UER, (ſub.) Edr. *Siege*. — un
n cyngrair.
, (ſ.) agen, hollt.
AK, (v. a.) darwain.
, (adj.) cûl, teneu, truan.
AN, (v. n.) pwyſo ar, gorph-
ar, gorwedd ar.—*Fig.* tueddu
ogwyddo.
AP, (v.) neidio, llammu, ho-
.
, (ſ.) naid, llamm.
ARN, (v.) dyſgu, addyſgu.
NING, (ſ.) dyſgeidiaeth, dyſg,
ruſrwydd.
E, (ſ.) cyngrair amſerol ar dai
iroedd.
ASE, (v. a.) rhentu tai, neu
edd dros ryw amſer pennodol.
ASE, (v. a.) lloffa.
H, (ſ.) tri creadur o'r un rhyw.
-carrai.
T, (adj.) lleiaf.
HER, (ſ.) lledr.
E, (ſub.) cennad, trwydded,
iatâd.
AVE, (v. a.) gadael, gadaw,
io.
EN, (ſ.) lefain, ſurdoes.
AVEN, (v. a.) lefeinio.
ING, (ſ.) gweddill.
ER, (ſ.) putteiniwr.
IEROUS, (adj.) anllad, try-
l, nwyſus, anniwair.
IERY, (ſ.) anlladrwydd, try-
lwch.

LÉCTURE, (ſub.) gwers, llith, dar-
llead.
LEDGE, (ſ.) corbel.
LEE, (ſ.) ochr gyferbyn ar gwynt.
LEECH, (ſ.) gêl, gele.
LEEK, (ſ.) cenhinen.
LEER, (ſ.) traws edrychiad.
LEES, (ſub.) gwaddod, gwaelodion.
LEET, (ſ.) llŷs.
LÉEWARD, (adj.) gyferbyn a'r gwynt.
LEFT, (adj.) aſſwy, chwith, chwith-
ig.
LEG, (ſub.) coes.
LÉGACY, (ſub.) cymmyn, rhodd a-
gymmynir.
LÉGAL, (adj.) cyfreithlon.
LÉGATE, (ſ.) dirprwywr, rhaglaw;
cennad.
LEGATÉE, (ſub.) a gaffo beth trwy
lythyr cymmun.
LEGÁTION, (ſ.) cennadwri; anſon-
iad; dirprwyad.
LEGÁTOR, (ſ.) cymmunwr.
LÉGEND, (ſub.) yn ei yſtyr dech-
reuol, llyfr yn eglwys Rhufain, yn
cynnwys llithiau i'w darllain yn
eu haddoliadau; gwedi hyn fe'u
harferid i arwyddoccau haneſion
bucheddau'r Seintiau, o herwydd
eu bod yn eu darllain yn eu *Matins*.
Ond fel ag oedd y *Golden Legend*,
a gyfanſoddwyd gan *James de Var-
aſe*, yn cynnwys llawer o yſtoriau
ffugiol a gwaradwyddus; fe'i har-
ferir gan Broteſtaniaid i arwydd-
occau rhyw hanes anghredadwy.
LÉGEND *of a coin*, argraff.
LÉGER, (ſ.) llyfr cyfrifon.
LÉGERDEMAIN, (ſub.) hûd, hudol-
iaeth.
LÉGGED, (adj.) coeſog.
LÉGIBLE, (adj.) darllenadwy,
hawdd ei ddarllain.
LEGISLÁTIVE, (adj.) yn rhoddi neu
wneuthur cyfreithiau.
LEGISLÁTOR, (ſ.) goſodwr cyfraith,
gwneuthurwr cyfraith.
LEGISLÁTURE, (ſ.) yr awdurdod i
wneuthur cyfreithiau.
LEGÍTIMACY, (ſ.) genedigaeth cy-
freithlon.
LEGÍTIMATE, (adj.) a aned i rieni
priod.

LÉISURE,

LÉISURE, (ſ.) hamdden, odſa, ſeibiant, gorphwyſdra.
LÉISURELY, (adv.) yn llonydd, yn eſmwyth.
To LEND, (v. a.) benthygio, rhoi benthyg.
LENGTH, (ſ.) hŷd, hirder.
To LENGTHEN, (v.a.) hwyhâu, yſtyn.
LÉNITIVE, (adj.) a eſmwytho flinder.
LENT, (ſ.) grawys.
LÉNTIL, (ſ.) ytbys, pys y llygod.
LÉOPARD, (ſ.) llewpart.
LÉPER, (ſ.) dyn gwahanglwyfus.
LÉPROSY, (ſ.) gwahanglwyf.
LÉPROUS. (adj.) gwahanglwyfus.
LESS, LIESSER, } (comp. of *little*) llai.
To LÉSSEN, (v.) lleihau, toli, treio.
LÉSSON, (ſ.) llith, gwers.
LEST, (conj.) rhag, fel na.
To LET, (v. a.) gadael, gollwng. ——rhwyſtro, attal.——hurio.
LET, (ſub.) rhwyſtr, lluddias, attal.
LÉTHÁRGIC, (adj.) clefyd cyſglyd.
LÉTHARGY, (ſub.) yr hun glwyf, yr hun haint.
LÉTTER, (ſ.) llythyr.——llythyren.
LÉTTERS *patent*, inſail agored.
LÉVEL, (adj.) gwaſtad.
To LÉVEL, (v. a.) gwaſtadhâu.—anelu.
LÉVEN, (ſ.) ſurdoes.
LÉVER, (ſub.) troſol.
LÉVERET, (ſ.) glaſtorch, yſgyfarnog ieuangc.
To LÉVIGATE, (v. a.) malu yn fân.
LÉVITY, (ſ.) yſgafnder.——anwadalwch.
To LÉVY, (v. a.) codi, neu gaſglu byddin ynghyd.——ardrethu.
To LÉVY *fine*, ffinio.
LEWD, (adj.) drwg, ſerth; anllad, drythyll.
LÉWDNESS, (ſ.) drygioni, anlladrwydd, trythyllwch, ſerthedd.
LÉXICON, (ſ.) geirlyfr.
LÍABLE, (adj.) daroſtyngedig i.
LÍAR, (ſ.) celwyddwr.
LIBÁTION, (ſ.) offrwm o wîn.
LÍBEL, (ſ.) dychan.
LÍBELLOUS, (adj.) dychanllyd, ſennllyd.

LÍBERAL, (adj.) hael, rhwydd, hyged.
LIBERÁLITY, (ſ.) haelioni, haelder.
LÍBERTINE, (ſub.) dyn rhydd, difrodus, afreolus.
LÍBERTY, (ſ.) rhyddid, rhydd-did, gollyngdod, trwydded.
LIBÍDINOUS, (adj.) anllad, trythyll, anniwair.
LIBRÁRIAN, (ſ.) llyfrwr, ceidwad llyfrau.
LÍBRARY, (ſ.) llyfr-gell, llyfrdy.
LÍCENCE, (ſ.) cennad, trwydded.
LICÉNTIOUS, (adj.) chud, penrhydd, afreolus, a gymmero ormodd rhyddid.
LICÉNTIOUSNESS, (ſub.) gormodd rhyddid, rhyddid anllywodraeth-ol.
To LICK, (v.a.) lleppian, llyfu, lleibio.
LICK, (ſ.) ergyd.
LÍCKERISH, } (adj.) daintaidd,
LÍCKEROUS, } dainteithiol.
LID, (ſ.) clawr.
LIE, (ſ.) celwydd.
LIEGE, (ſ.) pennaeth.
LIEU, *pron. luu* (ſ.) lle.
In LIEU *of a thing*, yn lle peth.
LIEUTENANCY, pron. *leftenancy* (ſ.) rhaglawiaeth.
LIEUTENANT, (ſ.) rhaglaw.
LIEUTÉNANTSHIP, (ſub.) rhaglawiaeth.
LIFE, (ſ.) bywyd, einioes, buchedd, hoedl.
LIFÉGUARD, (ſ.) goſgordd, ceidwadaeth.
LIFÉLESS, (adj.) difywyd, marw.
To LIFT, (v. a.) codi, dyrchafu.
LIFT, (ſ.) codiad, dyrchafiad.
LÍGAMENT, (ſ.) rhwymyn.
LIGÁTION, (ſ.) rhwymiad.
LÍGATURE, (ſ.) rhwymiad, tidiad. —*In printing*, llythyrennau wedi eu cyſſylltu ynghyd, megis, ff, ffl, ft, &c.
LIGHT, (ſ.) goleu, goleuni, llewych, leuer.
LIGHT, (adj.) goleu, diſglair.—yſgafn.
To LIGHT, (v.a.) goleuo.—cynnu.—diſgyn.

HTEN, (v.) goleuo.——mellt—diſgyn.—yſgafnhau.
ER, (ſ.) bad mawr i lwytho, lwytho llongau.
FOOT, (adj.) yſgafn-droed, i, buan.
NESS, (ſ.) yſgafnder.
NING, (ſ.) mellt, lluched.
S, (ſ.) yſgyfaint.
SOME, (adj.) goleu, gloyw.
(adj.) tebyg, cyffelyb, cyn-
adv.) yn debyg, yn gyffelyb.
E, (v.) caru, bod yn foddlon
HOOD, (ſ.) tebygoliaeth.
Y, (adj.) tebygol.—— glân, eddol.
EN, (v.a.) cyffelybu, cymharu
SS, (ſ.) tebygoliaeth, cyffeldd, cynnhebygrwydd.
ISE, (adv.) yn yr un modd, ffelyb.
(ſ.) aelod.
B, (v. a.) diaelodi.
CK, (ſ.) diſtell.
R, (adj.) llibin, yſtwyth,
RNESS, (ſ.) yſtwythdra, yſter.
(ſ.) calch.—glûd.
ILN, (ſ.) odyn galch.
, (ſ.) terfyn, cyffin, diben.
IT, (v. a.) terfynu, goſod
TION, (ſ.) terfyniad.
, (v. a.) paentio.
R, (ſ.) paentiwr.
(adj.) egwan, lleipr, llippa.
D, (adj.) claer, gloyw, eglur, r.
IGLY, (adv.) yn gloff.
(ſ.) llin, llinell, llinyn.
, (v. a.) llinellu, dyblu.
E, (ſ.) hil, hiliogaeth, eppil.
, (adj.) lin olin, linlin.
IENT, (ſ.) dull, llûn, gwedd, vyneb.
, (adj.) linlin.
(ſ.) lliain.
)grug.—math ar byſgodyn.
ER, (v. n.) oedi, llercian, n, godrigo.
ST, (ſ.) icithydd.

LÍNIMENT, (ſ.) eli, ennaint.
LÍNING, (ſ.) dwbl.
LINK, (ſ.) modrwy, neu dorch cadwyn.—canwyll o byg a charth.
To LINK, (v. a.) cwpplyſu, cydgylymmu.
LÍNNET, (ſ.) llinos.
LINT, (ſ.) nadd lliain.
LÍNTEL, (ſ.) cappan drws, rhiniog uchaf drws.
LÍON, (ſ.) llew.
LÍONESS, (ſ.) llewes.
LIP, (ſ.) gwefus, gwefl, mîn.—— *Fig.* ymyl.
LIQUEFÁCTION, (ſ.) toddiad.
LIQUEFÍABLE, (adj.) toddadwy.
To LÍQUIFY, (v. a) toddi, dadmer, dadleithio, meirioli.
LÍQUID, (adj.) gwlyb, llaith, toddedig.—*In Grammar, the Conſonants,* l, m, n, r, s.
LÍQUID, (ſ.) gwlybder, llynn.
To LÍQUIDATE, (v.a.) talu neu leihau dyled.
LÍQUOR, (ſ.) llynn, gwlybwr.
To LISP, (v.) bloeſgi, baldordd.
To LIST, (v. n.) ewyllyſio, chwennychu.
To LIST, *or, enliſt one's ſelf to be a Soldier,* rhoi ei enw i mewn i fod yn filwr.
To LÍSTEN, (v. n.) gwrando, ymgluſtfeino.
LÍSTLESS, (adj.) dichwennychiad, eſgeulus.
LÍTANY, (ſ.) erfyn, eidduned.
LÍTERAL, (adj.) llythyrennol.
LITERÁTI, (ſ.) y dyſgedigion.
LÍTERATURE, (ſ.) dyſgeidiaeth.
LITHE, (adj.) meddal, yſtwyth.
LÍTIGANT, (ſ.) un mewn cyfraith.
To LÍTIGATE, (v. a.) cyfreithio.
LITIGÁTION, (ſ.) ymgyfreithiad.
LITÍGIOUS, (adj.) ymryſongar, cynhennus, ymrafaelus.
LITÍGIOUSNESS, (ſ.) ymryſongarwch.
LÍTTER, (ſ.) ſarn, llaeſodd, llaeſodr.——elor-feirch.—— torlwyth o foch, cŵn, *&c.*
To LÍTTER, (v. a.) dyfod â pherchyll.——ſarnu.
LÍTTLE, (adj.) bach, bychan, ychydigyn.

Lí'ttleness, (ſ.) bychander.
Lí'turgy, *from Gr.* λειτος, *public, and* εργον, *work, or office,* (ſ.) gwaſanaeth cyffredin eglwys Loegr.
To Live, (v. n.) byw, bucheddu.
Live, (adj.) byw, bywiol.
Lí'velihood, (ſ.) bywioliaeth, cynhaliaeth.
Lí'veliness, (ſub.) bywiogrwydd, cyflymder, gwrygiant.
Lí'vely, (adj.) bywiog; hoyw; heinyf; nerthol; gwiſgi.
Lí'ver, (ſ.) afu.
Lí'very, (ſ.) rhoddiad, neu gymmeriad meddiant.--dillad gweiſion boneddigion.
Lí'veryman, (ſ.) un a fo'n gwiſgo dillad o liw neilltuol.—yn Llundain, dinaſydd a fo'n gwiſgo gŵn, ag awdurdod ganddo i ddewis aelod o Barlament, &c.
Lí'vid, (adj.) dulas.
Lí'ving, (ſ.) bywioliaeth.
Lixí'vium, (ſ.) lleiſw.
Li'zard, (ſ.) bydrychwilen.

L O.

Lo, (interj.) wele, llyma, llyna.
Load, (ſ.) llwyth, baich, pwnn.
To Load, (v. a.) llwytho, pwnno.
Load-stone, (ſ.) chedfaen, maen tynnu.
Loaf, (ſ.) torth.
Loam, (ſ.) pridd, tomm, llaid.
Loámy, (adj.) lleidiog, cleiog.
Loan, (ſ.) benthyg, echwyn.
Loath, (adj.) anewyllyſgar, o'i anfodd.
To Loathe, (v. a.) casâu, ffieiddio, alaru, laru.
Loáthsome, (adj.) alarllyd, cas, atgas, ffiaidd.
Loaves, (ſ.) torthau.
Lob, (ſ.) hurtyn.
Lobby, (ſ.) porth, neu agoriad o flaen yſtafell.
Lóbster, (ſ.) llamhidydd.
Lócal, (adj.) lleawl, ſefydlog.
Locátion, (ſ.) ſefydliad.
Loch, (ſ.) llynn.
Lock, (ſ.) clo—cydyn o wallt, &c.
To Lock, (v. a.) cloi.
Lócker, (ſ.) un peth a gloer.
Lócust, (ſ.) lindys.
Lodge, (ſ.) lletty, tŷ mewn macs.

To Lodge, (v.) llettya.
Lódging, (ſub.) lletty, gweſt, gweſtfa.
Loft, (ſ.) llofft, hurtr.
Lóftiness, (ſ.) uchder, uchafiaeth; balchder.
Lófty, (adj.) uchel.—balch.
Log, (ſ.) boncyff. —— log, *Leſ.* xiv. 10.
Lóggerhead, (ſ.) Edr. *Blockhead.*
Lógic, (ſ.) dilechdid, rheſymmeg, dadlŷddiaeth.
Lógical, (ſ.) yn perthyn i ddilechdid.
Logí'cian, (ſ.) rheſymmydd.
Loin, (ſ.) lwyn.
To Lóiter, (v. n.) ſefyllian, oedi, aros.
To Loll, (v. n.) gorweddar.—yſtyn tafod.
Lone, (adj.) unig.
Lónely, (adv.) yn unig.
Lonésome, (adj.) unig.
Long, (adj.) hir, maith, parhaus.
To Long, (v. n.) hiraethu, chwantu.
Longaní'mity, (ſ.) amynedd, dioddefgarwch, hirymaros.
Longévity, (ſ.) hîr hoedl, hîr einioes.
Lónging, (ſ.) hiraeth, blŷs, neued.
Lóngitude, (ſ.) hirder.—*In Aſtronomy,* pellder ſeren oddi wrth y pwynt Aries, neu arwydd yr hwrdd. *In Geography,* pellder lle tu a'r dwyrain neu'r gorllewin oddi wrth rhyw *Feridian.*
Longsúffering, (ſ.) hir-ymaros, hir-amynedd.
Loóby, (ſ.) lleban.
To Look, (v.) edrych, diſgwyl.
Look, (ſ.) edrychiad, pryd, wynebpryd.
Loom, (ſ.) gwŷdd.
Loon, (ſ.) Edr. *Scoundrel.*
Loop, (ſ.) carrai, dolen. *Ecſ.* 26. 5.
Loose, (adj.) rhydd.
To Loose, (v. a.) rhyddhau, dattod.
To Loósen, (v.) dattod.
Loóseness, (ſ.) darymred.—llaccrwydd. — dirywiaeth, llygredigaeth.
To Lop, (v. a.) yſgythru.
Loquácious, (adj.) ſaradus, dywedgar.

Loqua-

ÁCITY, (ſub.) dywedgarwch, der.
, (ſ.) Arglwydd, meiſtr, llyw, ydd.—Naf, ner, peryf, Ion, por, rhi, rhiawdr, rhwyf, iar, gwaladr, gwledig.—per-, perchennog.——gwr gwraig l.
RD, (v. n.) arglwyddiaethu.
LINESS, (ſ.) urddaſrwydd, dyraeth.—*Fig.* balchder, rhyfyg.
LY, (adj.) arglwyddiaethol.--l.
SHIP, (ſ.) arglwyddiaeth.
E, (v. n.) colli.
(ſ.) colled, ſarhâd, afles.
(part.) colledig, wedi ei
(ſub.) coelbren; damwain, hedſen.
ERY, (ſ.) bwriad coelbrennau.
, (adj.) hyſain, uchel, croch-
NESS, (ſ.) uchder llais.
, (ſ.) cariad, hoffder, ſerch.
VE, (v. a.) caru, hoffi, ſerchu.
LY, (adj.) hawddgar, caruaidd, r, caredigol.
LINESS, (ſ.) hawddgarwch, eiddwch.
H, (ſ.) llyn.
UNGE, (v. n.) Edr. *To loiter.*
E, (ſ.) lleuen.
Y, (adj.) lleuog.
, (ſ.) Edr. *Clown.*
(adj.) iſel, ſal, gwael, goſedig.
W, (v. n.) Edr. *Bellow.*
WER, (v. a.) daroſtwng, iſelu.
eut.) cwympo; lleihau; bod ymmylog.
ERMOST, (ſuperlat. of *low*) iſaf, f.
INESS, (ſ.) goſtyngeiddrwydd, er.
Y, (adj.) iſel, goſtyngedig.
ESS, (ſ.) iſelder, gwaeledd.
L, (adj.) ffyddlon.
ALTY, (ſ.) ffyddlondeb.

L U.

ARD, (ſ.) diogyn.
ÚBRICATE, (v. a.) llithrigo, euthur yn llithrig.
ÚCITY, (ſ.) llithrigrwydd.

Lúbricous, (adj.) llithrig, llithredig, llyfn.
Lúcid, (adj.) goleu, gloyw, diſglair.
Luck, (ſ.) ffawd, damwain, digwydd.
Lúcky, } (adj.) dedwydd, ffyn-
Lúckily, } nedig.
Lúcrative, (adj.) ennillfawr.
Lúcre, (ſ.) elw, ynnill, mael, elwant.
To Lúcubrate, (v. n.) gwilio, gweithio wedi'r nos.
Lúculent, (adj.) eglur, amlwg, diſglair.
Lúdicrous, (adj.) gwatworgar; digrif.
To Lug, (v. a.) lluſgo.
Lúggage, (ſ.) baich, beichlwyth anniben anhawdd ei ddwyn.
Lugúbrous, (adj.) galarus, alaethus, triſt.
Lukewarm, (adj.) claear, mwll.
Lukewarmness, (ſ.) claearineb.
To Lull, (v. a.) ſuo.
Lúmber, (ſ.) hen ddodrefn diddefnydd.
Lúminary, (ſ.) goleuad.
Lump, (ſub.) talp, telpyn, darn, clamp.
Lúmpish, (adj.) trwm, mawr; pwl, hurt.
Lúmpy, (adj.) talpog.
Lúnacy, (ſ.) gorphwyll, cynddaredd.
Lúnar, } (adj.) lloerig, yn per-
Lúnary, } thyn i'r lleuad.
Lúnatic, (adj.) gorphwyllog.
Lúnatic, (ſ.) lloerig.
Lunátion, (ſub.) cylch-droad y lleuad.
Lúncheon, (ſ.) lloneid llaw o fwyd.
Lungs, (ſ.) yſgyfaint.
Lure, (ſ.) hûd, twyll.
To lure, (v. a.) hudo, denu.
To lurk, (v. n.) cynllwyn, llechu, godechu.
Lúscious, (adj.) melus, moethus.
Lust, (ſ.) chwant, nwyf, trythyllwch.
To lust, (v. n.) chwantu.
Lústful, (adj.) chwantus, trythyll, nwyfus, anllad.
Lústfulness, (ſ.) trythyllwch, chwant, nwyfiant.

Lústiness, (ſ.) gwrolder.
Lústre, (ſ.) llewyrch, diſgleirdeb, gloywder.
Lústy, (adj.) gwrol, heinyf, cryf, cadarn, bywiog; iach.
Lute, (ſ.) offeryn cerdd â thannau iddo.
Lútulent, (adj.) lleidlyd, priddlyd.
Luxátion, (ſ.) datgymmaliad.
Luxúriance, } (ſ.) rhyſedd, gor-
Luxúriancy, } modd, llioſogrwydd.
Luxúriant, (adj.) tragormodd.

To luxúriate, (v. n.) tyfu, neu gynhyddu gormodd.
Luxúrious, (adj.) gloddeſtgar; trythyll, rhy nwyfus.
Lúxury, (ſub.) gloddeſt, wttres, rhyſedd, gormodedd.
Lye, (ſ.) trwyth, lludrod, lleiſw.
Lymph, } (ſ.) dwfr.
Lympha, }
Lynx, (ſ.) anifail brith tebyg i flaidd, a'i olwg yn llym ac yn graff.
Lyre, (ſ.) telyn.
Ly'rist, (ſ.) telynor.

MAC, *Iriſh*, (ſ.) mab.
Mace, (ſ.) teyrnwialen, bryſgyll.
To mácerate, (v. a.) culhau, gwneuthur yn gul, ac yn deneu. ——mwydo, meddalhau trwy fwydo.
Macerátion, (ſub.) teneuhad, mwydiad
To máchinate, (v. a.) dychymmygu, dyfeiſio.
Machinátion, (ſ.) dyfais, dychymmygiad yſtrywgar.
Machíne, (ſ.) magnel, ermyg, peiriant.
Máckarel, (ſ.) macrell, maran.
Mácrocosm, (ſub.) yr holl fyd gweledig.
Mácula, (ſ.) mann, brych, magl.
Mad, (adj.) ynfyd, cynddeiriog, gwallgofus.
Mádam, (ſ.) meiſtres, arglwyddes.
Madefáction, (ſub.) gwlychiad, mwydiad.
Mádman, (ſ.) dyn ynfyd, gorphwyllus, maes o'i gof.
Mádness, (ſ.) ynfydrwydd, cynddaredd, cynddeiriogrwydd, gorphwyll, lledfrydedd.
Mádrigal, (ſ.) cân bugail, cân.
Magazíne, (ſ.) arfdy; yſtordy, tryſorfa. ——llyfran yn cynnwys amryw ymreſynimiadau.
Mággot, (ſ.) cynrhonyn.
Mággotty, (adj.) llawn cynrhon.
Mágic, } (adj.) ſwynol, cy-
Mágical, } fareddol.

Mágic, (ſ.) ſwyn, cyfaredd, ſwyngyfaredd, dewindabeth.
Magícian, (ſ.) ſwynwr, dewin.
Magistérial, (adj.) arglwyddiaidd.—uchel, balch, rhyfygus.
Mágistrate, (ſ.) ſwyddwr, penſwyddwr, penllywydd gwlad.
Magnanímity, (ſ.) mawrfrydigrwydd, mawredigrwydd, mawrfryd.
Magnánimous, (adj.) mawrfrydig, mawrfrydus.
Mágnet, (ſub.) ehedfaen, maen tynnu.
Mágnetism, (ſ.) tynnedigaeth.
Magnífic, } (adj.) mawr,
Magnífical, } mawryddig, urddedig, urddaſol.
Magníficence, (ſ.) mawryddigrwydd, mawrwriaeth, ardderchawgrwydd.
Magníficent, (adj.) mawr, ardderchog, mawryddig, urddaſol.
Magnifíer, (ſ.) mawrygwr, clodforwr.——Gwydr a wnel i beth ymddangos yn fwy nag yw.
To mágnify, (v.a.) mawrygu, clodfori, mawrhau, dyrchafu.
Mágnitude, (ſ.) mawredd, maint, maintioli, maintiolaeth.
Mágpie, (ſ.) pioden.
Maid, } (ſ.) gwyryf, morwyn,
Máiden, } rhiain, geneth.
Maiden, (adj.) gwyryfawl; diwair, pûr.
Máidenhead, (ſub.) morwyndod, gwyryfdod.

Ma-

STIC, } (adj.) dyledog, bon-
STICAL, } heddig, brenhinol,
ydeddus, mawryddig, uchel,
erchog.
STY, (ſ.) mawredd, mawr-
, ardderchowgrwydd, uchel-
t.
, (ſub.) llurig—bylgan, bwl-

, (ſ.) anaf; archoll.
AIM, (v. a.) anafu, torri ym-
clwyfo.
, (adj.) prif, pennaf; mawr.
, (ſ.) ſwmm; y rhan fwyaf.
grym, gallu.—y dyfnfor, y
or.—y tir cydiol.
LY, (adv.) yn bennaf.
PRIZE, (ſ.) mechniaeth.
INPRIZE, (v. a.) derbyn un i
vadaeth, trwy roddi ſicrwydd
mddangoſiad ar ddydd pwynt-

INTAIN, (v. a.) amddiffyn,
, cynnal.
TENANCE, (ſ.) cynhaliaeth,
raeth, porthiant.
R, (adj.) mwy, hŷn.
R, (ſ.) pennaeth llu.
RITY, (ſ.) mwy rhan.
KE, (v. a.) gwneuthur; creu,

, (ſub.) gwneuthuriad; dull,
ſoddiad, gwêdd.
DY, (ſ.) Edr. *Diſeaſe*.
PERT, (adj.) ſarrug, diſerch.
(ſ.) gwrryw.
-ADMINISTRÁTION, (ſub.)
lywodraeth.
-CONTENT, (adj.) anfoddlon,
dog.
PÍCTION, (ſ.) melldith, rheg.
FÁCTOR, (ſ.) drwg weithred-

FIC, (adj.) drŵg, niweid-

PRÁCTICE, (ſ.) drwgweith-
d.
VOLENCE, (ſ.) drwg ewyllys,
, malis.
VOLENT, (adj.) drwg ewyll-
maleiſius.
CE, (ſ.) malis, llid, cynfigen,
lrygedd.
CIOUS, (adj.) maleiſus, cynfi-
IS, drwg ewyllyſiol.

MALÍCIOUSNESS, (ſ.) drwg ewyll-
yſgarwch, dryganiaeth.
MALÍGN, (adj.) drygionus, drwg,
yſgeler, maleiſus.
To MALÍGN, (v. a.) maleiſio; ni-
weidio; ymddiſl.
MALÍGNANCY, (ſub.) malis; drwg
ewyllys.
MALÍGNANT, (adj.) maleiſus, cyn-
figennus, llidus.
MALÍGNITY, (ſ.) malis, cynfigen,
drygioni.
MALL, (ſ.) gordd, morthwyl.—
rhodfa.
MÁLLARD, (ſ.) maillart.
MÁLLEABLE, (adj.) a ellir ei forth-
wylio.
MÁLLET, (ſ.) gordd, morthwyl.
To MÁLLET, (v. a.) morth-
wylio.
MAL'MSEY, (ſ.) gwin melus.
MALT, (ſub.) brâg.
To MALT, (v.) brago.
MALSTER, (ſ.) bragwr.
MAM, } (ſ.) mam.
MAMMA, }
MÁMMOCK, (ſ.) darn, dryll.
MÁMMON, (ſub.) duw golud. *Fig.*
golud.
MAN, (ſ.) dyn, gwr.
MÁNACLES, (ſub.) cadwynau dwy-
law.
To MÁNACLE, (v. a.) rhwymo dwy-
law â chadwynau.
To MÁNAGE, (v. a.) llywodraethu,
trin, rheoli.
MÁNAGE, (ſ.) rheolaeth.
MÁNAGEABLE, (adj.) a ellir ei re-
oli, neu lywodraethu.
MÁNAGEMENT, (ſ.) rheolaeth, lly-
wodraeth.
MÁNCHET, (ſ.) torth fechan o fara
cann.
To MÁNCIPATE, (v. a.) caethiwo;
rhwymo, cylymmu.
MÁNCIPLE, (ſ.) parottowr bwyd.
MÁNDATE, (ſub.) gorchymmyn.
MÁNDATORY, (adj.) gorchymyn-
ol.
MÁNDRAKE, (ſ.) mandrag.
MANE, (ſ.) mwng.
MÁNES, (ſ.) yſpryd.
MÁNFUL, (ſ.) hŷ, calonnog, dewr.
MANGE, (ſ.) clefri.

MÁNGER, (ſ.) rhaſtal, preſeb.
To MÁNGLE, (v. a.) rhwygo, dryllio, darnio, difynnio.
MÁNGY, (adj.) clafrllyd, crachlyd.
MÁNHOOD, (ſ.) dyndod; gwroldeb, gwrolaeth.
MÁNIFEST, (adj.) eglur, amlwg, goleu.
To MÁNIFEST, (v. a.) egluro, amlygu, yſpyſu.
MANIFESTÁTION, (ſ.) amlygiad, cyhoeddiad.
MÁNIFOLD, (adj.) lliooſog, amryw, amrywblyg.
MÁNIPLE, (ſ.) dyrnaid.—*Fig.* bydd-in fechan o wyr.
MÁNKIND, (ſ.) dynolryw.
MÁNLINESS, (ſ.) gwrolder, gwrolaeth.
MÁNLY, (adj.) dynol; gwrol, gŵraidd, dewr.
MÁNNA, (ſ.) manna.
MÁNNER, (ſub.) arfer, dull, modd, gwedd, moes; ffordd.
MÁNNERLY, (adj.) moeſgar.
MÁNNISH, (adj.) gwrol.
MÁNOR, (ſ.) arglwyddiaeth, maenor, maenol.
MÁNSION, (ſub.) trigfa, trigle, cartref, trigias, preſwylfa.
MÁNSLAUGHTER, (ſ.) lladdiad dyn heb falis.
MÁNTLE, (ſ.) mantell.
To MÁNTLE, (v.) ewynnu.
To MÁNTLE *as a Hawk*, lledanu adenydd.
MÁNTUA, (ſ.) gwn benyw.
MÁNUAL, (adj.) a wneur â llaw, a ddyccir mewn llaw.
MANUFÁCTURE, (ſ.) gwaith llaw.
To MÁNUMISE, (v. a.) breinio, digaethiwo, rhyddhau, caeth.
MANUMÍSSION, (ſ.) rhyddhad gwr caeth, gollyngiad o gaethiwed.
MANÚRABLE, (adj.) gwrteithiadwy, a ellir ei wrteithio, neu lafurio.
To MANÚRE, (v.a.) teilio, gwrteithio, diwyllio tir, llafurio.
MANÚRE, (ſ.) tail, gwrtaith.
MÁNUSCRIPT, (ſ.) llaw yſgrifen.
MÁNY, (adj.) llawer, aml, lliooſog.
MANY-TÍMES, (adj.) yn fynych, llawer gwaith.
MAP, (ſ.) map, darluniad.
MÁPLE-TREE, (ſ.) pren maſarn.
To MAR, (v. a.) niweidio, llygru, gwrthuno.
MÁRBLE, (ſ.) maen mynor, maen clais.
MARCH, (ſ.) Mawrth.—taith, ymdaith, hynt, helynt.
To MARCH, (v. n.) rhodio, cerdded, teithio.
MÁRCHES, (ſ.) mars, ardal, terfyniau, neu gyffiniau gwlad.
MÁRCHIONESS, (ſ.) ardalwraig.
MÁRCID, (adj.) cul, teneu; gwywedig.
MÁRCOUR, (ſ.) culni; gwywder.
MARE, (ſ.) caſſeg.
MARGE, MÁRGENT, MÁRGIN, } (ſ.) ymyl, cwrr, ôr.
MÁRGRAVE, (ſub.) titl pennaeth yn Germani.
To MÁRINATE, (v. a.) halltu pyſgod, a'u cadw mewn olew â gwinegr.
MÁRINE, (adj.) morawl.
MÁRINE, *pron. Mareen*, (ſub.) ſawdiwr a gymmerir mewn llong.—llynges.
MÁRINER, (ſ.) morwr, mordwywr, merinwr.
MÁRITIME, (adj.) morawl, yn perthyn i'r môr, agos i'r môr.
MÁRINER's *Compaſs*, (ſ.) compod.
MARK, (ſub.) nôd, marc, arwydd, mann.
MARK, *piece of money*, morc, morch.
To MARK, (v.a.) nodi.
MÁRKET, (ſub.) marchnad, marchnadfa.
To MÁRKET, (v.n.) marchnatta.
MARL, (ſ.) marl, pridd brâs i deilio tir.
To MARL, (v. a.) marlu.
MÁRLINE, (ſ.) cordyn pyglyd.
MÁRMOSET, (ſ.) âb bychan.
MÁRQUIS, (ſ.) ardalwr.
MÁRQUISATE, (ſ.) ardal.
MÁRRIAGE, (ſ.) priodas, neithior.
MÁRRIAGEABLE, (adj.) mewn oedran priodi.
MÁRROW, (ſ.) mêr, merion, mad, ruddyn.
To MÁRRY, (v. a.) priodi, gwra, gwreicca.

MARSH,

(ſ.) morfa, cors.
ʌL, (ſ.) penſwyddog budd-
ı a oſodo bethau, neu ddyn-
ewn iawn dreſn, mewn
, neu gymmanfa.—cennad
aen Tywyſog i roi rhybudd
ſodiad, ac i barattoi der-
iddo.
SHAL, (v. a.) goſod mewn
rheſtru.
r (adj.) corſog.
(ſub.) marchnad.—*Fig.* bar-

ʌL, (adj.) rhyfelgar, milwr-

NMAS, (ſ.) gwledd St. Mar-

R, (ſ.) merthyr; tyſt.
RDOM, (ſub.) merthyrdod,
riolaeth.
RÓLOGY, (ſ.) cofreſtr y mer-
; hanes y merthyron.
L, (ſ.) rhyfeddod.
VEL, (v. n.) rhyfeddu.
LLOUS, (adj.) rhyfeddol,
d.
LINE, (adj.) gwrryw, gwrawl.
LINENESS, (ſ.) gwrolder.
(ſ.) cymmyſgedd; brann a
'r cyfryw bethau wedi eu
ynghyd i geffyl.
H, (v. a) cymmyſgu dwfr a
facſu.
ſ.) llenn gel, gwyddfod, miſ-
ſgod, mwgwd.—*Fig.* ffug,

ı, ſ.) maſiwn, ſaer maen.
IRY, (ſ.) maſiwnaeth.
JERÁDE, (ſ.) cymmanfa llenn
ld.
(ſ.) clamp, talp, pentwr
fn.—offeren.
CRE, (ſ.) lladdfa, galanaſtra.
ISACRE, (v. a.) lladd, gwneu-
galanaſtra.
NESS, (ſ.) trymder.
VE, } (adj.) trwm, pwyſig;
r, } mawr; cadarn, didorr.
IVENESS, (ſ.) trymder, ffurf-

, (ſ.) hwylbren llong, gwern-
ong.
ER, (ſ.) meiſtr, arglwydd,
ydd, dyſgawdwr, athraw.

To MÁSTER, (v. a.) meiſtroli, rheoli, arglwyddiaethu.
MÁSTERSHIP, (ſ.) meiſtrolaeth.
MÁSTERPIECE, (ſ.) pengorchwyl, rhagorol waith.
MÁSTERY, (ſub.) meiſtrolaeth, arglwyddiaeth, rheolaeth.
MASTIFICÁTION, (ſ.) cnoad.
MÁSTIFF, (ſ.) coſtog, coſtowgi, gwaedgi.
MAT, (ſ.) rheſtog, banas, *Ll.* pleth frŵyn.
MATCH, (ſ.) priodas; cymmar; cymhariad; cyſtadliad, cyfartaliad.—pabwyryn a wneler o frwmſtan.
To MATCH, (v.) cyſtadlu, cymharu, cyfartalu; priodi.
MÁTCHABLE, (adj.) addas, cyfartal, gogyſtal.
MÁTCHLESS, (adj.) anghyfartal, anghymmariaethol, digyffelyb.
MATE, (ſ.) cyfaill, cydymmaith, cymmar.
To MATE, (v. a.) cymharu; priodi.
MATÉRIAL, (adj.) defnyddiol, a wnelir o ddefnydd, corphorol. — pwysfawr, hanfodol, o fawr ganlyniad.
MATÉRIALS, (ſub.) moddion, defnydd.
MATÉRIALIST, (ſ.) un ni chred fod yſprydion.
MATÉRNAL, (adj.) mammawl.
MATHEMÁTICAL, (adj.) yn ol rheolau celfyddyd rhif a meſur.
MATHEMATÍCIAN, (ſ.) un cyfarwydd yn y gelfyddyd rhif a meſur.
MÁTHEMÁTICS, (ſ.) celfyddyd rhif a meſur.
MATHÉSIS, (ſ.) athrawiaeth y cyfryw gelfyddyd.
MÁTIN, (adj.) boreuol.
MÁTINS, (ſ.) gweddiau boreuol.
MÁTRAS, (ſ.) lleſtr gwydr a arferir mewn diſtilliadau.
MÁTRICE, (ſ.) croth, bru.—mold.
MÁTRICIDE, (ſ.) mamladdiad.
MATRIMÓNIAL, (adj.) a berthyn i briodas.
MÁTRIMONY, (ſ.) priodas, dyweddi, clwm priodas.
MÁTRON, (ſ.) gwraig, gwraig fodrybaidd, hen wraig.

MÁTTER,

MÁTTER, (ſ.) defnydd, deunydd; matter, y peth.——crawn.
MÁTTERY, (adj.) crawnllyd.
MÁTTOCK, (ſ.) caib.
MÁTTRESS, (ſ.) mattras.
MATURÁTION, (ſ.) addfediad.
MATÚRE, (adj.) addfed.
MATÚRITY, (ſ.) addfedrwydd, amſer cyfaddas, llawn bryd.
MÁUDLING, (ſ.) meddw.
MÁUGRE, (adv.) o anfodd, er gwaethaf.
MÁUKIN, (ſ.) moppa.
To MAUL, (v. a.) curo, maeddu; malurio.
To MAÚNDER, (v. n.) grwgnach.
MAÚNDY-*Thurſday*, (ſ.) dydd Iou cablyd.
MAUSÓLEUM, (ſ.) gwyddfa, neu bedd faen 35 cufydd o uchder, a 44 troedfedd o gwmpas, yn ſefyll ar 36 colofn, a adeiladodd brenhines Artemiſia mewn anrhydedd i'w gwr Mauſolus, brenhin Caria, yr hwn oeddid yn ei gyfrif yn un o ſaith rhyfeddodau'r byd; yr hon frenhines a garodd ei gwr mor anwyl, fel ag yr hyfodd ei ludw gyd a 'i diod.
MAW, (ſ.) cylla; crombil.
MAW'KISH, (adj.) alarus, atgas.
MAWKS (ſ.) bachgennes, llangces fachgennaidd, fawled.
MAXÍLLARY, (adj.) yn perthyn i'r ên
MÁXIM, (ſ.) goſodedigaeth, prifreſwm, diwrthebair.
MAY, (ſ.) mis mai.--*Fig.* blodau amſer
MAY, (an auxiliary verb) dichon, dichyn, gallu, bydded.
MAY *be*, (uſed adverbially) mae'n boſibl, ſe all fod.
MAY-DAY, (ſub.) calan mai.—*vulg.* clammai.
MAY-*flower*, (ſub.) blodau drain gwynion.
MAY-*pole*, (ſ.) bedwen Fai.
MÁYOR, (ſ.) macr.
MAY'ORALITY, (ſ.) maeronaeth.
MAY'ORESS, (ſ.) maeres.
MÁZARD, (ſ.) Edr. *Jaw*.
MAZE, (ſ.) troſa, ymwead, bachdro anhawdd dyfod o hono.—*Fig.* anhawſtra, dyryſni, aſtruſi.
MÁZY, (adj.) dyrus, aſtrus, cynglyn, petrus.

ME, (pron.) myfi, mi.
MEAD, (ſ.) mêdd.
MEAD, MÉADOW, } (ſub.) gwaun, gweirglodd.
MÉAGER, (adj.) cul, teneu, truan.
MEÁGERNESS, ſ.) culni, truander.
MEAL, (ſ.) blawd.—pryd o fwyd.
MÉALY, (adj.) blawdog.
MEAN, (adj.) iſel, ſalw, gwael, ſil. ——canolig, rhwng y ddau.
MEAN, (ſ.) cyfrwng, canolrwydd.
To MEAN, (v.) meddwl, bwriadu, tybio, amcanu.
MEANS, (ſ.) moddion, offerynau.
MEÁNNESS, (ſ.) ſalwedd, gwaeledd, iſelder.
By all MEANS, ym mhob modd, yn ddilai.
By no MEANS, neb rhyw fodd, nid ar un cyfrif.
MEÁNDER, (ſ.) afon yn *Phrygia* yn llawn troeon.—troſa; anhawſdra, dyryſni, aſtruſi.
MEASLES, (ſ.) brech goch.
MEASURE, (ſ.) meſur, medr.
To MEASURE, (v. a.) meſuro.
MEÁSUREMENT, (ſ.) meſuriaeth, meſurad.
MEAT, (ſ.) bwyd, ymborth, lluniaeth.
MECHÁNIC, MECHÁNICAL, } (adj.) gwael, iſel. —yn ol rheolau celfyddyd, galluoedd mudol.
MECHÁNIC, (ſ.) crefftwr, gweithiwr llaw, dibanan.
MECHÁNICS, (ſub.) gwybodaeth, neu gelfyddyd yn dangos effeithiau galluoedd mudol, mewn magnel, neu ermyg, ac yn amlygu cyfreithiau ſymmudiad neu gyffroad.
MÉCHANISM, (ſ.) goſodiad rhannau ermyg.
MÉDAL, (ſ.) hên bath.--darn o fetel wedi ei bathu er anrhydedd i ryw ddyn neu weithred hynod.
To MÉDDLE, (v.n) ymyrru, cyfwrdd.
MÉDDLESOME, (adj.) ymyrrus.
To MÉDIATE, (v. n.) cyfryngu; heddychu.
MÉDIATE, (adj.) cyfryngol.
MEDIÁTION, (ſub.) cyfryngdod, cyfryngiad, eiriolaeth.
MEDIÁTOR, (ſ.) cyfryngwr.
MEDIATÓRIAL, (adj.) cyfryngol.

ÍÁTRIX, (ſ.) cyfrynges.
ICAL, (adj.) meddyginiaethol.
ICAMENT, (ſ.) meddyginiaeth,

ÍCINAL, (adj.) meddyginiaethol
ICINE, (ſub.) phyſygwriaeth, dyginiaeth.
ÓCRITY, (ſ.) cymmeſurwydd, medrolder, canolrwydd.
ÍDITATE, (v. a.) dyfeiſio, aſ-. (neut.) myfyrio.
ITÁTION, (ſ.) myfyrdod, bwryn y meddwl, yſtyriaeth.
TERRÁNEAN, (adj.) canoldir.
IUM, (ſ.) cyfrwng, y canol, y edd.
LEY, LY, } (ſ.) cymmyſgedd.
ÚLLAR, (adj.) yn perthyn i'r

, (adj.) addfwyn, llariaidd, n, gwâr, cyweithas, hynaws,

ÉEKEN, (v. a.) llarieiddio, euthur yn addfwyn.
NESS, (ſub.) llarieiddrwydd, wynder, arafwch, tiriondeb, edd.
, (adj.) Edr. *Mere*.
, (ſ.) Edr. *Mere*.
, (adj.) addas, gweddus, cymS.
EET, (v.) cyfarfod, dyfod yn n.
TING, (ſ.) cyfarfod, cwrdd, ymh, cymmanfa, cynnulleidfa.
TING-HOUSE, (ſ.) tŷ-cwrdd.
RIM, (ſ.) y bendro, ymmenydd-madrondod.
TNESS, (ſ.) addaſrwydd, gwedd--dra, cymmwyſder.
ANCHOLY, (adj.) y coler du.—vch, trymder.
ANCHOLY, (adj.) triſt, trwm, ſt.
LIORATE, (v. a.) gwellhau, euthur yn well, diwygio.
FEROUS, (adj.) mel-ddwyn.
LOW, (adj.) meddal, addfed, v.—*Fig.* meddw.
LOWNESS, (ſ.) addfedrwydd.
ÓDIOUS, (adj.) cynghaneddol.
ÓDIOUSNESS, (ſ.) peroriaeth.
ODY, (ſ.) cynghanedd, peror, pereiddgan, meluſgerdd.

MÉLON, (ſ.) pompion, *Num.* xi. 5.
To MELT, (v. a.) toddi, dadmer.
MÉMBER, (ſ.) aelod.
MÉMBRANE, (ſub.) pilionen, glaſgroen, memrwn.
MEMÉNTO, (ſ.) arwydd, awgrym i ddwyn peth ar gôf.
MEMÓIR, (ſ.) cof-lyfr, hanes.
MÉMORABLE, (adj.) gwiwgof, hygof.
MEMORÁNDUM, (ſub.) rhyſtair, cof-lyfr, nôd llyfr.
MEMÓRIAL, (ſ.) coffadwriaeth.
MÉMORY, (ſ.) côf, coffa, coffadwriaeth.
MEN, plu. *of Man*, (ſ.) dynion.
To MÉNACE, (v. a.) bygwth, bygylu.
MENÁCE, (ſ.) bygwth, bygwl.
MENÁGE, (ſub.) llu, neu gaſgliad o anifeiliaid.
To MEND, (v.a.) gwellhau, diwygio, difeio, cyweirio, adgyweirio.
MÉNDABLE, (adj.) a ellir ei ddiwygio, neu wellhau.
MENDÁCITY, (ſ.) celwydd, anwiredd, ffûg.
MÉNDICANT, (adj.) yn cardotta, cardottaidd.
MÉNDICANT, (ſub.) cardottyn, cardottai.
MENDÍCITY, (ſ.) cardottiaeth, cyflwr cardottyn.
MÉNIAL, (adj.) teuluaidd, cartrefol.
MÉNSES, (ſ.) miſglwyf, miſ-lif.
MÉNSTRUAL, MÉNSTRUOUS, } (adj.) miſawl.
MÉNSURABLE, (adj) meſurol, meſuradwy.
MENSURÁTION, (ſ.) meſuriad.
MÉNTAL, (adj.) yn perthyn i'r meddwl; tufewnol.
MÉNTION, (ſ.) crybwyll, ſôn.
To MÉNTION, (v. a.) crybwyll, adrodd, dywedyd, ſonio.
MÉRCANTILE, (adj.) yn perthyn i farſiandiaeth.
MÉRCENARY, (adj.) cyflogaidd, huriol, a wnel beth am arian.
MÉRCENARY, (ſ.) cyflogddyn, gwr hûr.
MÉRCER, (ſ.) marſiandwr a wertho ſidan a'r cyfryw bethau.
MÉRCHANDISE, (ſ.) marſiandaeth,

maeleriaeth, marchnadyddiaeth.—nwyf.
Mérchant, (ſ.) marſiandwr, maelier, marchnattwr.
Mérciful, (adj.) trugarog, toſturiol.
Mérciless, (adj.) didrugaredd, anrhugarog; creulon.
Mércury, (ſ.) enw un o ddduwiau y cenhedloedd. —*In aſtronomy*, y blaned mercher. —arian byw. dygawdwr papyrau newyddion.
Mércy, (ſub.) trugaredd, toſturi, creſſiant.
Mere, (adj.) unig, ſyml, pûr, digymmyſg.
Mere, (ſ.) llyn, pwll.
Meretrícious, (adj.) putteiniaidd.
Méridian, (ſub.) canol dydd.—*In Geography*, y llin o'r gogledd i'r dehau mae'r haul yn ei groeſi ganol dydd.
Méridional, (adj.) deheuol.
Merit, (ſ.) haeddiant, haeddedigaeth, rhyglyddiant.
To **mérit**, (v. a.) haeddu, rhyglyddu.
Meritórious, (adj.) haeddiannol, rhyglyddus, gwobrwyol.
Mérmaid, (ſ.) morforwyn.
Mérrimake, (ſ.) gwledd.
Mérriment, (ſ.) llawenydd, gorfoledd, difyrrwch, digrifwch.
Mérry, (adj.) llawen, digrif, difyr, hoenus, gorawenus.
Mérsion, (ſ.) trochiad.
Meséntery, (ſ.) lliein-gig.
Mesh, (ſub.) y cyfrwng rhwng yr edau mewn rhwyd.
Méshy, (adj.) rhwydog.
Méslin, (ſ.) cymmyſg-ŷd, brithyd.
Mess, (ſ.) ſaig o fwyd.
To **mess**, (v. a.) bwytta.
Méssage, (ſ.) cennadwri, cennad wriaeth.
Méssenger, (ſ.) cennad.
Messíah, (ſ.) Enneiniog.
Méssieurs, (ſ.) meiſtri, gwyr bonheddigion.
Méssmate, (ſ.) cydfwyttawr.
Méssuage, (ſ.) tŷ annedd.
Métal, (ſ.) mettel.
Metállic, (adj.) mettelaidd.
Metállist, (ſ.) mettelwr, gweithiwr mettel.
To **metamórphose**, (v. a.) gweddnewidio, dullnewidio.
Metamórphosis, (ſub.) gweddnewidiad, dullnewidiad.
Métaphor, (ſ.) trawſyniſymmudiad, trawsfyd, trawſddwyn.
Metaphórcial, (adj.) ffiguraidd.
Métaphrase, (ſ.) cyfieithiad llythrennol.
Métaphrast, (ſub.) cyfieithiwr llythrennol
Métaphysics, (ſ.) goruchnaturolion bethau.
Metathésis, (ſ.) llythyr gyfnewid, trawſelfeniad.
To **mete**, (v. a.) meſuro.
Metempsychósis, (ſub.) trawſeneidiad, tramwy yr enaid o'r naill gorph i'r llall.
Méteors, (ſ.) goruchion, goruchelion.
Méter, (ſ.) meſurwr.
Methéglin, (ſ.) mêdd.
Methinks, (v. imp.) mi dybygwn.
Méthod, (ſ.) trefn.
Methódical, (adj.) trefnus, rheolaidd.
To **methodíze**, (v. a.) trefnu, goſod mewn trefn.
Metónomy, (ſ.) trawſenwad.
Métre, (ſ.) mydr, meſur.
Métrical, (adj.) meſurol.
Metrópolis, (ſ.) prif ddinas, prif gaer.
Metropólitan, (ſ.) archeſgob.
Mettle, (ſub.) mettel; dewrder, gwychder.
Méttled, **Méttlesome**, (adj.) mettelus, calonnog, dewr, gwych.
Mew, (ſ.) adardy, cut adar.
To **mew**, (v. a.) cacad—mewian.

M I

Mice, plur. of *Mouſe*, (ſ.) llygod.
Míchaelmas, (ſub.) dydd gwyl Mihangel.
Mí'ckle adj.) llawer, mawr.
Microcósm, (ſ.) y byd bychan.—dyn.
Microscópe, (ſ.) offeryn i wneuthur gwrthddrychau bychain i ymddangos yn fawrion.

(adj.) canol, hanner.
)LE, (adj.) canol, canolig, han-

)LING, (adj.) canolig.
:E, (ſ.) gwybedyn, ednogyn.
:IFF, (ſub.) llen-gig, llicin-

T, (ſ.) y canol.
UMMER, (ſub.) canol hâf, hir
d hâf.
/IFE, (ſ.) bydwraig, colwyn-
g, eſgorwraig.
/IFERY, (ſ.) ſwydd bydwraig.
, (ſub.) pryd, gwedd, agwedd,
:hiad.
T, (ſub.) gallu, nerth, grym,
:nid.
ITINESS, (ſub.) galluogrwydd.
ITY, (adj.) galluog, nerthol,
mus.
H, (adj.) blith, llaethog.
'GRATE, (v.) ſymmudo trigias,
lo, mudó, ſymmud o'i le.
, (adj.) tirion, llariaidd,
n, addfwyn, tawel, hynaws.
EW, (ſ.) mel wlith, mel gawad.
NESS, (ſub.) tiriondeb, tyn-
h, addfwynder, mwynder.
, (ſ.) milldir.
TANT, (adj.) milwrus, mil-
:thus.
TARY, (adj.) rhyfelgar, rhy-
, milwraidd.
TIA, (ſub.) milwŷr ſefydledig
d; trigolion gwlad, neu ar-
wedi eu dyſgu i ryfel.
, (ſ.) llaeth, llefrith.
:K, (v.a.) godro.
MAID, (ſ.) llaeth wraig.
PAIL, (ſ.) yſtwcc godro.
PAN, (ſ.) padell llaeth.
:POTTAGE, (ſ.) cawl llaeth.
Y, (adj.) llaethog.
Y-WAY, (ſ.) ffordd llaethog,
th, caergwdion.
(ſ.) melin, breuan.
LL, (v.a.) malu, melino.
ÉNNIUM, (ſ.) y mil o flynydd-
, y bydd i'r cyfiawn, yn ol
rhai, deyrnaſu gyd a Chriſt
ddaear, yn ol ei ail ddyfod-

ÉNNIAL, (adj.) yn perthyn i'r
)lynyddoedd.

MÍLLER, (ſ.) melinydd.
MILLET, (ſ.) miled.
MÍLLINER, (ſ.) un yn gwneuthur neu yn gwerthu capau, a gwiſgoedd eraill benywod.
MÍLLION, (ſ.) miliwn, buna, rhif o gan myrddiwn, neu ddeg can mil.
MILT, (ſ.) dueg.
MILT *of a fiſh*, grawn pyſgod.
MÍMIC, (ſ.) dynwaredwr, amredwr.
To MÍMIC, (v.a.) dynwared, elfyddu, cyffelybu.
MÍMICRY, (ſ.) dynwared.
MÍNATORY, (adj.) bygythiol.
To MINCE, (v.a.) briwio yn ddarnau man.
MIND, (ſ.) meddwl, bwriad, amcan, bryd.
To MIND, (v.a.) meddylied, gofalu, cofio, yſtyried, bwriadu, amcanu.
MÍNDFUL, (adj.) gofalus, meddylgar, yſtyriol.
MINE, (pron.) fy, eiddof, mau einof, y maufi.
MINE, (ſ.) mwyn glawdd.
To MINE, (v.) mwyngloddio.
MÍNERAL, (ſ.) mwyn, mwn.
To MÍNGLE, (v.a.) cymmyſgu.
MÍNIATURE, (ſ.) llun, delw.
MÍNIM, (ſ.) nar, corr, llegyrn.
MÍNION, (ſ.) anwylyd.
To MÍNISH, (v.a.) lleihau.
MÍNISTER, (ſ.) gwas, gweinidog, gweinydd.
To MÍNISTER, (v.a.) gweini, gweinyddu.
MINISTÉRIAL, (adj.) gweinidogaethol.
MINISTRÁTION, (ſub.) gweinidogaeth, ſwydd, gwaſanaeth.
MÍNISTRY, (ſub.) gweinidogaeth, gwaſanaeth, ſwydd —goruchwiliwyr achoſion teyrnas.
MÍNOR, (adj.) llai.
MÍNOR, (ſ.) un tan oedran.
MINÓRITY, (ſ.) cyflwr un tan oedran.—llai nifer.
MÍNSTER, (ſ.) mynachlog.
MÍNSTREL, (ſub.) un a chwario ar offer cerdd.
MINT, (ſ.) bath-dŷ, gweith-dy arian.

To MINT, (v. a.) bathu.
MÍNTAGE, (ſ.) yr hyn a fathir.—treth a dalir am fathu.
MÍNTMAN, (ſ.) bathwr.
MÍNUET, (ſ.) dawns.
MÍNUTE, (ſ.) munud.
MINÚTE, (adj.) bach, bychan, mân.
To MÍNUTE, (v.a.) yſgrifennu i lawr yn fyrr.
MINÚTELY, (adv.) yn fanol.
MINÚTENESS, (ſ.) bychander.
MINX, (ſ.) llangces ieuangc anllad.
MÍRACLE, (ſ.) gwyrth, gwyrthiau, rhyfeddod.
MIRÁCULOUS, (adj.) gwyrthiol, rhyfeddol.
MIRE, (ſ.) tom, baw, llaid, mygn.
MÍRROIR, MÍRROR, MÍRROUR, (ſ.) drŷch.
MIRTH, (ſ.) llawenydd, difyrrwch, dîgrifwch.
MÍRY, (adj.) lleidog, tomlyd.
MISACCEPTÁTION, (ſub.) camgymmeriad.
MISADVÉNTURE, (ſ.) anffawd, aflwydd, drwg ddamwain.—lleiddiad dyn.
MISAPPLICÁTION, (ſ.) camddefnyddiad, camarferiad
To MISAPPLÝ, (v. a.) camddefnyddio, camarferyd.
To MISAPPREHÉND, (v. a.) camddyall, camddirnad, camamgyffred.
MISAPPREHÉNSION, (ſub.) camamgyffrediad, camſynniad, camddyall.
To MISBECÓME, (v. a.) camweddu, anweddu.
To MISBEHÁVE, (v. n.) ymddwyn yn anweddaidd.
MISBEHÁVIOUR, (ſ.) ymarweddiad drwg, ymddygiad anweddaidd.
MISBELÍEF, (ſ.) cam grediniaeth.
To MISCÁLCULATE, (v. a.) camgyfrif, camfwrw.
To MISCÁLL, (v. a.) camenwi, di fenwi.
MISCÁRRIAGE, (ſ.) erthyl, erthyliad.—aflwyddiant, anffawd, methiant.
To MISCÁRRY, (v. n.) erthylu.—methu, ffaelu, aflwyddo.
MISCELLÁNEOUS, (adj.) cymmyſg, blith draphlith.
MÍSCELLANY, (ſub.) llyfr yn cynnwys caſgliad o amryw llyfranau.
MISCHÁNCE, (ſ.) anhap, anffawd, aflwydd, dryglam, drwg-ddamwain, tramgwydd.
MÍSCHIEF, (ſub.) drygioni, drwg, niweid.
MISCHÍEVOUS, (adj.) drygionus, drwg, niweidiol.
MISCHÍEVOUSNESS, (ſ.) drygioni, aſpri.
MISCLÁIM, (ſ.) camhawl.
MISCÓNDUCT, (ſub.) drwg-ymddygiad, ymarweddiad drwg.
MISCONSTRÚCTION, (ſub.) camddeongliad, camfarniad.
To MISCÓNSTRUE, (v. a.) camddeongli.
MÍSCREANT, (ſub.) camgrediniwr.—adyn.
MISDÉED, (ſ.) drwgweithred.
MISDEMÉANOR, (ſ.) bai, drwg ymddygiad.
MÍSER, (ſ.) cybydd.
MÍSERABLE, (adj.) truenus, truan, greſynol, toſturus, gofidus.
MÍSERY, (ſub.) trueni, greſyndod, adfyd, gofid, aflwydd.
To MISFÁSHION, (v. a.) camffurfio, anffurfio, anharddu.
MISFÓRTUNE, (ſ.) anhap, aflwydd, anffawd, annawn, trueni, gofid, drwg ddamwain.
To MISGÍVE, (v. a.) gwangredu, gwanffyddio, drwg dybio.
MISGÓVERNMENT, (ſub.) drwg lywodraeth.
To MISGUÍDE, (v.a.) camdywys.
MISHÁP, (ſ.) Edr. *Misfortune*.
To MISINFÓRM, (v.a.) rhoi cam gopinod.
MISINFORMÁTION, (ſ.) camgopinod.
To MISINTÉRPRET, (v.a.) camddeongli.
MISINTERPRETÁTION, (ſub.) camddeongliad.
To MISJÚDGE, (v. a.) cam farnu.
To MISLÁY, (v.a.) goſod peth mewn lle na's gellir cael gafael arno.
MÍSLIKE, (ſ.) Edr. *Diſlike*.
To MISMÁNAGE, (v. a.) cam lywodraethu, aflywodraethu.

MÍSMAN-

MÍSMANAGEMENT, (ſ.) aflywodraeth, camtriniaeth.
To MISMÁTCH, (v. a.) drwg-gymmharu, cyſſylltu yn anaddas.
To MISNÁME, (v. a.) cam-enwi.
To MÍSORDER, (v a.) cam drefnu.
To MISPÉND, (v.a.) camdreulio, oferdreulio, gwaſtraffu.
To MÍSPLÁCE, (v. a.) Edr. *Miſlay*.
MISPRÍSON, (ſub.) dirmyg, diyſtyrwch.—eſgeuluſdod.
To MISRELÁTE, (v. a.) camadrodd.
MISREPÓRT, (ſ.) cam-sôn.
To MÍSREPRESENT, (v. a.) camddarlunio.
MISREPRESENTÁTION, (ſub.) camddarluniad.
MISRÚLE, (ſ.) annhrefn, anllywodraeth, afreolaeth, annibendod, terfyſg, cynnwrf.
MISS, (ſub.) titl merch ieuange heb briodi.——*Fig.* puttain.
To MISS, (v.a.) colli, ffaelu, methu, myned heibio, camſynnied.
MÍSSAL, (ſ) llyfr yr offeren.
MÍSSION, (ſub.) anfoniad, danfoniad.
MÍSSIONARY, (ſub.) un a anfonir i blannu crefydd mewn gwledydd paganaidd.
MÍSSIVE, (adj.) ergydiol, a ellir ei daflu.
MIST, (ſ.) niwl, caddug.
To MISTÁKE, (v.a.) camgymmeryd, camſynnied, cyfeiliorni.
MISTÁKE, (ſub.) camſynniad, camgymmeriad, amryfuſedd.
MÍSTRESS, (ſ.) meiſtres.
MISTRÚST, (ſ.) Edr. *Diffidence*.
To MÍSTRUST, (v.a.) gwangredu, drwgdybio.
MISTRÚSTFUL, (adj.) drwgdybus.
MÍSTY, (adj.) niwlog, cymmylog.
To MISUNDERSTÁND, (v. a.) camddeall, camſynnied.
MÍSUNDERSTANDING, (ſ.) anghyttundeb, amrafael; amryfuſedd, camſynniad.
MISÚSAGE, (ſub.) cam-arfer, ammharch.
To MÍSUSE, (v. a.) cam-arferyd, cam-arfer, ammharchu.
MISÚSE, (ſ.) Edr. *Miſuſage*.
MITE, (ſ.) gwyfyn, llwyg, gwyddon.——mymryn.——hatling, *Mark* xii. 42.
To MÍTIGATE, (v. a.) lliniaru, llonyddu, eſmwythau.
MITIGÁTION, (ſ.) eſmwythâd, llonyddiad.
MÍTRE, (ſ.) cap eſgob, penguwch offeiriad, cappan.
MITTÉNS, (ſ.) dyrnfol, dyrnfolau, menyg benywod heb fyſedd iddynt.
MÍTTIMOUS, (ſ.) gwarant.
To MIX, (v.a.) cymmyſgu, dyfyſgu.
MÍXTURE, (ſub.) cymmyſg, cymmyſgedd.
MÍZ-MAZE, (ſ.) Edr. *Maze*.
MÍZZEN, (ſ.) hwylbren ar ben ol llong.

To MOAN, (v.) galaru, alaethu, cwyno, tolach.
MOAN, (ſ.) galar, cwynfan, alaeth.
MOB, (ſub.) y werin, y cyffredin bobl.——cap benyw.
MÓBBISH, (adj.) gwael, iſel.
MOBÍLITY, (ſ.) ſerfyllrwydd, anwaſtadrwydd, anwadalwch.
To MOCK, (v. a.) gwatwor, gwawdio, cytgam, twyllo, *Barn.* xvi. 13, 15.
MOCK, (ſ.) gwatwor, gwawd.
MOCK, (adj.) ffugiol, twyllodrus.
MÓCKERY, (ſ.) gwatwor, gwawdiaeth; ſiommiant.
MODE, (ſ.) môdd, gwêdd, dull, ſut, ffunud.
MÓDEL, (ſub.) ſiampl, copi; mold; darluniad, llun.
To MÓDEL, (v. a.) darlunio, ffurfio, llunio, moldio.
MÓDERATE, (adj.) cymmhedrol, cymmheſurol, rheolus.
To MÓDERATE, (v.a.) llywodraethu, rheoli, cymmhedroli, cymmheſuro, tymmheru.
MODERÁTION, (ſub.) arafwch, cymmheſurwydd, cymmhedrolder.
MODERÁTOR, (ſ.) llywodraethwr, rheolwr.
MÓDERN, (adj.) diweddar, newydd.
MÓDEST, (adj.) moddus, medrus, cymmhedrol, diwagſaw, diymffroſt, mûl, cywilyddgar; diwair.
MÓDESTY, (ſub.) cymmhedrolder, moddufrwydd, gorchwyledd, diwagſawr-

wagſawrwydd, goſtyngeiddrwydd, mulder; diweirdeb, cyrchwyledd.
Módicum, (ſ.) ychydig, tippyn bach.
Modificátion, (ſ.) ffurfiad, lluniad.
To módify, (v.a.) ffurfio, cyfnewid dûll peth.
Módish, (adj.) ffurfiol.
Módishness, (ſ.) ffurfioldeb.
To módulate, *in muſic*, (v.a.) newid allwedd, peroriaethu.
Modulátion, (ſub.) cynghanedd, cytgerdd.
Módus, *in law*, (ſ.) rhoddiad arian yn lle degwm.
Mohair, (ſub.) edau o flew camel, neu greadur arall.
Moidóre, (ſ.) dryll o arian bath Portugal, o werth ſaith ſwllt ar hugain.
Móiety, (ſ.) hanner, rhann.
To moil, (v.) trafferthu.
Moist, (adj.) llaith, ynwſt, anwyſtyn.
To móisten, (v.a.) mwydo, gwneuthur yn llaith.
Móisture, (ſub.) lleithder, irder, ſûdd.
Mole, (ſub.) man geni, ſiamp.—gwâdd.
Móle-hill, (ſ.) pridd y wâdd.
To molést, (v.a.) blino, aflonyddu, trallodi, poeni, dygnu, gofidio, ſarhau.
Molestátion, (ſ.) aflonyddwch, trabludd, blinder, gofid, anefmwythder, trallod.
Móllient, (adj.) yn meddalhau, a feddalha.
To móllify, (v.n.) meddalu, meddalhau, yſtwytho, tyneru.
Mollificátion, (ſ.) meddalhâd.—dylofiad.
Molásses, Molósses, (ſub.) gwaclodion ſuwgr.
Mólten, (adj.) tawdd.
Moment, (ſub.) moment, munud, meittyn.—pwys, cyfrif, canlyniad.
Momentáneous, Mómentary, (adj.) trangcedig, ni pheri ond ychydig.
Moméntous, (adj.) pwyſig, pwysfawr.
Mónachal, (adj.) Edr. *Monaſtic*.
Mónarch, (ſ.) archdeyrn, mychdeyrn, pennadur, unben.
Mónarchy, (ſ.) unbennaeth, archdeyrnaeth, pennaduriaeth.
Monástery, (ſ.) mynachlog, mynachdy, mynachlys, abbadty, priordy.
Monástic, Monástical, (adj.) mynachaidd, yn perthyn i ſynach.
Mónday, (ſ.) dydd llun.
Móney, (ſ.) arian, mwnai.
Móneyed, (adj.) ariannog.
Money-*Scrivener*, (ſub.) un a godo arian dros arall.
Mónger, (ſ.) maſnachwr, gwerthwr.
Móngrel, (adj.) cymmyſgryw.
Monítion, (ſ.) rhybudd, cyngor, cyfarwyddyd.
Mónitor, (ſ.) rhybuddiwr, cynghorwr.
Mónitory, (adj.) a rybuddio, a gynghoro.
Monk, (ſ.) mynach.
Mónkey, (ſ.) ab, eppa.
Monócular, (adj.) anllygeidiog.
Mónody, (ſub.) cywydd toſturiol, marwnad, cerdd a gano un wrtho ei hun.
Monómachy, (ſ.) orneſt, ymladd rhwng dau.
Monópolist, (ſ.) un a fo â'r unig awdurdod ganddo i werthu peth.
To monopolíze, (v.a.) cael yr awdurdod i werthu yn ei allu ei hun yn unig.
Monosy'llable, (ſ.) gair un fillaf.
Monótony, (ſ.) un tôn.
Mónster, (ſ.) anghenfil; peth afluniaidd, anferth, drygionus.
Mónstrous, (adj.) anghenfilaidd; aruthr; creulon.
Month, (ſ.) mis.
Mónthly, (adj.) miſol.
Mónument, (ſ.) cof am ryw beth, megis maen bedd.
Monuméntal, (adj.) coffaol.
Mood, (ſ.) tymmer, hwyl.
Moon, (ſ.) lleuad, lloer.
Moónshine, (ſ.) goleu-leuad.
Moor, (ſ.) morfa—dyn du, blomon.
To moor, (v. a.) angori.

INGS, (ſ.) angorfa.
ISH, Y, } (adj.) corſog.
T, (v. a.) dadleu, arferyd i ladleu.
(ſ.) moppa.
S, } (ſub.) begegyr; diog- yn.
E, (v.n.) bod yn ddiog, neu lifywyd.
L, (adj.) moeſol.
L, (ſ.) addyſg, caſgliad oddi chwedl.
LITY, (ſ.) moeſoldeb.
LS, (ſ.) moeſau; ymarwedd- mddugiad; dyledſwyddau.
SS, (ſ.) cors.
D, (adj.) clwyfus, heinus,

ÓSE, (adj.) afiach.
ÁCIOUS, (adj.) a frathó â dd, neu â cholyn.
(adj.) mwy, ychwaneg.
ÓVER, (adv.) ym mhellach, aw hyn.
ING, } (ſub.) borau.
E, (adj.) gwrthnyſig, ſarrug, d, anhynaws, drygnawſus.
ENESS, (ſ.) drygnaws, anyn- ydd, drwg naturiaeth, gwrth- rwydd.
ITY, (ſ.) Edr. *Moroſeneſs*.
OW, (ſ.) y foru.
IL, (ſub.) tammaid, ſafnaid, id.
AL, (adj.) marwol, trangc- angeuol.
AL, (ſ.) dyn.
ÁLITY, (ſub.) marwolder.— ddynol, "*Mortality* cannot r it," *Dryden*.
AR, (ſ.) morter, ſimmant.— i guro peth ynddo.
GAGE, (ſ.) gwyſtl.
TGAGE, (v. a.) gwyſtlo.
IFICÁTION, (ſ.) marwhad.— dolur, poen.
RTIFY, (v.) marwhau.——
O.
ISE, (ſ.) rhwyll, mortais.
MAIN, (ſub.) tir anaralladwy, a ellir ei werthu.
UARY, (ſ.) rhodd at eglwys.

MÓSQUE, (ſ.) teml Mahomet.
Moss, (ſ.) moſogl, migwyn, callodr.
MÓSSY, (adj.) mwyſoglyd.
MOST, (adj.) mwyaf.
MOTE, (ſ.) brycheuyn.
MOTH, (ſ.) gwyfyn.
MÓTHER, (ſ.) mam.
MÓTHERLESS, (adj.) difam, ymddifad.
MÓTHERLY, (adj.) mamol.
MÓTHERY, (adj.) gwaddodlyd.
MÓTION, (ſ.) ſymmudiad, yſgydwad, cynnwrf, cyffro.
MÓTIVE, (ſub.) achos, achlyſur, annogiad, egwyddor.
MÓTLEY, (adj.) brychlyd, mwtlai.
MÓTTO, (ſub.) arwydd yſgrifen, arwydd; ymadrodd a yſgrifennir ar beth.
To MOVE, (v.) ymmod, cynhyrfu, cyffroi, ſymmud, mudo.
MÓVEABLE, (adj.) ſymmudol.
MÓVEABLES, (ſ.) dodrefn, moddion.
MÓVEMENT, (ſub.) ſymmudiad.— rhannau cloc, neu orlais.
MÓVING, (adj.) tofturiol, galarus.
MOULD, (ſ.) mold.—daear.
To MOULD, (v. a.) ffurfio, llunio, moldio.
To MÓULDER, (v.) darfod, troi yn bridd.
MÓULDINESS, (ſub.) llwydni, egrwydd.
MÓULDING, (ſub.) ceudod mewn carreg, neu bren.
MÓULDY, (adj.) llwyd.
To MOULT, (v.n.) colli pluf.
To MOUNCH, (v. a.) cnoi, bwytta.
MOUND, (ſub.) clawdd, gwarchglawdd.
MOUNT, MÓUNTAIN, } (ſ.) mynydd, brynn, bre, moel.
To MOUNT, (v.) dyrchafu, myned ar geffyl.
MOUNTANEÉR, (ſ.) mynyddwr.
MOUNTÁINOUS, (adj.) mynyddig.
To MOURN, (v.) galaru, arwylo.
MÓURNFUL, (adj.) galarus, triſt.
MÓURNING, (ſub.) galar, triſtwch. ——dillad galar, galarwiſg, gwrwmdy, *V*.
MOUSE, (ſ.) llygoden.
MOUTH, (ſub.) genau, ſafn.

Móuthful, (ſub.) tammaid, ſafnaid.
Móuthless, (adj.) dienau.
To mow, (v.) lladd gwair neu ŷd â phladur.
Mow, (ſ.) dâs.
Mówer, (ſ.) pladurwr.

M U

Much, (adj.) llawer, mawr, aml, llioſog.
Múcilage, (ſ.) llyſnafedd.
Muck, (ſ.) tail, tom.
Múckender, (ſub.) Edr. *Handkerchief.*
Múckhill, (ſ.) tommen.
Múckiness, } (ſ.) aflendid.
Múckishness, }
Múckle, (adj.) llawer.
Múck-sweat, (ſ.) mawr chwys.
Múck-worm, (ſ.) prŷf y dommen. —*Fig.* cybydd.
Múcky, (adj.) aflan, atgas, ffiaidd.
Múcous, } (adj.) llyſnafeddog.
Múculent, }
Mud, (ſ.) llaid.
To múddle, (v a.) diwyno.—*Fig.* gwneuthur yn hanner meddw.
Múddy, (adj.) lleidiog, tomlyd.—niwlog, tywyll.
Muff, (ſ.) peth i gadw dwylaw yn wreſog yn y gaiaf.
Múffin, (ſ.) teiſen.
To múffle, (v.a.) pennori; moledu. mwfflo.---*Fig.* cuddio, celu.
To múffle, (v. n.) baldordd.
Múfti, (ſ.) arch-offeiriad y Mahometaniaid.
Mug, (ſ.) cwppan.
Múggy, (adj.) llaith.
Mulátto, (ſ.) dyn y bo ei dad a'i fam o wahanol liw, ſef un yn ddu a'r llall yn wynn.
Múlberry, (ſ.) morwydden.
To mulct, (v. a.) ffinio, fforffettu, dirwyo.
Mulct, (ſ.) ffin, fforffed, dirwy.
Mule, (ſ.) mûl.
Muliébrity, (ſub.) gwreigdra, gwrcigeidd-dra.
To mull, (v. a.) clairu gwîn, neu ryw lynn arall.
Múllar, (ſ.) carreg falw.
Múlloch, (ſ.) Edr. *Rubbiſh.*
Mulse, (ſ.) bragawd, meddyglyn, mêltwin.

Multángular, (adj) amlgonglog.
Múltiform, (adj.) amryddull, amlddull, amrylun.
Multiláteral, (adj.) amlochrog
Multipártite, (adj.) lliawſrannog.
Multiplíable, (adj.) a ellir ei amlhau, a'i chwanegu.
Multiplicánd, (ſub.) y nifer i'w lioſogi.
Multiplicátion, (ſ.) llioſogiad, anghwanegiad, mwyedigaeth.
Multiplicátor, (ſ.) llioſogwr.
Multiplícity, (ſ.) llioſogrwydd, amlder.
Multiplíer, (ſ.) llioſogwr.
To múltiply, (v.) llioſogi, amlhau, mwyhau.
Multipótent, (adj.) mawr alluog.
Múltitude, (ſub.) lliaws, llios, llu, tyrfa, rhawd, llioſogrwydd, amlder.
Mum, (ſ.) llynn gwenith.
To múmble, (v. n.) dywedyd dan ddannedd, ſibrwd, grydian.
To mump, (v. a.) cnoi; cardotta.
Múmper, (ſ.) cardottyn.
Mumps, (ſ.) digoſaint, llidiowgrwydd dirgel.
To munch, (v.a.) Edr. *Mounch.*
Múndane, (adj.) bydol.
Múndatory, (adj.) a lanhao.
Múngrel, (ſ.) Edr. *Mongrel.*
Munícipal, (adj.) breiniol.
Muníficence, (ſ.) haeledd, haelioni, haelder.
Muníficent, (adj.) hael, haelionus, hyged.
Múniment, (ſ.) amddiffynfa, diogelfa.
Munítion, (ſ.) Edr. *Ammunition.*
Múral, (adj.) a berthyn i fûr.
Múrder, (ſ.) llofruddiaeth, lladdiad dyn, mwrn, murndwrn, mwrddra.
To múrder, (v.a.) llofruddio, lladd, dihenyddio.—diſtrywio.
Múrderer, (ſ.) llofrudd, mwrddwr.
Múrderous, (adj.) llofruddaidd.
Múrmur, (ſ.) murmur, grwgnach, manſon.

ſRMUR, (v.n.) murmur, grwg-
, manſon, grydian.
MURER, (ſ.) grwgnachwr.
AIN, (ſ.) chwarren, cornwyd,
ar anifeiliaid.
EY, (adj.) rhyddgoch, coch-
ll.
ION, (ſ.) helm, penwiſg.
ADEL, } grawn neu win me-
ADINE, } lus.
LE, (ſub.) cyhyr, gwythi.—
len.
ULOUS, (adj.) cyhyrog.
, (ſ.) dwysfyfyrdod.—cerdd.
SE, (v. n.) myfyrio, yſtyried,
lyliaid.
s, (ſub.) duwieſau barddon-
.
UM, (ſub.) tryſorfa cywrein-
d
RÓOM, (ſ.) madarch, bwyd y
int.
c, (ſ.) muſic, cerdd, cywydd-
h, peroriaeth.
CAL, (adj.) cynghaneddol.
IAN, (ſ.) cerddor, clerwr.
, (ſ.) muſc.
ET, (ſ.) gwnn llaw.
ETÓON, (ſ.) gwnn byrr lly-

Y, (adj.) peraroglaidd.
IN, (ſub.) defnydd têg o got-

JLMAN, (ſ) crediniwr Ma-
tanaidd.
, (v. imper.) dir yw, mae 'n
.
, (ſ.) newydd win, diod ne-
l, îl.
ÁCHES, (ſub.) Edr. *Whiſk-*

ARD, (ſ.) mwſtard.
ſSTER, (v.) golygu byddin;
i ynghyd; mwſtrio.
ER, (ſ.) diſgwyliad dros fydd-
ofreſtr o fyddinoedd a ed-
vyd troſtynt.
ER-BOOK, (ſ.) llyfr ym mha
dodir i lawr enwau milwyr.
ER-ROLL, (ſ.) rhiſtreſtr bydd-
d.
INESS, (ſub.) llwydni, dryg-
ydd, mŵs.

Mú́STY, (adj.) llwyd, drygſawrus, drewllyd.
MUTABÍ́LITY, (ſub.) newidiolder, anwadalwch, anwaſtadrwydd.
MÚ́TABLE, (adj) newidiol, cyfnewidiol, anwadal, anwaſtad, trofaus.
MUTÁ́TION, (ſ.) cyfnewidiad, newidiad.
MUTE, (adj.) mûd, aflafar.
To MÚ́TILATE, (v.a.) anafu, torri ymaith.
MUTILÁ́TION, (ſ.) anafiad, torriad ymaith.
MUTINÉ́ER, (ſ.) cynnhyrfwr terfyſg ac anghydfod.
MÚ́TINOUS, (adj) terfyſgus, ymryſongar, gwrthryfelgar.
MÚ́TINY, (ſ) terfyſg, gwrthryfel, ymryſon.
To MÚ́TINY, (v. n.) gwrthryfela, cpdi yn erbyn gwyr mewn awdurdod, codi terfyſg.
To MÚ́TTER, (v.n.) murmur, grwgnach.
MÚ́TTERER, (ſ.) grwgnachwr.
MÚ́TTON, (ſ.) cig gwedder, cig maharen.—manllwdn.
MÚ́TUAL, (adj.) cyfnewidiol, ar gyfnewid.
MÚ́TUALLY, (adv.) ar gylch, ar gyfnewid.
To MÚ́ZZLE, (v.a.) pennori, rhwymo trwyn.
MÚ́ZZLE, (ſ.) genau peth.—pennor, penwar.
MY, (pron.) mau, fy, eiddof.
MÝRIAD, (ſ.) myrdd, myrddiwn.
MYRRH, (ſ.) myrr.
MÝRTLE, (ſ.) myrtwydden.
MYSELF, (pron.) mi fy hun.
MYSTÉRIOUS, (adj.) dirgel, tywyll.
MÝSTERY, (ſ.) dirgelwch, dirgeledd.—crefft, galwad.
MÝSTIC, } (adj.) tywyll, dirgel,
MÝSTICAL, } cuddiedig.
MYTHÓLOGIST, (ſub.) deonglwr chwedlau yr hên baganiaid.
MYTHÓLOGY, (ſ.) yſpyſiad chwedlau, deongliad dammhegion.

NO. contr. for *Number*, (ſub.) rhif.
To NAB, (v. a.) dal heb wybod.
NÁDIR, (ſ.) y pwynt ſydd yn uniawn gyferbyn a'n traed.
NAG, (ſ.) ceffyl.
NAIL, (ſ.) hoel.——ewin.
To NAIL, (v.a.) hoelio.
NAIL, *meaſure*, (ſ.) yr unfed ran ar bymtheg o lathed.
NÁKED, (adj.) noeth, llwm, llymſi.
NÁKEDNESS, (ſ.) noethni, noethder, llymder.
NAME, (ſ.) enw.
NÁMELESS, (adj.) dienw, anenwog.
NÁMELY, (adv.) yn enwedigol, wrth ei enw.
NÁMESAKE, (ſ.) un o'r un enw.
NAP, (ſ.) hûn.——ceden.
To NAP, (v.n.) cyſgu, bod yn gyſglyd.
NAPE, (ſ.) gwegil.
NÁPKIN, (ſ.) napcin, *Ioan* xx. 8. lliain.
NÁPLESS, (adj.) digeden.
NÁPPY, (ſ.) cwrw cryf.
NARCÓTIC, (adj.) yr hyn a wna i un gyſgu.
NÁRRABLE, (adj.) traethadwy, hydraeth.
NARRÁTION, (ſ.) traethiad, traethawd, mynag, mynegiad, adroddiad; hanes.
NÁRRATIVE, (ſub.) hanes, adroddiad, copinod.
NÁRROW, (adj.) cûl, cyfyng.
To NARROW, (v.a.) culhau, cyfyngu.
NÁRROWNESS, (ſ.) cyfyngder.
NÁSTY, (adj.) câs, ffiaidd, budr, brwnt, aflan.
NÁSTINESS, (ſ.) budreddi, brynti, aflendid.
NÁTAL, (adj.) genedigol, anianol.
NATÁTION, (ſ.) nawf, nofiad.
NÁTION, (ſ.) cenhedl, cenhedlaeth, gwlâd.
NÁTIONAL, (adj.) cenhedlawl, teyrnaſol, cenhedlaethol.
NÁTIVE, (adj.) genedigol; naturiol, cynhenid.
NÁTIVE, (ſ.) priodor, ciwdawdwr.
NATÍVITY, (ſ.) genedigaeth.
NÁTURAL, (adj.) naturiol, anianol, wrth naturiaeth, cynhenid.
To NÁTURALIZE, (v. a.) breinio, rhoddi braint brodolion i ddieithred.—gwneuthur yn naturiol.
NÁTURALLY, (adv.) yn naturiol.
NÁTURE, (ſub.) nattur, naturiaeth, anian.
NÁVAL, (adj.) llyngeſol, a berthyn i longau.
NAVE, (ſ.) bôth, bŵl rhod.—canol eglwys.
NÁVEL, (ſ.) bogail.
NAUGHT, (adj.) drwg, drygionus.
NÁUGHTINESS, (ſ.) drygioni.
NÁUGHTY, (adj.) drygionus.
NÁVIGABLE, (adj.) hylong, mordwyol.
To NÁVIGATE, (v.) hwylio, mordwyo.
NAVIGÁTION, (ſ.) mordwyad, mordwyaeth, llongwriaeth.
NAVIGÁTOR, (ſ.) mordwywr, morwr.
To NÁUSEATE, (v.) Edr. *Loath.*
NÁUSEOUS, (adj.) Edr. *Loathſome.*
NÁUSEOUSNESS, (ſub.) Edr. *Loathſomeneſs.*
NÁUTICAL, (adj.) a berthyn i long, neu forwyr.
NAVY, (ſ.) llynges, llu môr.
NAY, (adv.) nage.

N E

To NEAL, (v. a.) tymmheru trwy wrês.
NEAP, (adj.) iſel; trai.
NEAR, (prep. & adj.) agos, cyfagos, gerllaw.
NÉARNESS, (ſ.) neſder.—cybyddra.
NEAT, (ſ.) eidion.
NEAT, (adj.) dillyn, glân, hardd, têg, tlws.
NÉATNESS, (ſ.) tegwch, hoywder, tlyſni.
NEB, (ſ.) pîg.
NÉCESSARIES, (ſ.) angenrheidiau.
NÉCESSARY, (adj.) angenrheidiol, rheidiol, anhepgor.
NECESSITOUS, (adj.) anghenus, tlawd.
NECÉSSITY, (ſub.) angenrhéidrwydd.

dd, anghenrhaid, rhaid, angen, iu.
c, (ſ.) gwddf, gwddwg, mwn-
.
KCLOTH, (ſ.) gwddf-wiſg, clwt-gwddf.
KLACE, (ſub.) torch-mwnwgl, ddf-gadwyn.
ROMANCER, (ſub.) dewin.
ROMANCY, (ſ.) dewiniaeth, de-dabeth trwy ymddiddan a 'r rw.
FAR, (ſub.) diod y duwiau, yr pwy bynnag a'i hyfai, fydd-farwol.
FARINE, (adj.) melus.
), (ſ.) angenrheidrwydd, ang-
ED, (v.) bod mewn eiſiau, ag eiſiau.
DFUL, (adj.) angenrheidiol.
DINESS, (ſ.) eiſiau, rhaid, ang-tlodi.
DLE, (ſ.) nodwydd.
DLE-WORK, (ſub.) gwaith nod-d.
LESS, (adj.) afreidiol.
Y, (adj.) rheidus, tlawd, ang-g.
ESE, (v. n.) Edr. *To ſneeſe.*
RIOUS, (adj.) drygionus, an-echryſlon, melldigedig.
TION, (ſ.) nâg, naghad, pall, l, negyddiaeth.
TIVE, (adj.) naccaol; (ſub.) dd.
TIVELY, (adv.) yn naccaol.
GLÉCT, (v. a.) eſgeuluſo, di-).
ÉCT, (ſ.) eſgeuluſdra, diofal-gwâll, gwalluſdra.
ÉCTFUL, (adj.) eſgeulus, lus, diofal.
IGENCE, (ſ.) gwalluſdra, eſ-ſdra, diofalwch.
IGENT, (adj.) eſgeulus, gwall-
GÓTIATE, (v. a.) negeſeua, ach, marſianda.
TIÁTION, (ſ.) maſnach, mar-aeth, negeſwriaeth.
o, (ſ.) dyn du.
IGH, (v. n.) gweryru.
, (ſ.) gweryriad.

NÉIGHBOUR, (ſ.) cymmydog.
NÉIGHBOURHOOD, (ſ.) cymmydog-aeth.
NÉITHER, (conj.) na, nac.
NEOTÉRIC, (adj.) newydd, diweddar.
NÉPHEW, (ſ.) nai.
NERVE, (ſ.) gewyn.
NÉRVELESS, (adj.) gwan, egwan.
NÉRVOUS, (adj.) gewynnog, gieulyd; cefnog, cryf, nerthog.
NESS, (ſ.) penrhyn, penfro.
NEST, (ſ.) nyth.
To NEST, (v.a.) nythu.
To NÉSTLE, (v. n.) nythu; trigo, cyfaneddu; ymgeleddu.
NET, (ſub.) rhwyd, balleg, balleg-rwydd.
NÉTHER, (adj.) îs, iſelach.
NÉTHERMOST, (adj.) iſelaf.
NÉTTLE, (ſ.) dynadlen, (plu.) dynadl.
To NÉTTLE, (v.a.) ſwmbylio, pigo, annog, cymmell, cynhyrfu.
NETWORK, (ſ.) gwaith rhwyd.
NÉVER, (adv.) eirioed, byth.
NEVERTHÉLESS, (adv.) er hyn, etto, eithr, anllai.
NÉUTER, } (adj.) na'r naill na'r
NÉUTRAL, } llall, nid yr un o'r ddau.
NEUTRÁLITY, (ſub.) Edr. *Indifference.*
NEW, (adj.) newydd, diweddar, îr, gwyryf.
NÉWLY, (adv.) yn newydd,
NÉWNESS, (ſub.) newydd-der, newydd-deb.
NEWS, (ſ.) newyddion.
NÉWSMONGER, (ſ.) dygwr newyddion.——gwerthwr papurau newyddion.
NEWYEÁR'S-GIFT, (ſub.) calennig.
NEXT, (adj.) agoſaf, neſaf.

N I

NIB, (ſub.) pig.
To NÍBBLE, (v.) cnoi yn eſmwyth; bwytta yn llonydd.——*Fig.* beio, cablu.
NICE, (adj.) cywraint, manol.——mwythus, deſtl, deſtlus.
NÍCENESS, (ſ.) cywreinrwydd, manylrwydd.—deſtluſrwydd.
NÍCETY, (ſub.) manylrwydd.
NICETIES, (ſ.) ammheuthunion.

NICHE, (ſ.) ceudod i oſod delw yntho.
NICK, (ſ.) rhigol, bwlch.
To NICK, (v. a.) bylchu. Edr. *to hit.*
NI'CKNAME, (ſ.) llyſenw.
To NI'CKNAME, (v.a.) llyſenwi.
NIECE, (ſ.) nith.
NI'GGARD, (ſ.) cybydd.
NI'GGARDLINESS, (ſub.) cybyddod.
NI'GGARDLY, (adj.) cybyddlyd.
NIGH, (adj.) agos, cyfagos.
NIGH, (prep.) yn agos, yn ymyl, gerllaw.
NI'GHNESS, (ſub.) neſder, agoſrwydd.
NIGHT, (ſ.) nôs.
To-NIGHT, (adv.) heno.
NI'GHTINGALE, (ſ.) eos.
NI'GHTLY, (adv.) o hyd nôs; beunos.
NI'GHTLY, (adj.) noſol.
NI'GHTMAN, (ſ.) carthwr gaudai.
NI'GHTWALKER, (ſ.) puttain.
NI'GHTWARD, (adv.) yn tynnu tu a'r nos.
NI'GRESCENT, (adj.) yn tywyllu.
To NILL, (v.a.) anewyllyſio, pallu, gwrthod.
NI'MBLE, (adj) buan, cyflym, clau, gwiſgi, bywiog.
NI'MBLENESS, (ſub.) buanrwydd, cyflymder, bywiogrwydd.
NI'NCOMPOOP, (ſ.) Edr. *Fool.*
NINE, (adj.) naw.
NI'NEFOLD, (adj.) nawdyblyg.
NI'NETEEN, (adj.) pedwar ar bymtheg.
NI'NETY, (adj.) pedwar ugain â dêg.
NI'NNY, NI'NNYHA'MMER, } (ſ.) Edr. *Fool.*
To NIP, (v.a) tymmhigo; torri ymaith ag ewinedd, neu ddannedd. ——deifio, poethi.
NI'PPERS, (ſ) gefail.
NI'PPLE, (ſ.) bron, teth.
NIT, (ſ.) nedden.
NI'TID, (adj.) gloyw, diſglair.
NI'TRE, (ſ.) nitr.
NI'TROUS, NI'TRY, } (adj.) llawn nitr.
NI'TTY, (adj.) neddog.
NI'VEOUS, (adj.) eiryog, llawn eira.

NI'ZY, (ſ.) Edr. *Dunce.*

N O

No, (adv.) na, nac, nad, nid, nage, naddo.
NOBI'LITY, (ſ.) bonedd, bonedd-igeiddrwydd, dyledowgrwydd; boneddigion, dyledogion.
NOBLE, (adj.) bonheddig, dyledog, cynhwynol; rhagorol, ardderchog; hael.
NO'BLE, (ſub.) pendefig, gwr bonheddig.——ffllwring, neu 6 ſwllt ac wyth ceiniog.
NOBLEMAN, (ſub.) pendefig, gwr bonheddig.
NO'BLENESS, (ſub.) hynodrwydd, ardderchawgrwydd, rhagoriaeth.
NO'BLESS, (ſ.) Edr. *Nobility.*
NO'BLY, (adv.) yn rhagorol, yn ardderchog.
NO'BODY, (ſub.) neb, nebun, neb dyn.
NO'CENT, (adj.) niweidiol, drygionus, argyweddus, euog.
NOCTURN, (ſ.) gweddi noſawl.
NOCTU'RNAL, (adj.) noſol, a berthyn i'r nos.
NOD, (ſ.) amnaid, awgrym.
To NOD, (v.) amneidio, awgrymmu. ——bod yn gyſglyd.
NO'DDLE, (ſ.) pen.
NO'DDY, (ſ.) Edr. *Fool.*
NODE, (ſ.) cwlwm, clwm; cwgn. ——*In Aſtronomy*, y pwynt lle mae cylch y lleuad yn croeſi cylch blynyddol yr haul.
NOGGIN, (ſ.) piccyn.
NOISE, (ſ.) trwſt, ſwn, dwndwr, nâd, rhuad, ynglef, twrwf, aedd, pawns.
To NOISE, (v. n.) tryſtio, darſtain, dadſeinio.
NO'ISINESS, (ſ.) trwſt, cri, diaſpad.
NO'ISOME, (adj.) niweidiol, afiach.
NO'ISOMENESS, (ſ.) brynti, afiendid, budreddi.
NO'ISY, (adj.) trwſtfawr, gwaeddgar, bloeddfawr.
NO'MBLES, (ſ.) perfedd carw.
NOMENCLA'TURE, (ſ.) y weithred o ddywedyd enwau dynion neu bethau.——geir-lyfr.
NO'MINAL, (adj.) enwol, yn unig mewn enw.

MINATE, (v. a.) enwi; apıtio
NÁTION, (ſub.) enwad, apıtiad.
GE, (ſ.) ieuengctid; yr amyd yr oedran pwyntedig trwy 'fraith i un weithredu droſto ın.
E, (ſ.) diben.
ONFÓRMIST, (ſ.) un ni chydo a'r drefn ſefydledig o addol-
ONFÓRMITY, (ſub.) anghydad.
, (adj.) neb, nebun, dim.
NTITY, } (ſ.) dihanfod-
XÍSTENCE, } edigaeth.
ÚROR, (ſ.) yr hwn ni thwng llondeb i'r brenhin.
LUS, (ſub.) aſtruſi, neu andra trwy ba un mae dyn yn ei ddwyn fel na's gall na dy'd, na gwneuthur mwy.
NPLUS, (v. a.) dyryſu un fel gall ddywedyd mwy.
ÉSIDENCE, (ſub.) abſennoldeb violaeth eglwys.
ÉSIDENT, (ſ.) un ni thrigo plwyf lle bo ei fywiolaeth.
ÉSISTANCE, (ſ.) anwrthwyıd.
ENCE, (ſub.) afreſymmoldeb,
ÉNSICAL, (adj.) dwl, afreſym-
UIT, (ſ.) gwrthodiad cyngedd.
LE, (ſ.) Edr. *Fool.*
, (ſ.) cornel, ongl.
, (ſub.) hanner dydd, canol l.
DAY, (ſ.) hanner dydd.
E, (ſ.) byddag, cwlm rhed-; magl.
ÐSE, (v. a.) byddaglu, maglu.
(conj.) na, nac.
H, (ſ.) gogledd.
'HERN, (adj.) gogleddol.
'HWARD, (adv.) tu a'r gogl-
, (ſ.) trwyn.
GAY, (ſ.) Edr. *Poſy.*
RIL, (ſ.) ffroen.
(adv.) na, nac, ni, nid, nis.

NÓTABLE, (adj.) hynod, nodol, nodedig.
NÓTABLENESS, (ſ.) hynodrwydd.
NÓTARY, (ſ.) yſgrifennydd.
NOTCH, (ſ.) bwlch, rhygyn, rhint.
NOTE, (ſub.) arwydd, marc.——byrhad.——eglurhad, eſponiad.—gweithred neu rwymedigaeth tan law un.
To NOTE, (v. a.) nodi, arwyddo, dal ſylw.——goſod i lawr.
NÓTED, (adj.) nodedig, hynod.
NÓTHING, (ſ.) dim.
NÓTICE, (ſub.) ſylw.——rhybudd, copinod, hyſpyſiad, hyſpyſrwydd.
NOTIFICÁTION, (ſub.) hyſpyſiad, rhoddiad gwybodaeth.
To NÓTIFY, (v. a.) peri gwybod, hyſpyſu, mynegi; cyhoeddi.
NÓTION, (ſ.) tŷb, meddwl; barn, opiniwn.
NÓTIONAL, (adj.) dychymmygol, tybiol, ffugiol.
NOTÓRIOUS, (adj.) adnabyddus, hyſpys, amlwg, hynod, carn.
NOTÓRIOUSNESS, } (ſub.) hynod-
NOTORÍETY, } rwydd.
NÓTWITHSTANDING, (conj.) er hyn, etto, er, hagen.
NÓVEL, (ſ.) hanes ddychymmygol.
NÓVEL, (adj.) newydd, diweddar.
NÓVELTY, (ſ.) newydd-der.
NOVÉMBER, (ſ.) mis tachwedd.
NOUGHT, (ſub.) dim.
NÓVICE, (ſ.) newyddian, dyn annyſgedig, dechreuwr celfyddyd.
NOVÍTIATE, (ſ.) cyflwr newyddian.
NOUN, (ſ.) enw.
To NOÚRISH, (v. a.) meithrin, magu, maethu, achleſu, porthi.
NOÚRISHMENT, (ſ.) maeth, magwriaeth, meithrin, lluniaeth, ymborth, cynhaliaeth.
NOW, (adv.) yr awr hon, yn awr, yr wan, bellach, weithian.
NÓXIOUS, (adj.) niweidiol, adgyweddus; euog; afiach.
NÓZEL, (ſ.) trwyn.

N U

To NÚBBLE, (v. a.) maethu, ffuſto.
NUCÍFEROUS, (adj.) a ddygo gnau.
NÚDITY, (ſ.) noethni, noethder.

NUGÁCITY,

NUGÁCITY, (ſ.) gwag chwedlau, ofer chwedl.
NÚGATORY, (adj.) ofer, gwâg, arabaidd.
NÚISANCE, (ſ.) niweid, un peth a ſo yn gwneuthur niweid.
To NULL, (v. a.) diddymmu.
NULL, (adj.) dirym, gwâg, ofer.
NÚLLITY, (ſub.) diddimrwydd, gwendid, dirymrwydd.
NUMB, (adj.) marwaidd, ſynn, hurt.
NÚMBER, (ſ.) nifer, rhif, rhifedi, cyfrif.
To NÚMBER, (v. a.) rhifo, cyfrif.
NÚMBERLESS, (adj.) aneirif.
NÚMBNESS, (ſ.) hurtrwydd, mydryndod, irdang, ſynndod, marweidd-dra.
NÚMERAL, (adj.) rhifol, cyfrifol.
NUMERÁTION, (ſ.) rhifiad, cyfrifiad.
NUMERÁTOR, (ſ.) rhifwr, cyfrifydd.
NUMÉRICAL, (adj.) cyfrifol, o'r un rhif.
NÚMEROUS, (adj.) aml, lliooſog.
NÚMSKULL, (ſ.) Edr. *Blockhead.*
NUN, (ſ.) lleian.
NÚNCIATURE, (ſ.) ſwydd cennad y Pâb.
NÚNCIO, (ſ.) cennad y Pâb.
NUNCÚPATIVE, } (adj.) cyhoeddus, wedi ei fynegi yn eglur ac ar gyhoedd.
NUNCÚPATORY, }
NÚNNERY, (ſ.) lleiandy.
NÚPTIAL, (adj.) a berthyn i briodas.
NÚPTIALS, (ſ.) priodas, neithor.
NURSE, (ſub.) mammaeth, meroſaeth, magai, magwraig.
NÚRSERY, (ſub.) mammaethiad.—mammaethdy.——lle planir coed ieuaingc.
NÚRTURE, (ſub.) ymborth, lluniaeth.—dygiad i fynu.
To NÚRTURE, (v.a.) Edr. *to educate.*
To NÚSTLE, (v.a.) maldodi, ymgeleddu, cofleidio.
NUT, (ſ.) cneuen.
NÚTRIMENT, (ſ.) ymborth, lluniaeth.
NÚTRIMENTAL, (adj.) maethol, meithrinol.
NUTRÍTION, (ſ.) maethiad, meithrinad.
NÚTRITIVE, (adj.) maethol.
NYMPH, (ſub.) duwies y coedydd, gwaunydd a'r dyfroedd.—merch ieuangc dlws.

OAF, (ſ.) hurtyn, huttan ſymlyn, cadafel.
OÁFISH, (adj.) dwl, hurt, angall.
OAK, (ſ.) derwen, dâr.
OÁKEN, (adj.) o dderw.
OÁKUM, (ſ.) carth.
OAR, (ſ.) rhwyf.
To OAR, (v. n.) rhwyfo.
OÁTEN, (adj.) o geirch.
OATH, (ſ.) llw, twng, rhaith.
OATMEAL, (ſ.) blawd ceirch.
OATS, (ſ.) ceirch.
OBDURACY, (ſ.) caledrwydd, cyndynrwydd, yſtyfnigrwydd.
OBDURATE, (adj.) caled, cyndyn, yſtyfnig, anedifeiriol.
OBÉDIENCE, (ſ.) ufudd-dod, goſtyngeiddrwydd.
OBÉDIENT, (adj.) ufudd, goſtyngedig.
OBEÍSANCE, (ſub.) ymgrymmiad, cyfarchiad.
OBELISK, (ſ.) y cyfryw nod †. Edr. *Pyramid.*
OBÉSE, (adj.) tew, bras.
OBÉSENESS, } (ſ.) tewder, braſder.
OBÉSITY, }
To OBÉY, (v. a.) ufuddhau, ymddaroſtwng.
OBJECT, (ſ.) gwrthddrych, gwrthddrychiad.
To OBJÉCT, (v. a.) gwrthddadlu, goſod yn erbyn, ammau.
OBJÉCTION, (ſub.) gwrthreſwm, gwrthddadl; bai.
OBLÁTION, (ſ.) offrwm.
To ÓBLIGATE, (v. a.) rhwymo, goſod dan rwymau.
OBLIGÁTION, (ſ.) rhwym, rhwymedigaeth.

OBLI-

ÁTORY, (adj.) ymrwymol.
ÍGE, (v. a.) rhwymo, cymdirio, peri.—boddhau.
GING, (adj.) cymmwynaſgar, ithas, hynaws.
QUE, (adj.) gŵyr, gwyrdraws, .
QUITY, (ſ.) gwyredd, gwyr-

ÍTERATE, (v. a.) dileu, cramaith.
VION, (ſ.) angof, ebargofiad.
NG, (adj.) hirgul.
QUY, (ſ.) enllib, gogan, hort, gwaradwydd.
XIOUS, (adj.) euog, beius, tyngedig.
ÍNE, (adj.) budr, brwnt, aflan; d, trythyll, aniwair.
ÍNENESS, } (ſ.) anlladrwydd,
ÍNITY, } trythyllwch, did.
ÚRE, (adj.) tywyll, dyrus.
SCÚRE, (v. a.) tywyllu; uthur yn ſwy annealladwy.
ÚRITY, (ſ.) tywyllwch, ty-ıi, caddug.
QUIES, (ſ.) arlwy angladd.
QUIOUS, (adj.) ufudd, ufudd-cymmwynaſgar.
QUIOUSNESS, (ſ.) ufudd-dod, maethgarwch.
VABLE, (adj.) ſuladwy, hyhybarch.
VANCE, (ſ.) ſulw, daliad ſuparch.
VANT, (adj.) gofalus.
VÁTION, (ſ.) ſulwiad, daliad cyfarchwyliad.
SÉRVE, (v. a.) diſgwyl ar, ılw, cyfarchwylio, yſtyried;

SION, (ſ.) amgylchiad tref neu l, cynllwyniad.
ÉTE, (adj.) hên, anghynne-redi myned allan o arfer.
CLE, (ſ.) rhwyſtr, attal, lleſlluddias.
NACY, (ſ.) cyndynrwydd, yſgrwydd, gwrthnyſigrwydd.
NATE, (adj.) cyndyn, gwrth-, anhydyn, yſtyſnig.
ÉPEROUS, (adj.) Edr. *Noiſy.*
TRÚCT, (v.a.) attal, rhwyſtro; ıgau.

OBSTRÚCTION, (ſ.) attal, rhwyſtr, gwrthgae.
To OBTÁIN, (v.a.) cael, caffael, ynnill, cyrhaeddyd.
To OBTRÚDE, (v. a.) gwthio i mewn.
OBTÚSE, (adj.) pŵl, heb flaen. — *Fig.* hurt, dwl.
OBTÚSENESS, (ſub.) pylni, hurtrwydd.
To ÓBVIATE, (v. a.) myned yn erbyn, cyfarfod; rhagflaenu.
O'BVIOUS, (adj.) amlwg, agored, hawdd ei ddyall.
OCCÁSION, (ſ.) achlyſur, achos, angenrheidrwydd.
To OCCÁSION, (v. a.) achlyſuru, peri.
OCCÁSIONAL, (adj.) achlyſurol.
OCCIDÉNTAL, (adj.) gorllewinol.
OCCÚLT, (adj.) cuddiedig, dirgel, celadwy.
OCCUPÁTION, (ſ.) crefft, ſwydd, gwaith, gorchwyl. — cymmeriad meddiant.
OCCUPI'ER, (ſub.) meddiannwr, crefftwr.
To ÓCCUPY, (v. a.) meddiannu; dal mewn gwaith; gweithio, *Eccl.* xxxviii. 24. *Barn.* xvi. 11.
To OCCÚR, (v. n.) ymgyfarfod, cyfarfod, ymgaffael; dyfod mewn cof; gwrthladd.
OCCÚRRENCE, (ſ.) digwydd, digwyddiad; ymgyfarfod.
OCCÚRRENT, (ſub.) ymgyfarfod, 1 *Bren.* v. 4.
O'CEAN, (ſ.) y môr, yr eigiawn, y cefnfor.
O'CTAGON, (ſ.) wyth-ongl.
OCTÁNGULAR, (adj.) wyth-onglog, wyth-ochrog.
OCTÁVE, (ſ.) yr wythfed dydd; wythfed.
OCTÁVO, (ſ.) llyfr wyth plyg.
OCTÓBER, (ſ.) mis hydref.
O'CULAR, (adj.) yn ymddibynnu ar y llygad, a welir â'r llygad.
O'CULIST, (ſ.) meddygwr llygaid.
ODD, (adj.) anghynnifer, amynifer; dros ben, yn ychwaneg, *Num.* iii. 48.—od, rhyfedd, anghyffredin.
O'DDNESS, (ſub.) amniferwch; odrwydd, anghyffredinolrwydd.

ODDS, (ſ.) gwahaniaeth —ymryſon, anghydfod.
O'DDITY, (ſ.) Edr. *Oddneſs*.
ODE, (ſ.) caniad, awdl, owdl.
O'DIOUS, (adj.) câs, atgas, dygaſog.
O'DIUM, (ſ.) câs, atgaſrwydd, dial, bai.
ODORI'FEROUS, } (adj.) peraidd,
O'DOROUS, } aroglber.
O'DOUR, (ſ.) arogl, arogledd, ſawyr.
OECÓNOMY, (ſ.) rheolaeth tŷ, llywodraeth teulu, teuluwriaeth.
OECÓNOMIST, (ſ.) rheolwr tŷ.—un a lywodraetho bethau yn ddoeth.
OECUMÉNICAL, (adj.) hollol, cyffredinol.
OF, (prep.) o, herwydd, am, ynghylch.
OFF, (interj.) ymaith, i bant.
OFF, (adv.) oddi yma, oddi wrth, ym mhell.
O'FFAL, (ſ.) carthion, gweddillion.
OFFÉNCE, (ſ.) tramgwydd, ſarhâd, cawdd, coddiant.
OFFÉNCELESS, (adj.) diniweid.
To OFFÉND, (v. a.) ſarhau, anfoddhau, coddi, gwneuthur ar fai, tramgwyddo.
OFFÉNSIVE, (adj.) niweidiol; tramgwyddus.
To ÓFFER, (v.) cynnyg; cyflwyno; offrymmu.
O'FFER, (ſ.) cynnyg.
O'FFERING, (ſ.) offrwm, aberth.
O'FFERTORY, (ſ.) y peth a offrymmir; offrymmiad; y lle yr offrymmir.
O'FFICE, (ſ.) ſwydd, gwaſanaeth, galwad, gwaith.—gweithdy.
O'FFICER, (ſ.) ſwyddog, ſwyddwr.
OFFÍCIAL, (ſub.) ſwyddog mewn llys eglwyſig.
To OFFÍCIATE, (v. n.) dirprwyo, gwaſanaethu dros arall.
OFFÍCIOUS, (adj.) parod i ymyrred ag achoſion rhai eraill.
OFFÍCIOUSNESS, (ſ.) gormod parodrwydd i foddhau eraill.
OFFSCÓURING, (ſ.) yſgarth.
O'FFSPRING, (ſ.) hil, hiliogaeth, eppil, filltydd, addon.
OFT, (adv.) yn fynych.
O'FTEN, (adj.) mynych.
O'FTENTIMES, (adv.) yn fynych, llawer gwaith.

To ÓGLE, (v. a.) edrych â llygadŵyr, cymmeryd cip olwg.

O H

OH! (interj.) oh! och!
OIL, (ſ.) olew.
To OIL, (v. a.) enneinnio ag olew.
OI'LINESS, (ſ.) braſder, irder.
OI'LY, (adj.) olewog, ſaimlyd, ireiddlyd.
To OINT, (v.a.) enneinio.
OÍNTMENT, (ſ.) ennaint, eli.

O L

OLD, (adj.) hên, henaidd, oedrannus, oediog.
OLDNESS, (ſ.) heneidd-dra.
OLEÁGINOUS, } (adj.) Edr. *Oily*.
OLÉOSE, }
O'LIGARCHY, (ſ.) gwladwriaêth y bo yr awdurdod a'r llywodraeth ar ddwylo ychydig wyr.
O'LIO, (ſ.) ſaig gymmmyſgedig o fwyd.
O'LITORY, (adj.) yn perthyn i ardd lyſiau.
O'LIVE, (ſub.) olew-wydden.—grawn yr olew-wydd.
OLY'MPIAD, (ſub.) yſpaid pedair blynedd.
OMÉGA, (ſub.) y llythyren ddiweddaf yn y groeg. *Fig.* diwedd.
O'MELET, (ſ.) cramwythen.
O'MEN, (ſub.) arwydd, darogan, rhammant.
O'MER, (ſ.) omer, *Ecſ.* xvi. 16.
O'MINOUS, (adj.) arwyddol, arwyddoccâol.
OMÍSSION, (ſ.) eſgeuluſiad, gommeddiad.
To OMIT, (v.a.) gadael heibio, eſgeuluſo.
OMNIFÁRIOUS, (adj.) amryw, amrafael.
OMNÍGENOUS, (adj.) o bob rhyw, o bob rhywogaeth.
OMNÍPOTENCE, } (ſ.) holalluog-
OMNÍPOTENCY, } rwydd.
OMNÍPOTENT, (adj.) ollalluog, hollalluog.
OMNIPRÉSENCE, (ſ.) hollbreſennoldeb.
OMNIPRÉSENT, (adj.) hollbreſennol.
OMNÍSCIENCE, (ſub.) hollwybodaeth.

OMNÍ-

ɔcient, (adj.) hollwybodol.

O N

rep.) ar, ar uchaf.
(adv.) un waith.
adj.) un.
rate, (v.a.) llwytho, pyn-
ous, (adj.) llwythog, pwyſ-
, (ſ.) wynwyn.
, (adj.) unig, ei hun.
, (adv.) yn unig.
r, } (ſ.) Edr. *Attack.*
aught, }
rd, (adv.) ym mlaen.
, (ſub.) rhyw faen gwerth-
e, (v.n.) dylifo yn eſmwyth.
(ſ.) llaid.
, (adj.) lleidiog.

O P

ity, (ſ.) tywyllwch.
us, (adj.) tywyll, caddug.
ue, (adj.) tywyll; na's gell-
eled trwyddo.
n, } (v.) egoryd, agor, dat-
, } guddio, annirgelu, dat-
amlygu.
, (adj.) agored, amlwg, eg-
ing, (ſ.) agoriad, torriad.
ly, (adv.) yn agored, yn gy-
lus.
ness, (ſ.) amlygder, diddith-
ydd.
a-*houſe*, (ſ.) chwareu-dŷ.
irate, (v.a.) gweithio.
ation, (ſ.) gwaith, gweith-
d.
ative, (adj.) gweithredol.
ator, (ſ.) gweithiwr, crefft-
ose, (adj.) llafurus, trafferpoenus.
almic, (adj.) yn perthyn i'r
d.
te, (ſ.) meddyginiaeth a ba-
ſgu.
iative, (adj.) opiniynus,
yn yn ei farn.
ion, (ſ.) tŷb, godyb, barn,
dwl, opiniwn.
im, (ſ.) ſŵdd y pabi.
inent, (ſ.) gwrthwynebwr,
ddadleuwr.

Oppoſite, (adj.) cyfaddas, pryd-
lawn, cymmwys
Opportunity, (ſ.) cyfle, amſer
cyfaddas, odfa, arfod, cymmwyſ-
der.
To oppoſe, (v.a.) goſod yn erbyn,
gwrthwynebu, gwrtheb, gwrth-
ddadleu.
Oppoſite, (adj.) gwrthwyneb,
gyferbyn.
Oppoſition, (ſ.) gwrthwynebiad,
gwrthoſod, gwrthoſodiad, cyfer-
byniad.
To oppreſs, (v.a.) gormeſu, gor-
thrymmu, treiſio.
Oppreſſion, (ſub.) gormes, trais,
gorthrymmiad, gorthrech.
Oppreſſive, (adj.) gormeſol, gor-
thrymmus.
Oppreſſor, (ſub.) gormeſwr, gor-
thrymmwr, gorthrechwr.
Opprobrious, (adj.) gwarthus,
gwaradwyddus, enllibus.
To oppugn, (v.a.) gwrthwynebu,
ymoſod yn erbyn.
Optative, (adj.) dymunol, eidd-
unol.
Optics, (ſ.) celfyddyd ynghylch
y golwg.
Optimacy, (ſ.) greugwyr, dyled-
ogion, bonheddigion, pendefigion.
Option, (ſ.) dewis, dewiſiad.
Opulence, } (ſ.) golud, cyfoeth,
Opulency, } cyfoethogrwydd.
Opulent, (adj.) goludog, cyfoeth-
og.

O R

Or, (conj.) neu.
Or, *in heraldry*, aur.
Oracle, (ſub.) atteb Duw, y lle
ym mha un, neu 'r dyn trwy ba
un y mae terfyniadau'r nefoedd yn
cael eu hamgylchu i ddynion.----
ymadrodd doeth.
Oraiſon, (ſ.) gweddi.
Oral, (adj.) geneuol, a draddod-
wyd trwy eiriau.
Orange, (ſ.) afal euraidd, oroyds,
S.
Oration, (ſub.) araith, traethawd,
ymadrodd.
Orator, (ſ.) areithydd, areith-
iwr.
Oratory, (ſub.) areithyddiaeth.

ORB, (ſ.) cylch, modrwy; ſidell, rhod.
ORBÍCULAR, (adj.) cylchaidd.
O'RBIT, (ſ.) cylch-droad y planedau.
O'RCHARD, (ſ.) perllan.
O'RCHESTRE, (ſ.) chwareu-dy lle bo'r gwyr wrth gerdd yn dangos eu cyfarwyddyd.
To OR'DAIN, (v. a.) ordeinio, urddo; appwyntio.
O'RDEAL, (ſ.) profiad dieuogrwydd yn trwy dân, a dwfr.
O'RDER, (ſ.) gorchymmyn, trefn, rhês; rheol; grâdd; urdd.
To ÓRDER, (v. a.) trefnu, gorchymmyn, cyfarwyddo.
O'RDERLY, (adv.) yn drefnus, mewn trefn.
O'RDERS, (ſ.) urddau.
O'RDINAL, (ſ.) Edr. *Ritual.*
O'RDINANCE, (ſ.) cyfraith, rheol; gorchymmyn, ordinhad; appwyntiad.
O'RDINARY, (adj.) cyffredin, arferol, cynnhefinol; gwael, iſel.—anferth.
O'RDINARY, (ſ.) ynad eglwyſig.—caplan carchar.—bwydty.—pris ſefydledig pryd o fyd.
O'RDINATE, (adj.) rheolaidd, trefnus.
To ÓRDINATE, (v.a.) appwyntio.
ORDINÁTION, (ſ.) ordinhâd, urddiad.
O'RDNANCE, (ſ.) gwnnau mawrion.
O'RDURE, (ſ.) tom, tail; aflendid.
ORE, (ſ.) mwyn.
O'RGAL, (ſ.) gwaddod gwîn.
O'RGAN, (ſub.) organ, offeryn, ermyg, peiriant.
ORGÁNIC, } (adj.) offerynol; a
ORGÁNICAL, } wnaed i attebrhyw ddiben neillduol.
ORGANIST, (ſ.) cantwr organ.
ORGANIZÁTION, (ſub.) goſodiad rhannau yn y fath drefn ag y bont yn cyd-weithio, ac yn nerthu 'r naill y llall.
To ÓRGANIZE, (v. a.) cyfanſoddi rhannau corph fel ag y bont yn cydweithio.
O'RIENT, (adj.) dwyreinol; yn codi; diſglair, gloyw.

O'RIENT, (ſ.) y dwyrain.
ORÍENTAL, (adj.) dwyreinol.
O'RIFICE, (ſ.) agoriad a wneir â blaen peth.
O'RIGIN, } (ſ.) dechreuad, cych-
ORÍGINAL, } wyniad; ffynhonell.
ORÍGINAL, (adj.) dechreuol, anianol, gwreiddiol.
O'RNAMENT, (ſ.) addurn, heddwch, prydferthwch; anrhydedd.
ORNAMÉNTAL, (adj.) addurnol.
O'RPHAN, (ſ.) amddifad, plentyn ymddifad.
O'RRERY, (ſub.) offeryn yn dangos troadau y cyrph wybrol.
O'RTHODOX, (adj.) iawn-gred, iawn ffyddiog.
O'RTHODOXY, (ſub.) iawn-gred, uniondeb ffŷdd.
O'RTHOGRAPHY, (ſ.) iawn 'ſgrifennyddiaeth.—argraff adeiladaeth.
ORTS, (ſ.) gweddillion.

O S

OSCILLÁTION, (ſ.) ſymmudiad yn ôl ac ym mlaen.
O'SCITANCY, (ſ.) dylyfiad gên.—eſgeuluſdra, diogi, diofalwch.
O'SCITANT, (adj.) yn dylyfu gên.—cyſglyd, diog, eſgeulus.
OSCITÁTION, (ſub.) dylyfiad gên. *Fig.* eſgeuluſdra.
OSCULÁTION, (ſ.) cyſaniad.
O'SSIFRAGE, (ſ.) rhyw eryr a dyr eſgyrn a'i bîg.
To ÓSSIFY, (v.a.) troi yn aſgwrn.
OSTENTÁTION, (ſ.) ffroſt, ymffroſt, gwagfolach, balchder.
OSTENTÁTIOUS, (adj.) ffroſtus, balch, rhyfygus.
OSTEÓLOGY, (ſub.) diſgrifiad eſgyrn.
O'STLER, (ſ.) Edr *Hoſtler.*
O'STRACISM, (ſ.) deol, neu, herwriaeth ym mhlith yr Atheniaid.
O'STRICH, (ſ.) eſtrys, oſtruth.

O T

O'THER, (pron.) all, arall.
O'THERWISE, (adv.) yn amgen, mewn môdd arall.
O'TTER, (ſ.) dyfrgi.
O'VAL, (adj.) hirgul megis wy.
OVÁTION, (ſ.) llawenydd am orfodaeth.

Ó'VEN, (ſ.) ffwrn.
O'VER, (prep. & adv.) uch law, uch, uwch, uwch ben, dros ben, dros.
To ÓVERACT, (v.a.) gwneuthur mwy nâ digon.
To ÓVERAWE, (v.a.) cadw mewn ofn, neu ddychryn.
To OVERBÁLANCE, (v.a.) rhagbwyſo, pwyſo mwy.
To ÓVERBEAR, (v. a.) daroſtwng.
To ÓVERBID, (v.a.) cynnyg mwy.
O'VERBOARD, (adv.) maes o long, allan o long.
To ÓVERCAST, (v.) cymmylu, tywyllu;——cuddio, toi.
To ÓVERCHARGE, (v. a.) gormeſu, llwytho yn ormodol, trymhau, *Luc* xxi. 34. pwyſo ar, 2 *Cor.* ii. 5.——llanw yn rhy lawn.——priſio yn rhy uchel.
To ÓVERCOME, (v.a.) gorfod, gorchfygu, goreſgyn.
To ÓVERDRESS, (v. a.) addurno yn ormodol.
O'VERFAL, (ſ.) Edr. *Cataract.*
To ÓVERFLOW, (v.) lliſeirio droſodd, gorllifo; llifeirio; bod yn ormodd.
O'VERFLOW, } (ſub.) gorllif;
OVERFLÓWING, } gormodd, rhyſedd.
O'VERGROWN, (adj.) gordyfu.
To OVERHÁTE, (v.a.) ail holi.
To OVERHÁNG, (v.n.) crógi uch ben.
O'VERHEAD, (adj.) uch ben.
To ÓVERHEAR, (v.a.) erglywed.
O'VERJOY, (ſ.) gormod gorfoledd.
To OVERLÁY, (v.a.) llethu; mogi.
To OVERLÓAD, (v.a.) llwytho yn ormodol.
O'VERLONG, (adj.) rhy hîr.
To OVERLOÓK, (v. a.) paſſio heibio; edrych dros; eſgeuluſo.
To OVERMÁTCH, (v.) bod yn drech nag un, gorchfygu.
OVERMÚCH, (adj.) gormod, rhy.
OVERNÍGHT, (ſ.) y nôs o'r blaen.
To OVERPÁSS, (v. a.) paſſio heibio; eſgeuluſo; myned troſodd.
To ÓVERPAY, (v.a.) talu gormodd.
O'VERPLUS, (ſ.) gwargred, gweddill, rheliw.
To OVERPÓWER, (v. a.) gorchfygu trwy nerth.
To OVERRÁTE, (v.a.) priſio yn rhy uchel.
To OVERREÁCH, (v.a.) twyllo, myned tu hwnt.
To OVERRÚLE, (v. a.) goruchreoli, goruchlywodraethu.
To OVERRÚN, (v. a.) rhedeg dros; anrheithio; goreſgyn; rhedeg o flaen.
To OVERSÉE, (v.a.) edrych dros, golygu.
OVERSEÉR, (ſ.) golygwr, ymgeleddwr.
To OVERSÉT, (v.) dymchwelyd.
To OVERSHÁDOW, (v. a.) cyſgodi.
To OVERSHOÓT, (v.) traws nôd, colli'r nôd.
O'VERSIGHT, (ſ.) gwâll, camſynnied.
OVERSÓON, (adv.) rhy gynnar.
To OVERSPRÉAD, (v.a.) gorchuddio.
To OVERSWAY, (v. a.) goruchreoli.
O'VERT, (adj.) agored, cyhoeddus, amlwg.
To OVERTÁKE, (v. a.) gorddiwes, gorddiweddyd, dal.
To OVERTHRÓW, (v.a.) taflu i lawr, dymchwelyd; dinyſtrio.
OVERTHRÓW, (ſ.) dymchweliad; dinyſtr.
OVERTHWÁRT, (adv.) ar draws.
OVERTHWÁRTNESS, (ſ.) Edr. *perverſeneſs.*
To OVERTÓP, (v. a.) rhagori.
OVERTURE, (ſ.) cynnyg, cynnygiad; agoriad.
To OVERTÚRN, (v. a.) gwrthdroi, dymchwelyd.—gorchfygu; dinyſtrio.
To OVERVÁLUE, (v.a.) priſio yn rhy uchel.
To OVERWHÉLM, (v. a.) llethu; rhuthro, *Job* vi. 27.—gorchgudd-io, *Sal.* lv. 5. lleſmeirio, *Sal.* lxi. 2.
OVÍPAROUS, (adj.) pob mil a ddodwa ŵyau, a phob pyſgod a fago fawn.
OUGHT, (ſ.) rhyw beth.
OUNCE, (ſ.) wns.
OUR, (pron.) ein, eiddom.
OURSÉLVES, (pron.) ein hunain, ni ein hunain.
To ÓUST, (v. a.) cymmeryd ymaith, diſeddiannu.

O U

Out, (adv.) allan, i maes.
To **out**, (v. a.) danfon ymaith, diffeddiannu.
Oútcasts, (ſ.) gwyr deol, gwaſgaredigion, *Salm* cxlvii. 2.
To **outdó**, (v.a.) rhagori.
O'uter, (adj.) neſaf allan, eithaf, *Mat.* viii. 12.
O'utermost, (adj.) pellaf.
To **outgó**, (v.a.) rhagori.
Outlándish, (adj.) alltud, dieithr, o wlad arall.
Oútlaw, (ſub.) herwr, gwr deol.
To **oútlaw**, (v.a.) deol, difroi, alltudo
Oútlawry, (ſ.) barn a roir ar un i'w dynnu oddi tan nawdd y gyfraith.
Oútlet, (ſ.) ffordd i fyned allan, mynediad allan.
Oútline, (ſ.) llinell allanol.
To **outlíve**, (v.a.) Edr. *to ſurvive*.
To **outnúmber**, (v. a.) rhagori mewn rhif.
Oútmost, (adj.) pellaf allan.
Outpárish, (ſ.) plwyf tu allan i'r murian.
Oútrage, (ſ.) creulonedd; cynnwrf.
Outrágeous, (adj.) creulon, diwal, erchyll.
Outrágeousness, (ſub.) creulonedd, ffyrnigrwydd.
To **outréach**, (v. a.) cyrhaeddyd uchlaw.
To **outrún**, (v. a.) rhedeg o'r blaen, rhedeg yn gynt.
To **outshíne**, (v.a.) rhagori mewn diſgleirdeb.
Outsíde, (ſ.) tu allan.
To **outspréad**, (v. a.) tannu ar y lled.
To **outstánd**, (v. a.) gwrthwynebu; cynnal; aros yn hwy nâ'r amſer priodol.
To **outstrétch**, (v.a.) lledu, tannu ar led.
Outstrétched, (adj.) eſtynedig.
To **outstríp**, (v.a.) myned yn gynt nag arall.
To **outvíe**, (v. a.) rhagori.
To **outwálk**, (v. a.) cerdded yn gynt.
Outwáll, (ſub.) y mur neſaf i maes.
Oútward, (adj.) allanol.
To **outwéigh**, (v.a.) rhagori mewn pwys.
To **outwít**, (v. a.) twyllo trwy gyfrwyſdra.
Oútwork, (ſ.) y rhan neſaf i'r gelynion o amddiffynfa.

O W

Owl, (ſ.) dylluan.
Own, (ſ.) eiddo.
To **own**, (v.a.) cyfaddef, cyffeſu.
O'wner, (ſ.) perchen, perchennog, meddiannydd.

O X

Ox, (ſ.) ych.
O'xymel, (ſ.) gwinegr â mel cymyſgedig.

O Y

To **oy'er**, (v.) clywed.
Oy'ster, (ſ.) llenmarch.

O Z

Ozier, (ſ.) helygen.

P A

Pábulous, (ſ.) a ddug borfa.
Pace, (ſ.) cam, camre; cerddediad.—meſur o ddwy droedfedd a hanner.
To **pace**, (v.n.) cerdded yn y blaen yn eſmwyth.—rhygyngu.
Pacífic, (adj.) heddychol, llonydd, tangnefeddus.
Pacificátion, (ſub.) heddychiad, tangnefeddiad, dyhuddiant.
Pacificátor, } (ſ.) heddychwr,
Pacifíer, } tangnefeddwr, dyddiwr, dyhuddwr.

P A

To **pácify**, (v. a.) heddychu, tangnefeddu, dyhuddo.
Pack, (ſ.) ſyppyn, ſoppen: baich, pwnn: pacc; gre, gyrr, haid, rhawd, torf.
To **pack**, (v.a.) rhwymo i fynu.
Pácket, (ſ.) peccyn; bwlgan.—y llong a ddugo yr bulanod.
Pácksaddle, (ſ.) yſtarn, yſtrodyr, pynnoreg.
Páckthread, (ſ.) edau i rwymo ſyppynau.

ON, (ſ.) cyttundeb, ammod, ammod.
ſ.) pad.—ffordd, troedffordd.
ffyl eſmwyth rhygyngog.—liwr traed.—cluſtog a wiſg on crwcca.
ER, (ſ.) yſpeiliwr traed.
DDLE, (v.) rhwyfo; chwaratt n dwfr.
LE, (ſ.) rhwyf, rhaill, rhaw- *Deut.* xxiii. 13.
OCK, (ſ.) llyffant mawr.——

OCK, (ſub.) clo yn crogi wrth , neu yſtapl drws.
, (ſ.) cân o fuddugoliaeth.
GOGUE, (ſ.) yſgol-feiſtr, athro, ddwr plant.
N, (adj.) paganaidd, eilunlgar.
N, (ſ.) pagan, eilun-addolwr.
NISM, (ſ.) paganiaeth.
(ſ.) tu dalen llyfr.——bachyn yn heilio ar wr mawr.
ANT, (ſ.) peth i edrych arno.
ANTRY, (ſ.) rhwyſg, rhodres, dangoſiad.
D, (ſ.) eilun, teml eilun.
(ſ.) yſtwcc.
FUL, (ſ.) yſtwcced.
(ſ.) poen, gofid, dolur; coſp.
IN, (v.) poeni, ymboeni.
FUL, (adj.) poenus, gofidus, rus, cyſtuddiol.
FULNESS, (ſ.) poen, cyſtudd.
LESS, (adj.) diboen.
, (ſ.) llafur; gofal.
E PAINS, cymmeryd gofal.
INT, (v. a.) paentio, britho â au..
r, (ſub.) eiliw, lliw y paent-

TER, (ſ.) paentwr.
TING, (ſ.) y gelfyddyd o bain—paentiad.
(ſ.) pâr, cwpl.
IR, (v.n.) paro, cwplu, cymru.
CE, (ſub.) palâs, llŷs brenhin, lys.
TABLE, (adj.) blaſus.
TE, (ſub.) taflod y genau, y u, orchfanad, gorchyfan.——waeth.

PÁLATINE, (ſ.) un yn meddiannu breintiau brenhinol
PALE, (adj.) glaſwyn, gwynlas, gwelw, gwynwelw.
PALE, (ſ.) paul, cledren, buddel, palis, *Eccl.* xxii. 18.—rhaglawiaeth.
PÁLENESS, (ſ.) glaſni, glaſwynni, gwelwder.
PÁLLETE, (ſ.) aſtell paentwr.
PÁLFREY, (ſub.) palfrai, ceffyl bychan.
PÁLINODE, } (ſ.) gwrthgan, dad-
PÁLINODY, } ddywediad yr hyn a ddywedpwyd, neu a yſgrifenwyd.
PALISÁDE, } (ſub.) rheſtr o bolion
PALISÁDO, } wedi eu goſod yn gae neu amddiffynfa.
PALL, (ſ.) mantell, cochl.——llenn elor
To PALL, (v. n.) diflaſu, myned yn ddiflas.——digoni.
PÁLLET, (ſ.) gwely bâch
To PÁLLIATE, (v. a.) cuddio, celu, lleihau bai trwy eſguſodion.
PÁLLID, (adj.) Edr. *Pale.*
PALM, (ſ.) palmwydden, palwyf.—cledr llaw, pawen, palf.—meſur o dair modfedd.
To PALM, (v. a.) twyllo.——palfu, palfalu.
PÁLMER, (ſ.) Edr. *Pilgrim.*
PÁLMERWORM, (ſ.) macciaid, magiod, y prŷf cadachog, y prŷf melfedog.
PALMÍFEROUS, (adj.) yn dwyn palmwydd
PÁLMIPEDE, (ſ.) a fo a'i draed fel palf gŵydd
PÁLMISTRY, (ſub.) llaw-ddewiniaeth.
PÁLMY, (adj.) llawn palmwydd.
PÁLPABILITY, (ſub.) teimladrwydd.
PÁLPABLE, (adj.) teimladwy, a ellir ei balfalu, hawdd ei ganfod.
To PÁLPITATE, (v.) dyheu.
PALPITÁTION, (ſ.) dyhead, darwain.
PÁLSY, (ſ.) palſi, parlys, haint y giau.
PÁLTRY, (adj.) gwael, iſel, ſal, dibris.
To PÁMPER, (v. a.) peſgi, gorllenwi.

PÁM-

PÁMPHLET, (ſub.) llypan, ffraethoneg.
PAMPHLETÉER, (ſ.) yſgrifennydd llyfrannau.
PAN, (ſ.) padell.
PÁNCAKE, (ſ.) cramwyth, cramwythen, crempog, crempogen.
PANÁDO, (ſ.) bara a dwfr wedi eu berwi.
PANCRÁTICAL, (adj.) cryf, nerthol.——hollalluog.
PANCRÉAS, (ſ.) Edr. *Sweetbread.*
PÁNDECT, (ſ.) llyfr yn cynnwys y cyfan o gelfyddyd.—llyfr o'r gyfraith ciſil.
PÁNDER, (ſ.) llattai.
PANE, (ſ.) cwarel ffeneſtr, pennill.
PANEGY'RIC, (ſ.) cerdd o foliant, arwyrain.
PANEGY'RIST, (ſ.) yſgrifennydd cerddi moliant.
PÁNEL, (ſub.) pennill, pedrogledd, pedrwran.
PANG, (ſ.) gloes, ing, poen, dygnedd, cyni.
PÁNIC, (adj.) ofnus, diachos.
PÁNNEL, (ſ.) panel.—penoreg, ſadell.—rheſtr o enwau cweſt.——crombil ciryll.
PÁNNIER, (ſ.) cawell, banar.
PÁNOPLY, (ſ.) holl arfogaeth.
To PANT, (v. n.) dyheu, darwain.——hiraethu, dymuno.
PÁNTHEON, (ſub.) teml yr holl dduwiau yn Rhufain.
PÁNTHER, (ſ.) anifail llawn mannau.
PÁNTILE, (ſ.) cafn-beithynen.
PÁNTLER, (ſub.) pobydd, ceidwad bara.
PANTÓFLE, (ſ.) gwadn eſgyd.
PÁNTRY, (ſub.) pantri, bwyd-ty.
PAP, (ſub.) bron, diden.—mwydionyn.—uwd.
PAPA, (ſ.) tâd.
PÁPACY, (ſub.) pabaeth, pabyddiaeth.
PÁPAL, (adj.) pabaidd.
PÁPER, (ſ.) papur.
PÁPER, (adj.) tenau, megis papur.
To PÁPER, (v.a.) papurio.
PÁPERMILL, (ſ.) melin bapur.
PAPÍLIO, (ſ.) Edr. *Butterfly.*
PÁPIST, (ſ.) pabydd, un o'r gref. ydd babaidd.
PAPÍSTICAL, (adj.) pabaidd.
PÁPISTRY, (ſ.) pabyddiaeth.
PÁPPY, (adj.) tyner; iraidd, llawn ſûdd.
PAR, (ſub.) pâr, cyfartalwch, gogyſtadledd.
PÁRABLE, (ſ.) dammeg, dihareb, cyffelybiaeth.
PARABÓLIC, } (adj.) damhegol,
PARABÓLICAL, } diarhebol.
PARACLÉTE, (ſub.) dadleuwr, diddanwr.
PÁRADE, (ſ.) rhwyſg, rhodres.—trefn filwraidd.—lle y caſgl milwyr i reſtru.—amddiffynfa.
PARADISIACAL, (adj.) paradwyſaidd.
PÁRADISE, (ſub.) paradwys, lle o bleſer â dedwyddwch.
PÁRADOX, (ſ.) amrydyb; peth dieithrol yn erbyn tŷb cyffredin dynion.
PÁRAGON, (ſ.) eſampl berffaith.—rhyw beth rhagorol dda.
PÁRAGRAPH, (ſub.) pennod, rhan wahanol o ymadrodd.—y cyfryw nod ¶.
PÁRALLAX, (ſ.) y pellder rhwng yr iawn le, a lle ymddangoſiadol yr haul, neu ryw ſeren a welir oddi ar y ddaear
PÁRALLEL, (adj.) gogyfartal, yn cadw yr un bellder oddi wrth eu gilydd.
To PÁRALLEL, (v.) cadw yr un bellder oddi wrth eu gilydd.—bod yn gyfartal; cymmharu.—bod yn debyg i.
PARALOGÍSM, (ſ.) rheſwm gau.
PÁRALOGY, (ſub.) gau ymreſymmiad.
PARALY'TIC, } (adj.) claf o'r
PARALY'TICAL, } parlys.
PÁRAMOUNT, (adj.) pennaf.
PÁRAMOUNT, (ſ.) y pennaf, pennaeth.
PÁRAMOUR, (ſub.) cariad; gordderchwr, *Exec.* xxiii. 20.
PÁRANYMPH, (ſ.) cyfaill y priodfab
PÁRAPET, (ſ.) rhagfur fel camlas ar yml caer.

PÁRA-

PÁRAPHRASE, (ſ.) deongliad.
To PÁRAPHRASE, (v.a.) deonglu.
PÁRAPHRAST, (ſ.) deonglwr.
PÁRASITE, (ſ.) gwenhieithiwr gwyr mawr.
PÁRASITICAL, (adj.) gwenhieithus.
To PARBOIL, (v.a.) hanner berwi.
PÁRCEL, (ſ.) ſyppyn. Edr. *Pack.*
To PÁRCEL, (v. a.) rhannu, doſparthu.
PÁRCENER, (ſ.) cyd-ddeiliad, neu cyd-etifedd.
To PARCH, (v.) ſychu, craſu.
PÁRCHMENT, (ſ.) memrwn.
PARD, (ſ.) llewpard.
PÁRDON, (ſ.) maddeuant, trugaredd.
To PÁRDON, (v.a.) maddeu, rhyddhau.
PÁRDONABLE, (adj.) eſguſodol, maddeuol.
To PARE, (v. a.) battio, battingo. ——treulio, torri ymaith.
PÁRENT, (ſub.) rhieni, tâd neu fam.
PÁRENTAGE, (ſ.) tadwys, tadogaeth, rhyw, cenedl, âch.
PARÉNTAL, (adj.) tadol, yn perthyn i rieni.
PARÉNTHESIS, (ſ.) ymſang a roir mewn rheſwm, dieithrſang.
PÁRGET, (ſ.) plaſtr.
PARHÉLION, (ſ.) gwawd haul.
PÁRING, (ſ.) yr hyn a dorri ymaith o beth.
PÁRISH, (ſ.) plwy, plwyf.
PÁRISHIONER, (ſ.) plwyfogwr.
PÁRITY, (ſ.) cyfartalwch, gogymmhwyſder, cyffelybiaeth, tebygolrwydd.
PARK, (ſ.) cae, parc, pâl.
PARLEY, (ſ.) ymddiddan.
To PÁRLEY, (v.a.) ymddiddan.
PÁRLIAMENT, (ſub.) ſenedd, cymmanfa dadleuaeth.
PÁRLOUR, (ſ.) parlwr.
PARÓCHIAL, (adj.) plwyfol.
PARÓDY, (ſ.) cyfnewidiad geiriau un arall.
PARÓLE, (ſ.) geiriau a roddir megis ſicrwydd.
PAROXY'SM, (ſ.) cyrch y cryd.
PÁRRICIDE, (ſ.) llofrudd rhieni.—*Fig.* gwrthryſelwr, teyrnfradwr.
PÁRROT, (ſ.) paret.
PARSIMÓNIOUS, (adj.) cynnil, arbedus.
PÁRSIMONY, (ſub.) cynnildeb, arbed, crintachrwydd.
PÁRSON, (ſ.) periglor, perſon.
PÁRSONAGE, (ſ.) perſoniaeth.
PART, (ſub.) rhan, darn, dryll, parth, plaid.
To PART, (v.) parthu, rhannu, gwahanu, neillduo, doſparthu.—ymadael.
PÁRTAGE, (ſ.) rhanniad, rhan.
To PÁRTAKE, (v.) cyfrannogi, bod yn gyfrannog.
PARTÁKER, (ſ.) cyfrannogwr.
PÁRTIAL, (adj.) pleidgar, pleidiol, partiol.
PARTIÁLITY, (ſub.) pleidgarwch, anuniondeb, tueddgarwch at un blaid yn fwy nâ'r llall heb un achos.
To PARTÍCIPATE, (v.n.) bod yn gyfrannog, cyfrannogi.
PARTICIPÁTION, (ſub.) cyfrannogiad.
PÁRTICIPLE, (ſ.) rhan-gymmeriad, parth-gymmeriad.
PÁRTICLE, (ſ.) rhan fechan, dernyn, dryllyn.—gorair.
PARTÍCULAR, (adj.) neillduol.
To PARTICULARÍZE, (v.a.) neillduoli, enwi yn neillduol.
PARTÍCULARLY, (adv.) yn neillduol, yn enwedigol.
PÁRTISAN, (ſ.) pleidiwr.—gwaywffon, ſaffwy.
PARTÍTION, (ſub.) rhanniad, doſparthiad.—canolfur.
PÁRTLY, (adv.) mewn rhan.
PÁRTNER, (ſ.) cyfaill, cydymmaith, cydwr, cyfrannog.
PÁRTNERSHIP, (ſ.) cyfrannogaeth, cymdeithas, cyweithas.
PARTÓOK, (preter. of *to partake*)
PÁRTRIDGE, (ſ.) petris, coriar.
PÁRTY, (ſub.) plaid, ymbleidiad, ymranniad.—Edr. *Detachment.*
PÁRTY-WALL, (ſ.) canolfur.
PAS, (ſ) hawl blaenoriaeth.
PÁSCHAL, (adj.) yn perthyn i'r paſg.
PÁSQUIL, PÁSQUIN, PÁSQUINADE, (ſ.) Edr. *Lampoon.*

To PASS, (v.) paſſio; myned heibio; rhagori.

PASS, (ſ.) ffordd gûl — rhydd-did i fyned a dyfod, trwydded.——gorchymmyn i ſymmud crwydraid i'w plwyfau.—cyflwr, yſtad.

PÁSSAGE, (ſub.) ffordd; mynediad troſodd.--taith.--ymadrodd mewn llyfr.

PÁSSENGER, (ſ.) ymdeithwr, ymdeithydd, tramwywr, *Eze.* xxxix. 15.

PÁSSING, (part. & adj.) rhagorol, yn rhagori, uchlaw eraill.

PÁSSING-BELL, (ſ.) cnûl

PÁSSION, (ſub.) anwyd; digoſaint; zêl; cariad; chwant; dioddefaint, goddefaint.

PÁSSIONATE, (adj.) nwydwyllt; hawdd ei ddigio.

PÁSSIVE, (adj.) goddefol, dioddefol.

PÁSSIVENESS, (ſ.) dioddefgarwch; ymoſtyngeiddrwydd.

PÁSSOVER, (ſ.) y paſg.

PÁSSPORT, (ſ.) cennad i baſio.

PAST, (part.) wedi myned heibio, a aeth heibio, a baſſiodd.

PASTE, (ſ.) glûd.

To PASTE, (v.a.) gludo.

PÁSTEBOARD, (ſ.) papur tew.

PÁSTIME, (ſ.) yſbleddach, difyrrwch.

PÁSTOR, (ſub.) bugail, ceidwad—gweinidog.

PÁSTORAL, (adj.) bugeiliaidd.

PÁSTORAL, (ſ.) cân bugail.

PÁSTRY, (ſ.) popdy, lle y gwneir paſteiod.

PÁSTRYCOOK, (ſub.) un ſydd yn gwneuthur paſteiod.

PÁSTURAGE, (ſ.) ymbawr anifeiliaid; tîr porfa.

PÁSTURE, (ſ.) porfa, pawr, ymbawr; tîr porfa.

PAT, (adj.) addas, cyfaddas, cymmwys, cywir, perthynaſol.

PÁSTY, (ſ.) paſtai.

PAT, (ſ.) ergyd, ffatt.

To PÁT, (v. a.) taro yn dirion.

PATACÓON, (ſub.) dryll o arian Yſpaen o werth pedwar ſwllt ac wyth ceiniog.

PATCH, (ſ.) clwtt, clwttyn.

PÁTCHWORK, (ſ.) gwaith clwttiedig.

PATE, (ſ.) pen.

PATEFÁCTION, (ſ.) egoriad.

PÁTEN, (ſ.) dwbler.

PÁTENT, (adj.) agored, cyhoeddus.

PÁTENT, (ſ.) yſgrifen yn cynnwys rhyw ragorfraint neillduol i un.

Letters PATENT, inſel agored.

PATENTÉE, (ſ.) un ag inſel agored gantho.

PATER-*noſter*, (ſ.) ein tâd, gweddi yr Arglwydd.

PATÉRNAL, (adj.) tadol, tadaidd, tadog.

PATÉRNITY, (ſ.) tadaeth.

PATH, (ſ.) llwybr, ffordd, llwybr troed.

PATHÉTIC, } (adj.) cyffrous, a
PATHÉTICAL, } gynnhyrfo yr anwydau.

PÁTHLESS, (ſ.) dilwybr, diffordd.

PÁTHWAY, (ſ.) troedffordd.

PÁTIENCE, (ſ.) amynedd, ymmynedd, dioddefgarwch, goddefedd, ymaros.

PÁTIENT, (adj.) amyneddgar, dioddefgar, ymarhous.

PÁTIENT, (ſub.) dyn claf dan law meddygwr.

PÁTLY, (adv.) yn addas, yn gymmwys.

PÁTRIARCH, (ſ.) ucheldad, patriarch.

PATRIÁRCHAL, (adj.) patriarchaidd.

PATRIÁRCHATE, } (ſ.) patriarch-
PATRIÁRCHSHIP, } aeth.

PATRÍCIAN, (adj.) bonheddig, dyledog.

PATRÍCIAN, (ſ.) Edr. *Nobleman.*

PATRIMÓNIAL, (adj.) treftadol.

PÁTRIMONY, (ſ.) treftad, treftadaeth, etifeddiaeth.

PÁTRIOT, (ſ.) gwladwr.

PÁTRIOTISM, (ſub.) gwladwriaeth, cariad at ei wlad.

PATRÓL, (ſ.) rhai i rodio y cylchoedd mewn gwerſyll.

To PATROL, (v. n.) myned o amgylch y cylchoedd mewn gwerſyll.

PÁTRON, (ſ.) tadog, amddiffynwr.

PÁTRONAGE, (ſ.) nawdd, nodded, rhwyſgwydd.

ıóness, (ſ.) nodd wraig.
ſtronize, (v. a.) noddi, amſyn.
'en, (ſ.) ſail colofn.——-peth ſgo dan eſgydiau.
'ern, (ſub.) cynllun, patrwn, pl, portreiad, cynddelw.
ity, (ſ.) anamlder.
ve, (v. a.) paſio, llorio, paltu.
ment, (ſ.) palmant, ſarn.
our, (ſ.) palmentwr.
lion, (ſ.) gwerſyll, pabell.
ch, (ſ.) rhummen, ceſt, bola.
er, (ſ.) dyn tlawd.
, (ſub.) gorphwyſiad, attal, hwys.
use, (v. a.) gorphwys, attal; ied.
(ſ.) crafangc, pawen.
w, (v.n.) crafangcu.---trin rwſgl.—gwenhieithio.
, (ſ.) gwyſtl.
wn, (v.a.) gwyſtlo.
bróker, (ſub.) derbyniwr tlon.
y, (v. a.) talu. — *Fig.* curo, , taro.
(ſ.) tâl, hûr, cyflog.
ble, (adj.) taladwy, dyledus.
ient, (ſ.) taledigaeth.

P E

(ſ.) pyſen.
, (ſ.) heddwch, hedd, tangid, tangnef, llonyddwch, eſthdra.
eable, (adj.) heddychol, ychlon.
eableness, (ſ.) llonyddwch, lwch, arafwch.
e-maker, (ſ.) tangnefeddwr.
e-offering, (ſub.) offrwm
h, (ſ.) afal peatus.
ach, (v.n.) Edr. *Impeach.*
ock, (ſ.) paun, pawyn.
ien, (ſ.) pawen, paunes.
, (ſub.) pen bryn.—un peth ı llym.
ak, (v. n.) edrych yn glaf-
(ſ.) ſŵn uchel, megis ſŵn ıau.
, (ſ.) peren, peranen.

Pearl, (ſub) perl, gem, glain, maen gwerthfawr, gabys.
Pear-tree, (ſ.) pren pêr.
Pheasant, (ſ.) hwſmon, gwr gwladaidd.
Pheasantry, (ſ.) pobl wledig.
Pease-cod, (ſ.) maſgl pys.
Peat, (ſ.) tywarch, tywarchen.
Pebble, (ſ.) marian, cerrig mân.
Peccable, (adj.) daroſtyngedig i bechod.
Peccadillo, (ſ.) bai bychan.
Peccancy, (ſ.) pechaduruſrwydd, drygioni.
Peccant, (adj.) euog, drygionus, niweidiol.
Peck, (ſ.) phiol bedwarydd, y pedwarydd ran o yſtacca, wyth cwart.
To peck, (v. a.) pigo; taro ag offeryn blaen llym.
Pectoral, (adj.) yn perthyn i'r fron.
Pectoral, (ſ.) dwyfronneg, bronddor.
Peculation, (ſ.) yſpeiliad y tryſor cyffredin.
Peculator, (ſ.) yſpeiliwr y tryſor cyffredin.
Peculiar, (adj.) neillduol, yſpyſol, perthynol i un.
Peculiarity, (ſub.) neillduolrwydd.
Peculiarly, (adv.) yn neillduol, yn enwedigol.
Pecuniary, (adj.) perthyn i arian bathol.
Pedagogue, (ſ.) yſgol-feiſtr.
Pedals, (ſ.) pibau organ.
Pedant, (adj.) yſgol-feiſtr.——rhodreſwr.
Pedantic, } (adj.) rhodreſus,
Pedantical, } ymffroſtus, balch, chwannog i ddangos ei ddyſgeidiaeth.
Pedantry, (ſ.) rhodres.
To peddle, (v.n.) bod yn drafferthus ynghylch teganau.
Pederero, } (ſ.) gwnn.
Petterero, }
Pedeſtal, (ſ.) bôn colofn, gwadn colofn.
Pedicle, (ſub.) coes dalen, neu ffrwyth pren.

PEDÍCULAR, } (adj.) lleuog, yn
PEDÍCULOUS, } perthyn i'r clefyd lleuog.
PÉDIGREE, (ſ.) ach, achau, llin, gwelygordd.
PÉDLER, (ſ.) un yn gwerthu nwyfau mân ar hyd y wlad.
PÉDLERY, (ſ.) nwyf *pedler*.
PEDOBÁPTISM, (ſ.) bedydd plant.
To PEEL, (v. a.) pilio, diryſgo, diriſglo, digroeni.——yſpeilio.
PEEL, (ſ.) pil, rhiſgl, croen, pliſg.—aſtell i ddodi bara mewn ffwrn.
PEEP, (ſ.) golwg.
PEEP *of day*, torriad y dydd, rhagad y wawr, llûg y dydd.
To PEEP, (v.n.) dechreu ymddangos.——edrych trwy ridwll.
PEEP-HOLE, (ſ.) rhidwll.
PEER, (ſ.) un cydradd.—pendefig, ardelydd.
PÉERAGE, (ſ.) pendefigaeth.—pendefigion.
PÉERESS, (ſ.) pendefiges.
PÉERLESS, (adj.) digyffelyb, digyfartal.
PÉEVISH, (adj.) gwrthnyſig, anhydyn, anynad, anhynaws.
PÉEVISHNESS, (ſub.) gwrthnyſigrwydd, anynadrwydd, drygnaws, anhynawſedd.
PEG, (ſ.) hoel, hoelen bren.
To PEG, (v.a.) taro hoel bren mewn peth, hoelio â hoel bren.
PELF, (ſ.) cyfoeth, arian.
PÉLLET, (ſ.) pelen.
PÉLLICLE, (ſ.) croen teneu.
PELL-MELL, (adv.) blith draphlith, yn gymmyſgedig.
PELLÚCID, (adj.) tryloyw, eglur, gloyw.
PELLÚCIDNESS, (ſ.) tryloywder, diſgleirdeb.
PELT, (ſ.) croen.
To PELT, (v.a.) taflu at.
PEN, (ſ.) pin, grafol, graffol.—cut.
To PEN, (v. a.) caead mewn cut.—yſgrifennu.
PENAL, (adj.) coſpawl.
PÉNALTY, } (ſ.) coſp, coſpedig-
PENÁLITY, } aeth.———fforffed, ffin, dirwy.
PENÁNCE, (ſ.) penyd, penydiaeth.
PENCE, (ſ.) ceiniogau.
PÉNCIL, (ſ.) puntr, puntur.
To PÉNCIL, (v.a.) paentio.
PÉNDANT, (ſ.) Edr. *Ear-ring*.
PÉNDENT, (adj.) yn crogi i lawr, ynghrog.
PÉNDULUM, (ſub.) pwys ynghrog wrth beth fel ag y chwario'n hawdd yn ol ac ym mlaen; megis y peth ſydd mewn clocc yn chwarae yn ol ag ym mlaen.
PÉNETRABLE, (adj.) hydraidd.
PENETRABÍLITY, (ſ.) hydreiddrwydd.
PÉNETRANT, (adj.) treiddiol.
To PÉNETRATE, (v.a.) treiddio, trywanu.
PENETRÁTION, (ſ.) traidd, treiddiad; dealldwriaeth.
PÉNETRATIVE, (adj.) treiddiol; doeth, call, cywraint.
PENÍNSULA, (ſ.) lle a fo agos wedi ei amgylchu â môr oni bo agos yn ynys.
PÉNITENCE, (ſ.) edifeirwch.
PÉNITENT, } (adj.) edifeiriol.
PÉNITENTIAL, }
PENITÉNTIARY, (ſub.) un yn gorchymmyn rheolau a meſur penyd.—un yn dwyn ei benyd.—y lle y dygo un ei benyd.
PÉNKNIFE, (ſub.) cyllell i wneud pinnau yſgrifennu.
PÉNMAN, (ſ.) yſgrifennwr.
PÉNNANCE, (ſ.) Edr. *Penance*.
PÉNNILESS, (adj.) diarian, tlawd.
PÉNNY, (ſ.) ceiniog.
PÉNNYWEIGHT, (ſub.) pwys o 24 gronyn.
PÉNNY-WISE, (adj.) yn goſod llawer mewn pryder, i ynnill ychydig.
PÉNNYWORTH, (ſ.) ceiniogwerth, gwerth ceiniog.
PÉNSION, (ſ.) lwfiedigaeth blynyddol.
PÉNSIONER, (ſ.) un yn derbyn tâl, neu lwfiedigaeth
PÉNSIVE, (adj.) prudd, triſt; meddylgar.
PÉNSIVENESS, (ſ.) prudd-der, trymder.
PÉNTACHORD, (ſ.) offeryn pum tant.
PÉNTAGON, (ſ.) pum ongl.
PÉNTAGONIAL, (adj.) pum onglog.

'ATEUCH, (ſ.) pum llyfr Moſes.
'ECOST, (ſ.) pentecoſt; y ſul-
n.
-HOUSE, (ſ.) penty.
MBRA, (ſ.) cyſgod amherffaith-
'RIOUS, (adj.) prin, cynnil,
el, cybyddlyd.
RIOUSNESS, (ſub.) Edr. *Nig-
lineſs.*
RY, (ſ.) prinder, tlodi, eiſiau,
n.
LE, (ſ.) pobl; cenedl.
'OPLE, (v.a.) llanw â thrigol-

ER, (ſ.) pupur.
PPER, (v. a.) pupuro.
DVÉNTURE, (adv.) yſgatfydd,
ydd, o boſibl
MBULÁTION, (ſub.) rhodiad
amgylch.
ÉIVABLE, (adj.) amgyffred-
r.
RCÉIVE, (v. a.) amgyffred,
)d, deall, gweled.
ÉPTABLE, (adj.) amgyffred-
r.
ÉPTION, (ſub.) amgyffrediad,
)odaeth, deall.
I, (ſ.) math ar byſgodyn.—
dden, tudlath, gwialen. —
i adar i gyſgu arno.
IÁNCE, (adv.) yſgatfydd, ag-
d.
RCOLATE, (v. a.) hidlo.
ILÁTION, (ſ.) hidlad.
ÍSSION, (ſ.) tarawiad, ergyd.
'TION, (ſ.) dinyſtr, colledig-
diſtryw; coll.
REGRINATE, (v) ymdaith i
ydd pell, pererindotta.
RINÁTION, (ſ.) mynediad i
ddieithr; pererindod.
GRINE, (adj.) alltudaidd, di-
.
APTION, *law term*, (ſ.) difeth-

APTORY, (adj.) pendant, dilai.
INIAL, (adj.) parhaus.
INITY, (ſ.) parhâd, gwaſtad-
rdd.
CT, (adj.) perffaith, cyſan,
-gwbl; difai, pûr.
FECT, (v. a.) perffeithio,
iau, cyflawni, gorphen.

PERFÉCTION, (ſ.) perffeithrwydd.
PÉRFECTLY, (adv.) yn berffaith-gwbl.
PÉRFECTNESS, (ſ.) perffeithrwydd.
PERFÍDIOUS, (adj.) anffyddlon, bradwraidd, twyllodrus, bradus.
PERFÍDIOUSNESS, (ſub.) bradwriaeth.
PÉRFIDY, (ſ.) anffyddlondeb, bredych, bradwriaeth, twyll trwy ymddiried.
To PÉRFORATE, (v. a.) tyllu.
PERFORÁTION, (ſ.) tylliad.
PERFÓRCE, (adv.) trwy drais.
To PERFÓRM, (v. a.) gwneuthur, cyflawni, cadw.
PERFÓRMANCE, (ſ.) cwblhâd, cyflawniad, gwneuthuriad.
PERFÚME, (ſ.) pêr arogl.
To PERFÚME, (v.a.) per arogli.
PERFÚNCTORILY, (adv.) yn eſgeulus.
PERFÚNCTORY, (adj.) eſgeulus, diofal.
PERHÁPS, (adv.) yſgatfydd, o boſibl, o ddamwain.
PERICÁRDIUM, (ſ.) pilen y galon.
PÉRIL, (ſ.) Edr. *Danger.*
PÉRILOUS, (adj.) Edr. *Dangerous.*
PÉRIOD, (ſub.) amgylchedd.——diwedd, terfyn.——diweddnod.
PERIÓDICAL, (adj.) cylchynaidd; rheolaidd.
PERÍPHERY, (ſ.) Edr. *Circumference.*
To PÉRISH, (v.) marw, darfod am dano, colli, myned ar feth.
PÉRISHABLE, (adj.) darfodedig, a ddarfyddant.
PÉRISHABLENESS, (ſ.) darfodedigrwydd.
To PERJURE, (v.n.) tyngu anudon.
PÉRJURY, (ſ.) anudon, anudonedd, twyll-dwng.
PÉRIWIG, (ſub.) penwiſg gwallt, penguwch gwallt.
PERIWÍNKLE, (ſ) gwichiad.—— math ar blanhigyn.
To PERK, (v.) codi pen, neu edrych yn fywiog.
PÉRMANENCE, (ſ.) parhâd.
PÉRMANENT, (adj.) parhaus, ſefydlog.
PÉRMISSIBLE, (adj.) goddefadwy, a ellir ei ganiattau, neu oddef.

PERMÍSSION, (ſ.) cennad, cenniattâd.
To PERMÍT, (v.a.) goddef, canniattau, rnoi cennad.
PERMÍT, (ſ.) yſgrifen o tan law ardrethwr, yn canniattau un i ddwyn peſau ardrethol o un lle i'r llall.
PERMUTÁTION, (ſ.) cyfnewidiad, cyfnewid.
PERNÍCIOUS, (adj.) dinyſtriol, niweidiol, adwythig, peryglus.
PERNÍCIOUSNESS, (ſub.) adwyth, difrawd.
PERORÁTION, (ſub.) diweddglo araith.
PÉRPENDICULAR, (adj.) union ſyth.
To PÉRPETRATE, (v.a.) gwneuthur drwgweithred.
PERPETRÁTION, (ſ.) drwg-weithrediad.
PERPÉTUAL, (adj.) oeſtadol, parhaus, didrangc.
PERPÉTUALLY, (adv.) yn oeſtadol.
To PERPÉTUATE, (v. a.) Edr. *to Eternize.*
PERPETÚITY, (ſ.) para, annibenrwydd, tragywyddoldeb.
To PERPLÉX, (v. a.) petruſu.——gwneuthur yn ddyrys.——aflonyddu, cythruddo.
PERPLÉXED, (adj.) dyrys.
PERPLÉXITY, (ſ.) dyryſni, petruſder; ing, cyni, cyfyng-gyngor.
PÉRQUISITE, (ſ.) rhodd, anrheg.
PERQUISÍTION, (ſ.) chwiliad manol.
To PÉRSECUTE, (v. a.) ymlid, erlyn, erlid, canlyn ar ol.
PERSECÚTION, (ſ.) erledigaeth.
PERSECÚTOR, (ſ.) erlynwr, erlidiwr.
PERSEVÉRANCE, (ſ.) parhad, diyſgogrwydd.
To PERSEVÉRE, (v.n.) parhâu.
To PERSÍST, (v.n.) aros, parhau.
PÉRSON, (ſ.) perſon, dyn.
PÉRSONABLE, (adj.) glân, prydweddol.
PÉRSONAGE, (ſ.) gwr enwog.
PÉRSONAL, (adj.) perſonol.
PERSONÁLITY, (ſ.) perſonoliaeth.
To PÉRSONATE, (v. a.) lledrithio, dwyn llûn un arall, dynwared, elſyddu; ffugio.
PERSPÉCTIVE, (adj.) yn perthyn i gelfyddyd y golwg.
PERSPÉCTIVE, (ſ.) yſpien-ddrych.——celfyddyd y golwg.——golwg.
PERSPICÁCIOUS, (adj.) craff ei olwg.
PERSPICÁCIOUSNESS, (ſ.) craffder golwg.
PERSPICÚITY, (ſ.) gloywder, eglurder, amlygrwydd.
PERSPÍCUOUS, (adj.) eglur, tryloyw.
PERSPÍCUOUSNESS, (ſub.) tryloywder
PERSPIRÁTION, (ſ.) chwyſiad.
To PERSPIRE, (v.) chwyſu.
To PERSUÁDE, (v. a.) cynghori, perſwadio, 2 *Cor.* v. 11.
PERSUÁSION, (ſub.) cyngor; barn, tyb.
PERSUÁSIVE, (adj.) a berſwadio.
PERT, (adj.) pert, tacclus.—ſarug.
To PERTÁIN, (v. n.) perthynu.
PERTINÁCIOUS, (adj.) cyndyn, yſtyfnig, anhydyn, anynad.
PERTINÁCIOUSNESS, (ſ.) cyndynrwydd, yſtyfnigrwydd.
PÉRTINENT, (adj.) perthynol, addas, cyfaddas.
PERTURBÁTION, (ſ.) terfyſg, cythrwfl, cythrudd, cynnwrf meddwl.
PERVÉRSE, (adj.) trofaus, cyndyn, gwrthnyſig.
PERVÉRSENESS, (ſub.) gwrthnyſigrwydd, cyndynrwydd.
PERVÉRSION, (ſub.) traws-wyriad, gwyrdroad, llygriad.
To PERVÉRT, (v.a.) gwyrdroi, trawſwyro, llygru.
PERVICÁCIOUS, (adj.) cyndyn, gwrthnyſig, yſtyfnig, pengaled.
PERVICÁCY, } (ſub.) cyndyn-
PERVICÁCITY, } rwydd.
PÉRVIOUS, (adj.) hyfford.
PERÚKE, (ſ.) Edr. *Periwig,*
PERÚSAL, (ſ.) darlleniad.
To PERÚSE, (v. a.) darllain.—*Fig.* holi.
PEST, (ſ.) pla.—echrys, adwyth.
To PÉSTER, (v. a.) aflonyddu, gorthrymmu.—goluddio, llwytho.
PESTÍFEROUS, (adj.) adwythig, gwenwynllyd.

PÉSTILENCE, (ſ.) plà, haint y nodau, y cornwyd, y cowyn.
PÉSTILENT, } (adj.) adwythig.
PESTILÉNTIAL, } niweidiol.
PÉSTLE, (ſ.) peſtel.
PET, (ſ.) dig, digofaint, cawdd.
PÉTIT, (adj.) bychan.—pinge.
PETÍTION, (ſub.) gofyniad, arch, erfyniad, deiſyfiad.
To PETÍTION, (v.a.) deiſyfu, attolygu, erfynu, ymbil.
PETÍTIONER, (ſ.) eirchiad, gofynwr, erfyniwr.
PETRIFICÁTION, (ſub.) troad yn garreg.
To PÉTRIFY, (v.a.) troi'n garreg (neut.) cyfnewid neu fyned yn garreg.
PÉTTICOAT, (ſ.) pais.
PETTIFÓGGER, (ſub.) cyfreithiwr dibarch.
PÉTTISH, (adj.) Edr. *Peeviſh.*
PÉTTISHNESS, (ſ.) Edr. *Peeviſhneſs.*
PÉTTITOES, (ſub.) traed perchyll.
PÉTTO, (ſ.) bron.——*Fig.* dirgelwch.
PÉTTY, (adj.) bychan.
PÉTULANCE, (ſub.) ſarrugrwydd; gwrthnyſigrwydd, cyndynrwydd; trythyllwch, nwyfiant, gwrhydri.
PÉTULANT, (adj.) ſarrug; trofaus, cyndyn; drythyll, anllad.
PEW, (ſub.) gorſaingc, cadair eglwys.
PÉWTER, (ſ.) yſtaen.
PHÁLANX, (ſub.) llu o wyth mil o wyr traed.
PHANÁTIC, (ſub.) un a welo wagddrychiolaethau.
PHANTÁSM, (ſub.) taruudan, gwâg eilun, gwag yſpryd, gwag dyb.
PHANTOM, (ſub.) drychiolaeth; gweledigaeth ddychymmygol.
PHARMACOPÉIA, (ſ.) Edr. *Diſpenſatory.*
PHÁRMACY, (ſub.) y gelfyddyd o barottoi meddyginiaeth.
PHÁROS, (ſ.) tŵr goleuad.
PHÉASANT, (ſ.) ceiliog y coed.
PHÉNIX, (ſ.) aderyn ni bydd ond un o'i rywogaeth, o ludw pa un yr ydys yn dywedyd fod un arall yn deillio.
PHENÓMENON, (ſ.) ymddangoſiad dieithr.
PHÍAL, (ſ.) phioſ.
PHILÍPPIC, (ſ.) ſenn, dychan.
PHILÓLOGER, (ſ.) carwr dyſgeidiaeth, gramadegwr.
PHILOLÓGICAL, (adj.) gramadegaidd.
PHILÓLOGY, (ſ.) dyſgeidiaeth gramadegaidd.
PHÍLOMEL, (ſ.) eos.
PHILÓSOPHER, (ſ.) philoſophydd.
PHILOSÓPHICAL, (adj.) philoſophaidd.
PHILÓSOPHY, (ſ.) philoſophyddiaeth, athronddyſg, barddas. *S.*
PHÍLTER, (ſ.) ſwyn ſerch.
PHIZ, (ſ.) wyneb.
PHLEGM, (ſ.) fflem.
PHLE'GMATIC, (adj.) llawn fflem.——oer.
PHLEME, (ſ.) fflaim.
PHÓSPHORUS, (ſub.) ſeren forau.
PHRASE, (ſ.) ymadrodd, dywediad.
PHRASEÓLOGY, (ſ.) adroddiad.
PHRENÉTIC, (adj.) gorphwyllus.
PHTHÍSICAL, (adj.) Edr. *Conſumptive.*
PHTHÍSIC, } (ſub.) Edr. *Conſump-*
PHTHÍSIS, } *tion.*
PHYLÁCTERY, (ſ.) darn o femrwn a rhyw ymadrodd o'r hen deſtament wedi ei yſgrifennu arno, a wiſgai'r Iuddewon ar eu talcennau neu oddiamgylch eu arddyrnau.
PHY'SIC, (ſub.) phyſygwriaeth, meddyginiaeth.
PHY'SICAL, (adj.) naturiol, yn perthyn i philoſophyddiaeth nattur.——phyſygwriaethol.
PHYSÍCIAN, (ſ.) meddyg, phyſygwr.
PHYSICS, (ſub.) philoſophyddiaeth nattur.
PHYSIÓGNOMIST, (ſ.) dewin wyneb.
PHYSIÓGNOMY, (ſub.) dewiniaeth wrth wynebau dynion.
PHYSIÓLOGIST, (ſ.) chwiliwr pethau naturiol.
PHYSÍOLOGY, (ſ.) gwybodaeth am bethau naturiol.

PÍACULAR, (adj.) diheurol.
PÍA *Mater*, (ſ.) pilen yr ymmennydd.
PIÁZZA, (ſ.) rhodfa dan fwaau.
PÍCA, (ſ.) llythyren argraphu.
PICARÓON, (ſ.) yſpeiliwr.
To PICK, (v.a.) dewis, pigo.
PÍCK-AXE, (ſ.) bwyall flaenllym.
PÍCKLE, (ſ.) heli.——un peth a gedwir mewn heli.——cyflwr.
To PÍCKLE, (v.a.) cadw mewn heli, halltu.
PÍCKLOCK, (ſ.) offeryn i agor cloeon.
PÍCKTHANK, (ſ.) Edr *Flatterer*.
PÍCTURE, (ſ.) llun, delw, darluniad, paentiad.
To PÍCTURE, (v. a.) paentio, darlunio.
To PÍDDLE, (v. n.) Edr. *to trifle*.
PIE, (ſ.) paſtai.
PÍEBALD, (adj.) brith.
PIECE, (ſ.) darn, dryll, difyn.
PIÉCE-MEAL, (adv.) yn ddarnau.
PÍED, (adj.) brith.
PÍER, (ſ.) colofn bwa.
To PIERCE, (v.a.) Edr. *to penetrate*.
PÍETY, (ſ.) duwioldeb.
PIG, (ſub.) mochyn.
PIG, *of iron or lead*, hŵch.
PÍGEON, (ſ.) colommen.
PÍGMY, (ſ.) dyn bychan.
PIKE, (ſ.) gwaywffon; pig.
PIKE, *fiſh*, penhwyad.
PÍKESTAFF, (ſ) coeſpig.
PILÁSTER, (ſub.) colofn bedwar onglog.
PÍLCHARD, (ſ.) math ar byſgodyn bychan.
PILE, (ſ.) cludair, twrr, pentwr.
PILE, *poſt*, attegboſt.
PILE, *building*, adeilad.
PILE, *coin*, y gwrthwyneb i'r croes.
To PILE, (v. a.) pentyrru.
To PÍLFER, (v. a.) chwilenna, chwilotta.
PÍLFERER, (ſ.) chwilennwr.
PÍLGRIM, (ſub.) pererin, ymdeithiwr.
PÍLGRIMAGE, (ſ.) pererindod.
PILL, (ſ.) pelennig phyſygwriaeth.
To PILL, (v. a.) yſpeilio.——pilio.
To PÍLLAGE, (v.) Edr. *to plunder*.
PÍLLAGE, (ſ.) yſpail.
PÍLLAR, (ſ.) colofn, piler.
PÍLLION, (ſ.) cyfrwy benyw i farchogaeth wrth yſgil.
PÍLLORY, (ſ.) rhigod.
PÍLLOW, (ſ.) cluſtog.
PÍLOT, (ſub.) cyfarwyddwr llong, llywydd.
To PÍLOT, (v.a.) llywio llong.
PIMP, (ſ.) llattai.
PÍMPLE, (ſub.) crugyn, llinoryn, piloryn.
PIN, (ſub) pin.
To PIN, (v. a.) pino.
PÍNCERS, (ſ.) gefail.
To PINCH, (v.a.) tymmhigo, gwaſgu.
To PINCH, (v.n.) bod yn gynnil.
PINCH, (ſ.) tynfa, gwaſgfa; angenrheidrwydd, angen.
PINCH-PENNY, (ſ.) cybydd.
PINCÚSHION, (ſ.) pincas.
PINE, (ſ.) pinwydden.
To PINE, (v.n.) nychu, darfod, edwi.
PÍNFOLD, (ſ.) ffald.
PÍNGUID, (adj.) tew, bras.
PÍNHOLE, (ſ.) twll pin.
PINION, (ſ.) aden.—dannedd rhod.—llyfethr.
PINK, (ſ.) math ar flodeuyn.—lliw rhyddgoch.
PÍNNACE, (ſub.) bad llong.
PÍNNACLE, (ſ.) pinacl, twr.
PINT, (ſ.) pint.
PIONÉER, (ſ.) milwr yn gwaſtadhau ffyrdd.
PÍOUS, (adj.) duwiol.
PIP, (ſ.) pîg, neu glefyd ar adar.—nôd ar gardau.
PIPE, (ſub.) pibell, pib, chwibanogl.
To PIPE, (v. a.) pibellu.
PÍPER, (ſ.) pibydd.
PÍPKIN, (ſ.) crochenyn pridd.
PÍPPIN, (ſ.) math ar afal.
PÍQUANT, (adj.) pigog.
To PIQUE, (v. a.) digio, cynfigennu.
PIQUE, (ſ.) digofaint, cynfigen, malis.
PÍRACY, (ſ.) môr yſpail.
PÍRATE, (ſub.) herwr môr, môrleidr, morwylliad
PISH, (interj.) piſh, tiſh.
PÍSMIRE, (ſ.) morgrugyn.

PISS, (ſ.) Edr. *Urine.*
To PISS, (v.n.) piſo, troethi, gwneuthur dwfr.
PÍSTOL, (ſ.) gwnn llaw bychan.
PISTÓLE, (ſ.) arian bath Yſpaen, ac Itali, o werth un ſwllt ar bymtheg a chwe' cheiniog.
PIT, (ſ.) pwll, pydew, ffos.
PITCH, (ſ.) pŷg.—uchder, maint; gradd.
To PITCH, (v. a.) dewis.——taflu; goſod i lawr.—pigo.
To PITCH *a tent*, gwerſyllu.
PÍTCHER, (ſ.) yſtên.
PÍTCHFORK, (ſ.) pigfforch.
PÍTCHY, (adj.) pyglyd.
PÍTCOAL, (ſ.) glo pwll.
PÍTEOUS, (adj.) truenus.
PITH, (ſ.) mwydion, mwydionyn, calon pren, mêr, bywin, mwydion bara.——grym, nerth.
PÍTHY, (adj.) mwydionllyd.——nerthol, grymmus.
PÍTIABLE, (adj.) truenus, teilwng o drueni, a thoſturi.
PÍTIFUL, (adj.) truenus, toſturus; gwael, iſel.
PÍTIFULNESS, (ſ.) trueni, toſturi. ——gwaeledd.
PÍTILESS, (adj.) didrueni, didrugaredd.
PÍTTANCE, (ſub.) dogn, lwfiedigaeth.
PITUÍTOUS, (adj.) fflemllyd.
PÍTY, (ſ.) trueni, toſturi, trugaredd.
To PÍTY, (v. a.) toſturio, cymmeryd trueni ar, trugarhau.
PÍVOT, (ſub.) pin ar yr hwn y tro peth.
PIX, (ſ.) blwch, golwrch.
PLÁCABLE, (adj.) hynaws, rhywiog, heddychol.
PLÁCABLENESS, (ſ.) hynawſedd.
PLÁCARD, } (ſ.) Edr. *Manifeſto.*
PLÁCART, }
PLACE, (ſ.) man, lle, ſwydd, cyflwr, cyfleu.
To PLACE, (v. a.) cyfleu, llehau, ſefydlu, goſod.
PLÁCID, (adj.) heddychol, llonydd, eſmwyth, araf.
PLACÍDITY, (ſ.) llonyddwch, arafwch.
PLÁCIT, (ſ.) ordinhad, arfaeth.
PLÁGIARISM, (ſ.) lladrad gwaith, geiriau, reſymmiadau eraill.
PLAGUE, (ſ.) pla, cornwyd, nôd, cowyn.—blinder, gofid.
To PLAGUE, (v. a.) blino, gofidio, dygnu.
PLÁGUY, (adj.) gofidus, blinderus.
PLAIN, (adj.) llyfn, gwaſtad; amlwg, eglur, didwyll, ſyml; agored.
PLAIN, (ſ.) gwaſtadedd.
To PLAIN, (v. a.) llyfnhau, gwaſtadhau.
PLÁINNESS, (ſub.) gwaſtadrwydd; amlygrwydd; oneſtrwydd.
PLAINT, (ſub.) achwyniad; galarnad.
PLÁINTIFF, (ſ.) hawlwr.
PLÁINTIVE, (adj.) galarus.
PLÁISTER, (ſ.) plaſtr, eli.
PLAIT, (ſ.) plyg, dull, rhych.
To PLAIT, (v. a.) plygu, plethu, dullio.
PLAN, (ſub.) trefn, cynllun, cynddelw.
PLANE, (ſ.) plân canwyr.
PLÁNET, (ſ.) planed, ſeren wib.
PLÁNETARY, (adj.) yn perthyn i'r planedau.
PLANK, (ſ.) plangc.
To PLANK, (v. a.) plangcio.
PLANT, (ſ.) planhigyn.
To PLANT, (v.a.) plannu.
PLANTÁTION, (ſ.) plann, planniad, goſodiad. Edr. *Colony.*
PLÁNTER, (ſ.) plannwr.
PLASH, (ſub.) pwll, llynn, ſefydlyn.
To PLASH, (v. a.) cyd-blethu canghennau.—taflu dwfr.
PLÁSTER, (ſ.) plaſtr.
To PLÁSTER, (v.a.) plaſtro.
PLAT, (ſ.) maeſan, maes bychan.
PLATE, (ſ.) talaeth, neu ddalen o fettel, *Ecſ.* xxviii. 36. *Lef.* viii. 9. llafn o fettel.
PLÁTTER, (ſ.) diſgl, dwbler.
PLÁUDABLE, (adj.) canmoladwy.
PLAUDIT, (ſ.) Edr *Applauſe.*
PLAUSIBÍLITY, (ſ.) ymddangoſiad uniondeb.
PLÁUSIBLE, (adj.) cymmeradwy, a ymddangoſo yn union.

To

To PLAY, (v.n.) chwarau; cellwair, tydgam; difyrhau.
PLAY, (ſ.) chwarae, gwarwyf, *V.*
PLAY-FELLOW, (ſub.) cyd-chwareydd.
PLAY-HOUSE, (ſ.) chwarae-dy.
PLEA, (ſ.) cwyn, dadl; eſgus.
To PLEAD, (v.) dadleu.
PLÉADER, (ſ.) dadleuwr.
PLÉADING, (ſ.) dadl, dadleu.
PLÉASANT, (adj.) hyfryd, diddan, llon, difyr.
PLÉASANTRY, (ſ.) Edr. *Gaiety.*
To PLEASE, (v.) boddloni, boddhau, rhyngu bodd.
PLÉASURE, (ſ.) hyfrydwch, pleſſer; meddwl, *Deut.* xxiii. 24. boddlonrwydd, dewiſiad, ewyllys.
PLEBEÍAN, (ſub.) un o'r cyffredin bobl.
PLEBEÍAN, (adj.) cyffredin, gwael, iſel.
PLÉDGE, (ſ.) gwyſtl, cyngwyſtl, attafael.
To PLEDGE, (v. a.) gwyſtlo.
PLÉIADES, (ſ.) y ſaith ſeren gogleddol.
PLÉNARY, (adj.) llawn, cyflawn, perffaith.
PLENIPOTÉNTIARY, (ſub.) cennad wedi ei gyflawn awdurdodi i drefnu achoſion ei dywyſog.
PLÉNITUDE, (ſ.) llawnder, cyflawnder.
PLÉNTEOUS, (adj.) llawn, helaethlawn, digonol; ffrwythlawn.
PLÉNTEOUSNESS, (ſub.) digonolrwydd, helaethrwydd, amlder.
PLÉNTIFUL, (adj.) helaethlawn, digonol, goludog; ffrwythlawn.
PLÉNTY, (ſ.) Edr. *Abundance.*
PLÉTHORY, (ſ.) cyflawnder corph.
PLÉURISY, (ſ.) eiſglwyf.
PLÍABLE, (adj.) Edr. *Flexible.*
PLÍABLENESS, (ſ.) Edr. *Flexibility.*
PLÍANT, (adj.) Edr. *Limber.*
PLIGHT, (ſub.) cyflwr, hwyl.——gwyſtl.
To PLIGHT, (v. a.) gwyſtlo.
PLINTH, (ſ.) rhan o golofn.
To PLOD, (v. n.) llafurio yn galed.—dyfn feddylio, aſtudio.
PLOT, (ſ.) yſtryw, yſtrange, dichell. Edr. *Conſpiracy.*
PLÓVER, (ſ.) rhoſtog.
PLOUGH, (ſ.) aradr.
To PLOUGH, (v.a.) aredig, amaethu, arddu.
PLOÚGHMAN, (ſub.) arddwr, amaethwr.
PLOÚGHSHARE, (ſ.) ſwch.
To PLUCK, (v.a.) tynnu, tynnu o'r gwraidd.
PLUCK, (ſ.) tynn, tynfa.—ymyſgaroedd, ſef y galon, yr afu, &c.
PLUG, (ſ.) Edr. *Stopple.*
PLUM, (ſ.) eirinen
PLÚMAGE, (ſ.) manblu, meddalblu adar, pluen, pluyn, plufyn.
PLUMB, (ſ.) Edr. *Plummet.*
To PLUMB, (v. a.) plymmio.
PLUMB, (adj.) Edr. *Perpendicular.*
PLUME, (ſub.) plu, pluf. — *Fig.* balchder.
To PLUME, (v. a.) dibluſio.——addurno â phluf.
PLÚMMER, (ſ.) plymmwr, gweithiwr-plwm.
PLUMMET, (ſ.) plymmen.
PLUMP, (adj.) tew, brâs.
To PLUMP, (v.) tewhau.—cwympo yn ſwrth.
PLÚMPNESS, (ſ.) tewder.
PLÚMY, (adj.) plufog.
To PLÚNDER, (v. a.) yſpeilio, anrheithio, yſglyfaethu.
PLÚNDER, (ſ.) yſpail.
To PLUNGE, (v.) plwngcio, ſuddo, ſoddi.
PLÚRAL, (adj.) lliofog.
PLURÁLITY, (ſ.) lliofogrwydd.
PLÚVIOUS, (adj.) gwlawiog.
To PLY, (v.) gweithio yn ddyfal, bod yn ddiwyd.——plygu.
PNEUMÁTIC, } (adj.) gwyntog,
PNEUMÁTICAL, } yſprydol.
PNEUMÁTICS, (ſ.) athrawiaeth yr awyr.—— athrawiaeth yſprydion.
To POACH, (v.) berwi yn araf, berwi mewn pliſg.———lladd, trywanu.———troſeddu cyfraith helwriaeth.
POÁCHY, (adj.) Edr. *Damp.*
POCK, (ſ.) Edr. *Puſtule.*
PÓCKET, (ſ.) côd, coden, llogell.
To PÓCKET, (v. a.) codennu.
PÓCKHOLE, (ſ.) craith y frech wen.
POD, (ſ.) côd, maſgl.

Pon-

PODÁGRIAL, (adj.) Edr. *Gouty.*
POEM, (ſ.) cân, cathl, barddoneg.
PÓESY, (ſ.) Edr. *Poetry.*
PÓET, (ſ.) bardd, prydydd.
PÓETASTER, (ſ.) bardd anneallus.
PÓETICAL, (adj.) prydyddiol, barddoniaidd.
PÓETESS, (ſ.) prydyddes, barddes.
PÓETRY, (ſ.) prydyddiaeth, barddoniaeth, cerddoriaeth.
POÍGNANCY, (ſ.) Edr. *Sharpneſs.*
POÍGNANT, (adj.) llym.—ſenllyd.
POINT, (ſ.) pwynt; pwngc.——blaen.---cyflwr.
To POINT, (v.) pwyntio.---llymhau, hogi.
POÍSON, (ſ.) gwenwyn.
To POÍSON, (v.a.) gwenwnyo.
POÍSONOUS, (adj.) gwenwynig, gwenwynllyd.
To POIZE, (v. a.) pwyſo, tafoli.
POIZE, (ſ.) Edr. *Balance.*
POKE, (ſ.) côd, cwd.—*Fig.* tarawiad.
To POKE, (v.) chwilio mewn tywyllwch.---*Fig.* tarw.
PÓKER, (ſ.) bar haiarn i reſſo tân.
PÓLAR, (adj.) pegynaidd, yn perthyn i'r pegynau.
POLÁRITY, (ſ.) tueddrwydd tu a'r pegwn.
POLE, (ſ.) pawl, cledren, paſtwn; gwialen.—pegwn.
To POLE (v.a.) polioni.
PÓLECAT, (ſ.) cath y coed.
POLÉMICAL, (adj.) Edr. *Controverſial.*
POLE-STAR, (ſ.) ſeren y gogledd.—*Fig.* cyfarwyddyd.
PÓLICE, (ſ.) rheolaeth llo.
PÓLICY, (ſ.) llywodraeth, dinaſyddiaeth.---cyfrwyſdra, yſtrangc.
To PÓLISH, (v.a.) llyfnhau, caboli, tacclu, addurno.
PÓLISH, (ſ.) Edr. *Gloſs.*
PÓLISH, *applied to manners,* Edr. *Elegance.*
PÓLITE, (adj.) Edr. *Elegant.*
POLÍTENESS, (ſ.) Edr. *Gentility.*
PÓLITIC, } (adj.) dinaſaidd, di-
POLÍTICAL, } neſig.——cyfrwys, ffalſt, call.
POLITÍCIAN, (ſub.) un celfydd, neu wybodus mewn dinaſyddiaeth.
PÓLITICS, (ſ.) celfyddyd dinaſyddiaeth, neu lywodraeth gwlad.
PÓLITY, (ſ.) llywodraeth.
POLL, (ſ.) pen; gwegil.—rheſtr enwau.
To POLL, (v. a.) cneifio, toccio—yſgythru.—rhoi gair ac ewyllys gyd ag un wrth ddewis ſwyddogion—yſpeilio.
POLL-MONEY, (ſ.) arian pen, treth ben, taliad pen, dofreth.
PÓLLARD, (ſub.) pren wedi ei yſgythru; penci.—brann mân.
To POLLÚTE, (v. a.) halogi, llygru.
POLLÚTION, (ſ.) halogiad, halogrwydd, halogedigaeth.
PÓLTRON, (ſ.) Edr. *Coward.*
PÓLYGAMIST, (ſ.) un a fo a mwy nag un wraig ganddo ar yr unwaith.
PÓLYGAMY, (ſ.) amryw wragedd gan yr un gwr ar yr unwaith.
PÓLYGLOT, (adj.) amryw ieithoedd.
PÓLYGON, (ſ.) amryongl.
PÓLYGONAL, (adj.) amryonglog.
PÓLYPUS, (ſ.) mâth ar byſgodyn amldroed.——rhyw glefyd yn y trwyn.
POLYTHÉIST, (ſub.) un yn dal fod lliooſogrwydd duwiau.
POMEGRÁNATE, (ſ.) pomgranad.
To PÓMMEL, (v. a.) pwyo, malurio.
POMP, (ſ.) rhwyſg, rhodres, rhwyf.
PÓMPOUS, (adj.) Edr. *Grand.*
POND, (ſ.) llynn, merllyn.
Fiſh-POND, (ſ.) pyſgodlynn.
To PÓNDER, (v.) yſtyried, myfyrio, meddylied.
PONDEROSITY, (ſ.) pwys, trymder.
PÓNDEROUS, (adj.) pwyſawr, trwm.
PÓNIARD, (ſ.) Edr. *Dagger.*
PÓNTAGE, (ſ.) treth pynt.
PÓNTIFF, (ſ.) archoffeiriad, pâb.
PONTIFÍCAL, (adj.) eſgobaidd.
PONTIFÍCAL, (ſ.) llyfrau yn cynnwys defodau eſgobaidd.
PONTÍFICATE, (ſ.) Edr. *Popedom.*
PÓNY, (ſ.) ceffyl bychan.
POOL, (ſ.) llynn, pwll.
POOP, (ſ.) llyw llong.
POOR, (adj.) tlawd, anghenus, adfydig, rheidus.
POR, (ſ.) ſŵn diſymmwth.

To POP, (v.) ſonio; neidio 'n ddiſymmwth.
POPE, (ſ.) pâb.
PÓPEDOM, (ſ.) pabaeth.
PÓPERY, (ſ.) pabyddiaeth.
PÓPESEYE, (ſub.) rhan o'r morddwyd.
PÓPGUN, (ſ.) gwn pren.
PÓPISH, (adj.) pabaidd.
PÓPULACE, (ſ.) y werin, y cyffredin bobl.
PÓPULAR, (adj.) a ryngo bodd y bobl, poblogaidd.
POPULÁRITY, (ſ.) ffafor, neu gariad y bobl neu 'r werin.
To PÓPULATE, (v.n.) poblogi.
PÓPULOUS, (adj.) poblog.
PÓPULOUSNESS, (ſ.) poblogrwydd, amlder pobl.
PORCH, (ſ.) porth, cyntedd.
PÓRCUPINE, (ſub.) porcupîn, rhyw fath ar ddraenog.
PORE, (ſ.) chwyſdwll.
To PORE, (v. a.) craffu neu edrych yn dra agos.
PÓREBLIND, (adj.) yn gweled yn agos.
PORK, (ſ.) cig moch.
PÓRKET, (ſ.) mochyn ieuangc.
PÓROUS, (adj.) tyllog.
PÓRPHYRY, (ſ.) maen mynor lliwgoch.
PÓRPOISE, } (ſ.) moelrhon, mor-
PÓRPUS, } hwch.
PÓRRIDGE, (ſ.) cawl, pottes.
PÓRRINGER, (ſ.) cwppan, diſglan.
PORT, (ſ.) ymddygiad.
PORT, (ſ.) Edr. *Harbour.*
PÓRTABLE, (adj.) dygadwy.
PÓRTAL, (ſ.) Edr. *Gate.*
PORTCÚLLICE, (ſ.) porthcwlis.
To PORTÉND, (v. a) rhagddywedyd, darogan.
PÓRTER, (ſ.) porthwr.—cludwr, dygwr llwythau.—math ar ddiod.
PÓRTICO, (ſ.) Edr. *Piazza.*
PÓRTION, (ſ.) rhan, cyfran, twyſg; gwaddol.
PÓRTLY, (adj.) prydweddol.
PORTMÁNTEAU, (ſ.) cŵd i gludo dillad.
PORTRÁIT, } (ſ.) portreiad.
PORTRÁITURE, }
To PORTRÁY, (v.a.) portreiadu.
PÓRY, (adj.) tyllog.
To POSE, (v.n.) Edr. *to puzzle.*
POSÍTION, (ſ.) goſodiad, ſefydliad, cyflead.
PÓSITIVE, (adj.) ſicr; pendant; goſodedig.
PÓSITIVENESS, (ſ.) cyndynrwydd.
To PÓSSESS, (v.a.) meddu, perchennogi, meddiannu, mwynhau.
POSSÉSSION, (ſub.) meddiant, adneu, mwyniant, priodoldeb, perchennogaeth,
PÓSSESSIVE, (adj.) meddianol.
POSSÉSSOR, (ſ.) meddianydd, perchennog.
PÓSSET, (ſ.) poſſel.
POSSIBÍLITY, (ſ.) poſſibldrwydd.
PÓSSIBLE, (adj.) poſſibl, a allo fod.
POST, (ſub.) poſt, yſtlyſboſt.—cennad.—lle, ſwydd, galwad.
To POST, (v.) pryſuro, myned yn fuan.——ſefydlu.
PÓSTAGE, (ſub.) arian a dalir am gludo llythyrau neu un peth arall a ddygir gan gennad.
POSTDILÚVIAN, (adj.) ar ol y diluw.
POSTÉRIOR, (adj.) ol, yn canlyn.
POSTÉRITY, (ſ.) hil, heppil, hiliogaeth.
PÓSTERN, (ſ.) drws bychan.
PÓSTHASTE, (ſ.) brys.
PÓSTHOUSE, (ſ.) tŷ lle derbynir llythyrau.
PÓSTHUMOUS, (adj.) a anwyd, neu a gyhoeddwyd wedi marwolaeth un.
POSTÍLION, (ſ.) marchogwr o flaen cerbyd.
POSTMÁSTER, (ſ.) un yn derbyn llythyrau, a'u danfon gyd a chenhadau.
PÓSTOFFICE, (ſ.) Edr. *Poſthouſe.*
To POSTPÓNE, (v.a.) oedi, goſod yn ol.
PÓSTSCRIPT, (ſ.) ol yſgrifen, ad yſgrifen, tan yſgrifen.
POSTULÁTION, (ſub.) cymmeriad megis gwirionedd heb un prawf.
POSTULÁTORY, (adj.) a gymmerwyd heb brawf.
POSTULÁTUM, (ſub.) teſtyn heb brawf.

Pósture, (ſ.) lle, ſefydliad; agwedd, dull; cyflwr.
Pósy, (ſ) Edr. *Noſegay*.
Pósy, *the motto of a ring*, (ſ.) arwydd yſgrifen ar fodrwy.
Pot, (ſ.) crochon.
Pótable, (adj.) yfadwy.
Pótage, (ſ.) cawl, pottes.
Potátoe, (ſ.) byttaten.
Pót-companion, (ſ.) cydyfwr.
Pótency, (ſ.) gallu, galluedd, nerth, llywodraeth ac awdurdod.
Pótent, (adj.) nerthol, cryf, galluog.
Pótentate, (ſ.) pennaeth.
Poténtial, (adj.) galluog.
Póther, (ſ.) Edr *Buſtle*.
Pót-hook, (ſ.) bachau crochon.
Pótion, (ſ.) diod feddyginiaeth.
Pótlid, (ſ.) clawr crochon.
Pótsherd, (ſ.) darn o grochon pridd.
Pótter, (ſ.) crochennydd.
Póttle, (ſub.) meſur yn cynnwys dau chwart.
Pótvaliant, (adj.) hŷ trwy yfed.
Pouch, (ſ.) cod, coden.—*Fig.* bola.
Póverty, (ſ.) tlodi, angen, angenoctid, eiſiau.
Póulterer, (ſ.) gwerthwr adar dofion.
Póultice, (ſ.) plaſtr eſmwyth i oftwng chŵydd, &c.
Póultry, (ſub.) pob math o adar dofion.
Pounce, (ſ.) ewin aderyn.—powdr *gum Sandarach*.
To pounce, (v.a.) tyllu, trywanu.—gafaelu ag ewinedd.
Pound, (ſ.) pwys.—punt.—ffald.
To pound, (v. a.) pwyo, maeddu, malurio, curo, briwo.—ffaldo.
Pounder, (ſ.) Edr. *Peſtle*.
To pour, (v.) arllwys, tywallt, dywallaw, arloes.
Pout, (ſub.) math ar byſgodyn.—math ar aderyn.---Edr. *Pet*.
Powder, (ſ.) powdr, pluor, llwch, dwſt.
To powder, (v.a.) powdro.—halltu.
Powdering-tub, (ſ.) lleſtr halltu.
Power, (ſ.) gallu, nerth, cadernid, awdurdod, arglwyddiaeth, rheolaeth.
Powerful, (adj.) galluog, nerthol, grymmus; awdurdodol,

Pox, (ſ.) y frech.
French-pox, y frech fawr.
Small-pox, y frech wen.

P R

Prácticable, (adj.) ymarferadwy; mordwyadwy.
Práctical, (adj.) ymarferol.
Práctice, (ſ.) arfer, ymarferiad; cynnefindra; gweithrediad, gwneuthuriad.
To práctice, (v) ymarferyd, ymarfer; gwneuthur.
Pragmátic, Pragmátical. } (adj.) rhodreſus, rhodreſgar, ymyrrus.
Práise, (ſ.) moliant, mawl, clod, clodforedd, canmoliaeth.
To praise, (v.a.) moli, moliannu, clodfori, canmol.
Prame, (ſ.) bâd gwaelod lydan.
To prance, (v.n.) golemmain, crychneidio, golamſach.
Prank, (ſub.) cellwair, chwarae, arabedd, camp, camp ddrwg, gweithred ddrwg.
To prate, *To* prattle, } (v.n.) baldordd, fi-arad oferedd, gwagſiarad.
Práttler, (ſ.) gwagſiaradwr.
Práyity, (ſ.) gwyredd, trawſwyredd, llygredigaeth; drygioni.
Prawn, (ſ.) math ar byſgodyn.
To pray, (v. n.) gweddio, erfyn, attolygu, ymbil, dymuno, ymhwedd.
Práyer, (ſ.) gweddi, erfyn, dymuniad, ymbil, deiſyfiad.
Práyer-book, (ſ.) llyfr gweddi.
To preach, (v. n) pregethu, traethu.
Préacher, (ſ.) pregethwr, traethwr.
Preámble, (ſ.) prol, rhagymadrodd.
Prébend, (ſ.) bywiolaeth eglwys gadeiriol; peryglor eglwys gadeiriol.
Prébendary, (ſ.) peryglor eglwys gadeiriol.
Precárious, (adj.) anſicr; ymddibynol.
Precáriousness, (ſ.) anſicrwydd, ymddibynrwydd.

PRECÁUTION, (ſub.) rhagrybudd, rhybudd blaenllaw, cyfarchwyl.
To PRECÁUTION, (v. a.) rhagrybuddio.
PRECEDÁNEOUS, (adj.) blaenllaw.
To PRECÉDE, (v.a.) blaenori, rhagflaenu, myned o'r blaen, rhagori.
PRECÉDENCE, (ſub.) blaenoriaeth; rhagoriaeth.
PRECÉDENT, (adj.) blaenorol, yn myned o'r blaen.
PRÉCEDENT, (ſ.) eſampl; gweithred flaenorol o'r un natur
PRECÉNTOR, (ſub.) blaen-geiniad, rhag-ceiniad.
PRÉCEPT, (ſ.) gorchymyn, rheol.
PRECÉPTIVE, (adj.) yn cynnwys rheolau.
PRECÉPTOR, (ſub.) meiſtr, athraw, dyſgawdr.
PRECÉSSION, (ſ.) rhagflaeniad.
PRECÍNCT, (ſ.) Edr. *Boundary*.
PRÉCIOUS, (adj.) gwerthfawr, prisfawr, drud, cu.
PRÉCIPICE, (ſ.) diphwys, dibyn.
PRECÍPITANCE, (ſ.) ffrwſt, ffwdan, chudrwydd, brŷs, byrrbwylldra.
PRECÍPITANT, (adj.) byrrbwyll, chud, rhyflaengar.
To PRECÍPITATE, (v. a.) bwrw bendramwnwgl, torrſynyglu. — bryſio.
PRECÍPITATE, (adj.) bendramwnwgl; chwimwth; byrrbwyll.
PRECIPITÁTION, (ſ.) torrſynygliad. —ffrwſt, ffwdan; byrrbwylldra.
PRECÍSE, (adj.) manol, cywraint, cyfrgwbl, union, cymmwys, cywir, pendant, ficr.—ffurfiol.
PRECÍSELY, (adj.) yn union, yn ficr, yn bendant.
PRECÍSENESS, (ſ.) manylrwydd.
PRECÍSION, (ſ.) cywreinrwydd, terfyniad manol.
PRECOGNÍTION, (ſ.) ragwybodaeth.
PRECONCÉPTION, (ſub.) rhagdyb, rhagfarniad.
PRECÓNTRACT, (ſub.) cyttundeb blaenllaw.
PRECÚRSOR, (ſ.) Edr. *Forerunner*.
PRÉDATORY, (adj.) yſglyfaethus.
PREDECÉSSOR, (ſ.) blaenor.—Edr. *Anceſtor*.
PREDESTINÁRIAN, (ſ.) un yn dal rhagarfaeth.
To PREDÉSTINATE, (v. a.) rhagarfaethu, rhagordeinio, rhagluniaethu
PREDESTINÁTION, (ſ.) rhagarfaeth, rhagarfaethiad, rhagordinhad.
To PREDÉSTINE, (v.a.) rhagarfaethu.
PREDETERMINÁTION, (ſ.) rhagfwriad.
To PREDETÉRMINE, (v.a.) rhagfwriadu, rhagderfynu.
PRÉDICABLE, (a.) a ellir ei haeru.
PRÉDICAMENT, (ſ.) rhês, doſparth; gradd.
PRÉDICATE, (ſ.) yr adroddawl.
To PREDÍCT, (v.a.) rhagddywedyd.
PREDÍCTION, (ſ.) rhagddywediad.
PREDÓMINANCE, } (ſ.) rhagoriaeth,
PREDÓMINANCY, } goruchafiaeth, arglwyddiaeth, dylanwad pennaf.
PREDÓMINANT, (adj.) pennaf, a'r dylanwad pennaf.
PRÉ-EMINENCE, (ſub.) rhagoriaeth, rhagorgamp.
PRÉ-EMINENT, (adj.) rhagorol, uchlaw eraill.
PRÉ-EMPTION, (ſ.) iawn i brynu o flaen eraill.
PRÉ-ENGÁGEMENT, (ſub.) rhagymrwymiad.
To PRÉ-ESTÁBLISH, (v.a.) rhagſefydlu.
PRE-ESTÁBLISHMENT, (ſ.) rhagſefydliad.
PRE-EXÍSTENCE, (ſ.) rhaghanfod.
PRE-EXÍSTENT, (adj.) rhaghanfodol, yn bod o'r blaen.
PRÉFACE, (ſ.) rhagymadrodd, rhagdraethawd, prol.
To PRÉFACE, (v.n.) rhagymadroddi.
PREFÁTORY, (adj.) rhagdraethol.
PRÉFECT, (ſ.) llywodraethwr, rheolwr.
PREFÉCTURE, (ſub.) llywodraeth.
To PREFÉR, (v.a.) cyfri'n well, perchi, rhoi'r rhagoriaeth.—dyrchafu mewn anrhydedd.
PRÉFERABLE, (adj.) gwell, mwy rhagorol.
PRÉFERENCE, (ſ.) rhagoriaeth.
PRÉFERMENT, (ſ.) dyrchafiad, codiad.
To PREFÍGURE, (v.) rhagddangos, rhagddelwi, dangos o'r blaen trwy ryw arwydd.
To PREFÍX (v. a.) rhagoſod, rhagappwyntio.

PRÉG-

NANCY, (ſ.) beichiogrwydd, grwydd; ffrwythlondeb.
NANT, (adj.) beichiog, torrog, rthlon; llawn, cyflawn, eglur.
EJÚDGE, (v. a.) rhagfarnu, derfynu.
EJÚDICATE, (v.a.) rhagfarnu, u heb dyſtiolaeth.
JDICE, (ſ.) rhagfarn.—niweid.
ÉJUDICE, (v.a.) peri rhagfarn. weidio.
JDÍCIAL, (adj.) niweidiol, yn niweid, gwrthwyneb.
ACY, (ſ.) preladiaeth, teilyngprelad.
ATE, (ſ.) prelad.
IRÁTION, (ſ.) rhagarchwaeth, brofiad.
ÍMINARY, (adj.) Edr. *Introry.*
ÍMINARY, (ſ.) rhagymadrodd, wynfa traethawd.
UDE, (ſub.) rhyw beth rhagol yn dangos beth ſydd i gan-

ATÚRE, (adj.) rhagaddfed, ed cyn yr amſer; a ddel yn uan.—rhy fyrrbwyll.
ATÚRENESS, (ſ.) gormod brys.
MÉDITATE, (v.a.) rhagfyfyrio, feddylied; dyfeiſio.
IER, (adj.) pennaf, blaenaf.
EMÍSE, (v.a.) egluro, neu oſod r ymlaenllaw.
ISES, (ſ.) teſtynau a oſodwyd r neu a brofwyd o'r blaen.—w, tai, tiroedd, neu leoedd a d o'r blaen.
IUM, (ſ.) gwobr, gwobrwy.
MÓNISH, (v.a.) rhagrybuddio.
ONÍTION, (ſub.) rhagrybudd, udd blaenllaw.
ÓNITORY, (adj.) rhagrybuddiol
UNÍRE, (ſ.) yſgrifen; coſp. hawſdra.
TICE, (ſ.) Edr. *Apprentice.*
CUPANCY, (ſ.) rhagfeddiant, neriad meddiant o flaen arall.
ARÁTION, (ſ.) parottoad, arlwy, erth, darpar.
ÍRATIVE, (adj.) a barotto, neu ſo.
ÁRATORY, (adj.) parottawl.
EPÁRE, (v. a.) parottoi, darparu, rhagbarottoi, arlwyo; cymhwyſo, addaſu.

To PREPÓNDERATE, (v. a.) rhagbwyſo.—Edr. *to outweigh.*
PREPOSÍTION, (ſub.) rhagoſodydd, rhagoſodiad.
To PREPOSSÉSS, (v.a.) Edr. *to prejudice.*
PREPOSSÉSSION, (ſ.) meddiant cyntaf.——rhagfarn.
PREPÓSTEROUS, (adj.) yr hyn ddylai fod yn ddiweddaf yn gyntaf; afreſymmol, gwrthwyneb.
PREPÚCE, (ſ.) blaengroen.
PREREQUISITE, (adj.) rhag-angenrheidiol, angenrheidiol ymlaen llaw.
PRERÓGATIVE, (ſ.) rhagorfraint, braint neillduol.
PRESÁGE, (ſub.) darogan, armes, dewiniaeth.
To PRESÁGE, (v.) darogan, brutio, rhag-ddewinio.
PRÉSBYTER, } (ſ.) offeiriad—
PRESBYTÉRIAN, } ymneillduwr oddi wrth eglwys Loegr.
PRÉSCIENCE, (ſub.) rhag-wybodaeth.
To PRESCRÍBE, (v.a.) pennodi, appwyntio, dangos pa fodd a pha beth a wneir.——addyſgu.
PRÉSCRIPT, (ſ.) gorchymmyn, dull terfynedig, ordinhâd, goſod, hên feddiant, canon.—cyfarwyddyd.
PRESCRÍPTION, (ſ.) rheol.—cyfarwyddyd mewn meddyginiaeth.
PRÉSENCE, (ſub.) preſennoldeb, preſen, gwydd, cynnyrcholdeb.—parodrwydd.
PRÉSENT, (adj.) preſennol, cynnyrchol.
PRÉSENT, (ſ.) rhodd, anrheg.
To PRESÉNT, (v. a.) cyndrychioli, preſentio, cyflwyno; anrhegu.
PRESENTÁTION, (ſub.) rhoddiad; rhoddiad bywiolaeth eglwys.
PRESENTÉE, (ſub.) un a roddwyd iddo fywiolaeth eglwys.
PRÉSENTLY, (adv.) yn breſennol; yn y man, yn fuan.
PRESERVÁTION, (ſ.) cadwriaeth, ceidwadaeth.
PRESÉRVATIVE, (ſ.) yr hyn a gadwo rhag niweid, cyfaredd.

To

To PRESÉRVE, (v.a.) cadw, achub, amddiffyn, diogelu, noddi.

To PRESÍDE, (v.n.) bod mewn awdurdod dros.

PRÉSIDENCY, (ſ.) Edr. *Superintendence.*

PRÉSIDENT, (ſ.) rhaglaw, rhaglywiawdr, penllywydd.

To PRESS, (v.a.) gwaſgu; dirio, cymmell, gwthio.——cymmeryd trwy drais i waſanaeth y brenhin.

PRESS, (ſub.) gwaſg; argraffwaſg, gwaſgbren; gwryf, gwinwryf.—tyrfa.——peth i gadw dillad, neu lyfrau.——awdurdod i gymmeryd pobl trwy drais i waſanaeth y Brenhin.

PRÉSSURE, (ſub.) gwaſg, ymwaſg, gwaſgfa; trais; cyſtudd.

To PRESÚME, (v.a.) tybiaid, credu——rhyfygu, anturio.

PRESÚMPTION, (ſ.) rhyfyg, eofnder.

PRESÚMPTUOUS, (adj.) rhyfygus.

To PRESUPPÓSE, (v.a.) rhagfeddyliaid, rhagdybio.

PRETÉNCE, (ſub.) ffuant, eſgus; hawl.

To PRETÉND, (v.) cymmeryd arno, gwneuthur lliw o beth, lledrithio, ffuantu, ffugio.

PRETÉRIT, (adj.) a aeth heibio, gwedi paſio.

PRETERMÍSSION, (ſ.) gommeddiad, gadawiad heibio.

To PRETERMÍT, (v.a.) myned heibio, cerdded heibio.

PRETERNÁTURAL, (adj.) annaturiol; afreolaidd.

PRETERPÉRFECT, (ſ.) amſer wedi myned yn berffaith heibio.

PRETERPLÚPERFECT, (ſ.) amſer wedi mwy nâ pherffaith baſio.

PRETÉXT, (ſ.) rhith, eſgus, ffug, ffuant.

PRÉTOR, (ſ.) brawdwr rhufeinaidd; maer.

PRÉTORIAN, (adj.) brawdol.

PRÉTTINESS, (ſ.) pertrwydd, deſtluſrwydd.

PRÉTTY, (adj.) pert, hoyw, tlws, prydferth.

To PREVÁIL, (v.n.) tyccio, ffynnu; gorchfygu.

PRÉVALENCE, (ſ.) rhagoriaeth, dylanwad.

PRÉVALENT, (adj.) gorchfygol; mwya i effaith neu ddylanwad.

To PREVÁRICATE, (v.n.) trawſddadleu, cellweirio, cellwair.

PREVARICÁTION, (ſ.) cellweiriad.

To PREVÉNT, (v.a.) rhagflaenu, blaenori; achub; rhwyſtro.

PREVÉNTION, (ſub.) rhagflaeniad, achubiad, rhwyſtr.

PREVÉNTIVE, (ſ.) Edr. *Antidote.*

PRÉVIOUS, (adj.) blaenorol.

PRÉVIOUSLY, (adv.) ym mlaenlaw.

PREY, (ſ.) yſglyfaeth, praidd, yſglyf.

To PREY, (v.n.) preiddio, yſgyfflu, yſglyfaethu, anrheithio.

PRICE, (ſ.) pris, gwerth.

To PRICK, (v.a.) pigo, brathu, ſwmbylio, tymmhigo.

PRICK, (ſ.) ſwmbwl; pigad.——cnoſa cydwybod; aneſmwythder meddwl.——nôd.

PRÍCKET, (ſ.) iwrch dwy flwydd.

PRÍCKLE, (ſub.) draenen.

PRIDE, (ſ.) balchder, traha, uchder, rhyfyg.

PRIEST, (ſ.) offeiriad.

PRIÉSTCRAFT, (ſub.) dichellion yr offeiriaid i gadw llygwyr mewn daroſtyngiad ac i gyfoethogi eu hunain.

PRÍESTHOOD, (ſub.) offeiriadaeth.

PRÍESTLY, (adj.) offeiriadol.

PRIEST-RÍDDEN, (adj.) dan lywodraeth yr offeiriaid megis offeryn yn eu llaw.

PRIG, (ſ.) rhyfygwr, dyn diſerch rhyfygus.

PRIM, (adj.) manol; ffurfiol.

PRÍMACY, (ſ.) y ſefyllfa uchaf yn yr eglwys.

PRÍMAGE, (ſ.) llwyth llong.

PRÍMARY, (adj.) prif, cyntaf, pennaf, dechreuol, gwreiddiol.

PRÍMATE, (ſ.) y pennaf o'r offeiriaid.

PRIME, (adj.) cyntaf, goreu, pennaf, prif, blaenaf, rhagoraf, boreuol.

PRIME, (ſub.) y rhan gyntaf neu orau.—gwawr y dydd.—ieuengtid.—yr awr ganonaidd gyntaf.

To PRIME, (v.a.) dodi powdr mewn

padell

ll dryll.——*In painting*, golawr y lliwiau cyntaf.
ENESS, (ſ.) rhagoriaeth.
EVAL, (adj.) cyntaf, dechreugwreiddiol.
ITIVE, (adj.) prif, cyntaf, ciddiol; hên.
OGÉNIAL, (adj.) cynhenid, afanedig; dechreuol.
OGÉNITURE, (ſ.) cyntafanedth.
ÓRDIAL, (adj.) dechreuol, yn o'r dechreuad.
IROSE, (ſ.) briallu.
CE, (ſ.) tywyſog.
CELY, (adj.) tywyſogaidd.
CESS, (ſ.) tywyſoges.
CIPAL, (adj.) prif, pennaf.
CIPAL, (ſ.) pen-meiſtr; llyraethwr, rheolwr. —— ſwmian ar uſuriaeth.
CIPÁLITY, (ſ.) tywyſogaeth, lefigaeth, arglwyddiaeth.
CIPALLY, (adv.) yn bennaf.
CIPLE, (ſ.) egwyddor.
ÍNCIPLE, (v.a.) egwyddori.
INT, (v.a.) argraffu, printio.
T, (ſ.) argraff, llun, ol.
TER, (ſ.) argraffydd, print-

R, (adj.) cynt, o flaen.
R, (ſ.) prior, abad.
RESS, (ſ.) priores, abades.
RITY, (ſ.) blaenoriaeth.
RY, (ſ.) priordy.
ON, (ſ.) carchar.
I'SON, (v.a.) carcharu.
ONER, (ſ.) carcharwr.
TINE, (adj.) hên, henaidd, af, dechreuol.
HEE, *Abbr. for I pray thee*, etg.
ACY, (ſub.) dirgelwch, rhin; inach.
ATE, (adj.) dirgel, dirgelaidd, liedig, cyfrinachol; unig.
ATÉER, (ſ.) herwlong.
ATELY, (adv.) yn ddirgel.
ATION, (ſ.) difuddiad, difuddiddymmiad.
ATIVE, (adj.) a beir ddifudd-

IEDGE, (ſub.) braint, rhagor-

PRÍVILY, (adv.) yn ddirgel.
PRÍVITY, (ſ.) cymmundeb dirgel; gwybodaeth.
PRÍVY, (adj.) cyfrin, dirgel.
PRÍVY, (ſ.) gaudy.
PRIZE, (ſ.) camp, campdlws; yſbail, anrhaith.
To PRIZE, (v.a.) priſio.
PRIZE-FIGHTER, (ſ.) ymladdwr am wobrwy.
PROBABI'LITY, (ſ.) tebygolrwydd.
PRÓBABLE, (adj.) tebygol.
PRÓBAT, (ſ.) profiad ewyllys, neu lythyr cymmyn.
PROBÁTION, (ſ.) prawf, profiad.
PROBÁTIONARY, (adj.) at brofi, profiadol.
PROBE, (ſub.) offeryn meddyg i chwilio dyfnder archoll.
To PROBE, (v. a.) chwilio archoll.
PRÓBITY, (ſ.) oneſtrwydd.
PRÓBLEM, (ſ.) cweſtiwn wedi ei oſod i lawr.
PROBLEMÁTICAL, (adj.) anficr, dadleuol.
PROBÓSCIS, (ſub.) trwyn; duryn elephant.
PROCÁTIOUS, (adj.) haerllug, drwg foeſol.
PROCÁCITY, (ſ.) Edr. *Petulance*.
PROCÉDURE, (ſ.) trefn o fynediad; mynediad.
To PROCÉED, (v. n.) myned ym mlaen, myned allan, myned rhagddo, deilliaw.
PROCÉEDING, (ſub.) mynediad ym mlaen, cychwyniad, cynnydd.
PRÓCESS, (ſ.) mynediad, mynediad rhagddo; cwrs, yſtod, talm.—— hawl, cynghawſedd.
PROCÉSSION, (ſ.) tyrfa yn rhodio mewn trefn.
To PROCLÁIM, (v. a.) cyhoeddi.
PROCLAMÁTION, (ſ.) cyhoeddiad.
PROCLÍVITY, (ſ.) gogwyddiad at beth, tueddiad.—parodrwydd.
PROCÓNSUL, (ſ.) rhaglaw.
PROCÓNSULSHIP, (ſ.) rhaglawiaeth.
To PROCRÁSTINATE, (v. a.) oedi, gohirio.
PROCRASTINÁTION, (ſ.) oediad.
PRÓCREANT, (adj.) edr. *Productive*.
To PRÓCREATE, (v. a.) cenhedlu, hilio, eppilio.

PRO-

PROCREÁTION, (ſ.) cenhedliad, hiliad, eppiliad.
PROCREÁTIVE, (adj.) cenhedliog, a genhedlio.
PROCREÁTOR, (ſ.) cenhedliwr.
PRÓCTOR, (ſ.) parwr, dirprwywr. —dadleuwr.
PRÓCTORSHIP, (ſ.) ſwydd *Proctor*.
PROCÚMBENT, (adj.) yn gorwedd i lawr.
PROCÚRABLE, (adj.) Edr *Acquirable*.
PROCURÁTION, (ſ.) ynnilliad, cyrhaeddiad.
PROCURÁTOR, (ſub.) dirprwywr, rhaglaw.
To PROCÚRE, (v. a.) dirprwyo.—caffael, ynnill, cyrhaeddyd. —perſwadio.—llattaia.
PROCÚRER, (ſ.) llattai.
PROCÚRESS, (ſ.) llattai.
PRÓDIGAL, (adj.) afradlon, treulgar.
PRODIGÁLITY, (ſ.) afradlondeb.
PRODÍGIOUS, (adj.) aruthrol, anghenfilaidd, annaturiol, rhyfeddol.
PRÓDIGY, (ſub.) aruthredd, peth aruthrol neu ryfeddol.
PRODÍTION, (ſ.) brad, bradwriaeth, bredych.
PRÓDITOR, (ſ.) bradwr.
PRODITÓRIOUS, (adj.) bradwrus, bradus, bredychus, bradog.
To PRODÚCE, (v. a.) dwyn allan, dwyn ar gyhoedd.—cenhedlu.—hwyhau.
PRÓDUCE, (ſub.) ffrwyth.—ſwm.—budd, ynnill.
PRÓDUCT, (ſ.) ffrwyth.--gwaith.--effaith.---ſwm.
PRODÚCTION, (ſ.) dygiad; gwneuthuriad; cyfanſoddiad.
PRODÚCTIVE, (adj.) cenhedliog, a genhedlio, a effeithio.
PRÓEM, (ſ.) rhagymadrodd.
PROFANÁTION, (ſ.) halogiad, anghyſſegriad, anſanctciddiad.
To PROFÁNE, (v a.) halogi, digyſſegru.
PROFÁNE, (adj.) halogi, halogedig; llygol.
PROFÁNENESS, (ſub.) halogrwydd, ammarch pethau cyſſegredig.
To PROFÉSS, (v. a.) addaw ar gyhoedd, cyfaddef, proffeſu.
PROFÉSSION, (ſ.) galwad;—proffes, cyfaddefiad.
PROFÉSSOR, (ſ.) proffeſwr.
To PRÓFFER, (v. a.) cynnyg.
PRÓFFER, (ſ.) cynnyg.
PROFÍCIENCE, } (ſub.) budd.—
PROFÍCIENCY, } gwellhad, cynnydd.
PROFÍCIENT, (ſ.) un wedi cynnyddu mewn dyſgeidiaeth.
PRÓFILE, (ſ.) ochr wyneb.
PRÓFIT, (ſ.) budd, lles, elw, ynnill, llesâd.
To PRÓFIT, (v.) buddio, lleſu, llesâu.
PRÓFITABLE, (adj.) buddiol, lleſol.
PRÓFITABLENESS, (ſ.) buddioldeb.
PRÓFLIGATE, (adj.) anfad, dyrras, drygionus.
PROFOÚND, (adj.) dwfn.
PROFOÚND, (ſ.) dyfnfor, anoddyn.
PROFOÚNDNESS, (ſ.) dyfnder.
PROFÚNDITY, (ſ.) dyfnder.
PROFÚSE, (adj.) afradlon, treulfawr.
PROFÚSENESS, } (ſ.) afrad, afradlon-
PROFÚSION, } rwydd, gwaſtraff, difrod.
To PROG, (v. n.) chwilienna bwyd.
PROG, (ſ.) bwyd, ymborth.
PROGÉNITOR, (ſ.) taid, hendaid.
PRÓGENY, (ſ.) hil, hiliogaeth, eppil.
To PROGNÓSTICATE, (v.a.) darogan, rhagddywedyd.
PROGNOSTICÁTION, (ſ.) rhagddywediad.
PRÓGRESS, (ſ.) cynnydd, cynnyrch, tycciant, cwrs.
PROGRÉSSION, (ſub) mynediad yn raddol, mynediad ym mlaen; cwrs; cynnydd.
PROGRÉSSIVE, (adj.) cynnyddol, cynnyrchiol.
To PROHÍBIT, (v.a.) gwarafun, gwahardd, attal, rhwyſtro.
PROHIBÍTION, (ſ) gwaharddiad.
PROHÍBITORY, (adj.) gwarafunol, a waharddo.
To PROJÉCT, (v.a.) dyfeiſio, dychymmygu.—taflu allan.—(neut.) ſaethu allan.
PRÓJECT, (ſ.) dyfais, dychymmyg.
PROJÉCTION, (ſ.) tafliad allan.—dyfais, dychymmyg.
PROLEGÓMENA, (ſ.) rhagſulwiadau.
PROLÍFIC, } (adj.) ffrwythlon.
PROLÍFICAL, } ---cenhedliog.
PROLÍX, (adj.) helaeth, hir, hirfaith.

PRO-

PROLI'XITY, PROLI'XNESS, (ſ.) hŷd, maithder.
PROLOCU'TOR, (ſ.) traethwr, adroddwr.
PRO'LOGUE, (ſ.) prol, prylog, rhagymadrodd.
To PROLO'NG, (v.a.) eſtyn, hwyhau; oedi.
PROLONGA'TION, (ſ.) hwyhâd, eſtyniad.
PRO'MINENT, (adj.) yn ſefyll allan, yn pwyſo allan, yn ymddangos, yn pwyſo ym mlaen, yn gogwyddo ym mlaen, yn fargod.
PRO'MINENCE, (ſ.) gogwyddiad peth dros y llall, ſaethiad allan, penty, bargod.
PROMI'SCUOUS, (adj.) a fo blith draphlith, a fo blith drachymmyſg, cymmyſgedig, cyffredin i lawer, didrefn, diwahan.
PRO'MISE, (ſ.) addewid, addaw.
To PRO'MISE, (v. a.) addaw, gogyfaddaw.
PRO'MISSORY, (adj.) yn cynnwys addewid.
PRO'MONTORY, (ſ.) penrhyn, morben, pennarth, penfro, penmaen, bryn a fo yn ymyſtyn i'r môr.
To PRO'MOTE, (v. a.) ſymmud ym mlaen, myned ym mlaen.—dyrchafu, codi i oruchafiaeth. — helaethu, yſtyn o hŷd.
PROMO'TION, (ſ.) dyrchafiad, codiad, goruchafiaeth.
To PROMPT, (v.a.) cynnorthwyo; annog.———coffhau, dwyn ar gôf.
PROMPT, (adj.) parod; buan.
PRO'MPTER, (ſ.) cofiwr.
PRO'MPTNESS, (ſub.) parodrwydd, hyfedredd.
PRO'MPTUARY, (ſ.) yſtordy.
To PROMU'LGATE, (v.a.) cyhoeddi.
PROMULGA'TION, (ſ.) cyhoeddiad.
To PROMU'LGE, (v.a.) cyhoeddi.
PRONE, (adj.) gogwyddedig, ar ei ogwydd, yn pwyſo i lawr, tueddol.
PRO'NENESS, (ſub.) gogwydd, gogwyddiad, tuedd.—llethr, goriwaered.
PRONG, (ſ.) fforch.
PRO'NOUN, (ſ.) rhag enw.
To PRONO'UNCE, (v.a) parablu, llefaru, mynegi, datgan.
PRONOUNCIA'TION, (ſ.) adroddiad, traethiad, llafariad, dywediad.
PROOF, (ſ.) prawf, profiad.—tyſtiolaeth.
PROOF, (adj.) anhydraidd.
PRO'OFLESS, (adj.) dibrawf, didyſt.
PROP, (ſ.) atteg, annel, attegbawl, cynnalbren.
To PROP, (v.a) cynnal, attegu.
PRO'PAGABLE, (adj.) a ellir ei ymdannu.
To PRO'PAGATE, (v.a.) cenhedlu.—lledu, ymledu, ymwaſgaru, helaethu.
PROPAGA'TION, (ſ.) cenhedliad.—ymdanniad, ymhelaethiad.
To PROPE'L, (v. a.) gyrru ymlaen, dirio.
PROPE'NDENCY, (ſ.) gogwydd, tuedd.
PRO'PENSE, (adj.) tueddol, gogwyddedig.
PROPENSION, PROPE'NSITY, (ſub.) tuedd, gogwyddiad meddwl, tueddiad ewyllys.
PROPER, (adj.) addas, neillduol, priodol, cymmwys; perthynol. — uchel.
PRO'PERNESS, (ſ.) uchder.
PRO'PERTY, (ſ.) priodoldeb, priodoledd, priodolder; meddiant.
PRO'PHECY, (ſ.) prophwydoliaeth.
To PRO'PHESY, (v. a.) prophwydo, darogan.
PRO'PHET, (ſub.) prophwyd, prophwydwr.
PRO'PHETESS, (ſ.) prophwydes.
PROPHE'TIC, PROPHE'TICAL, (adj.) prophwydoliaethol.
PROPI'NQUITY, (ſub.) cymmydogaeth, neſder; carennydd, cyfathrach.
PROPI'TIABLE, (adj.) hawdd ei heddychu.
To PROPI'TIATE, (v. a.) boddloni Duw ag aberth, gwneuthur iawn i Dduw am bechod, llonyddu, lliniaru, heddychu, dyhuddo.
PROPITIA'TION, (ſ.) aberth a lonyddo ddigofaint Duw, iawn am bechod.

PROPITIÁTORY, (adj.) abl i wneud iawn.

PROPITIÁTORY, (ſ) lle yr heddychid Duw, trugareddfa.

PROPÍTIOUS, (adj.) dianfoddog, hynaws, trugarog, ffafrol.

PROPÍTIOUSNESS, (ſub.) tiriondeb, cymmwynaſgarwch.

PROPLÁSM, (ſ.) mold, cynllun, cynddelw peth.

PROPÓNENT, (ſ.) goſodwr ger bron.

PROPÓRTION, (ſ.) cymmedrolder, cymmeſurwydd y naill beth i'r llall, cyfladdrwydd, cyfartalwch, cyfattebiad y naill beth i'r llall.—maint, grâdd.

To PROPÓRTION, (v. a.) cymmedroli, cymmeſuro.

PROPÓRTIONABLE, (adj.) cyfattebol; cymmwys, addas.

PROPÓRTIONATE, (adj.) cyfattebol.

To PROPÓRTIONATE, (v. a.) cymmeſuro, cymmedroli, cyfatteboli.

PROPÓSAL, (ſ.) cynnyg, cynnygiad; amcan.

To PROPÓSE, (v.a.) goſod ger bron, goſod at yſtyriaeth, cynnyg; amcanu, arfaethu, bwriadu.

PROPOSÍTION, (ſ.) goſodiad, teſtyn neu ymadrodd i'w yſtyried; cynnyg.

To PROPOÚND, (v.a.) goſod ger bron; cynnyg at yſtyriaeth.

PROPRÍETOR, (ſ.) priodawl, meddiannydd.

PROPRÍETY, (ſ.) priodolder, priodoldeb.—cymmwyſder, addaſrwydd.

To PROPÚGN, (v.a.) amddiffyn.

PROROGÁTION, (ſub.) oediad, gohiriad.

To PROROGUE, (v.a.) oedi, gohirio, gadael heibio hyd amſer arall.

To PROSCRÍBE, (v. a.) difroi, deol, tarryrru.

PROSCRÍPTION, (ſ.) deoliad, bwriad ar herw, fforffettiad meddiannau.

PROSE, (ſ.) rhyddiaith, traethawd heb ei gynghaneddu.

To PRÓSECUTE, (v.a.) erlyn, canlyn, dylud, erlid, ymlid; gwyſio, cwyno.

PROSECÚTION, (ſub.) canlyniad; hawl, cynghawſedd, cwyn.

PRÓSELYTE, (ſ.) un wedi newid ei farn grefyddol, proſelyt. *Mat* xxiii. 15.

PRÓSODY, (ſ.) celfyddyd accenu ac iawn adrodd geiriau.

PROSOPOPÉIA, (ſ.) dull o ymadrodd ymha un y mae pethau yn cael eu perſonoli, a'u goſod allan megis yn llafaru.

PRÓSPECT, (ſ.) golwg, golygiad, tremmyn, godremmydd, edrychiad.

PROSPÉCTIVE, (adj.) tremmiol.

To PRÓSPER, (v.) llwyddo, tyccio, ffynnu.

PRÓSPERITY, (ſ.) llwyddiant, tycciant, ffynniant.

PRÓSPEROUS, (adj.) llwyddiannus, ffynnadwy, tycciannus, hylwydd.

To PRÓSTITUTE, (v.a.) ymroi yn buttain, llogi yn buttain.

PRÓSTITUTE, (ſ.) puttain.

PROSTITÚTION, (ſub.) goſodiad ar werth.—putteindra.

To PRÓSTRATE, (v. a.) ymgrymmu, cwympo i lawr, ſyrthio i lawr; ymddaroſtwng.

PRÓSTRATE, (adj.) yn gorwedd ar y llawr.

PROSTRÁTION, (ſ.) ymgrymmiad.

To PROTÉCT, (ſ.) amddiffyn, amwyn, noddi, achleſu; gorthoi.

PROTÉCTION, (ſ.) nawdd, nodded, amddiffyn, achles, ymgeledd.

PROTÉCTOR, (ſ.) nawddwr, noddwr, diffyniawdr, achleſwr, ymgeleddwr.

To PROTÉST, (v.n.) tyſtio yn erbyn peth, rhoi rheſymmau yn erbyn peth.

PROTÉST, (ſ.) cyhoedd ddatganiad meddwl yn erbyn peth

PRÓTESTANT, (adj.) prodeſtanaidd.

PRÓTESTANT, (ſ.) prodeſtant.

PROTESTÁTION, (ſ.) gwiriad, ſierhâd, haeriad; cyhoedd ddatgan meddwl.

PROTHONÓTORY, (ſ.) pen yſgrifennydd.

PROTOMÁRTYR, (ſub.) y merthyr cyntaf.

PRÓTOTYPE, (ſub.) cynllun, cynddelw.

To PROTRÁCT, (v. a.) tynnu allan; hwyhau, yſtyn, oedi.

PRO-

PROTRÁCTIVE, (adj.) cyngydiol.
PROTRÁCTION, (ſ.) cyngyd, gohiriant, godrig.
To PROTRÚDE, (v.a.) gwthio ymlaen.
PROTÚBERANCE, (ſub.) chŵydd, dymchwydd.
PROTÚBERANT, (adj.) yn chwyddo allan.
PROUD, (adj.) balch, rhyfygus, trahaus.—cynhaig.
To PROVE, (v. a.) profi.——tyccio, cynhyddu.
PROVÉABLE, (adj.) profadwy.
PRÓVENDER, (ſ.) ebran, porthiant anifeiliaid.
PRÓVERB, (ſ.) dihareb, ymadrodd cyffredin.
PROVÉRBIAL, (adj.) diarhebol.
To PRÓVIDE, (v.a.) parottoi, darbod, darparu, arlwyo.
PROVIDÉNCE, (ſub.) rhagluniaeth, rhagddarbod, rhagddarbŏdaeth.
PRÓVIDENT, (adj.) darbodus, gochelgar, pwyllog, gofalus.
PROVIDÉNTIAL, (adj.) rhagluniaethol.
PRÓVIDENTLY, (adv.) yn ochelgar, yn ofalus, yn ddoeth.
PRÓVINCE, (ſ.) ardal, rhaglawiaeth, prew, ſwydd, gorchwyl.
PROVÍNCIAL, (adj.) rhaglawiaethol.
PROVÍNCIAL, (ſ.) llywodraethwr eglwyſig.
PROVÍSION, (ſ.) rhagddarbod, darmerth, darpar, parottoad, arlwy.---ymborth, bwyd, porthiant.
PROVÍSIONAL, (adj.) at achoſion preſennol.
PROVÍSO, (ſ.) ammod; eithrad, llyſiant.
PROVOCÁTION, (ſ.) annog, annogiad, annogaeth.---*In law*, appeliad at farnwr.
To PROVÓKE, (v. a.) annog, cyffroi, hyrrio, cynnhyrfu.---denu, hudo.
PRÓVOST, (ſ.) rhaglaw, pennaeth, maer.
PROW, (ſ.) prîm, fflurreg.
PRÓWESS, (ſ.) glewder, dewrder, pybyrwch.
To PROWL, (v.) crwydro.
PRÓXIMATE, (adj.) neſaf, agos.
PROXÍMITY, (ſ.) neſder, cyfneſſafrwydd.

PRÓXY, (ſ.) dirprwywr.
PRUDE, (ſ.) murſen.
PRÚDENCE, (ſ.) prudd-deb, doethineb, ſynwyr, pwylledd, callineb.
PRUDENT, (adj.) doeth, call, prûdd, ſynhwyrol.
PRÚDERY, (ſ.) murſendod.
PRUNE, (ſ.) eirinen, per eirinen.
To PRUNE, (v.) torri ymaith, trychu, amdorri, amdrychu, amyſgythru, yſgythru'r hyn a ſo gormodd.
PRÚNER (ſ.) yſgythrwr.
PRÚRIENCE, } ysfa, awydd, chwant.
PRÚRIENCY, }
PRÚRIENT, (adj.) yn yſu.
To PRY, (v.) chwilib, holi, edrych yn fanol i beth.
PSALM, (ſ.) ſalm, cerdd neu ganiad i Dduw.
PSÁLMIST, (ſ.) ſalmydd.
PSÁLMODY, (ſ.) cydgan ſalmau.
PSALTER, (ſ.) ſallŵyr, llyfr ſalmau.
PSÁLTERY, (ſ.) offeryn cerdd tebyg i delyn.
PSÉUDO, (adj.) gau, ffugiol.

P U

PÚBERTY, (ſ.) addfedrwydd oedran; ſef 14 blwydd mewn mab, a 12 mewn merch.
PÚBLICAN, (ſub.) tollwr.--tafarnwr.
PUBLICÁTION, (ſub.) cyhoeddiad.
PÚBLIC, (adj.) cyhoeddus, cyhoedd, cyffredin.
PÚBLICKLY, (adj.) ar gyhoedd, yn gyhoeddus.
To PÚBLISH, (v.a.) cyhoeddi, datgan ar gyhoedd.
PÚCELAGE, (ſ.) morwyndod.
To PÚCKER, (v.a.) crychu, gwneuthur yn grychiadau.
PÚDDER, (ſ.) Edr. *Tumult*.
To PÚDDER, (v.a.) Edr. *to pother*.
PÚDDING, (ſub.) potten, pwding, gwaedogen, ſelſigen.
PÚDDLE, (ſ.) llacca, dwfr ſefydledig.
PUDÍCITY, (ſ.) diweirdeb.
PÚERILE, (adj.) bachgennaidd, mabaidd.
PUERÍLITY, (ſub.) bachgenneiddrwydd, maboed.
PUFF, (ſ.) chwa, awel, pwff.
To PUFF, (v.) chwythu, awelu; chwyddo, ymchwyddo; ymfalchio; canmol yn ormodol.

Puffy, (adj) gwyntog, awelog.
Puisne, (adj.) ieuangc; bychan; pert.
Puíssance, (ſub.) gallu, nerth, grym.
Puíssant, (adj.) galluog, nerthol.
Puke, (ſ.) Edr. *Vomit*.
To **puke**, (v.a.) Edr. *to vomit*.
To **pule**, (v.n.) lleiſio fel cyw.
To **pull**, (v. a.) tynnu.
Púllet, (ſ.) cywen.
Púlley, (ſ.) chwerfan dro.
To **púllulate**, (v. a.) blaguro, blaendarddu; tyfu.
Púlmonary, } (adj.) yn perthyn
Pulmónic, } i'r yſgyfaint.
Pulp, (ſ.) mwydionyn.
Púlpit, (ſ.) pulpid, areithfa, cadair ymadrodd.
Púlpous, }
Púlpy, } (adj.) tyner, meddal.
Pulsátion, (ſ.) maeddiad, pwyad, curad.
Pulse, (ſub.) curad y rhedweliau, pys, 2 *Sam.* xvii. 28. ffa, *Dan.* i. 12.
Púlsion, (ſ.) gwthiad ym mlaen.
Púlverable, (adj.) a ellir ei bowdro.
Pulverizátion, (ſ.) llychwinad.
To **pulverise**, (v.a.) powdro, llychu, llychwino.
Púmice, (ſ.) carreg yſgafn dyllog.
Pump, (ſub.) ſugnydydd, offeryn i dynnu dwfr.—math ar eſgyd.
To **pump**, (v. a.) gweithio ſugnydydd; codi dwfr â'r cyfryw offeryn.
Pun, (ſ.) Edr. *Quibble*.
To **pun**, (v. n.) Edr. *to quibble*.
Punch, (ſ.) tyllwr.—llyn a wneir o *rum* neu *frandy*, *lemon*, dwfr, a ſugr.—— dyn byrr.
Púncheon, (ſub.) tyllwr.—meſur gwlyb yn cynnwys pedwar ugain a phedwar o alwyni.
Punctílio, (ſ.) pwynt bychan o fanylrwydd, neu gywreinrwydd.
Púnctual, (adj.) manol, cywraint, cywir.
Punctuátion, (ſ.) pwyntiad.
Púncture, (ſ.) pigad, brâth.
Púngency, (ſ.) llymder.
Púngent, (adj.) ſur, egr, llym.
Púniness, (ſ.) bychander.
To **punish**, (v.a) coſpi, ceryddu.
Punishable, (adj.) coſpadwy.
Púnishment, (ſ.) coſp, coſpedigaeth, poen.
Punk, (ſ.) puttain.
Púny, (adj.) gwan, egwan; ieuangc; bychan.
To **pup**, (v. n.) dyfod â chŵn.
Púpil, (ſ.) canwyll y llygad.—yſgolhaig.
Púpilage, (ſ) cyflwr yſgolhaig.
Púpillary, (adj) yſgolhaigaidd.
Púppet, (ſ) delw fechan yn debyg i herlottyn yn dynwared munudau.
Púppy, (ſ.) Edr. *Whelp*.
Púrblind, (adj.) cibddall, coegddall
To **púrchase**, (v.a.) pwrcaſu, prynu.
Púrchase, (ſ.) pwrcas.
Pure, (adj.) pûr, glân, purlan, coeth, difrycheulyd.
Púreness, (ſub.) puredd, purdeb, glendid.
Purgátion, (ſub.) puredigaeth, carthiad, glanhâd, arloeſiad.
Púrgative, (adj.) a gartho, a lanhao.
Púrgatory, (ſ.) purdan.
To **purge**, (v. a.) puro, glanhau, carthu, arloeſi.
Purge, (ſ.) phyſygwriaeth i garthu 'r corph.
Purificátion, (ſ.) puredigaeth.
To **púrify**, (v.a.) puro, glanhau.
Púrity, (ſ.) purdeb, puredd, glendid.
Purl, (ſ.) diod â chwerwlys wedi eu berwi ynddi.
To **purl**, (v. n.) ffrydio allan gyd a ſŵn araf.
Púrlieu, (ſ.) cyffin.
Púrlins, (ſ.) tylathau.
To **purloín**, (v. a.) lledratta yn ddirgel, darnguddio.
Púrple, (adj.) porphor.
Púrples, (ſ.) mannau'n torri allan pan bo un mewn twymyn.
Púrplish, (ſ.) porphoraidd.
Púrport, (ſ.) amcan, diben, yſtyr, meddwl.
Púrpose, (ſ.) amcan, diben, perwyl; arfaeth, bryd, bwriad.

To PÚRPOSE, (v.a.) amcanu, bwriadu.
PÚRPOSELY, (adv.) yn bwrpaſol, yn fwriadol.
To PURR, (v. n.) canu fel cath.
PURSE, (ſub.) pwrs, amner, côd, llogell, alwar.
PÚRSEPROUD, (adj.) balch ar ei gyfoeth.
PÚRSINESS, (ſ.) byrrdra anadl.
PURSÚABLE, (adj.) canlynadwy.
PURSÚANCE, (ſub.) canlyniad, dilyniad.
PURSÚANT, (adj.) canlynol.
To PURSÚE, (v. a.) erlyn, canlyn, dilyn, erlid, ymlid.
PURSÚIT, (ſ.) canlyniad, erlyniad, ymlidiad.
PÚRSUIVANT, (ſ) cennad gwlad, gweinydd, arwyddfardd.
PÚRSY, (adj.) tew a byrr ei anadl.
To PURVÉY, (v a.) parottoi ymborth, parottoi cymmhwyſiadau.
PURVÉYANCE, (ſ.) arlwyad, parottoad ymborth.
PÚRULENCE, } (ſ.) magiad crawn
PÚRULENCY, } mewn clwyf.
PÚRULENT, (adj.) crawnllyd.
PUS, (ſ.) crawn, gôr.
To PUSH, (v. a.) gwthio, hyrddio, dirio, gyrru.
PUSH, (ſ.) gwth, dir, hwrdd.
PÚSHING, (adj.) anturus, ymrous.
PUSILLANÍMITY, (ſ.) lleſgedd, llyfrdra, annewredd, gwangalondid.
PUSILLÁNIMOUS, (adj.) gwangalon, llwfr, lleſg, annewr.

PUSS, (ſ.) câth.
PÚSTULE, (ſ.) pendduyn, llinorynn, crugdardd.
To PUT, (v.a.) goſod, dodi, cyfleu, rhoi.
PUTÁGE, (ſ.) putteindra.
PÚTATIVE, (adj.) tybiedig, cyfrifol.
PÚTID, (adj.) gwael, iſel, dibris.
PUTREFÁCTION, (ſ.) pydriad.
To PÚTRIFY, (v.) llygru, pydru, gwneuthur yn bwdr, braenu.
PUTRÉSCENCE, (ſ.) pydrni, pydredd.
PUTRÉSCENT, (adj.) pwdr, braen, braenllyd.
PÚTRID, (adj.) pwdr.
PÚTRIDNESS, (ſ.) pydredd, pydrni.
PÚTTOCK, (ſ.) Edr. *Bittern.*
To PÚZZLE, (v. a.) Edr. *to perplex.*
PÚZZLE, (ſ.) Edr. *Perplexity.*

P Y

PY'GMY, (ſ.) corr, nâr.—pobl ddychymmygol tri rhychwant o uchder.
PYRAMÍD, (ſ.) adail frigfain ſonbraff; peth a fo bonfras a blaenfain.
PYRE, (ſ.) cludair o gynnyd.
PYRÍTES, (ſ.) carreg dân, calleſtr.
PY'ROMANCY, (ſub.) dewindabaeth trwy dân.
PYROTÉCHNICS, (ſub.) celfyddyd gweithiau tân.
PYRRHÓNISM, (ſ.) Edr. *Sceptiſm.*
PYX, (ſ.) blŵch, golwrch.

QUACK, (ſ.) meddyg annyallus.
To QUACK, (v. n.) lleiſio fel hwyad.
QUADRÁNGLE, (ſ.) Edr. *Square.*
QUADRÁNGULAR, (adj.) pedwar onglog, pedrongl.
QUÁDRANT, (ſub.) pedwaredd ran, pedwaran —offeryn at feſur uchder, yn cynnwys y bedwaredd ran o gylch.
QUÁDRATE, (adj.) pedwar bannog, pedwar ochrog.

To QUÁDRATE, (v.) addaſſu, cymmhwyſo.
QUADRÁTIC, (adj.) pedwar onglog.
QUÁDRATURE, (ſ.) pedwarongledd, yſgwâr.
QUADRÉNNIAL, (adj.) yn digwydd bob pedair blynedd.
QUÁDRUPED, (ſ.) anifail pedwar troediog, pedwar carnol.
QUÁDRUPLE, (adj.) pedwar dyblyg.
To QUÁFF, (v. a.) traflyngcu.
QUÁGGY, (adj.) Edr. *Boggy.*

QUÁG-

QUÁGMIRE, (ſ.) ſiglen.
QUÁIL, (ſ.) ſoſl iar.
QUAINT, adj.) Edr. *Nice.*
QUÁINTNESS, (ſ.) Edr. *Nicety.*
To QUAKE, (v. n.) crynu.
QUALIFICÁTION, (ſ.) cynnyſgaedd, cynnyſgaeddiad; cymmwyſder, addaſrwydd.
To QUÁLIFY, (v. a.) addaſu, cyfaddaſu, cymhwyſo.——tymheru, meddalhau.
QUÁLITY, (ſ.) cynneddf, nattur, priodolder; tymmer; gradd, ſefydliad, anſawdd.---pendefigion.
QUALM, (ſ.) pwl diſymmwth o glefyd.
QUÁNDARY, (ſ.) Edr. *Doubt.*
QUÁNTITY, (ſ.) amledd, maint, maintioli, dognedd, meſur.
QUÁNTUM, (ſ.) cymmaint a, digonolrwydd.
QUARANTÍNE, (ſ.) deugain diwrnod y mae gwŷr llong, a fu mewn lle y bo 'r pla, yn rhwym i'w dreulio cyn gwneuthur un math o ymgyfeillach ag eraill.
QUÁRREL, (ſ.) cweryl, cynnen, ymryſſon, ymgipprys.
To QUÁRREL, (v. n.) cynnhennu, ymryſſon, ymrafaelu, ymgintach.
QUÁRRELLER, (ſ.) ymryſſonwr.
QUÁRRELSOME, (adj.) cynnhennus, ymryſſongar.
QUARRELSOMENESS, (ſ.) ymryſſongarwch.
QUÁRRY, (ſ.) cwarel, cleddiwig.
QUART, (ſ.) chwart, y bedwarydd ran o alwyn, rhennaid.
QUÁRTER, (ſ.) chwarthor, pedwaredd ran, pedwaran.—parth, parthed.—maddeuant, trugaredd.
To QUÁRTER, (v. a.) chwarteru.—llettyu, llettya.
QUÁRTERN, (ſ.) y bedwaredd ran o bint.
QUÁRTO, (ſ.) llyfr pedwarplyg.
To QUASH, (v. a.) goſtegu, daroſtwng.— ddiddymmu, ſeithugio.
QUATÉRNARY, } (ſ.) y nifer ped-
QUATÉRNION, } war.
To QUÁVER, (v. n.) dolyſteinio, chwarae llais.
QUÁVER, (ſ.) nôd mewn miwſic.
QUAY, (ſ.) lle i dirio moddion o longau.
QUEAN, (ſ.) puttain, benyw ddiffrwyth.
QUEÁSINESS, (ſ.) troad neu waſgiad ar y cylla.
QUÉASY, (adj.) Edr. *Squeamiſh.*
QUEEN, (ſ.) brenhines.
QUEER, (adj.) digrif, od, rhyfedd.
QUÉERNESS, (ſ.) odrwydd, neilltuolrwydd.
To QUELL, (v. a.) llethu; gorchfygu; diſtewi, goſtegu.
QUÉLQUECHOSE, (ſ.) Edr. *Trifle.*
To QUENCH, (v.) diffodd, diffoddi; llonyddu, diſtewi.
QUÉNCHABLE, (adj.) diffoddadwy.
QUÉRELE, (ſ.) cweryl, achwyniad wrth lys.
QUERIMÓNIOUS, (adj.) cwynfannus, galarus, achwyngar.
QUÉRIST, (ſ.) ymofynwr.
QUÉRULOUS, (adj.) cwynfannus, galarus, achwyngar.
QUÉRULOUSNESS, (ſ.) galargwyn, cwynfan.
QUÉRY, (ſ.) cweſtiwn, ymofyniad.
To QUÉRY, (v. a.) cweſtiyno, holi.
QUEST, (ſ.) chwiliad, holiad.—rheithwyr.
QUÉSTION, (ſ.) cweſtiwn, gofyniad, holiad.
To QUÉSTION, (v. a.) holi, gofyn, ymofyn, cweſtiyno.
QUÉSTIONABLE, (adj.) amheus, annilys, dadleuol.
QUÉSTIONLESS, (adj.) diammau, dilys, diddadl.
QUIB, (ſ.) Edr. *Sarcaſm.*
To QUÍBBLE, (v.n.) cellwair, chwarae ar eiriau.
QUÍBBLE, (ſ.) cyfrwyſddadl.
QUICK, (adj.) clau, cyflym, buan; byw; bywiog.
QUICK, (ſ.) rhan deimladol, y byw.
To QUÍCKEN, (v.a.) bywhau.—pryſuro, bryſio.
QUÍCKLY, (adv.) yn fuan, ar frys.
QUÍCKNESS, (ſ.) buanrwydd, cyflymder, cywreinrwydd; llymder.
QUÍCKSANDS, (ſub.) ſugn draeth, traeth byw.
QUÍCKSET, (ſ.) planhigyn byw.
QUÍCKSILVER, (ſ.) arian byw.
QUÍDDITY, (ſ.) manylrwydd difudd.

QUIÉSCENCE, (ſ.) gorphwyſdra.
QUIÉSCENT, (adj.) gorphwyſol, llonydd.
QUÍET, (adj.) llonydd, eſmwyth, heddychol, araf.
To QUÍET, (v. a.) tawel, llonyddu, goſtegu, eſmwytho.
QUÍETLY, (adv.) yn araf, yn ddiſtaw, yn eſmwyth.
QUÍETNESS, (ſ.) llonyddwch, eſmwythder, tawelwch.
QUÍETUDE, (ſ.) gorphwyſdra, tawelwch.
QUILL, (ſ.) aſgell; corſen i ddirwyn edau arni.
QUILT, (ſ.) huling o ddau frethyn wedi eu gwnio y naill wrth y llall.
QUINQUAGÉSIMA, (ſ.) dydd ſul ynyd.
QUINQUÉNNIAL, (adj.) o bum mlynedd, a ddigwyddo bob pum mlynedd.
QUÍNSY, (ſ.) mynyglog.
QUINTÉSSENCE, (ſ.) ſylwedd.
QUIP, (ſ.) Edr. *Sarcaſm*.
QUIRE, (ſ.) côr.—pedair ſheet ar hugain o bapur.
QUIRK, (ſ.) cyfrwyſder; doſparthiad cyfrwys.
To QUIT, (v. a.) gadael, rhoi heibio, rhyddhau.
QUITE, (adv.) yn berffaith, yn gwbl, yn hollol.
QUÍT-*Rent*, (ſ.) rhent a delir yn ſlynyddol i arglwydd y maenor.
QUÍTTANCE, (ſ.) rhyddhad.—taledigaeth, tal pwyth.
QUÍVER, (ſ.) cawell ſaethau.
To QUIVER, (v.n.) crynu, dychrynu.
QUÓDLIBET, (ſub.) cyfrwyſdes, pwynt cywraint.
QUOIN, (ſ.) ongl.—cûn, gaing.
QUOIT, (ſ.) coeten.
QUÓTA, (ſ.) rhan, cyfran.
QUOTÁTION, (ſ.) dyfyn.
To QUÓTE, (v. a.) dyfynnu, dywynnu.
QUÓTED, (adj.) dyfynedig, dyfynol.
QUOTH, (v. imperf.) medd, eb.
QUOTÍDIAN, (adj.) beunyddiol.
QUÓTIENT, (ſ.) nifer yn dangos pa ſawl gwaith y mae 'r doſparthydd yn gynnwyſedig yn y nifer i'w rhannu.

RABBET, (ſ.) rhwyll.
To RABBET, (v.a.) rhwyllo.
RÁBBI, (ſ.) athraw, dyſgawdwr.
RÁBBIT, (ſ.) cwningen.
RÁBBLE, (ſ.) Edr. *Mob*.
RACE, (ſub.) gyrfa, hynt, rhedfa, helynt.—ach, cenedl, rhyw.
RACK, (ſ.) ermyg at boeni dynion.—dygnboen.—rhaſtal.—brigwn, gobed.
RACK *of mutton*, gwddf mollt.
To RACK, (v. a.) poeni, penydio, arteithio.—diwaddodi.
RÁCKET, (ſ.) trwſt, ſwn, yſgort, godwrdd.—rhowlarch bêl.
RÁDIANCE, } (ſub.) diſgleirdeb,
RÁDIANCY, } llewyrch.
RÁDIANT, (adj.) paladrog, diſglair.
To RÁDIATE, (v.n.) diſgleirio, bwrw pelydr.
RADIÁTION, (ſub.) bwriad pelydr, diſgleiriad.
RÁDICAL, (adj.) gwreiddiol.
RÁDICALLY, (adv.) yn wreiddiol.
To RÁDICATE, (v.a.) gwreiddio.
RÁDISH, (ſ.) rhuddigl.
RÁDIUS, (ſ.) hanner tryfeſur cylch.
To RÁFFLE, (v. n.) bwrw diſau.
RÁFFLE, (ſ.) bwriad diſau.
RAFT, (ſ.) cludáir o goed a roir ar ddwfr i ddwyn llwythau arni.
RÁFTER, (ſ.) tylath, ceibr, trawſt, diſt.
RAG, (ſ.) cadach, carp, llarp, bratt.
RAGAMÚFFIN, (ſ.) brettyn carpiog.
RAGE, (ſ.) cynddaredd, cynddeiriogrwydd, gorphwyll.
To RAGE, (v.n.) ynfydu, cynddeiriogi, gwallgofi.
RÁGGED, (adj.) brattiog, carpiog.—garw.
RÁGMAN, (ſ.) maſnachwr brattiau neu gadachau.
RÁGSTONE, (ſ.) hogfaen.
RAIL, (ſ.) cledren.

To

To RAIL, (v.) cae â chledr.—diſenwi, difrio.
RÁILLERY, (ſ.) cellwair, dychan, ſenn, gogan.
RÁIMENT, (ſub.) dillad, gwiſg, trwſiad.
RAIN, (ſ.) gwlaw.
To RAIN, (v. n.) gwlawio, bwrw gwlaw.
RAÍNBOW, (ſ.) yr enfys, bwa gwlaw, bwa 'r Drindod, bwa 'r wrâch, bwa'r cyfammod.
RAÍNINESS, (ſ.) gwlawiogrwydd.
RAÍNY, (adj.) gwlawiog.
To RAISE, (v. a.) codi, dyrchafu, cwnnu.
RÁISIN, (ſ.) grawn win ſŷch.
RAKE, (ſub.) rhacca, cribyn.---dyn afradlon.
To RAKE, (v.a.) rhaccanu, cribinio. —chwilio.
RAKÉHELL, (ſ.) dyn anfad, drwg, afradlon.
RÁKISH, (adj.) afradlon, anllad.
RÁLLERY, (ſ.) Edr. *Raillery.*
To RÁLLY, (v.a.) cellwair, gwawdio, gwatwor, ſennu.—goſod bydd-inoedd annhrefnus mewn trefn.
RAM, (ſub.) hwrdd, maharen.---magnel.
To RAM, (v. a.) gorddio, pwyo.—ſechi.
RÁMBLE, (ſ.) gwib, crwydr, gwibiad.
To RÁMBLE, (v.n.) gwibio, crwydro.
RAMIFICÁTION, (ſ.) rhanniad yn golfennau.
RÁMOUS, (adj.) colfennog.
RÁMMISH, (adj.) drewllyd, drewedig
To RAMP, (v. n.) llammu, crychneitio.—dringo.
RAMP, (ſ.) naid, llam.---llangces haerllug chwareus.
RÁMPANT, (adj.) eofn, anturiol, parod i dorri trwy bob rhwyſtrau. ---wedi ei ddwyn i fynu i ymladd.
RÁMPART, } (ſ.) rhagfur, gwrth-
RÁMPIRE, } glawdd.
To RANCH, (v. a.) Edr. *Sprain.*
RÁNCID, (adj.) drewllyd, drewedig.
RÁNCIDNESS, (ſ.) drygſawr; llwydni.
RÁNCOROUS, (adj.) yſgeler, llidus.
RÁNCOUR, (ſ.) malis, llid; cynſigen.
RAND, (ſ.) gwniad eſgyd.
RÁNDOM, (ſ.) antur, damwain.
At RÁNDOM, ar antur, at amcan.
RANGE, (ſ.) rhengc, rhês, rheſtr.—crwydr, gwib.— gogr, gwagr.—cilfach, *Job* xxxix.8 gradell cegin.
To RANGE, (v.a.) rhengcio, goſod mewn trefn.—crwydro, gwibio.
RANK, (adj.) cryf; rhongca; garw; drygſawrus, drewedig.
RANK, (ſ.) trefn, rhês, rheſtr; rhengc; grâdd ; anſodd.
To RANK, (v a.) rhengcio, trefnu; doſparthu.
To RANKLE, (v. n) crawni, llygru. — ymboethi, ymddigio.
To RÁNSACK, (v.a.) anrheithio, yſpeilio.—— chwilio yn fanol.
RÁNSOME, (ſ.) pridwerth, gwerth, *Eſod.* xxi. 30.
To RANSOME, (v a.) prynu, adbrynu.
RANT, (ſ.) baldordd, gwagſiarad.
To RANT, (v.n.) baldordd, baldarddu.
RÁNTIPOLE, (ſ.) baldorddwr.
RAP, (ſ.) cernod, ergyd, cîs.
To RAP, (v.n.) taraw, rhoi ergyd.
RAPÁCIOUS, (adj) rheipus, cipgar.
RAPÁCITY, (ſ.) yſgwfl, trais, cribddail.
RAPE, (ſ.) trais ar ferch, llathrud, llathrudd, anfodd.
To commit a RAPE, gwneuthur anfodd, treiſio merch
RAPID, (adj.) diſymmwth, buan, cipgar.
RAPÍDITY, (ſ) buander, cyflymder.
RÁPIER, (ſ.) bidog.
RAPINE, (ſ.) cribddail, trais, yſgwfl, yſpail, anrhaith.
RÁPTURE, (ſ.) Edr. *Ecſtacy.*
RÁPTUROUS, (adj.) Edr. *Ecſtatic.*
RARE, (adj.) ammheuthun, anaml, teneu, anghyffredin, anfynych; rhagorol.
To RÁREFY, (v.) teneuo, teneuhau.
RAREFÁCTION, (ſ.) teneuhad.
RÁRELY, (adv.) yn anfynych.
RÁRENESS, } (ſ.) anamlder, prin-
RÁRITY, } der, anfynychder; teneuder.
RASCAL, (ſ.) Edr. *Scoundrel.*

RAS-

RASCÁLION, (ſ.) un o'r bobl waelaf.
RASCALLY, (adj.) gwael, iſel.
To RASE, (v.a.) craſu, rhaſglio.—dinyſtro, difethu.—dileu.
RASH, (adj.) byrrbwyll, gwyllt, ehud.
RASH, (ſ.) brêch, torriad allan.
RÁSHER, (ſ.) golwyth.
RÁSHLY, (adv.) yn fyrrbwyll.
RÁSHNESS, (ſ.) byrrbwylldra, ehudrwydd, anturiaeth heb yſtyriaid.
RASP, (ſ.) rhaſgl.
To RASP, (v. a.) rhaſglio.
RÁSPBERRY, (ſ.) afan.
RÁSURE, (ſ.) dilead, craſiad ymaith.
RAT, (ſ.) llygoden ffrengig.
RATE, (ſ.) trêth, ardreth.—pris.
To RATE, (v.a.) priſio; trethu, ardrethu.—*Fig.* drwg arferu.
RÁTHER, (adv.) yn hytrach.
RATIFICÁTION, (ſub.) cadarnhâd, ſicrhâd.
To RÁTIFY, (v.a.) cadarnhau, ſicrhau.
RÁTIO, (ſ.) Edr. *Proportion.*
To RATIÓCINATE, (v. n.) rheſymmu, ymreſymmu; dadleu.
RATIOCINÁTION, (ſub.) ymreſymmiad; dadl, dadlwriaeth.
RÁTIONAL, (adj.) rheſymmol.
RATIONÁLITY, (ſub.) rheſymmoldeb.
RÁTIONALLY, (adv.) yn rheſymmol.
RATSBÁNE, (ſ.) gwenwyn llygod.
To RÁTTLE, (v. n.) ſcinio, clindarddach.—ymdaeru.
RÁTTLE, (ſ.) ſain, trwſt.—cerydd.—tegan plant.
To RÁVAGE, (v a.) difrodi, anrheithio, yſpeilio.
RÁUCITY, (ſ.) crygi, crygni.
To RAVE, (v.n.) gorphwyllo, gwallgofi, ymleferydd, bod yn ſyfrdan.
To RÁVEL, (v.) datweu, dad-ddirwyn; dyryſu.
RÁVEN, (ſ.) cigfran.
To RÁVEN, (v.a.) yſglyfio; traflyngcu.
RÁVENOUS, (adj.) gwangcus.
RÁVENOUSNESS, (ſ.) gwangc.
RÁVIN, (ſ.) yſglyf, yſglyfaeth.
To RÁVISH, (v. a.) treiſio.—hoffi yn fawr.
RÁVISHER, (ſ.) treiſiwr.
RÁVISHMENT, (ſ.) cribddail, trais, gormes.—dirfawr ſerch.
RAW, (adj.) amrwd, îr, llymrig, anaddfed; toſt; anwybodus.
RÁWNESS, (ſ.) amrydedd, llymrigrwydd.—amhroſiad, anwybodaeth.
RAY, (ſ.) pelydr.—raien, morgath.
To RAY, (v. a.) Edr. *to ſtreak.*
RÁZOR, (ſ.) ellyn.

R E

RÉACCESS, (ſ.) taledigaeth ymweliad; ailddyfodiad i mewn.
To REACH, (v.) yſtyn, ymyſtyn; cyrraedd, cyrrhaeddyd, hercyd.
REACH, (ſ.) cyrraedd, cyrrhaeddiad; yſtyniad; gallu.
To READ, (v.a) darllain, lleu.
RÉADING, (ſ.) darlleniad.
RÉADER, (ſ.) darllenydd.
RÉADINESS, (ſ.) parodrwydd.
READMÍSSION, (ſ.) ail ddyfodiad i mewn.
RÉADY, (adj.) parod; bodlon.
RÉAL, (adj.) gwir, cywir; diffug, diffuant; iawn, union.
RÉALITY, (ſub.) ſicrwydd, dilyſrwydd, gwirionedd.
To RÉALIZE, (v.a.) hanſodi.
REALM, (ſ.) teyrnas, brenhiniaeth.
REAM, (ſ.) ugain côr o bapur.
To REÁNIMATE, (v.) adfywio, dadfino.
To REÁNNEX, (v.a.) ailgyſylltu.
To REAP, (v. a) medi.
RÉAPER, (ſ.) medelwr.
REAR, (ſ.) y fyddin olaf, y rhengoedd olaf.
To REAR, (v. a.) codi, dwyn i fynu, magu, meithrin; addyſgu, hyfforddi.
To REASCÉND, (v.n.) ailddringo.
RÉASON, (ſ.) rheſwm.—achos, achlyſur.
To RÉASON, (v.n.) rheſymmu, ymreſymmu, ymddadleu.
RÉASONABLE, (adj.) rheſymmol.
RÉASONABLENESS, (ſ.) rheſymmoldeb.
RÉASONABLY, (adv.) yn reſymmol.

RÉASONING, (ſub.) ymreſymmiad, ymddadleu.
To REASSÉMBLE, (v.) ail gyfarfod, ail gaſglu.
To REASSÉRT, (v a.) ailhaeru, ailſicrhâu.
To REASSÚME, (v. a.) Edr. *to reſume.*
To REBAPTÍZE, (v.a.) ailfedyddio.
REBAPTIZÁTION, (ſ.) ailfedydd, ailfedyddiad.
To REBÁTE, (v.a.) pylu, gwneuthur yn bŵl.
RÉBEL, (ſ.) gwrthryfelwr.
To REBÉL, (v. n.) gwrthryfela, gwrthrin.
REBÉLLION, (ſ.) gwrthrin, gwrthryfel, gwrthluydd.
REBÉLLIOUS, (adj.) gwrthryfelgar.
REBÉLLIOUSNESS, (ſ.) gwrthryfelgarwch.
To REBÓUND, (v. n.) gwrthneitio, adlammu.
REBÓUND, (ſ.) adlam.
REBÚFF, (ſ.) nâg am arch; ſeithugrwydd, gwrthodiad.
To REBUÍLD, (v.a.) ailadeiladu.
To REBÚKE, (v. a.) ceryddu.
REBÚKE, (ſ.) cerydd, ſenn.
RÉBUS, (ſ.) dyfal.
RECÁLL, (ſub.) galwad yn ol, ailalwad.
To RECÁLL, (v.a.) galw yn ol.
To RECÁNT, (v. a.) ailddywedyd; galw yn ol ei air, cyfnewid barn.
To RECAPÍTULATE, (v. a.) ailadrodd.
RECAPITULÁTION, (ſ.) ailadroddiad.
To RECÉDE, (v.n.) cilio yn ol, encilio.
RECEÍPT, (ſ.) derbyniad; cyfarwyddyd.——yſgrîfen cyfaddefiad taledigaeth.
RECEÍVABLE, (adj.) derbynadwy, derbyniol.
To RECÉIVE, (v.a.) derbyn, erbyn, cymmeryd.
To RECÉLEBRATE, (v. a.) ailglodfori.
RÉCENCY, (ſ.) newydd-deb.
RÉCENT, (adj.) newydd, îr, diweddar.
RÉCENTNESS, (ſ.) newydd-deb.
RECÉPTACLE, (ſ.) derbyniawdr, yſtordy.
RECÉPTION, (ſ.) derbyniad.
RECÍPIENT, (ſ.) derbyniawdr.
RECÍPROCAL, (adj.) Edr. *Mutual.*
RECÍPROCALNESS, (ſ.) attychwel, cyfnewidiad.
RECIPROCÁTION, (ſub.) cyfnewidiad.
RECÍSION, (ſ.) torriad ymaith.
RECÍTAL, } (ſ.) datganiad, ad-
RECITÁTION, } roddiad; cyfrifad.
To RECÍTE, (v.a.) datgan, adrodd, mynegu.
To RÉCKON, (v.) cyfrif, rhifo.
RÉCKONING, (ſ.) cyfrif.
To RECLÁIM, (v. a.) diwygio, ceryddu.—galw yn ol.
To RECLÍNE, (v. n.) gogwyddo, pwyſo ar.
RECLÚSE, (adj.) unig, wedi ei gae wrtho ei hun.
RECÓGNISANCE, (ſ.) cyfaddefiad; gwyſtl.
To RECOGNÍSE, (v. a.) cyfaddef.---ailholi.
RECOGNÍTION, (ſ.) cyfaddefiad, cydnabyddiad; ailgyfaddefiad; ail olygiad.
To RECÓIL, (v. n.) cilio'n ol, encilio.
To RECÓIN, (v.a.) ailfathu.
RECÓINAGE, (ſ.) ailfathiad.
To RECOLLÉCT, (v.a.) adgofio, adfeddyliaid---atgynnull, ailgynnull.
RECOLLÉCTION, (ſ.) atgofiad, atgoffa.
To RECOMMÉNCE, (v.a.) ailddechreu, dechreu o newydd.
RECOMMÉNDABLE, (adj.) canmoladwy.
To RÉCOMMEND, (v. a.) cyflwyno.--Edr. *to commend.*
RECOMMENDÁTION, (ſ.) cyflwyniad, canmoliad.
To RECOMMÍT, (v.a.) ailwneuthur.
To RÉCOMPENSE, (v. a.) talu'r pwyth, attalu, gobrwyo.
RÉCOMPENSE, (ſ.) tâl pwyth, pwyth, adtal, taledigaeth, gwobrwy.
To RECONCÍLE, (v. a.) cymmodi, adgym-

adgymmodi, tangnefeddu, heddychu.

RECONCÍLEABLE, (adj.) cymmodol, a ellir ei gymmodi.

RECONCÍLEMENT, } (ſ.) cymmod,
RECONCILIÁTION, } cymmodlonedd, ailheddychiad.

RECÓNDITE, (adj.) dwfn; cuddiedig, dirgel.

To RECONDÚCT, (v. a.) aildywys.

To RECÓNQUER, (v.a.) ailorchfygu.

To RECÓNSECRATE, (v. a.) ailgyſſegru.

To RECÓRD, (v.a) goſod ar goflyfr; coffhau; tyſtiolaethu, dwyn tyſtiolaeth.

RÉCORD, (ſub.) coflyfr, cofreſtr; tyſtiolaeth; coffadwriaeth, *Ezra* vi. 2.

RECÓRDER, (ſ.) cofiadur, cofiawdr, ceidwad cofreſtrau.

To RECÓVER, (v.a.) goreſgyn, ailgaffael, ynnill yn ôl; gwella, iachau, cryfhau, adferyd.

RECÓVERABLE, (adj.) a ellir ei ynnill yn ol, a ellir ei iachau.

RECÓVERY, (ſ.) adferiad; iachad; ynnillad yn ol.

To RECOÚNT, (v.a.) adrodd yn neilldnol.

RECÓURSE, (ſub.) mynediad am help, nodded, neu gynnorthwy.

RÉCREANT, (adj) Edr. *Cowardly.*

To RÉCREATE, (v. a.) difyrru, diddanu, llonni, dadebru, diluddedu.

RECREÁTION, (ſ.) difyrrwch, ailadfer, edfryd, deluddediad.

RÉCREMENT, (ſ.) gwaelodion, ſorod, yſgarthion..

To RECRÍMINATE, (v.a.) cyhuddo mewn attychwel.

RECRUDÉSCENT, (adj.) yn atglefychu, yn ad-ddolurio.

To RECRÚIT, (v. a.) cyflawni diffyg, cyflawni eiſiau.

RÉCRUIT, (ſ.) cyflawniad.—milwr newydd fyned i waſanaeth y brenhin.

RECTÁNGLE, (ſ.) unionongl.

RECTÁNGULOR, (adj) unionongl-og.

RECTIFICÁTION, (ſub.) unionad, goſodiad yn union.—ailddiſtylliad.

To RÉCTIFY, (v.a.) unioni, diwygio.

RÉCTITUDE, (ſ.) uniondeb.

RÉCTOR, (ſ.) peryglor, perſon.—llywydd, llywodraethwr.

RÉCTORSHIP, (ſub.) llywodraeth.

RÉCTORY, (ſ.) perſonoliaeth, perſoniaeth, perſondod.

RECUMBÁTION, } (ſub.) gorwedd-
RECÚMBENCY, } iad.

To RECÚR, (v.n.) dychwelyd, dadredeg, ailgyrchu.

RECÚSANT, (ſ.) ymwrthodwr, un a wrthodo gydſynio ag erthyglau cymmundeb.

RED, (adj.) côch.

RÉDCOAT, (ſ.) ſawdiwr.

To RÉDDEN, (v.) cochi.

RÉDDISHNESS, (ſ.) cochder.

REDDÍTION, (ſ.) attychwel, dychweliad.

To REDÉEM, (v.a.) prynu, adbrynu, gwared.

REDÉEMER, (ſ.) Prynwr.

REDÉMPTION, (ſ.) prynedigaeth, pridwerth, pryniad.

REDÍNTEGRATE, (adj.) gwedl ei adnewyddu.

REDINTEGRÁTION, (ſ.) adnewyddiad.

RÉDLEAD, (ſ.) ſinopr.

RÉDNESS, (ſ.) cochder.

RÉDOLENCE, }
RÉDOLENCY, } (ſ.) perarogl.

RÉDOLENT, (adj.) peraroglaidd.

To REDÓUBLE, (v.a.) ailddyblu.

REDÓUBT, (ſ.) amddiffynfa, diogelfa.

REDÓUBTABLE, (adj.) ofnadwy i elynion.

To REDÓUND, (v. n.) ymhelaethu, 2 *Cor.* iv. 15.

To REDRÉSS, (v. a.) diwygio, unioni.—eſmwythau, gwellhau.

REDRÉSS, (ſ.) diwygiad, eſmwythâd, gwellhâd, unionhâd.

To REDÚCE, (v. a.) dadchwelyd; iſelu, dwyn yn iſel, lleihau.—diwygio anrhefn.—daroſtwng.—briwo.

REDÚCTION, (ſub.) dadchweliad, attychwel.—briwad.—dygiad i drefn.

REDÚNDANCE, } (ſub.) gormodd,
REDÚNDANCY, } gormodedd, ryſedd, wttres.
REDÚNDANT, (adj.) Edr. *Superfluous*.
To REDÚPLICATE, (v. a.) atddyblu, ailddyblu.
REDUPLICÁTION, (ſ.) ailddybliad.
To RE-ÉCHO, (v. n.) adſeinio, darſtain.
RÉECHY, (adj.) myglyd, huddyglyd.
REED, (ſ.) corſen.
To RE-ÉDIFY, (v.a.) ailadeiladu.
REEK, (ſ.) mwg.—dâs.
RÉEKY, (adj.) myglyd.
REEL, (ſub.) cengliadur, cliniadur.
To REEL, (v. a.) dirwyn ar gengliadur.
To REEL, (v. n.) hongcian, tramgwyddo, bwhwiman.
RE-ELÉCTION, (ſ.) ailetholiad.
To RE-ESTÁBLISH, (v.a.) ailſefydlu.
REEVE, (ſ.) goruchwiliwr; rhingyll.
To RE-EXÁMINE, (v. a.) ailholi.
REFÉCTORY, (ſ.) yſtafell fwytta.
To REFÉR, (v.) bwrw at, apelio at, gadael ar un.—perthynu.
REFEREÉ, (ſ) dyddiwr, cylafareddwr.
REFÉRENCE, (ſ.) perthynas.—gollyngiad at frawdle arall.
To REFÍNE, (v.a.) puro, glanhau.
REFÍNEMENT, (ſ.) purad, glanhâd, diwygiad.
REFÍNER, (ſ.) purwr, glanhâwr.
To REFÍT, (v. a.) atgyweirio, diwygio, adnewyddu.
To REFLÉCT, (v.) taflu 'n ol, adlewyrchu.—gwarthruddio, gwaradwyddo.
REFLÉCTION, (ſ.) adlewyrchiad, llun mewn dŷch.—adſyfyriad, yſtyriaeth.-----ſarhâd, ſenn, gogan, barn.
RÉFLUENT, (adj.) yn gwrthlifo.
REFLÚX, (ſub.) adlif, gwrthlif, etrai.
To REFÓRM, (v.a.) diwygio, gwellhau.
REFORMÁTION, (ſub.) diwygiad, gwellhâd moeſau.
REFÓRMER, (ſ.) diwygiwr.
To REFRÁCT, (v.a) torri cŵrs naturiol pelydr.
REFRÁCTION, (ſub) cyfnewidiad cwrs pelydr.
REFRÁCTORINESS, (ſub.) cyndynrwydd, yſtyfnigrwydd, gwrthnyſigrwydd.
REFRÁCTORY, (adj.) cyndyn, anhydyn, yſtyfnig, gwrthnyſig, afrywiog.
To REFRÁIN, (v.) ffrwyno, attal, rhwyſtro; ymattal, ymgadw.
To REFRÉSH, (v.) diluddedu, dadebru, llonni, adnewyddu.—oeri.
REFRÉSHMENT, (ſub.) eſmwythâd, gorphwyſiad.—ymborth.
To REFRÍGERATE, (v.a.) oeri.
REFRÍGERATIVE, } (adj.) naturiol
REFRÍGERATORY, } i oeri.
RÉFUGE, (ſ) nawdd, noddfa, amddiffynfa, diogelfa, nodded, achles.
REFUGÉE, (ſ.) ffoadur, un a ffo i noddfa.
REFÚLGENCE, (ſ.) adlewyrchiad, damlewychiad, diſgleirdeb.
REFÚLGENT, (adj.) diſglair, gloyw, llewyrchiol.
To REFÚND, (v. n.) talu 'n ol, attychwelyd.
REFÚSAL, (ſ.) gwrthodiad, llyſiant, nâg, gommeddiad.
To REFÚSE, (v. a.) gwrthod, gommedd, naccau; llyſu.
RÉFUSE, (ſub.) ſothach, gweddillion.
REFUTÁTION, (ſ.) gwrthbroſiad, dadbroſiad.
To REFÚTE, (v.a.) gwrthbroſi, dadbroſi.
To REGÁIN, (v. a.) ail ynnill, ynnill yn ôl.
RÉGAL, (adj.) brenhinol, tywyſogaidd.
REGÁLE, (ſ.) braint frenhinol.
To REGÁLE, (v.a.) gwledda; rhoi gwledd; llonni.
REGÁLIA, (ſub) llummanau brenhin.
To REGÁRD, (v. a.) ſulwi, dal ſulw ar, golygu; perchi.
REGÁRD, (ſ.) ſulw; parch.
REGÁRDLESS, (adj.) diſulw, eſgeulus.

RÉGENCY, (ſ.) llywodraeth; rhaglawiaeth.
To REGÉNERATE, (v a) adgenhedlu, ail eni.
REGENERÁTION, (ſ.) adenedigaeth, ailenedigaeth, adgenhedliad.
RÉGENT, (ſub.) llywydd, llywodraethwr; rhaglaw.
REGERMINÁTION, (ſ.) attyfiad.
RÉGICIDE, (ſub.) lleiddiad brenhin.
RÉGIMEN, (ſ.) llywodraeth, rheolaeth.——*In diet*, rheol ymborth mewn clefyd.
RÉGIMENT, (ſ.) byddin o filwyr.
REGIMÉNTAL, (adj.) milwraidd.
RÉGION, (ſ.) gwlâd, ardal, bro.
RÉGISTER, (ſ.) cofreſtr, coflyfr.—yſgrifennydd cofreſtrau.
To RÉGISTER, (v a.) yſgrifennu mewn cofreſtr.
RÉGLET, (ſ.) aſtellen argraffydd i wahanu rhwng llinellau.
RÉGNANT, (ſ.) teyrnaſol, llywodraethol.
To REGRÁTE, (v.a.) ſarhau, coddi.—Edr. *to engroſs*.
REGRÁTER, (ſ) Edr. *Engroſſer*.
REGRÉSS, (ſ.) gwrthdro, mynediad yn ol, ymchweliad.
REGRÉSSION, (ſ) ymchweliad.
REGRÉT, (ſub.) gofid, cyſteg, triſtwch, blinder.
To REGRÉT, (v.) gofidio, blino, edifarhau.
RÉGULAR, (adj.) rheolaidd, rheolus, dan reol, a fo wrth reol, a fo wrth linyn.
REGULÁRITY, (ſ.) rheol, rheolaeth.
To RÉGULATE, (v. a.) rheoli, unioni, trefnu.
REGULÁTION, (ſub.) trefn, rheol, llywodraeth.
RÉGULUS, (ſ.) rhann buraf mettel.
REHÉARSAL, (ſ.) datganiad, adroddiad.
To REHÉARSE, (v a.) ailadrodd, ailddraethu, adrodd.
To REJÉCT, (v.a) gwrthod, llyſu; troi heibio.
To REIGN, (v. n.) teyrnaſu, llywodraethu.
REIGN, (ſ.) teyrnaſiad.
To RE-IMBÁRK, (v.) ail fyned i, neu ail ddodi ar fwrdd llong.
To RE-IMBÚRSE, (v. a.) talu 'n ol, talu traul un.
RE-IMBÚRSEMENT, (ſ.) taliad yn ol, dygiad traul.
REIN, (ſ.) awyn, carrai ffrwyn.—rheolaeth.
To REIN, (v. a.) rheoli, ffrwyno.
To REINFÓRCE, (v.) chwanegu nerth, ailgryfhau. — Edr. *to recruit*.
REINFÓRCEMENT, (ſ.) Edr. *Recruit*.
REINS, (ſ.) arennau
To RE-INSTÁTE, (v.a.) goſod mewn ail feddiant, ailſefydlu.
To REJÓICE, (v.n.) llawenhau, gorfoleddu, llawenychu.
To REJÓIN, (v.) ailuno.—ailgyfarfod.—ailatteb.
To RÉITERATE, (v. a.) atddywedyd, ailadrodd.
REITERÁTION, (ſub.) ailadroddiad; adnewyddiad.—ailgychwyniad.
To REJÚDGE, (v. a.) ailfarnu.
To REKÍNDLE, (v. a.) ailennyn.
To RELÁPSE, (v.n.) ail-lithro; llithro 'n ôl.—ailglefychu.
RELÁPSE, (ſ.) llithrad, cwympiad yn ôl.——ailglefychiad.
To RELÁTE, (v.) adrodd, mynegi, datgan.—perthynu.
RELÁTION, (ſ.) adroddiad, mynegiad.—perthynas, carennydd.
RÉLATIVE, (adj.) perthynol, mewn perthynas i.
To RELÁX, (v.) llaccau, llaeſu; dattod, rhyddhau.
RELAXÁTION, (ſ.) rhyddhâd, gollyngdod, llaeſad, eſmwythâd.
RELÁY, (ſub.) ceffylau wedi eu ſefydlu mewn gwahanol fannau ar y ffordd i eſmwythau rhai eraill.
To RELÉASE, (v.a.) rhyddhau, gollwng yn rhydd.
RELÉASE, (ſ.) rhyddhad, gollyngdod.
RELEGÁTION, (ſ.) deolfad.
To RELÉNT, (v. n.) adfeddalhau, tyneru; toſturio.
RELÉNTLESS, (adj.) didrugaredd, didoſturi.
RELÍANCE, (ſ.) ymddiried, goglud.

RÉ-

RÉLICS, (ſub.) y relyw, gweddill, gwargred;—crair, creiriau.
RÉLICT, (ſ.) gwraig weddw.
RELÍEF, (ſ.) cynnorthwy, eſmwythâd; cyſſur, diddanwch.
To RELÍEVE, (v.a.) cynnorthwyo, eſmwythâu, cyſſuro, diddanu.
RELÍGION, (ſ.) crefydd, crêd.
RELÍGIOUS, (adj.) crefyddol.
To RELÍNQUISH, (v.a.) gadaw, gadael; gwrthod.
RÉLISH, (ſ.) blâs, chwaith, archwaeth.
To RÉLISH, (v.a.) blaſu, archwaethu.
RELÚCENT, (adj.) Edr. *Shining*.
RELÚCTANCE, } (ſ.) anewyllyſgar-
RELÚCTANCY, } wch.
RELÚCTANT, (adj.) anewyllyſgar.
To RELY', (v.) ymddibynnu ar, ymddiried.
To REMÁIN, (v. n.) trigo, aros, ymaros, trigo ar ol, aros ar ol.
REMÁINS, (ſ.) Edr. *Relics*.
REMÁINDER, (ſ.) gweddill, gwargred.
To REMÁND, (v.a.) galw yn ol; danfon yn ol.
REMÁRK, (ſ.) ſulwiad.
To REMÁRK, (v.a.) nodi, ſulwi, dal ſulw.
REMÁRKABLE, (adj.) hynod.
REMÁRKABLENESS, (ſ.) hynodrwydd
REMÉDIABLE, (adj.) meddyginiaethol, a ellir ei ddiwygio.
REMÉDILESS, (adj.) difeddyginiaethol.
RÉMEDY, (ſub.) meddyginiaeth, rhwymedi, ymwared,
To RÉMEDY, (v.a.) meddyginiaethu, gwellhau; diwygio.
To REMÉMBER, (v.a.) cofio, atgofio, galw i gof, meddylied.
REMÉMBRANCE, (ſ.) atgof, atgoffa, coffadwriaeth, côf.
To REMÍND, (v. a.) dodi mewn côf, dwyn ar gôf.
REMINÍSCENCE, (ſub.) atgof.
REMÍSS, (adj.) diofal, eſgeulus; yſgafala, yſmala, diddarwr, gwallus.
REMÍSSION, (ſ.) maddeuant, gollyngiad, gollyngdod, rhyddhad; llacciad, llaeſad
REMÍSSNESS, (ſ.) eſgeuluſdra.
To REMÍT, (v.a.) anfon yn ol.—maddeu, rhyddhau.—llaccau, llaeſu.—anfon arian.
REMÍTTANCE, (ſub.) taliad arian mewn lle pell.—ſwm o arian a ddanfonir i le.
RÉMNANT, (ſ.) gweddill.
REMÓNSTRANCE, (ſ.) dangoſiad, amlygiad, darluniad neu ddangoſiad canlyniadau niweidiol peth.
To REMÓNSTRATE, (v.a.) dangos rheſymmau yn erbyn peth.
REMÓRA, (ſ.) rhwyſtr, attal.
REMÓRSE, (ſ.) atgno, cnoſa cydwybod, cyſtudd, gofid am bechod. —trugaredd, toſturi.
REMÓRSELESS, (adj.) creulon, didrugaredd.
REMÓTE, (adj.) pell, pellennig.
REMÓTENESS, (ſ.) pellder.
REMÓVAL, (ſ.) ſymmudiad.
To REMÓVE, (v.a.) ſymmudo, mudo, yſgogi.
REMÓVE, (ſ.) ſymmudiad, ſymmud.
REMÓVEABLE, (adj.) mudol, a ellir ei ſymmud.
To REMÚNERATE, (v.a.) gobrwyo.
RÉNARD, (ſ.) cadno.
RENÁSCENT, (adj.) yn ailgyfodi.
RENCÓUNTER, (ſub.) ymgyfarfod; câd, ymladd, ymgipprys.
To RENCÓUNTER, (v.n.) ymgyfarfod.---ymgipprys.
To REND, (v. a.) rhwygo, dryllio, darnio.
To RÉNDER, (v. a.) talu, talu 'n ol; adferu.---cyfieithu.---rhoi i fynu.
RÉNDEZVOUS, (ſ.) cyfarfod; lle appwyntiedig i gyfarfod.
RENDÍTION, (ſ.) rhoddiad i fynu, gwrhâd.
RENEGÁDE, } (ſ.) gwrthgiliwr.
RENEGÁDO, }
To RENÉW, (v. a.) adnewyddu.—ailddechreu.
RENÉWAL, (ſ.) adnewyddiad.
RÉNNET, (ſ.) math ar afal.
To RENOVÁTE, (v. a.) adnewyddu.
RENOVÁTION, (ſ.) adnewyddiad.
To RENOÚNCE, (v. a.) ymwrthod, ymwadu.
RENÓWN, (ſ.) enw, parch, bri, clôd.
RENÓWNED, (part. & adj.) enwog.
RENT, (ſ.) rhwyg, rhwygiad.---rhent, ardreth.

To RENT, (v.a.) rhwygo.—rhentu, ardrethu.

RENUNCIÁTION, (ſ.) ymwad, ymwrthodiad.

To REPÁIR, (v.a.) cyweirio, adnewyddu, atgyweirio; tacclu.

REPÁIR, } (ſ.) ailgywair, at-
REPARÁTION, } gyweiriad, adnewyddiad, ailwneuthuriad.

REPARTÉE, (ſ.) atteb doeth.

To REPÁSS, (v.) ail-baſſio, myned yn ol.

REPÁST, (ſ.) gwlêdd; pryd, ymborth.

To REPÁY, (v. a.) aildalu, talu 'r pwyth, talu yn ol.

REPÁYMENT, (ſ.) taliad yn ol.

To REPÉAL, (v.a.) Edr. *to abrogate.*

REPÉAL, (ſ.) Edr. *Abrogation.*

To REPÉAT, (v. a.) ailadrodd, aildraethu, ailwneuthur.

To REPÉL, (v.) gyrru yn ol, gwthio yn ol.

To REPÉNT, (v. n.) edifarhau, edifaru.

REPÉNTANCE, (ſub.) edifeirwch, edifeiriant.

REPÉNTANT, (adj.) edifeiriol.

To REPÉOPLE, (v. a.) ail boblu.

REPÉRTORY, (adj.) yſtordy, tryſorfa.

REPETÍTION, (ſub.) ailadroddiad; ailwneuthuriad.

To REPÍNE, (v.n.) Edr. *to murmur.*

To REPLÁCE, (v. a.) ailſefydlu.

To REPLÁNT, (v. a.) ailblannu.

To REPLÉNISH, (v. a.) llenwi, adlenwi.

REPLÉTE, (adj.) llawn, cyflawn.

REPLÉTION, (ſ.) gormodd llawnder.

To REPLÉVIN, } (v. a.) rhyddhau
REPLÉVY, } pethau a attaſaelwyd.

REPLICÁTION, (ſ.) atteb.

To REPLY', (v. n.) atteb, gwrtheb.

REPLY', (ſ.) atteb, gwrtheb.

To REPÓRT, (v. a.) rhoi allan, cyhoeddi; mynegi, rhoi copinod.

REPÓRT, (ſ.) gair, ſon.—cymmeriad, parch.—*of a gun*, yſgort.

To REPÓSE, (v.) goſod i orphwys—ymddiried.—goſod i fynu.—gorphwyſo, cyſgu.

REPÓSE, (ſub.) ymddiried.—gorphwyſdra, eſmwythdra, cwſg.

To REPÓSIT, (v. a.) goſod mewn lle diogel.

REPÓSITORY, (ſ.) yſtordy, tryſorfa.

To REPOSSÉSS, (v. a.) ail-feddu.

To REPREHÉND, (v. a.) ceryddu, beio, ſarhau, argyhoeddi.

REPREHÉNSIBLE, (adj.) ceryddadwy, beius.

REPREHÉNSION, (ſ.) cerydd, ſarhâd, ſenn.

To REPRESÉNT, (v. a.) preſennoli, arwyddoccau preſennoldeb peth, cynnyrcholi, goſod ger bron.

REPRESENTÁTION, (ſ.) cynnyrcholiad, cynnyrcholdeb; dangoſiad; llun.

REPRESÉNTATIVE, (ſ.) cynnyrcholwr.

REPRESÉNTATIVE, (adj.) cynnyrchol.

To REPRÉSS, (v. a.) cyfarſengi, attal, rhwyſtro; ſathru i lawr; daroſtwng.

To REPRIÉVE, (v. a.) rhyddhau oddiwrth ddedfryd marwolaeth, rhoi hamdden.

REPRIÉVE, (ſ.) hamdden, oediad dihenydd.

REPRIMÁND, (ſub.) cerydd, ſenn, ſarhâd.

To REPRIMÁND, (v. a.) ceryddu.

To REPRÍNT, (v. a.) ail argraffu, ail brintio.

REPRÍSAL, (ſ.) y peth a attafaela un mewn attychwel am yſpeiliad, neu golled a oddefodd.

To REPRÓACH, v a.) edliw, dannod; ſarhau, ſennu, dirmygu.

REPRÓACH, (ſ.) edliwiant, ſarhâd, dirmyg, gwarth, gwaradwydd.

REPRÓACHABLE, (adj.) gwaradwyddus.

REPRÓACHFUL, (adj.) gwarthus, gwaradwyddus, edliwgar, gogan-us, enllibus.

RÉPROBATE, (ſ.) dyn wedi ymroddi i ddrygioni, dyn gwrthodedig.

To RÉPROBATE, (v. a.) llyſu, gwrthod.

REPROBÁTION, (ſ.) gwrthodedigaeth, llyſiant.

REPRÓOF, (ſ.) cerydd, ſenn, ſarhâd.

REPRÓVEABLE, (adj.) beius.

To REPRÓVE, (v. a.) ceryddu, beio, ſennu.

RÉP-

RÉPTILE, (ſ.) ymluſgiad.
RÉPTILE, (adj.) ymluſgaidd.
REPÚBLIC, (ſ.) gwladwriaeth, gwerin-llywodraeth.
REPÚBLICAN, (ſ.) gwladwr, un ſo'n dewis gwerin-lywodraeth.
REPÚBLICAN, (adj.) gwladwraidd.
REPÚTIABLE, (adj.) gwrthodadwy.
To REPÚDIATE, (v. a.) gwrthod, llyſu, yſgar.
REPUDIÁTION, (ſub.) gwrthodiad, llyſiant, yſgariaeth.
REPÚGNANCE, } (ſ.) gwrthwyneb-
REPÚGNANCY, } ed, anghyttundeb, anghydfod.
REPÚGNANT, (adj.) gwrthwynebol, anufudd.
REPÚLSE, (ſ.) nâg, llyſiant, ſeithugrwydd, gwrthodiad.
To REPÚLSE, (v. a.) gyrru'n ol, gwthio 'n ol, gyrru ymaith.
REPÚLSION, (ſ.) gwthiad ymaith.
REPÚTABLE, (adj.) parchus, anrhydeddus, a gair da iddo.
REPÚTE, } (ſ.) parch, bri,
REPUTÁTION, } cymmeriad, enw da.
To REPÚTE, (v. a.) cyfrif, perchi.
REQUÉST, (ſ.) gofyniad, arch, eidduned, erfyniad.
To REQUÉST, (v. a.) gofyn, erfyn, erchi, eidduno.
RÉQUIEM, (ſ.) gweddi dros y meirw. — gorphwyſdra, llonyddwch, heddychlonder.
To REQUÍRE, (v.a.) gofyn, ceiſio.--ſefyll mewn eiſiau.
RÉQUISITE, (adj.) angenrheidiol.
REQUÍTAL, (ſ.) tal pwyth, gwobr.
To REQUÍTE, (v. a.) talu'r pwyth.
RÉREWARD, (ſ.) oliaid, llu ol.
RESALUTÁTION, (ſ.) ail-gyfarchiad, ail-annerch.
To RÉSALUTE, (v. a.) ail-gyfarch, ail-annerch.
To RESCÍND, (v. a.) torri ymaith.--*applied to laws*, diddymmu, dirymmu.
RESCÍSSION, (ſ.) torriad ymaith.—diddymmiad.
RESCRÍPT, (ſ.) ordinhâd, neu orchymyn ymerawdr.
To RÉSCUE, (v. a.) gwaredu, amddiffyn, cadw.
RÉSCUE, (ſ.) gwaredigaeth.
RESÉARCH, (ſ.) chwiliad manol.
To RESÉARCH, (v. a.) ailchwilio; holi.
To RESÉAT, (v. a.) ailſefydlu.
RESÉMBLANCE, (ſ.) cyffelybrwydd, tebygolrwydd.
To RESÉMBLE, (v.) tebygu, cyffelybu.
To RESÉNT, (v. a.) cymmeryd yn ſarhâd.—digio wrth; attychwelyd cam, niweid, neu ſarhâd.
RESÉNTMENT, (ſ.) digllonedd, ſoriant, bâr, teimlad dwfn o ſarhâd a pharodrwydd i ymddial.
RESERVÁTION, (ſ.) cadwad yn ddirgel yn y meddwl.—rhyw beth a gedwir erbyn amſer a ddel.—ceidwadaeth.
RESÉRVATORY, (ſ.) lle i gadw peth.
To RESÉRVE, (v. a) cadw, cadw erbyn amſer a ddel.
RESÉRVE, (ſ.) yſtôr. — llyſiant.—mulder, gorchwyledd.
RESÉRVED, (adj.) mûl, diſtaw, diymffroſt.
RESÉRVEDNESS, (ſ.) diſtawrwydd, tawedogrwydd.
RESÉRVOIR, (ſ.) lleſtr mawr i ddala dwfr.
RÉSIANT, (adj.) yn preſwylio mewn lle; preſennol mewn lle.
To RESÍDE, (v. n.) trigo, aros, preſwylio.
RÉSIDENCE, (ſ.) trigfa, trigle, annedd.
RÉSIDENT, (ſ.) goruchwiliwr neu ſwyddog yn trigo mewn lle pellennig.
RÉSIDUE, (ſ.) y gwargred, y gweddill.
To RESÍGN, (v.a.) rhoi i fynu; ymroddi, ymoſtwng yn ymddiriedol.
RESIGNÁTION, (ſub.) ymoſtyngiad ewyllyſgar, ymroddiad, rhoddiad i fynu.
RÉSIN, (ſ.) yſtor.
RESIPÍSCENCE, (ſ.) edifeirwch.
To RESÍST, (v. a.) gwrthwynebu, gwrthſefyll.
RESÍSTANCE, (ſ.) gwrthwynebiad, rhwyſtr.
RESÍSTLESS, (adj.) anwrthwynebol.
RESÓLVABLE, (adj.) doſparthadwy; a ellir ei egluro.

RESÓLUBLE, (adj.) toddadwy.
To RESÓLVE, (v.) eglurhau, amlygu.—dattod, ymddattod; toddi.—ymroddi, arfaethu; penderfynu beth i wneuthur; bod yn ſicr mewn barn neu opiniwn.
RESÓLVE, (ſ.) Edr. *Reſolution.*
RESÓLVEDNESS, (ſub.) dianwadalwch, ſadrwydd.
RESÓLVER, (ſ.) toddwr.
RÉSOLUTE, (adj.) diyſgog, dianwadal, gwaſtad, ſad, ſicr yn ei amcan.—dewr, hŷ.
RÉSOLUTENESS, (ſ.) diyſgogrwydd, dianwadalwch.
RESOLÚTION, (ſ.) eglurhâd, amlygiad.—dattodiad; toddiad—bwriad neu amcan ſefydlog a therfynedig; ymroad—terfyniad; dianwadalwch.—hyder, eofnder.
RESÓNANT, (adj.) adſeiniol.
To RESÓRT, (v.n.) cynniweir, cyrchu.—*In law*, ſyrthio'n ôl.
RESÓRT, (ſ.) tyrfa, mintai; cyrchfa, ymgyfarfod pobl----nodded, amddiffynfa.
To RESÓUND, (v. a.) dadſeinio.
RESÓURSE, (ſ.) Edr. *Shift.*
RESPÉCT, (ſ.) parch, bri, cymmeriad.—golygiad----perthynas.
RESPÉCTFUL, (adj.) parchus.
RESPÉCTIVE, (adj.) neillduol, perthynol.
RESPIRÁTION, (ſ.) anadliad.——hamdden.
To RESPÍRE, (v.n.) anadlu, cymmeryd anadl; gorphwyſo, ymddadflino.
RÉSPITE, (ſub.) hamdden, gorphwyſiad----Edr. *Reprieve.*
To RÉSPITE, (v.a.) Edr. *to reprieve.*
RESPLÉNDENCE, } (ſ.) diſgleirdeb,
RESPLÉNDENCY, } gloywder, llewyrch.
RESPLÉNDENT, (adj.) diſglair, gloyw
RESPÓNDENT, (ſ.) attebwr.
RESPÓNSE, (ſ.) atteb, gwrtheb.
RESPÓNSIBLE, (adj.) attebol, cyfrifol; abl i dalu.
RESPÓNSIVE, (adj.) attebol.
REST, (ſ) gorphwyſdra, eſmwythdra, llonyddwch, hûn, cwſg.
REST, (adj.) eraill; gweddill.
To REST, (v.n.) gorphwys; cyſgu, huno
RESTAURÁTION, (ſ.) adferiad,
RÉSTIFF, (adj.) naglyd, anfoddlon i gyffro, yſtyfnig.
RÉSTIFFNESS, (ſ.) anewyllyſgarwch
RESTITÚTION, (ſ.) adferiad, edfryd, dychweliad.
RÉSTLESS, (adj.) diorphwys, aneſmwyth, aflonydd.
RÉSTLESSNESS, (ſ.) aflonyddwch, aneſmwythdra.
RESTÓRABLE, (adj.) a ellir ei adferyd.
RESTORÁTION, (ſ.) adferiad, edfryd, adnewyddiad
To RESTÓRE, (v.a.) edfryd, adferiad, adnewyddu, talu yn ol, rhoi yn ol.
To RESTRÁIN, (v.a.) attal, lleſtair, ymattal, rhwyſtro.
RESTRÁINT, (ſub.) attal, attalfa, rhwyſtr.
RESTRÍCTION, (ſ.) Edr. *Limitation.*
RÉSTY, (adj.) Edr. *Reſtiff.*
To RESÚLT, (v.n.) neidio yn ol, adlammu.---deillio oddiwrth, canlyn oddiwrth.
RESÚLT, (ſ.) adlammiad--canlyniad
To RESÚME, (v. a.) ail-gymmeryd, ail-ddechreu.
RESÚMPTION, (ſ.) ailgymmeriad.
RESURRÉCTION, (ſ) adgyfodiad, ailgyfodiad.
RESUSCITÁTION, (ſ.) ailgyffroad, adnewyddiad.
To RETÁIL, (v. a.) gwerthu'n ſân ddrylliau.
RETÁIL, (ſ.) gwerthiad mân ddrylliau.
To RETÁIN, (v.a.) cadw, dal ynghof.
RETÁINER, (ſ) heilyn, gwâs.
To RETÁLIATE, (v.a) talu'r pwyth, talu adref y cyffelyb.
RETALIÁTION, (ſ.) taliad yn ol.
To RETÁRD, (v.) dal yn ol, attal, rhwyſtro.
To RETCH, (v. a.) Edr. *to vomit.*
RÉTCHLESS, (adj.) eigeulus.
RETÉNTION, (ſ.) daliad, ceidwadaeth, daliad yn y meddwl, côf.
RETÍCULAR, (adj.) tebyg i rwyd.
RÉTINUE, (ſub.) goſgordd, gweinyddion.
To RETÍRE, (v. n.) Edr. *to retreat.*
RETÍREDNESS, (ſ.) unigolrwydd, dirgeledd.
RETÍREMENT, (ſ.) ymadawiad o

ſetyſſfa gyhoeddus; dirgel-annedd, preſwylfa ddirgelaidd.

To RETÓRT, (v.a.) taflu yn ol, bwrw yn ol, attychwelyd.

RETÓRT, (ſub.) ſenn wedi ei attychwelyd.--lleſtr gwydr â gwddf camm iddo.

To RETRÁCT, (v. a.) Edr. *to recall.*

RETRÉAT, (ſ.) dychweliad, encil. ——diogelfa.---lle dirgelaidd.

To RETRÉAT, (v.n.) cilio, encilio. ---myned i le dirgelaidd.---cymmeryd ymgeledd.

To RETRÉNCH, (v.a.) torri ymaith. ---lleihau traul; caethiwo.

RETRÉNCHMENT, (ſ.) torriad ymaith.---lleihâd traul.

RETRIBÚTION, (ſ.) adroddiad, taliad pwyth, taledigaeth.

To RETRÍEVE, (v.a.) adferyd, ynnill yn ôl, ail-ynnill.

RETROCÉSSION, (ſ.) gwrthgiliad, ciliad yn ol.

RETROGRADÁTION,(ſ.) gwrthdaith, mynediad yn ol.

RETROGRÁDE, (adj.) yn myned yn ol, gwrthwyneb, cyferbyn.

RETROGRÉSSION, (ſ.) mynediad yn ol.

RÉTROSPECT, (ſ.) edrychiad yn ol, myfyriad ar bethau a aethant heibio.

RETROSPÉCTION,(ſ.)edrychiad'nol

To RETÚRN, (v.) dychwelyd, troi yn ol; adferyd, talu yn ol; danfon yn ol.

RETÚRN, (ſub.) attychwel, dychweliad; tal pwyth, taledigaeth.

To REVÉAL,(v.a.) datguddio, egluro.

REVÉALER, (ſ.) datguddiwr.

RÉVEL, (ſ.) gloddeſt.

To RÉVEL, (v. n.) gloddeſta, cadw oſtri.

REVELÁTION, (ſ.) datguddiad.

REVÉNGE, (ſ.) dial, dialedd.

To REVÉNGE, (v.a.) dial, ymddial, dialeddu.

REVÉNGEFUL, (adj.) ymddialgar.

REVÉNGER, (ſ.) dialydd.

RÉVENUE, (ſub.) teyrnged, trêth, cyllid blynyddol.

To REVÉRB, } (v.a.) dadſeinio;
REVÉRBERATE, } gwrthdaro.

To REVÉRE, } (v. a) anrhydeddu,
RÉVERENCE, } perchi, ofni.

RÉVERENCE, (ſ.) parch, anrhydedd.

RÉVEREND, (adj.) parchedig, anrhydeddus.

RÉVERENT, (adj.) goſtyngedig.

REVERÉNTIAL, (adj.) parchus.

REVÉRSIAL, (ſ.) cyfnewidiad, neu ddiddymmiad dedfryd.

To REVÉRSE, (v.a.) dymchwelyd; gwrthdroi ---diddymmu cyfreithiau.

REVÉRSE, (ſub.) cyfnewidiad—— gwrthwyneb, adwedd.

REVÉRSION, (ſ.) hawl i ddyfod ar ôl un arall i feddiant o beth.

To REVÉRT, (v.a) dychwelyd, troi yn ol, gwrthdroi.

To REVÉST, (v. a.) ail-ddilladu---goſod mewn ail-feddiant.

To REVIÉW, (v.a.) ail-edrych, edrych dros, holi; edrych yn ol.

REVIÉW, (ſ.) ail-holiad.---golygiad dros.

To REVILE, (v.a.) Edr. *to reproach.*

REVÍSAL, (ſ.) ail-olygiad, ail-holiad.

To REVÍSE, (v.a.) ail-olygu, ail-holi.

REVÍSE, (ſub.) ail-holiad---prawf wedi ei ail-olygu.

REVÍVAL, (ſub.) adfywiad, adferiad, adnewyddiad.

To REVÍVE, (v.) adfywio, ymadfywio, dadebru, dadlewygu.--adnewyddu.

REÚNION, (ſ) ailunad.

To REUNÍTE, (v.) ailuno.

REVÓCABLE, (adj.) a ellir ei alw yn ol.

REVOCÁTION,(ſ.) adalwad, gwrthalwad, galwad yn ol; diddymmiad.

To REVÓKE, (v.a.) ail-alw, galw yn ol; tynnu yn ol; diddymmu.

REVÓKEMENT, (ſ.) Edr. *Repeal.*

To REVÓLT, (v. n.) gwrthgilio, cilio oddiwrth, troi yn wrthryfelgar oddiwrth un blaid at blaid arall.

REVÓLT, (ſ.) gwrthdroad, cyfnewidiad plaid.

To REVÓLVE, (v.) troi oddiamgylch, treiglo, dattroi, troi.---myfyrio, troi yn y meddwl.

REVOLÚTION,(ſ.)troad mewn cylch, treigl; dychweliad.---cyfnewidiad llywodraeth.----cylch-droad.

To REWÁRD, (v. a.) gobrwyo.

REWÁRD, (ſ.) gwobr, gobrwy, tâl, gobr.
REWÁRDABLE, (adj.) gobrwyol.
REWÁRDER, (ſ.) gobrwywr.

R H

RHÁPSODY, (ſ.) cyfanſoddiad heb na rheol na cyſſylltiad rhwng y naill beth a'r llall
RHÉTORIC, (ſ.) araithyddiaeth.
RHETÓRICAL, (adj.) areithiol.
RHETORÍCIAN, (ſ.) areithydd, areithiwr.
RHEUM, (ſ.) llyſnafedd a ddifera o'r pen, gormwyth.
RHÉUMATIC, (adj) gormwythig.
RHÉUMATISM, (ſ.) gormwyth.
RHINÓCEROS, (ſ.) anifail a chorn ar ei drwyn.
RHOMB, } (ſ.) dull pedwarochr
RHÓMBUS, } a'i onglau'n gyfartal. —math ar byſgodyn.
RHOMBÓIDES, (ſ.) dull pedwarochr a'i onglau a'i yſtlyſau cyferbyniol yn gyfartal.
RHYME, (ſ.) odl, pennill, cerdd, mydr.
To RHYME, (v. n.) odli.
RHY'THMICAL, (adj.) odlaidd.

R I

RIE, (ſ.) aſen, eiſen.
RÍBALDRY, (ſ.) ſerthedd, croeſan, croeſanair.
RÍBBAND, } (ſ.) yſnoden, ffunen,
RÍBBON, } *rhyban.*
RICE, (ſ.) grawn a dyf yn yr *India.*
RICH, (adj.) goludog, cyfoethog.—ffrwythlon.
RÍCHES, (ſ.) cyfoeth, golud, berthedd, alaf.
RÍCHNESS, (ſ.) cyfoethogrwydd, llioſogrwydd.—ffrwythlondeb.
RICK (ſ.) dâs.
RÍCKETS, (ſ.) llechau, llêch.
To RID, (v. a.) rhyddhau, gwaredu. —dinyſtrio.
RÍDDANCE, (ſ.) rhyddhad, gwared.
RÍDDLE, (ſ.) dyfal, adammeg. — rhidyll.
To RÍDDLE, (v.) egluro dyfal. — dyfalu.—rhidyllo.
To RIDE, (v. n.) marchogaeth, marchgau.
RIDGE, (ſ.) crîb, cribyn; grwnn.
RÍDGY, (adj.) grynnog.
RÍDICULE, (ſub.) gwatworgerdd, gwawd, dyfal.

R Í

To RÍDICULE, (v. a.) dyfalu, gwawdio, chwerthin am ben.
RIDÍCULOUS, (adj.) peth i beri chwerthin, cywilyddus.
RIDÓTTO, (ſ.) cydgerdd, cynghanedd.
RIFE, (adj) aml, cyffredin.
To RÍFLE, (v. a.) Edr. *To plunder.*
To RIFT, (v.) Edr. *To cleave.*
RIFT, (ſ.) hollt, agen.
RIG, (ſ.) pen bryn; cefn.—gwawd, gwatwor, arabedd.
To RIG, (v. a.) tacclu.
RIGGADOON, (ſ.) dawns.
RÍGGING, (ſ.) hwylau a thacclau llong.
RÍGGISH, (adj.) anllad.
To RÍGGLE, (v. a.) honcian, ſiglo, bwhwmman.
RIGHT, (adj.) iawn, cyfiawn, union.
RIGHT, (interj.) union!
RIGHT, (ſ) iawn, hawl; uniondeb, cyfiawnder.—braint, rhagorfraint. —priodoldeb.
RÍGHTEOUS, (adj.) cyfiawn.
RÍGHTEOUSNESS, (ſ.) cyfiawnder, uniondeb.
RÍGHTFUL, (adj.) cyfiawn, union, cyfreithlon.
RÍGID, (adj.) ſyth, anyſtwyth, yſtyfnig; creulon, ſarrug, llymm.
RÍGIDNESS, (ſ.) llymder, gerwindeb, yſtyfnigrwydd, anhyblygedd.
RÍGOUR, (ſ.) oerni. — ſythder—— llymder; caledrwydd. — creulondeb.
RÍGOROUS, (adj.) caled, llymm, creulon, durſing.
RILL, (ſ.) afonig, cornant, corrafon.
RIM, (ſ.) ymyl, cwrr, ôr, mîn.
RIME, (ſ.) barrug, llwyd rew.—— hollt, agen.
RIMÓSE, (adj.) agennog, holltog.
To RÍMPLE, (v. a.) Edr. *To pucker.*
RIND, (ſ.) rhiſglyn; cibyn, pîl.
To RIND, (v. a.) pilio, diriſglo.
RING, (ſ.) modrwy, cylch.
To RING, (v.) ſeinio, canu clych. cylchu, amgylchu.
RINGLÉADER, (ſ.) rhagflaenor tyrfa derfyſglyd, blaenor plaid.
RÍNGLET, (ſ) modrwy fechan.
RÍNGWORM, (ſ.) tarddwreinyn.

To RINSE, (v.a.) golchi yn lân, glân olchi.
RÍOT, (ſ.) gloddeſt, wttres. — terfyſg.
To RÍOT, (v. n) gloddeſta. --- terfyſgu, codi terfyſg.
RÍOTOUS, (adj.) wttreſgar; drythyll, anllad. --- terfyſglyd.
To RIP, (v. a.) rhwygo.
RIPE, (adj.) addfed.---perffaith.
To RIPE, *or* RÍPEN, } (v.n.) addfedu.
RÍPENESS, (ſ.) addfedrwydd.
To RISE, (v.n.) codi, cyfodi, cwnnu.
RISE, (ſ.) codiad, cyfodiad. --- dechreuad.
RÍSIBLE, (adj.) cwerthinog, a bair chwerthin.
RISK, (ſ.) Edr. *Hazard.*
To RISK, (v a) Edr. *to hazard.*
RITE, (ſ.) defod, cynnefod, arfer.
RÍTUAL, (ſ.) llyfr defodau.
RÍTUAL, (adj.) defodol.
RIVAL, (ſ.) un a fo'n caru'r un ferch ag arall. Edr. *Competitor.*
To RÍVAL, (v. a.) ceiſio rhagori ar arall, ceiſio'r un peth ag arall.
RÍVALRY, (ſ.) cydymgais.
To RIVE, (v. a) hollti, darnio.
RÍVER, (ſ.) afon.
RÍVET, (ſ.) cethr.
RÍVULET, (ſ.) afonig, nant, cornant.
RIXDÓLLAR, (ſ.) arian bâth Almaen neu *Germany*, o werth 4 s. a 6 c.

R O

ROAD, (ſ) ffordd, prif-ffordd.
To ROAM, (v. n.) crwydro.
ROAN, (adj.) brŷch.
To ROAR, (v. n) rhuo.
ROAR, (ſ.) trwſt, rhuad.
RÓARY, (adj.) gwlithog.
To ROAST, (v. a) rhoſtio.
To ROB, (v. a.) yſpeilio, treiſio.
RÓBBERY, (ſ.) trais, lledrad, yſpeiliad.
ROBE, (ſ.) gwiſg.
To ROBE, (v. a.) gwiſgo.
ROBÚST, (adj.) cryf, cadarn, nerthol.
ROBÚSTNESS, (ſ.) cryfder, caderniid, grym.
ROCHE-*alum*, (ſ.) y fath buraf o alum.

RÓCHET, (ſ.) offerengrys.—pyſgodyn a elwir torrgoch.
ROCK, (ſ.) craig.
To ROCK, (v.a.) honcian, figlo crud.
RÓCKET, (ſ.) gwaith tân.—math ar lyſieuyn.
RÓCKY, (adj.) creigiog.
ROD, (ſ.) gwialen.
RODOMONTÁDE, (ſ.) ymffroſt ofer.
To RODOMONTÁDE, (v.n.) ymffroſtio.
ROE, (ſ.) iwrch.
ROE *of a fiſh*, cronell, grawn pyſgodyn.
ROGÁTION, (ſ.) erfyniad.
ROGUE, (ſ.) crwydiad.—lleidr, dihiryn, dihirwr.
RÓGUERY, (ſ.) dihirwch, anoneſtrwydd.
RÓGUISH, (adj.) Edr. *Knaviſh.*
RÓGUISHNESS, (ſ.) dihirwch.
To ROLL, (v. a.) rholio, trolian; dirwyn, plygu, troi, treiglo, treillio; ymgreinio.
ROLL, (ſ.) plyg, rhol, trol.—coferſtr, llechres, rhifreſtr.
RÓLLER, (ſ.) rhol, trol.
RÓLLING-PIN, (ſ.) rholbren.
RÓMAGE, (ſ.) trafferth, trabludd.
ROMÁNCE, (ſ.) ffûg, ffuant, chwedl dychymmygol.
To ROMÁNCE, (v.n.) ffugio, ffuantu.
ROMÁNCER, (ſ.) celwyddwr, mawreiriog, uchelair, a gair uchel trahaus trabalch gantho.
ROMÁNTIC, (adj.) ffugiol, ffuantus.
RÓMISH, (adj.) pabaidd.
ROMP, (ſ.) chwareu trwſgl.
To ROMP, (v.n.) chwareu yn drwſgl.
RONT, (ſ.) corr, nâr.
ROOD, (ſ.) erwydden.—y bedwarydd ran o gyfair.—croes.
ROOF, (ſ.) cronglwyd, mŵd; taflod genau.
ROOK, (ſub.) yd-frân, llamogreth. —twyllwr.
To ROOK, (v. a.) twyllo; yſpeilio.
RÓOKERY, (ſ.) lle y nytha yd-frain.
ROOM, (ſub.) yſtafell; lle.—ffordd i baſſio.
ROÓMAGE, (ſ.) lle.
ROÓMY, (adj.) llydan, helaeth.
ROOST, (ſ.) clwyd iair.— gorphwyſiad.
To ROOST, (v.n.) cyſgu.

(ſ.) gwreiddyn, bôn, cŷff.
ɔT, (v.) gwreiddio.——di
ldio.
(ſ.) rhâff, cordyn, corden.
E, (v.n.) rhaffo.
ı, (ſ.) rhaffwr, rheffynwr.
(adj.) gludiog, gwydn.
ELEAUR, (ſ.) mantell.
ɪION, (ſ.) gwlithad, diferiad
h.
, (adj.) gwlithog.
(ſ.) rhôs, rhoſyn.
NÓBLE, (ſ.) hên fath o werth
8 c.
the ROSE, yn ddirgel.
, (ſub.) lliw côch paent-

, (ſ.) yſtor; gwm a ddifero
o goed.
UM, (ſ.) pig, gylfin, duryn.
ryn llong.—pulpyd.
(adj.) rhoſaidd, lliw'r rhôs,

,(v.n.) pydru, braenu, mallu.
ſub.) malldod; haint llyn,
int ar anifeiliaid.
ɪION, (ſ.) cylch, cylchiad,

(ſub.) geiriau a draethir yn
fyr.
EN, (adj.) pŵdr, mall.
ENNESS, (ſ.) mallder, mall-
pydrni, llygredd.
ND, (adj.) crwnn.
NDITY, (ſ.) crynnder.
NDO, (ſ.) adeilad crwnn.
'E, (v.n.) crwydro, gwibio.
ı, (ſ.) gwibiad, gwibddyn,
dryn.
E, (ſ.) paent côch.
H, (adj.) garw, gerwin;
n, tôſt, ſarrug.
ÚGHCAST, (v. a.) bras-
thur.---garw-blaſtro.
HCAST, (ſub.) plaſtr garw'n
graian—darluniad garw.
IDRAUGHT, (ſ.) cynllun ga-
furf a llun yr adeilad a ſo
'neuthur.
'GHEN, (v.a.) gwneuthur yn

INESS, (ſub.) garwedd, ger-
eb; ſarrugrwydd.
), (adj) crwnn, talgrwn.

ROUND, (ſ.) cylch.—ffon yſgol.
ROÚNDABOUT, (adj.) o amgylch;
llydan, helaeth.
RÓUNDNESS, (ſ.) crynnder.
o ROUSE, (v.) deffroi; cyffroi,
cynnhyrfu.
ROUT, (ſ.) torf, rhawd.—lladdfa,
aerfa, gyrriad ar ffo.
To ROUT, (v. a.) gorchfygu, gyrru
ar ffo; goreſgyn.
ROUTE, (ſ.) ffordd.
ROW, (ſub.) rhês, rheſtr, rhengc,
gwanaf.
To ROW, (v.a.) rhwyfo.
RÓWEL, (ſub.) troell yſpardyn,—
gwarath.
ROYAL, (adj.) brenhinol, teyrnaſ-
aidd.
RÓYALTY, (ſub.) ſwydd neu ur-
ddas brenhin.

R U

To RUB, (v. a.) rhwbio, rhyglu.
RUB, (ſ.) rhwyſtr, lluddias, lleſ-
tair.---rhwbiad.
RÚBBISH, (ſub.) ſorod, ſothach,
addail, yſbwrial.
RÚBRICK, (ſ.) rhuddell.
RÚBY, (ſub.) rhudden, rhyw faen
gwerthfawr.---cochder.
RUCTÁTION, (ſ.) bytheiriad.
RÚDDER, (ſ.) llyw llong.
RÚDDINESS, (ſ.) cochder.
RÚDDLE, (ſ.) rhudden, rhuddell,
nôd côch.
RÚDDY, (adj.) rhûdd, rhuddgoch.
RUDE, (adj.) trwſgl, garw, ang-
hywraint; anhyddyſg; anwedd-
aidd, taeog, anfoeſol.
RÚDENESS, (ſ.) taeogrwydd, an-
foeſoldeb.
RÚDIMENT, (ſ.) egwyddor, mab-
ddyſg, yr athrawiaeth gyntaf.
To RUE, (v.) galaru, gofidio, gridd-
fan.
RUE, (ſ.) rhut, rhyw.
RÚEFUL, (adj.) galarus, gwilofus,
alaethus.
RÚEFULNESS, (ſub.) galar, alaeth,
triſtwch.
RÚFFIAN, (ſ.) yſpeiliwr, mwrdd-
wr, dyn creulon.
To RÚFFLE, (v.a.) anrhefnu.——
ymddigio——dullio, ſideru.

RÚFFLE,

RÚFFLE, (ſ.) llain o liain dulliog a wiſgir yn lle addurn o amgylch yr arddyrnau.—terfyſg.
RUG, (ſ.) rhwg, mantell gedenog, mantell 'werddonig.
RÚGGED, (adj) garw, gerwin. — ſarrug, creulon.
RÚGGEDNESS, (ſ) garwder, gerwindeb, ſarrugrwydd.
RUGÓSE, (adj.) rhychog, dulliog.
RÚIN, (ſ.) adfail, cwymp, dinyſtr, diſtryw.
To RÚIN, (v a.) dinyſtrio, anrheitho.
To RÚINATE, (v. a.) dinyſtrio, gwneuthur yn dlawd ac yn druenus.
RUINÁTION, (ſ.) cwymp, dinyſtr.
RÚINOUS, (adj.) adfeiliedig, dinyſtriol.
RULE, (ſ.) llywodraeth, rheol, cyfarwyddyd, canon.
Carpenter's RULE, rheol ſaer, *rhiwl.*
To RULE, (v. a.) rheoli, llywodraethu.
RÚLER, (ſ.) rheolwr, llywodraethwr.
RUM, (adj.) call, cyfrwys.
RUM, (ſ.) llynn a ddiſtyllir o ſugr.
To RÚMBLE, (v. n.) gwneuthur llais iſel cryglyd.
To RÚMINATE, (v. n.) cnoi cil. — myfyrio.
RUMINÁTION, (ſ.) cnoad cil. —— myfyriad.
To RÚMMAGE, (v. a.) chwilio; yſpeilio.
RÚMOUR, (ſ.) y ſôn, y gair.
To RÚMOUR, (v. a.) rhoi ſon i maes.
RUMP, (ſ.) terfyn aſgwrn y cefn, ffolen.
To RÚMPLE, (v. a.) crychu, rhychu, tolcio.
To RUN, (v. n.) rhedeg.
RUN, (ſ.) rhedfa.
RÚNAGATE, } (ſub.) gwrthgiliwr,
RÚNAWAY, } ffoadur.
RÚNDLE, (ſ.) ffon yſgol.— ſidyll.
RÚNDLET, (ſ.) baril fechan.
RÚNNER, (ſ.) rhedegwr.
RÚNNET, (ſ.) cywer, cwirdeb, caul.
RÚPTURE, (ſ) rhwyg, rhwygiad, torriad.—terfyſgiad, terfyſg.
RÚRAL, (adj.) gwledig, gwladaidd.
RURÁLITY, } (ſub.) gwladeidd-
RÚRALNESS, } rwydd.
RUSH, (ſ.) brwynen.
To RUSH, (v. n.) rhuthro.
RUSH, (ſ.) rhuthr.
RÚSHY, (adj.) brwynog.
RÚSSET, (adj.) rhuddgoch.—garw.
RUST, (ſ) rhwd, rhydni.
To RUST, (v. n.) rhydu.
RÚSTIC, (adj.) gwladaidd, gwledig; trwſgl; cartrefaidd, anghelfydd.
RÚSTIC, (ſ.) Edr. *Clown.*
RÚSTICAL, (adj.) garw, gerwin; anwar, dywal.---diaddurn.
To RÚSTICATE, (v.) trigo yn y wlad ---danfon i'r wlad.
RUSTÍCITY, (ſ.) gwladeiddrwydd, taeogrwydd. --- cartrefeiddrwydd, delffeiddrwydd.
RÚSTY, (adj.) rhwdlyd.
RÚTHFUL, (adj.) Edr. *Rueful.*
RÚTHLESS, (adj.) didrueni, didoſturi.
RÚTHLESSNESS, (ſ.) annhoſturi.
RÚTTISH, (ſ.) anllad, drythyll.
RYE, (ſ.) rhyg.

SABÁOTH, Heb. (ſ.) lluoedd.
SÁBBATH, (ſ.) ſabbath, gorphwyſder.
SABBÁTICAL, (adj.) ſabbathol.
SÁBLE, (adj.) du.
SÁBRE, (ſ.) Edr. *Scymiter.*
SÁBULOUS, (adj.) graianog.
SACERDÓTAL, (adj.) offeiriadol.
SÁCHEL, (ſ.) yſgreppan, cŵd, côd.
SACK, (ſ.) ſâch, ffettan. — gwiſg benyw.—math ar win melus.—difrod, anrhaith.
To SACK, (v. a.) ſachu. — difrodi, anrheithio.
SÁCKCLOTH, (ſ.) ſachliain.
SÁCRAMENT, (ſ.) llŵ, twng, ſacrafen, ſacrament.
SACRAMÉNTAL, (adj.) ſacramentaidd.

:D, (adj.) cyſſegr, cyſſegredig, aidd.
:DNESS, (ſ.) ſancteiddrwydd.
:FICE, (ſ.) aberth, offrwm.
:RIFICE, (v. a.) aberthu, offrwm.
LEGE, (ſ.) cyſſegr-ladrad, gr-yſpail, cyſſegr-anrhaith.
LÉGIOUS, (adj.) yn lladratta u cyſſegredig.
ST, } (ſ.) ceidwad lleſtri
STAN, } eglwys.
(adj.) triſt, galarus, prûdd, vm, alaethus.
ODEN, (v. a.) triſthau, gwneu- yn driſt.
LE, (ſ.) cyfrwy.
ODLE, (v. a.) cyfrwyo.
SS, (ſ.) triſtyd, triſtwch, trym- prudd-der.
(adj.) diogel, diangol.
(ſ) cell.
CÓNDUCT, (ſ.) Edr. *Convoy*.
UARD, (ſ.) nodded, ymgel- ceidwad, gwarcheidwad.
IESS, (ſ.) diogelrwydd.
Y, (ſ.) diogelwch.
ON, (ſ.) ſaffrwm.
CIOUS, (adj.) ſynhwyrol, , call.
CIOUSNESS, } (ſ.) ſynwyrol-
CITY, } deb, cyflym- leall.
(ſ.) ſaets.—gwr doeth.
(adj.) call, doeth, prûdd.
TARY, (ſ.) arwydd y ſaeth-
(ſ.) hwyl llong, llen llong.
L, (v. n.) hwylio.
R, } (ſ.) morwr.
R, }
(ſ.) bloneg, ſaim.
ÓIN, (ſ.) meillion.
, (ſ.) ſant.
NT, (v. a.) ſeintio.
(ſ.) achos, ethryb.
'S SAKE, er mwyn un.
IOUS, (adj.) anllad, dryth-
ITY, (ſ.) anlladrwydd.
, (ſub.) llyſiau a fwytair yn n.
IÁNDER, (ſ.) anifail ffugiol a ymmygid ei fod yn trigo yn

SÁLARY, (ſ.) hûr, cyflog.
SALE, (ſub.) gwerthiad, arwerth- iad.
SÁLEABLE, (adj.) gwerthadwy.
SÁLIENT, (adj.) yn neittio.
SÁLINE, (adj.) hallt.
SÁLIVA, (ſub.) poer.
To SÁLIVATE, (v. a.) peri i'r poer i redeg trwy phyſygwriaeth.
SÁLLOW, (ſ.) helygen.
SÁLLOW, (adj.) clafaidd.---melyn.
SÁLLOWNESS, (ſ.) melynder.
SÁLLY, (ſ.) rhuthr.
To SÁLLY, (v. n.) rhuthro.
SÁLMON, (ſub.) eog, pyſgodyn eog.
SALT, (ſ) halen.
To SALT, (v. a.) halltu, halennu.
SALT, (adj.) hallt.
SÁLTISH, (adj.) halltaidd.
SÁLTLESS, (adj.) dihalen, diflas.
SÁLTNESS, (ſ.) halltrwydd.
SALTPÉTRE, (ſ.) nitr.
SALVÁTION, (ſub.) iechydwriaeth, iachawdwriaeth.
SALÚBRIOUS, (adj.) iach, iachol, iachus.
SALÚBRITY, (ſ.) iachuſrwydd.
SALVE, (ſ.) eli, plaſtr, ennaint.--- iachâd, rhwymedi.
To SALVE, (v.a.) iachau, gwellhau.
SÁLVO, (ſ.) eſgus.
SÁLUTARY, (adj.) iachol, iachus.
SALUTÁTION, (ſ.) cyfarch, cyfar- chiad, annerch.
To SALUTE, (v. a.) cyfarch, an- nerch.
SÁLUTE, (ſ.) cyfarch.—cuſan.
SAME, (adj.) yr un.
SÁMENESS, (ſ.) Edr. *Identity*.
SÁMPHIRE, (ſ.) paladr hir, corn y carw môr.
SÁMPLE, (ſ.) ſiampl.
SÁMPLER, (ſ.) eſampl, cynllun.
SÁNABLE, (adj.) a ellir ei iachau.
SÁNATIVE, (adj.) iachol.
SANCTIFICÁTION, (ſ.) ſancteidd- hâd, ſancteiddiad.
To SÁNCTIFY, (v. a.) ſancteiddio, cyſſegru.
SÁNCTIMONY, (ſ.) ſancteiddrwydd, dwywolder.
SÁNCTION, (ſub.) cadarnhâd; or- dinhâd, cyfraith.

SÁNCTI-

SÁNCTITUDE, } ſub.) ſanctteidd-
SÁNCTITY, } rwydd.
SÁNCTUARY, (ſub.) cyſſegr, teml. ---noddfa.
SAND, (ſ.) tywod, tywad.
SÁNDAL, (ſ.) gwintas, eſgid ragiſel, ffalach.
SÁNDY, (adj.) tywodog, tywodlyd.
SANE, (adj.) iâch, holliach; yn ei gof.
SÁNGUINARY, (adj.) gwaedlyd, creulon.
SÁNGUINE, (adj.) gwaedlyd; o liw gwaed.—gwreſog, awyddus.
SANHEDRIM, (ſ.) penllys yr Iuddewon.
SÁNIES, (ſub.) crawn, gôr, madredd.
SÁNIOUS, (adj.) crawnllyd, madreddog.
SÁNITY, (ſub.) iechyd.—pwylledd meddwl.
SAP, (ſ.) ſûg, ſûdd, nôdd.
To SAP, (v.a.) Edr. *to undermine.*
SÁPPHIRE, (ſ.) maen ſaphir.
SÁPID, (adj.) blaſus, chwaithus.
SÁPIENCE, (ſ.) doethineb, ſynwyr.
SÁPIENT, (adj.) doeth, call,
SÁPLESS, (adj.) diſudd, ſŷch.
SAPONÁREOUS, } (adj.) ſebonllyd.
SÁPONARY, }
SÁPOR, (ſ.) blâs, chwaith.
SÁPPINESS, (ſ.) llawnder ſûdd.—*Fig.* ffolineb, ynfydrwydd.
SÁPPY, (adj.) îr, llawn ſûdd.—*Fig.* gwan; ynfyd.
SÁRCASM, (ſ.) cellwair, gwawd; gwarth.
SARCÁSTIC, } (adj.) gwarthus,
SARCÁSTICAL, } dychanus; llym.
SARCÓPHAGUS, (adj.) yſgnawd.
SARK, (ſ.) crŷs.
SARSE, (ſ.) gwagr rhawn.
SASH, (ſ.) ffeneſtr.—gwregys ſidan a wiſg ſwyddogion.
SÁSSAFRAS, (ſ.) math ar bren.
SÁTAN, (ſ.) gwrthwynebwr, ſatan.
SATÁNIC, } (ſ.) cythreulig, di-
SATÁNICAL, } aflêdig.
SATÉLLITE, (ſ.) planed a ſo'n troi oddiamgylch i blaned arall.
To SÁTIATE, (v. a.) llenwi, digoni, diwallu; laru.
SATÍETY, (ſ.) digonedd, gwala, llawnedd.
SÁTIN, (ſ.) ſidan têg llyfn diſglair.
SÁTIRE, (ſ.) dychan, ſenn, gogangerdd.
SATÍRIC, } (adj.) dychanus,
SATÍRICAL, } ſennllyd.
SÁTIRIST, (ſ.) dychanwr.
To SATIRÍZE, (v.a.) ſennu, dychanu.
SATISFÁCTION, (ſ.) iawn, boddloniad, boddlondeb,
SATISFÁCTORY, (adj.) a roddo foddlondeb, digonol
To SÁTISFY, (v. a.) diwallu, digoni; boddloni, gwneuthur iawn.
To SÁTURATE, (v. a.) llenwi, digoni.
SÁTURDAY, (ſ.) dydd ſadwrn.
SATÚRITY, (ſ.) llawnder, digonedd.
SÁTURN, (ſ.) ſadwrn.
SATÚRNIAN, (adj.) auraidd; dedwydd.
SATURNÍNE, (adj.) prûdd, triſt.
SÁTYR, (ſ.) un o dduwiau'r paganiaid a breſwyliai mewn coedydd.
SÁVAGE, (adj.) gwyllt, anwar, creulon.
SÁVAGENESS, (ſub.) creulonder, gwylltineb.
SAVÁNNA, (ſ.) gwaun.
SAUCE, (ſ.) ſaws, ſibr.
SAÚCEBOX, (ſ.) dyn haerllug.
SÁUCER, (ſ.) lleſtr bychan at ddala diſgl *dea.*
SÁUCINESS, (ſ.) ſarrugrwydd, diſerchrwydd.
SÁUCY, (adj.) haerllug, ſarrug, traws.
To SAVE, (v. a.) cadw, achub, gwaredu.
SAVE, (adv.) oddieithr.
SÁVING, (adj.) arbedus, prin, cynnil.
SÁVING, (adv.) oddieithr, eithr.
SÁVING, (ſ.) achubiad, gwaredigaeth.
SÁVINGNESS, (ſ.) cynnildeb, arbed, crintachrwydd.
SÁVIOUR, (ſ.) Iachawdwr, Gwaredwr, Ceidwad, Achubwr.
To SÁUNTER, (v. n.) crwydro, neu rodio oddiamgylch yn ſegur.
SÁVORY, (ſ.) rhyw lyſieuyn.
SAVOUR, (ſ.) arogl, ſawyr.—blas, chwaith, archwaeth. *To*

VOUR, (v. n.) aroglu, ſawrio.
laſu, chwaethu, archwaethu.
URY, (adj.) peraroglaidd.—
us, blaſus.
AGE, (ſ.) ſelſingen, monochen.
(ſ.) llif.
w, (v.a.) llifio
PIT, (ſ.) pwll-llif.
ER, (ſ.) llifiwr.
Y, (v. a.) dywedyd, llefaru,
dd.
NG, (ſ.) ymadrodd, chwedl.

S C

, (ſub.) crachen, crammen,
r, clefri.
BARD, (ſub.) gwain cleddyf.
BED, } (adj.) crachlyd, cram-
BY, } mennog, clafrllyd.
FOLD, (ſ.) taflod goed a gy-
yn achlyſurol; taflod a god-
th ochr adeilad i'r gweithwyr
yll arni.
ALD, (v.a.) yſgaldanu.
D, (adj.) gwael; crachlyd.
D, (ſ.) mardon, cenn.
E, (ſ.) clorian, pandrael, tafol.
nn, cenn pyſgod. —— yſgol,
gfa.—rhiwl feſur.
ALE, (v. a.) dringo.—digen-

ED, (adj.) cennog.
, (ſ.) gwahanglwyf.
LION, (ſ.) rhyw o wynwyn.
LLOP, (v. a.) bylchu.
, (ſ.) penglog.
r, (adj.) cennog.
AMPER, (v.n.) rhedeg ar frŷs,

AN, (v.a.) holi'n fanol, chwil-
rofi.
DAL, (ſ.) tramgwydd, rhwyſtr.
gwarth, gwaradwydd.
ANDALIZE, (v. a.) gwarad-
lo, rhoi drygair, rhoi dryg-

DALOUS, (adj.) cywilyddus,
adwyddus, gwarthus.
r, (adj.) prin.
TINESS, (ſ.) prinder.
RLING, (ſub.) darn fechan o
r yn batrwn, dernyn, cyfran.
Y, (adj.) cul; bychan; prin,
il.—tlawd.
APE, (v.a.) Edr. *to eſcape.*

SCAPE, (ſ.) Edr. *Eſtape.*
SCÁPULA, (ſ.) palfais; yſgwydd.
SCÁPULAR, } (adj.) yn perthyn
SCÁPULARY, } i'r palfeiſiau.
SCAR, (ſ.) craith.
To SCAR, (v.n.) creithio.
SCÁRAMOUCH, (ſ.) Edr. *Buffoon.*
SCARCE, (adj.) odid, prin, abraidd, anaml; drud.
SCÁRCELY, (adv.) braidd, yn brin.
SCÁRCENESS, } (ſ.) prinder.
SCÁRCITY, }
To SCARE, (v. a.) tarfu, peri ofn.
SCÁRECROW, (ſub.) bw, bwbach, bwgwd.
SCARF, (ſ.) yſgablar.
SCARIFICÁTION, (ſ.) yſgraffiniad, ffleimiad
To SCÁRIFY, (v. a.) yſgraffinio, ffleimio.
SCÁRLET, (ſub.) yſgarlad, airos, *H. S.*
SCATE, (ſ.) haiarn at lithro ar ia. —rhwchws.
To SCATE, (v.n) llithro ar ia.
To SCÁTTER, (v.a.) gwaſgaru, tannu ar led, taenellu, goſgymyan, *V.*
SCÁVENGER, (ſub.) yſgybwr heolydd, glanhawr heolydd.
SCÉNERY, (ſub.) darluniad, portreiad.
SCENE, (ſ.) rhan o chwarae.—darluniad, ymddangoſiad, golwg.
SCENT, (ſ.) arogl, arogledd, ſawyr, gwynt.
To SCENT, (v.a.) aroglu.
SCÉPTER, (ſ.) teyrnwialen, bryſgyll brenhin.
SCHÉDULE, (ſ.) cofreſtr o ddodrefn.
SCHEME, (ſ.) dull; amcan, bwriad, dyfais, dychymmyg.
SCHÉMER, (ſ.) dyfeiſiwr.
SCHISM, (ſ.) ymranniad, ymblaid, gwahaniad, rhwyg, yn enwedig yn yr eglwys.
SCHISMÁTIC, (ſub.) ymneillduwr oddiwrth yr eglwys.
SCHISMÁTICAL, (adj.) ymbleidiol.
SCHÓLAR, (ſub) yſgolhaig, athrylithgan.
SCHÓLARSHIP, (ſ.) yſgolheigtod, dyſgeidiaeth, lwfiedigaeth yſgolhaig.

Scholástic, } (adj.) yſgolhaig-
Scholástical, } aidd.
Schóliast, (ſub.) yſgrifennydd ſulwiadau eglurhaol.
Schólion, } (ſ.) ſulwiad, eglur-
Schólium, } hâd.
School, (ſ.) yſgol, athrofa, *Ll.*
Schóolmaster, (ſ.) athraw, yſgolfeiſtr.
Schóolmistress, (ſub.) athrawes, yſgolfeiſtres.
Sciática, (ſ.) y glun gymmalwſt.
Sciátical, (adj.) a'r cyfryw ddolur arno.
Sci'ence, (ſub.) gwybodaeth, celfyddyd.
Scientífic, } (adj.) yn dwyn
Scientífical, } gwybodaeth ſicr.
Scink, (ſ.) marllo.
Sci'metar, (ſ.) cleddyf camm.
To scíntillate, (v. n.) gwreichioni.
Scintillátion, (ſ.) gwreichioniad.
Sci'on, (ſ.) impyn.
Scíssars, (ſ.) ſiſwrn.
Scíssure, (ſ.) hollt, rhwyg, agen.
To scoat, } (v. a.) attal olwyn.
scotch, }
Scoff, (ſ.) gwatwor, gwawd.
To scoff, (v.n.) gwatwor, gwawdio.
Scóffer, (ſ.) gwatworwr, gwawdiwr, croeſan.
To scold, (v.n.) ymſywyn, ymſennu, ymſerthu, ymdaeru, ymgeccru, clewtio, ceccrio.
Scold, (ſ.) ceccron, yſgoldeies.
Sconce, (ſ.) amddiffynfa.----canhwyllbren i'w hoelio wrth wal.---fforſed, dirwy.
To sconce, (v.a.) ffinio, dirwyo.
Scoop, (ſ.) math ar letwad fawr.---offeryn i fwytta afalau.
To scoop, (v. a.) arloeſi.---cafnu, ceuo.
Scope, (ſ.) diben, amcan, bwriad.---lle; rhydd-did.
Scorbútic, } (adj.) crachlyd.
Scorbútical, }
To scorch, (v.) poethi, ſychu, ſychgrafu, deifio, goddeithio.
Score, (ſ.) rhygn.---cyfrif; dyled.---achos, achlyſſur.---ugain.
To score, (v.a.) cyfrif, nodi, goſod i lawr.
Scória, (ſ.) Edr. *Droſs.*
Scórious, (adj.) Edr. *Droſſy.*
Scorn, (ſ.) dirmyg, tremyg, diyſtyrwch, dielwedd.
To scorn, (v. a.) dirmygu, diyſtyru, dibriſio, gwawdio, dielwi; gwatwor.
Scórnful, (adj.) gwatworllyd, gwatworus, dirmygus.
Scórpion, (ſ.) yſgorpion, ſarph.
Scot, (ſ.) yſgottiad.---tâl, trêth; cyfrif.
To scotch, (v. a.) haccio; torri ymaith.
Scotch, (ſ.) hac.
Scóundrel, (ſ.) dihiryn, drygddyn.
To scour, (v.) puro, glanhau, carthu, arloeſi.
Scourge, (ſ.) fflangell, ffrewyll.
To scourge, (v a.) fflangellu, ffrewyllio, gwialennodio.
Scout, (ſ.) fforiwr, yſpiwr, yſpiennwr, chwilennwr, ſelwr.
To scout, (v.n.) fforio, yſpio, ſelu.
To scoul, (v.n.) Edr. *To frown.*
Scoul, (ſ.) Edr. *Frown.*
To scrábble, (v. n.) crafu, cripio, 1 *Sam.* xxi. 13.
Scrag, (ſ.) un peth cul teneu.
Scrágged, (adj.) garw, gerwin.
Scrágginess, (ſ.) culni, culder.
Scrágg y, (adj.) cul, teneu.---garw.
To scrámble, (v. n.) yſgraffinio; cripio.
Scrámble, (ſ.) yſgraffin.
To scranch, (v. a.) chwalu dan ddannedd.
Scrap, (ſ.) dernyn, briwſionyn.
To scrape, (v. a.) crafu, cripio, coſi, rhaſglio; dileu.
Scrape, (ſ.) anhawſdra, dyryſni, aſtruſi;——cyfyngder.
To scratch, (v.a.) crafu, yſgraffinio.
Scrawl, (ſ.) yſgrifenniad anrhefnus.
To scrawl, (v. a.) yſgrifennu yn ddrwg.
To screak, (v.n.) grillian, rhiccian.
To scream, (v.n.) gwaeddi, llefain, germain.

SCRAM, (ſ.) gwaedd, yſgrêch.
SCREECH, (ſ.) gwich, grill.
To SCREECH, (v.n.) gwichio, gwichad, grillian.
SCREEN, (ſ.) gwaſgodfa, gwaſgogwydd.
To SCREEN, (v.a.) gwaſgodi, amddiffyn.
SCREW, (ſub.) cogwrn tro, griſiau tro.
To SCREW, (v. a.) ſicrhau a griſiau tro.---gwaſgu.
To SCRI'BBLE, (v.n.) yſgrifennu yn eſgeulus.
SCRIBE, (ſ.) yſgrifennydd.
SCRINE, (ſ.) yſgrin.
SCRIP, (ſ.) yſgreppan.-----dernyn bychan o bapur.
SCRI'PTURAL, (adj.) yſgrythurol.
SCRI'PTURE, (ſ.) yſgrythur.
SCRI'VENER, (ſ.) yſgrifennydd.
SCRO'LL, (ſ.) yſgrifen wedi ei rolio i fynu, llyfr, *Eſa.* xxxiv. 4.
SCRUB, (ſ.) dyn gwael; un peth gwael dirmygedig.
To SCRUB, (v.a.) rhwbio yn galed.
SCRU'BBY, (adj.) gwael, iſel, dirmygus, difudd.
SCRU'PLE, (ſub.) petruſder, ammheuaeth.---pwyſau yn cynnwys 20 gronyn.
To SCRU'PLE, (v. n.) ammau, petruſo.
SCRU'PULOUS, (adj.) petrus, ammheus, gofalus.
SCRU'TABLE, (adj.) chwiliadwy.
SCRUTA'TOR, (ſ.) chwiliwr.
SCRU'TINY, (ſub.) chwiliad, holiad.
SCRUTINE'ER, (ſ.) chwiliwr.
To SCRUTINI'ZE, (v. a.) chwilio, chwilienna, holi.
SCUD, (ſ.) cafod.
To SCUD, (v. n.) ffoi ymaith, cilio ymaith.
SCU'FFLE, (ſ.) ymgipprys.
To SCU'FFLE, (v. n.) ymgipprys.
To SCULK, (v. n.) Edr. *To lurk.*
SCULL, (ſ.) penglog.—rhwyf, palf rwyf.
SCU'LLER, (ſ.) cŵch, bâd un rwyf, yſgraff.—rhwyfwr bâd un rwyf.
SCU'LLERY, (ſub.) golchfa, lle y golchir crochanau, &c.
SCU'LLION, (ſ.) gwas cegin, golchydd lleſtri.
SCU'LPTOR, (ſ.) cerfiwr, cerfiodydd.
SCU'LPTURE, (ſ.) cerfiad, yſgythrad.
SCUM, (ſ.) ewyn, gorferw, yſcum, *Ezec.* xxiv. 6. yſgai.
To SCUM, (v. a.) diewynnu, tynnu yr ewyn.—ewynnu.
SCU'MMER, (ſ.) yſgâl, rhodol, lledfedd i dynnu ymaith yſcum.
SCURF, (ſub.) creſt; yſcenn, mardon, marwdon.
SCU'RRIL, } (adj.) croeſanaidd,
SCU'RRILOUS, } coeg, buſtlaidd, gwammal.
SCURRI'LITY, (ſub.) croeſanaeth, ſerthedd.
SCU'RVY, (ſ.) ſcurfi.
SCU'RVY, (adj.) crachlyd.---gwael, dibris.
SCU'TCHEON, (ſ.) Edr. *Eſcutcheon.*
SCU'TTLE, (ſ.) cawell.---ffeneſtri llong.——cerdded buan.

S E

SEA, (ſub.) môr, llŷr.
SEA-BREEZE, (ſ.) gwynt yn chwythu o'r môr.
SEA-CALF, (ſ.) môr-lo, moelrhon.
SEA-CHART, (ſ.) map o'r môr.
SEA-COMPASS, (ſ.) compod.
SEAFA'RING, (adj.) yn arfer a'r môr.
SEAGRE'EN, (adj.) o liw'r môr.
SE'AMAN, (ſ.) morwr.
SE'AROOM, (ſ.) môr agored.
SEAL, (ſ.) moelrhon.——ſêl, inſel, nôd.
To SEAL, (v. a.) ſelio; nodi; cadarnhau.
SE'ALINGWAX, (ſ.) cwyr ſelio.
SEAM, (ſ.) gwniad, gwrym, hem.
To SEAM, (v.a.) hemo, gwnio.
SE'AMLESS, (adj.) dihem, diwrym.
SE'AMSTRESS, (ſub.) gwnhyddes, gwniadyddes.
SEAMY, (adj.) hemmog, gwrymog.
SEAN, (ſ.) rhwyd.
To SEAR, (v.a.) lloſgi, ferio, 1 *Tim.* iv. 2.
SE'ARCLOTH, (ſub.) pygliain, ſuglliain.
To SEARCE, (v.a.) gogrynnu, peillio.

SEARCE, (ſ.) gwagr, gogr.
To SEARCH, (v.) chwilio, ymofyn, holi, yſpienna.
SEARCH, (ſ.) ymofyniad, chwiliad.
SÉASON, (ſub.) amſer, tymmor, tymp, pryd.
To SÉASON, (v. a.) tymmheru; pereiddio; rhoi blas.
SÉASONABLE, (adj.) tymmhoraidd, tymmherus; amſerol.
SÉASONABLENESS, (ſ.) tymmhereiddrwydd.
SÉASONING, (ſ.) yr hyn a roddo flas.
SEAT, (ſ.) cadair, eiſteddle, eiſteddfa, lleithig, maingc, gorſedd, gorſeddfa.
To SEAT, (v.a.) ſefydlu, goſod mewn cadair---goſod mewn ſwyd
Judgement-SEAT, brawdle, gorſedd barn, hawlfaingc.
SÉCANT, (adj) yn doſparthu yn ddwy rann.
To SECÉDE, (v n.) ymneillduo, encilio.
SECÉSSION, (ſ.) enciliad, ciliad yn ol, ymadawiad
To SECLÚDE, (v.a.) cau allan, cau oddiwrth.
SÉCOND, (adj.) ail, elfydd.
SÉCOND, (ſ.) cynnorthwywr, helpwr.--- y trugeinfed ran o ſunud.
SÉCONDARY, (ſ.) rhaglaw.
SÉCONDARY, (adj.) ail.
SÉCONDLY, (adv.) yn ail.
SÉCRECY, (ſ.) dirgelwch, dirgeledd, cyſtring.
SÉCRET, (adj.) dirgel, cyfrin, cyfrinachol, cuddiedig.
SÉCRET, (ſ.) cyfrinach, rhin, dirgelwch.
SÉCRETARY, (ſ.) yſgrifennydd.---rhaglaw.
To SECRÉTE, (v.a.) cuddio.—gwahanu, doſparthu.
SÉCRETLY, (adv.) yn ddirgel.
SECT, (ſ.) plaid, ſect, *AB.* xv. 5.
SÉCTARY, (ſ.) pleidwr.
SÉCTION, (ſ.) doſparthiad, rhann, gwahaniad.——torriad.
SÉCULAR, (adj.) oeſol.——bydol, yn perthyn i'r byd preſennol.——llygol.
To SECULARÍZE, (v.a.) troi at waſanaeth cyffredin.
SÉCUNDINE, (ſ.) brŷch.
SECÚRE, (adj.) diogel, diangol, ſicr; diofal, difraw.
To SECÚRE, (v.a.) diogelu, amddiffyn; ſicrhau.
SECÚRITY, (ſ.) diogelwch; ſicrwydd; gwyſtl.
SEDÁN, (ſ.) cadair.
SEDÁTE, (adj.) tawel, llonydd, eſmwyth.
SEDÁTENESS, (ſ.) tawelwch
SÉDENTARY, (adj.) yn eiſtedd llawer, a ſo yn eiſtedd fynychaf.——ſegur, muſgrell.
SEDGE, (ſ. heſg.
SÉDIMENT, (ſ.) gwaddod, gwaelodion.
SEDÍTION, (ſ.) terfyſg, ymryſſon; gwrthryſel.
SEDÍTIOUS, (adj. terfyſgus, gwrthryſelgar.
SEDÍTIOUSNESS, (ſ.) gwrthryſelgarwch.
To SEDÚCE, (v. a.) hudo, denu; camdywys, cildywys.
SEDÚCEMENT, (ſ.) hûd, twyll, deniad, ſiomm.
SEDÚCTION, (ſub.) hudad, deniad, camarweiniad.
SEDÚLITY, (ſ.) dyfalwch, diwydrwydd.
SÉDULOUS, (adj.) dyfal, diwyd.
SEE, (ſub.) eſgobaeth.
To SEE, (v.) gweled, canfod, dirnad.
SEE! (interj.) wele!
SEED, (ſ.) hâd, hedyn, hil.
To SEED, (v. n.) hadu.
SÉEDTIME, (ſ.) pryd hau, amſer hau, gwaith hau.
SÉEDLING, (ſub.) planhigyn wedi tyfu oddiwrth hedyn.
SÉEDY, (adj.) hadog.
SÉEING, (ſ.) gweledigaeth, yr olwg.
SÉEING, (adv.) gan fod, 2 *Cor.* xi. 18.
To SEEK, (v. a.) ceiſio, chwilio, ymofyn.
SÉEKER, (ſ.) ymofynwr.
To SEEM, (v.n.) ymddangos yn debyg.
It SEEMS, mae 'n debyg.
SÉEMINGLY, (adv.) mewn ymddangoſiad.

SÉEM-

SÉEMLINESS, (ſ.) tegwch, harddwch, telediwrwydd.
SÉEMLY, (adj.) gweddus, hardd, têg, dillyn.
SEER, (ſ.) gwelwr; prophwyd.
To SEETHE, (v.) berwi, brydio.
SÉGMENT, (ſub.) dernyn a dorrir ymaith.
To SÉGREGATE, (v. a.) neillduo, didoli, gwahanu, doſparthu.
SEGREGÁTION, (ſ.) neillduad.
SEÍGNIOR, (ſub.) arglwydd, llywydd.
SEÍGNIORY, (ſ.) arglwyddiaeth.
SEINE, (ſ.) rhwyd byſgotta.
To SEIZE, (v.a.) cipio; cymmeryd trwy drais.—— gafaelu, dal.—— cymmeryd meddiant.
SÉIZIN, SÉISIN, (ſ.) goreſgyn.
SEÍSURE, (ſ.) cipiad, gafaeliad; attafael.——goreſgyn.
SÉLDOM, (adv.) yn anfynych, yn anaml.
SÉLDOMNESS, (ſ.) anfynychder.
To SELÉCT, (v. a.) dewis, dethol, gorddethol.
SELÉCT, (adj.) dewiſedig, detholedig.
SELF, (pron.) hunan.
SÉLFISH, (adj.) hunanol.
SÉLFISHNESS, (ſ.) hunanolrwydd, hunan-gariad.
SELFSAME, (adj.) yr un.
To SELL, (v.a.) gwerthu, arwerthu.
SÉLLER, (ſ.) gwerthwr.
SÉLVAGE, ſ.) eirionyn.
SELVES, (plur *of ſelf,*) hunain.
SÉMBLABLE, (adj.) tebyg.
SÉMBLANCE, (ſ.) tebygolrwydd, cyffelybrwydd.
SÉMI, (ſ.) hanner.
SEMICÍRCLE, (ſ.) hanner cylch.
SEMICÍRCULAR, (adj.) hanner cylchaidd.
SEMICÓLON, (ſ.) y cyfryw nôd (;).
SEMIDIÁMETER, (ſ.) hanner tryfeſur.
SEMILÚNAR, SEMILÚNARY, (adj.) tebyg i hanner lleuad.
SÉMINAL, (adj.) a berthyn i hâd. —gwreiddiol.
SÉMINARY, (ſ.) hadle. —— yſgol, athrofa.
SEMIQUÁVER, (ſ.) hanner dolyſain,
SEMIVÓWEL, (ſ.) hanner cydſeiniad.
SEMPITÉRNAL, (adj.) tragwyddol, gwaſtadol, bythol, didrangc.
SÉNATE, (ſub.) ſeneddy cymmanfa ſenyddion, cynghordy.
SÉNATOR, (ſub.) ſeneddwr, henafydd, cynghorwr.
SENATÓRIAL, SÉNATÓRIAN, (adj.) ſeneddol.
To SEND, (v.) anfon, danfon; gyru.
SENÉSCENCE, (ſ.) heneiddiad.
SÉNESCHAL, (ſub.) goruchwiliwr, yſdiward.
SÉNIOR, (adj.) hŷn, heneiddiach.
SENIÓRITY, (ſ.) henyddiaeth, henafyddiaeth.
SENSÁTION, (ſ.) amgyffrediad trwy 'r ſynhwyrau.
SENSE, (ſub.) ſynwyr, deall; rheſwm; yſtyr, meddwl, amcan.
SÉNSELESS, (adj.) diſynwyr, diddeall; dideimlad; difywyd.
SÉNSELESSNESS, (ſ.) ynfydrwydd.
SENSIBÍLITY, (ſub.) ſynnioldeb, teimladrwydd.
SÉNSIBLE, (adj.) ſynniol, ſynhwyrol, call; teimladwy.
SÉNSITIVE, (adj.) teimladol.
SÉNSUAL, (adj.) a foddlono'r ſynhwyrau.——gwammal; cnawdol, anianol, *Iago* iii 15.
SENSUÁLITY, (ſub.) ymroddiad i bleſerau cnawdol, drythyllwch.
To SENSUALÍZE, (v. a.) ymroddi i bleſerau cnawdol.
SÉNTENCE, (ſ.) dedryd, dedfryd, barn —ymadrodd.
To SÉNTENCE, (v. a.) dedfrydu, barnu.
SENTÉNTIOUS, (adj.) llawn geiriau doeth.
SÉNTERY, (ſ.) gwiliadwr.
SÉNTIMENT, (ſ.) tyb, barn, meddwl, ymadrodd byrr.
SÉNTINEL, (ſ.) gwiliadwr.
SÉPARABLE, (adj.) didoladwy, a ellir ei wahanu.
To SÉPARATE, (v.) neillduo, gwahanu, didoli, doſparthu.

SEPARÁT-

Sequacious, (adj.) [illegible]

Sequaciousness, (ſ.) [illegible]

Sequel, (ſ.) [illegible]

Sequence, (ſ.) [illegible]

Sequestrable, (adj.) [illegible]

Sequestration, (ſ.) [illegible]

Seraglio, pron. *Seralio*, (ſ.) palas pendefig yn *Perſia* a *Thwrci*.——*Fig.* tŷ benywod anllad.

Séraph, (ſ.) grâdd o angylion, y lloſgradd, ſeraph.

Seráphic, } (adj.) angylaidd.
Seráphical, }

Séraphim, plur. *of Seraph*, (ſub.) ſeraphiaid.

To **serenáde**, (v.a.) canu gwedi'r nôs.

Serêne, (adj.) tawel, araf; eglur, diſglair.

Serenéness, } (ſ.) tawelwch, llon-
Serénity, } yddwch, eſmwythder, tegwch.

Sérgeant, } (ſub.) ſwyddog, ceiſ-
Sérjeant, } pwl.—tan-ſwyddog mewn byddin.——cyſreithwr o'r radd neſaf i farnwr.

Serous, (adj.) [illegible]

Serpent, (ſ.) [illegible]

Serpentine, (adj.) [illegible]

Serrate, } (adj.) danheddog,
Serrated, } llyfnog.

Servant, (ſ.) gwâs, gwaſanaethwr.

To serve, (v.a.) gwaſanaethu, gweini.

Service, (ſ.) gwaſanaeth; ſwydd.——[illegible], budd; defnydd.

Serviceable, (adj.) gwaſanaethgar; buddiol.

Servile, (adj.) Edr. *Slaviſh*.

Servileness, } (ſub.) Edr. *Slaviſh-*
Servility, } *neſs*.

Servitor, (ſ.) gweinydd.

Servitude, (ſub.) gwaſanaeth; caethiwed.

Serum, (ſ.) y rhann ddyfrllyd o waed.

Sess, (ſ.) trêth, ardreth.

Session, (ſ.) eiſteddiad, eiſteddſod.

Sesterce, (ſ.) ymhlith y Rhufeiniaid, ſwm o amgylch 8 p. 1s. ac 8c. a dimmai.

To **set**, (v.) goſod, dodi; plannu.—machludo, goſtwng, myned i lawr.

Set, (adj.) rheolaidd, trefnus.

Set, (ſ.) ſett.—planhigyn.

Setaceous, (adj.) gwrychog.

Séton, (ſ.) gwarath.

Séttle, (ſub.) maingc, eiſteddfaingc, cadair, *yſgiw*.

To **séttle**, (v.) ſefydlu; ſicrhau; terfynu, penderfynu.—tawelu.—trigo, preſwylio.

Séttlement, (ſ.) ſefydliad, goſodedigaeth —cyttundeb, [illegible]. — trigle, preſwylfa. — gwaddol, Edr. *Colony*.

Séven, (adj.) ſaith.

Sévennight, (ſ.) wythnos.

Seventéen, (adj.) dau ar bymtheg.

Se-

SEVÉNTH, (adj.) ſeithfed.
SÉVENTY, (adj.) deg a thrugain.
To SÉVER, (v.a.) gwahanu, neilldŵo, doſparthu.
SÉVERAL, (adj.) amryw, amrafael; gwahanol.
SEVÉRE, (adj.) gerwin, garw, ſarrug, llym, creulon, ffyrnig.
SEVERITY, (ſub.) gerwindeb, ſarrugrwydd, creulondeb, ffyrnigrwydd.
To SEW, (v.a.) gwnio, pwytho.
SÉWER, (ſ.) ſwyddog a weinydda mewn gwlêdd. —— cafn dwfr.—gwniwr, gwnihyddes.
SEX, (ſ.) rhyw, rhywogaeth.
SEXÉNNIAL, (adj.) chweblwydd.
SÉXTON, (ſ.) clochydd.

S H

SHÁBBINESS, (ſ.) ſalwedd, gwaeledd, llymrigrwydd.
SHÁBBY, (adj.) ſalw, gwael, llymrig.
To SHÁCKLE, (v. a.) hualu, llyffetheirio.——dyryſu.
SHÁCKLE, (ſ.) llyffetheiriau, hualau.
SHADE, (ſ.) cyſgod, gwaſgod.—ellyll, anyſpryd.
To SHADE, (v. a.) cyſgodi, gwaſgodi.
SHÁDINESS, (ſ) cyſgodrwydd.
SHÁDOW, (ſub.) cyſgod; tywyllwch.
To SHADOW, (v.a.) cyſgodi; tywyllu.
SHÁDOWY, (adj.) cyſgodaidd; tywyll.
SHÁDY, (adj.) cyſgodaidd, gwaſgodaidd.
SHAFT, (ſub.) ſaeth, piccell.——gwîns.
SHAG, (ſ.) ceden, brethyn cedennog.
SHÁGGY, (adj.) cedennog.
SHÁGREEN, (ſ.) croen pyſgodyn.
To SHÁGREEN, (v.a.) cynhyrfu, annog, ennyn llid.
To SHAKE, (v.) yſgydio, ſiglo, yſgydwyd, yſgyttian, cwhwfan, yſgogi; crynu.
SHAKE, (ſ.) ſiglad, yſgydiad.
SHALE, (ſ.) maſgl, cibyn.
SHALL, (v. defect.) caiff.
SHÁLLOP, (ſ.) bâd bychan.

SHÁLLOW, (adj.) bâs, goriſel.
SHÁLLOWNESS, (ſ.) baſder.
To SHAM, (v. n.) ffugio; twyllo, ſiommi.
SHAM, (ſ.) twyll, ffûg, ffuant.
SHAM, (adj.) ffugiol, twyllodrus.
SHÁMBLES, (ſ.) cigfa.
SHAME, (ſub.) cywilydd, gwarth, gwaradwydd.
To SHAME, (v.a.) cywilyddio, peri i un gywilyddio.
SHAMEFÁCED, (adj.) mûl, cywilyddgar, gŵyl.
SHAMEFÁCEDNESS, (ſ.) Edr. *Baſhfulneſs.*
SHÁMEFUL, (adj.) cywilyddus, gwaradwyddus.
SHÁMELESS, (adj.) digywilydd, haerllug.
SHANK, (ſ.) crimmog, llorf.—cass offeryn.
SHAPE, (ſub.) ffurf, gwedd, dull, llûn, agwedd.
To SHAPE, (v.a.) ffurfio.
SHÁPELESS, (adj.) diffurf, dilun.
SHARD, (ſub.) dernyn o grochon pridd. —— planhigyn. — math ar byſgodyn.
To SHARE, (v. a.) rhannu, parthu, cyfrannu, (neut.) cyfrannogi.
SHARE, (ſ.) rhann, cyfran, parth. —ſŵch.
SHÁRER, (ſ.) cyfrannogwr.
SHARK, (ſ.) morgi gwyn.—twyllwr —twyll, hûd.
To SHARK, (v.a.) twyllo.
SHARP, (adj.) llym, awchlym, awchus.—ſûr, egr.—cyflym.—— creulon.—call, ffalſt.
To SHARP, (v.a.) llymmu, awch-
SHÁRPEN, } llymmu, hogi.
SHÁRPNESS, (ſ.) llymder.—ſurder. —ſarrugrwydd.
To SHÁTTER, (v.) dryllio, darnio.
To SHAVE, (v. a.) eillio, rhaſglio.
SHÁVING, (ſ.) aſglodyn tenau a. raſgliwyd ymaith.
SHAW, (ſ.) Edr. *Thicket.*
SHE, (pron.) hi.
SHEAF, (ſ.) yſgub.
To SHEAR, (v. a.) cneifio, gwelleifio.
SHÉARS, (ſ.) gwellaif.
SHÉARER, (ſ) gwelleifiwr, cneifiwr.
SHEATH, (ſ.) gwain.

To SHEATH, } (v. a.) gweinio, dodi
SHEATHE, } mewn gwain.
To SHED, (v. a.) tywallt, colli.
SHED, (ſ.) penty.
SHEEN, (ſ.) diſgleirdeb, llewyſch.
SHEEP, (ſ.) dafad, llwdn dafad.
SHÉEPFOLD, (ſ.) corlan defaid, caſl.
SHÉEPISH, (adj.) mul, gwladaidd, gŵyl.
SHÉEPISHNESS, (adj.) muldra.
SHEER, (adj.) glân, pur, gloyw.
SHEET, (ſ.) llenlliain, nithlen, cinionen, çilcyn, *V.* papurlen.
To SHEET, (v. a.) gorchuddio â llenlliain.
SHÉKEL, (ſ.) arian bâth Iuddewig, o werth 2 s. a 6 c.
SHELF, (ſ.) ſilff, ſeld.—bryn o dywod neu le bâs yn y môr.
SHELL, (ſ.) cragen.— maſgl, pliſgyn, cibyn.
To SHELL, (v. a.) diſafglu.
SHÉLLY, (adj.) maſgłog.
SHÉLTER, (ſ.) gwaſgod.—nawdd, noddfa, achles.
To SHÉLTER, (v. a.) gwaſgodi; amddiffyn, noddi, achleſu.
SHÉPHERD, (ſ.) bugail.
SHÉPHERDESS, (ſ.) bugeiles.
SHÉRIFF, (ſ.) ſirydd, bygant.
SHÉRIFFALTY, } (ſ.) ſiryddiaeth.
SHÉRIFFDOM, }
SHERRY, (ſ.) math ar wîn.
SHIELD, (ſ.) tarian, aes, aſtalch.—amddiffynfa.—amddiffynwr.
To SHIELD, (v. a.) amddiffyn, diogelu.
To SHIFT, (v. a.) cyfnewid, newid.—diangc, achub, danfon ymaith.—chwilio allan ryw ffordd i ymgynnal.
SHIFT, (ſ.) ymwared, dychymmyg i ryddhau ei hun oddiwrth angen.—dichell, yſtryw.—crys benyw, hefis.
SHÍLLING, (ſ.) ſwllt.
SHIN, (ſ.) crimmog.
To SHINE, (v. n.) diſgleirio, llewychu, llewyrchu, goleuo, ymddiſgleirio.
SHINE, (ſ.) diſgleirdeb.
SHINGLES, (ſ.) eryri, eryrod, tân iddew, crug eryrod.
SHÍNY, (adj.) diſglair, gloyw.
SHIP, (ſ.) llong.
To SHIP, (v. a.) dodi mewn llong.
SHÍPWRECK, (ſub.) llongddryllíad, llong dorriad.
SHÍPWRIGHT, (ſ.) ſaer llongau.
SHIRE, (ſ.) ſîr.
SHIRT, (ſ.) crŷs.
SHÍRTLESS, (adj.) heb grŷs.
SHIVE, (ſ.) cinyn, golwyth.
To SHÍVER, (v.) crynu, figlo.—chwalu.
SHÍVER, (ſ.) dernyn.
SHOAL, (ſ.) lliaws.—bryn tywod.
SHOAL, (adj.) bâs.
SHOCK, (ſ.) tarawiad, ergyd—orneſt, câd.—das o ŷd, helm o ŷd.
To SHOCK, (v. a.) ymhwrdd, ymgyrchu.—ſarhau.—figlo.
SHOE, (ſ.) eſgid, cwaran.—pedol.
To SHOE, (v. a.) pedoli.
SHÓEMAKER, (ſ.) crŷdd.
SHOG, (ſ.) Edr. *Shock.*
To SHOOT, (v.) ſaethu, ergydio, picellu, ſaethu allan.—gwthio ym mlaen.—blaguro, egino.
SHOOT, (ſ.) ſaethiad.—colfen.
SHOP, (ſ.) ſiop, marchnadty.
SHÓPKEEPER, (ſ.) ſiopwr.
SHORE, (ſ.) traeth, tywyn, meiſdon.—atteg, annel.
To SHORE, (v. a.) attegu, cynnal.
SHORT, (adj.) byrr, cwtta.
To SHORTEN, (v. a.) byrrhau, cwttogi.
SHÓRTLY, (adv.) yn fyrr; ar fyr, ar frys.
SHÓRTNESS, (ſ.) byrrder, byrrdra, cwttogrwydd.
SHOT, (ſ.) ſaethiad; ergyd—maen gwnn.—cyfrif.
To SHOVE, (v.) gwthio, gyrru ym mlaen.
SHOVE, (ſ.) gŵth.
SHÓVEL, (ſ.) rhaw.
To SHÓVEL, (v. a.) rhofio.
SHOULD, (aux. v.) dylai.
He SHOULD *do*, efe a ddylai wneuthur.—when preceded by *if*, it implies chance, as, *If I ſhould go*, pe digwyddai i mi fyned.
SHÓULDER, (ſ.) yſgwydd, palfais.
To SHÓULDER, (v. a.) yſgwyddo.
To SHOUT, (v. n.) bloeddio.
SHOUT, (ſ.) bloddeſt, bloedd.

To

To SHOW, (v. a.) dangos.--cyhoeddi, mynegi.---profi.
SHOW, (ſ.) ymddangoſiad.--- gwrthddrych.---rhodres.
SHÓWBREAD, (ſ.) bara goſod.
SHÓWER, (ſ.) cafod, cawad.
SHÓWERY, (adj.) cafodog.
SHÓWY, (adj.) dillyn, tacclus, hoyw.
To SHRED, (v.a.) briwo, torri yn fân.
SHRED, (ſ.) difyn, dernyn.—briwſionyn.
SHREW, (ſub.) gwraig wrthnyſig, gyndyn, anhydyn.
SHREWD, (adj.) maleiſus; drygionus; cyfrwys; cynnil.
SHRÉWDNESS, (ſ.) cyfrwyſder.—drygioni.
To SHREEK, (v. n.) Edr. *To ſcream.*
SHRIFT, (ſ.) cyffes, addefiad, cyfaddefiad.
SHRILL, (adj.) gwichlyd.
SHRIMP, (ſub.) bardys, math ar byſgodyn bychan.—nâr.
SHRINE, (ſub.) arch, teml, *Actau*, xix. 24.
To SHRINK, (v. n.) crebachu, cyfyngu, cwttogi, tynnu ynghyd.—encilio.
To SHRIVE, (v.a) gwrando cyfaddefiad.
To SHRÍVEL, (v. n.) crychu, tolcio.
SHROUD, (ſub) amwiſg, amdo.—gwaſgod.—rhaffau hwylau.
To SHROUD, (v.a.) amwiſgo.—amddiffyn.—cuddio.
SHRÓVETIDE, } (ſub.) dydd
SHRÓVETUESDAY, } mawrth ynyd.
SHRUB, (ſ.) pryſgoed, manwŷdd.
To SHRUG, (v. n) crebachu, codi'r yſgwyddau i fynu.
To SHÚDDER, (v.n.) dychrynu, crynu gan ofn.
To SHÚFFLE, (v.a.) cymmyſgu.—cellweirio, cellwair.
SHÚFFLE, (ſ.) cymmyſgiad.—yſtryw, dichell.
To SHUN, (v.a.) gochelyd, cilio oddi wrth.
To SHUT, (v.) cau.
SHÚTTER, (ſ.) clawr ffeneſtr.
SHÚTTLE, (ſ.) gwennol gwehydd.
SHY, (adj.) gochelgar, ymochelgar; mûl.—eiddigus.
SHY NESS, (ſ) mulder, murſendod; gochelgarwch.

SÍCCITY, (ſ.) ſychder.
SICK, (adj.) claf, anhwylus, lleſg.
To SÍCKEN, (v.) clafychu, ammhwyntio.
SÍCKLE, (ſ.) crymman.
SÍCKLINESS, (ſ.) clafeidd-dra.
SÍCKLY, (adj.) clafaidd, clafycca, afiachus, anhwylus, heintus, heintllyd.
SÍCKNESS, (ſ.) clefyd, dolur, anhwyl, ammhwynt, afiechyd.
SIDE, (ſ.) yſtlys, tu, ochr; plaid.
To SIDE, (v a.) ochru, pleidio.
SÍDERAL, (adj.) ſerol, ſerennol; ſerennog.
SIDERÁTION, (ſ.) awel, adwyth; echrys-haint.
SÍDEWAYS, (adv.) ar y naill ochr.
SIEGE, (ſub.) amgylchyniad, cynllwyn.
To SIEGE, (v.a.) cylchu, amgylchu, cynllwyn.
SIEVE, (ſ.) gogr, gwagr.
To SIFT, (v. a.) gogrynu, peillio.--- *Fig.* holi.
To SIGH, (v.n.) och'neidio, ebychio.
SIGH, (ſ.) ochenaid, ebychiad, erthwch, brychwch.
SIGHT, (ſ.) golwg, trem, trymmyn, gweledîad, ſulw.
SÍGHTLESS, (adj.) dâll.
SÍGHTLY, (adj.) golygus, hardd.
SIGN, (ſ.) arwydd, nôd, marc; argoel; awgrym.
To SIGN, (v. a.) nodi, ſelio; yſgrifennu.
SÍGNAL, (ſ.) arwydd, awgrym.
SÍGNAL, (adj.) hynod; rhagorol.
SÍGNATURE, (ſub.) nôd, arwydd, marc.
SÍGNET, (ſ.) ſêl, inſel.
SIGNÍFICANCE, } (ſ.) arwyddoccâd.
SIGNÍFICANCY, } —grym, nerth. —canlyniad, pwys.
SIGNÍFICANT, (adj.) arwyddoccawl.—pwysfawr.
SIGNIFICÁTION, (ſ.) arwyddoccâd, yſtyr, amgyffred; mynegiad, hyſpyſiad.
To SÍGNIFY, (v.) arwyddoccau; hyſpyſu, mynegi.
SÍLENCE, (ſ.) goſteg, diſtawrwydd, tawelwch.
To SÍLENCE, (v.a.) diſtewi, goſteg-

Sí'LENT, (adj.) diſtaw, tawel, tawedog.
Sí'LENTLY, (adv.) yn ddiſtaw.
Sí'LIQUOSE, } (adj.) maſglog.
Sí'LIQUOUS, }
SILK, (ſ.) ſidan, pali, ſirig.
Sí'LKEN, (adj.) o ſidan, ſidanaidd.
Sí'LKWORM, (ſ.) prŷf y ſidan.
SILL, (ſ.) trothwy.
SILLABÚB, (ſ.) ſur-llaeth, llaeth enwyn.--cymmyſg o laeth a ſur-win.
Sí'LLINESS, (ſub.) ffolineb, ynfydrwydd.
Sí'LLY, (adj.) ffol, ſyml, anghall, ynfyd.
Sí'LVAN, (adj.) coedog; o'r goedwig.
Sí'LVER, (ſ.) arian.
Sí'MILAR, (adj) tebyg, cynnhebyg, cyffelyb.
SIMILÁRITY, (ſ.) cyffelybrwydd, tebygolrwydd, tebygoliaeth.
Sí'MILE, (ſ.) cyffelybiaeth; cymmhariaeth.
SIMÍLITUDE, (ſub.) tebygoliaeth, cyffelybiaeth, tebygolrwydd.
Sí'MITAR, (ſ.) cleddyf camm.
To sí'MMER, (v. n.) berwi yn araf.
Sí'MNEL, (ſ.) chwiog, teiſen lyſieuog.
Sí'MONY, (ſ.) ſimoniaeth, pryniad neu werthiad bywiolaeth eglwys.
To sí'MPER, (v.n.) gwenu; gwenu yn ynfyd.
Sí'MPER, (ſ.) gwên ynfyd.
Sí'MPLE, (adj.) gwirion, diniwaid, diddrwg, ſyml, gwaer. — unigol, unplyg.
Sí'MPLENESS, (ſub.) ſymlrwydd, ſymledd.
Sí'MPLER, (ſ.) Edr. *Herbaliſt.*
Sí'MPLETON, (ſ.) ſymlyn, hurtyn, huttan, cadafel.
SIMPLÍCITY, (ſub.) ſymlrwydd, ſymledd, diniweidrwydd.
Sí'MPLY, (adv.) yn ſyml.
SIMILÁTION, (ſ.) ffuant, rhagrith, ffûg.
SIN, (ſ.) pechod, bai, troſedd, caredd.
To SIN, (v.n.) pechu, troſeddu.
SINCE, (adv.) can, gan, yn gymmaint.——er pan, yn ol hynny, gwedi hynny.
SINCÉRE, (adj.) diragrith, diffuant, dihocced, union.——pûr, purlan.
SINCÉRITY, (ſub.) purdeb, unioneb, diragrithrwydd.
Sí'NECURE, (ſ.) ſwydd heb alwad.
SINEW, (ſ.) gewin.
Sí'NEWED, (adj.) gewinog.
Sí'NEWY, (adj.) gewinog.——*Fig.* cryf, nerthol.
Sí'NFUL, (adj.) pechadurus.
Sí'NFULNESS, (ſub.) pechaduruſrwydd, drwg, drygioni.
To SING, (v.) canu; moliannu.
To SINGE, (v. a.) deifio, goloſgi.
Sí'NGLE, (adj.) unig, unigol, ſengl, neillduol.
To sí'NGLE, (v.a.) neillduo, didoli.
Sí'NGLENESS, (ſub.) ſenglrwydd, ſymledd.
Sí'NGLY, (adv.) yn ſengl.
Sí'NGULAR, (adj.) unig.—neillduol, od.
SINGULÁRITY, (ſ.) odrwydd.
Sí'NISTER, (adj.) chwith, aſſwy:—drwg, gau, anoneſt.
To SINK, (v.) ſoddi, ſuddo.---treio, lleihau.
SINK, (ſ.) ffôs budreddi, geudy.
Sí'NLESS, (adj.) dibechod, difai.
Sí'NNER, (ſ.) pechadur.
Sí'NUOUS, (adj.) dolennog, rhychog
To SIP, (v.) ſippian, llymmeittian.
SIP, (ſ.) ſip, llymmaid.
Sí'PHON, (ſ.) dwfel.
Sí'PPET, (ſ.) tammaid.
SIR, (ſ.) arglwydd.
SIRE, (ſ.) tad.
Sí'REN, (ſub.) morforwyn.---*Fig.* menyw lân.
SIRNAME, (ſ.) cyfenw.
Sí'ROP, } (ſub.) ſûdd llyſiau, neu
Sí'RUP, } blanhigion gwedi eu berwi gyd â ſugr.
Sí'STER, (ſ.) chwaer.
To SIT, (v. n.) eiſtedd, gorſéddu.
SITE, (ſ.) Edr. *Situation.*
SITHE, (ſ.) pladur.
Sí'TTING, (ſ.) eiſteddiad, eiſteddfod.
Sí'TUATE, (adj.) yn ſefyll, ſefydledig.
SITUÁTION, (ſ.) goſodiad, ſafiad lle, ſefydliad.—cyflwr.
SIX, (adj.) chwech.
Sí'XPENCE, (ſ.) chwe-cheiniog.
SIXSCÓRE, (adj.) chwech ugain.
SIXTÉEN, (adj.) un ar bymtheg.
SIXTH, (adj.) chwechfed.

'Y, (adj.) trugain.
, (ſ.) maint, maintioli.---yſgling, glûd.
ZE, (v. a.) meſuro, treſnu'n aintioli, glûdo.
ABLE, (adj.) o faintioli cyffn.
,(adj.) yſgrawlingaidd, gludog.

S K

N, (ſ.) cengl.
E, (ſ.) Edr. *Scate*.
ETON, (ſ.) yſgerbwd, eſgyrnm.
TIC, TICAL, (adj.) amheus, petrus.
TIC, (ſ.) amheuwr, petruſwr.
TISM, (ſ.) amheuaeth cyffnol.
CH, (ſ.) cynllun, dûll, cilun.
ER, (ſ.) gwaell.
ÉWER, (v a.) gweillio.
F, (ſ.) ceubal, ceubol.
FUL, (ſ.) cyfarwydd, gwybdeallus, cywraint, celfydd.
FULNESS, (ſ.) cyfarwyddyd, ddgarwch.
L, (ſ.) cyfarwyddyd, cywreindd, gwybodaeth, celfyddyd.
LED, (adj.) celfydd, cyfard.
LET, (ſ.) callor bychan.
, (ſ.) Edr. *Scum*.
IM, (v.a.) dihufennu.--Edr. *To* .
MER, (ſ.) Edr. *Scummer*.
, (ſ.) croen; tonnen.
IN, (v. a.) digroeni, pilio, go.——croeni.
K, (ſ.) diod, pottes.
INK, (v.n.) gweini diod.
NER, (ſ.) crwynwr.
NY, (adj.) croenog, cûl, teneu.
IP, (v. n.) neidio, llammu, ſach.---gadael heibio, myned beth.
, (ſ.) naid, llamm.
PER, (ſ.) penllongwr, meiſtr g.---math ar byſgodyn.
PING, (adj.) llamſachus
MISH, (ſ.) yſgarmes, ymgipymryſſon.
IRMISH, (v. n.) ymgipprys, yſſon, aergad.
MISHING, (ſ.) ymgipprys, ymgeintach, ymgattewrach, ceintach gan neidio ym mlaen ac yn ol,
SKIRT, (ſ.) ymmyl gwiſg, cwrr, godrau.
SKI'TTISH, (adj.) gwyllt; gwammal; drythyll, anllad.
SKREEN, (ſ.) Edr. *Screen*.
To SKREEN, (v.a.) Edr. *To ſcreen*.
SKULL, (ſ.) penglog, fiol.
SKY, (ſ.) awyr, wybr.
SKY'COLOUR, (adj.) lliw'r wybr.
SKY'LIGHT, (ſub.) ffeneſtr mewn cronglwyd.

S L

SLAB, (ſub) aſtellen o'r tu allan i bren —carreg waſtod.—llacca.
To SLÁBBER, (v. n.) glafoerio; gwlybhau.
SLÁBBY, (adj.) gwlyb, tomlyd.
SLACK, (adj.) llacc, yſlacc; rhydd.
To SLACK, SLÁCKEN, (v.) bod yn eſgeulus, oedi.—yſlacco, llacchau; rhyddhau.
SLÁCKNESS, (ſ.) yſlaccrwydd —— eſgeuluſdra, oed.
SLAIE, (ſ.) peithyn gwehŷdd.
To SLAKE, (v. a.) diffoddi; tymmheru.
To SLÁNDER, (v.a.) enllibio, goganu, abſennu, camachwyn, athrodi.
SLÁNDER, (ſ.) athrod, enllib.
SLÁNDERER, (ſ) athrodwr, abſennwr, enllibiwr.
SLÁNDEROUS, (adj.) athrodus, athrodgar, enllibus.
SLANT, SLÁNTING, (adj.) Edr. *Oblique*.
SLAP, (ſ.) cîs, dyrnod.
To SLASH, (v. n.) torri, cwtto.---taro, curo.
SLASH, (ſ.) clwyf, archoll; cwtt.
SLATE, (ſ.) peithyn.
To SLATE, (v.a.) peithyno.
SLÁTTERN, (ſ.) Edr. *Slut*.
SLAVE, (ſ.) caethwas, caeth.
SLÁVER, (ſ.) poer, poerion, glafoerion.
To SLÁVER, (v.n.) glafoeri.
SLÁVERY, (ſ.) caethiwed.
SLÁUGHTER, (ſub.) lladdfa, lleas, aerfa.
To SLÁUGHTER, (v.a.) lladd.
SLÁVISH, (adj.) gwaſaidd, caeth; gwael.

SLÁVISHNESS, (ſ.) caethder; gwaeledd.
To SLAY, (v.a.) lladd.
SLÉAZY, (adj.) gwan, diſylwedd.
SLED, (ſ.) carr.
SLEDGE, (ſ.) gordd.——carr.
SLEEK, (adj.) llyfn; yſplennydd, diſglair.
To SLEEK, (v.a.) llyfnhau.
SLEEP, (ſ) cwſg, hûn.
To SLEEP, (v.n) cyſgu, huno.
SLÉEPINESS, (ſ.) Edr. *Drowſineſs.*
SLÉEPLESS, (adj.) digwſg, deffro.
SLÉEPY, (adj.) cyſglyd.
SLEET, (ſ.) eirlaw.
SLEEVE, (ſ.) llawes.
SLEIGHT, (ſub.) celfyddgarwch; dichell.
SLÉNDER, (adj.) main, eiddil, teneu, cûl.
SLÉNDERNESS, (ſ.) meindra, eiddilwch.
To SLICE, (v.a.) tafellu.
SLICE, (ſ.) tafell.
To SLIDE, (v.n.) llithro, ymlithro.
SLIDE, (ſ.) llithrad.
SLIGHT, (adj.) yſgafn; bychan; gwan; main; teneu, eiddil.
SLIGHT, (ſ.) dibriſdod.--cyfrwyſder.
To SLIGHT, (v.a.) eſgeuluſo, dibriſio, diyſtyru, dirmygu.
SLÍGHTLY, (adv) yn eſgeulus, yn ddibris; yn ddirmygus.
SLÍGHTNESS, (ſ.) gwendid, eiddilwch.---dibriſdod.
SLIM, (adj.) eiddil, teneu.
SLIME, (ſ.) clai.
SLÍMY, (adj.) cleiog, gludog.
SLING, (ſ.) tafl, tafl-ffon, blif.
To SLING, (v.a.) taflu, ergydio.
To SLINK, (v.n.) ffoi'n lladradaidd. ——(act.) erthylu.
To SLIP, (v.) tramgwyddo, llithro; diangc,ymddiangc.-colli; rhwyddhau.
SLIP, (ſ.) tramgwydd, llithrad. ---camſyniaid.---cangen.---diangfa.
SLÍPPER, (ſ.) ſandal.
SLÍPPERY, (adj) llithredig, llithrig.
SLIT, (ſ.) hollt, holltiad.
To SLIT, (v.a.) hollti.
To SLÍVER, (v.a.) hollti.
To SLOCK, (v.a.) diffoddi.---llacchau.
SLOE, (ſub.) eirinen perth, eirinen ddu.
SLOOP, (ſ.) llong fechan.
To SLOP, (v.a.) taenellu dwfr.
SLOP, (ſ.) diod ſalw.---llawdr.
SLOPE, (adj.) Edr. *Oblique.*
SLOPE, (ſ.) oſgo, lleddf.
To SLOPE, (v.a.) oſgoi, lleddfu.
SLÓPPY, (adj.) gwlyb, bawlyd.
SLOTH, (ſ.) muſgrelli, ſyrthni, diogi.
SLÓTHFUL, (adj.) diog, muſgrell.
SLÓTHFULNESS, (ſ.) diogi, muſgrelli.
SLOUCH, (ſ.) dyn a golwg drymaidd.
SLÓVEN, (ſ.) ſwl, dyn brwnt aflan ſwga.
SLÓVENLINESS, (ſ.) brynti, budreddi.
SLÓVENLY, (adj.) ſwga, aflan.
SLOUGH, (ſub.) ffôs, pŵll, dwfr ffôs. —yr hên groen a fwria'r neidr.
SLOÚGHY, (adj.) ffoſlyd, lleidiog.
SLOW, (adj.) llonydd; hwyrfrydig, trymluog, hwyrdrwm, muſgrell; diweddar; dŵl.
SLÓWNESS, (ſ.) hwyrfrydigrwydd, muſgrelli, ſyrthni.
To SLÚBBER, (v. a.) trybaeddu, diwyno.— gwneuthur peth mewn modd diog.
SLUDGE, (ſ.) llacca, tom a dwfr.
SLUG, (ſ.) malwoden. — dyn diog muſgrell cyſglyd.—rhwyſtr.
SLÚGGARD, (ſ.) diogyn, cyſgadur.
SLÚGGISH, (adj.) cyſglyd, diog, muſgrell, ſwrth, llyſgaethan.
SLÚGGISHNESS, (ſ.) myſgrelli, diogi, ſyrthni, cyſgni.
SLUICE, (ſ.) dyfr-ddor, gollyngfa llynn.
To SLÚMBER, (v.n.) cyſgu, heppian, huno.
SLÚMBER, (ſ.) hun, cwſg.
SLÚMBEROUS, SLÚMBERY, (adj.) cyſglyd.
To SLUR, (v. a.) diwyno, anharddu. —twyllo.
SLUR, (ſ.) anglod, drygair, athrod.
SLUT, (ſ.) yſllwt, benyw ſwga.

SLÚTTISH, (adj.) ſwga, aflan, brwnt.
SLÚTTISHNESS, (ſub.) aflendid, brynti.
SLY, (adj.) cyfrwys, dichellgar.

S M

To SMACK, (v. n.) chwaethu, blaſu, profi, ſawrio.—cuſanu.—gwneuthur trwſt diſymmwth.
SMACK, (ſ.) archwaeth, blas.—cuſan.—llong fechan.
SMALL, (adj.) bychan, eiddil, main.
SMÁLLPOX, (ſ.) y frech wenn.
SMÁLLNESS, (ſ.) bychander, meinder.
SMART, (adj.) bywiog; llymm; ffel.
SMART, (ſ.) dolur, gwŷn.
To SMART, (v.n.) gwynegu, gwynio.
SMÁRTNESS, (ſ.) llymder, toſter.
SMATCH, (ſ.) blas, archwaeth, ſawr.
To SMÁTTER, (v.n.) bod yn hanner dyſgedig. — baldòrdd, ſiarad yn anneallus.
SMÁTTER, (ſub.) goddyſgeidiaeth, hanner dyſgeidiaeth.
SMÁTTERER, (ſ.) crynyſgolhaig.
To SMEAR, (v.a.) Edr. *to beſmear.*
To SMELL, (v. a.) arogli, ſawrio.
SMELL, (ſ.) arogl, ſawr, arwynt.
To SMELT, (v. a.) toddi mwyn.
SMELT, (ſub.) math ar byſgodyn bychan.
To SMERK, (v. n.) gwenu neu edrych yn anllad.
SMÍCKET, (ſ.) crys benyw.
To SMILE, (v. n.) gwenu, glaſwenu.
SMILE, (ſ.) gwên.
To SMITE, (v. a.) taro, curo, pwyo.—lladd.
SMITH, (ſ.) gôf.
SMÍTHERY, SMÍTHY, } (ſ.) gefail gof.
SMOCK, (ſ.) crys benyw, hefis.
SMÓCKFACED, (adj.) difarf.
SMOKE, (ſ.) mŵg.
To SMOKE, (v. n.) mygu.
SMÓKY, (adj.) myglyd.
SMOOTH, (adj.) llyfn, gwaſtad, cabol, caboledig.
To SMOOTHE, (v. a.) llyfnhau, caboli, gwaſtadhau.---gwenhieithio.
SMÓOTHNESS, (ſ.) llyfnder, gwaſtadrwydd.
To SMÓTHER, (v.) tagu, llindagu, mogu, mygu.
SMÓTHER, (ſ.) mwg, mwgdarth.
SMUG, (adj.) Edr. *Spruce.*
To SMÚGGLE, (v. a.) cymmeryd i mewn, neu ddwyn moddion heb dalu ardreth am danynt.
SMÚGNESS, (ſ.) Edr. *Neatneſs.*
SMUT, (ſ.) huddygl, parddu.——rhwſt.—ſerthedd, croeſanaeth.
To SMUT, (v. a.) pardduo.
SMÚTTY, (adj.) parddulyd, huddyglyd.
SNACK, (ſ.) rhann, cyfran.
SNÁFFLE, (ſ.) gwenfa, genfa.
To SNÁFFLE, (v. a.) ffrwyno.
SNAG, (ſ.) dant yn faethu allan.
SNAIL, (ſ.) malwen, malwoden.
SNAKE, (ſ.) neidr.
SNÁKY, (adj.) nadreddog.
To SNAP, (v. a.) torri—cnoi.—cipio, yſgipio.——edliw.
SNAP, (ſ.) torriad yn fyrr.---cnoſa.
SNÁPPISH, (adj.) Edr. *Peeviſh.*
SNÁPSACK, (ſ.) coden neu yſgrepan milwr, rhagodfa.
SNARE, (ſ.) magl, rhwyd, croglath.
To SNARE, (v. a.) Edr. *To entrap.*
To SNARL, (v. n.) chwyrnu.
To SNATCH, (v.) cipio, yſgipio, yſgyflio.
SNATCH, (ſ.) cippiad, yſglyfiad.---dernyn.
To SNEAK, (v. n.) llechu, godech---ymluſgo.
SNÉAKING, (adj.) gwael, ſalw.—cybyddlyd.
To SNEAR, (v. n.) lledwenu, chwerthin am ben, gwatwor, cellweirio, gwawdio.
SNEAR, (ſub.) cellwair, gwatwor, gwawd.
To SNEEZE, (v. n.) trewi, entrewi, tiſio.
SNEEZE, (ſ.) entrew, entrewiad.
To SNIFF, SNÍFFLE, } (v. n.) ffroeni, tynnu i'r ffroenau.
To SNÍGGLE, (v. n.) llyſowenna.
To SNIP, (v. a.) torri â ſiſwrn.
SNIP, (ſ.) torriad.
SNIPE, (ſ.) yſnid, giach.
SNÍPPER, (ſ.) cyfran fechan.
SNÍVEL, (ſ.) llyſnafedd.
To SNÍVEL, (v. n.) bod â llyſnafedd yn

yn rhedeg o'r trwyn.---*Fig.* llefain fel plentyn.

To SNORE, (v. n.) chwyrnu.

SNORE, (ſ.) chwyrniad.

To SNORT, (v. n.) ffroeni.

SNOT, (ſ.) llyſnafedd, chwydredd trwyn.

SNÓTTY, (adj.) llyſnafeddog, chwydreddog.

SNOUT, (ſ.) trwyn, duryn.

SNOW, (ſ.) eira, eiry, ôd.

To SNOW, (v. n.) bwrw eira.

SNÓWY, (adj.) llawn eira; gwynn fel eira.

SNUB, (ſ.) cerydd.---Edr. *Jag.*

To SNUB, (v. a.) Edr. *To reprimand.*

SNUFF, (ſ.) pen canwyll.---ffroeniad.——trew-lwch, llwch trwyn

To SNUFF, (v.) ffroeni; tynnu i'r ffroenau.---arogli.--torri pen canwyll.

SNÚFFERS, (ſ.) glanhiadur, ſaltringau, gefeiliau.

To SNÚFFLE, (v. n.) ſiarad trwy 'r trwyn.

SNUG, (adj.) cynnwys, cryno; cynnes.

To SNÚGGLE, (v. n.) gorwedd yn gynnes.

So, (adv.) felly, fel hyn.

To SOAK, (v.) mwydo, gwlychu.

SOAP, (ſ.) ſebon.

To SOAR, (v. n.) chedeg i fynu; dyrchafu.

To SOB, (v. n.) uchenaidio, igian.

SOB, (ſ.) yr igian, uchenaid, ebwch.

SÓBER, (adj.) ſobr, cymhedrol, difrwyſg.---difrif.

SÓBERNESS, } (ſ.) ſobrwydd, cym-
SOBRÍETY, } hedroldeb.

SÓCIABLE, (adj.) cyfeillgar, cymdeithgar.

SÓCIABLENESS, (ſ.) cyfeillgarwch, cymdeithaſgarwch, cyweithaſrwydd.

SÓCIAL, (adj.), cymdeithgar, cymdeithaſol.

SOCÍETY, (ſ.) cymdeithas, cyfeillach, cyweithas; cyfrannogaeth.

SOCK, (ſ.) ſoccys, ſoccyſen.

SÓCKET, (ſ.) mortais, *Ecſ.* xxvi. 19.

SOD, (ſ.) mawnen, tywarchen.

SOD, preter. of *to ſeethe.*

SODÁLITY, (ſ.) cyfeillach, cymdeithas; brawdoliaeth.

SÓDER, (ſ.) ſawdur, peth i aſio.

To SÓDER, (v. a.) ſawdurio, aſio.

SÓDOMY, (ſ.) Edr. *Buggery.*

SÓFT, (adj.) tyner, eſmwyth, meddal, maſw.

To SÓFTEN, (v. a) meddalhau; eſmwytho.

SÓFTLY, (adv.) yn eſmwyth, yn dirion.

SÓFTNESS, (ſ.) meddalwch, tynerwch, yſtwythder, maſwedd.

To SOIL, (v. a.) halogi, diwyno, budreddu, anurddo.—teilo.

SOIL, (ſ.) tom, tail, gwrtaith.——tir, daear.

To SÓJOURN, (v. n.) ymdeithio.

SOJOURNER, (ſ.) dieithrddyn, ymdeithydd, pererin.

To SOLÁCE, (v.n.) cyſſuro, diddanu, difyrru.

SÓLACE, (ſub.) cyſſur, diddanwch, comſſordd.

SÓLAR, } (adj.) heulog, yn per-
SÓLARY, } thyn i'r haul.

To SÓLDER, (v. a.) Edr. *to ſoder.*

SÓLDIER, (ſ.) milwr, rhyfelwr, ſawdiwr, lluyddwr.

SOLE, (adj.) unig.

SOLE, (ſ.) gwadn troed neu eſgid.--pyſgodyn a elwir tafod yr hydd.

To SOLE, (v. a.) gwadnu.

SÓLECISM, (ſ.) trwſgliaeth, ymadrodd anaddas.

SÓLEMN, (adj.) parchedig, parchus, difrif, pryſur, ſanctaidd; ofnadwy.

SOLÉMNITY, (ſ.) uchelwyl, gwyl arbennig, edmygedd.

SOLEMNIZÁTION, (ſ.) Edr. *Celebration.*

To SOLEMNÍZE, (v. a.) Edr. *to celebrate.*

To SOLÍCIT, (v a.) erfyd, eidduno; annog.

SOLICITÁTION, (ſ.) Edr. *Importunity.*

SOLÍCITOR, (ſ.) dadleuwr.—erfyniwr dros arall.

SOLÍCITOUS, (adj.) gofalus, pryderus.

SOLÍCITUDE, (ſ.) cur, gofal, pryder.

SÓLID, (adj.) cyfan, cyfangwbl, didwnn, didorr, ffyrf, didwll.

SOLÍDITY,

Soli'dity, } (ſ.) ffyrfder, cyfan-
So'lidness, } der.—ficrwydd.
Soli'loquy, (ſ.) ymddiddan cyfrinachol a wnelo un wrtho ei hun.
So'litary, (adj.) unig, unigol, neilltuol, wrtho ei hun.
So'litary, (ſ.) Edr. *Hermit.*
So'litude, (ſ.) anghyfannedd-dra, neillduedd, unigolrwydd.
So'llar, (ſ.) Edr. *Garret.*
So'lstice, (ſ.) gorſaf yr haul.
Solsti'tial, (adj.) a berthyn i orſaf yr haul.
So'luble, (adj.) a ellir ei ddattod; toddadwy.
To solve, (v. a.) egluro, amlygu, deongli.
So'lvency, (ſ.) gallu i dalu.
So'lvent, (adj.) abl i dalu.
Solu'tion, (ſ.) dattodiad.—eglurhad; attebiad.
Some, (adj.) rhai, rhyw, peth, ychydig.
Somebody, (ſ.) rhyw un.
So'mehow, (adv.) mewn rhyw fodd.
So'mething, (ſ.) rhyw beth.
So'metimes, (adv.) weithiau.
So'mewhat, (ſ.) rhyw beth.
So'mewhere, (adv.) mewn rhyw le.
Somni'ferous, } (adj.) hunddwyn,
Somni'fic, } a baro gyſgu.
Son, (ſ.) mab.
Son *in law*, (ſ.) daw, dawf, mab ynghyfraith.
Sona'ta, (ſ.) Edr. *Tune.*
Song, (ſ.) cân, canu, cathl, caniad.
So'ngster, (ſ.) cantor, cethlydd.
So'ngstress, (ſ.) cantraig.
So'nnet, (ſ.) odl, awdl, cân.
So'norous, (adj.) ſoniawrus, ſeinfawr, llafar, crochlais.
Soon, (adv.) yn glau, yn fuan, ar frys, diattreg, yn fore, ebrwydd.
Soot, (ſ.) huddygl.
To soothe, (v. a.) gwenhieithio, truthio. — eſmwytho, heddychu, llonyddu, tawelu, lliniaru.--boddhau, boddloni.
To soothsay, (v. n.) rhagddywedyd.
So'othsayer, (ſ.) dewin, darogan-wr.
So'oty, (adj.) huddyglyd.
Sop, (ſ.) tammaid, tam, bara wedi ei fwydo mewn llynn.
To sop, (v. a.) mwydo mewn llynn.
So'phi, (ſ.) ymerawdwr Perſia.
Sophism, (ſ.) cyfrwys ddadl, rheſwm dichellgar a ddywedo 'r gau yn rhith y gwir.
Sophi'stical, (adj.) cyfrwys, dichellgar.
To sophi'sticate, (v. a.) Edr. *to adulterate.*
So'phistry, (ſ.) dadlyddiaeth ddichellgar.
Sopori'pherous, } (adj.) hun-
Sopori'fic, } ddwyn, a baro gyſgu.
So'rcerer, (ſ.) ſwynwr, dewin.
So'rcery, (ſ.) Edr. *Magic.*
So'rdid, (adj.) budr, brwnt, ſwga, aflan. — gwael, ſalw; cybydd, crintach.
So'rdidness, (ſ.) budreddi, brynti. —ſalwedd. — cybyddiaeth, budrchwant, budrelw.
Sore, (ſ.) briw, gweli.
Sore, (adj.) toſt, dolurus, clwyfus.
So'rel, (ſ.) carw tair blwydd oed.
So'rrel, (ſ.) ſuran.
So'rrel, (adj.) goleugoch, melyngoch.
So'rrow, (ſ.) gofid, dolur, triſtwch, alaeth, hiraeth.
To so'rrow, (v. n.) Edr. *to grieve.*
So'rrowful, (adj.) galarus, alaethus, cwynfannus, hiraethus.
So'rry, (adj.) blin, triſt.---gwael, ſalw, dibris.
Sort, (ſ.) ſûd, ſut, mâth, rhyw, grâdd, rhywogaeth; dûll.
To sort, (v. a.) gwahanu, trefnu, doſparthu.
So'rtment, (ſ.) doſparthiad, neilldduad, didoliad.---pethau wedi eu didoli.
To soss, (v. n.) ſyrthio yn ſyth i gadair.
Sot, (ſ.) meddwyn, gloddeſtwr, wttreſwr.——hurtyn.
So'ttish, (adj.) meddw, brwyſg.---dwl, hurt.
So'ttishness, (ſ.) meddwdod.—— hurtrwydd, ffolineb.
So'vereign, (ſ.) arglwydd, pennaeth, pen llywydd.

SOVEREIGN, (adj.) uchaf, pennaf, mwyaf, gorucheſ, goruchaf.
SOVEREIGNTY, (ſ.) goruch, goruchafiaeth, goruchiwyddiaeth.
SOUL, (ſ.) enaid, ſûn, y wyddi.
SOULLESS, (adj.) diſwyddi, dienaid.
SOUND, (adj.) iach, holliach, cyfan. diamſ.—ſicr, diangol.
SOUND, (ſub.) ſain, adſain, trwſt, ſwn.—môr bâs.—Edr. *Prâs.*
To SOUND, (v.) plymmio.—chwiliо, meſur.—ſeinio.
SOUNDING, (adj.) ſeinſawr, ſonorus.
SOUNDNESS, (ſ.) ſyrder, cyfander, gwŷm, cadernid. — iachuſrwydd.
SOUP, (ſ.) llymmeidrwydd.
SOUR, (adj.) ſûr, egr, chwibl.—ſurrug.
To SOUR, (v.) ſurio.
SOURCE, (ſ.) ffynnon, ffynnonwys.——gwreiddyn a dechreuad peth.
SOURISH, (adj.) ſuraidd.
SOURNESS, (ſ.) ſurder, ſurni; gerwindeb.
SOUSE, (ſ.) heli a wnair o halen, dwfr a gwinegr.
To SOUSE, (v.a.) mwydo yn y cyfrŷw heli.—— plwngcio, taflu i'r dwfr.—taethu megis aderyn ar braidd.
SOUTH, (ſ.) deheu.
SOUTHERN, (adj.) deheuol.
SOUTHERNWOOD, (ſ.) bryttwn.
SOUTHWARD, (adv.) tu a'r deheu.
Sow, (ſ.) hwch.—benyw anſyber.
To SOW, (v. a.) hau.
SOWER, (ſ.) hauwr.
SPACE, (ſ.) yſpaid, encyd.—cyfwng, lle, ehangder lle.
SPACIOUS, (adj.) ehang, eheng, llydan, helaeth.
SPACIOUSNESS, (ſ.) ehangder, helaethrwydd.
SPADE, (ſ.) pâl.
SPAKE, (preter. of *ſpeak.*)
SPAN, (ſ.) rhychwant.
To SPAN, (v. a.) meſuro a rhychwant.
SPAN, (preter. of *ſpin.*)
SPANGLE, (ſ.) boglyn o fetiel ddifglair.
SPANIEL, (ſ.) ci adarwr.
SPANISH, (adj.) yſpaenaidd.
SPARE, (ſ.) troſol dŵr, bollt.—yſgain.
To SPARE, (v.) bollio.—*Fig.* ymladd.
SPARABLE, (ſub.) math ar hoelion bychain i ddodi mewn gwadnau eſgidiau.
SPARE, (adj.) teneu, cul.——Edr. *Scanty.*
To SPARE, (v.) arbed, tolio.——peidio; goddef; maddeu, parcynu, eiriach, hepcor.
SPARERIB, (ſ.) aſennau mochyn.
SPARGEFACTION, (ſ.) gwaſgariad, taeneiliad.
SPARING, (adj.) prin, cynnil, arbedus.
SPARINGNESS, (ſ.) cynnildeb, arbedi, crintachrwydd.
SPARK, (ſ.) gwrechionen.—llengcyn dillyn pert hoyw.
SPARKLE, (ſ.) gwreichionen.
To SPARKLE, (v.n.) gwreichioni.
SPARKLING, (adj.) gwreichionllyd, diſglair.
SPARROW, (ſ.) aderyn y to.
SPASM, (ſ.) Edr. *Cramp.*
To SPATTER, (v.a.) diwyno, budreddu, anurddo.—enllibio, hortio.
SPATTERDASHES, (ſ.) ſoccyſau.
SPATULA, (ſ.) offeryn i ledu plaſtr.
SPAVIN, (ſ.) llyncoes.
SPAW, (ſ.) dwfr oddiwrth y mwyn.
To SPAWL, (v. n.) poeri.
SPAWL, (ſ.) poer.
SPAWN, (ſ.) cronell, grawn pyſgod.——hil, hilogaeth.
To SPAWN, (v. n.) bwrw cronell.—deillio.
To SPAY, (v. a.) diſpaddu creadur benyw.
To SPEAK, (v.) fiarad, dywedyd, lefaru, parablu, datgan, ſôn, adrodd.
SPEAKER, (ſ.) adroddwr, llefarwr, areithiwr, dadleuwr.
SPEAR, (ſ.) yſper, gwaywffon, tryſer.
SPECIAL, (adj.) neilldnol, enwedigol, priodol, gwahanredol; rhagorol.
SPECIALTY, } (ſub.) Edr. *Particularity.*
SPECIALITY, }
SPECIES, (ſ.) rhyw, rhith.——bath, arian bâth.

SPE-

SPECÍFIC, } (adj.) yſpyſol, parth-
SPECÍFICAL, } ol.
SPECIFICÁTON, (ſub.) yſpyſiad; neillduad, enwad yn neillduol.
To SPÉCIFY, (v. a.) neillduoli, enwi, dangos trwy ryw wahaniad.
SPÉCIMEN, (ſ.) eſampl; prawf.
SPÉCIOUS, (adj.) prydus, prydweddol, golygus, têg.—Edr. *Plauſible.*
SPECK, (ſ.) mann, brycheuyn.
To SPECK, (v.a.) mannu.
SPÉCKLE, (ſ.) mann, brycheuyn.
SPÉCTACLE, (adj.) drych—yſpectal, golwg wydr.
SPECTÁTOR, (ſ.) edrychwr ar, diſgwiliwr.
SPÉCTRE, (ſ.) drychiolaeth, lledrith, anyſpryd.
To SPÉCULATE, (v. n.) yſtyried yn ddwys ac yn ddifrifol.
SPECULÁTION, (ſ.) golygiad yn y meddwl.—dychymmyg yn y meddwl.
SPÉCULATIVE, (adj.) tremmiol, ſynniol; myfyriol, nid ymarferol.
SPÉCULUM, (ſ.) drych, gwydr golwg.
SPEECH, (ſub.) araith, traethawd, ymadrodd, parabl.
SPÉECHLESS, (adj.) mud.
SPEED, (ſ.) brys, ffrwſt, ffwdan.—llwyddiant.
To SPEED, (v.) bryſio, ffryſtio, pryſuro, ffullio, ffwdanu.—llwyddo.
SPÉEDY, (adj.) buan, cyflym.
SPELL, (ſ.) ſwyn, ſwyn-gyfaredd, cyfaredd, ſwyn-gan.—gweithiad dros dro yn lle un arall.
To SPELL, (v) enwi a chyſſylltu llythrennau, ſillafu.——ſwyno.
To SPEND, (v. a.) treulio, gwario, afradloni, hala; difa, yſu.
SPÉNDTHRIFT, (ſ.) dyn treulfawr afradlon.
SPERM, (ſ) hâd y cenhedlir peth o hono, anian, rhith.
SPERMACÉTI, (ſ.) hâd y morfil.
SPERMÁTIC, } (adj.) yn perthyn
SPERMÁTICAL, } i'r hâd.
To SPEW, (v.) chwydu, ymgyfogi, gloeſio.
SPHERE, (ſub.) llun cyfrgrwn bob ffordd, pêl gyfrgrwn, cylch.——cyrhaeddiad.
SPHÉRIC, } (adj.) crwnn.
SPH'RICAL, }
SPICE, ſ.) llyſiau ſioppau, pêr lyſiau
SPI'DER, (ſ.) pryf coppyn, coppyn.
SPI'GOT, (ſ.) dwſel, tap.
SPIKE, (ſ.) tywyſen ŷd.—hoel hir.
To SPIKE, (v. a.) hoelio â hoelion hirion.
SPÍKENARD, (ſ.) yſpicnard.
SPILL, (ſ.) dryllyn, ychydigyn.
To SPILL, (v. a.) colli, gwaſtraffu.
To SPIN, (v. a.) nyddu.
SPÍNDLE, (ſ.) gwerthyd.
SPINE, (ſub.) aſgwrn y cefn, glain cefn.
SPÍNET, (ſ.) mâth ar offeryn cerdd.
SPINÍFEROUS, (adj.) addwg ddrain, dreiniog.
SPINNING-*wheel*, (ſ.) rhod nyddu, cengliadur, chwerfan, yſtyllod dirwyn.
SPÍNOUS, (adj.) dreiniog.
SPÍNSTER, (ſub.) nyddwraig, talgrib.—*In law*, gwyryf, morwyn.
SPÍNY, (adj.) dreiniog.——dyryſedig.
SPÍRAL, (adj.) camm, troeog.
SPIRE, (ſ.) tro, dirwyndro.——clochdy.—curnen, un peth a fo yn myned feinach feinach tu a'r pen.
SPÍRIT, (ſ.) yſpryd, anadl.
SPÍRITED, (adj.) bywiog, glew.
SPÍRITUAL, (adj.) yſprydol.
SPIRITUÁLITY, (ſub.) yſprydolrwydd, yſprydoldeb.
To SPIRITUALÍZE, (v. a.) yſprydoli.
SPÍRITUOUS, (adj.) llawn yſpryd.—diſtylliedig.
To SPIRT, (v.n.) ffrydio allan.
SPÍSSITUDE, (ſ.) tewedd, tewder.
SPIT, (ſ.) bêr.—dyfnder daear.
To SPIT, (v.a.) dodi ar fêr.—poeri.
SPÍTAL, (ſ.) Edr. *Hoſpital.*
SPITE, (ſ.) malis, cenfigen, drwgewyllys.
In SPITE *of*, er gwaethaf; o anfodd.
To SPITE, (v.a.) ſiommi.
SPÍTEFUL, (adj.) maleiſus, cenfigennus.
SPÍTEFULNESS, (ſ.) Edr. *Malignity.*

SPÍTTLE, (ſ.) poer, poeryn.
To SPLASH, (v.a.) Edr. *to daub.*
SPLÁYFOOT, (adj.) troedgam.
SPLEEN, (ſ.) y ddueg, dueg.——llid, bâr, digofaint.
SPLÉNDENT, (adj.) yſplennydd, echdywynedig, diſglair, gloyw.
SPLÉNDID, (adj.) diſglair, gloyw; hardd, hardd-deg; ardderchog.--coſtfawr.
SPLÉNDOR, (ſ.) diſgleirdeb, gloywder; ardderchawgrwydd, rhodres.
SPLÉNETIC, (adj.) claf o'r ddueg. Edr. *Peeviſh.*
To SPLICE, (v. a.) cyſſylltu rhâff wrth blethu y ddau pen ynghyd am eu gilydd.
SPLINT, } (ſub.) yſgyren, dellt-
SPLÍNTER, } en.
To SPLIT, (v.) hollti.
SPLÍTTER, (ſ.) holltwr.
SPLÚTTER, (ſ.) Edr. *Buſtle.*
To SPOIL, (v. a.) yſpeilio, yſglyfaethu, anrheithio, difrodi.——anafu; llygru, halogi.
SPOIL, (ſ.) yſpail, anrhaith.
SPOKE, (ſ.) braich olwyn.
SPONGE, (ſ.) yſbwng, madorchen, yſbwrn.
To SPONGE, (v.n.) ſychu ag yſbwng.—bolera.
SPÓNGER, (ſ.) bolerwr.
SPÓNGY, (adj.) tebyg i'r yſbwng, chwiſoglog; tyner, maſw.
SPÓNSAL, (adj.) dyweddiol.
SPÓNSOR, (ſub.) mâch.——tâd bedydd.
SPONTÁNEOUS, (adj.) naturiol, o hono ei hun.
SPOOL, (ſ.) gwerthydd.
SPOON, (ſ.) llwy.
To SPOON, (v.n.) hwylio o flaen y gwynt.
SPÓONFUL, (ſ.) llwyiad.
SPORT, (ſ.) chwarae; cellwair; difyrrwch.--camp, megis helfa, &c
To SPORT, (v.) chwarau, difyrru, digrifu.
SPÓRTFUL, (adj.) llawen, difyr.
SPÓRTSMAN, (ſ.) helwr, adarwr.
SPOT, (ſ) mann, brycheuyn.
SPÓTLESS, (adj.) pûr, glân, difrycheulyd.
SPÓTTY, (adj.) mannog, brycheulyd.
SPOÚSAL, (adj.) dyweddiol.
SPOÚSAL, (ſ.) priodas, dyweddi.
SPOUSE, (ſ.) priodferch, priodasferch, priod; priodfab, priodasfab.
SPOUT, (ſ.) piſtyll, ffrwd,——genau piſtyll, dwſel.
To SPOUT, (v. n.) piſtyllio, ffrydio, dyliſo, ffrychwyllt.
SPRAIN, (ſ.) tyrfiad.
To SPRAIN, (v. a.) tyrfu.
SPRAT, (ſ.) crothell.
To SPRAWL, (v.n) amgreinio, ymgreinio.
SPRAY, (ſ) brigyn.
To SPREAD, (v.) gwaſgaru, taanu, lledi, egori.
SPRIG, (ſ.) brigyn, yſbrigyn.
SPRÍGGY, (adj.) brigog.
SPRIGHT, (ſ.) drychiolaeth, anyſpryd.
SPRÍGHTFUL, (adj.) bywiog. Edr. *Briſk.*
SPRÍGHTFULNESS, (ſ.) Edr. *Livelineſs.*
To SPRING, (v.) blaguro, blaendarddu.---tarddu, deillio.---neidio, adlammu.----codi.----llyngcu dwfr.
SPRING, (ſ.) gwanwyn.---gorllanw.---ffynnon, ffynhonell.---dechreuad.--naid, adlam.---dernyn o ddur wedi ei dymheru fel ag y neidia yn ei ol pan blygir, at oſod ermygau i gerdded, &c.---croglath.
SPRÍNGINESS, (ſ.) Edr. *Elaſticity.*
SPRÍNGY, (adj.) Edr. *Elaſtic.*
To SPRÍNKLE, (v. a.) yſgeinio, yſgeintio, taenellu.
SPRÍNKLING, (ſ.) taenelliad.
To SPROUT, (v.n.) blaguro, blaendarddu.
SPROUT, (ſ.) blaendardd, blagur-yn.
SPRUCE, (adj.) tlŵs, têg, hardd, dillyn, hoyw.
SPRÚCENESS, (ſ.) hoywder, harddwch.
SPUME, (ſ.) ewin, gorferw.
SPÚNGING-HOUSE, (ſ.) tŷ neu le y ceidw ceiſpyliaid ddyledwyr gwedi eu dal, hyd oni chyttunant a'u gofynwyr,

gofynwyr, neu gael eu ſymmud i garchar.

SPÚNGY, (adj.) Edr. *Spongy.*

SPUR, (ſ.) yſpardyn.

To SPUR, (v. a.) yſpardyno.

SPÚRIOUS, (adj.) ffugiol, ffuantus, annilys.---baſtarddaidd.

To SPURN, (v.a.) gwrthod yn ddirmygus. Edr. *to kick.*

SPURN, (ſub.) troediad.---triniad dirmygus.

SPURT, (ſ.) taſgiad.

To SPÚTTER, (v.n.) glafoerio, taſgu glafoerion wrth ddywedyd.

SPY, (ſ.) yſpiwr, yſpiennwr, fforiwr.

To SPY, (v. a.) yſpio, ffforio, ſyllu, ſelu.

S Q

SQUAB, (adj.) dibluf---tew; brâs.

To SQUAB, (v.n.) cwympo yn ſyth.

SQUÁBBISH, (adj.) trwm; cnawdog; tew.

To SQUÁBBLE, (v. n.) ymgipprys, ymrafaelio, cynnhennu.

SQUÁBBLE, (ſ.) ymgipprys, ymryſſon.

SQUÁDRON, (ſub.) rhann o lu neu fyddin.---byddîn bedwar ochrog.

SQUÁLID, (adj.) budr, brwnt.

SQUALIDÍTY, (ſub.) brynti, budreddi.

SQUALL, (ſ) bloedd, gwaedd.---awel ddiſymmwth o wynt.

To SQUALL, (v. n.) dolefain, llefain, bloeddio, germain.

SQUÁLLY, (adj.) gwyntog.

SQUÁLOR, (ſ.) Edr. *Naſtineſs.*

SQUÁMOUS, (adj.) cennog.

To SQUÁNDER, (v. a.) gwaſtraffu, afradloni, difrodi, ofer dreulio.

SQUÁNDERER, (ſub.) Edr. *Spendthrift.*

SQUARE, (adj.) yſgwâr, pedronglaidd.

SQUARE, (ſ.) pedrogledd, pedraran, yſgwâr.

To SQUARE, (v. a.) pedwarochri, pedrogli, cyfochri.---treſnu; rheoli.

To SQUAT, (v. n.) llechu, gorwedd dan, gorwedd ar y ddaear.

SQUAT, (adj.) byr a llydan.

To SQUEAK, (v.n.) gwichio, ubain, yſgrechain, nadu.

SQUEAK, (ſ.) gwich, yſgrêch.

To SQUEAL, (v.n.) Edr. *to ſquall.*

SQUÉAMISH, (adj.) diecra, mwythus, a alaro, a'ſſieiddio.

SQUÉAMISHNESS, (ſ.) diecrawch.

To SQUEEZE, (v. a.) gwaſgu, ſengi.

SQUEEZE, (ſ.) gwaſgfa, ymwaſg.

SQUIB, (ſ.) papuryn wedi ei lenwi â phowdr gwnn, &c.

SQUINT, (adj.) yn edrych ar draws.

SQUÍNTEYED, (adj.) llygad-draws, llygad-wyr.

SQUIRE, (ſ.) Edr. *Eſquire.*

SQUÍRREL, (ſ.) gwiwair.

To SQUIRT, (v. a.) chwiſtrellu, pibo.—baldordd.

SQUIRT, (ſ.) chwiſtrell.

S T

To STAB, (v. a.) gwanu, trywanu, brathu.

STAB, (ſ.) trywaniad, brathiad.

STABÍLIMENT, (ſ.) Edr. *Firmneſs.*

STABÍLITY, (ſub.) ſicrhawch, cadernid, diogelwch, dianwadalwch, ſadrwydd.

STÁBLE, (adj.) ſafadwy, ſefydlog, cadarn, diyſgog.

STÁBLE, (ſ.) marchdy, ſtabl.

STÁBLENESS, (ſ.) Edr. *Stability.*

To STÁBLISH, (v.a.) Edr. *to eſtabliſh.*

STACK, (ſ.) dâs, cogwrn, mwdwl, bera o yd neu wair; cludair.

To STÁCK, (v. a.) deiſio, mwdwlu, cludeirio.

STÁDHOLDER, (ſub.) pen llywydd *Holand.*

STAFF, (ſ.) ffon, llaw-ffon, cwibren, bryſgyll.

STAG, (ſ) carw, hydd, eilon, rhydain.

STAGE, (ſ) chwareufa, lle chwaryddion.——lle i weithredu.—gorphwyſfa ar daith.

STÁGEPLAY, (ſ.) chwareufa.

To STÁGGER, (v. n.) hongeian, hwntian, bwhwman, tramgwyddo.---petruſo.

STÁGGERS, (ſ.) gŷſp, ehegr.

STÁGNANT, (adj.) yn ſefyll, yn cronni.

To STÁGNATE, (v. n.) llynnio, ſefyll, ymſefydlu fel dwfr, cronni.

STAGNÁTION, (ſub.) ymſefydliad, cronniad.

STAID, (adj.) ſobr; rheolaidd.
STÁIDNESS (ſ.) ſobrwydd; pryſurdeb; prudd-deb.
To STAIN, (v.a.) yſtaenio, diwyno, anurddo, brychu.———ſarhau, gwarthruddio.
STAIN, (ſ.) yſtaen, mann, brycheuyn.——gwarth.
STAIR, (ſ.) grâdd, gris.
STÁIR-CASE, (ſub.) griſiau, dring, lle-dring.
STAKE, (ſ.) pawl, polyn, buddel, buddelw.—Edr. *Wager.*
To STAKE, (v. a.) polioni.---cyngwyſtlo.
STALE, (adj.) henaidd, hengadw, hên.
STALE, (ſ.) lleiſw---hên ddiod.---puttain.
To STALE, (v.n.) troethi, piſo.
To grow STALE, heneiddio.
STÁLENESS, (ſub.) heneidd-dra.
To STALK, (v.n.) rhodio'n ben-uchel yn falch ac yn rhodreſgar.
STALK, (ſ.) rhodiad balch. ---paladr llyſiau; corſen ŷd, paladr, calaf, gwelltyn; callodryn.
STÁLKINGHORSE, (ſ.) ceffyl du adarwr.---- *Fig.* dyn a ſo megis offeryn yn llaw un.
STALL, (ſ.) beudy; côr, preſeb.-cadair mewn eſgobty.---gweithdy.
STÁLLION, (ſ.) march.
STÁMINA, (ſ.) egwyddorion cyntaf peth, hâd.---edafedd ynghanol blodau planhigion.
To STÁMMER, (v.n.) baldordd, dywedyd ag attal.
STÁMMERER, (ſ.) un ag attal ddywedyd arno.
STAMP, (ſ.) argraff, nôd, ôl, marc. ---ſathr, ergyd â throed.---mold; ffigur, llun, dull, gwneuthuriad, ffurf; cynllun, cynddelw.---nôdhaiarn.
To STAMP, (v.a.) taro troed wrth y llawr----pwyo, briwo---nodi, argraffu.——bathu.
To STANCH, (v. a.) attal rhediad gwaed
STANCH, (ſ.) cyſan; ſafadwy, ſad, ſicr; cryf, cadarn, nerthol.
STÁNCHION, (ſ.) atteg, annel.
STÁNCHNESS, (ſ.) Edr. *Firmneſs.*
To STAND, (v.n.) ſefyll, aros, trigo.
STAND, (ſ.) ſafiad.——dyryſni, petruſder.
STÁNDARD, (ſ.) llymman, baner, arwydd. —— awdurdod ſicr wrth ba un y profir pethau o'r un nattur; meſur, rheol.
STÁNDARDBEARER, (ſub.) dygwr llymman.
STÁNDING, (ſ.) ſafiad, ſefydliad.
STÁNDISH, (ſ.) corn-du.
STÁNZA, (ſ.) pennill.
STÁPLE, (ſ.) marchnadfa, marchnad.
STÁPLE, (adj.) ſefydlog, ſefydledig.
STÁPLE, (ſ.) ceuol drws.
STAR, (ſ.) ſeren.
STÁRBOARD, (ſub.) ochr dehau i long.
STARCH, (ſ.) ſŷth.
STARCH, (adj) Edr *Stiff.*
To STARE, (v.n.) llygadrythu, ſyllu, tremio, edrych ar, craffu.
STARE, (ſ) llygadrythiad, edrychiad crâff.
STÁRGAZER, (ſ.) Edr. *Aſtronomer.*
STARK, (adj.) anyſtwyth; garw; yſtyfnig; cryf.--yn y râdd uchaf.
STÁRLIGHT, (ſ.) golau ſêr.
STÁRRY, (adj.) ſerennog.
To START, (v. n.) tarfu, yſgogi, taſgu, neidio i fynu.——codi.
START, (ſ.) tarfiad, taſgiad, ergyd.
To STÁRTLE, (v.) brawychu, dychrynu, arſwydo, tarfu.
STÁRTLE, (ſ.) braw, ſyndod, ergyd.
To STARVE, (v.n.) newynu, trengu gan newyn; ſythu.
STÁRVELING, (ſ.) un mewn angen ymborth.
STATE, (ſ.) yſtâd, anſawdd, cyflwr.——llywodraeth. ----rhodres, gwychder.
To STATE, (v.a.) ſefydlu; goſod i lawr, goſod ger bron, goſod mewn trefn.
STÁTELINESS, (ſ.) rhodres, rhwyſg; mawrhydi, mawryddigrwydd.
STÁTELY, (adj.) Edr. *Majeſtic.*
STÁTESMAN, (ſub.) un celfydd yn, neu yn ymdrin ag achoſion neu gelfyddydau llywodraeth.

STÁTIC, } (adj.) yn perthyn i
STÁTICAL, } gelfyddyd pwyſo.
STÁTICS, (ſ.) celfyddyd pwyſo.
STÁTION, (ſub.) lle, ſafle, ſafiad, ſefyllfa.—cyflwr; galwad.
To STÁTION, (v a.) ſefydlu, goſod mewn lle neu ſwydd.
STÁTIONARY, (adj.) ſefydlog, ſefyllfedig.
STÁTIONER, (ſ.) gwerthwr papur a llyfrau.
STÁTUARY, (ſ.) cerfiwr delwau.
STÁTUE, (ſ.) delw, ſafddelw.
STÁTURE, (ſ.) maint neu uchder peth.
STÁTUTE, (ſub.) deddf, ordinhâd, yſtattun.
To STAVE, (v. a.) dryllio.
STAVES, plur. of *ſtaff*, (ſub.) ffyn; erwydd.
To STAY, (v. n.) aros, trigo, ſefyll, (act.) rhwyſtro, attal; cynnal, attegu.
STAY, (ſ.) ſafiad.---atteg, annel.
STAYS, (ſ.) gwaſt.
STEAD, (ſ.) lle.
In STEAD, yn lle.
STÉADFAST, (adj.) ſafadwy, ſicr, cadarn, diyſgog.
STÉADFASTNESS, (ſub.) cadernid, diyſgogrwydd.
STÉADILY, adv.) yn ddiyſgog.
STÉADINESS, (ſub.) diyſgogrwydd, dianwadalwch, gwaſtadrwydd.
STÉADY, (adj.) gwaſtad, dianwadal, ſefydlog.
STEAK, (ſ.) golwyth.
To STEAL, (v. a.) lladratta.
STÉALER, (ſ.) lleidr.
STEALTH, (ſ.) lladrad.
STÉALTHY, (adj.) lladradaidd, dirgel.
STEAM, (ſ.) anwydd, anwedd, ager, tarth.
To STEAM, (v. n) anweddu.
STEED, (ſ.) ceffyll.
STEEL, (ſ.) dûr, balaen.
To STEEL, (v. a.) durio.
STÉELYARD, (ſ.) durlâth at bwyſo, â'r atteg yn agos at y pen lle bo'r peth fyddir yn bwyſo, a'r pen arall yn llawn rhygnau i ſymmud pwyſau yn ol ac ymlaen ar hyddyat, a chyfrifir pwyſau peth arni wrth niſer y rhygnau oddiwrth yr atteg i'r pwyſau ſymmudol.
STEEP, (adj.) ſerth, lledpai.
STEEP, (ſ.) dibin.
To STEEP, (v.a.) mwydo, rhoi yngwlych.
STÉEPLE, (ſ.) clochdy.
STÉEPNESS, (ſub.) tyle, lledpeirwydd.
To STEER, (v.a.) llywio, cyfarwyddo llong.——myned.
STEER, (ſ.) buſtach.
STÉLLAR, (adj.) ſerennog.
STEM, (ſub.) paladr, corſen ŷd.—duryn llong —hil, hiliogaeth.
To STEM, (v.n.) attal, rhwyſtro.
STENCH, (ſ.) drewdod, drewi.
To STENCH, (v.n.) drewi.
To STEP, (v.n.) rhoi camrau, rhodio, cerdded.
STEP, (ſ.) cam; cerddediad.—ôl, ol troed.
STEP-*mother*, (ſ.) llys-fam, mam ynghyfraith, ell-drewyn.
STÉRIL, (adj.) hyſp, diffrwyth, anffrwythlon.
STERÍLITY, (ſ.) hyſprwydd, anffrwythlonder.
STÉRLING, (ſ.) arian bath Lloegr.
STÉRLING, (adj.) pûr, ſaeſnig.
STERN, (adj.) ffyrnig, llym, ſur, cuchiog, gygus.
STERN, (ſub.) pen ol llong, llyw llong.
STÉRNNESS, (ſ.) cuchiawgrwydd, gŵg, ſarrugrwydd.
STERNUTÁTION, (ſ.) trewiad, entrewiad.
To STEW, (v.) berwi yn araf heb ond ychydig ddwfr.
STEW, (ſ.) twymdy.—putteindy.
STÉWARD, (ſ.) yſtiward, goruchwiliwr.
STÉWARDSHIP, (ſub.) goruchwiliaeth.
STICK, (ſ.) pren.
To STICK, (v.) glynu, gludo.--petruſo, ammau.
STÍCKINESS, (ſ.) gludrwydd.
To STÍCKLE, (v.n.) ymbleidio, bod o blaid un —ymdrechu, ymorcheſtu.
STÍCKLER, (ſ.) un ymrous o rann ei blaid.

STÍCKY,

STÍCKY, (adj.) gludog.
STIFF, (adj.) ſŷth, anyſtwyth, caled, anhyblyg.—yſtyfnig, gwrthnyſig.
To STÍFFEN, (v.) ſythu; gwneuthur yn ſŷth.
STIFFNÉCKED, (adj.) gwargaled, yſtyfnig.
STÍFFNESS, (ſub.) ſythder, anyſtwythder.—yſtyfnigrwydd.
To STÍFLE, (v.a.) mogu; diffoddi. ——celu, cuddio.
STÍGMA, (ſ.) nôd haiarn fel ar leidr.—anair, gogan.
To STÍGMATIZE, (v.a.) nodi â haiarn.—gwarthau, goganu, enllibio.
STILL, (ſ.) camfa.----yſtil, puntr. ——dull ymadrodd.----nodwydd deiol, bys deiol, crib deiol.
To STILE, (v.a.) enwi, galw.
STILÉTO, (ſ.) bidog, cleddyfan.
To STILL, (v.a.) goſtegu, tawelu, diſtewi; llonyddu, lliniaru.
STILL, (adj.) tawel, diſtaw, llonydd.
STILL, (adv.) etto, er hyn, hyd yn hyn, yn waſtadol.
To STILL, (v.a.) Edr. *to diſtill.*
STILL, (ſ.) lleſtr at ddiſtyllio.
STÍLLBORN, (adj.) erthylaidd, marw geni.
STÍLLNESS, (ſub.) tawelwch, llonyddwch, diſtawrwydd.
STILTS, (ſub.) baglau, tudfachau, yſtudfachau.
To STIMULATE, (v.a.) ſwmbylio, ſymlu, pigo; annog, cymmell.
STIMULÁTION, (ſub.) ſwmbyliad; annogiad.
STING, (ſ.) colyn, conyn.
To STING, (v.a.) brathu a cholyn, pigo.
STÍNGINESS, (ſ.) caledrwydd, crintachrwydd, cybydd-dod.
STÍNGLESS, (adj.) digolyn.
STÍNGO, (ſ.) hên ddiod gref.
STÍNGY, (adj.) cybyddlyd, caled, crintach.
STINK, (ſ.) drewi, drewdod, drygſawr.
To STINK, (v.n.) drewi, drygſawrio.
STÍNKING, (adj.) drewllyd.
To STINT, (v.a.) terfynu, rhannu dan derfynau, rhannu yn brin.
STINT, (ſ.) rhann, cyfran; dogredd.
STÍPEND, (ſ.) cyflog, tâl.
STIPÉNDIARY, (ſ.) cyflogddyn.
To STÍPULATE, (v.a.) ammodi, cyfammodi.
STIPULÁTION, (ſ.) ammod, digymmod.
To STIR, (v.) cynhyrfu, cyffroi, cyffro, ſymmud, ſyflyd, annog, cymmell, dirio.
STIR, (ſ.) cynnwrf, cyffro, cyffroad.
STÍRRUP, (ſ.) gwarthol, gwrthafl.
To STITCH, (v.a.) pwytho, gwnio.
STITCH, (ſ.) pwyth. --- gwŷn neu wayw mewn ochr.
STÍTHY, (ſ.) Edr. *Anvil.*
To STIVE, (v.a.) cau yn dynn; mogi, gwneuthur yn fwrn.
STOCK, (ſ.) cyff, boncyff, cippyll. —hurtyn.---tylwyth, teulu, hîl.--y cyffiau ar ba rai y ſaif llong pan bo'n cael ei hadeiladu. --- gweddilliain.--cyfoeth, golud, amlder, yſtôr.
To STOCK, (v.a.) yſtorio.
STÓCKING, (ſ.) hoſan.
STOCKS, (ſ.) cyffion.
STÓCKSTILL, (adj.) digyffro.
STOICK, (ſ.) philoſophydd o ſect Zeno, yr hon ſect a gafodd ei henw oddiwrth Στοα, *porch*, porth, o herwydd Zeno a arferai ddyſgu ei yſgolheigion ym mhorth dinas Athens.
STOLE, (ſ.) gwiſg anrhydeddus, llawwiſg.—ſidan cul a wiſg offeiriaid pabaidd dros eu hyſgwyddau.
STOLE, (preter. of *to ſteal.*)
STOLÍDITY, (ſ.) ffolineb.
STÓMACH, (ſ.) cylla.—chwant, awydd, chwaat bwyd.— ffromder, llid, digter.
To STOMACH, (v.n.) digio, ffromi, ſorri.
STÓMACHER, (ſub.) dwyfronneg, bronſoll.
STONE, (ſ.) carreg, maen, llêch.
STONE, (adj.) meinin, meinyn.
To STONE, (v.a.) llabyddio.
STÓNEMORSE, (ſ.) march.
STÓNY, (adj.) creigiog, cerrigog.
STOOL, (ſ.) yſtol, meinge.
To STOOP, (v.n.) crymmu, ymgrymmu, goſtwng, ymoſtwng.
To STOP, (v.) lluddias, attal, rhwyſtro;

ſaro ; arfe, ſefyll. — cau, argae, 2 *Bren.* iii. 19. 2 *Cor.* xi. 10.

STOP, (ſ.) rhwyſtr, attal. — gorphwyſiad.

STÓPPLE, (ſ.) toppyn, topp.

STORE, (ſ.) yſtor, amledd, tryſor.

To STORE, (v. a.) yſtorio, tryſori, rhoi i gadw.

STORÉHOUSE, (ſ.) yſtordy, tryſordy.

STORM, (ſ.) yſtorm, temmheſtl. — terfyſg.—rhuthr, cyrch.

To STORM, (v.) temmheſtlu. — terfyſgu.—rhuthro.

STÓRMY, (adj.) tymmheſtlog ; terfyſglyd ; creulon, garw.

STÓRY, (ſ.) yſtori, hanes ; chwedl, ffûg.—llofft.

To STÓRY, (v. a.) adrodd chwedlau, rhoi hanes.

STOVE, (ſ.) twymdy.—lle i gynneu tân.

STOUT, (adj.) cryf, glew, gwrol, calonnog, eofn, dewr.

STÓUTNESS, (ſ.) gwrhydri, gwroldeb, grym, cadernid, glewder.

To STOW, (v.a.) cyfleu, llehau, goſod mewn trefn.

STÓWAGE, (ſ.) lle i oſod pethau i gadw.—arian a delir am gyfleu pethau.

To STRÁDDLE, (v. n.) bongammu, cerdded â'i draed ar led.

To STRÁGGLE, (v. n.) gwibio, crwydro.

STRÁGGLER, (ſ.) crwydryn, gwibiad.

STRAIGHT, (adj.) union, cymmwys. —cyfyng.

STRAIGHT, (adv.) yn union gyrch.

To STRAÍGHTEN, (v. a.) unioni, gwneuthur yn union.

STRAÍGHTNESS, (ſ.) unionder, cymmwyſder.

STRAÍGHTWAYS, (adv.) Edr. *Immediately.*

To STRAIN, (v. a.) hidlo. — eſtyn, tynnu'n dyn.—cymmell, dirio.

STRAIN, (ſ.) dull ymadroddiad. — cân.—hil, hiliogaeth. — rhengc, gradd.

STRÁINER, (ſ.) hidl, hiddl.

STRAIT, (adj.) cyfyng, cul.

STRAIT, (ſ.) cyfyngfor, môr-gyfyng. — cyfyngder, ing, caledi, cynl, cyfyng-gyngor.

To STRÁITEN, (v. a.) cyfyngu ; tynhau.

STRÁITNESS, (ſub.) cyfyngder ; anhawſdra.

STRAND, (ſ.) twyn y môr, traeth, y feiſdon.

To STRAND, (v. a.) gyrru ar draeth.

STRANGE, (adj.) dieithr, anghyneſin ; rhyfedd, rhyfeddol, od.

STRÁNGELY, (adv.) yn rhyfeddol.

STRÁNGENESS, (ſ.) dieithrwch.

STRÁNGER, (ſ.) eſtron, alltud, pererin, dieithr-ddyn.

To STRÁNGLE, (v.a.) tagu, llindagu, mygu, ſychmurnio.

STRÁNGURY, (ſ.) y toſtedd, y gobiſo, yſtagiad dwfr.

STRAP, (ſ.) carrai.

STRÁPPING, (adj.) mawr.

STRÁTAGEM, (ſ.) yſtrangc, yſtryw, dichell.

STRÁTUM, (ſ.) gwanaf, haen.

STRAW, (ſ.) gwellt ; gwaſarn.

STRÁWBERRY, (ſ.) mefuſen, ſyfien.

To STRAY, (v. n.) crwydro, gwibio, myned ar gyfeiliorn, myned ar ddiſperod.—*Fig.* cyfeiliorni.

STRAY, (ſ.) anifail crwydredig.

STRÉAK, (ſ.) rhengc, rheng ; llinell.

To STREAK, (v. a.) gwneuthur rhengau.

STRÉAKY, (adj.) rhengog.

STREAM, (ſ.) ffrwd.

To STREAM, (v. n.) ffrydio, deillio.

STRÉAMER, (ſ.) llymman, baner.

STRÉAMY, (adj.) ffrydiog.

STREET, (ſ.) heol, yſtryd, yſtrad.

STREETWÁLKER, (ſ.) puttain.

STRENGTH, (ſ.) nerth, grym, gallu, cryſder, cadernid.

To STRÉNGTHEN, (v. a.) cryfhau, cadarnhau, nerthu.

STRÉNGTHLESS, (adj.) dinerth, dirym, gwan.

STRÉNUOUS, (adj.) pybyr, nerthol, glew, dewr, bywiog.

STRESS, (ſ.) pwys, nerth, ymddibynniad.

To lay a STRESS *upon*, pwyſo neu ymddibynnu ar.

To STRETCH, (v.) yſtyn, tynnu, lledu ; ymyſtyn.

STRETCH,

Stretch, (ſ.) yſtyniad, *yſtyn.*
To **strew**, (v. a.) gwaſgaru, ſarnu, tannu.
Stríckle, } (ſ.) y pren y gwaſ-
Stríckless, } tatir ŷd yn y lleſtr meſur âg ef.
Strict, (adj.) llym, cyflym, manol.
Stríctness, (ſ.) llymder, manylrwydd.
Structure, (ſub.) gwreichionen a neidia oddiwrth haiarn poeth pan tarawir â morthwyl —*Fig.* gradd, meſur, "*The beaſts have ſome ſtrictures of ratiocination.*"
Stride, (ſ.) cam hir.
To **stride**, (v. n.) bras-gammu.
Strife, (ſub.) ymryſon, cynnen, ymgipprys, dadl.
To **strike**, (v.a.) taro, pwyo, bwrw.
Strike, (ſ.) meſur.
Stríking, (adj.) hynod; rhyfedd.
String, (ſ.) llinyn, carrai; tant.
To **string**, (v. a.) goſod tannau.
Stríngent, (adj.) rhwym.
To **strip**, (v. a.) dioſg. dadwiſgo; noethi, dinoethi; yſpeilio.
Stripe, (ſ.) brithder. — clais.—gwialennod, fflangell.
Strípling, (ſ.) Edr. *Youth.*
To **strive**, (v. n.) ymegnio, ymorcheſtu, ymdrechu.
Stroke, (ſ.) ergyd, dyrnod.—llinell a wnair â phin yſgrifennu.
To **stroke**, (v. a.) gorllyfnu.
To **stroll**, (v. n.) Edr. *to rove.*
Stróller, (ſ.) Edr. *Vagabond.*
Strong, (adj.) cryf, cadarn, galluog, nerthol, dewr, glew, pybyr, grymmus, gwrdd, *Sal.* xxii. 12.
To **strow**, (v.a.) Edr. *to ſtrew.*
Strúcture, (ſ.) adail, adeilad; dûll, trefn.
To **strúggle**, (v. n.) ymdrechu, ymegnio, ymorcheſtu.—bod mewn cyſyngder.
Strúggle, (ſub.) ymdrech, ymorcheſt.—Edr *Agony.*
Strúma, (ſ.) mannwynnau.
Strúmpet, (ſ.) puttain.
To **strut**, (v. n.) rodio yn falch. —chwyddo.
Stub, (ſ.) cyff, ploccyn.
To **stub**, (v.a.) diwreiddio.
Stúbble, (ſ.) ſoſl.
Stúbborn, (adj.) yſtyfnig, cyndyn, anhydyn, gwrthnyſig, penguled, anynad, milain.
Stúbbornness, (ſ.) gwrthnyſigrwydd, yſtyfnigrwydd, mileindra.
Stud, (ſ.) boglyn; bwttwm ſengl llawes crys.—mintai o feirch a chefig magu.
Stúdent, (ſ.) aſtudiwr, yſgolhaig.
Stúdied, (adj.) aſtudiol, dyſgedig.
Stúdious, (adj.) aſtud, dyſal, diwyd, eſgud.
Stúdy, (ſ.) aſtudrwydd, yſtigrwydd, aſtudiaeth.—llyfrgell.
To **stúdy**, (v.) aſtudio, yſtyried, myfyrio ar.
Stuff, (ſ.) defnydd.—dodrefn.—*er yr arferir y gair hwn mewn amryw yſtyriaethau, etto y mae ſynychaf yn arwyddoccau dirmyg neu ddiyſtyrwch.*
To **stuff**, (v.a.) ſechu, ſengi, llenwi, peſgi.
Stúffing, (ſub) yr hyn a ſechir mewn peth.
Stum, (ſ) gwîn newydd.
To **stúmble**, (v. n.) tramgwyddo, trippio, honcian.—taro yn erbyn. —*Fig* cyfeiliorni.
Stúmble, (ſ.) tramgwydd, trippiad —cyfeiliornad.
Stúmbling-block, (ſub.) tramgwydd, maen tramgwydd, rhwyſtr.
Stump, (ſub.) cyff, boncyff, bôn, bonyn.
Stúmpy, (adj.) bonog.
To **stun**, (v. a.) ſynnu, ſyfrdanu, hurtio, byddaru.
To **stunt**, (v. a.) rhwyſtro tyfiant.
Stupefáction, (ſ.) ſyfrdaniad, hurtiad.
Stupéndous, (adj) rhyfedd, rhyfeddol, aruthrol.
Stúpid, (adj.) ſynn, ſynnedig, hurt.
Stupídity, (ſ.) hurtrwydd, ſyndod, mydrondod.
To **stúpify**, (v.a.) ſynnu, ſyfrdanu, hurtio.
Stúpor, (ſ.) ſynndod, ſynnedigaeth, irdang, hurtrwydd, mydrondod.
To **stúprate**, (v.a.) treiſio, dwyn i lathrud.

STÚRDINESS, (ſ.) ſythder; gwyn, nerth, gwrhydri, gwroldeb.—yſtytnigrwydd, gwrthnyſigrwydd.
STÚRDY, (adj.) ſyth; caled; nerthol, cadarn, dewrwych, anhydyn
STÚRGEON, (ſ.) math ar byſgodyn.
STURK, (ſ.) dyniewed.
To STÚTTER, (v. n.) Edr. *to ſtammer.*
STÚTTERER, (ſ.) Edr. *Stammerer.*
STY, (ſ.) twlc môch, cutt môch.—llyfelyn.
STY'GIAN, (adj.) uffernig, uffernol.
STYLE, (ſ.) titl.—Edr. *Stile.*
To STYLE, (v. a.) Edr. *to ſtile.*
STY'PTIC, (adj.) Edr. *Stiptic.*

S U

SÚASIVE, } (adj.) annogawl.
SÚASORY, }
SÚAVITY, (ſ.) meluſder, pereiddrwydd.
SUBÁCID, (adj.) ſuraidd.
SUBÁLTERN, (adj.) îs, tan.—cylchynaidd.
SUBÁLTERN, (ſ.) tanſwyddog, isſwyddog.
SUBALTÉRNATE, (adj.) cylchynaidd, a ddel ar gylch y naill ar ol y llall.
SUBCUTÁNEOUS, (adj.) a ſo rhwng cig a chroen.
SUBDÉACON, (ſ.) tanddiacon.
SUBDÉAN, (ſ.) rhaglaw dean.
To SUBDIVIDE, (v. a.) adrannu.
SUBDIVÍSION, (ſ.) adran, adranniad.
To SUBDÚCT, (v.a.) cymmeryd ymaith, tynnu ymaith.
To SUBDÚE, (v.a.) goreſgyn, gorfod, gorchfygu, daroſtwng.
To SUBJÉCT, (v.a.) daroſtwng, dwyn dan, dwyn i ufudd-dod.
SÚBJECT, (adj.) daroſtyngedig.
SÚBJECT, (ſub.) deiliad.—teſtun, dadl.
SUBJÉCTION, (ſ.) daroſtyngiad, daroſtyngedigaeth, ufudd-dod.
To SUBJÓIN, (v.a.) dodi at, cyſſylltu wrth, goſod at.
SUBITÁNEOUS, (adj.) diſymmwth, diſyfyd, yngwrth.
To SUBJUGÁTE, (v.a.) dwyn dan yr iau, hyweddu, gwarrogi, daroſtwng.
SUBJUGÁTION, (ſ.) hyweddiad.
SUBJÚNCTIVE, (adj.) cyſſylltedig.
SUBLÁPSARY, (adj.) a wnaed wedi cwymp dyn.
SUBLÁTION, (ſ.) cymmeriad ymaith.
SUBLÍME, (adj.) uchel, dyrchafedig; rhagorol.
SUBLÍMITY, (ſ.) uchder, uchafiaeth, uchelder, rhagoriaeth.
SUBLÚNARY, (adj.) tan y lleuad, daearol.
To SUBMÉRGE, (v.a.) ſuddo, trochi, bwrw tan ddwfr; boddi.
SUBMÉRSION, (ſ.) trochiad, ſoddiad, boddiad.
SUBMÍSSION, (ſ.) ymoſtyngiad, daroſtyngiad, ufudd-dod, ymddaroſtyngiad.
SUBMÍSSIVE, (adj.) daroſtyngedig, goſtyngedig, iſel.
To SUBMÍT, (v.) ymoſtwng, ufuddhau; gwrhau.—gadael ar farn un arall.
SUBÓRDINATE, (adj.) îs, is-radd.
SUBORDINÁTION, (ſ.) is-raddiad. trefniad amrywiol bethau neu ddynion mewn ymddibynniad y naill ar y llall.
To SUBÓRN, (v. a.) dwyn gau dyſt i mewn, danfon un yn ddirgel a dyſg iddo wneuthur twyll.
SUBORNATION, (ſ.) dygiad i mewn i roi gau dyſtiolaeth, neu i wneuthur twyll a chamwedd.
SUBPÓENA, (ſ.) gwŷs i un ymddangos dan ffin mewn llŷs.
SUBREPTÍTIOUS, (adj.) Edr. *Surreptitious.*
To SUBSCRÍBE, (v. a.) yſgrifennu ei enw wrth beth, rhoi ei law wrth beth, cydſynio â pheth.—addaw cynnorthwyo peth i fyned yn y blaen, talu ſwm o arian tu ag at fyned yn y blaen â pheth.
SUBSCRÍPTION, (ſub.) cydſyniad â pheth trwy yſgrifennu ei enw wrtho.—caſgliad arian at ddwyn yn y blaen ryw achos.
SÚBSEQUENT, (adj.) canlynol.
SUBSÉRVIENCE, } (ſ.) gwaſanaeth-
SUBSÉRVIENCY, } garwch.
SUBSÉRVIENT, (adj.) gwaſanaethgar, defnyddiol, offerynol.

To SUBSÍDE, (v. n.) ſoddi, cwympo i'r gwaelod.
SUBSÍDIARY, (adj.) cynnorthwyol.
SÚBSIDY, (ſ.) porth, cymmorth, cynnorthwy.
To SUBSÍST, (v. n.) parhau, gorſefyll; byw, bucheddu.
SUBSÍSTENCE, (ſub.) cynhaliaeth, bywioliaeth.—bod, hanfod.
SÚBSTANCE, (ſ.) hanfod, ſylwedd, defnydd.—da, cyfoeth, golud.
SUBSTÁNTIAL, (adj.) ſylweddol.—cydnerth, ffyrf; cryf.—cyfoethog, goludog.
SUBSTÁNTIALNESS, (ſ.) ſadrwydd, grym, galluogrwydd.
SÚBSTANTIVE, (ſ.) enw cadarn.
SÚBSTANTIVE, (adj.) ſylweddol.
To SÚBSTITUTE, (v. a.) goſod yn lle, dodi yn lle un arall.
SÚBSTITUTE, (ſ.) dirprwywr, rhaglaw.
To SUBSTRÁCT, } (v.a.) tynnu ym-
or SUBTRÁCT, } aith, lleihau.
SUBSTRÁCTION, } (ſ.) tynniad ym-
SUBTRÁCTION, } aith, lleihâd.
SÚBTERFUGE, (ſ.) yſtryw, hocced, dichell.
SUBTERRÁNEOUS, (adj.) tanddaearol
SÚBTIL, (adj.) manol, main, teneu, eiddil.—cyfrwys, dichellgar.
SÚBTILNESS, } (ſ.) manylder.—
SÚBTILITY, } cyfrwyſder.
SÚBTLE, (adj.) Edr. *Súbtil.*
To SUBVÉRSE, (v.a.) dymchwelyd; gwyrdroi; dinyſtrio, anrheithio.
SUBVÉRSION, (ſub.) dymchweliad, dinyſtriad.
SUBVÉRSIVE, (adj.) dinyſtriol.
To SUBVÉRT, (v.a.) Edr. *to ſubverſe.*
SÚBURB, (ſ.) rhaccaer, rhagddinas.
SUCCEDÁNEOUS, (adj.) a ddelo yn lle peth arall.
SUCCEDÁNEUM, (ſ.) peth a ſo yn cyflawni lle rhyw beth arall.
To SUCCÉED, (v.n.) dyneſu, canlyn.—llwyddo, ffynnu.
SUCCÉSS, (ſ.) llwyddiant, ffynniant, tycciant.
SUCCÉSSFUL, (adj.) llwyddiannus, tycciannus.
SUCCÉSSFULNESS, (ſ.) llwyddiant.
SUCCÉSSION, (ſ.) dilyniad, canlyniad.
SUCCÉSSIVE, (adj.) dilynol.
SUCCÉSSLESS, (adj.) aflwyddiannus, anffodiog.
SUCCÉSSOR, (ſ.) dilynwr, canlynwr, a ddelo ar ol un arall.
SUCCÍNCT, (adj.) wedi ei amwregyſu.—byrr, cryno.
To SUCCOUR, (v. a.) cynnorthwy, cymmorth, nerthu, helpu.
SÚCCOUR, (ſ.) rhyſgwydd, cymmorth, help.
SÚCCOURLESS, (adj.) diryſgwydd.
SÚCCULENT, (adj.) îr, iraidd.
To SÚCCUMB, (v.n.) cwympo dan; ymollwng, ymroi.
SUCH, (adj.) y fath, y cyfryw.
To SUCK, (v.a.) ſugno, dyfnu.
SUCK, (ſ.) ſugn, ſugnad.
SÚCKER, (ſ.) ſugnydydd.—imp, impyn.
To SÚCKLE, (v.a.) rhoi ſugn; maethu.
SÚCKLING, (ſub.) ſugnwr, plentyn ſugno.
SÚCTION, (ſ.) ſugnad.
SÚDATORY, (ſ.) chwyſdy, twymdy.
SÚDDEN, (adj.) diſymmwth, diſyfyd, dirybudd.
SÚDDENLY, (adv.) yn ddiſymmwth, ſwtta, ſwrth.
SÚDDENNESS, (ſ.) diſyfydrwydd, digwyddiad diſymmwth.
SUDORÍFIC, (adj.) a bair chwyſu.
SUDS, (ſ.) trwyth.
To SUE, (v. a.) cwyno.——erfyn, ymhwedd.
SÚET, (ſ.) gwêr.
To SÚFFER, (v.a.) goddef, dioddef; canniattau.
SÚFFERABLE, (adj.) dioddefadwy, goddefadwy.
SÚFFERANCE, (ſub.) dioddefiad; canniattâd; amynedd.
SÚFFERING, (ſ.) dioddefaint.
To SUFFÍCE, (v.n.) bod yn ddigonol, digoni, digonoli, diwallu; boddloni.
SUFFÍCIENCY, (ſ.) digonolrwydd, digonoldeb, dognedd.
SUFFÍCIENT, (adj.) digonol, a ſo digon.
To SÚFFOCATE, (v.a.) mogu, mygu, tagu.
SUFFOCÁTION, (ſ.) mogiad.

SÚFFRA-

SÚFFRAGAN, (ſ.) eſgob yn llywodraethu dan archeſgob.
SÚFFRAGE, (ſ.) Edr. *Vote*.
SUFFUNIGÁTION, (ſ.) mygiad tan beth.
To SUFFÚSE, (v. a.) taenellu gwlybwr dros beth.
SÚGAR, (ſ.) ſugr.
To SÚGAR, (v. a.) ſugro.
To SUGGÉST, (v. a.) dwyn ar gôf, dywedyd yn ddirgel.
SUGGÉSTION, (ſub.) dygiad ar gôf, crybwylliad.
SÚICIDE, (ſ.) hunanleiddiad.
SUIT, (ſ.) cwyn, dadl, cynghaws, hawl.—arch, erfyniad.—pâr.
To SUIT, (v.) addaſu, cyfaddaſu.—trwſiadu.—cyttuno.
SÚITABLE, (adj.) addas, cyfaddas, cymmwys.
SÚITABLENESS, (ſ.) addaſrwydd, cyfaddaſrwydd, cymmwyſder.
SÚITOR, (ſ.) erfyniwr; carwr.
SÚLLEN, (adj.) gerwin, afrywiog, ſarrug, anhynaws, digllon.
SÚLLENNESS, (ſ.) Edr. *Moroſeneſs*.
To SÚLLY, (v. a.) Edr. *to ſoil*.
SÚLPHUR, (ſub.) brwmſtan, myg-faen.
SULPHÚREOUS, (adj.) yn cynnwys brwmſtan.
SÚLTAN, (ſ.) ymmerodr Twrci.
SULTÁNA, } (ſub.) ymmerodres
SÚLTANESS, } Twrci.
SÚLTRINESS, (ſ.) mwrndra.
SÚLTRY, (adj.) mwrn.
SÚM, (ſ.) ſwm, y cyfan, y cwbl.
To SUM, (v.a.) cyfrif, rhifo, ſymmio.
SÚMLESS, (adj.) aneirif.
SÚMMARY, (adj.) byrr, cryno.
SÚMMER, (ſ.) hâf.
SÚMMER-HOUSE, (ſ.) haf-dy.
SÚMMIT, (ſub.) uchedd, uchder, brigyn, pen, topp, coppa.
To SÚMMON, (v.a.) gwyſio, dyfyn, dyfynnu.
SÚMMONS, (ſ.) gwys, dyfyn, dyfyniad.
SÚMPTER, (ſ.) pynfarch.
SÚMPTION, (ſ.) cymmeriad.
SÚMPTUARY, (adj.) a berthyn i draul neu goſt.
SÚMPTUOUS, (adj.) treulgar, treulfawr, coſtus, coſtfawr, moethus, daintaidd.
SÚMPTUOUSNESS, (ſ.) traul, coſt.
SUN, (ſ.) haul.
SUNBÉAM, (ſ.) pelydr yr haul.
SÚNDAY, (ſ.) dydd ſûl.
To SÚNDER, (v.a.) gwahanu, rhannu.
SÚNDRY, (adj.) amryw, amrafael.
SÚNNY, (adj.) heulog.
SU'NSET, (ſub.) machludiad haul, prydnhawn.
To SUP, (v.) yfed, ſippian, llymmeittian.—ſwpperu.
SUP, (ſ.) llymmaid.
To SUPERABOÚND, (v. n.) bod yn ormodd, bod dros ben digon.
SUPERABÚNDANCE, (ſ.) gormoddedd, gormodd.
SUPERABÚNDANT, (adj.) gormodol, mwy nâ digon.
To SÚPERADD, (v. n.) dodi at beth yn ychwaneg, rhoi dros ben.
To SUPERÁNUATE, (v.) methu gan oedran, gwneuthur yn anaddas trwy oedran.
SUPÉRB, (adj.) ardderchog, rhagorol, uchel.
SUPERCÍLIOUS, (adj.) ſarrug, cuchiog, balch, rhyfygus.
SUPERCÍLIOUSNESS, (ſub.) Edr. *Haughtineſs*.
SUPERÉMINENT, (adj.) yn rhagori ymhell.
To SUPERÉROGATE, (v.n.) gwneuthur mwy nag ſydd yn ddyledus.
SUPEREROGÁTION, (ſ.) gwneuthuriad mwy nâ'i ddyledſwydd.
SUPERÉXCELLENT, (adj.) gorucharagorol.
SÚPERFICE, } (ſ.) wyneb, arwyn-
SÚPERFICES, } ebedd, aruchedd.
SUPERFÍCIAL, (adj.) arwynebol, bâs.
SUPERFÍCIALNESS, (ſ.) baſder.
SUPERFÍNE, (adj.) rhagorol dêg.
SUPERFLÚITY, (ſ.) gormodd, gormodedd, rhyſedd.
SUPÉRFLUOUS, (adj.) gormodd, gormodol, rhy, rhwy, dros ben, digon.
SUPÉRFLUOUSNESS, (ſ.) Edr. *Superfluity*.
To SÚPERINTEND, (v. a.) golygu, goruchwilio.

SUPERINTÉNDENCE, } (ſ.) goruch-
SUPERINTÉNDENCY, } wiliad, goruchwiliaeth.

SUPERINTÉNDENT, (ſ.) goruchwiliwr, golygwr.

SUPERIÓRITY, (ſub.) rhagoriaeth, rhagorgamp.

SUPÉRIOR, (adj.) uch, uwch, goruwch, trech; gwell.

SUPÉRLATIVE, (adj.) uchaf, uchelaf.

SUPÉRLATIVELY, (adv.) yn y rådd uchaf.

SUPÉRNAL, (adj.) goruchel, nefol.

SUPERNÁTURAL, (adj.) goruchnaturiol.

SUPERNÚMERARY, (adj.) dros ben rhif.

To SUPERSCRÍBE, (v. a.) yſgrifennu ar, yſgrifennu uch ben.

SUPERSCRÍPTION, (ſ.) argraff; goruchyſgrifen.

To SUPERCÉDE, (v.a.) arbed, rhwyſtro; goſod heibio, diddymmu.

SUPERSTÍTION, (ſ.) coelgrefydd, gaugrefydd, ofergoel.

SUPERSTÍTIOUS, (adj.) coelgrefyddol, gwag-grefyddol, gwangoelus.

SUPERSTRÚCTURE, (ſ.) adeilad ar beth, goruchadeilad.

SUPERVACÁNEOUS, (adj.) afraid, afreidiol, dilos, anfuddiol.

To SUPERVÉNE, (v.n.) dyfod at, ychwanegu.

SUPERVÉNIENT, (adj.) adchwanegol.

SUPERVÉNTION, (ſub.) adchwanegiad.

To SUPERVÍSE, (v. a.) golygu, edrych dros, goruchwilio.

SUPERVÍSOR, (ſ.) golygwr.

SUPÍNE, (adj.) a'i wyneb i fynu, ar ei gefn. —ſegur, eſgeulus, diog, ſwrth.

SUPÍNENESS, (ſ.) diogi, ſyrthni.

SÚPPER, (ſ.) ſwpper.

To SÚPPLANT, (v.a.) diwadnu, diſodlu, bachellu, dymchwelyd.

SUPPLÁNTER, (ſub.) diſodlwr, diwadnwr.

SÚPPLE, adj.) Edr. *Pliant.*

To SÚPPLE, (v.) meddalhau, yſtwytho,

SÚPPLEMENT, (ſub.) cyflawniad, chwanegiad at beth i gyflawni ei ddiffygiadau.

SUPPLEMÉNTAL, } (adj.) ad-
SUPPLEMÉNTARY, } chwanegol.

SÚPPLENESS, (ſ.) yſtwythder, meddalwch.

SÚPPLETORY, (adj.) a gyflawno eiſiau.

SUPPLÍANT, (adj.) ymbilgar, ymhweddus.

SÚPPLICANT, (ſ.) ymbiliwr.

To SÚPPLICATE, (v.n.) ymbil, erfyn yn oftyngedig, ymhwedd.

SUPPLICÁTION, (ſ.) ymbiliad, erfynniad, adolwyn, ufudd-arch.

To SUPPLY', (v. a.) llenwi, cyflawni. ---- gweini, rhoi'r hyn fo diffyg.

SUPPLY', (ſub.) porth, cynnorth, cynnorthwy.

SUPPÓRT, (ſ.) atteg, annel; cynhaliaeth; cynnorth.

To SUPPÓRT, (v. a.) cynnal, attegu; cynnorthwyo; dioddef.

SUPPÓRTABLE, (adj.) dioddefadwy.

SUPPÓRTER, (ſ.) cynhaliwr.

SUPPÓSAL, (ſ.) tyb.

To SUPPÓSE, (v. a.) tybio, lletybio, barnu, meddylio, meddyliaid; goſod i lawr heb brawf.

SUPPOSÍTION, (ſ.) tyb, lletyb, tebygoliaeth.

SUPPOSITÍTIOUS, (adj.) ffugiol.

SUPPÓSITORY, (ſ.) rhyfrfang, tinſang, rhefrwth.

To SUPPRÉSS, (v. a.) cyfarfengi; goſtegu; celu, rhwyſtro, lludiaw.

SUPPRÉSSION, (ſ.) rhwyſtrad. —— goſtegiad, celiad.

To SÚPPURATE, (v. n.) crawni, geri, magu crawn.

SUPRALAPSÁRIAN, (ſ.) un yn dal i Dduw arfaethu etholedigaeth a gwrthodedigaeth dynolryw cyn cwymp Adda.

SUPRÉMACY, (ſ.) uchafiaeth, goruchafiaeth.

SUPRÉME, (adj.) goruchel, uchaf, pennaf.

To SURCÉASE, (v. n.) diweddu, gorphen, darfod.

To SURCHÁRGE, (v.) llwytho yn ormodol, gorlwytho; gormeſu.

Sup-

SURCÍNGLE, (ſ.) gwregys, torr-gengl, cengl.
SURCÓAT, (ſ.) gorbais, pais ſawr.
SURD, (adj.) byddar.
SURE, (adj.) diogel, ſicr, cadarn, diyſgog, dilys.
SÚRETISHIP, (ſub.) mechniaeth, mechni.
SÚRETY, (ſub.) mach, meichiau, machnydd.
SÚRFACE, (ſ.) wyneb, arwyneb, aruchedd.
SÚRFEIT, (ſ.) alar, torrdynn.
To SÚRFEIT, (v.) alaru, torrdynnu, gwneuthur ei hun yn glaf wrth fwytta.
SURGE, (ſ.) tonn.
SÚRGEON, (ſ.) llaw-feddyg.
SÚRGERY, (ſ.) llawfeddyginiaeth.
SÚRGY, (adj.) tonnog.
SÚRLINESS, (ſ.) Edr. *Moroſeneſs*.
SÚRLY, (adj.) Edr. *Moroſe*.
To SURMÍSE, (v. a.) Edr. *to ſuſpect*.
SURMÍSE, (ſ.) tyb.
To SURMÓUNT, (v. a.) gorfod, gorchfygu; rhagori.
SURNÁME, (ſ.) cyfenw.
To SURPÁSS, (v. a.) rhagori.
SURPÁSSING, (adj.) rhagorol, mewn gradd uchel, uchlaw.
SÚRPLICE, (ſ.) offerengrys.
SÚRPLUS, } (adj.) Edr. *Over-*
SÚRPLUSAGE, } *plus*.
SURPRÍSAL, } (ſ.) daliad diſym-
SURPRÍSE, } mwth, dyſodiad diſymmwth ar un; cythrudd, cythrwfl.
To SURPRÍSE, (v. a.) dal heb wybod, cymmeryd yn ddiſymmwth, ſynnu, peri ſyndod.
SURPRÍSING, (adj.) rhyfeddol, aruthrol.
SURPRÍSINGLY, (adj.) yn rhyfeddol.
To SURRÉNDER, (v. a.) gwrhâu, ymroddi, rhoi i fynu.
SURRÉNDER, } (ſub.) gwarogaeth,
SURRÉNDRY, } gwriogaeth.
SURREPTÍTIOUS, (adj.) a wnelir yn lladradaidd.
SÚRROGATE, (ſub.) rhaglaw, dirprwywr.
To SURRÓUND, (v. a.) amgylchu, amgylchynu.
SURTÓÚT, (ſ.) pais newydd i wiſgo ar uchaf dillad.
To SURVÉNE, (v. n.) Edr. *to ſupervene*.
To SURVÉY, (v. a.) golygu, goruchwilio, edrych dros.—meſuro tîr.
SURVÉY, (ſ.) golwg.—meſur.
SURVÉYOR, (ſ.) golygwr.—meſurwr.
To SURVÍVE, (v. n.) gorfucheddu, byw ar ol, byw yn hwy.
SURVÍVER, } (ſ.) gorfucheddwr.
SURVÍVOR, }
SURVÍVORSHIP, (ſ.) gorfucheddiaeth.
SUSCÉPTIBLE, (adj.) teimladwy, cymmwys o deimlad, neu i dderbyn argraff.
SUSCÍPIENCY, (ſub.) derbyniad; caniattâd.
SUSCÍPIENT, (ſ.) derbyniwr; canniattâwr.
To SÚSPECT, (v. a.) tybio, tybygu; drwgdybio, gwan-dybio.
To SUSPÉND, (v.) crogi, crogi ar, rhoi ynghrog wrth.—oedi, gohirio.
SUSPÉNSE, (ſ.) amheuaeth, petruſder, annilyſrwydd.—oediad.
SUSPÉNSION, (ſ.) crogiad ymddibynniad.—oed, oediad, attaliad, diſwyddad dros amſer.
SUSPÍCION, (ſ.) drwgdyb, llettyb, eiddigedd.
SUSPÍCIOUS, (adj.) drwgdybus.
SUSPÍCIOUSNESS, (ſ.) drwgdyb.
To SUSTÁIN, (v. a.) cynnal i fynu, attegu; goddef, ymoddef; anddiffyn, cynnorthwyo.
SÚSTENANCE, (ſub.) cynhaliaeth, ymborth, lluniaeth.
SÚTLER, (ſ.) gwneuthur ymborth mewn gwerſyll.
SÚTURE, (ſ.) gwniad archoll.

S W

SWAB, (ſ.) Edr. *Mop*.
To SWÁDDLE, (v. a.) rhwymo.—*Fig.* pwyo, curo.
SWÁDDLE, } (ſ.) rhwym-
SWÁDDLING *band*, } yn.
To SWAG, (v. n.) ſoddi wrth ei bwys.
To SWÁGGER, (v. n.) ymogoneddu, ymffroſtio, ymfalchio, rhodreſu.
SWÁGGERER, (ſ.) rhodreſwr.
SWAIN, (ſ.) bachgen, dyn gwledig, bugail.

SWÁLLOW,

Swállow, (ſ.) gwennol.—llwnge, cég.
To swallow, (v. a.) llyngcu, traſllyngcu, cegu.
Swamp, (ſ.) corſ.
Swámpy, (adj.) corſog.
Swan, (ſ.) alarch.
To swap, (v. a.) Edr. *to exchange.*
Sward, (ſ.) tonn, tonnen.
Swarm, (ſ.) haid, gyrr, mintai.
To swarm, (v. n.) heidio.
Swárthy, (adj.) tywyll, gwineu, gwineuddy.
Swárthiness, (ſ.) Edr. *Tawniness.*
To swash, (v. n.) clindarddach, gwichio, tryſtio.
Swath, (ſ.) yſtod, rheſtr.—yſnoden.
To swathe, (v. a.) rhwymo.
To sway, (v. a.) rheoli, llywodraethu, llywio.
Sway, (ſ.) arglwyddiaeth, rheolaeth, rhwyſg, awdurdod.
To sweale, (v.) toddi, diſa, yſu.
To swear, (v. n.) tyngu, rheithio.
Swéarer, (ſ.) tyngwr.
Sweat, (ſ.) chwys.
To sweat, (v. n.) chwyſu.
Swéaty, (adj.) chwyſlyd.
To sweep, (v. a.) yſgubo.
Sweep, (ſub.) yſgubad.—dinyſtr, diſtryw.
Swéeper, (ſ.) yſgubwr.
Swéepings, (ſ.) yſgubion.
Sweet, (adj.) melus, pêr, peraidd.
To swéeten, (v. a.) meluſu.
Swéetheart, (ſ.) cariad.
Swéetmeat, (ſub.) ammheuthunfwyd, anwyn.
Swéetness, (ſ.) meluſder, meluſrwydd, pereiddrwydd.
To swell, (v. n.) chwyddo, ymchwyddo.
Swell, (ſ.) chwydd, ymchwydd.
Swélling, (ſ.) chwydd, chwyddiad.
To swélter, (v.) craſu wrth tân.
To swerve, (v. n.) crwydro, cyfeiliorni, gŵyro.
Swift, (adj.) clau, buan, eſgud, chwimwth, cyflym.
Swíftness, (ſ.) buander, cyflymder.
To swig, (v. n.) traflyngcu.
To swill, (v. a.) yfed yn wttreſgar.—golchi, dyſtreulio.

To swim, (v. n.) nofio.
Swímmer, (ſ.) nofiwr.
Swine, (ſ.) mochyn, môch.
Swíneherd, (ſ.) meichiad, meichiad.
To swing, (v. a.) figlo peth a ſo ynghrog, cwhwſan. — chwildroi.
Swing, (ſ.) rhaff ynghrog wrth beth fel y gellir figlo un wrthi, yn ol ac ymlaen.
To swinge, (v. a.) Edr. *to Whip.*
Swínging, (adj.) mawr.
Swínish, (adj.) mochaidd.
To swink, (v. n.) llafurio, poeni.
Swink, (ſ.) llafur, poen.
Switch, (ſ.) gwialen yſgwyth.
To switch, (v. a.) gwialennodio.—Edr *to Jerk.*
Swível, (ſ.) troell.
To swoon, (v. n.) llewygu, lleſmeirio, gloeſygu.
Swoon, (ſ.) llewyg, lleſmair, bâs.
To swop, (v. a.) newidio, cyfnewid.
Sword, (ſ.) cleddyf.
Swórdman, (ſ.) cleddyfwr.

S Y

Sy'cophant, (ſ.) gwenhieithiwr, truthiwr, huſtingwr.
Sycophántic, (adj.) gwenhieithus.
Sy'llable, (ſ.) ſillaf.
Sy'llabus, (ſ.) Edr. *Abſtract.*
Sy'llogism, (ſub.) cynnulddadl, rheſwm neu ddadl o deir-rhan, ſef dau fraich a chlo, megis *y cyfryw a ganlyn, lle profir ſod Duw yn deilwng o'n haddoliad: Mae ein Creawdr yn deilwng o'n haddoliad; Duw yw ein Creawdr; yn ganlynol mae Duw yn deilwng o'n haddoliad.*
To sy'llogize, (v. n.) rheſymmu yn y cyfryw fodd.
Sy'lvan, (adj.) coedog.
Sy'mbol, (ſ.) arwydd, nôd; dull; cyſgod.
Symbólical, (adj.) Edr. *Typical.*
Symmétrical, (adj.) Edr. *proportionate.*
Sy'mmetry, (ſ.) cymmedrolder, cyttundeb.
Sympathétic, } (adj.) cydodd-
Sympathétical, } efol, cydymdeimladol.
To sympathíze, (v. a.) cydoddef, cydymdeimlo.

Sy'mpathy, (ſ.) cydymdeimlad, cydoddef.
Symphónious, (adj.) Edr. *Harmonious.*
Sy'mphony, (ſ.) cydlais, cydgerdd, cynghanedd.
Sy'mptom, (ſ.) arwydd, argoel.
Symptomátic, Symptomátical, (adj.) arwyddoccawl.
Sy'nagogue, (ſub.) cynnulleidfa, ymgynnull.
Sy'naxis, (ſ.) cynnulleidfa.---ſacrament ſwpper yr Arglwydd.
Sy'nchronism, (ſ.) digwyddiad amryw bethau hynod ar yr un amſer.
Sy'ncope, (ſ.) *In grammar,* canoldrwch.——*In phyſic,* marwlewyg, lleſmair.
Sy'nod, (ſ.) cymmanfa offeiriaid, cyngor, ſeneddr.
Synónima, (ſub.) geirau o'r un arwyddoccad, cydenwau.
Synónimous, (adj.) cydenwol, o'r un arwyddoccad, cydarwyddoccaol.
Synópsis, (ſ.) golwg gyffredinol; yr holl rannau wedi eu dwyn dan un olwg.
Sy'ntax, (ſ.) cyſtrawen, cyttrefn; caſgl.
Sy'nthesis, (ſ.) cyſofod, cydgyſſylltiad.
Synthétic, (adj.) cyſſylltiol.
Sy'phon, (ſ.) Edr. *Sipbon.*
Sy'ringe, (ſ.) chwiſtrell.
To **sy'ringe,** (v. a.) chwiſtrellu.
Sy'stem, (ſ.) crynodeb, caſgliad, cyſſylltiad amryw bethau yn cydweithio, dull, anſodd; trefn.
Systemátic, Systemátical, (adj.) Edr. *Methodical.*
Sy'stole, (ſ.) byrrhâd ſillaf hîr.—cyd-dynniad y galon.

Tabefáction, (ſ.) darfodedigaeth, difaedd.
Tábernacle, (ſ.) pabell, llueſt.
Tábid, (adj.) nychlyd, darfodedig.
Táblature, (ſub.) paentiad ar welydd.
Táble, (ſub.) bord, bwrdd, tabl; llech.——cledr llaw.—Edr. *Index.*
To **table,** (v. n.) bordio, byrddio.
Table-*beer,* (ſ.) diod wan i yfed gyd â bwyd.
Tábor, (ſ.) tabwrdd.
Tácit, (adj.) diſtaw, diſwn.
Tacitúrnity, (ſ.) diſtawrwydd, tawedogrwydd.
Tack, (ſ.) hoelen.—troad llong ar y môr.
To **tack,** (v. a.) hoelio; pwytho; cyſſylltu.—troi llong.
Táckle, (ſ.) taccl, offer, trecc.
Táctics, (ſ.) byddinad.
Táction, (ſ.) cyffyrddiad, teimlad.
Tádpole, (ſ.) grifft.
Táffetty, (ſ.) ſidan tenau.
Tag, (ſ.) dernyn bychan o fettel a roddir ar ben yſnoden neu linyn.
Tail, (ſ.) cynffon, cloren, rhonnell.
Tai'lor, (ſ.) yſginawr, gwniedydd.
To **taint,** (v. a.) llygru, diwyno, halogi, yſtaenio.
Taint, (ſub.) mann, brycheuyn; llwgr, halogiad.
Taíntless, (adj.) dilwgr, dihalogedig.
To **take,** (v.a.) cymmeryd, derbyn; deall.
Táker, (ſ.) cymmerwr, derbyniwr.
Tale, (ſ.) chwedl, yſtori.
Tálebearer, (ſ.) hûſtingwr, adroddwr chwedlau.
Tálent, (ſ.) talent, rhodd, dawn.
Talismánic, (adj.) Edr. *Magical.*
To **talk,** (v.) ſiarad, ymddiddan, chwedleua, dadleu.
Talk, (ſ.) ſiarad, ymddiddan.
Tálkative, (adj.) ſiaradus, dywedgar, baldorddus, chwedleugar.
Tálkativeness, (ſ.) Edr. *Loquacity.*
Tall, (adj.) tal, uchel, hîr.
Tallage, (ſ.) toll, trêth.
Tállow, (ſ.) gwêr.
Tallowchándler, (ſ.) canhwyllwr, gwneuthurwr canhwyllau.
Tálly, (ſub.) yſgôr, rhygnbren i gadw cyfrif.
To **tálly,** (v.) addaſu, cyfaddaſu, atteb i'r naill y llall. **Tál-**

TÁLLTMAN, (ſ.) un a wertho bethau ar hûr wythnoſol.
TÁLMUD, (ſ.) llyfr traddodiadau 'r Iuddewon.
TÁLLNESS, (ſ.) uchder, hirder.
TÁLON, (ſ.) ewin, crafangc.
TÁMARIND, (ſ.) rhyw aeron o'r *India*.
TAME, (adj.) dôf, gwâr, llonydd, hywedd, tirion.
To TAME, (v. a.) dofâ, gwarhau, hyweddu.
TÁMENESS, (ſ.) gwaredd, gwareddowgrwydd, llonyddwch.
TÁMER, (ſ.) dofwr, torrwr.
TÁMER *of horſes*, torrwr ceffylau.
To TÁMPER, (v.a.) ymyrru.
To TAN, (v a.) barcio.
TANG, (ſ.) blâs cryf.
TÁNGIBLE, (adj.) teimladwy.
To TÁNGLE, (v.a.) Edr *to entangle*.
TANK, (ſ.) llynn, merlynn.—cerwyn.
TÁNKARD, (ſ.) tangced.
TÁNNER, (ſ.) barcer.
To TÁNTALIZE, (v. a.) aflonyddu, blino â gobeithion na's gellir eu cyrhaeddyd.
TÁNTAMOUNT, (adj.) Edr *Equivalent*.
To TAP, (v. a.) cyffwrdd yn dirion. ——gollwng.
TAP, (ſ.) tap, dwfel.——ergyd tirion.
TAPE, (ſ.) yſnoden.
TÁPER, (ſ.) canwyll gwyr.
TÁPER, (adj.) Edr. *Conical*.
TÁPESTRY, (ſ.) tapin, tapina, teiſban.
TÁPSTER, (ſ.) trulliad.
TAR, (ſ.) pŷg gwlyb, tarr.—*Fig.* morwr.
To TAR, (v.a.) pygo.
TÁRDINESS, (ſub.) hwyrder, munſgrelli, diweddarwch.
TÁRDY, (adj.) muſgrell, hwyrfrydig, diweddar, hwyr.—drygionus.
TARE, (ſ.) efer, llef. ——lwſiedigaeth mewn pwyſau!
TÁRGET, (ſ.) Edr. *Buckler*.
TÁRGUM, (ſ.) deongliad pum llyfr Moſes yn y *Chaldee*.
To TÁRNISH, (v.) Edr *to Sully*.
TARRÁS, (ſ.) morter.—rhodfa.—pen tŷ.
To TÁRRY, (v.n.) aros, ſofyll, trigo.
TART, (adj.) egr chwibl, ſur.
TART, (ſ.) paſtai ffrwythau.
TARTÁNE, (ſ.) math ar long.
TÁRTAREAN, } (adj.) uffernol.
TARTÁREUS, }
TÁRTNESS, (ſ.) Edr. *Sharpneſs*.
TASK, (ſ.) dogn, taſg, yſgâr.
To TASK, (v.a.) taſgu, dognu.
TASTE, (ſub.) blâs, chwaeth, archwaeth.
To TASTE, (v.a.) profi, archwaethu, blaſu.
TÁSTELESS, (adj.) diflas.
TÁTTER, (ſ.) Edr. *Rag*.
To TÁTTER, (v.a.) rhwygo.
TATTERDEMÁLION, (ſ.) dyn bratiog.
To TÁTTLE, (v. n.) Edr. *to prate*.
TÁTTLER, (ſ.) baldorddwr, gwagſiaradwr.
TATTÓO, (ſ.) curiad tabwrdd i alw milwyr i'w lletty.
TÁVERN, (ſ.) tafarndy.
TAUGHT, (preter. & part. paſſ. of *to teach.*)
To TAUNT, (v.a.) Edr. *to inſult*.
TAUNT, (ſ.) Edr. *Inſult*.
TAUTÓLOGY, (ſub.) ailadroddiad, adroddiad yr un peth yn fynych.
To TAW, (v.a.) cywairio lledr gwyn.
TÁWNY, (adj.) melynddu.
TAX, (ſ.) treth, ardreth, taſg.
To TAX, (v. a.) trethu, ardrethu, taſgu.——cyhuddo.
TÁXABLE, (adj.) trethadwy.
TAXÁTION, (ſ.) trethiad, taſgiad.
TÁXER, (ſ.) trethwr, taſgwr.

T E

TEA, (ſ.) dail coed a dyfant mewn mannau yn *China*.
To TEACH, (v. a.) dyſgu, addyſgu, athrawu, athrawiaethu.
TÉACHABLE, (adj.) addyſgadwy, athrawus.
TÉACHER, (ſ.) athraw, addyſgwr, dyſgawdwr.
TEAGUE, (ſ.) gwyddel.
TEAL, (ſub.) dyfr-iar, corrhwyad, crachwyad.
TEAM, (ſ.) gwêdd, iau.
TEAR, (ſ.) deigr, deigryn.—rhwyg.

To

To TEAR, (v. a.) rhwygo, carpio, dryllio.

To TEASE, (v.a.) cribo.—blino, dygnu, aflonyddu.

TEAT, (ſ.) têth, bron.

TÉCHNICAL, (adj.) celfydd, celfyddus.

TÉCHY, (adj.) Edr. *Peeviſh.*

TECTÓNIC, (adj.) adeilaidd, adeiladol.

To TED, (v.a.) gwaſgaru neu dannu gwair.

TÉDIOUS, (adj.) maith, parhaus, hir, blin.

TÉDIOUSNESS, (ſ.) meithder, hŷd.

To TEEM, (v.) eſgor.—arllwys, tywallt allan.

TÉEMING, (adj.) ffrwythlawn.

TEEN, (ſ.) Edr. *Sorrow.*

TEENS, (ſub.) y blynyddau o ddeuddeg i ugain.

TEETH, (plur. of *tooth*) dannedd.

To TEETH, (v. n.) magu dannedd.

TÉGUMENT, (ſ.) hws, huling, cwrlid.

To TEH-HE, (v. n.) chwerthin.

TEINT, (ſ.) lliw.

TÉLESCOPE, (ſ.) yſpienddrych.

To TELL, (v.a.) dywedyd; adrodd.—rhifo, cyfrif.

TELL-TALE, (ſ.) huſtingwr.

TEMERÁRIOUS, (adj.) Edr. *Raſh.*

TEMÉRITY, (ſ.) Edr. *Raſhneſs.*

TÉMPER, (ſ.) tymmer, tymmeryſrwydd, ardymmer, cymmedrolder.

To TÉMPER, (v.a.) tymmheru, ardymmeru, cymmedroli, cymmyſgu.

TÉMPERAMENT, (ſ.) tymmheredd, anſodd, anſawdd.

TÉMPERANCE, (ſ.) cymmedroldeb, cymmeſurwydd, ardymmer.—ymgynnal.

TÉMPERATE, (adj.) tymmherus, cymmedrol.

TÉMPERATURE, (ſ.) Edr. *Temperament.*

TÉMPEST, (ſub.) temheſtl, yſtorm, dihinedd.—terfyſg.

TEMPÉSTUOUS, (adj.) Edr. *Stormy.*

TÉMPLAR, (ſ.) aſtudiwr cyfraith.

TÉMPLE, (ſ.) teml.—arlais.

TÉMPORAL, (adj.) amſerol.

TÉMPORARY, (adj.) amſerol, tros amſer.

To TÉMPORÍZE, (v.) cydſeinio a'r amſer, troi gyd a'r amſer.

To TEMPT, (v. a.) temtio, hudo denu; profi.

TÉMPTER, (ſ.) temtiwr, methlwr, profwr.

TEMPTÁTION, (ſub.) profedigaeth, temtiad.

TEN, (adj.) dêg.

TÉNABLE, (adj.) Edr. *Defendable.*

TENÁCIOUS, (adj.) gwydn, gafaelus, gafaelgar; crintach; gwrthnyſig.

TENÁCITY, (ſ.) gwydnedd, gafaelgarwch; crintachrwydd.

TÉNANT, (ſ.) deiliad.

TÉNANTABLE, (adj.) Edr. *Inhabitable.*

To TEND, (v.) dal ſylw.—gweini, gweinyddu.—tueddu tu ag at.

TÉNDENCE, } (ſ.) tueddiad, tuedd-
TÉNDENCY, } rwydd.—gyrriad at, amcan.

TÉNDER, (adj.) tyner, meddal, eſmwyth.—ieuange.—tirion.

TÉNDER, (ſ.) cynnyg, cynnygiad.

To TÉNDER, (v.a.) Edr. *to offer.*

TENDERHÉARTED, (adj.) calon dyner, toſturiol, trugarog.

TÉNDERNESS, (ſ.) tynerwch, tirion-deb, meddalwch.

TÉNDINOUS, (adj.) Edr. *Sinewy.*

TÉNDON, (ſ.) gewyn.

TÉNDRIL, (ſub.) blaguryn.—gwrychyn.

TENÉBROUS, (adj.) tywyll.

TENEBRÓSITY, (ſub.) tywyllwch, tywyllni.

TÉNEMENT, (ſ.) tyddyn, ſyddyn.

TÉNET, (ſ.) barn, tŷb; egwyddor.

TÉNNIS-*ball*, (ſ.) parled.

TÉNON, (ſ.) tenwn a el yn y rhwyll.

TÉNOR, (ſ.) yſtyr, amcan, meddwl.—llais mewn cerddoriaeth.

TENSE, (ſ.) amſer.

TÉNSION, (ſ.) yſtyniad.

TENT, (ſ.) gwerſyll, llueſt, pabell, bwth.—goreth, gwarath.

TÉNTER, (ſ.) deintur.

TENTH, (adj.) degfed.

TENÚITY, (ſ.) teneuder, eiddilwch, meindra.

TÉNURE, (ſ.) yr ammod ar ba un y mae un yn meddiannu tyddynod.

TÉPID, (adj.) claear.

TEPÍDITY, (ſ.) claearineb, claearder

TERCE, (ſ.) meſur o ddau alwyn a deugain o wîn.——traian.
TERGIVERSÁTION, (ſ.) Edr. *Shift*.
TERM, (ſ.) ammod.—gair.—amſer terfynedig, pryd, tymmor.
To TERM, (v.a.) galw, enwi.
TÉRMAGANT, (adj.) Edr. *Turbulent*.
To TÉRMINATE, (v.) terfynu, gorphen, diweddu, dibennu.
TERMINÁTION, (ſ.) terfyniad, diwedd gair.
TÉRRACE, (ſ.) bryn, bencyn.
TERRÁQUEOUS, (adj.) o ddaear a dwfr.
TÉRRENE, (adj.) daearol.
TÉRREOUS, (adj.) o ddaear.
TERRÉSTRIAL, (adj.) daearol.
TÉRRIBLE, (adj.) ofnadwy, dychrynllyd, erchyll, cethin.
TÉRRIBLENESS, (ſ.) erchyllrwydd, dychryndod.
TÉRRIER, (ſ.) ebill, taradr.—ci i hela creaduriaid tan y ddaear.
TERRÍFIC, (adj.) ofnadwy.
To TÉRRIFY, (v.a.) brawychu, dychrynu, peri ofn, tarfu.
TÉRRITORY, (ſ.) tiriogaeth.
TÉRROR, (ſ.) dychryn, ofn, braw, arſwyd.
TÉRTIAN, (adj.) bob trydydd dydd.
TEST, (ſ.) prawf, profiad, holiad, moddion prawf.
TÉSTAMENT, (ſ.) llythyr cymmun, ewyllys ddiweddaf, teſtment.
TESTAMÉNTARY, (adj.) cymmunnol.
TÉSTATE, (adj.) wedi gwneuthur ei deſtment.
TESTÁTOR, (ſ.) cymmunnwr.
TESTÁTRIX, (ſ.) cymmunwraig.
TÉSTED, (adj.) wedi ei dyſtiolaethu, wedi broſi trwy dyſtion, dilys.
TÉSTER, (ſ.) pen gwely.—chwecheiniog.
TESTIFICÁTION, (ſ.) tyſtiad, profiad trwy dyſtion.
TÉSTIFIER, (ſ.) tyſtiwr.
To TÉSTIFY, (v.a.) tyſtiolaethu, tyſtio, cadarnhau.
TESTIMÓNIAL, (ſ.) tyſtiolaeth ymddygiad un mewn ysgrifen.
TÉSTIMONY, (ſ.) tyſtiolaeth.
TÉSTINESS, (ſ.) Edr. *Moroſeneſs*.
TÉSTY, (adj.) Edr. *Moroſe*.
TÉTHER, (ſ.) rhaff wrth ba un y clymmir ceffyl mewn cae.
To TÉTHER, (v.a.) rhaffo ceffyl.
TÉTRARCH, (ſ.) tetrarch, llywodraethwr pedwaredd rhann o deyrnas.
TÉTRARCHATE, } (ſ.) llywodraeth
TÉTRARCHY, } pedwaredd rhann teyrnas.
TÉTTER, (ſ.) tarddwreinyn, dwfrwreinyn, crachen, tarwden.
To TEW (v.a.) Edr. *to toil*.
TEXT, (ſ.) teſtun, gwers.
TÉXTILE, (adj.) gwauedig.
TÉXTUARIST, } (ſ.) un cyfarwydd
TÉXTUARY, } yn yr yſgrythur.
TÉXTURE, (ſ.) gwead, plethiad.—dull, gwedd, anſawdd, cyfanſoddiad.

T H

THAN, (adv.) nâ, nag.
To THANK, (v.a.) diolch, rhoddi diolch.
THÁNKFUL, (adj.) diolchgar, diolchus.
THÁNKFULNESS, (ſub.) diolchgarwch.
THÁNKLESS, (adj.) anniolchgar.
THANKS, (ſub.) diolch, diolchgarwch.
THANKSGÍVING, (ſ.) diolch.
THAT, (pron.) hwnnw, hynny, hwn.
THAT, (conj.) mal, fal, rhag.
THATCH, (ſ.) tô, tô gwellt.
To THATCH, (v.a.) toi.
To THAW, (v.n.) dadlaith, dadmeru, meirioli.
THAW, (ſ.) dadlaith, dadleithad.
THE, (art.) y, yr.
THÉATRE, (ſ.) chwarwyfa, chwareudy, *theatr*.
THÉATRIC, } (adj.) a berthyn i'r
THÉATRICAL, } *theatr*.
THEE, (pron.) ti.
THEFT, (ſ.) lladrad.
THEIR, (pron. plur.) eu, eiddynt.
THEM, (pron. plur.) hwy, hwynt, hwynthwy.
THEME, (ſub.) teſtun.——y gair gwreiddiol oddiwrth ba un y mae geiriau eraill yn deilliaw.
THEMSÉLVES, (pron.) eu hunain.

THEN,

THEN, (adv.) y pryd hynny, yna, ar hynny, gwedi hynny.
THENCE, (adv.) oddi yno, o hynny allan.—o herwydd hynny.
THEOCRACY, (ſub.) llywodraeth ddwyfol.
THEODOLITE, (ſ.) offeryn i feſuro uchder.
THEOLOGICAL, (adj.) dewinyddiaethol, dwyfol.
THEOLOGIST, (ſ.) difeinydd, dewin.
THEOLOGY, (ſub.) difeinyddiaeth, dewinyddiaeth.
THEOREM, (ſ.) teſtun o wirionedd cyfaddefedig.
THEORETIC, THEORETICAL, (adj.) Edr. *Speculative.*
THEORY, (ſ.) gwybodaeth anymarferol.—treſn, amcan.
THERE, (adv.) yno, accw, yna, llyna.
THEREABOUT, THEREABOUTS, (adj.) gerllaw, oddi amgylch yno.
THEREFORE, (adv.) am hynny, gan hynny, o achos, o herwydd hynny.
THEREUPON, (adv.) ar hynny, yn union.
THERIACAL, (adj.) Edr. *Medicinal.*
THERMOMETER, (ſ.) offeryn i feſur graddau gwres.
THESE, (pron. plu. of *this*) y rhai'n.
THEY, (pron. plu.) hwy, hwynt.
THESIS, (ſ.) teſtun, dadl.
THICK, (adj.) tew, brâs, braiſg, praff; aml.
To THICKEN, (v.a.) tewhau, gwneuthur yn dew.
THICKET, (ſ.) pryſglwyn, dyryslwyn, pryſgle.
THICKNESS, (ſ.) tewder, breiſgrwydd.
THIEF, (ſ.) lleidr.
To THIEVE, (v.n.) lladratta.
THIEVERY, (ſ.) lladrad.
THIEVISH, (adj.) lladronaidd, lladradaidd.
THIGH, (ſ.) morddwyd.
THILL, (ſub.) trawſt menn, llâth menn.
THIMBLE, (ſ.) gwniadur.
THIN, (adj.) teneu, cûl, eiddil, main.
To THIN, (v. a.) teneuhau, gwneuthur yn deneu.
THINE, (pron.) tau, eiddot, einot.
THING, (ſ.) peth.
To THINK, (v.n.) meddylio, tybied, ſyniaid, myfyrio, bwriadu, amcanu.
THINKING, (ſ.) myfyriad.
THINNESS, (ſ.) teneuder, eiddilwch.
THIRD, (adj.) trydydd.
To THIRL, (v. a.) Edr. *to drill.*
THIRST, (ſ.) ſyched.
To THIRST, (v.n.) ſychedu.
THIRSTY, (adj.) ſychedig.
THIRTEEN, (adj.) tri ar ddeg.
THIRTY, (adj.) deg ar hugain.
THIS, (pron.) hwn, hon, hyn.
THISTLE, (ſ.) yſgallen.
THISTLY, (adj.) yſgallog.
THITHER, (adv.) yno, i'r fan honno.
THITHERTO, (adv.) hyd yma.
THONG, (ſ.) carrai.
THORN, (ſ.) draenen.
THORNY, (adj.) dreiniog.
THOROUGH, (adj.) cyflawn, perffaith, perffeithgwbl, hollol.
THOSE, (pron. plu. of *that.*)
THOU, (pron.) ti, di, tydi.
THOUGH, (conj.) pe rhon, er, er hynny.
THOUGHT, (ſ.) meddwl, bryd, myfyrdod.
THOUGTFUL, (adj.) meddyſgar, yſtyriol.
THOUGHTFULNESS, (ſ.) yſtyriaeth, myfyrdod.
THOUGHTLESS, (adj.) anyſtyriol, eſgeulus.
THOUSAND, (adj.) mîl.
THRALL, THRALDOM, (ſub.) caethiwed, gwaſanaeth.
To THRASH, (v.a.) dyrnu, ffuſtio.
THRASHER, (ſ.) dyrnwr.
THRASHINGFLOOR, (ſ.) llawr dyrnu, llawr yſgybor.
THRASONICAL, (adj.) ymffroſtgar.
THREAD, (ſ.) edau, edef, edefyn.
To THREAD, (v. a.) dodi edefyn mewn nodwyd, dodi ar ddefyn.
THREAT, (ſ.) bygythiad.
To THREATEN, (v. a.) bygwth, bygylu.
THREATENING, (ſ.) bygythiad, bygwl.
THREE, (adj.) tri, tair.

THREEFÓLD, (adj.) tridyblyg.
THRÉSHOLD, (ſ.) trothwy.
THRICE, (adv.) tair gwaith.
THRIFT, (ſub.) cynnildeb; budd, llês, mantais.
THRÍFTINESS, (ſ.) Edr. *Frugality.*
THRÍFTY, (adj.) cymmhedrol, didraul, cynnil, diwyd.
To THRILL, (v.) Edr. *to drill.*
To THRIVE, (v.n.) llwyddo, tyccio, ffynnu, cynnyddu, prifio, cyfoethogi.
THROAT, (ſ.) cêg, breuant.
To THROB, (v. n.) dyheu, darwain, curo.
THROB, (ſ.) dyhead.
THROE, (ſ.) dolur eſgor.
THRONE, (ſub.) gorſedd, gorſeddfaingc, teyrngadair, pall.
THRONG, (ſ.) Edr. *Crowd.*
To THRONG, (v.n.) Edr. *to crowd.*
THRÓTTLE, (ſ.) cêg.
To THRÓTTLE, (v.a.) tagu, llindagu.
THROUGH, (prep.) trwy, drwy.
THRÓUGHOUT, (adv.) trwy, o'r pen i'w gilydd, hyd y diwedd.
To THROW, (v. a.) taflu, ergydio, bwrw.
THROW, (ſ.) tafliad, ergyd.
THRUMP, (ſ.) eddi.
To THRUMP, (v. a.) chwareu yn ddrwg ar offeryn cerdd.
THRUSH, (ſ.) bronfraith, treſglen.—clefyd cyffredin ar blant ieuaingc.
To THRUST, (v. a.) gwthio, gyrru.
THRUST, (ſ.) gŵth.
THUMB, (ſ.) bawd, bawdfys.
To THUMP, (v.a.) pwyo, curo.
THUMP, (ſ.) pwyad, ergyd.
THÚMPER, (ſ.) pwywr.—celwyddwr.
THÚNDER, (ſ.) taran, twrf, tyrfau.
To THÚNDER, (v. n.) taranu.
THÚNDERBOLT, (ſ.) mellten.
THÚNDERCLAP, (ſ.) twrf.
THÚRSDAY, (ſ.) dydd iau.
THUS, (adv.) yn llyn, fel hyn, yn y cyfryw fodd.
To THWACK, (v. a.) Edr. *to bang.*
THWART, (adj.) croes, gwrdraws, trofaus.
To THWART, (v. a.) croeſi, gwrthwynebu.
THY, (pron.) dy, tau.

THYSÉLF, (pron. recip) dy hunan.
THYME, (ſ.) teirn.

T I

TIÁR, TIÁRA, (ſ.) talaith, penwiſg.
To TICE, (v. a.) Edr. *to entice.*
TICK, (ſ.) yſgôr, coel am ddyled.—llau cŵn a defaid. —tic-gwely.
To TICK, (v.a.) yſgori, Edr. *to truſt.*
TÍCKET, (ſ.) ticced, nôd, arwydd.
To TÍCKLE, (v.a.) gogleiſio.
TÍCKLISH, (adj.) a goglais arno.
TÍCKLISHNESS, (ſ.) goglais.
TID, (adj.) mwythus, deſtl.
To TÍDDLE, (v.a.) Edr. *to fondle.*
TIDE, (ſ.) amſer, pryd. —llanw a thrai 'r môr. —— rhyferthwy, llif.
TÍDINGS, (ſ.) newyddion, copinod.
TÍDY, (adj) cryno, tacclus, trwſiadus; amſerol; parod.
To TIE, (v.a.) cylymmu, rhwymo.
TIE, (ſ.) cwlwm, rhwymyn.
TÍER, (ſ.) rhês, rhengc.
TÍERCE, (ſ.) Edr. *Terce.*
TIFF, (ſub.) llynn, diod. —digoſaint.
To TIFF, (v.n.) digio; ymgyppryſ.
TÍGER, (ſ.) teigr.
TIGHT, (adj.) tynn, cryno.—gweddus.
To TÍGHTEN, (v.a.) tynnhau.
TÍGHTNESS, (ſ.) tynnder, cyfyngder.
TÍGRESS, (ſ.) teigres.
TIKE, (ſ.) Edr. *Clown.*
TILE, (ſ) peithynen, carreg-do.
To TILE, (v.a.) peithynu, toi â cherrig.
TILL, (ſ.) blwch.
TILL, (conj.) hŷd.
To TILL, (v. a.) llafurio tîr, diwyllio tir.
TÍLLAGE, (ſ.) llafuriad, llafurwriaeth, amaethiad, gwrteithiad.
TILT, (ſ.) llueſt; gorchudd.—gwth, hwpp.
To TILT, (v.) goſtwng, gogwyddo, troi ar y naill ochr.
TILTH, (ſ.) Edr. *Huſbandry.*
TÍMBER, (ſ.) coed-defnydd, pren.
TÍMBREL, (ſ.) tympan.

TIME,

TIME, (ſ.) amſer, tymmer, tymp, pryd.
TÍMELY, (adj.) amſerol.
TÍMID, (adj.) ofnus, ofnog.
TIMÍDITY, (ſub.) ofnogrwydd, gwylder
TÍMOROUS, (adj.) ofnus.
TÍMOROUSNESS, (ſ.) ofnogrwydd.
TIN, (ſ.) alcam, *Exec.* xxii. 18.
TINCT, (ſ.) lliw, amliw.
TÍNCTURE, (ſ.) lliw.
TÍNDER, (ſ.) goſgymmon.
TINE, (ſ.) dant ogeid.
To TINGE, (v.a.) lliwio, llifo, yſtaenio.
To TÍNGLE, (v.n.) tingcian, tingcio.
To TINK, (v.n.) tingcian.
TÍNKER, (ſ.) eurych, gof prês.
To TÍNKLE, (v.n.) tingcian.
TÍNSEL, (ſ.) yſnoden neu frethyn diſglair, *Fig.* diſgleirdeb.
TINT, (ſ.) lliw.
TÍNY, (adj.) bychan, eiddil.
TIP, (ſ.) topp, pen.
TÍPPET, (ſ.) peth i wiſgo oddiamgylch gwddf.
To TÍPPLE, (v.n.) diotta.
TÍPPLER, (ſ.) Edr. *Sot.*
TÍPSTAFF, (ſ.) rhingyll.
TÍPSY, (adj.) lledfeddw.
TÍPTOE, (ſ.) pen byſedd traed.
TIRE, (ſ.) rhês, rhengc.—— penwiſg.
To TIRE, (v.a.) blino, lluddedu.
TÍRESOME, (adj.) blinderus, blin.
TÍRESOMENESS, (ſ.) lludded, blinder.
TÍSSUE, (ſ.) brethyn ag aur neu arian wedi ei blethu trwyddo.
TIT, (ſ.) ceffyl bychan.—benyw.
TITHE, (ſ.) degwm.
To TITHE, (v.a.) degymmu.
TÍTHER, (ſ.) degymmwr.
TÍTHING, (ſ.) degymmiad.
TITILLÁTION, (ſ.) gogleiſiad.
TÍTLE, (ſ.) titl; enw. ——hawl, iawn.
To TÍTLE, (v.a.) galw, enwi, rhoi titl.
To TÍTTER, (v. n.) chwerthin yn ddirgel.
TÍTTLE, (ſ.) Edr. *Point.*
TÍTULAR, (adj.) enwol, yn unig ddewn enw.

To, (prep.) at, i, tu ag at.
TOAD, (ſ.) llyffant.
TOÁDSTOOL, (ſub.) bwyd llyffant, madarchen.
To TOAST, (v.a.) pobi, craſu.—— enwi iechyd i'w yfed.
TOAST, (ſ.) bara wedi ei graſu.—iechyd.
TOBÁCCO, (ſub.) tybacco, myglys, ffwgws.
TOBÁCCONIST, (ſ.) gwerthwr tybacco.
TOD, (ſ.) llwyn.
TOD *of wool*, wyth pwys ar hugain.
TOE, (ſ.) bys troed.
TOFT, (ſub.) gallt o goed.—lle bu tŷ.
TOGÉTHER, (adv.) ynghyd; gyd a'r gilydd, ar un waith.
To TOIL, (v. n.) llafurio, ymdrafferthu, poeni, ymboeni.
TOIL, (ſ.) llafur, poen, trafferth. ——rhwyd, magl.
TOÍLSOME, (adj.) llafurus, trafferthus, poenus.
TOÍLSOMENESS, (ſ.) trafferth, llafur.
TÓKEN, (ſ.) nôd, arwŷdd, marc.
To TOLE, (v.a.) tynnu yn raddol.
TÓLERABLE, (adj.) goddefol, goddefadwy.
TÓLERABLY, (adv.) yn weddol, yn ganolig.
TÓLERANCE, (ſ.) dioddefgarwch.
To TÓLERATE, (v.a.) goddef, dioddef, cyd-ddwyn; canniattau.
TOLERÁTION, (ſ.) dioddefiad, goddefiad, canniattâd.
TOLL, (ſub.) treth, ardreth, toll, tal.
To TOLL, (v. n.) tolli, trethu.—— (act.) canu cloch, canu clych.
TOLL-BOOTH, (ſ.) tollfa.—carchar.
TOLL-GATHERER, (ſ.) tollwr.
TOMB, (ſ.) gwyddfa, maen bedd.
TOME, (ſ.) llyfr.
TON, (ſ.) tunnell.
TONE, (ſ.) tôn, accen, llais.
TONG, (ſ.) pin bwccl.
TONGS, (ſ.) gefail.
TONGUE, (ſ.) tafod; tafodiaith.
TÓNGUELESS, (adj.) didafod.
TÓNGUEPAD, (ſ.) baldorddwr.

TÓNNAGE, (ſ.) Ed. *Tunnage.*
TÓNSURE, (ſ.) encifiad, gwcilcifiad.
TOO, (adv.) hefyd.——rhy.
TOOL, (ſ.) offeryn, arf.
TOOTH, (ſ.) dant.
To TOOTH, (v.a.) deintio, bylchu.
TOOTHÁCHE, (ſ.) y ddanoodd.
TÓOTHED, (adj.) danheddog, bylchiog.
TÓOTHLESS, (abj.) diddanneedd.
TÓOTHSOME, (adj.) blaſus, moethus.
TOP, (ſ.) topp, coppa, pen, coryn, crib.
To TOP, (v.) rhagori.—gorchuddio y coppa.—toccio, torri brig.
TÓPORCH, (ſub.) llywodraethwr gwlâd.
TÓPAZ, (ſ.) tophas, maen gwerthfawr o liw yr aur.
TÓPMOST, (adj.) uchaf, pennaf.
To TOPE, (v. n.) yfed hyd ormoddedd.
TÓPER, (ſ.) meddwyn.
TÓPHET, (ſ.) tophet.—uffern.
TÓPICAL, (adj.) lleol; cyffredinol.
TÓPIC, (ſ.) pen cyffredinol, teſtun.
TÓPOGRAPHY, (ſub.) hanes lle, gwlâd, neu deyrnas.
TÓPPING, (adj.) rhagorol, hynod, nodedig.
TÓPSYTURVY, (adv.) bendramwnwgl.
TOR, (ſ.) twrr.
TORCH, (ſ.) lamp, ffagl, *Nah.* ii. 3. *Zec.* xii. 6.
TÓRMENT, (ſ.) poen, poenau, artaith, dialedd.
To TÓRMENT, (ſ.) poeni, arteithio; gofidio, blino.
TORMÉNTOR, (ſ.) poenwr, arteithiwr; gofidiwr,
TORNÁDO, (ſ.) Edr. *Hurricane.*
TÓRPID, (adj.) muſgrell, ſwrth.
TÓRPITUDE, (ſ.) muſgrelli, ſyrthni.
TÓRPOR, (ſ.) marweidd-dra, merwindod.
TÓRRENT, (ſ.) cornant, ffrwd.
TÓRRID, (adj.) craſboeth, poeth.
TORT, (ſ.) drwg, niwaid.
TÓRTOISE, (ſub.) melwioges, môr falwen, llyffant, *Lef.* xi. 29.
TÓRTUOUS, (adj.) gwyrgam, torchog.
TÓRTURE, (ſ.) poen, artaith, dialeddboen.
To TÓRTURE, (v.a.) poeni, arteithio; blino, gofidio.
TÓRTURER, (ſ.) Edr. *Tormentor,*
TÓRVITY, (ſub.) cuchiawgrwydd, gŵg, farnugrwydd, blyngder.
TÓRVOUS, (adj.) cuchiog, gygus, blwng, ffyrnig ei olwg.
To TOSE, (v. a.) eribo gwlan.
To TOSS, (v.a.) bwrw, taflu, ergydio.
TOSS, (ſ.) tafliad, ergyd.
TÓSSPOT, (ſ.) meddwyn, gloddeſtwr.
TÓTAL, (adj.) cyflawn, hollol.
TOTÁLITY, (ſ.) y cyfan, y cwbl, ſwm.
TOTÁLLY, (adv.) yn gyflawn, yn hollol.
To TÓTTER, (v.a.) hongcian, bwhwman.
TÓTTY, (adj.) ſigledig.
To TOUCH, (v. a.) cyffwrdd, cyhwrdd.——profi.—teimlo.
TOUCH, (ſ.) teimlad, cyffwrdd.
TOÚCH-HOLE, (ſ.) twll mewn baril dryll i'r tân fyned o'r badell at y powdr yn y faril.
TOÚCHINESS, (ſ.) Edr. *Peeviſhneſs.*
TOÚCHSTONE, (ſub.) maen prawf, dangoſeg.
TÓUCHY, (adj.) Edr. *Techy.*
TOUGH, (adj.) gwydn; ſyth; anhydyn.
TOÚGHNESS, (ſ.) gwydnder.
TOUR, (ſub.) taith, ſiwrnai, tro, crwydr.
TOÚRNAMENT, (ſ.) Edr. *Tilt.*
TOW, (ſ.) carth.
To TOW, (v.a.) lluſgo wrth raff.
TOWÁRDS, (adv.) tu ag at, tu a.
TÓWARD, (adj.) parod.
TOWÁRDLINESS, } (ſub.) parod-
TOWÁRDNESS, } rwydd.
TÓWEL, (ſ.) llawlian, lliain ſychu, cedaflen.
TÓWER, (ſ.) twr, caſtell.
To TÓWER, (v.n.) dyrchafu.
TOWN, (ſ.) tref.
TÓXICAL, (adj.) gwenwynllyd.
TOY, (ſ.) gwâg bêth, tegan; arabedd.

To TOY, (v.n.) chwarae.
TOYISH, (adj.) anllad, drythyll.

T R

To TRACE, (v. n.) olrhain, dilyn ol, canlyn.
TRACE, (ſ.) adrywedd, ôl, briſg.
TRACK, (ſ.) adrywedd, ôl, ôl troed. —ffordd, troedffordd.
TRACT, (ſ.) ardal, gwlâd.—traethawd; beiſciad.
TRÁCTABLE, (adj.) Edr. *Manageable.*
TRÁCTABLENESS, (ſub.) llarieiddra, hynawſedd, addfwynder, arafwch.
TRACTÁTE, (ſ.) traethawd, llyfran.
TRADE, (ſ.) crefft, galwedigaeth, celfyddyd.
To TRADE, (v.n.) maſnach.
TRADÍTION, (ſ.) traddodiad.
TRADÍTIONAL, } (adj.) traddod-
TRADÍTIONARY, } iadol.
To TRADÚCE, (v.a.) enllibio, hortio, goganu, gwaradwyddo.
TRADÚCEMENT, (ſ.) gwarth, enllib.
TRADÚCER, (ſ.) enllibiwr.
TRADÚCTION, (ſ.) troſglwydd.—enllib, gwarth.
TRÁFFICK, (ſ.) maſnach, marſlandaeth, cyweithas.
To TRÁFFICK, (v.n.) maſnach, marſianda, negeſeua.
TRÁGEDY, (ſ.) chwarae yn goſod allan futterion o drafferth ac ymryſſon a galanaſtra.—rhyw ddigwyddiad galarus.
TRÁGIC, } (adj.) galarus, trall-
TRÁGICAL, } odus, dychrynllyd.
To TRAIL, (v.) hela wrth y briſg. ——lluſgo.
TRAIL, (ſ.) briſg.----llûſg, godrau gwiſg.
To TRAIN, (v.a.) addyſgu, hyfforddi. ——lluſgo.
TRAIN, (ſ.) goſgordd, gweinyddion, tyrfa o ganlynwyr llu.—pwrfil, godre gwiſg.—cynffon aderyn.
TRAINBÁND, (ſ.) pwrfill. Eds. *Militia.*
TRAIPSE, (ſ.) Edr. *Slut.*
TRÁITOR, (ſ.) bradwr, bradychwr.
TRAÍTOROUS, (adj.) bradog, bradus, bradychus.
TRALATÍTIOUS, (adj.) Edr. *Metaphorical.*
TRÁMMEL, (ſ.) rhwyd.—llyfeth-eiriau ceffyl.
To TRAMPLE, (v.a.) ſathru, mathru, ſengi.
TRANCE, (ſ.) llewyg, gloes.
TRANQUIL, (adj.) heddychol, tawel, eſmwyth.
TRANQUÍLITY, (ſ.) tawelwch, llonyddwch, eſmwythder, heddwch.
To TRANSÁCT, (v. a.) gwneuthur, terfin.
TRANSÁCTION, (ſ.) negeſwriaeth, gwaith, achos yn cael ei ddwyn yn y blaen.
To TRANSCÉND, (v. a.) rhagori, goruchddyrchafu.
TRANSCÉNDENCE, } (ſub.) rhagor-
TRANSCÉNDENCY, } iaeth, goruchafiaeth.
TRÁNSCENDENT, (adj.) dyrchafedig, rhagorol.
To TRANSCRÍBE, (v. a.) ysgrifennu allan o beth, coppio.
TRANSCRÍBER, (ſ.) coppiwr.
TRÁNSCRIPT, (ſub.) dadyſgriſen, coppi.
TRANSELEMENTÁTION, (ſ.) cyfnewidiad elfennau.
To TRANSFÉR, (v. a.) Edr. *to convey.*
TRÁNSFIGURÁTION, (ſ.) gweddnewidiad, dull newidiad.
To TRANSFÓRM, (v. a.) gweddnewidio.
TRANSFORMÁTION, (ſ.) gweddnewidiad.
To TRANSFÚSE, (v. a.) tywallt o'r naill leſtr i'r llall.
To TRANSGRÉSS, (v. a.) troſedda.
TRANSGRÉSSION, (ſ.) troſedd, troſeddiad, camwedd.
TRANSGRÉSSOR, (ſ.) troſeddwr.
TRÁNSIENT, (adj.) trangcedig, darfodedig, dibara, byrr.
TRÁNSIENTNESS, (ſ.) darfodedigrwydd.
TRÁNSIT, (ſub.) mynediad planed dros, neu'n agos heibio i ſeren ſefydlog.
TRANSÍTION, (ſ.) mynediad troſoddi, ſymmudiad, mynediad o un peth i'r llall.

TRÁN-

TRÁNSITORY, (adj.) darfodedig, trangcedig, dibara.
TRÁNSITORINESS, (ſ.) darfodedigrwyd.
To TRANSLÁTE, (v.a.) troſglwyddo, cyfeithu.
TRANSLÁTION, (ſ.) cyfeithiad, troſglwydd, troſglwyddiad.
TRANSLÁTOR, (ſ.) cyfeithydd.
TRANSMÁRINE, (adj.) tramor, tu hwnt i'r môr.
TRANSMIGRÁTION, (ſ.) erchywynedigaeth, ſymmudiad o un lle neu gyflwr, i le neu gyflwr arall.
TRANSMI'SSION, (ſ.) troſglwyddiad.
TRANSMÚTABLE, (adj.) a ellir ei gyfnewid.
TRANSMUTÁTION, (ſ.) newidiad.
To TRANSMÚTE, (v. a.) newid, cyfnewid.
TRÁNSOM, (ſ.) trawſfilath.
TRANSPÁRENCY, (ſ.) tryloywder, diſgleirdeb.
TRANSPÁRENT, (adj.) tryloyw, diſglair.
To TRANSPÍRE, (v.) bwrw allan yn darth.—myned yn gyhoeddus.
To TRANSPLÁNT, (v. a.) adblannu, ailblannu.
To TRANSPÓRT, (v.a.) troſglwyddo; deol, gyrru o'r wlad.—dodi mewn llewyg.
TRÁNSPORT, (ſ.) cynnwrf meddwl. —llewyg, bloddeſt, crychnaid gan lawenydd.—gwr deol, herwr.—llong i ddwyn milwyr ac arlwy rhyfel o un lle i'r llall.
TRANSPORTÁTION, (ſ.) troſglwyddiad.—alltudiaeth, herwriaeth.
TRANSPÓSAL, (ſ.) traws-ſymmudiad.
To TRANSPÓSE, (v.a.) traws-ſymmud, newid trefn peth.
TRANSPOSÍTION, (ſ.) traws-ſymmudiad, cyfnewidiad trefn.
To TRANSUBSTÁNTIATE, (v. a.) traws-ſylweddu, cyfnewid ſylwedd.
TRANSUBSTANTIÁTION, (ſ.) traws-ſylweddiad.
TRANSVÉRSE, (adj.) traws, croes.
TRAP, (ſ.) magl, croglath, annel, yſleppan, telm.
To TRAP, (v. a.) Edr. *to entrap.*
TRAPPINGS, (ſub.) ſeirch, addurn meirch.
TRASH, (ſ.) yſgarthion, yſgubion, ſothach, ſorod.
TRÁSHY, (adj.) llawn ſothach, diſedd, diddefnydd.
To TRAVAIL, (v. n.) llafurio, trafaelu, poeni; eſgor.
TRÁVAIL, (ſ.) poen, trafael, llafur. —gwewyr eſgor.
To TRAVEL, (v. n.) teithio, ymdaith, ſiwrnela, peregrindotta.
TRÁVEL, (ſ.) taith.
TRÁVELS, (ſ.) teithoedd.
TRÁVELLER, (ſub.) teithiwr, ymdeithydd.
TRÁVERSE, (adv.) Edr. *Athwart.*
To TRÁVERSE, (v) croeſi, gwrthwynebu.—crwydro.
TRÁVESTY, (adj.) Edr. *Ridiculus.*
TRAY, (ſ.) noe.
TRÉACHEROUS, (adj.) Edr. *Perfidious.*
TRÉACHERY, (ſ.) Edr. *Perfidy.*
TRÉACLE, (ſ.) triagl.
To TREAD, (v.) mathru, ſathru, ſengi, troedio.
TRÉADLE, (ſ.) troedlath, troedlas. —rhith ceiliog.
TRÉASON, (ſ.) brâd, bradwriaeth yn erbyn brenhin neu wladwriaeth.
TRÉASONABLE, (adj.) bradwraidd.
TRÉASURE, (ſ.) tryſor, curgrawn, ſwllt.
To TRÉASURE, (v. a.) tryſori.
TRÉASURER, (ſ.) tryſorwr.
TRÉASURERSHIP, (ſub.) tryſorwriaeth.
TRÉASURY, (ſ.) tryſordy, ſyllty.
To TREAT, (v.) ſefydlu.——trin; traethu; ymddiddan.-rhoi gwlêdd, arfolli, rhoi bwyd neu ddiod.
TREAT, (ſub.) gwlêdd roddedig, rhodd.
TRÉATISE, (ſ.) traethawd.
TRÉATMENT, (ſ.) Edr. *Uſage.*
TRÉATY, (ſ.) cyngrair, cyfammod.
TRÉBLE, (adj.) tridyblyg, trebl.
To TRÉBLE, (v.a.) treblu.
TRÉBLE, (ſ.) trebl.
TREE, (ſ.) pren.
TRÉFOIL, (ſ.) meillionen tair dalen.
To TRÉMBLE, (v.n.) crynu, dychrynu.

TREMÉNDOUS,

TREMÉNDOUS, (adj.) dychrynllyd, ofnadwy.
TRÉMOR, (ſ.) cryn, crynſa, dychryn, ofn, braw.
TRÉMULOUS, (adj.) ofnadwy, crynedig, dychrynedig.
TRENCH, (ſub.) clawdd, gwawl, rhigol.
TRÉNCHER, (ſ.) diſglan bren i dorri bwyd arni.
To TREND, (v.n.) Edr. *to Tend.*
TREPÁN, (ſ.) croglath, magl.——offeryn llawfeddyg i drin penglog drylliedig.
To TREPÁN, (v.a.) torri â'r cyfryw offeryn.—maglu, rhwydo.
TRÉPID, (adj.) crynedig, dychrynedig, ſynn.
TREPIDÁTION, (ſ.) cryndod, dychryndod.
To TRÉSSPASS, (v.a.) troſeddu.
TRÉSSPASS, (ſ.) troſedd.
TRÉSSES, (ſ) cydynau gwallt.
TRÉSTLE, (ſ.) atteg bwrdd.
TRET, (ſub.) lwfiedigaeth mewn pwyſau ar gyfrif difad neu ſorod a fo mewn peth.
TRÉVET, (ſ.) trybedd, amdan.
TRÍAD, (ſ.) tri, y tri, Trindod.
TRÍAL, (ſ.) prawf, profiad; profedigaeth.—hawl, cynghawſedd, barn, holiad achos.
TRIÁNGLE, (ſ.) teirongl.
TRIÁNGULAR, (adj.) teironglog.
TRIBE, (ſ.) llwyth, tylwyth.
TRIBULÁTION, (ſ.) gorthrymder, helbul, blinfyd, cyſtudd.
TRIBÚNAL, (ſ.) brawdle, gorſeddbarn, hawlfaingc.
TRÍBUNE, (ſ.) nawddwr y cyffredin, ſwyddog ym myſg y Rhufeiniaid a ddewiſia'r werin.
TRÍBUTARY, (adj.) trethol, teyrngedol.
TRÍBUTE, (ſub.) teyrnged, trêth, ardreth.
TRICE, (ſ.) munud, diddim amſer.
TRICK, (ſub.) dichell, yſtryw, yſtrangc, prangc.
To TRICK, (v.a.) dichellu, twyllo.
TRÍCKING, (ſ.) addurn, trwſiad.—dichell, twyll.
To TRÍCKLE, (v.n.) diferu, dafnu, defnynnu.
TRÍDENT, (ſ.) teirnwialen dair daint *Neptun*; forch dri ewin.
TRIÉNNIAL, (adj.) teirblwydd.
TRÍER, (ſ.) profwr.
To TRÍFLE, (v. n.) ofera, gwneuthur coeg-bethau.
TRÍFLE, (ſub.) anober, arabedd, ffiloreg, gwaelbeth, oferedd.
TRÍFORM, (adj.) teirffurf, a fo dridull.
TRÍGGER, (ſ.) yſtordyn.
TRÍGON, (ſ.) Edr. *Triangle.*
TRIGÓNAL, (adj.) Edr. *Triangular.*
TRIGONÓMETRY, (ſub.) celfyddyd meſur trionglau.
TRILÁTERAL, (adj.) triochrog.
To TRILL, (v. n.) diferu, defnynnu.—Edr. *to Quaver.*
TRILL, (ſ.) cryniad llais.
TRIM, (adj.) tacclus, trwſiadus, hardd.
To TRIM, (v. a.) tacclu, trwſio, harddu, addurno.—toccio, eſſilio.
TRIM, (ſ.) trwſiad.—cyflwr.
TRÍMMINGS, (ſ.) addurn dillad, &c.
TRINE, (adj.) tri.
TRÍNITY, (ſ.) y Drindod.
TRÍNKET, (ſ.) Edr. *Toy.*
To TRIP, (v.) tripio, llithro, ſyrthio.
TRIP, (ſ.) tripiad, ſyrthiad; cyfeiliornad.—ſiwrnai ferr.
TRIPÁRTITE, (adj.) o dair rhann.
TRIPE, (ſ.) trippa.
TRÍPHTHONG, (ſ.) tair bogail un ſain.
TRÍPLE, (adj.) Edr. *Treble.*
TRÍPLET, (ſ.) tri o'r un rhyw.
TRÍPLICATE, (adj.) tridyblyg.
TRIPLÍCITY, (ſ.) tridybliad.
TRÍPOD, (ſ.) yſtôl dair troed.
TRIPUDIÁTION, (ſ.) dawns, dawnſiad.
TRITE, (adj.) hên, henaidd, wedi treulio.—cyffredin.
TRÍTENESS, (ſ.) cyffredinolrwydd.
TRITURÁTION, (ſ.) maluriad.
TRÍVIAL, (adj.) dibris, cyffredin, gwael.
TRÍUMPH, (ſ.) gorfoledd, digoniant, llawenychiad am fuddugoliaeth.—buddugoliaeth.
To TRÍUMPH, (v. n.) gorfoleddu,

buddugol lawenychu am ſaddugoliaeth; buddugoliaethu.

TRIÚMPHANT, (adj.) buddugoliaethol; gorſoleddus.

TRIÚNE, (ſ.) tri yn un.

To TROLL, (v.) rholio, trolian, troi.—pyſgotta.

TRÓLLOP, (ſ.) dihiren, trwppa.

TROOP, (ſ.) torf, llu, byddin, rhawd.

To TROOP, (v.) crynhoi ynghyd.

TRÓOPER, (ſ.) gwr march, garmwyn.

TROPE, (ſ.) troell ymadrodd.

TRÓPHY, (ſub.) arfau neu bethau eraill a gymmerir oddiwrth y gelynion, ac a oſodir i fynu megis arwydd buddugoliaeth.

TRÓPICS, (ſ.) dau gylch yn y ffurfafen o afngylch 23 o raddau a 30 munud oddi wrth y gogyhydedd tu a'r dehau a'r gogledd, hyd y rhai y cyrch yr haul ddwy waith yn y flwyddyn, ac y dychwel yn ei hol, ſef hyd *Tropic o Cauſer*, y dydd hwyaf yn y flwyddyn, ac hyd *Tropic o Capricorn*, y dydd byrraf yn y flwyddyn.

TRÓPICAL, (adj.) ar ledtro ymadrodd.—yn perthyn i'r ddau *Tropic*.

To TROT, (v. n.) trottian, tuthio, haldian.

TROT, (ſ.) tûth, hald, trot.

TROTH, (ſ.) gwir, gwirionedd.

TRÓTHLESS, (adj.) anwir, celwyddog, bradus.

TRÓTTER, (ſ.) troed dafad.

To TRÓUBLE, (v.a.) cythryblu, blino, cyſtuddio, trallodi.

TRÓUBLE, (ſub.) trallod, blinder, gofid, cyſtudd.

TRÓUBLESOME, (adj.) trallodus, blinderog, helbulus, aflonydd.

TROUGH, (ſ.) cafn.

To TROUNCE, (v.a.) Edr. *to Puniſh*.

TRÓUSERS, (ſ.) llawdr morwr.

TROUT, (ſ.) brithyll.

To TROW, (v. n.) tybio, meddylio.

TRÓWEL, (ſ.) llwyar.

TRÚANT, (ſ.) godechwr, llechwr.

TRÚANT, (adj) ſegur, diog, muſgrell.

To TRÚANT, (v. n.) Edr. *to Loiter*.

TRÚANTSHIP, (ſ.) ſeguryd, muſgrelli.

TRUCE, (ſ.) heddwch dros amſer, cyngrair.

TRUCIDÁTION, (ſ.) lladdiad, dihenyddiad.

To TRUCK, (v.n.) newid, cyfnewid.

TRUCK, (ſ.) newid.

To TRÚCKLE, (v.n.) ymddaroſtwng i.

TRÚCULENT, (adj.) creulon ei olwg, cuchiog.

To TRUDGE, (v.n.) ffullio, ffwdanu.

TRUE, (adj.) gwir, cywir.

TRÚENESS, (ſ.) gwirionedd, ffyddlondeb.

TRULL, (ſ.) puttain.

TRÚLY, (adv.) yn wirioneddol.

TRUMP, (ſ.) utgorn, trwmpls.

TRÚMPERY, (ſ.) gwaelbethau, arabedd; oferchwedlau.

TRÚMPET, (ſ.) utgorn, trwmpls.

To TRUMPET, (v.n.) utganu, cana clod un.

TRÚMPETER, (ſ.) utganwr, trwmplſwr.

TRÚNCHEON, (ſ.) pwt, bryſgyll.

To TRÚNDLE, (v.n.) treiglo, trolian, ymlaen.

TRUNK, (ſub.) glofer, byle.—cyff, boncyff, bonyn.—duryn elephant.—pibell.

TRUSS, (ſ.) gwregys i un a fo wedi torri ei lingig.—Edr. *Pack*.

To TRUSS, (v.a.) gwregyſu.

TRUST, (ſ.) ymddiried, coel, cred.

To TRUST, (v.n.) credu, ymddiried, hyderu, rhoi goglud ar.

TRUSTÉE, (ſ.) un a ymddiriedwyd iddo ryw beth.

TRÚSTER, (ſ.) ymddiriedwr.

TRÚSTINESS, (ſ.) ffyddlondeb, oneſtrwydd.

TRÚSTY, (adj.) ffyddlon, oneſt, a ellir ymddiried ynddo.

TRUTH, (ſ.) gwir, gwirionedd.

To TRY, (v a) profi; holi; cynnyg.

T U

TUB, (ſub.) trwp, trwppa, llachdwn.

TUBE, (ſ.) pibell, chwibol.

TÚBERCLE, (ſ.) chwydd bychan, crugyn.

TÚBEROUS, (adj.) Edr. *Knobby*.

TÚBULAR, } (adj.) yn cau fel
TÚBULOUS, } pibell.

Tuck, (ſ.) twcca.—math ar rwyd.
To **tuck**, (v.a.) gwregyſu, amwregyſu; rhwymo.
Túcker, (ſ.) pannwr.—bronliain.
Túesday, (ſ.) dydd mawrth.
Tuft, (ſ.) tuſw, ſwpp.
To **tug**, (v.) tynnu, lluſgo.—llafurio.
Tug, (ſ.) tynniad.
Tuítion, (ſ.) ceidwadaeth, noddfa, ymgeledd, gofal.
Túmble, (ſ.) cwymp.
To **túmble**, (v.n.) ſyrthio, cwympo.—trio, treiglo, ymdreiglo, amgreinio.
Túmbler, (ſ.) llammwr, llamhidydd.
Túmbrel, (ſ.) cart.
Tumefáction, (ſub.) chwyddâd, chŵydd.
To **túmefy**, (v. a.) chwyddo.
Túmid, (adj.) chwyddedig; uchel.
Túmor, (ſ.) chŵydd, dymchŵydd.—balchder.
Túmoróus, (adj.) chwyddedig.
Túmult, (ſub.) cythrwfl, terfyſg, trallod, ymſwrn, ymffrwſt, godwrdd, cyffro.
Tumúltuary, (adj.) terfyſglyd.
Tumúltuous (adj.) terfyſgus, cyffrous, annhrefnus, ymryſſongar.
Tun, (ſ.) tunnell.
To **tun**, (v.a) barilio.
Túneable, (adj.) Edr. *Harmonious.*
Tune, (ſ.) tôn.
To **tune**, (v. a.) cyweirio tannau, dodi mewn cywair; canu.
Túnefúl, (adj.) cynghaneddol.
Túnic, (ſ.) twyg, hûg, hugan.
Túnicle, (ſ.) croenen.
Túnny, (ſ.) rhyw forbyſg.
Tup, (ſ.) hwrdd.
To **tup**, (v.a.) hyrddio.—cwplyſu.
Túrban, } (ſ.) penwiſg y *Tyrc.*
Túrband, } *iaid.*
Túrbid, (adj.) tew, lleidiog, tomlyd.
Túrbinated, (adj.) Edr. *Spiral.*
Túrbot, (ſ.) math ar byſgodyn.
Túrbulence, } (ſub.) Edr. *Tu-*
Túrbulency, } *mult.*
Túrbulent, (adj.) terfyſgus, cyffrous, cynnhellyd, ymryſongar, afreolaidd, creulon.

Túrcois, (ſ.) rhyw faen gwerthfawr.
Turd, (ſ.) tom, baw.
Turf, (ſ.) tywarchen, mawnen.
Túrfy, (adj.) tywarchog.
Túrgid, (adj.) chwyddedig.
Turgídity, (ſ.) chŵydd.
Turk, (ſ.) Twrc.
Túrky, (ſ.) Twrci.
To **turmoil**, (v.) llafurio'n galed, blino.
To **turn**, (v. a.) troi, dychwelyd, ymchwelyd, newidio; treiglo.—turnio.
Turn, (ſub.) tro; yſtem.—troell, turn.
Túrner, (ſ.) trowr, turnor.
Túrning, (ſ.) tro, troad.
Túrnip, (ſ.) erfinen, meipen.
Túrnpike, (ſ.) tollborth ary ffordd fawr.
Túrnspit, (ſ.) trowr bêr; ci at droi'r bêr.
Túrpentine, (ſ.) terpentin.
Túrret, (ſ.) twr bychan.
Túrtle, (ſub.) turtur, colommen fair.—rhyw byſg.
Túrtledove, (ſ.) colommen.
Tusk, (ſ.) yſgythr.
Tútelage, (ſ.) Edr. *Guardianſhip.*
Tútelar, } (adj.) noddol, ym-
Tútelary, } geleddol.
Tútor, (ſ.) arthraw, addyſgwr.
Tútoress, (ſ.) athrawes.
Tuz, (ſ.) cydyn o wallt.

T W

Twain, (adj.) dau, dwy.
To **twang**, (v.n.) crochleifio.
Twang, (ſ.) crochlais, clegr, trydar; accen.
To **twank**, (v.n.) gwneuthur i leifio.
To **twáttle**, (v.n.) Edr. *to Prate.*
To **tweag**, } (v.a.) Edr. *to Pinch.*
Tweak, }
Tweague, } (ſ.) Edr. *Perplexity.*
Tweak, }
To **twédle**, (v.a.) teimlo yn eſmwyth.
Twézzers, (ſ.) gefail.
Twelfth, (adj.) deuddegfed.
Twélfthday, } (ſub.) gwyl yſt-
Twélfthtide, } wyll.
Twelve, (adj.) deuddeg.

TWÉLVEMONTH, (ſ.) blwyddyn.
TWÉLVEPENCE, (ſ.) ſwllt.
TWÉNTY, (adj.) ugain.
TWÍBIL, (ſ.) Edr. *Halbert*.
TWICE, (adv.) dwy waith.
TWIG, (ſ.) gwialen, blaguryn.
TWÍGGY, (adj.) gwialennog.
TWÍLIGHT, (ſ.) godywyll boran a nos, cyfnos, gogyfnos, çyfllychwr, gorchyfarwy.
TWIN, (ſ.) gefell.
To TWINE, (v.a.) nyddu, cyfrodeddu; dirwyn.
TWINE, (ſ.) edau gyfrodeddog.—tro, cyfrodeddad.
To TWINGE, (v. a.) poeni, blino. Edr. *to Pinch*.
TWINGE, (ſ.) Edr. *Pinch*.
To TWÍNKLE, (v. n.) gwreichioni.—cau ac agor llygad yn fuan.
TWÍNKLING, (ſ.) tarawiad llygad.
To TWIRL, (v.a.) chwildroi, cylchdroi.
TWIRL, (ſ.) cylchdro.
To TWIST, (v.a.) cyfrodeddu, nyddu, ceirſio.
TWIST, (ſ.) cyfrodeddiad.—defyn cyfrodeddog.
To TWIT, (v.a.) dannod, edliw.
TWITCH, (ſ.) tynfa, tynniad.
To TWITCH, (v.a.) Edr. *Pluck*.
To TWÍTTER, (v. n.) crynu, cyffro.
TWÍTTLETWÁTTLE, (ſub.) Edr. *Gabble*.
TWO, (adj.) dau, dwy.

TWÓEDGED, (adj.) danſiniog.
TWÓFOLD, (adj.) dauddyblyg.
TWOHÁNDED, (adj.) mawr.

T Y

TYKE, (ſ.) trogen.
TY'MBAL, (ſ.) Edr. *Kettledrum*.
TY'MPAN, (ſ.) tabwrdd.
TYMPÁNUM, (ſ.) tabwrdd.
TY'MPANY, (ſ.) bolchwydd.
TYPE, (ſub.) figur, dull, eſampl, ffurf, gwaſgod, cyſgod, cynllun, cynddelw.—llythyren argraffu.
TY'PICAL, (adj.) cyſgodol, a ſo yn lledrithio peth.
To TY'PIFY, (v.a.) coſgodi.
TY'POGRAPHER, (ſ.) argraffwr, argraffydd, printiwr.
TY'POGRAPHY, (ſ.) y gelfyddyd o brintio neu argraffu.
TYRÁNNIC, TYRÁNNICAL, (adj.) creulon, trahaus, gormeſol.
To TY'RANNISE, (v. n.) rhwyſgo, gormeſu, arglwyddiaethu neu reoli yn greulon ac yn ormeſol.
TY'RANNOUS, (adj.) creulon.
TY'RANNY, (ſub.) rheolaeth gormeſdeyrn, rheolaeth greulon drahaus, camrwyſg, dywalder, creulondeb.
TY'RANT, (ſ.) gormeſdeyrn, gormeſwr, llywydd creulon, gorthrymmwr, treiſiwr.
TY'RO, (ſ.) dechreuwr celfyddyd.

VA'CANCY, (ſ.) gwagder, gwagedd, gwagle.
VÁCANT, (adj.) gwâg, arlloes, gweilydd, rhydd.
To VACÁTE, (v.a.) gwaghau, gwneuthur yn wâg, arlloeſi, gadael.
VACÁTION, (ſ.) ſeibiant, hamdden, paid, diſpeidiad, ſeguryd.
VACILLÁTION, (ſ.) honciad; anwadalwch, anwaſtadrwydd.
VACUÁTION, (ſ.) arlloeſiad, gwaghad.
VACÚITY, (ſ.) gwagder, gwagedd.
VÁCUUM, (ſ.) gwagder.

VÁGABOND, (ſ.) gwibiad, crwydriad, treiglad, treiglddyn.
VAGÁRY, (ſ.) Edr. *Whim*.
VÁGOUS, (adj.) gwibiog, crwydredig.
VÁGRANCY, (ſub.) gwib, crwydr, crwydrad.
VÁGRANT, (ſ.) Edr. *Vagabond*.
VÁGRANT, (adj.) crwydraidd, gwibiog.
VAGUE, (adj.) gwibiog; anſafadwy; diyſtyr.
VAIL, (ſ.) llenn, llengudd, gorchudd.

To VAIL, (v. a.) gorchuddio.—gollwng i gwympo.—ymddaroſtwng.
VAILS, (ſ.) arian a roddir i waſanaeth ddynion heblaw eu cyflog.
VAIN, (adj.) ofer, gwâg, gorwag, gweilydd.
VAINGLÓRIOUS, (adj.) gwagogoneddus, balch, rhodreſgar.
VAINGLÓRY, (ſ.) gwagogoniant.
VAÍNNESS, (ſ.) oferedd.
VALE, (ſ.) Edr. *Valley*.
VALEDÍCTION, (ſ.) erchiad yn iach.
VÁLENTINE, (ſ.) cariad a ddewiſir ar ddydd St. *Falentine*.
VÁLET, (ſ.) gwas, gweinydd.
VALITUDINÁRIAN, } (adj.) claf-
VALETÚDINARY, } aidd, egwan.
VALETÚDINARY, (ſ.) Edr. *Infirmary*.
VALIANCE, (ſ.) Edr. *Valour*.
VÁLIANT, (adj.) gwrol, dewr, cryf, calonnog, hy, gwych, cadarn, pybyr.
VÁLIANTLY, (adv.) yn wrol.
VÁLIANTNESS, (ſub.) mawrfrydigrwydd, mawredigrwydd, mawrwriaeth, mawrfryd.
VÁLID, (adj.) nerthol, cadarn; effeithiol; pwyſfawr.
VALÍDITY, (ſ.) grym, nerth, gallu.
VÁLLEY, (ſ.) dyffryn, gwaſtadedd, cwm, glynn, pant.
VÁLOROUS, (adj.) Edr. *Valiant*.
VÁLOUR, (ſ.) gwrolder, gallu, cadernid, grym, pybyrwch, glewder.
VÁLUABLE, (adj.) gwerthfawr, prisfawr.
VALUÁTION, (ſ.) gwerth.
VÁLUE, (ſ.) gwerth, pris.
VALVE, (ſ.) dôr, drws, clawr.
VAMP, (ſ.) uchafed, uchaf ledr eſgid.
To VAMP, (v. a.) cyweirio.
VÁMPER, (ſ.) cyweiriwr.
VAN, (ſ.) rhenge flaenaf byddin.—Edr. *Fan*.
To VAN, (v. a.) Edr. *to fan*.
VANE, (ſ.) ceiliog gwynt.
VANGUARD, (ſ.) Edr. *Van*.
To VANISH, (v.n.) diflannu, difannu.
VÁNITY, (ſ.) gwagedd, gorwagedd, gwegi, oferedd, maſwedd.
To VÁNQUISH, (v. a.) gorchfygu, gorfod, goreſgyn, daroſtwng.
VÁNQUISHER, (ſ.) gorchfygwr.
VÁPID, (adj.) diflas, merf, marwaidd.
VÁPIDNESS, } (ſ.) merfdod, marw-
VAPÍDITY, } eidd-dra.
VAPOURÁTION, (ſ.) tarthiad.
VÁPOUROUS, (adj.) llawn tarth.
VÁPOUR, (ſ.) tarth, ager, agerdd, mygdarth, morlwch.
To VAPOUR, (v. n.) tarthu, bwrw tarth.—ffroſtio, rhodreſu.
VÁRIABLE, (adj.) cyfnewidiol, anwadal.
VÁRIABLENESS, (ſ.) cyfnewidiad, anwadalwch, anwaſtadrwydd.
VÁRIANCE, (ſ.) ymryſon, anghydfod, anghyttundeb, amrywiaeth.
VARIÁTION, (ſ.) cyfnewidiad, amrafaeliad, amrywiaeth; gwyrad.
To VÁRIEGATE, (v. a.) amryliwio, britho.
VARIEGÁTION, (ſ.) brithad.
VARÍETY, (ſ.) amrywiaeth, amryfaeliad, cyfnewid.
VÁRIOUS, (adj.) amryw, amrafael, gwahanol; newidiol; anghyffelyb; amryliw, brith.
VÁRLET, (ſ.) Edr. *Scoundrel*.
VÁRNISH, (ſ.) barnais.
To VÁRNISH, (v. a.) barneiſio, caboli.
To VÁRY, (v. a.) amrywio, amryfaelio; newid, cyfnewid.
VÁSCULAR, (adj.) llawn lleſtri.
VÁSE, (ſ.) lleſtr.
VÁSSAL, (ſ.) caethwas, deilad, ymddibynnwr.
VÁSSALAGE, (ſ.) caethiwed; daroſtyngiad.
VAST, (adj.) mawr, dirfawr, amroſgo.
VÁSTNESS, (ſ.) anfeidrolder.
VAT, (ſ.) Edr. *Fat*.
Cheeſe-VAT, (ſ.) caws-leſtr.
To VATÍCINATE, (v. n.) Edr. *to propheſy*.
VAULT, (ſ.) bwa.—ſeler.—ogof.—beddrod.
To VAULT, (v.) gwneuthur bwa.—neidio, llammu.
VÁULTED, (adj.) Edr. *Arched*.
VÁULTER, (ſ.) llamhidydd.
To VAUNT, (v.) ymffroſtio, rhodreſu.
VAUNT, (ſ.) ymffroſt, rhodres.
VAÚNTER, (ſ.) ymffroſtiwr, rhodreſwr.
UBERÓSITY, } (ſ.) ffrwythlonder;
U'BERTY, } amlder.

UBI'QUITY, (ſ.) hollbreſennoldeb.
U'DDER, (ſ.) piw.
VEAL, (ſ.) cig llo.
VÉCTION, } (ſub.) dygiad,
VECTITÁTION, } cludad.
To VEER, (v. n.) cylchdroi, chwildroi.
VÉGETABLE, (adj.) tyfol.
VÉGETABLE, (ſ.) planhigyn.
To VÉGETATE, (v. n.) tyfu.
VEGETÁTION, (ſ.) tyfiad planhigion.
VÉGETATIVE, (adj.) cynnyddol, tyfol.
VÉGETE, (adj.) bywiog, heinyf, cryf.
VÉGETIVE, (adj.) tyfol.
VÉHEMENCE, } (ſ.) angerdd, arth-
VÉHEMENCY, } redd, llymder, taerder, haerllugrwydd.
VÉHEMENT, (adj.) haerllug, taer, angerddol, durfing.
VÉHICLE, (ſ.) menn, cerbyd, cludaj.
VEIN, (ſ.) gwythen.
VÉINED, } (adj.) gwythenog.
VÉINY, }
VELLÉITY, (ſ.) chwant, dymuniad.
VÉLLUM, (ſ.) memrwn.
VELÓCITY, (ſ.) buander, cyflymder.
VÉLVET, (ſ.) melfed.
VELVET, (adj.) o felfed.
VÉNAL, (adj.) gwerthadwy, cyflogaidd, huriol.
VENÁLITY, (ſub.) parodrwydd i wneuthur un peth am wobrwy.
VENÁTIC, (adj.) a berthyn i hela.
To VEND, (v. a.) gwerthu, arwerthu.
VÉNDIBLE, (adj.) gwerthadwy.
VENDI'TION, (ſub.) gwerthiad, arwerthiad.
VÉNDOR, (ſ.) gwerthwr.
VÉNEMOUS, (adj.) gwenwynig, gwenwynllyd.
VÉNERABLE, (adj.) hybarch, parchus, parchedig, anrhydeddus.
To VÉNERATE, (v. a.) perchi, anrhydeddu.
VENERÁTION, (ſ.) parch, anrhydedd.
VENÉREAL, (adj.) a gafwyd trwy drythyllwch.
VENÉREOUS, (adj.) trythyll, anllad.
VÉNERY, (ſ.) hela.— trythyllwch, anlladrwydd.
VENESÉCTION, (ſub.) gollyngiad gwaed.
VÉNGEANCE, (ſub.) dial, dialedd, coſp, coſpedigaeth.
VÉNGEFUL, (adj.) dialeddgar.
VÉNIABLE, } (adj.) maddeuol, a
VÉNIAL, } ellir ei faddeu.
VÉNISON, (ſ.) cig geifr danys; helwriaeth, helfa, *Gen.* xxv, 28. a xxvii. 3.
VENOM, (ſ.) gwenwyn.
VÉNOMOUS, (adj.) gwenwynig.
VENT, (ſ.) agorfa, twll.—gwerth.
To VENT, (v. a.) cyhoeddi; gwerthu.—gollwng i maes.—agoryd.
VÉNTER, (ſ.) crôth, bru.
To VÉNTILATE, (v. a.) nithio.—holi.
VENTILÁTION, (ſ.) nithiad, gwyntiad.
VÉNTRICLE, (ſ.) y cylla.
VÉNTURE, (ſ.) antur, baidd.
To VÉNTURE, (v.) anturio, beiddio.
VÉNTUROUS, (adj.) hŷ, eofn, beiddgar, anturiol.
VERÁCITY, (ſ.) gwir, gwirionedd, dilyſrwydd.
VERB, (ſ.) berf, gair.
VÉRBAL, (adj.) geiriol.
VERBÁTIM, (adv.) air yngair.
To VÉRBERATE, (v. a.) maeddu, curo, ffuſtio.
VERBERÁTION, (ſub.) maeddiad, curad.
VÉRBOSE, (adj.) Edr. *Prolix*.
VERBÓSITY, (ſ.) llawer o eiriau, hirchwedl, dywedgarwch.
VÉRDANT, (adj.) gwyrdd.
VÉRDICT, (ſ.) dedryd, barn.
VÉRDIGREASE, (ſ.) ferdigres, rhŵd prês.
VÉRDURE, (ſub.) gwyrdd-der, gwyrddleſni.
VÉRDUROUS, (adj.) gwyrdd.
VERGE, (ſ.) bryſgyll neu wialen a ddygir o flaen ſwyddogion.—ymyl, glan.—cylch, cwmpas.
To VERGE, (v. n.) gogwyddo tu a't llawr.
VÉRGER, (ſ.) dygwr bryſgyll.
VERIFICÁTION, (ſ.) gwirhâd, cadarnhad gwirionedd trwy dyſtiolaeth.
To VÉRIFY, (v. n.) gwirhau, profi'n wir, cadarnhau.
VÉRILY, (adv.) yn wir, yn ſier, mewn gwirionedd.

VERISI'MILAR, (adj.) tebyg, tebygol.
VERISIMI'LITY, (ſ.) tebygolìaeth.
VE'RITY, (ſub.) gwirionedd, gwir, gwiredd.
VE'RJUICE, (ſ.) aeſel.
VERMI'CULOUS, (adj.) pryfedog.
VERMI'LION, (ſ.) ſinopr, ſinopl.
VE'RMINE, (ſ.) pryf.
VE'RMINOUS, (adj.) pryfedog.
VERNA'CULAR, (adj.) o'r un wlâd; naturiol.
VE'RNAL, (adj.) a berthyn i'r gwanwyn.
VERSATI'LE, (adj.) hydro, troedig, hawdd ei droi.
VERSE, (ſ.) gwers, adnod.—pennill.——prydyddiaeth.
VE'RSED, (adj.) cyfarwydd, celfydd, cywraint, hyddyſg.
VERSIFICA'TION, (ſub.) mydriad, prydiad, gwneuthuriad pennillion.
To VE'RSIFY, (v.a.) cywyddu, gwneuthur mydr, gwneuthur cerdd.
VE'RSION, (ſ.) cyfieithiad.
VERT, (ſub.) pren yn dwyn dail gwyrddon.
VE'RTEBRE, (ſ.) glain cefn.
VE'RTEX, (ſ.) coppa. Edr. *Zenith*.
VE'RTICAL, (adj.) yn union uch ben.
VERTI'CITY, (ſ.) tro, chwildro.
VERTI'GINOUS, (adj.) Edr. *Giddy*.
VE'RTIGO, (ſ.) y bendro, y gyſp, y fynyglog, madrondod.
VE'RY, (adj.) gwir, iawn, uniawn.
VE'SICLE, (ſ.) chwyſigen.
VESI'CULAR, (adj.) cau.
VE'SPER, (ſub.) ſeren y nos.——yr hwyr, echwydd, goſper.
VE'SSEL, (ſ.) lleſtr.
VEST, (ſ.) gwiſg, dilledyn.
To VEST, (v. a.) dilladu, trwſio, gwiſgo. — dodi mewn meddiant, rhoi ym meddiant.
VE'STAL, (ſ.) lleian, gwyryf.
VE'STIBLE, (ſ.) porth.
VE'STMENT, (ſ.) dilledyn, gwiſg, archenad.
VE'STRY, (ſ.) lle i gadw pethau cyſegredig.——ymgyfarfod plwyfolion i ymgynghori ynghylch achoſion plwyf.
VE'STURE, (ſ.) gwiſg, dilledyn.
VETCH, (ſ.) gwŷg, pys y llygod, gwygbys.
VE'TCHY, (adj.) llawn gwygbys.
VE'TERAN, (ſ.) hên filwr.
VE'TERAN, (adj.) hên, oedrannus, a fo yn hir mewn ſwydd.
To VEX, (v.a.) gorthrymmu, blino, gofidio, trallodi, cyſtuddio.
VEXA'TION, (ſub.) blinder, gofid, gorthrymder, trallod, helbul, cyſtudd, trwbledd.
VEXA'TIOUS, (adj.) gofidus, gorthrymmus, blinderus.
VE'XER, (ſub.) blinwr, gorthrymmwr.
U'GLY, (adj.) anferth, anhardd; gwrthun, hagr, afluniaidd, anffurfiol.
U'GLINESS, (ſub.) anferthwch, anharddwch, afluniaidd-dra.
VI'AL, (ſ.) phiol, coſtrel fechan.
VI'AND, (ſ.) bwyd, ymborth.
VIA'TICUM, (ſ.) goſymdaith, angenrheidiau taith, arlwy taith, bwyllwrw.
To VI'BRATE, (v.) yſgydwyd, honſio; crynu, peri crynu, chwyrnellu.
VIBRA'TION, (ſ.) yſgydwad, chwyrnelliad.
VI'CAR, (ſ.) bicar; rhawlaw.
VI'CARAGE, (ſ.) bicariaeth.
VICA'RIOUS, (adj.) a fo yn lle un arall.
VI'CARSHIP, (ſ.) bicariaeth.
VICE, (ſ.) bai, gwyd, gwrthwyneb i rinwedd, drygioni.—cogwrn tro.
VICEGE'RENT, (ſ.) rhaglaw.
VI'CEROY, (ſ.) rhaglaw brenhin.
VICI'NITY, (ſub.) cymmydogaeth, cyfneſafiaeth, neſder.
VI'CINAGE, (ſ.) cymmydogaeth.
VI'CINAL, VI'CINE, (adj.) agos, cyfagos.
VI'CIOUS, (adj.) drygionus, beius, gwydus.
VICI'SSITUDE, (ſub.) cyfnewidiad, cylch cyfnewid, tro; treigl.
VI'CTIM, (ſ.) offrwm, aberth.
VI'CTOR, (ſ.) gorfodawg, goreſgynwr.
VICTO'RIOUS, (adj.) buddugol, buddugoliaethol.

VI'CTORY, (ſ.) buddugoliaeth, goruchafiaeth, gorfod, gorfodaeth.
VI'CTUALS (ſub.) ymborth, bwyd, lluniaeth.
To VI'CTUAL, (v.a.) arlwyo ymborth.
VI'CTUALLER, (ſ.) gwerthwr lluniaeth.
VIDE'LICET, (adv.) ys ef, ſef yw hynny, ſef fel pe dywedid, hynny yw.
To VIE, (v.) cyſtadlu.
To VIEW, (v. a.) golygu, gweled—holi.
VIEW, (ſ.) golwg.
VI'GIL, (ſ.) noſwyl, gwylnos.
VI'GILANCE, } (ſ.) gwiliadwriaeth;
VI'GILANCY, } gofal.
VI'GILANT, (adj.) gwiliadwrus, gofalus.
VI'GOROUS, (adj.) Edr. *Strong*.
VI'GOUR, (ſ.) nerth, grym, cryſder, pybyrwch.
VILE, (adj.) gwael, ſalw, dibris; drygionus.
VI'LENESS, (ſ.) gwaeledd, ſalwedd.——drygioni.
To VI'LIFY, (v. a.) Edr. *to debaſe*.
VI'LLA, (ſ.) maenol allan o'r ddinas; pentref, trefan.
VI'LLAGE, (ſ.) pentref, corrdref.
VI'LLAIN, (ſ.) dyn creulon, diriaid.—gwas.
VILLA'INOUS, (adj.) gwael, ſalw, drygionus, diriaid.
VI'LLANY, (ſ.) drygioni, yſgelerder, direidi.
VILLA'TIC, (adj.) pentrefol, pentrefaidd.
VI'LLOUS, (adj.) Edr. *Shaggy*.
VI'MINOUS, (adj.) a wnaid o wiail.
VI'NCIBLE, (adj.) a ellir ei orchfygu.
To VI'NDICATE, (v. a.) amddiffyn; cyfiawnhau; dial, coſpi.
VINDICA'TION, (ſ.) amddiffyniad, cyfiawnhad.
VINDICA'TOR, (ſ.) amddiffynwr.
VINDI'CTIVE, (adj.) dialgar, ymddialgar.
VINE, (ſ.) gwinwydden.
VI'NEGAR, (ſ.) gwinegar.
VI'NEYARD, (ſ.) gwinllan.
VI'NOUS, (adj.) gwin-gar, gwinllyd.
VI'NTAGE, (ſ.) cynhauaf grawnwin.
VI'NTNER, (ſ.) tafarnwr, gwerthwr gwin.
VI'OL, (ſ.) nabl, *Eſa*. v. 12.
VI'OLABLE, (adj.) hylwgr, a ellir ei droſeddu.
To VI'OLATE, (v. a.) troſeddu, treiſio; torri cyfraith, ſarhau.
VIOLA'TION, (ſ.) troſeddiad, treiſiad, camwri.
VIOLA'TOR, (ſ.) troſeddwr.
VI'OLENCE, (ſub.) nerth, cryſder; trais, gormes; gwŷn, angerdd.
VI'OLENT, (adj.) nerthol, angerddol, durfing.
VI'OLET, (ſ.) crinlys, fioled.
VI'OLIN, (ſ.) ffidl, crŵth.
VI'PER, (ſ.) gwiber.
VI'PEROUS, (adj.) gwiberog.
VI'RGIN, (ſub.) morwyn, gwyryf, rhiain, gwyryf-ferch.
VI'RGIN, (adj.) gwyryfawl, morwynawl.
VIRGI'NITY, (ſub.) morwyndod, gwyryfdod.
VIRI'LE, (adj.) gwrol, gwraidd, arwraidd.
VIRI'LITY, (ſ.) gwroldeb, gwreidd-dra.
VI'RTUAL, (adj.) effeithiol, mewn effaith.
VI'RTUE, (ſ.) rhinwedd, mirach.—effaith, gallu, nerth.
VI'RTUOUS, (adj.) rhinweddol.
VI'RULENCE, } (ſ.) tymmer ddrwg,
VI'RULENCY, } nattur ddrwg.
VI'RULENT, (adj.) gwenwynig, gwenwynllyd.
VI'SAGE, (ſ.) wyneb, wynebpryd, pryd, ffriw, drych, edrychiad.
To VI'SCERATE, (v. a.) diberfeddu.
VI'SCID, (adj.) gludiog, gwydn.
VISCI'DITY, (ſ.) gwydnder, gludrwydd.
VI'SCOUNT, (ſ.) y radd neſaf o bendefigaeth at iarll.
VI'SCOUS, (adj.) gludiog, yſgrawlingaidd.
VISIBI'LITY, (ſ.) amlygder.
VI'SIBLE, (adj.) amlwg, gweledig, eglur.
VI'SION, (ſub.) gweledigaeth, ymddangoſiad, drychiolaeth.

VI'SIONARY, (adj.) ffugiol, dychymmygol.

To VI'SIT, (v.) ymweled, gofwyo, myned i weled.

VISITA'TION, (ſ.) gofwy, ymweledïad, gofwyad.

VI'SITOR, (ſ.) ymwelwr.

VI'SOR, (ſ.) Edr. *Maſk*.

VI'STA, } (ſ.) golwg trwy goed neu
VI'STO, } ffordd gyfyng.

VI'TAL, (adj.) bywiol; hanfodol.

VITA'LITY, (ſ.) bywioliaeth, yſpryd. bywyd.

VI'TALS, (ſ.) yr yſgefaint a'r afu, a'r galon, y rhannau hanfodol i fywyd.

To VI'TIATE, (v. a.) llygru, halogi, diwyno, treiſio.

VITIO'SITY, (ſ.) llygredigaeth.

VI'TIOUS, (adj.) llygredig, halogedig; drygionus, beius.

VI'TIOUSNESS, (ſ.) llygredigaeth, halogrwydd; drygioni, direidi.

VI'TREOUS, (adj.) gwydrol, gwydrog.

To VI'TRIFY, (v.) troi yn wydr.

To VITU'PERATE, (v. a.) beio, goganu, cablu.

VITUPERA'TION, (ſ.) gogan, cabledd.

VIVA'CIOUS, (adj.) Edr. *Sprightly*.

VIVA'CITY, (ſ.) Edr. *Sprightlineſs*.

VI'VID, (adj.) bywiog.

VI'VIDNESS, (ſ.) bywiogrwydd.

To VI'VIFY, (v. a.) bywio, bywhau.

VIZ, Edr. *Videlicet*.

VI'ZARD, (ſ.) Edr. *Maſk*.

U L

U'LCER, (ſ.) cornwyd, gweli, llynnor.

To U'LCERATE, (v. a.) gwelio, gwneuthur yn llawn cornwydydd, a briwiau.

U'LCEROUS, (adj.) gweliog, cornwydlyd.

U'LTIMATE, (adj.) diweddaf, eithaf.

ULTRAMA'RINE, (adj.) tramor.

ULTRA'NEOUS, (adj.) ewyllyſgar, o'i fodd; o'i nattur ei hun.

UMBI'LICAL, (adj.) yn perthyn i'r bogail.

U'MBLES, (ſ.) ymyſgaroedd ewig neu garw.

U'MBRAGE, (ſub.) cyſgod.—drwgdyb; ſarhâd; coddiant.

UMBRA'GEOUS, (adj.) cyſgodaidd.

U'MBREL, } (ſ.) heulrod, rhag yr
UMBRE'LLA, } haul.

U'MPIRAGE, (ſ.) Edr. *Arbitrament*.

U'MPIRE, (ſ.) dyddiwr, cylafareddwr.

U N

UNA'BLE, (adj.) analluog, gwan, egwan.

UNACCE'PTABLE, (adj.) annerbyniol, anghymmeradwy.

UNACCO'UNTABLE, (adj.) na's gellir rhoddi rheſwm am dano.——rhyfeddol; afreſymmol.

UNACCU'STOMED, (adj.) anghynnefin, anarferol.

UNACQUAI'NTED, (adj.) anghyfarwydd, dieithr, anadnabyddus, heb adnabod.

UNA'CTIVE, (adj.) diog, muſgrell, ſwrth.

UNADVI'SED, (adj.) byrrbwyll, diyſtyr, digyngor.

UNAFFE'CTED, (adj.) difurſendod, ſyml, naturiol.

UNA'LIENABLE, (adj.) anwerthadwy, na's gellir ei roddi i arall.

UNA'LTERABLE, (adj.) anghyfnewidiol, ſafadwy, dianwadal.

UNANI'MITY, (ſ.) cyttundeb meddwl, undeb meddwl, cyttundeb, cydgordiad.

UNA'NIMOUS, (adj.) cyttunol, unfryd, un-meddwl, cynghordiol, cydſynniol.

UNA'NSWERABLE, (adj.) anatteb-ol.

UNA'SKED, (adj.) heb ofyn.

UNATTAI'NABLE, (adj.) anghyrraeddadwy.

UNATE'MPTED, (adj.) Edr. *Untryed*.

UNAVA'ILABLE, (adj.) ofer, difudd, diles.

UNAVOI'DABLE, (adj.) annochel-adwy.

UNAUTHORI'SED, (adj.) anawdurdodol.

UNAWA'RE, } (adv.) yn ddifym-
UNAWA'RES, } mwth, yn ddiryb-udd, heb wybod.

To UNBA'R, (v. a.) dadfollto.

UNBECÓMING, (adj.) anweddaidd, anaddas.
UNBEFÍTTING, (adj.) anweddaidd, anweddus.
UNBEGÓTTEN, (adj.) anghenedledig, tragywyddol.
UNBELÍEF, (ſ.) anghrediniaeth.
UNBELÍEVER, (ſ.) anghredadyn.
UNBENÍGN, (adj.) Edr. *Malevolent.*
To UNBEND, (v.a.) llaccau, dattod, rhyddhau, eſmwythau; egori.
UNBENT, (adj.) llacc, rhŷdd.
UNBESÉEMING, (adj.) anweddaidd.
To UNBÍASS, (v.a.) ſymmud rhagfarn.
UNBÍD, UNBÍDDEN, (adj.) anwahoddedig, diwahoddedig.
To UNBÍND, (v.a.) rhyddhau, gollwng yn rhydd, dattod.
UNBLÁMEABLE, (adj.) difeius.
UNBLÉMISHED, (adj.) difeius, dinam.
UNBLEST, (adj.) annedwydd, truenus.
To UNBÓLT, (v a.) dadfollto.
To UNBÓSOM, (v. a.) datguddio ei feddwl i gyfaill.
UNBÓUND, (adj.) heb rwymo.
UNBÓUNDED, (adj.) annherfynnedig, annherfynnol.
To UNBRÁCE, (v.a.) rhyddhau, llaccau.
UNBRÓKE, UNBRÓKEN, (adj.) heb dorri, heb ddofi, gwyllt.
To UNBÚCKLE, (v.a.) dadfycclu.
To UNBÚRTHEN, (v.a.) dadlwytho, dadbynnio.
To UNBÚTTON, (v. a.) dattod bottymmau.
UNCÁLLED, (adj.) heb alw, heb geiſio.
UNCANÓNICAL, (adj.) anghanonaidd.
UNCÁPABLE, (adj.) anaddas, anghymmwys.
UNCÉRTAIN, (adj.) annilys, anſicr, petrus; anwadal.
UNCÉRTAINTY, (adj.) anſicrwydd, anwaſtadrwydd, anwadalwch.
UNCHÁNGEABLE, (adj.) anghyfnewidiol.
UNCHÁNGEABLENESS, (ſ.) anghyfnewidioldeb.
UNCHÁNGING, (adj.) anghyfnewidiol.
UNCHÁRITABLE, (adj.) anghariadus, angharedig.
UNCHÁRITABLENESS, (ſ.) angharíad, angharedigrwydd.
UNCHÁSTE, (adj.) anniwair, anllad, drythyll.
UNCHRÍSTIAN, (adj.) anghriſt'nogol.
UNCIRCUMCÍSED, (adj.) dienwaededig.
UNCIRCUMCÍSION, (ſ.) dienwaediad.
UNCIRCUMSCRÍBED, (adj.) annherfynnedig.
UNCÍVIL, (adj.) anfoeſawl.
UNCLE, (ſ.) ewythr.
UNCLÉAN, (adj.) aflan, budr, brwnt.
UNCLÉANNESS, (ſ.) aflendid, brynti.
To UNCLÚE, (v.a.) Edr. *to Unravel.*
To UNCLÓSE, (v.a.) egori, egoryd.
UNCÓMELINESS, (ſ.) anharddwch.
UNCÓMFORTABLE, (adj.) anghymfforddus, anghyſſurus.
UNCÓMMON, (adj.) anghyffredin, anfynych.
UNCÓMMONNESS, (ſ.) Edr. *Infrequency.*
UNCOMPLÉTE, (adj.) ammherffaith, anghyflawn.
UNCOMPOÚNDED, (adj.) digymmyſgedig, ſyml.
UNCONCÉRN, (ſ.) eſgeuluſdra, diofalwch.
UNCONCÉRNED, (adj.) diofal.
UNCÓUTH, (adj.) dieithr, anghynnefin.—Edr. *Harſh.*
UNCTION, (ſ.) enneiniad.
UNCTUOUS, (adj.) tew, brâs, ireiddlyd, ſeimlyd.
UNCÚLTIVATED, (adj.) anniwylliedig; annhrefnus, annhacclus; trwſgl, gwrthun.
UNCUT, (adj.) heb dorri.
UNDÁUNTED, (adj.) hŷ, eofn, dewr, anturiol.
UNDECÁYED, (adj.) anfethedig.
To UNDÉCK, (v.a.) dioſg, dihattru,
UNDÉCKED, (adj.) diaddurn.
UNDEFÍLED, (adj.) anllygredig.
UNDENÍABLE, (adj.) na's gellir ei wadu, diamheuol.
UNDER, (adv. & prep.) tan, dan, tanodd.

To UNDÉRGO, (v.n.) dioddef, goddef.

UNDERHÁND, (adv.) dan law, yn ddirgel.

To UNDERMÍNE, (v.a.) cloddio oddi tanodd.—diwadnu, bwrw i lawr, dymchwelyd.

UNDERMOST, (adj.) iſaf, iſelaf.

UNDERNÉATH, (adv.) dan, oddi-tanodd.

To UNDERPIN, (v.a.) attegu.

To UNDERPRÍZE, } (v.a.) priſio yn
UNDERRÁTE, } rhy iſel.

UNDERSÉCRETARY, (ſ.) tan-yſgrifennydd.

To UNDERSÉLL, (v.a.) gwerthu yn rhy iſel.

UNDERSÉRVANT, (ſ.) tan was.

UNDERSHÉRIFF, (ſ.) rhaglaw ſirydd.

To UNDERSTÁND, (v.a.) deall, dirnad, amgyffred.

UNDERSTÁNDING, (ſub.) dealldwriaeth.

To UNDERTÁKE, (v.a.) cymmeryd arno, ymrwymo; addaw; anturio.

UNDERTÁKER, (ſ.) un a gymmero ryw orchwyl arno.

UNDERTÁKING, (ſub.) anturiaeth; achos, gorchwyl.

To UNDERVÁLUE, (v.a.) dibriſio, dirmygu, diyſtyru.

To UNDERWÓRK, (v.a.) gweithio, yn îs.—Edr. *to Undermine.*

UNDERWRÍTER, (ſ.) Edr. *Inſurer.*

UNDESÉRVED, (adj.) anhaeddiannol, anhaeddedigol.

UNDESÍGNING, (adj.) Edr. *Sincere.*

UNDESÍREABLE, (adj.) annymunol.

UNDETÉRMINATE, } (adj.) anſe-
UNDETÉRMINATED, } ſydledig, heb ſefydlu, heb ei benderfynu.

UNDISCÉRNING, (adj.) Edr. *Injudicious.*

UNDISGUÍSED, (adj.) agored, didwyll.

To UNDÓ, (v.a.) dattod, dadwneuthur.—dinyſtrio.

UNÉASY, (adj.) aneſmwyth, aflonydd.

UNÉASINESS, (ſ.) aneſmwythder, aflonyddwch.

UNÉDIFYING, (adj.) anfuddiol.

UNÉLIGIBLE, (adj.) annewiſiol.

UNÉQUAL, (adj.) anghyfartal, anogyſtal.

UNÉQUITABLE, (adj.) anghyfiawn.

UNÉRRING, (adj.) diffaeledig, anghyfeiliornadwy, ſicr, annilys.

UNÉVEN, (adj.) anwaſtad, anghyfartal; anghynnifer; anllyfn, garw.

UNÉVENNESS, (ſ.) anwaſtadrwydd, anghyfartalwch; anwadalwch.

UNEXHÁUSTED, (adj.) anniſbyddedig.

UNEXPÉCTED, (adj.) anniſgwyladwy, anniſgwyledig.

UNEXPÉCTEDLY, (adv.) yn ddiſymmwth.

UNEXPÉRIENCED, (adj.) ammhrofodig, anghyfarwydd, anghynnefin.

UNEXPÉDIENT, (adj.) anaddas; anfuddiol.

UNEXPRÉSSIBLE, (adj.) anrhaethadwy, anrhaethol.

UNEXTÍNGUISHABLE, (adj.) anniffoddadwy.

UNEXTÍNGUISHED, (adj.) anniffoddedig.

UNFÁDING, (adj.) diddiflannedig.

UNFÁIR, (adj.) anghywir, anghyfiawn, anoneſt, anrheg.

UNFÁITHFUL, (adj.) anffyddlon, bradus, twyllodrus.

UNFÁITHFULNESS, (ſub.) anffyddlondeb.

UNFÁSHONABLE, (adj.) anffurfiol, gwrthun.

To UNFÁSTEN, (v.a.) llaccau, rhyddhau, dattod.

UNFÁTHOMABLE, (adj.) anfeſuredig.

UNFÉELING, (adj.) annheimladwy.

UNFÉIGNED, (adj.) diffugiol, diffuant, cywir, gwirioneddol.

UNFÉNCED, (adj.) digae, diymddiffyn.

UNFÉRTILE, (adj.) anffrwythlon.

UNFÍNISHED, (adj.) anorphen, heb gwblhau.

UNFÍT, (adj.) anaddas, anghymmwys, anweddus.

UNFÍTNESS, (ſub.) anaddaſrwydd.

To UNFÍX, (v.a.) rhyddhau, dattod.

UNFÍXED, (adj.) anſefydledig, anwadal, anwaſtad.

UNFORBÍDDEN, (adj.) anwaharddedig, diwaharddedig.
UNFORESÉEN, (adj.) diragweledig.
UNFORGÍVING, (adj.) anfaddeuol.
UNFÓRTIFIED, (adj.) anymddiffynedig, gwan.
UNFÓRTUNATE, (adj.) anllwyddiannus, anhappus, anffynadwy, anffodiog.
UNFRÉQUENT, (adj.) anaml, anfynych.
To UNFREQUÉNT, (v.a.) anghynniweir, gadael.
UNFRÍENDLY, (adj.) angharedig, anfwyn.
UNFRÚITFUL, (adj.) anffrwythlon.
To UNFÚRL, (v.a.) lledanu, egoryd ar led, dadblygu.
UNGÁIN, UNGÁINLY, (adj.) Edr. *Aukward.*
UNGÉNERATE, UNGÉNERATED, (adj.) Edr. *Unbegotten.*
UNGÉNEROUS, (adj.) anfonheddig, anhael; gwael, iſel; cywilyddus, gwaradwyddus.
UNGÉNIAL, (adj.) ananianol, annaturiol.
UNGÉNTLE, (adj.) annhirion, garw.
UNGÉNTLEMANLIKE, (adj.) anfonheddigaidd.
To UNGÍRD, (v.a.) dadwregyſu.
To UNGLÚE, (v.) dadludo, diyſgrawlingo.
UNGÓDLINESS, (ſ.) annuwioldeb.
UNGÓDLY, (adj.) annuwiol.
UNGÓVERNABLE, (adj.) afreolaidd.
UNGÓVERNED, (adj.) afreolus.
UNGRÁCIOUS, (adj.) anraſol, dyrras, drygionus.
UNGRÁTEFUL, (adj.) anniolchgar.
UNGRÁTEFULNESS, (ſ.) anniolchgarwch.
UNGRÓUNDED, (adj.) difylfan.
UNGÚARDED, (adj.) annwiliadwrus, diofal, eſgeulus.
UNGUÉNT, (ſ.) ennaint.
UNHÁNDY, (adj.) Edr. *Aukward.*
UNHÁPPY, (adj.) annedwydd, anhappus, truenus.
UNÁRMED, (adj.) anarfog.
UNHARMÓNIOUS, (adj.) anghynghanedd.
UNHÉALTHFUL, UNHÉALTHY, (adj.) afiach, afiachus.
UNHÉEDING, (adj.) diſulw, diofal, eſgeulus.
UNHÉEDY, (adj.) diſymmwth.
UNHÓLY, (adj.) aflan, halog, anghyſſegredig.
UNHÓPEFUL, (adj.) anobeithiol.
UNHÓSPITABLE, (adj.) dileteugar.
UNHÓUSED, (adj.) diattref.
UNHÚRT, (adj.) difriw.
UNHÚRTFUL, (adj.) diniwaid.
U'NICORN, (ſ.) unicorn.
U'NIFORM, (adj.) unffurf, unddull, unwedd; rheolaidd.
UNIFÓRMITY, (ſ.) unffurfiad; cyſſondeb, cyttundeb.
UNÍMITABLE, (adj.) annilynol.
UNINHÁBITABLE, (adj.) anghyfanneddol.
UNINHÁBITED, (adj.) didrigolion, anghyfanneddol.
UNINTÉLLIGENT, (adj.) anneallus, anwybodus.
UNINTÉLLIGIBLE, (adj.) annealladwy, twyll.
UNINTERRÚPTED, (adj.) dirwyſtredig.
UNINVÉSTIGABLE, (adj.) anchwiliadwy.
U'NION, (ſ.) undeb, undod, cyttundeb.
U'NISON, (adj.) unſwn, unſain.
U'NIT, (ſ.) un, rhif un.
To UNÍTE, (v.) uno, cyttuno.
UNÍTER, (ſ.) unwr.
U'NITY, (ſub.) undeb, cyttundeb, undod, unoldeb.
UNIVÉRSAL, (adj.) hollawl, cyffredinol.
UNIVERSÁLITY, (ſub.) cyffredinolrwydd.
U'NIVERSE, (ſ.) yr holl fyd.
UNIVÉRSITY, (ſ.) prif yſgol.
UNJÚST, (adj.) anghyfiawn.
UNJUSTIFÍABLE, (adj.) na's gellir ei gyfiawnhau.
UNJÚSTLY, (adv.) yn anghyfiawn, yn anunion.
To UNKÉNNEL, (v. a.) codi creadur o'i wâl neu ffau.
UNKÍND, (adj.) anfwyn, angharedig, anghymmwynaſgar.
UNKÍNDNESS, (ſ.) anghymmwynaſgarwch, angharedigrwydd.
UNKNÓWING, (adj.) anwybodus.

UNKNOWN, (adj.) anadnabyddus, anhyſpus.
To UNLÁDE, (v.a.) dadlwytho.
UNLÁWFUL, (adj.) anghyfreithlon, anghyfiawn.
UNLÁWFULNESS, (adj.) anghyfreithlondeb, anghyfiawnder, camwri, camwedd.
UNLÉARNED, (adj.) annyſgedig, anwybodus, anllythrennog.
UNLÉAVENED, (adj.) cri, croyw.
UNLÉSS, (conj.) ond, onid, oddieithr, oddigerth; os na.
UNLÉTTERED, (adj.) anllythrennog, annyſgedig.
UNLÍKE, (adj.) anhebyg, anghyffelyb.
UNLÍKELIHOOD, } (ſ.) anhebygol-
UNLÍKELINESS, } rwydd.
UNLÍKELY, (adj.) anhebygol.
UNLÍKENESS, (ſub.) anghyffelybrwydd.
UNLÍMITED, (adj.) anherfynnol, anherfynnedig.
To UNLÍNK, (v.a.) dattod, egoryd.
To UNLÓAD, (v.a.) dadbynno.
To UNLÓCK, (v.a.) datgloi.
UNLÓVELINESS, (ſ.) angharedigrwydd, angharweiddwch.
UNLÓVELY, (adj.) angharuaidd.
UNLÚCKY, (adj.) Edr. *Unfortunate.*
UNMÁIMED, (adj.) dinam, perffaith, hollawl.
UNMÁNLIKE, } (adj.) anwraidd,
UNMÁNLY, } gwreigaidd.
UNMÁNNERLY, (adj.) anfoeſol, anfoeſgar, anfedrus, anghyweithas.
UNMÁNNERLY, (adv.) yn anfedrus, yn anfoeſgar.
UNMÁRKED, (adj.) annodedig.
UNMÁRRIED, (adj.) gweddw, amhriod.
To UNMÁSK, (v. a.) diorchuddio, tynnu ymaith y gorchudd.
UNMÁSKED, (adj.) dilenn gêl, diorchudd.
UNMÁTCHED, (adj.) digyffelyb, digymmar.
UNMÉANING, (adj.) diyſtyr.
UNMEÁSUREABLE, (adj.) anfeſurol, anfeſuredig.
UNMÉET, (adj.) anweddaidd, anaddas.
UNMÉRCHANTABLE, (adj.) anwerthadwy.
UNMÉRCIFUL, (adj.) anrhugarog, didoſturi, creulon.
UNMÉRCIFULNESS, (ſ.) anhrugarogrwydd, creulondeb.
UNMÉRITED, (adj.) anhaeddiannol, anhaeddedig.
UNMÍNDFUL, (adj.) anghofus, anfeddylgar, eſgeulus, diofal.
UNMÍNGLED, } (adj.) digymmyſg,
UNMÍXED, } pûr.
To UNMÓOR, (v.a.) codi angor.
UNNÁTURAL, (adj.) annaturiol, ananianol.
UNNÁTURALNESS, (ſub.) annaturiaeth.
UNNÁVIGABLE, (adj.) anfordwyol.
UNNÉCESSARY, (adj.) afraid, diangenrheidiol.
UNNÉRVATE, (adj.) gwan, egwan, eiddil.
UNOBSÉRVANT, (adj.) anufudd, anoſtyngedig, cyndyn; diſulw.
UNÓCCUPIED, (adj.) diſoddiannol, annhrigiannol.
UNÓRDINARY, (adj.) anghyffredin, anarferol.
UNÓWNED, (adj.) anaddeſcdig.
UNPÁID, (adj.) heb dalu.
UNPÁLATABLE, (adj.) anflaſus, diflas.
UNPÁRALLELED, (adj.) anghyfartal, digyffelyb.
UNPÁRDONABLE, (adj.) anfaddeuol, amhardynol.
UNPÁRTED, (adj.) diwahanedig.
UNPÉACEABLE, (adj.) anheddychol.
To UNPÉOPLE, (v.a.) dibobli.
UNPÉRFECT, (adj.) amherffaith.
UNPERSUÁDABLE, (adj.) Edr. *Inexorable.*
UNPHILOSÓPHICAL, (adj.) anphiloſophaidd.
UNPLEÁSANT, (adj.) anhyfryd; anhirion.
UNPLÉASANTNESS, (ſ.) anhyfrydwch.
UNPLÉASED, (adj.) anfoddog, anfoddlon.
UNPÓLISHED, (adj.) annhacclus, anghywair.
UNPÓLITE, (adj.) annhacclus, trwſgl; anfedrus, gwrthun.
UNPOLLÚTED, (adj.) dihalogedig.
UNPÓPULAR, (adj.) amhoblogaidd.

UNPRÁCTICABLE, (adj.) anwneuthuradwy.
UNPREJÚDICATE, } (adj.) diragfarn.
UNPRÉJUDICED, }
UNPREMÉDITATED, (adj.) diragfyfyriedig.
UNPREPÁRED, (adj.) amharod, amharodol.
UNPREPÁREDNESS, (ſ.) amharodrwydd.
UNPREVÁILING, (adj.) annhycciannol.
UNPRÍSABLE, (adj.) Edr. *Ineſtimable.*
UNPROPHÁNED, (adj.) dihalogedig.
UNPROFÍTABLE, (adj.) anfuddiol, diles, difudd, dielw.
UNPRÓFITABLENESS, (ſ.) anfuddioldeb.
UNPROPÍTIOUS, (adj.) Edr. *Inauſpitious.*
UNPRÓSPEROUS, (adj.) Edr. *Unfortunate.*
UNPROVÍDED, (adj.) diddarbod, diragddarbod
UNPÚNISHED, (adj.) digoſp, heb ei goſpi.
UNPÚRIFIED, (adj.) ammhuredig.
UNQUÁLIFIED, (adj.) anaddas, anghymmwys.
To UNQUÁLIFY, (v. a.) anaddaſu.
UNQUÉNCHABLE, (adj.) anniffoddadwy.
UNQUÉNCHED, (adj.) anniffoddedig.
UNQUÉSTIONABLE, (adj.) diammau, diamheuol.
UNQUÍET, (adj.) aneſmwyth, aflonydd.
UNQUÍETNESS, (ſ.) aflonyddwch.
To UNRÁVEL, (v. a.) dattod, daddyryſu.—amlygu, egluro.
UNRÉADY, (adj.) amharod.
UNRÉASONABLE, (adj.) afreſymmol.
UNRÉASONABLENESS, (ſ.) afreſymmoldeb.
To UNRÉAVE, (v. a.) Edr. *to diſentangle.*
UNRECLÁIMED, (adj.) anhywedd, anwar; gwyllt.
UNRECONCÍLEABLE, (adj.) Edr. *Implacable.*
UNREFÓRMABLE, (adj.) anniwygiol.
UNREFÓRMED, (adj.) anniwygiedig.
UNREGÁRDED, (adj.) dibarch, dibris.
UNRELÉNTING, (adj.) didoſturi.
UNREMÁRKABLE, (adj.) anhynod.
UNREMÉDIABLE, (adj.) anfeddygol.
UNREPÁID, (adj.) heb dalu yn ol.
UNREPÉALED, (adj.) heb ddiddymmu.
UNREPÉNTING, (adj.) anedifeiriol.
UNREPRÓVEABLE, (adj.) difai, dieius.
UNREQUÉSTED, (adj.) heb ofyn, heb geiſio.
UNRESÉRVED, (adj.) agored, rhydd.
UNRESÓLVEABLE, (adj.) Edr. *Inſoluble.*
UNREVÉALED, (adj.) diddatguddiedig.
UNREVÉNGED, (adj.) diddial, digerydd, heb gerydd.
UNREWÁRDED, (adj.) diwobrwyol, diwobrwyedig.
To UNRÍDDLE, (v. a.) egluro dyfal, amlygu.
UNRÍGHTEOUS, (adj.) anghyfiawn, annuwiol, anoneſt.
UNRÍGHTEOUSNESS, (ſub.) anghyfiawnder.
UNRÍPE, (adj.) anaddfed.
UNRÍPENNSS, (ſ.) anaddfedrwydd.
To UNRÓL, (v. a.) dadblygu.
To UNRÓOT, (v. a.) diwreiddio.
UNRÚFFLED, (adj.) tawel, eſmwyth.
UNRÚLY, (adj.) afreolus, nawſwyllt, pengaled.
UNSÁFE, (adj.) anniogel, embeidus.
UNSÁTIABLE, (adj.) Edr. *Inſatiable.*
UNSÁVOURINESS, (ſ.) diflaſrwydd.
UNSÁVOURY, (adj.) diflas, anflaſus.
To UNSÁY, (v. a.) dad-ddywedyd.
UNSCRÍPTURAL, (adj.) anyſgrythurol.
To UNSÉAL, (v. a.) dadſelio.
UNSEÁRCHABLE, (adj.) anchwiliadwy.
UNSEÁSONABLE, (adj.) anamſerol, annhymhoraidd; anaddas.
UNSÉEMLINESS, (adj.) anweddeiddra, anharddwch, gwrthuni.
UNSÉEMLY, (adj.) gwrthun, anhardd, anweddus.
UNSÉEN, (adj.) anweledig.
UNSÉLFISH, (adj.) anhunanol.
UNSÉPARABLE, (adj.) anwahanol.
UNSÉTTLED, (adj.) anſefydlog, anſafadwy, anwadal, anſicr.

UNSÉTTLEDNESS, (ſ.) anwadalwch.
UNSHÁKEN, (adj.) diſigl, diyſgog, ſafadwy.
To UNSHÁKEN, (v. a.) dilyffetheirio.
To UNSHÉATHE, (v. a.) dadweinio, tynnu o'r wain.
UNSHÓRN, (adj.) heb gneifio, heb eillio.
UNSÍGHTLINESS, (ſub.) gwrthuni, anharddwch.
UNSÍNEWED, (adj.) gwan, egwan, eiddil.
UNSKÍLFUL, (adj.) anghyfarwydd, anfedrus, anhyddyſg.
UNSÓCIABLE, (adj.) anghyfeillgar.
UNSÓLD, (adj.) heb werthu.
UNSÓUND, (adj.) afiachus, clwyfus; egwan. — llygredig, pwdr, braen-llyd.—cyfeiliornus.
UNSPÁRING, (adj.) Edr. *Liberal.*
UNSPÉAKABLE, (adj.) annhraethadwy.
UNSPÍED, (adj.) anweledig.
UNSPÍLT, (adj.) heb dywallt.
UNSPÓTTED, (adj.) dihalog, difrycheulyd.
UNSTÁBLE, (adj.) anwaſtad, anwadal, anſafadwy.
UNSTÉADINESS, (ſub.) anwaſtadrwydd, anwadalwch.
UNSTÉADY, (adj.) anſefydlog, anwaſtad, anwadal.
To UNSTÍTCH, (v. a.) dadbwytho.
UNSUBSTÁNTIAL, (adj.) diſylwedd, anſylweddol.
UNSUCCÉSSFUL, (adj.) aflwyddiannus.
UNSUCCÉSSFULNESS, (ſ.) aflwyddiant.
UNSÚITABLE, (adj.) anaddas, anweddus, anghymmwys.
UNSÚLLIED, (adj.) pur.
UNSUPPÓRTABLE, (adj.) anoddefadwy.
UNSURMÓUNTABLE, (adj.) Edr. *Inſuperable.*
UNSWÁYABLE, (adj.) afreolaidd.
UNTÁINTED, (adj.) dihalogedig, difrycheulyd.
UNTÁKEN, (adj.) heb gymmeryd.
To UNTÁNGLE, (v. a.) Edr. *to extricate.*
UNTÁSTED, (adj.) heb brofi.
UNTÁUGHT, (adj.) diddyſg, anyſgedig.
UNTÉNABLE, (adj.) anymddiffynadwy.
UNTHÁNKFUL, (adj.) anniolchgar.
UNTHÁNKFULNESS, (ſ.) anniolchgarwch.
UNTHÍNKING, (adj.) Edr. *Thoughtleſs.*
To UNTHRÉAD, (v. a.) dattod.
UNTHRÍFTY, (adj.) afradlon.
To UNTHRÓNE, (v. a.) diorſeddu.
To UNTÍE, (v. a.) dattod, dadgylymmu.
UNTÍL, (adv.) hyd, hyd oni.
UNTÍMELY, (adj.) anamſerol, cyn yr amſer.
UNTÓ, (prep.) i, at, hyd.
UNTOÚCHED, (adj.) heb gyfwrdd.
UNTÓWARD, (adj.) gwrthnyſig, anhywáith, anhynaws; gwrthun; chwith.
UNTRÁCTABLE, (adj.) Edr. *Intractable.*
UNTRÚE, (adj.) anwireddus, gau; celwyddog.
UNTRÚTH, (ſ.) anwir, anwiredd, celwydd.
To UNTÚNE, (v. a.) anhwylio, annhrefnu.
To UNTWÍNE, } (v. a.) dadnyddu,
UNTWÍST, } dadgyfrodeddu.
To UNVÁIL, (v. a.) Edr. *to diſcover.*
UNVÁRIABLE, (adj.) anghyfnewidiol.
UNVÁRYING, (adj.) anghyfnewidiol.
UNÚSEFUL, (adj.) diddefnydd, difudd.
UNÚSUAL, (adj.) anarferol, chwith, anghynnefin.
UNÚTTERABLE, (adj.) anrhaethol, anrhaethadwy.
UNWÁLLED, (adj.) difuriau, digaerau.
UNWÁRES, (adv.) yn ddiſymmwth, yn anniſgwyladwy.
UNWÁRINESS, (ſ.) Edr. *Careleſſneſs.*
UNWÁRRANTABLE, (adj.) anamddiffynadwy, na's gellir ei amddiffyn na'i gyfiawnhau.
UNWÁRY, (adj.) anochelgar, diofal.
UNWÁSHED, (adj.) heb olchi.
UNWÉARIED, (adj.) diflin, anniffygiol, anlluddedig.
UNWÉD, (adj.) gweddw, amhriod.
UNWÉLCOME, (adj.) anghroeſawus.

Unwhólesome, (adj.) afiachus, afiach.
Unwéildy, adj.) trwm; chwith, anneheuig, anhywaith.
Unwílling, (adj.) anfoddlon, anewyllyſgar.
Unwíllingness, (ſ.) anfoddlondeb, anewyll yſgarwch.
To **unwínd**, (v. a.) dad-ddirwyn.
Unwíse, (adj.) angall, ffoll, annoeth.
Unwíshed, (adj.) annymunol.
Unwíttingly, (adv.) yn anwybodus.
Unwónted, (adj.) anghynnefin, anarferol.
Unwórthiness, (ſ.) anheilyngdod.
Unwórthy, adj.) anheilwng, anwiw.
To **unwréathe**, (v. a.) dadnyddu, dadgyfrodeddu.
Unwrítten, (adj.) traddodedig, anyſgrifenedig.
To **unyóke**, (v.a.) dadieuo, di-ieuo, dadgyſſylltu.

V O

Vocábulary, (ſ.) geir-lyfr.
Vócal, (adj.) llafar, llefarog, ſoniarus.
Vocátion, (ſ.) galwad, galwedigaeth.—dyfyn, gwys.
Vócative, (adj.) galwedigol.
Vociferátion, (ſ.) bloedd, ynglef, gwaedd, dolef, garm, gawr.
Voci'ferous, (adj.) bloeddfawr.
Vogue, (ſ.) Edr. *Faſhion*.
Voice, (ſ.) llais, llef, lleferydd, gair.
Void, (adj.) gwâg.
Void, (ſ.) gwagle.
To **void**, (v. a.) gwaghau, arlloeſi; gadael.—dileu, diddymmu.
Vóider, (ſ.) baſged neu gawell i ddwyn bwyd oddi ar fwrdd.
Vóidness, (ſ.) gwagder.
Vólatile, (adj.) a ehedo, a el ymaith yn fuan; buan, anwadal.
Volítion, (ſ.) dewiſiad.
Volubí'lity, (ſ.) hydreiglrwydd; rhugledd ymadrodd, ffraethder.—anwadalwch.
Vóluble, (adj.) hudreigl, hydro.—cyflym, buan.—rhugl ei dafod, ffraeth.

U P

Vólume, (ſub.) plyg lyfr, llyfr claing.
Volúminous, (adj.) yn cynnwys amryw lyfrau; mawr, helaeth.
Vóluntary, (adj.) ewyllyſgar, o'i fodd.
Volúptuous, (adj.) trythyll, nwyfus.
Volúptuousness, (ſ.) trythyllwch; rhyſedd.
To **vómit**, (v. a.) chwydu, cyſogl, ymgyfogi, gloeſio.
Vómit, (ſ.) chwyd, chwydfa.—phyſygwriaeth a bair chwydu.
Vomítion, (ſ.) chwydiad.
Vorácious, (adj.) glwth, gwangcus.
Voráciousness, } (ſub.) glythni,
Varácity, } gwangc.
Vórtex, (ſ.) pwll tro.
Vótarist, } (ſub.) dofrydwr,
Vótary, } addunedwr.
Vótive, (adj.) addunedig, diofrydawg.
To **vouch**, (v.) gwirio, cadarnhau, tyſtio, tyſtioiaethu.
To **vouchsafe**, (v. a.) teilyngu, bod yn wiw gantho.
Vow, (ſ.) eidduned, adduned, diofryd.
To **vow**, (v.) addunedu, adduno, gwneuthur adduned, diofrydu.
Vówel, (ſ.) bogeiliad, llythyren llafarog.
Vóyage, (ſ.) mordaith, morymdaith.
Up, (adv.) fynu, i fynu.
To **upbéar**, (v a.) codi i fynu, dyrchafu.
To **upbráid**, (v. a.) dannod, edliw.
Uphí'll, (ſ.) tyle, gorifynu.
To **uphold**, (v. a.) cynnal i fynu, attegu.
Uphólder, (ſ.) cynhaliwr.
U'pland, (ſ.) ucheldir.
To **uplóy**, (v. a.) goſod i fynu, pentyrru.
To **upli'ft**, (v. a.) dyrchafu.
U'pmost, (adj.) uchaf.
Upón, (prep.) ar, ar uchaf, ar warthaf.
U'pper, (adj.) uch, uwch, goruch.
U'ppermost, (adj.) uchaf.

To UPRÁISE, (v.a.) dyrchafu.
U'PRIGHT, (adj.) union, ſŷth; cyfiawn, oneſt.
U'PRIGHTNESS, (ſ.) uniondeb.
UPRÓAR, (ſ.) terfyſg, cynnwrf, godwrf, ymryſſon.
To UPRÓOT, (v. a.) diwreiddio.
U'PSHOT, (ſ.) diwedd, canlyniad.
U'PSIDE, (ſ.) ochr uchaf.
U'PSTART, (ſ.) un a godo yn ddiſymmwth o ddodi i gyfoeth.
To ÚPTURN, (v. a.) troi i fynu.
U'PWARDS, } (adv.) i fynu, tu ag i
U'PWARD, } fynu, ar i fynu.

U R

URBÁNITY, (ſub.) mwynder, cyweithaſrwydd, medruſder.
U'RCHIN, (ſ.) draenog.
To URGE, (v.a.) cymmell, dirio, annog.
U'RGENCY, (ſ.) dirwaſg, angenrheidrwydd i wneuthur peth.
U'RGENT, (adj.) diriol, cymmelliadol.
U'RINAL, (ſub.) coſtrell dwfr dyn, troeth wydr.
U'RINE, (ſ.) trwngc, trwyth, lleiſw, piſio.
To URÍNE, (v.n.) piſo, gwneuthur dwfr.
URN, (ſ.) yſgrin, arch corph marw.

U S

US, (oblique caſe plu. of *I.*) ni, nyni.
U'SAGE, (ſ.) arfer; trin, triniaeth, triniad.
USÁNCE, (ſ.) llôg, occr.
USE, (ſub.) arfer; gwaſanaeth, defnydd, mwyniant.——achos, angenrheidrwydd; mantais, budd. ——cymmorth.——llôg.
To USE, (v. a.) arferu, mwynhau, trin, arfer peth.
U'SEFUL, (adj.) buddiol, defnyddiol.
U'SEFULNESS, (ſ.) budd, buddioldeb, defnyddioldeb.
U'SELESS, (adj.) difudd, diddefnydd.
U'SHER, (ſ.) tan feiſtr, tan athraw.

--arweinydd i mewn; rhagflaenor.
To ÚSHER, (v.a.) Edr. *to introduce.*
U'STION, (ſ.) lloſgiad.
U'SUAL, (adj.) arferol, cynefinol, arferedig, cyffredin, cyffredinol.
USÚRER, (ſ.) occrwr, uſuriwr, llôgwr.
To USÚRP, (v. a.) traws feddiannu, cymmeryd meddiant trwy drais.
USURPÁTION, (ſub.) traiſfeddiant, camfeddiant, trais.
USÚRPER, (ſ.) treiſiwr, traiſfeddiannwr.
U'SURY, (ſub.) uſuriaeth, occr, occraeth, llôg.

U T

UTÉNSIL, (ſ.) dodrefnyn.
U'TERIC, (adj.) yn perthyn i'r groth.
U'TERUS, (ſ.) croth gwraig, bru.
UTÍLITY, (ſ.) bûdd, llês, defnyddgarwch.
U'TMOST, (adj.) eithaf, pellaf.
U'TTER, (adj.) eithaf.
To ÚTTER, (v. a.) traethu, llefaru, dywedyd.—cyhoeddi.—gwerthu.
U'TTERABLE, (adj.) traethadwy.
U'TTERANCE, (ſ.) ymadrodd, gallu i lefaru.
U'TTERER, (ſ.) traethwr, llefarwr. ——cyhoeddwr; gwerthwr.
U'TTERMOST, (adj.) eithaf, pellaf.

V U

VULCÁNO, (ſ.) mynydd lloſgedig.
VÚLGAR, (adj.) cyffredin, gwael, iſel.
VÚLGAR, (ſ.) y werin, y cyffredin bobl, adlawiaid.
VULGÁRITY, (ſ.) gwaeledd.
VÚLGARLY, (adj.) yn gyffredin.
VÚLNERABLE, (adj.) hyfriw, archolladwy.
To VÚLNERATE, (v. a.) archolli, clwyfo.
VÚLPINE, (adj.) llwynogaidd, cadnoaidd.
VÚLTURE, (ſ.) rhyw aderyn rheipus, y fwltur, *Lef.* xi. 14.

U X

UXÓRIOUS, (adj.) daroſtyngedig i wraig.

To WA'BBLE, (v. n.) hongcian, bwhwman.
WAD, (ſ.) tuſw, toppyn.
To WA'DDLE, (v. n.) ſiglo o ochr i ochr wrth gerdded, hongcian.
WA'DDLES, (ſ.) cerrig ceiliog.
To WADE, (v.n.) beiſio, rhydio.
WA'FER, (ſ.) afrllad.
To WAFT, (v.a.) troſglwyddo, dwyn troſodd.—noſio.
WAG, (ſ.) dyn digrif cyfrwys.
To WAG, (v.n.) ſiglo.
To WAGE, (v.a.) dala cyngwyſtl.
To WAGE *war*, (v.) rhyfela, gwneuthur rhyfel.
WA'GER, (ſ.) cyngwyſtl, gwyſtl.
To WA'GER, (v.a.) cyngwyſtlo.
WA'GES, (ſ.) cyflog, hûr.
WA'GGERY, (ſub.) gwammaliaeth, gwammalrwydd, drythyllwch.
WA'GGISH, (adj.) yſmala, gwagſaw.
To WA'GGLE, (v.n.) hongcian, bwhwman, ſiglo.
WA'GGON, (ſ.) menn, cart.
WAIFS, (ſ.) pethau diarddel.
To WAIL, (v.n.) Edr. *to Bewail.*
WAI'LING, (ſ.) wylofedd, wylofain.
WAIN, (ſ.) menn, trwmbel.
WAI'NSCOT, (ſ.) gwenſcod.
WAIST, (ſ.) gwaſg, gwregys.
To WAIT, (v.) aros, aros wrth, diſgwyl wrth.—gweinyddu, heilio.
WAIT, (ſ.) Edr. *Ambuſh.*
WAI'TER, (ſ.) gweinydd, heilyn.
WAITS, (ſ.) cerddorion a ganant ar hyd heolydd tref yn y bore.
To WAKE, (v.) dihuno, deffroi.—gwilio.
WAKE, (ſ.) gwylnos.
WA'KEFUL, (adj.) deffrous, digwſg, dihun.
To WALK, (v. n.) cerdded, rhodio, rhodienna.
WALK, (ſ.) rhodfa; rhodiad; ffordd.
WALL, (ſub.) gwal, mur, gwawl, pared, magwyr.
To WALL, (v.a) murio, gwallo.
WA'LLET, (ſ.) yſgreppan, cod, coden.
To WA'LLOP, (v.n.) berwi.
To WALLOW, (v.n.) ymdreiglo, ymdrochi.
WA'LNUT, (ſ.) cneuen ffrengig.
WAN, (adj.) Edr. *Pale.*
WAND, (ſ.) gwialen.
To WA'NDER, (v. n.) crwydro, gwibio, myned ar ddiſperod.
WA'NDERING, (ſub.) crwydr, gwib, gwibiad.
WANE, (ſ.) adeg, traul lleuad.
To WANT, (v.) bod heb, bod mewn eiſiau, gwellygiaw.
WANT, (ſub.) diffyg, angen, eiſiau, tlodi, angenoctid.
WA'NTON, (adj.) anllad, drythyll, nwyfus.
WA'NTONNESS, (ſ.) anlladrwydd, drythyllwch, nwyf, nwyfiant.
WA'PENTAKE, (ſ.) cantref, cwmmwd.
WAR, (ſ.) rhyfel, câd.
To WA'RBLE, (v.) chwareu neu ſiglo llais.——canu, puroriaethu, pyngcio.
WARD, (ſ.) gwarchogaeth, gwiliadwriaeth, cadwriaeth.—carchar, dalfa, *Gen.* xl. 3. rhaglawiaeth, rhan mewn tref.——rhan o glo.—un tan oed tan amgeledd un arall.
To WARD, (v. a.) amddiffyn, cadw ymaith; gwilio, gwarchod.
WA'RDEN, (ſ.) gwarcheidwad, brocattwr, gwiliwr. —— ceidwad y porthladdoedd.
WA'RDER, (ſ.) ceidwad, gwiliwr.
WA'RDROBE, (ſ.) yſtafell ddillad.
WA'RDSHIP, (ſub.) gwarcheidwadaeth.
WARE, (adj.) gochelgar.
WARES, (ſ.) nwyf, nwyfau.
WA'REHOUSE, (ſ.) yſtordy, nwyfdy.
WA'RFARE, (ſ.) milwriaeth.
WA'RINESS, (ſ.) Edr. *Cautiouſneſs.*
WA'RLIKE, (adj.) milwraidd, rhyfelgar, llueddog.
WARM, (ſ.) twym, gwreſog, brwd.
To WARM, (v.a.) twymno, gwreſogi, twymdwyro.
WA'RMINGPAN, (ſ.) padell at wreſogi gwely.
WARMTH, (ſ.) twymder, gwreſogrwydd, cynnefrwydd, brydaniaeth.
To WARN, (v. a.) Edr. *to caution.*
WA'RNING, (ſ.) rhybudd.
WARP, (ſ.) yſtof, dylif.

To WARP, (v.) yſtofi, dvlifo.—lleddfu, gwyro, plygu, camnu.
WÁRRANT, (ſ.) gwarant, arwaeſaf, arwaeſogaeth; awdurdod.
To WÁRRANT, (v. a.) gwarántu; awdurdodi; ſicrhau, cyfiawnhau.
WÁRRANTABLE, (adj.) Edr. *Juſtificable.*
WÁRRANTY, (ſ.) gwarantrwydd.
WÁRREN, (ſ.) daear cwningod.
WÁRRIOR, (ſ.) rhyfelwr, milwr.
WART, (ſ.) dafaden.
WÁRTY, (adj.) dafadog.
WÁRY, (adj.) Edr. *Cautious.*
WAS, (pret. of *to be.*)
To WASH, (v. a.) golchi, glanhau, diſtreulio.
WASH, (ſub.) goſch; golchion.—morfa, cors.
WÁSHBALL, (ſ.) pelen olchi.
WASP, (ſ.) caccynen.
WÁSPISH, (adj.) Edr. *Peeviſh.*
WÁSPISHNESS, (ſ.) Edr. *Peeviſhneſs.*
WASSEL, (ſ.) gwaſel.
To WASTE, (v.) difa; treulio; afradloni; afradu; difrodi, anrheithio.
WASTE, (ſ.) difâd, difaedd, afrâd.—colled.—difrod, anrhaith, diſtryw.
WASTE, (adj.) anghyfannedd, diffaith, difrodus.—diddefnydd.
WÁSTEFUL, (adj.) afradlon, afradus, difaus; difrodus; anghyfannedd.
WÁSTEFULNESS, (ſ.) afrad, afradlondeb.
WATCH, (ſ.) gwiliadwriaeth, gwarchodaeth.—orlais.
To WATCH, (v. a.) gwilied, diſgwyl, gwarchad, gwarchod.
WÁTCHET, (adj.) glâs, glaſwyn.
WÁTCHFUL, (adj.) Edr. *Vigilant.*
WÁTCHFULNESS, (ſ.) Edr. *Vigilance.*
WÁTCHMAN, (ſ.) gwiliwr, gwiliedydd.
WATCHTÓWER, (ſ.) twr gwilied.
WÁTER, (ſ.) dwfr.
To WATER, (v.) dyfrhau.
WÁTERISH, WÁTERY, (adj.) dyfrllyd, gwlyb.
WÁTTLE, (ſ.) clwyd, plaid wiail.—tagell tagell ceiliog.
To WÁTTLE, (v. a.) eilio, plethu.
WAVE, (ſ.) tonn, gwaneg, morgaſeg.
To WAVE, (v.) codi'n donnau; bwhwmman, honcian, anwadalu, petruſo.
To WÁVER, (v.n.) bwhwmman, bod yn anwadal, petruſo.
WÁVY, (adj.) tonnog.
To WAWL, (v.n.) Edr. *to howl.*
WAX, (ſ.) cwyr.
To WAX, (v. a.) cwyro.
To WAX *fat*, tewychu, brashau.
To WAX *old*, heneiddio.
WAY, (ſ.) ffordd, heol, llwybr.
WAYFÁREING, (adj.) teithiol, ymdeithiol.
To WAYLÁY, (v. a.) cynllwyn.
WÁYWARD, (adj.) Edr. *Froward.*

W E

WE, (plu. of *I.*) ni.
WEAK, (adj.) gwan, egwan, eiddil, lleſg, dirym.
To WÉAKEN, (v. a.) gwanhau.
WÉAKNESS, (ſ.) gwendid, eiddilwch.
WÉAKSÍDE, (ſ.) ochr wan.
WEAL, (ſ.) dedwyddwch, llwyddiant.
WEAL, WALE, (ſ.) clais.
WEALTH, (ſ.) cyfoeth, golud, dâ.
WÉALTHINESS, (ſub.) cyfoethogrwydd.
WÉALTHY, (adj.) cyfoethog, goludog.
To WEAN, (v.a.) diddyfnu, dilaethu, tynnu oddiwrth y bronnau.
WÉAPON, (ſ.) arf.
To WEAR, (v.) gwiſgo, treulio.
WEAR, (ſ.) gwiſgad.—cored mewn afon.
WÉARINESS, (ſ.) blinder, lludded.
WÉARISOME, (adj.) maith, blinderus.
WÉARY, (adj.) blinedig, lluddedig, diffygiol.
To WÉARY, (v. a.) blino.
WEASEL, (ſ.) gwenci.
White WEASEL, (ſ.) carlwm.
WEASAND, (ſub.) breuant, corn chwyth.
WÉATHER, (ſ.) tywydd, hin.
WÉATHERCOCK, (ſub.) ceiliog y gwynt.
WÉATHERGLASS, (ſ.) Edr. *Barometer.*
WÉATHERWISE, (adj.) medrus yn rhagddywedyd cyfnewidiad tywydd.

To WEAVE, (v. a.) gwau, gweu, plethu, eilio.
WE'AVER, (ſ.) gwehydd.
WEB, (ſ.) gwe.
WEB *in the eye*, rhuchen.
To WED, (v. a.) priodi.
WE'DDING, (ſ.) priodas, neithior.
WEDGE, (ſ.) gaing, cŷn.
To WEDGE, (v. a.) cynio, gaingo.
WE'DLOCK, (ſ.) priodas.
WE'DNESDAY, (ſ.) dydd merchur.
WEED, (ſ.) chwyn.—gwiſg, dilledyn.
To WEED, (v. a.) chwynnu.
WE'EDY, (adj.) llawn chwyn.
WEEK, (ſ.) wythnos.
WE'EKDAY, (ſ.) dydd o'r wythnos, diwrnod gwaith.
WE'EKLY, (adj.) wythnoſawl, bob wythnos.
WE'EKLY, (adv.) yn wythnoſol.
To WEEN, (v. n.) Edr. *to think*.
To WEEP, (v. n.) wylo, wylofain.
WE'EVIL, (ſ.) gwyfyn yrŷd, meiſgyn.
WEFT, (ſ.) crwydrad diarddelw.—dylif, bwrw.
To WEIGH, (v.) pwyſo, mantoli.—yſtyrio.
WEIGHT, (ſ.) pwys, trymder.
To WEIGH *anchor*, codi angor.
WEI'GHTY, (adj.) pwyſawr, pwyſig, trwm.
WE'LCOME, (adj.) croeſawus, â chroeſaw iddo, cymmeradwy, boddlon.
WE'LCOME, (ſ.) croeſaw.
To WE'LCOME, (v. a.) croeſawu.
WELFARE, (ſub.) dedwyddwch, llwyddiant.
WE'LKIN, (ſ.) wybr, wybren.
WELL, (ſ.) ffynnon, pydew.
WELL, (adj.) iach; llwyddiannus; addas, cymmwys.
WELL, (adv.) yn iawn, yn dde, yn iach.
WELLBE'ING, (ſ.) llwyddiad, dedwyddwch.
WELLDO'NE, (interj.) da, da iawn.
WELLFA'VOURED, (adj.) Edr. *Beautiful*.
WELLNI'GH, (adv.) yn agos, oddieithr ychydig.
WELT, (ſ.) gwald, gwaldas, hem, ymyl.
To WELTER, (v. n.) ymdroi, ymdrochi.
WEM, (ſ.) Edr. *Spot*.
WEN, (ſ.) llyn-grange.
WENCH, (ſ.) geneth, llangces.—puttain.
WE'NCHER, (ſ.) godinebwr.
WEST, (ſ.) gorllewin.
WE'STERLY, WE'STERN, (adj.) gorllewinol.
WE'STWARD, (adv.) tu a'r gorllewin.
WET, (adj.) gwlyb, llaith.
WET, (ſ.) gwlybder; gwlaw; dwfr.
To WET, (v. a.) gwlychu, gwlybhau.
WE'THER, (ſ.) maharen.
WE'TNESS, (ſ.) gwlybaniaeth.
To WAX, (v. n.) tyfu, cynhyddu.

W H

WHALE, (ſ.) morfil, morfarch.
WHARF, (ſ.) bencyn at lwytho neu ddadlwytho llongau, porthfa.
WHAT, (pron.) beth, pa beth.
WHEAL, (ſ.) chwyſigen.
WHEAT, (ſ.) gwenith.
WHE'ATEN, (adj.) o wenith.
To WHE'EDLE, (v. a.) hudo, denu.
WHEEL, (ſ.) troell, ſidell, olwyn, rhod.
WHE'ELBA'RROW, (ſ.) berfa droell.
WHE'ELER, WHE'ELWRIGHT, (ſ.) ſaer olwyn, troellwr.
To WHEEZE, (v. n.) ſio.
To WHELM, (v. a.) gorchuddio, toi.
WHELP, (ſub.) ceneu, cenaw, colwyn.
To WHELP, (v. n.) dyfod a chynawon, bwrw cwn.
WHEN, (adv.) pan, pa bryd, pa amſer.
WHENCE, (adv.) o ba le.
WHERE, (adv.) pa le, yn y lle, ym mha un.
WHE'REFORE, (adv.) pa ham, o ba achos, o herwydd pa ham.
WHE'REIN, (adj.) ym mha le, ym mha un.
WHE'REOF, (adv.) am ba un.
WHE'REWITH, WHE'REWITHAL, (adj.) pa fodd, pa wedd.
To WHE'RRET, (v. a.) Edr. *to Hurry*.
WHE'RRY, (ſ.) cwch, cafn, ceubal.
To WHET, (v. a.) hogi, llymmhau, blaenllymmu.

WHET,

WHET, (ſ.) hogiad, awchlymmiad.
WHÉTHER, (pron.) pa un o'r ddau. —(adv.) ai, pa un.
WHÉTSTONE, (ſ.) hogfaen, agalen.
WHEY, (ſ.) maidd.
WHÉYEY, WHÉYISH, (ſ.) maiddog.
WHICH, (pron.) pa, pa un, pa'r un, y neb, pwy.
WHIFF, (ſ.) chwa, chwyth, awel.
To WHIFFLE, (v. a.) ſiglo, honcian, bod yn ſerfyll.
WHILE, (ſ.) encyd, talm o amſer.
WHILE, WHILST, (adv.) tra, cyhyd.
WHIM, (ſ.) Edr. *Freak.*
WHÍMSICAL, (adj.) Edr. *Freakiſh.*
WHIN, (ſ.) eithin.
To WHINE, (v.n.) cwynfan, griddfan.
WHINE, (ſ.) cwynfan.
To WHÍNNY, (v. n.) gweryru.
WHÍNYARD, (ſ.) cleddyf cam.
WHIP, (ſ.) fflangell, ffrewyll.
To WHIP, (v.a) fflangellu, gwialennodi.—pwytho.—cipio, cymmeryd peth ymaith yn fuan.
To WHIRL, (v.) chwildroi, cylchdroi.
WHÍRL, (ſ.) chwildro.
WHÍRLIGIG, (ſ.) chwirligwgan.
WHÍRLPOOL, (ſ.) pwll tro, llyngclyn, corbwll.
WHISK, (ſ.) yſgybell fechan.
WHÍSKER, (ſ.) cydyn o farf y mac rhai yn ei adael i dyfu o gwmpas eu gwefus uchaf.
To WHÍSPER, (v. n.) ſiſial, ſibrwd, huſting.
WHÍSPER, (ſ.) huſting, ſibrwd.
WHÍSPERER, (ſ.) huſtingwr, ſiſialwr.
WHIST, (adj. & interj.) uſt, yſtaw. —diſtaw.
To WHÍSTLE, (v. n.) chwibanu.
WHÍSTLE, (ſ.) chwif, pibell.
WHIT, (ſ.) Edr. *Jot.*
WHITE, (adj.) gwynn, cannaid.
To WHITEN, (v. a.) gwynnu, gwynhau, cannu.
WHÍTENESS, (ſ.) gwynder, gwyndra
WHÍTING, (ſ.) gwyniad môr.
WHÍTLOW, (ſ.) ewinor, ewinwaſg.
WHÍTSUNTIDE, (ſ.) ſulgwyn.
WHÍTTLE, (ſ.) cyllell.— mantell benyw.
To WHÍTTLE, (v.a.) torri â chyllell.
WHO, (ſ.) pwy.
WHOLE, (adj.) cyfan, hollol, cyfangwbl.
WHOLE, (ſ.) y cyfan, y cwbl, ſwm.
WHÓLESOME, (adj.) iachus, iachuſol.
WHÓLESOMENESS, (ſ.) iachuſrwydd.
WHÓLLY, (adv.) yn gyfan, yn gwbl, yn hollol.
WHOM, (accuſ. of *Who.*)
WHORE, (ſ.) puttain.
To WHORE, (v. n.) putteinio.
WHÓREDOM, (ſ.) putteindra.
WHÓREMASTER, WHÓREMONGER, (ſ.) putteiniwr, godinebwr.
WHÓRISH, (adj.) putteinaidd, godinebus.
WHOSE, (gen. of *Who* and *Which.*)
WHY, (adv.) pa ham, o herwydd pa achos.
WICK, (ſ.) pabwyren canwyll.
WÍCKED, (adj.) drygionus, anſad, diried.
WÍCKEDNESS, (ſ.) drygioni.
WÍCKER, (adj.) a wnair o wiail.
WÍCKET, (ſ.) dryſan, gorddrws, rhagddor, gorddor.
WIDE, (adj.) llydan, chang, rhwth, helaeth.
To WÍDEN, (v.) llydanu, lledu, helaethu.
WÍDENESS, (ſ.) lled, lledander.
WÍDOW, (ſ.) gweddw, gwraig weddw
WÍDOWER, (ſ.) gwr gweddw.
WÍDOWHOOD, (ſ.) gweddwdod.
WIDTH, (ſ.) lledander.
To WIELD, (v. a.) rheoli, llywio, llywodraethu.
WÍELDY, (adj.) Edr. *Manageable.*
WIFE, (ſ.) gwraig, gwraig briod.
WIG, (ſ.) Edr. *Peruke.*
WILD, (adj.) gwyllt, gorwyllt, anwar.
WILD, WÍLDERNESS, (ſ.) anialwch, diffaith, diffeithwch, anghyfanneddle.
WILD *fire*, (ſ.) tân gwyllt.
WÍLDNESS, (ſ.) gwylltineb.
WILE, (ſ.) dichell, yſtryw.
WILFUL, (adj.) gwirfoddol; yſtyfnig, gwrthnyſig, pengaled.
WÍLFULNESS, (ſ.) Edr. *Stubbornneſs.*
WILL, (ſ.) ewyllys.
To WILL, (v.a.) ewyllyſio, chwennychu, mynnu; gorchymmyn, erchi, peri.
WÍLLING, (adj.) ewyllyſgar, boddlon, parod.

WI'LLINGNESS, (ſ.) ewyllyſgarwch, boddlonrwydd, parodrwydd.
WI'LLOW, (ſ.) helygen.
WI'LY, (adj.) cyfrwys, dichellgar.
WI'MBLE, (ſ.) ebill, trull, taradr.
To WIN, (v. a.) elwa, ynnill wrth gampo.
To WINCE, (v. n.) gwingo; taflu megis ceffyl.
WIND, (ſ.) gwynt, chwa, awel, chwyth
To WIND, (v. a.) chwythu.—dirwyn, troi.
WI'NDINGSHEET, (ſ.) amdo, amwiſg.
WI'NDLASS, (ſ.) dirwyn-lath.
WI'NDMILL, (ſ.) melin wynt.
WI'NDOW, (ſ.) ffenеſtr.
WI'NDPIPE, (ſub.) corn chwyth, breuant.
WI'NDY, (adj.) gwyntog.
WINE, (ſ.) gwin.
WING, (ſ.) aden, aſgell.
WI'NGED, (ſ.) adenog.
To WINK, (v. n.) cau llygad, amrantu.—paſio heibio, cyd-ddwyn.
WI'NNER, (ſ.) ynnillwr.
WI'NNING, (adj.) ynnillgar.
To WI'NNOW, (v. a.) nithio. — *Fig.* didoli; holi.
WI'NTER, (ſ.) gauaf.
To WI'NTER, (v. n.) gauafu.
To WI'PE, (v. a.) ſychu, glanhau.
WIPE, (ſ.) ſychiad.--ergyd; edliwiant
WIRE, (ſ.) gwyrſen.
WI'SDOM, (ſ.) doethineb, callineb, ſynwyr.
WISE, (adj.) doeth, call, ſynhwyrol.
WISEA'CRE, (ſ.) hurtyn, dyn dwl.
WISH, (ſ.) dymuniad, deiſyfiad.
To WISH, (v. n.) dymuno, deiſyfu, pucho.
WI'SHFUL, (adj.) dymunol.
WI'SKET, (ſ.) baſged, cawell.
WISP, (ſ.) ſoppen o wellt.
WI'STFUL, (adj.) Edr. *Attentive.*
WIT, (ſ.) ſynwyr, deall.
WITCH, (ſub.) dewines, hudoles, ſwynwraig, gwiddon.
WITCHCRA'FT, (ſ.) dewiniaeth, cyfaredd, ſwyngyfaredd.
WITH, (prep.) gyd â, gyd ag.
WITHA'L, (adv.) hefyd
To WITHDRA'W, (v.) neillduo, encilio, cymmeryd yn ol, myned yn ol.
To WI'THER, (v. n.) gwywo, crino, edwi, edwino.
To WITH-HOLD, (v. a.) attal, dal, cadw yn ol.
WITHI'N, (prep.) tu fewn, oddi fewn.
WITHO'UT, (prep.) oddi allan, tu allan, oddi faes, y maes.
To WITHSTA'ND, (v. a.) gwrthſefyll, gwrthwynebu.
WI'THY, (ſ.) helyg.
WI'THLESS, (adj.) diddyall, diſynwyr
WI'TNESS, (ſ.) tyſt; tyſtiolaeth.
To WI'TNESS, (v. a.) tyſtio, tyſtiolaethu.
WI'TTINGLY, (adv.) yn wirfoddol, yn wybodus.
WI'TTY, (adj.) deallus, ſynhwyrol; cyfrwys.
WIVES, (ſ.) gwragedd.
WI'ZARD, (ſ.) ſwynwr, dewin, conſurwr.
WO, WOE, (ſ.) gwae, gofid, trueni.
WO'FUL, (adj.) truenus, triſt, galarus, alacthus.
WOLF, (ſ.) blaidd.
WO'MAN, (ſ.) benyw, gwraig.
WO'MANISH, (adj.) gwreigaidd.
WOMB, (ſ.) croth, bru.
WO'MEN, (plu. of *Woman*) benywod.
To WO'NDER, (v. n.) rhyfeddu, aruthro, ſynnu.
WO'NDER, (ſ.) rhyfeddod, ſyndod.
WO'NDERFUL, (adj.) rhyfeddol, rhyfedd, aruthr.
WO'NDROUS, (adj.) rhyfeddol, aruthr, aruthrol.
To WONT, *or be* WONT, (v. n.) arfer, bod yn gynnefin, bod yn arferol.
WONT, (ſ) arfer, defod.
WO'NTED, (adj.) arferedig, arferol.
To WOO, (v. a.) caru; attolygu; hiraethu, " I *woo* to hear thy evening ſong," *Milt.*
WOOD, (ſub.) coed, gwydd, pren; coedwig.
WO'ODCOCK, (ſ.) cyffylog.
WO'ODEN, (adj.) o bren.
WO'ODLAND, (ſ.) coed-dir.
WO'ODLOUSE, (ſ.) mochyn y coed.
WO'ODY, (adj.) coedog.
WO'OER, (ſ) carwr.
WOOF, (ſ.) bwrw, dylif.
WOOL, (ſ.) gwlân.
WO'OLLY, (adj.) gwlanog.
WORD, (ſ.) gair, ymadrodd.

To

To WORD, (v.a.) geirio; ymeirio.
WORK, (ſub.) gwaith, gweithred, gorchwyl.
To WORK, (v.) gweithio, llafurio.
WÓRKER, (ſ.) gweithiwr.
WÓRKFELLOW, (ſ.) cydweithiwr.
WÓRKHOUSE, (ſ.) gweithdy.
WÓRKMAN, (ſ.) gweithiwr, gweithydd.
WÓRKMANSHIP, (ſ.) gwaith, gwneuthuriad, gweithrediad.
WORLD, (ſ.) y byd, bedyſſawd.
WÓRLDLINESS, (ſ.) bydoldeb; cybydd-dod.
WÓRLDLING, (ſ.) bydolddyn.
WÓRLDLY, (adj.) bydol.
WORM, (ſ.) pryf, pryfedyn.
WÓRMY, (adj.) pryfedog.
To WÓRRY, (v.a.) torri, anafu.—dygnu, blino; erlid.
WORSE, (adj.) gwaeth.
WÓRSHIP, (ſ.) addoliad; urddas, anrhydedd, mawrhydi.
To WÓRSHIP, (v.a.) addoli, anrhydeddu.
WÓRSHIPFUL, (adj.) anrhydeddus, parchedig, urddaſol.
WÓRSHIPPER, (ſ.) addolwr.
WORST, (adj.) gwaethaf.
To WORST, (v.a.) Edr. *to Overcome.*
WORT, (ſ.) llyſieuyn.—brecci.
WORTH, (ſ.) gwerth, pris.—rhagoriaeth; haeddiant.
WÓRTHINESS, (ſ.) teilyngdod.
WÓRTHLESS, (adj.) dibris, difudd, diles.
WÓRTHY, (adj.) teilwng, gwiw, haeddiannol, rhyglyddus.
WÓRTHY, (ſ.) dyn teilwng o barch.
To WOT, (v.n.) gwybod.
WOULD, (preter. of *will.*)
WOUND, (ſ.) archoll, gweli, briw, clwyf.
WOUND, (pret. of *wind.*)
To WOUND, (v.a.) archolli, clwyfo, gwelio.
WRACK, (ſ.) llong-ddrylliad.—hafog, diſtryw.
To WRANGLE, (v. n) ymeirio, ymſerthu, ymſennu, ymryſſon ar ciriau, ceccru.
WRÁNGLE, (ſ.) ceccreth.
WRÁNGLER, (ſ.) ceccrwr.
To WRAP, (v.a.) plygu ynghyd, plygu i fynu; troi i mewn.
WRATH, (ſ.) digofaint, llid, digter, bar, codded, llidiawgrwydd.
WRÁTHFUL, (adj.) digofus, llidus, llidiog.
To WREAK, (v.a.) dial, dialeddu.
WRÉAKFUL, (adj.) dialeddgar.
WREATH, (ſ.) pleth, coronbleth.
To WREATHE, (v.a.) nyddu, plethu, torchi.
WRECK, (ſ.) Edr. *Wrack.*
To WRECK, (v. a.) llongddryllio.—dinyſtrio.
WREN, (ſ.) driw.
To WRENCH, (v.a.) tynnu trwy nerth.—tyrfu.
To WREST, (v.a.) nyddu fel nyddu gwden, amnyddu.—cipio, cymméryd trwy nerth; dirio, gwthio; gwyro.
To WRESTLE, (v.n.) ymafael, ymaflyd.
WRÉSTLER, (ſ.) ymaflwr.
WRETCH, (ſ.) truenus ddyn.
WRÉTCHED, (adj.) truenus, greſynol, truan, gofidus.
WRÉTCHEDNESS, (ſ.) trueni, greſyndod.
WRÉTCHLESS, (adj.) eſgeulus, diofal.
To WRÍGGLE, (v. n.) ymdroi wrth gerdded, dolennu, dolyſtummo.
WRIGHT, (ſ.) ſaer.
To WRING, (v.a.) Edr. *to Twiſt.*
WRÍNKLE, (ſub.) rhŷch, crychiad, crychni, tolc, plyg, dill.
To WRÍNKLE, (v. a.) crychu, rhychu, tolcio, pannylu.
WRIST, (ſ.) arddwrn.
WRIT, (ſ.) yſgrifen; yſgrythur.
To WRITE, (v.a.) yſgrifennu.
WRÍTER, (ſ.) yſgrifennydd.
To WRITHE, (v.a.) nyddu, cyfroddeddu, nydd-droi.—poeni.
WRÍTING, (ſ.) yſgrifen, yſgrythur; yſgrifenniad.
WRÍTTEN, (par. paſſ. of *Write.*) yſgrifennedig.
WRONG, (ſ.) camwedd, camwri.—cyfeiliorn.
WRONG, (adj.) cam, camweddus; anweddus.
To WRONG, (v. a.) gwneuthur cam.
WRÓNGFUL, (adj.) beius, camweddol; anghyfiawn.

WRÓNGFULLY, (adv.) yn gamweddus, yn anghyfiawn.
WROUGHT, (adj.) gwneuthuredig, gwedi ei wneuthur.
WRY, (adj.) gwŷr, gwyrdraws, gwyrgam, traws
To WRY, (v. n.) cammu, gwyrdroi, gwyrgammu.

X

Nid oes un gair yn y iaith ſaiſneg yn dechrau â'r llythyren X.

Y

YACHT, (ſ.) llong fechan.
YARD, (ſ.) llath, llathen.—hwyl-lath.—llan, llannerch, cadlas, buarth.
YÁRDWAND, (ſ.) llathaid.
YARN, (ſ.) edafedd, edau wlân.
To YARR, (v.n.) chwyrnu.
YAWL, (ſ.) bâd llong.
To YAWN, (v.n.) dylyfu gên.—egori, agennu.
YAWN, (ſ.) dylyfiad gên.
YÁWNING, (adj.) cyſglyd.
YE, (nom. plur. of *Thou*,) chwi, chwy-chwi.
YEA, (adv.) ïe, felly y mae.
To YEAN, (v.n.) bwrw oen.
YEÁNLING, (ſ.) oen.
YEAR, (ſ.) blwyddyn.
YEÁRLING, (ſ.) llwdn blwydd.
YÉARLY, (adv.) yn flynyddol.
To YEARN, (v.n.) blino, gofidio allan o gydymdeimlad.
YEAST, YEST, (ſ.) burman, berem, ewyn diod.
YELK, (ſ.) melyn wy.
To YELL, (v.n.) ubain, ebychu, nadu, crochlefain.
YELL, (ſ.) ubain, nâd.
YÉLLOW, (adj.) melyn.
YÉLLOWISH, (adj.) melynaidd.
YÉLLOWNESS, (ſ.) melynder.
To YELP, (v.n.) cyfarth, udo.
YÉOMAN, (ſ.) gwr cyffredin, gwr gwledig, llafurwr. —— goſgordd brenhin.
To YERK, (v. n.) gwingo.
YES, (adv.) ie, do, felly y mae.
YÉSTY, (adj.) ewynog, ewynllyd.
YÉSTERDAY, (ſ.) doe.
YET, (conj. & adv.) etto, er hyn, hyd yn hyn.
YEW, (ſ.) ywen,

To YIELD, (v.) rhoi i fyni, ymroddi, ildo; talu, rhoddi; dwyn ffrwyth.
YOKE, (ſ.) iau, gwarrog.
To YOKE, (v.a.) ieuo, gwarrogi, cwplyſu.
YÓKEFELLOW, (ſ.) cydymaith, cydwedd.
YON, *or* YOND, *or* YONDER, (adj.) accw
YORE, (adv.) gynt, yr amſer gynt.
YOU, (oblique caſe of *Ye*,) chwi.
YOUNG, (adj.) ieuangc.
YOUNG, (ſ.) hil unrhyw greaduriaid.
YÓUNGER, (adj.) iau, ieuach.
YÓUNGEST, (adj.) ieuangaf.
YOÚNGSTER, (ſ.) gwr ieuangc.
YOUR, (pron.) eich.
YOUTH, (ſub.) ieuengctid, mebyd, maboliaeth —gwr ieuangc; gwyr ieueingc.
YOÚTHFUL, (adj.) ieuangc.

Z

ZA'NY, (ſ.) Edr. *Buffoon*.
ZEAL, (ſ.) ſêl, gwreſogrwydd, gwrês, awyddfryd, aingc, awyddchwant.
ZÉALOT, (ſ.) dyn yn dwyn ſêl dros beth, gwr gwreſog.
ZÉALOUS (adj) gwreſog, yn dwyn ſêl
ZÉNITH, (ſ.) y pwngc o'r ffurfafen a ſo yn union uch bèn un pa le bynnag y bo.
ZÉPHYR, ZÉPHYRUS, (ſ.) gwynt y gorllewin.
ZEÚGMA, (ſub.) dull ymadrodd lle mae llawer o enwau yn ymgyſſyllu ag un ferf, neu un enw gwan.
ZÓDIAC, (ſ.) cylch y deuddeg arwydd
ZONE, (ſ.) gwregys.—cylch-ddoſparthiad o'r ddaear, y mae 'r glôb wedi ei doſparthu yn bum *zone*, dwy *ffrigid*, dwy *temperat*, ac un *torrid zone*.
ZÓOGRAPHER, (ſ.) *from Gr.* ζωον, anifail, &. γραφω, diſgrifio, diſgrifiwr anifeiliaid.
ZÓOGRAPHY, (ſ.) diſgrifiad anifeiliaid.
ZÓOLOGY, (ſ.) *from Gr.* ζωον, anifail *and* λογος, traethawd; traethawd ar anifeiliaid.
ZOÓTOMIST, (ſ.) *from Gr.* ζωον, anifail, *and* τεμνω, difynu; difyniwr anifeiliaid.
ZOÓTOMY, (ſ.) difyniad anifeiliaid

FINIS.

